

INSTITUTIONES THEOLOGIÆ *MORALIS*,

QUAS AD USUM SEMINARIORUM

È PROPRIIS SUIS PRÆLECTIONIBUS

Contraxit PETRUS COLLET, Presbyter Congregationis Missionis, Sacræ Theologiæ Doctor & Professor.

TOMUS QUARTUS,

Continens Tractatus,

I. *DE SACRAMENTIS IN GENERE.*
II. *DE BAPTISMO.*
III. *DE CONFIRMATIONE.*
IV. *DE EUCHARISTIA ET SACRIFICIO MISSÆ.*

Opus ad Juris Romani & Gallici normam exactum.

EDITO NOVA.

LUGDUNI,

Apud JOANNEM-MARIAM BRUYSET, Typogr. & Bibliop. in vico S. Dominici.

M. DCC. LXVIII.

Cum Approbatione & Privilegio Regis.

TRACTATUS DE BAPTISMO.

TRACTATUS DE EUCHARISTIA.

CONCLUSIO I.

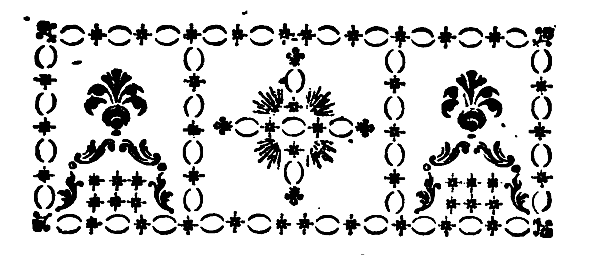
FINIS INDICIS.

APPROBATIO.

JUssu Illustrissimi Galliarum Cancellarii, legi quartum istud Colletani Compendii Volumen: mihique in eo, tam felici, tamque uberi nexu, Sacramentorum theoria & praxis cohærere visa sunt, ut & cetera quæ huc usque prodierunt hujus generis Opera facilè vincat, & à futuris difficilè victum iri confidam. Datum in ædibus Lexovæis die 12. Septembris 1750.

LESEIGNEUR, Doctor Sorbonicus.

TRACTATUS

TRACTATUS
DE SACRAMENTIS
IN GENERE.

PRÆSENTEM Tractatum dividemus in sex Capita: primum, Sacramenti naturam, existentiam & necessitatem indagabit; II. causam ejus efficientem; III. & IV. materiam & formam; V. subjectum ipsius; VI. cæremonias & sacramentalia.

CAPUT PRIMUM.

De Sacramenti naturâ, existentiâ, &c.

SAcramenti nomen quod derivatur à *Sacro*, propter ordinem quem ad rem sacram habet, in Scripturis sumitur 1°. pro re latente & secreta, ut Tob. 12. *Sacramentum Regis abscondere bonum est*, 2°. pro mystico rei occultæ signo, ut Apoc. 17. *Dicam tibi Sacramentum mulieris*, id est, rem secretam, quæ per mulierem designatur. Ut hæc acceptio, quæ præsentis est instituti, meliùs intelligatur, *sit*

S. Thom. 3. part. q. 60.

ARTICULUS PRIMUS.

De essentiâ Sacramenti.

HÆretici essentiam Sacramenti sumunt ex ordine quem ducit, vel ad promissiones divinas de sanctitate credentibus seu potiùs prædestinatis conferendâ; vel ad cultum quem Deo spondent qui Sacramenta recipiunt, vel ad utrumque simul. Primo sensu definitur Sacramentum à Kemnitio, *signum materiale præceptum in novo testamento obsignans instar sigilli promissionem gratiæ.* Secundo sensu definitur à Zinglio, *Oppigneratio, quâ se homines obligant Christo, ejusque religioni dant nomen.* Tertio sensu definitur à Calvino, *Symbolum externum quo benevolentiæ erga nos suæ promissionem conscientiis nostris Dominus obsignat, ad sustinendâm fidei nostræ imbecillitatem.* Sit contra

CONCLUSIO I. Sacramenta neque sunt sigilla divinæ promissionis, nec mera nostræ in Deum pietatis signa, nec utrumque simul.

Prob. 1. pars: Quod divinæ promissionis signum est, signum est divinæ prædestinationis, cùm juxta Calvinum, divina promissio nonnisi in prædestinatos cadat: atqui Sacramenta non sunt signa divinæ prædestinationis: cùm fide certum sit, ea etiam à reprobis recipi, ut patet in proditore Judâ.

Prob. 2. pars: 1°. Ideo Calviniani volunt Sacramenta, mera nostræ pietatis signa esse, quia non aliam iis efficaciam esse credunt, quàm ut fidem objectivè excitent, non verò ut gratiam efficienter pariant; atqui hæretica est hæc Novatorum opinio, ut alibi ostendemus: 2°. Si Sacramenta sint tantùm signa fidei excitativa, nihilo plus proderunt quàm sacra concio; cùm hæc fidem vividiùs sæpe excitet, quàm Sacramentum: imò Baptismus infanti aut perpetuò amenti collatus, non erit veri nominis

Sacramentum, cùm in neutro fidem excitare possit: atqui absurdum est consequens, totisque velis ad Anabaptismum deducit.

Prob. 3. pars: Si cuilibet Sacramento essentiale sit ut gratiam interiorem, non autem in externa solùm peccati non imputatione constitutam producat, jam impossibile est ut Sacramentum vel in solo divinæ promissionis sigillo, vel in solo fidei nostræ signo, vel in utroque simul consistat: atqui Sacramento cuilibet essentiale est ut gratiam producat, prout dicemus infrà; neque gratia hæc in sola peccati non imputatione sita est, ut alibi probabimus.

CONCLUSIO II. Sacramentum ut sic, ritè definitur, Signum sensibile à Deo permanenter institutum, ad consecrandum exteriùs hominem Deo, & producendam in eo gratiam sanctificantem.

Prob. 1°. Ea legitima est Sacramenti definitio, quæ totam ejus rationem per genus & differentiam explicat; & quæ proin omni & soli Sacramento convenit, atqui talis est allata definitio. Per eas quippe voces, *signum sensibile*, Sacramentum convenit cum signis omnibus cujuscumque sint ordinis; per ceteras verò voces ab iisdem discrepat, putà à lotione pedum, de qua Joan. 13. quia hæc *permanenter* instituta non fuit; ab arca fœderis, quia hæc hominem Deo per se non consecrabat; à Tonsura Clericali, & Regum nostrorum unctione, quia hæc à Deo minimè instituta sunt.

Prob. 2°. ostendendo nullam esse ex definitionis nostræ partibus quæ redundet: 1°. enim Sacramentum dicitur *signum sensibile;* quo nomine non elementum modo, vel substantia, sed & actio sensibilis intelligitur, ut in pœnitentia absolutio Sacerdotis: porrò signum esse sensibile, convenit omnibus Sacramentis quæ hactenus instituta fuêre. Signum enim ex S. Aug. L. 2. de Doctr. Ch. c. 1. est *res quæ præter speciem quam ingerit sensibus, aliud aliquid facit in cognitionem venire:* atqui nullum est

aut unquam fuit Sacramentum; quod præter speciem quam ingerebat sensibus, non deduxerit in alterius rei cognitionem: sic baptismalis aqua præter ablutionis exterioris speciem quam sensibus exhibet, interiorem animæ munditiam repræsentat.

Dicitur 2°. *à Deo institutum*, signum enim gratiæ ab eo solo institui potest, quia gratiam exterioribus instrumentis annectere valet: atqui Deus solus.

Dicitur 3°. *permanenter*, id est firmâ & stabili lege. Sacramenta enim, juxta Patres, sunt velut Ecclesiæ columnæ, secundùm id Proverb. 9. *Sapientia ædificavit sibi domum*, id est Ecclesiam, *excidit columnas septem*, id est septem Sacramenta: porrò columnæ durare firmiter debent quandiu stat ipsa domus; hæc verò durabit in æternum.

Dicitur 4°. *ad consecrandum exteriùs hominem Deo.* Quod enim hominem certæ Religioni addicit, eundem formaliter sacrat, seu divino cultui specialiter devovet: atqui ex Aug. Sacramentum hominem certæ addicit Religioni, eumque in Ecclesiæ corpus coadunat.

Dicitur 5°. *& ad producendam in eo gratiam sanctificantem.* Ipsa siquidem Mosaïcæ Legis Sacramenta, de quibus lis potior, instituta sunt ut primariò gratiam in suscipiente parerent, saltèm ex opere operantis; ut dicam cap. 5.

Ex his inferes 1°. Sacramentum habere rationem signi sacri; tum ratione rei significatæ; quia Sacramenta vetera Christum venturum, gratiamque per eum dandam significabant; nostra verò Christum venisse, Evangeliique gratiam & significant, & ex opere operato producunt; tum ex parte subjecti; quia Sacramenta sunt signa seipsis sacrantia eos quibus applicantur, iisque justitiam suo quæque modo conferentia.

Inferes 2°. nec manna, etsi Eucharistiæ figuram; nec æneum serpentem, etsi figuram Christi gratiæ autoris, vera fuisse apud Judæos Sacramenta, quia signa hæc speculativa erant, non practica, non seipsis

ſacrantia. Idem eſt de aqua luſtrali apud Chriſtianos, de ſigno crucis, &c. quæ inſuper à ratione Sacramenti deficiunt, quòd à Chriſto inſtituta non ſint.

Obj. 1°. Si Sacramentum ut ſic, ſit in genere ſigni, utique ſigni arbitrarii ſeu *ad placitum*; ſed hoc dici nequit; quia ſignum ad placitum eſt ens rationis, quod Sacramentis non competit. R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. maj. generaliter intellectam. Etſi enim ſignum ſterile, qualis eſt hedera foribus appenſa reſpectu vini venalis, ens rationis dici poteſt, quod tamen Scotiſtæ negant; haud tamen ens rationis nuncapabitur ſignum efficiens, quale in Sacramentis reperitur: quia tunc imbibit rationem cauſæ, quæ eſt aliquid phyſici.

Obj. 2°. Caracter ſacramentalis & corpus Chriſti in Euchariſtia, ſunt Sacramenta, atqui tamen neutrum eſt quid ſenſibile; ergo. R. diſt. maj. Sunt Sacramenta prout exterioribus ſignis uniuntur corpus quidem Chriſti ſpeciebus Euchariſticis, caracter verò rebus vel actionibus quarum occaſione imprimitur, C. ſunt Sacramenta per ſe ſolùm, N. Imò caracter non tam Sacramentum eſt, quàm Sacramenti effectus.

Obj. 3°. Matrimonium eſt novæ Legis Sacramentum: atqui Matrimonium non eſt cæremonia ſacrans, ſeu cultui divino ſpecialiter devovens. Eſt enim, ut ſemper, contractus civilis, cui Chriſtus ſolam conferendæ gratiæ virtutem addidit; ergo. R. neg. min. Matrimonium enim ex quo elevatum eſt à Chriſto ad rationem Sacramenti, jam eſt actio ſacra, à contrahentibus piè obeunda, ſeu tanquam à Miniſtris Chriſti, ut volunt plures; ſeu tanquam à clientibus qui cives Chriſto parere & enutrire teneantur.

Obj. 4°. Definitio noſtra convenit etiam Sacrificio; cùm & à Deo inſtitutum ſit permanenter, & vim habeat pariendæ ſanctitatis. R. ad 1. neg. ant. ad 2. diſt. Sacrificium vim habet pariendæ ſanctitatis, ſed ſecundariò tantùm, C. primariò, N. Sacrificium enim primariò inſtitutum eſt ad cultum Dei,

& recognitionem supremi ejus in omnes creaturas dominii: unde sanctitatem non parit nisi secundariò; de quo alibi.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Sacramentorum necessitate & existentiâ.

QUadruplex distinguitur hominum status: primus *innocentiæ*, in quo ante lapsum vixêre Protoparentes. Secundus *legis naturæ*, in quo homines, etsi gratiâ destituti non erant, imò nec eâ lege positivâ quæ remedium peccati originalis præscribebat, necdum tamen receperant legem, qualis exinde Moysi data est. Tertius *legis scriptæ*, quæ Proselytos & Israëlitas usque ad mortem Christi devinxit. Quartus *legis gratiæ*, qui ab Evangelii tempore usque ad consummationem seculi perseverabit.

Certum est 1°. necessum non fuisse absolutè, ut ullo in statu instituerentur Sacramenta; tum quia operatio Dei ad extra, à sola ejus voluntate pendet; tum quia aliâ quàm Sacramentorum viâ potuit hominis salus reparari, & conservari: cùm Deus gratiam independenter à quibuslibet signis conferre possit.

Certum est 2°. congruum fuisse, præsertim post hominis lapsum, ut instituerentur Sacramenta; quia ut homines in unum visibilis Ecclesiæ corpus perpetuò coadunentur, quadantenus opus est visibilibus signaculis, quæ in Sacramentis potissimùm consistunt. Sit

CONCLUSIO I. Nulla fuêre in statu innocentiæ Sacramenta.

Prob. Existentia rerum quæ à sola Dei voluntate pendent, nonnisi ex Scriptura vel Traditione probari potest: atqui Sacramentorum existentia à solo Dei beneplacito pendet: aliunde verò quòd ea pro statu innocentiæ instituta fuerint, nec ex Scriptura, nec ex Traditione, quæ de iis altum silent, colligi potest.

Obj. Matrimonium institutum est in statu naturæ innocentis, ut patet ex Genes. 2. atqui Matrimonium

jam tunc fuit Sacramentum, juxta id Augustini : *Respondebit connubii Sacramentum* jam *in paradiso*; ergo. R. neg. min. & dico Matrimonium nonnisi in officium naturæ institutum fuisse à Deo, ut multiplicaretur genus humanum. Unde Paulus Ephes. 5. de Matrimonio loquens non ait : *Sacramentum hoc magnum* fuit, sed *magnum est*, & quidem *in Christo & in Ecclesia.*

L. de I cap. 2.

Nec obest Augustinus, qui solùm probare vult nuptias de se non esse malas, quia à Deo ipso institutæ sint : quod ut ostendat, per prosopopeiam inducit Matrimonium loquens; illudque vocat Sacramentum, non quia tale fuerit ab initio, sed quia tale sit hodie, & tale quasi prophetatum ab Adamo : unde ipse L. 9. de Genes. ad Lit. c. 19. *Eructavit* Adam, *quod magnum Sacramentum commendat Apostolus*, id est quod hodie, teste Apostolo, magnum est Sacramentum. His adde connubium jam ab initio fuisse Sacramentum latiori sensu, quatenus futuræ Christi cum Ecclesiâ unionis signum erat.

An autem extitura fuissent Sacramenta in illo statu, si perseverasset, certò definiri non potest. Si tamen conjectare licet, sat probabile est non defutura fuisse statui huic Sacramenta : 1°. quia eo in statu fuisset vera Religio : atqui ex August. L. 19. contra Faust. c. 11. *in nullum nomen Religionis.... coagulari homines possunt, nisi aliquo Sacramentorum visibilium consortio colligentur*; 2°. quia, juxta plures Theologos, homines in illo statu peccare potuissent saltèm venialiter, imò & letaliter, licèt rarò; ergo congruum erat ut gratiam recuperare possent per Sacramenta, quæ eandem certiùs restituunt. Imò quidni per Sacramenta vivorum homo innocens primævam gratiam novâ gratiâ cumulasset?

Fra. p. 24.

CONCLUSIO II. Extitit aliquod in lege naturæ Sacramentum contra peccatum originale.

Prob. 1°. ex S. Aug. L. 5. contra Julian. c. 11. ubi sic : *Nec ideo credendum est ante circumcisionem famulos Dei.... nullo Sacramento opitulatos fuisse par-*

vulis suis; quamvis quid illud esset Scriptura sacra latere voluerit.

Prob. 2°. ex Innocentio III. c. 3. *de Baptismo*, *&c.* ubi hæc habet : *Absit ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuraverit ad salutem.* Unde sic : Si parvuli sub lege naturæ nullum habuissent remedium contra peccatum originale, ingens eorum *multitudo quotidie* periisset in æternum : atqui tanta ætatis parvulæ strages admitti nequit sub Deo *qui neminem vult perire*; ergo. Illud autem remedium sensibili signo fuisse alligatum, & ideo Sacramenti rationem habuisse, probabile est, 1°. quia ità docet Aug. in textu mox citato; 2°. quia remedii hujus ope infantes populo Dei adunabantur, ac proinde fiebant visibilis Ecclesiæ membra; quod ut per medium humanæ conditioni proportionatum fiat, per Sacramenta fieri debet, prout suprà docuit Augustinus.

Obj. 1°. Ideo admittuntur Sacramenta in lege naturæ, quia alioqui innumeri periissent infantes sine quocumque auxilio : atqui hæc ratio non concludit. Pereunt enim innumeri infantes in utero materno : atqui tamen non ideo creditur institutum fuisse pro iis aliquod Sacramentum; ergo. R. ad 1. neg. min. Ad 2. dico 1°. parvulos materno in sinu pereuntes paucissimos esse respectu aliorum : porrò conveniens non erat ut Deus pro paucissimis hominibus Sacramenta institueret. Dico 2°. Sacramenta quæ ab homine conferri debent, quo iis solùm institui qui sub hominis administrationem cadunt; cujusmodi non sunt pueri materna in alvo delitescentes.

Inst. 1°. Si quod fuerit Sacramentum pro parvulis quo mundarentur ab originali noxâ, debuit & aliquod esse pro adultis quo mundarentur à peccato actuali : atqui id dici non potest. Nullum enim fuit Sacramentum Pœnitentiæ ante legem Evangelicam. R. ad 1. neg. maj. Adulti enim secluso quocumque

Sacramento, peccati actualis veniam consequi poterant per contritionem perfectam: porrò non idem est de infantibus. Non desunt tamen qui contendant fuisse in antiquâ Lege remedium aliquod, cujus ope adulti à peccato resurgerent. Etverò inquiunt, erant in illo statu Sacrificia pro peccato, ut patet exemplis Abel, Job, Abrahæ, Melchisedech, &c. Idem porrò ritus, & Sacrificium esse potuit, prout ad Dei cultum ordinabatur; & habere rationem Sacramenti, prout mediâ fide ad sanctitatem conducebat.

Obj. 2°. Si quæ tunc fuerint Sacramenta, fuerunt hæc quoad materiam indeterminata, ut docet S. Thomas q. 61. a. 3. atqui id admitti non potest. Alias enim melior fuisset statûs illius conditio quàm Evangelici: quia nunc nonnisi per aquam, quæ deest aliquando, tolli potest originale peccatum; tunc autem tolli poterat quocumque medio. R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. Tum quia etsi familiarum principibus permissa erat hujus vel illius signi electio; ut parvulis mederentur, opus tamen erat signo quod religiosè adhiberi posset; & hoc signum quandoque deficere poterat, sicut hodie aqua, licèt admodum communis; tum quia longè rarior erat in statu naturæ fidelium numerus quàm nunc sit, ac proinde longè minor numerus eorum qui remedium hoc parvulis applicare, vel applicari vellent: an ergo felix dicetur status, in quo pauci volunt id quod omnes velle possunt.

CONCLUSIO III. Lex vetus habuit Sacramenta.

Prob. 1°. ex Aug. L. 19. contra Faust. c. 13. ubi sic: *Sacramenta veteris Legis ablata sunt, & alia sunt instituta*, &c. 2°. ex Tridentino sess. 7. can. 2. *Si quis dixerit novæ Legis Sacramenta à Sacramentis antiquæ Legis non differre, nisi quia cæremoniæ sunt aliæ, & alii ritus externi, anathema sit*: atqui duo hi textus existentiam Sacramentorum Mosaïcæ Legis disertè supponunt; 3°. non decebat ut Judæa gens, Deo specialiter dilecta, careret remediis quæ

ante Legem scriptam non defuerant : atqui, ut statim vidimus, non defuerunt ante Legem remedia sacramentalia, &c.

Porrò è veteribus Sacramentis alia ad totam gentem pertinebant, ut circumcisio maribus, esus Agni paschalis, expiationes à peccatis, alia nonnisi ad templi Ministros, ut Sacerdotum consecratio, esus panum propositionis, &c.

Conclusio IV. Habet etiam lex Christi Sacramenta sua, eaque septem numero non plura, non pauciora. Ità Catholici, 1°. contra Archonticos, qui Scripturam & Sacramenta quæcumque rejiciebant; 2°. contra Lutherum & Calvinum, quos commodiùs insequemur in Operis decursu. Jam conclusio, quam tradit Trid. sess. 7. can. 1. his verbis : *Si quis dixerit Sacramenta novæ Legis, non fuisse omnia à Jesu Christo Domino nostro instituta, aut esse plura vel pauciora quàm septem, videlicet Baptismum*, &c. *aut etiam aliquid horum septem non esse verè & propriè Sacramentum ; anathema sit.*

Prob. 1°. Sacramenta sunt ritus sacri divinitùs & permanenter instituti, quibus annexa est gratiæ promissio : atqui septem esse hujusmodi sacros ritus, à Tridentino designatos, non obscurè colligitur ex Scripturâ. Patet id 1°. de Baptismo ex c. ult. Marci : *Ite, docete omnes gentes, baptisantes eos in nomine Patris*, &c. *Qui crediderit, & baptisatus fuerit, salvus erit* : ubi exteriori lavacro annectitur salus, & proinde gratia salutis principium; 2°. de Confirmatione ex Act. 8. v. 17. ubi per manuum impositionem infallibiliter confertur Spiritus sanctus, quod sinè speciali Christi institutione & præcepto fieri non potuisset; 3°. de Eucharistiâ ex collatis secum invicem textibus Matth. 17. & Joan. 6. ubi qui piè manducat carnem Christi vitam æternam habere dicitur; 4°. de Pœnitentiâ ex Joan 20. ubi traditur potestas remittendi peccata, ideoque & gratiam largiendi; 5°. de Unctione Extremâ ex Jacobi 5. ubi infirmo, *si in peccatis fuerit*, dimit-

tuntur peccata per orationem & unctionem ; 6°. de Ordine ex I. ad Timot. 4. ubi habet manuum impositio gratiam sibi annexam ; 7°. de Matrimonio, ex Matth. 19. & Ephes. 5. ubi conjugium ad magni Sacramenti rationem elevatur.

Prob. 2°. ex celebri illâ S. Augustini regulâ, L. 4. de Bapt. c. 24. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est nonnisi autoritate Apostolicâ traditum rectissimè creditur.* Unde sic : Illud indubiè tenendum est, quod ante Pseudoreformatos universa tenebat, semperque tenuerat Ecclesia : atqui 1°. ante Pseudoreformatos universa tenebat Ecclesia septem in novâ Lege esse Sacramenta. Id nimirum cum Latinis tenebant Græci ; ceterique Orientales : cùm, etsi in aliis Ecclesiæ Romanæ fidem acriter vellicarent, nusquam tamen exprobraverint eidem, quòd plura admitteret Sacramenta, quàm à Christo instituta essent. Imò ejus hâc in parte fidem vindicavit Hieremias Patriarcha CP. cùm Augustanam Confessionem perstringendo, declaravit septem à Græcis omnibus admitti Sacramenta ; nec plura nec pauciora. 2°. Idem semper tenuerat Ecclesia. Quæ enim tanquam hæreticos ejiciebat è sinu suo eos qui vel unum è prædictis ritibus pro Sacramento habere renuerint, hæc utique septem Sacramenta semper admisit : atqui Ecclesia tanquam hæreticos... Sic enim seculo III. proscripsit Novatianos, qui Confirmationem non conferebant Neophytis. IV. Manichæos qui de Matrimonio malè sentiebant. XV. Wiclefistas quibus despectui erat Extrema Unctio. XVI. Lutheranos & Calvinistas, quibus id cordi fuit ut sopitas hæreses undecumque colligerent ; ergo.

Obj. 1°. Si septenarius Sacramentorum numerus sit primævæ Ecclesiæ dogma, debuerunt Patres hujus numeri in scriptis suis meminisse : atqui falsum consequens. De hoc enim numero nihil habent Justinus, & *Cyrillus, & is tamen* cùm ex professo *in Catechesibus suis agat de* Sacramentis, omnia Sa-

cramenta recensere debuit. R. dist. min. Patres non meminerunt explicitè hujus numeri, C. implicitè, N. Hi enim & alii Patres quâ datâ occasione adstruunt nunc Pœnitentiam, nunc Confirmationem, nunc Matrimonium, vera esse Sacramenta; ut de singulis suo in loco probabitur.

Obj. 2°. Ut plura sint quàm septem Sacramenta, sufficit ut Ordines multi, martyrium, professio religiosa, & pedum lotio, totidem sint Sacramenta: atqui res ità se habet. Et quidem 1°. Diaconatum saltèm, Presbyteratum & Episcopatum pro Sacramentis habent Theologi omnes; 2°. nihil martyrio deest quominus totam habeat rationem Sacramenti; cùm ejusdem sit efficaciæ ac Baptismus, cujus vices etiam in parvulis supplet; 3°. idem est & multò certius de pedum lotione, quæ & à Christo instituta est Joan. 13. *Cœpit lavare pedes Discipulorum*; & permanenter instituta est, utpotè cum præcepto simile quid faciendi: *Et vos debetis alter alterius lavare pedes; exemplum enim dedi vobis*, &c. ac demum annexam habet gratiæ promissionem, *Si non lavero te, non habebis partem mecum.* Neque hîc deest mystica significatio, quam indicant hæc Christi ad Petrum verba: *Quod ego facio tu nescis modò, scies autem posteà*; ergo.

R. neg. maj. quantùm ad Ordines, minorem verò quoad cetera. Itaque etsi citati Ordines totidem dicantur Sacramenta, haud tamen plura quàm septem numerari debent; quia Sacramentum hîc sumitur secundùm genus relationis quam importat, ità ut tot solùm sint Sacramenta, quot sunt sacri ritus qui ad fines specificè diversos referuntur. Unde cùm Ordines omnes ad eundem finem genericum tendant, nimirum Eucharistiæ confectionem, aut administrationem, nonnisi unum quoddam Sacramentum constituunt.

Quod ad martyrium spectat, nego illud esse Sacramentum. Ad id enim non sufficit ut gratiam pariat, sed & necesse est ut à Christo institutum sit;

& constet sacris materiæ & formæ ritibus, ac demum perficiatur à Ministro ad id deputato: atqui martyrium nec à Christo institutum est, cùm consistat in actione impiâ ex parte agentis, nec constat sacris materiæ & formæ ritibus, cùm in immani tortoris facinore situm sit; nec perficitur à Ministro Dei, sed à ministro diaboli, &c.

Idem dico de lotione pedum; tum quia nulla Concilia, nulla prorsus Catechesis, quibus tamen maximè continetur Apostolica traditio, cæremoniam hanc Sacramentis accensent; tum quia lotio pedum, licèt sit exterius rei spiritualis signum, ceteros tamen Sacramenti caracteres non habet. Nam 1°. Sacramentum debet esse signum permanens: atqui lotio pedum numquam in Ecclesia Christi, quæ circa fidem errare non potest, habita fuit pro signo permanenti; cùm teste Ambrosio, vel alio quovis, L. 3. de Sacram. c. 1. lotionis hujus *consuetudinem non* haberet *Ecclesia Romana*; quin & eam vetuerit Hispanica Ecclesia in Conc. Eliberit. can. 48. ergo hæc verba: *Et vos debetis alter alterius lavare pedes*, haud litteraliter accipenda sunt, sed metaphoricè, pro præcepto exercendi charitatem & humilitatem; 2°. nihil est in discursu Christi unde certò colligi possit annexam fuisse gratiæ promissionem lotioni pedum. Hæc enim verba: *Si non lavero te*, *non habebis partem mecum*, non exhibent lotionem quasi ex tunc necessariam ad salutem, sed solùm inobediendi Petro minantur pœnam, quæ vel in privatione beatitudinis consistat, ut volunt aliqui Patres, vel in exclusione ab Eucharistiâ mox instituendâ, ut docent alii.

Inst. Patres in his Christi verbis agnoverunt signum practicum gratiæ sanctificantis primæ vel secundæ. De ceteris enim idem esto judicium ac de S. Bernardo: atqui S. Bernardus.... sic enim scribit Serm. 2. in Cœna Dom. *Appropinquans passioni Dominus de gratia sua investire curavit suos*, *ut invisibilis gratia signo aliquo præstaretur*. *Ad hæc* insti-

tuta sunt Sacramenta ; ad hæc Eucharistiæ participatio, ad hæc pedum ablutio, ad hæc denique ipse Baptismus, & infrà. *Ut de remissione quotidianorum minimè dubitemus, habemus ejus Sacramentum, pedum ablutionem. Vis autem nosse quia pro Sacramento illud est, non pro solo exemplo factum? Illud attende quod Petro dictum est, Si non lavero te*, &c. *Aliquid igitur latet quod necessarium est ad salutem, quando sine eo nec ipse Petrus partem haberet in regno Christi & Dei.... Unde scimus quia ad diluenda peccata, quæ non sunt ad mortem, & à quibus plenè cavere non possumus ante mortem ablutio ista pertineat? Ex eo planè quod offerenti manus & caput pariter ad abluendum, responsum est: qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet.* Ex iis sic : Ille ablutionem pedum reponit inter Sacramenta, qui eam Baptismo & Eucharistiæ comparat ; & per eam tanquam per signum visibile gratiam invisibilem conferri docet : atqui S. Bernardus, &c.

R. 1°. Ecclesiæ fidem non ex uno aut altero Patre reperi, sed ex morali SS. Doctorum consensu, qui certè in præsenti materiâ non reperitur.

R. 2°. dist. maj. Ille ablutionem pedum reponit inter Sacramenta, qui eam Baptismo comparat adæquatè ; quique per eam ut per visibile signum dicit gratiam conferri permanenter & propriâ ejus efficaciâ, C. secùs, N. Itaque ablutio pedum est quidem signum exterius rei sacræ & spiritualis, nempe interioris munditiæ, quæ necessaria est accedentibus ad corpus Christi : unde aliquid habet per quod cum Sacramentis, quæ essentialiter signa sunt, comparari possit. Verùm hæc ad Sacramenti rationem non sufficiunt : quia in novâ Lege requiritur ut signum illud & permanens sit, & ex opere operato gratiam producat, & in ejus applicatione forma materiam comitetur : atquì probari non potest ex S. Bernardo pedum lotionem esse signum permanens, eamque ab ipso penes efficaciam comparari cum Baptismate & Eucharistiâ, &c.

Inst. 1°. Signum quo quotidiana peccata remittuntur, quodque non pro solo exemplo erat, sed pro Sacramento ità necessario, ut *sine eo nec ipse Petrus* salvari posset, est signum permanens simul & efficax: atqui ex S. Bern. ablutio pedum, &c.

R. dist. maj. quoad 1. partem. Signum quo quotidiana peccata remittuntur propriè & efficaciter, C. minùs propriè, & non vi ejus intrinsecâ, N. Itaque in mente S. Bernardi dici potest latiori sensu, quod peccata lotione pedum remittantur, ut & dicitur eadem remitti per Sacramentalia. Sed nec dixit, nec insinuavit S. Doctor, remissionem hanc fieri vi propriâ ablutionis, & ex opere operato: alioqui enim quomodo ablutio hæc fuisset tam rara, ut nonnisi semel in anno, vixque alibi quàm in Ecclesiasticis Communitatibus adhiberetur?

Ad 2. part. neg. min. Non enim dicit Bernardus ablutionem pedum ita esse necessariam, ut sine eà salvari non possit homo, & vi ejus salvetur; sed ait esse mysterium rei ad salutem necessariæ, obedientiæ scilicet & charitatis, quæ si Petro defuissent, salvari non potuisset. Et certè quis dicat peccata venialia, ad quorum remissionem instituta est isthæc ablutio juxta S. Bernardum, damnare hominem, si non deleantur? Docet equidem S. Bernardus, hominem per venialia damnari, sed si ea contemnat; audiantur hæc ejus verba, Serm. 1. de Conversione S. Pauli: *Nemo dicat in corde suo, Levia sunt ista, non curo corrigere, non est magnum si in his maneam venialibus minimisque peccatis; hæc est enim impœnitentia, hæc blasphemia in Spiritum S. blasphemia irremissibilis.*

CAPUT SECUNDUM.

De causa efficiente Sacramentorum.

Causa alia efficiens, quæ vel est *primaria*, & institutrix dicitur, vel *secundaria*, & vocatur ministerialis: alia materialis, quæ vel intrinseca

est, & consistit in materia & forma ex quibus exurgit totum Sacramentale; vel extrinseca, & subjectum nuncupatur: alia demum finalis, quæ in fine & effectibus Sacramenti consistit. Ab efficiente initium ducimus: ut autem ea plenè expendatur, agendum est, 1°. de Sacramentorum autore; 2°. de eorumdem Ministro.

ARTICULUS PRIMUS.

De Autore Sacramentorum.

CIrca Sacramentorum autorem hîc tantum inquiremus, an Deus singula Sacramenta per seipsum instituerit. Quâ de re constat 1°. antiquæ Legis Sacramenta à Deo immediatè instituta esse: ut patet de Circumcisione ex c. 17. Genes. de Agno paschali ex c. 12. Exodi, de Sacerdotali consecratione ex Levit. 8. Non ergo dicitur Lex Joan. 1. *Per Moysen data*, qui ab eodem instituta sit, sed quia promulgata.

Constat 2°. apud omnes, Baptismum & Eucharistiam à Christo immediatè instituta fuisse; sed ambigitur an idem de ceteris dicendum sit. Senserunt enim aliqui Extremam Unctionem à S. Jacobo fuisse institutam: alii verò Confirmationem in Meldensi Concilio anni 847. inductam esse; quâ ab opinione non abhorret S. Bonaventura. Sit

CONCLUSIO. Christus omnia Legis novæ Sacramenta instituit immediatè.

Prob. 1°. qui Ecclesiam fundavit, censendus est columnas ejus posuisse, nisi aliud ex verbo Dei constet: atqui Christus indubiè fundavit Ecclesiam, cujus ex omnium confesso, Sacramenta bases sunt & columnæ. Aliunde verò probari non potest fundamenta hæc ab alio quàm à Christo posita fuisse.

Prob. 2°. ex Trid. sess. 7. can. 1. ubi : *Si quis dixerit Sacramentum novæ legis non fuisse omnia à J. C. D. N. instituta, anathema sit* : atqui in usu commu-

ni, à quo certè non recessit sacra Synodus, illud quis instituisse dicitur, quod per seipsum instituit. Unde nec Concilia, nec Patres à Christo esse dicunt ea, quæ etiam commissione Christi instituta sunt immediatè ab Ecclesiâ, ut patet, tum de censuris, tum de ritibus in distribuendâ Eucharistiâ servari solitis, quosque Tridentini PP. cùm à Protestantium ludibriis defendunt, sess. 21. c. 2. aiunt solùm ab Ecclesia institutos fuisse.

Prob. 3°. quia nemo veterum Patrum per priora 12. Ecclesiæ secula docuit Apostolis concessam fuisse potestatem instituendi Sacramenta. Imò Ambrosius, L. 4. de Sacram. c. 4. *Autor Sacramentorum, quis est nisi Dominus Jesus?* & Aug. Lib. de vera Relig. *Ubi venit tempus gratiæ, ab ipsâ Dei sapientiâ homine assumpto.... pauca Sacramenta saluberrima constituta sunt.*

Obj. 1°. Christus Apostolos mittens, *Sicut*, ait Joan. 20. *misit me vivens Pater, & ego mitto vos:* atqui Deus Christum misit cum potestate instituendi Sacramenta. R. dist. maj. Christus Apostolos misit, sicut eum miserat Pater, id est, misit eàdem potestate, C. id est, misit cùm eâdem potestate, N. Alioqui sicut remittebat Christus peccata sinè ullius Sacramenti ope, sic & ea extra Pœnitentiæ Sacramentum remittere potuissent Apostoli, quod nemo dixerit.

Obj. 2°. S. August. L. 3. de doctr. Christ. c. 9. *Quædam*, inquit, Sacramenta *pauca pro multis ipse Dominus & Apostolica tradidit disciplina:* sed quæ ab Apostolis & à Christo tradita sunt, à solo Christo instituta non fuêre. R. dist. maj. Christus & Apostoli Sacramenta tradidêre aliter & aliter, C. eodem modo, N. Christus enim Sacramenta tradidit ut autor, Apostoli ut præcones; Christus id præscribendo quod essentiale est, Apostoli cæremonias ad majorem solemnitatem adjungendo.

Quæres 1°. an de fide sit Christum immediatè instituisse Sacramenta. R. negat. cum Soto, Estio, & aliis passim: 1°. quia nihil erui potest ex verbo

Dei, quod immediatam institutionem invictè probet; 2° quia Tridentina Synodus, ubi Sacramentorum institutionem expendit, de industria abstinet ab iis vocibus quæ immediatam Christi actionem exprimerent; tantùmque, cùm de Extrema-Unctione loquitur, ait eam Marci 6. insinuatam fuisse. Adde quòd hujus Concilii Patres in id incubuerint unum, ut Pseudoreformatorum hæreses proscriberent; non ut vellicarent opiniones inter Catholicos controverti solitas. Adeò tamen invaluit immediatæ institutionis opinio, ut vix effugerent temeritatis notam, qui ab ea etiamnum recederent. Multò graviùs peccaret, qui cum Alensi institutionem Confirmationis ad plura post Christum secula differret. Unde Frassen suorum defensor, sed sagax, nitidè hîc de Alensi & Bonaventurâ illud ait quod de Cypriano Aug. L. 2. contra Crescon. c. 30. *Non accipio quod de baptisandis hæreticis & schismaticis B. Cyprianus scripsit, quia hoc Ecclesia non accipit, pro quâ B. Cypr. sanguinem fudit.*

Quæres 2°. an Christus Sacramenta instituerit non solùm ut Deus, sed & ut homo. R. affirmat. duplex enim distinguitur in Christo potestas, alia *autoritatis*, quæ etiam suprema dicitur; alia *excellentiæ*, quæ licèt suprema non sit, habet tamen prærogativas singulares. Per priorem instituit Sacramenta ut Deus; per posteriorem ut homo. Præcipuæ autem hujus excellentiæ potestatis dotes sunt, 1°. quòd Sacramenta vim suam habeant ex meritis Christi condignis; 2°. quòd Sacramenta per invocationem nominis ejus, ejusque autoritate conficiantur; 3°. quòd effectus Sacramentorum independenter è Sacramentis ponere potuerit.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Ministro Sacramentorum.

Ut præambula quædam solvantur,

Dico 1°. Minister Sacramenti secundùm Legem Dei ordinariam est solus homo viator; non tamen quilibet cujuslibet.

Prob. 1. pars contra Lutherum, qui L. de Missâ privatâ docet diabolum in corpore humano baptisantem, consecrantem, &c. sacramentaliter operari. Prob. inquam, 1°. quia solis hominibus dictum est Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptisantes eos.* Solis Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Solis Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.*

Prob. 2°. ex S. Chrys. qui in re obvia plus satis fuerit. Sic ille L. 3. de Sacerdotio: *Qui terram incolunt... potestatem acceperunt, quam neque Angelis, neque Archangelis dedit Deus; neque enim illis dictum est, Quæcumque ligaveritis*, &c.

Obj. tam potest diabolus conficere Sacramenta, quàm id possint diaboli membra, ut Judas, & impii Sacerdotes: atqui, &c. R. neg. maj. mali enim Sacerdotes non desinunt esse Ministri Christi, quia ad id consecrati fuêre: at dæmones nusquam in Christi Ministros consecrati sunt.

Prob. 2. pars, 1°. quia in Lege Christi, in qua *nemo sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron*, id licitum esse nequit, quod grande fuisset piaculum in veteri Lege; atqui quòd quilibet sibi arrogasset Sacerdotii potestatem, grande fuisset scelus in veteri Lege. Hinc Oziam Sacerdotalia munia usurpantem sic carpebant Levitici Sacerdotes: *Non est tui officii, Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, qui consecrati sunt ad ejusmodi ministerium.*

Heb. II. Pa. 26.

Prob. 2°. ex Trid. sess. 7. can. 10. ubi sic: *Si quis dixerit Christianos omnes in verbo & in omnibus Sacramentis habere potestatem, anathema sit.* Sed de his in Operis decursu.

Dico 2°. Minister Sacramenti in usu positi, ad ejus effectum verè & activè suo modo concurrit.

Prob. qui verè remittit peccata in confessione, & gratiam confert in Ordinatione, ille verè concurrit ad effectum Sacramenti: atqui Minister Sacramentorum remittit peccata, Joan. 20. & gratiam confert in Ordinatione, II. Timot. 1. Et verò

qui est causa actionis, causa est effectûs quam actio producit: atqui Minister Sacramenti causa est actionis sacramentalis, quæ sacramentalem effectum producit; ergo & effectûs causa est.

Dixi, *Sacramenti in usu positi*, quia Minister Eucharistiæ, quæ id habet proprium ut in re permanenti, non autem in usu seu actione transeunte consistat, non concurrit ad gratiam quam parit Eucharistia; cùm sit tantùm causa applicans, & conditio sine qua non. Quanquam sicut Medicus dicitur causa sanitatis, cùm applicat medicamentum, sic & utcumque causa gratiæ dici potest qui Eucharistiam administrat.

Dixi iterùm, *suo modo*; quia, ex S. Thoma, q. 64. a. 1. homo concurrit tantùm ut causa instrumentalis: unde sola causa absolutè principalis est Deus, juxta id Rom. 8. *Deus* est *qui justificat.* Causa verò principalis meritoria est Christus, fons & origo justitiæ totius.

His obiter præmissis tria manent fusiùs expendenda; 1°. an Ministro inesse debeat probitas; 2°. an fides; 3°. an & quæ intentio.

SECTIO PRIMA.

De probitate Ministri.

VIdendum hìc 1°. an malus Minister qui in forma communi Sacramentum conficit, idem validè conficiat; 2°. an licitè; 3°. an à malo Ministro Sacramenta recipi possint, & peti.

§. I. *An malus Minister validè conficiat Sacramenta.*

Donatistæ sic nuncupati vel à Donato *Casarum nigrarum* in Numidia Episcopo, vel ab alio Donato Majorini successore, ut sub aliquâ pietatis specie recederent à communione Cæciliani Episcopi Carthag. asseruerunt consecrationem ejus nullam esse, ut quæ facta esset à Felice Aptungitano, quem calumniosè causabantur in persecutione Diocletianâ circa an.

303. Libros sacros tradidisse. Erroris, qui tot annos Ecclesiam miserè defatigavit, fundamentum illud erat, irrita esse Sacramenta non ab hæreticis modò; sed & à peccatoribus collata. Et id quidem assertum primò de peccatoribus etiam occultis, ad peccatores publicos deinceps restrinxêre.

Eumdem errorem amplexi sunt seculo Ecclesiæ 12. Henriciani seu Apostolici, Valdenses, Albigenses, Wiclefistæ sub finem seculi 14. ac demum seculo 16. Anabaptistæ. Contra quos omnes sit

CONCLUSIO. Valent Sacramenta à Ministro improbo ritè confecta. Est de fide, secundùm id Trid. *Si quis dixerit Ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum; anathema sit.* Sess. 7 Can. 12.

Prob. 1°. Valent Sacramenta ab hæreticis ritè confecta, ut patebit ex dicendis: atqui hæretici sunt peccatores; utpotè qui Christi tunicam sacrilegè discindant.

Prob. 2°. ex Aug. Tract. 5. in Joan. *Baptisma*, inquit, *tale est, qualis est ille in cujus potestate datur; non qualis est ille per cujus ministerium datur*, & n. 18. *Quod dabatur à Paulo, & quod dabatur à Petro, Christi est; & si datum est à Juda, Christi erat..... Non timeo adulterum, non ebriosum, non homicidam; quia columbam attendendo per quam mihi dicitur, Hic est qui baptisat.* Unde sic, non autoritatis, quæ manifesta est, sed rationis argumentum efformo: Ut Sacramentorum efficacia non pendeat à malâ Ministri dispositione, sufficit ut Minister ille non agat nomine proprio, sed nomine alterius, qui independenter à qualibet Ministri dispositione operari possit & velit: atqui Minister Sacramentorum non agit nomine proprio, sed Christi: Hic enim *est qui baptisat*; nec quisquam præter eum *potest mundum facere de immundo conceptum semine*. Job. 14. Aliunde verò potest & vult independenter à quâlibet Ministri dispositione operari. Potest quidem, quia omnia potest; vult verò quia bonus est; nec ut infinitè

bonus providisset creaturæ suæ, si sortem ejus ab improbitate Ministri ferè semper incognitâ suspendisset; ergo.

Prob. 3°. ex Concilio Constant. à quo sess. 45. damnata est isthæc Wiclefi propositio, n. 4. *Si Episcopus vel Sacerdos existat in peccato mortali, non ordinat, non conficit, non consecrat, non baptisat.*

Obj. 1°. Oleum peccatoris sanctificare non potest secundùm id Psal. 140. *Oleum peccatoris non impinguet caput meum:* atqui Sacramenta in manu impii sunt oleum peccatoris, &c. R. neg. min. & dico Sacramenta oleum esse Christi; unde qui mundatur, non ab immundo, sed à Christo ipso mundatur, qui tàm per immundi ministerium mundare animas potest, quàm per infirmi medici pharmacum sanare corpora. Ceterùm in Psal. 140. non agitur de unctione sacramentali, sed de periculosis adultorum blanditiis, quibus misericordem Justorum iram præponit Vates regius: *Corripiat me Justus in misericordia; oleum autem peccatoris non impinguet*, &c.

Obj. 2°. Si actio mali Ministri pareret gratiam, colligerentur de spinis uvæ, de tribulis ficus, de arbore malâ fructus boni: atqui ex Christo, Mat. 7. v. 16. & 17. colligi non possunt. R. dist. maj. Si actio mali Ministri prout est formaliter Ministri, pareret gratiam, C. maj. si actio mali Ministri, prout est actio Christi, N. maj. Itaque actio hominis hominem baptisantis, non regenerat prout est actio merè humana, sed prout vim sanctificandi habet à Christo: *Hic est* enim *qui baptisat.*

Inst. Actio quæ sub aliquo respectu esset actio Christi, esset actio vera, non mendax, mundans non polluens: atqui actio Ministri improbi non est actio vera sed mendax, &c. Prob. min. ex S. Ambrosio, Lib. de initiandis, c. 4. ubi ait: *est in aliquibus aqua mendax, non sanat Baptismus perfidorum, non mundat, sed polluit.* Idem docet tum Innocentius I. Epist. 18. ad Alexandrum; tum ipse, premente evidentiâ, Augustinus: *Mali Ministri*,

ait L. 3. de Bapt. c. 18. *remissionem peccatorum non dant. Non enim*, ait S. Doctor, *raptoribus & foeneratoribus diceret Dominus, Si cui dimiseritis peccata, dimittuntur illi.* R. dist. min. Actio improbi Ministri, qui contra essentiales Sacramentorum ritus peccat, est mendax, & polluit, C. actio improbi Ministri ritè administrantis, subd. est mendax, id est nullum habet effectum ex parte ipsius Ministri, C. est mendax ratione subjecti cui applicatur, iterùm dist. est mendax ob pravam subjecti dispositionem, C. est mendax simpliciter & ratione suî, N Itaque loquitur Ambrosius de hæreticis qui Baptismum sub vitiatâ formâ conferebant, & meritò dicit Baptismum hunc non mundare. Loquitur Innocentius I. de his qui citra necessitatem scientes ordinabantur ab hæreticis; & meritò statuit impiam hanc ordinationem, non salutis sed damnationis fontem esse. Loquitur demùm Augustinus de personali, ut ità loquar, merito actionis Ministri mali, & jure decernit actionem hanc utpotè sacrilegam, nihil promereri gratiæ. Verùm non ideo negat actionem illam, prout Christi nomine exercetur, esse efficacem : imò disertè adstruit contrarium his Libri 2. contra Parmen. verbis : *Omnia Sacramenta, cùm obsint indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè suscipientibus.*

Ad id quod additur ex Lib. 3. de Bapt. dist. non est dictum impiis Ministris, *quorum remiseritis*, quasi bona effectio ipsis attribuenda sit, C. non est dictum, quasi actio ministerii eorum sit invalida, N. Itaque si Aug. intelligere volumus, distingui debet Minister & actio ejus à bona effectione, quæ actionem hanc subsequitur : actio Ministri valida est, idque vel admisit Aug. vel nihil in prolixis suis contra Donatistas lucubrationibus probavit. Verùm effectio, putà peccatorum remissio, non ideo in Augustiniana Phrasi tribuenda est malo Ministro ; quia juxta S. Doctorem, gratia nonnisi Deo aut *columbæ gemitibus* attribui debet : atqui juxta Aug. non gemit cum columba, qui columbæ pietatem non habet; ergo juxta

Aug. bona effectio, seu productio gratiæ, malo Ministro tribui non debet, etsi valeat Sacramentum à malo Ministro collatum.

§. II. *An peccet malus Sacramenti Minister.*

Not. duplicem esse Ministrum, alium ex officio, seu solemnitatis, qui & ordinarius dicitur; alium necessitatis, qui extraordinarius nuncupari potest. Prior Sacramenta conficit, quia ad id specialiter consecratus est, aut ab Ecclesia deputatus. Posterior, eadem Sacramenta nonnisi in alterius defectum conficit aut administrat, ut obstetrix absente Sacerdote baptisat infantem. Sit

Conclusio. Peccat mortaliter, per se loquendo, saltèm qui ex officio Sacramenta in statu peccati mortalis conficit, vel administrat.

Prob. 1°. ex Scriptura, Levit. 22. *Omnis qui accesserit de stirpe vestrâ ad ea quæ consecrata sunt...... in quo est immunditia, peribit coràm Domino*: atqui pœna tam gravis grave peccatum supponit; *Quantò* ergo *deteriora* meretur *supplicia, qui filium Dei conculcaverit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit;* ut ii faciunt qui sancta non tractant sanctè. Hinc Apostolus, *Oportet Episcopum sine crimine esse, sicut Dei dispensatorem.*

Hebr. 10. Tit. 1.

Prob. 2°. ex Aug. Tract. 5. in Joan. *Ego dico, & omnes dicimus, quia justos oportet esse tanti judicis Ministros;* erat ergo hæc unanimis *omnium* sententia. S. Gregorius, L. 1. Epist. 24. *Necesse est ut munda sit manus, quæ diluere sordes curat: scriptum namque est, Mundamini, qui fertis vasa Domini.* Gregorius IX. c. 20. *de cohabit. Clericor.* &c. declarat, Clericum *quemlibet, pro mortali peccato quoad seipsum esse suspensum.* Hinc Rituale Romanum jussu Pauli V. editum: *Sacerdos, si fuerit sibi mortalis conscius, quod absit, ad Sacramentorum administrationem non audeat accedere.* Quia etsi *Sacramenta ab impuris coinquinari non possint..... impurè tamen & indignè ea ministrantes in æternæ mortis*

reatum

reatum incurrunt. Unde liquet quàm cautè vivere debeant Parochi, ceterique qui omni ferè temporis momento ad conferenda Sacramenta vocari possunt.

Prob. 3°. ratione. Qui Sacramentum conficit aut administrat, gerit personam Christi, fit cum eo unum & totale agens, ac demum merita ejus & sanguinem dispensat: atqui graviter peccat, qui reus & diaboli mancipium, hæc & tanta præstare audet. An non enim gravis est indecentia, quòd infensus Christi hostis eundem in actione omnium dignissimâ repræsentare ausit? an non violatur sancta Dei majestas, cùm ei quasi operationis socius conjungitur filius Belial?

Obj. Non peccat Canonicus, licèt mortalis culpæ conscius, qui cum aliis divinas laudes devotè persolvit; ergo nec Minister, qui cum intimo religionis sensu, ad justificandum quidem impari, sed tamen ulteriùs peccandi voluntatem excludente, Sacramenta conficit. R. neg. conseq. Disparitas duplex. I. quòd nec Scriptura nec Patres ullibi exigant ut actu sanctus sit, qui officium seu privatim seu publicè recitat; id verò exigant de eo, cui tractanda incumbunt mysteria salutis nostræ: II. quòd longè sublimior sit actio Ministri Sacramenta tractantis, quàm Canonici psallentis. An is enim dispensat sanguinem Christi? an personam ejus in actione omnium maximâ repræsentat? &c. Interim docet Habertus, graviter peccare, qui graviter reus divinis officiis præest: unde qui *præsidentiam* hanc ex alterius absentiâ sibi imminere sentit, debet confestim ad Deum recurrere per actum doloris de peccato.

Dixi 1°. *per se loquendo*: quia Minister ex officio Sacramenta conferens, à novo peccato excusari potest, 1°. propter invincibilem sui statûs ignorantiam; 2°. propter repentinam administrandi necessitatem, quæ ità ingruit, ut desit spatium procurandæ contritionis. Tunc enim è duobus malis eligendum est minus; *minus autem malum* est ministrare *Sacramentum in statu peccati*, quàm illud non

conferre infanti v. g. cujus æterna salus proximè periclitatur.

Circa hunc necessitatis casum duo notanda; 1°. immunem non fore à peccato eum qui necessitatem hanc prævidere potuisset; ut prævidere possunt & debent, qui in amplis nosocomiis, aut in exercitibus ministrant; 2°. extra casus seu pueruli animam agentis, seu lapidarii decidentis è tecto, qui transeuntem Sacerdotem mirè perturbant, rarum esse ut quis ad omnem contritionis actum impotens sit; cùm ad id brevissima temporis mora sufficiat.

Dixi 2°. *saltèm ex officio.* An enim Presbyter, aut Laïcus qui in casu necessitatis baptisat, sit novi peccati reus, res est inter Theologos controversa. Negare videtur S. Thomas q. 64. a. 6. Negant & Gonet, Juenin, Habert, &c.

Hæc tamen opinio pluribus displicet: 1°. quia esto Laïcus in casu necessitatis baptisans, non agat ut Ecclesiæ Minister, agit certè ut Minister Christi, ejusque personam sustinet, sicut Sacerdos solemniter baptisans: atqui id videtur graviter exigere statum gratiæ, nè Sacramenti & Christi dignitas & sanctitas graviter lædantur; 2°. quia sicut necessitas non efficit ut sancta, sancta non sint, sic nec efficit ut sanctè tractari non debeant; 3°. quia si Sacerdos Missam ab altero inchoatam continuet, nè imperfectum remaneat Sacrificium, haud dubiè peccabit letaliter, nisi eliciat actum contritionis cum proposito quam primùm confitendi: atqui is Sacerdos esset tamen solùm Minister necessitatis; ergo, ait Gibert, obstetrix quæ centies baptisavit in necessitate, sine ullo contritionis actu, centies peccavit; &, ut mihi quidem videtur, graviùs quàm Sacerdos ad baptisandum ex officio minimè obligatus; quia hæc necessitatis casus prævidere debuit, non ille.

Consult. 4. de Sacr.

Hinc colliges 1°. & Laïcum qui in casu necessitatis baptisat, & Sacerdotem qui in eodem casu absolvit, aut Unctionem-extremam confert, teneri, si licuerit per tempus, ut plerumque licet, excitare

& ad contritionem, priusquàm hæc Sacramenta conferant : aliàs multiplicant peccata pro numero Sacramentorum : quia ut singuli Baptismi, sic & absolutiones singulæ, totidem sunt actiones integræ & completæ. Et verò, si is cui proximum imminet mortis periculum, teneatur sub pœna letalis peccati, actum contritionis elicere, licèt brevissimum ad id habeat tempus : cur à gravi culpâ immunis sit, qui ab eliciendo contritionis actu abstinet ob brevem quam ad id habet temporis morulam ? Cavendum tamen Ministro in hoc perplexitatis casu, nè dum contritionis spiritum in se accendere molitur, infanti vel moribundo desit.

Colliges 2°. mortaliter etiam peccare Sacerdotem qui reus excipit confessiones ; etsi animum habeat vel excitandæ in se contritionis, vel etiam sua deponendi peccata, priusquàm pœnitenti absolutionem impendat : quia confessionis auditio, licèt non sit confectio Sacramenti, est tamen actio sacramentalis, utpotè ad conficiendum Sacramentum proximè ordinata.

Colliges 3°. Eum qui mortalis noxæ sibi conscius Eucharistiam ab alio consecratam ministrat, novæ mortalis culpæ reum fieri. An autem tot admittat peccata, quot sine morali interruptione distribuit hostias, parum utile est in praxi ; quia qui id negant, fatentur indignam quamlibet distributionem ultra primam, esse circumstantiam notabiliter aggravantem, utpotè quæ solitariè sumpta ad grave peccatum sufficiat : unde cùm oporteat confiteri cicumstantias notabiliter aggravantes, necessum est etiam juxta ipsos, ut in confessione exprimatur vel numerus eorum quibus facta est distributio, vel tempus circiter distributionis. Si tamen Sacerdos plures uni hostias simul daret, unius solùm peccati reus fieret, quia una tantùm esset distributio.

Colliges 4°. graviter etiam reum videri, qui ex officio Eucharistiam extra administrationem tangit, seu immediatè, putà ut ab uno vase in aliud im-

mittat ; ſeu mediatè , ut ſi eam in proceſſione circumgeſtet.

Colliges 5°. & certiùs, graviter peccare qui in peccato mortali cum Hoſtiâ populum benedicit : 1°. quia eſt hæc propria ſacri officii functio, quæ Miniſtro graviter reo *ſub interminatione divini judicii* prohibita eſt ab Eccleſia, ut patet ex dictis ; 2°. quia is populum cum Hoſtiâ benedicendi actus, ſine gravi indecentiâ exerceri nequit ab eo qui Chriſti oculis ipſo dæmone pejor eſt. Quia tamen in eo caſu non diſpenſat propriè Sacerdos ſanguinem Chriſti, minùs peccat , quàm ſi Sacramentum conficeret , aut adminiſtraret.

Colliges 6°. Novi etiam graviſque peccati conſcios eſſe Diaconos & Subdiaconos , qui Ordinum ſuorum functiones in eodem ſtatu exercent : 1°. quia hic locum habent probationes initio adductæ, quarum nonnullæ Diaconos ſpecialiter tangunt ; 2°. quia ex S. Thoma : *Quicumque cum peccato mortali aliquod ſacrum officium pertractat , non eſt dubium , quin indignè illud faciat ; unde patet quòd mortaliter peccet :* atqui ipſi etiam Subdiaconi, de quibus magis ambigitur, ſacrum officium pertractant. Etſi enim eorum actio non eſt ſacramentalis, attamen Eccleſiæ nomine exercetur ut ſacra ; quidquid autem taliter exercetur, & grave eſt, & plurimùm exigit reverentiæ. Ità N. Alexander , Navarrus, Habert, &c.

4. diſt. art. 3. 5.

Aliud eſt de Clericis minoribus ; tum quia eorum munia hodie à Laïcis perinde ac Clericis exercentur ; tum quia functiones eorum nimis diſtant ab actione ſacrificii.

Excipiendi viderentur Exorciſtæ, niſi juxta præſentem Eccleſiæ diſciplinam munus eorum quadantenùs foret Sacerdotale. Ratio eſt, quia graviter decet, ut qui ſponte diaboli mancipium eſt, eidem in nomine Chriſti imperare præſumat : nec dubium eſt quin excipi mereatur , ſicut excepti ſunt à dæmone peſſimo Scevæ filii, de quibus Act. 19.

Quæres quid de eo statuendum, qui in peccato mortali sacram concionem habet. R. cum S. Thoma; vel hominis hujus *peccatum est publicum, vel occultum; & si occultum, vel ex contemptu & sine pœnitentia, aut cum pœnitentiâ. Dicendum ergo, quòd si aliquis est in peccato publico, non debet publicè prædicare vel docere... Si verò est in peccato occulto, & sine pœnitentia, tunc provocat Deum; quia simulat... Si verò peccatum est occultum & dolet, non peccat prædicando vel docendo, etiamsi publicè loquatur contra peccatum; quia sic detestando aliorum peccata, detestatur etiam suum.* Huic decisioni inhæret Pontas. v. *Prêcher*, cas. 3.

§. III. *An liceat Sacramenta recipere à malo Ministro.*

Not. 1°. Difficultatem de iis præsertim Ministris moveri, quos moraliter constet esse in malo statu, seu quia hæresi palàm addicti sunt; seu quia in consuetudine, vel proximâ peccandi occasione versentur; ut si Pastor ebrietati vel impudicitiæ ex habitu deserviat : alioqui enim debet quisque præsumi bonus; quia *charitas non cogitat malum.* Unde ut ab alicujus Sacerdotis ministerio abstineam, non sufficit communiter ut sciam ab eo recèns & graviter peccatum esse : adhuc enim sapienter præsumam, eum, si præsertim ad ministranda Sacramenta sponte præsto sit, id quod suî erat fecisse, ut Deo reconciliaretur. Certè, ait S. Thomas, *In instanti homo à divina gratia emendatur.*

1. Cor. 1

Not. 2°. triplex esse genus eorum qui peccant Sacramenta ministrando : alii ideo peccant, quia sunt in statu peccati; alii, quia per censuras arcentur à ministerio; alii, quia carent jurisdictione necessariâ ad validam Sacramenti confectionem.

Not. 3°. Ministrorum alii tenentur ex officio ad conferenda Sacramenta, ut Parochi; non tenentur, ut Sacerdotes simpliciter approbati. Rursum utrique vel *expositi* sunt, qui v. g. in tribunali sedent ad audiendas confessiones, aut qui actu sacram sy-

maxim distribuunt; alii verò *parati* tantùm, qui si rogentur, statim Sacramenta conferent.

Not. 4°. Qui ad Sacramenta accedunt, vel sunt in extrema necessitate, ut si infans sine Baptismo moriturus sit; vel in necessitate non extremâ: hæc autem vel gravis est, ut cùm urget præceptum confessionis annuæ; vel levis, ut cùm vult quis Eucharistiam percipere intuitu cujusdam solemnitatis. Jam.

Certum est 1°. peccare graviter eum qui à Ministro legitimâ jurisdictione destituto Sacramenta petit: quia sine causa id exigit, quod sine certa Sacramenti nullitate, ac proinde sine immani sacrilegio fieri nequit. Idem est & pari jure de eo quem constaret usurum non esse potestate suâ.

Certum est 2°. nefas esse exquirere Sacramenta à malo Sacerdote, seu exposito, seu Parocho, quoties ea à bono recipi possunt cum eodem fructu. Quia exigit charitas nè cuipiam gratis præbeamus occasionem ruinæ spiritualis: hinc è duobus Ministris quorum alterius sanctitas legitimè dubia est, iis præferri debet de quo nihil est dubii; quia pars tutior tenenda est cùm teneri potest sine incommodo. Quòd si vir sanctus scrupulosior ipse scrupulosum pœnitentem angit, aut nolens pravos in eo affectus excitat, pro absente haberi debet.

Certum est 3°. licitum esse in casu extremæ necessitatis recipere Baptismum à malo Ministro, etiamsi is excommunicatus denuntiatus sit. Etverò cur sanxit Christus ut tantæ necessitatis Sacramentum à Paganis etiam collatum valeret, nisi ut ab iis, urgente Ministrorum penuriâ, recipi posset?

Neque etiam dubium nobis est, quin à Ministro etiam propter hæresim præciso, recipi possit Pœnitentia & Eucharistia in periculo mortis. Si enim licitum est ab hæretico præciso, non in extrema solùm necessitate, sed & in gravi, cibum corporalem recipere; à fortiori licet ab eodem recipere spiritualem cibum in ejusdem necessitatis casu: porrò Viaticum *salutis*, si non absolutè, graviter saltèm neces-

sarium est iis qui hinc transituri sunt. Quin & extat divina lex ejus recipiendi, cùm ex parte subjecti inculpatè recipi potest, ut potest in præsenti.

Nec nocet factum S. Hermenegildi, qui mori maluit, quàm Synaxim recipere ab Ariano: 1°. quia ad eam communionem à parte adigebatur in signum professionis fidei Arianæ: indubiè porrò præferenda est mors Sacramentis destituta, hæreseos professioni etiam tacitæ; 2°. quia non erat sanctus ille Princeps in extrema necessitate positus; neque enim de communione in articulo mortis percipiendâ agebatur, sed de Paschali communione; quæ cùm quà talis, sit solùm juris Ecclesiastici, potest gravibus de causis differri, vel omitti.

Quæres an non solùm ab hujusmodi viris recipi possint Sacramenta, sed & peti debeant. R. *Probabile est quod sic, si fieri potest absque scandalo & periculo*: si verò immineat scandalum aut periculum, *sincera contritio sufficiet adultis.* Quòd si baptisandus sit infans, & præter hæreticum adsit nemo qui formam noverit, *tunc non est curandum scandalum, quod si oriatur, magis acceptum erit quàm datum.* Sit jam

Sylvius q. 64. a. 6.

CONCLUSIO. Licèt à malo Ministro petere & recipere Sacramenta, si sufficiens adsit necessitas: hæc autem pro conditione Ministrorum aliquando gravior, aliquando minùs gravis esse debet.

Prob. 1. pars. Tam licet in sufficienti necessitatis casu Sacramenta à malo Ministro expetere, quàm liceat in simili casu mutuum petere ab usurario, aut juramentum ab eo qui per idola juraturus sit: atqui ex alibi dictis licet mutuum petere ab usurario, &c. Ratio est, quia tunc non peto nisi id quod alter licitè facere potest, & cujus petendi legitimam habeo causam ex hypothesi.

V. Tom. 2.

Confirm. ex hoc Nicolai I. Responso 71. ad Bulgaros: *Sciscitantibus vobis, si à Sacerdote, qui sive comprehensus est in adulterio, sive de hoc famâ solâ respersus est, debeatis communionem recipere: Respondemus.... ab eo, usquequo Episcoporum judicio reprobetur, communio percipienda est*, &c.

Prob. 2. pars, quia ceteris paribus minor requiritur causa ut à Parocho, quàm ut ab extraneo Sacerdote; minor ut ab extraneo exposito, quàm ut à parato tantùm postulentur Sacramenta. In hac enim & aliis id genus materiis, eò quisque securiùs declinat à peccato, quò plus juris habet ad petendum id quod petit, & minùs alium exponit: atqui multò plus quisque juris habet ut sibi ministrentur Sacramenta à proprio, quàm ab alieno Sacerdote. Minori quoque objicitur periculo, qui expositus est, quàm qui tantùm paratus sit. Prior enim ei similis est qui in angulo latet ut contra prætereuntes grassetur: posterior verò ei similis est, quem de furto nihil cogitantem, ad prædandum induxisti.

Dixi, *ceteris paribus*. Minus enim peccare videtur qui ab extraneo Sacerdote exposito, tantùmque ebrioso Eucharistiam petit, quàm qui ab incestuoso Parocho. Imò gravior requiritur causa ut adhibeatur ministerium hæretici, quàm alteriùs. Sic enim & datur scandalum pluribus, & in rebellione foventur Novatores: nempe, inquiunt, an ope nostrâ uteretur acer ille & vivax catholicus, si nos reipsâ haberet pro hæreticis?

Ceterùm etsi necessitas quæ hîc à peccato excusare potest, non consistit in indivisibili, haud tamen sufficit levis & modica: sed ea requiri videtur quæ injuriam Deo illatam utcumque compenset. Quapropter sicut ob leve lucrum nefas fuerit exigere juramentum ab infideli, sic nec ob spiritualem fructum qui differri facilè possit, crediderim fas esse etiam à Parocho qui improbus sit, recipere Sacramenta. Aliud est, si ex eorum dilatione immineat periculum lapsûs; si Jubilæum, magni momenti gratiam, & quæ difficilè redit, lucrari nequeas; si diu versari debeas in peccato mortali; si perito indigeas Directore, & is vel nullus sit, vel malus; si alioqui diu orbandus sis escâ fortium, &c.

Obj. Non minus inducitur Minister ad peccandum in casu necessitatis quàm extra; eadem enim

in utroque casu actio ab eo exigitur; ergo nequidem in casu necessitatis ad malum Ministrum recurrere licet. R. neg. ant. Nullibi enim censetur culpabiliter ad malum inducere; qui rationabili de causâ id exigit vel omittit, unde alter ex pravo suo affectu ansam peccandi arrepturus sit. Patet id exemplo. Repetit à me vir ad blasphemiam celer ensem suum, nunc ut tueatur se contra furibundum animal, nunc ut confodiat innocentem. Recuso in utroque casu; & ille in utroque casu blasphemat. Quid tum? reus ero in priori casu, insons in posteriori: quia in hoc gravem habui repulsæ causam, in illo nullam; ergo à pari.

Saltèm, inquies, adultus gravem hanc causam numquam habet; cùm ipsius etiam Pœnitentiæ effectum per contritionem obtinere possit, Eucharistiæ verò per intensum animi fervorem. R. ad 1. neg. ant. ad 2. dist. Pœnitentiæ effectus haberi potest per contritionem, sed multò incertiùs, C. eâdem certitudine, N. Porrò major hæc certitudo, sufficiens est, omnium timoratorum judicio, causa justificationis per Sacramenta potiùs quàm per contritionem inquirendæ. Hinc tanta piorum anxietas, cùm uni è suis potissimùm peccatori, Confessarium in extremis defuisse conspiciunt. Et verò si in hâc Sacramentorum materie requireretur extrema peccatoris necessitas, ea quoque & fortiori requireretur in humanis. Adeoque etiam in gravi necessitate positus non posses mutuum repetere ab eo quem prævides ex hâc tuâ petitione ad iram commotum iri; quod tamen nemo dixerit.

SECTIO SECUNDA.

De fide Ministri.

AN ut valent Sacramenta à peccatore collata, sic & valeant collata ab hæreticis aut schismaticis., magno animorum æstu disputatum est tertio Ecclesiæ seculo. Valere negabat, post Agrippi-

num, è prædecessoribus suis unum, S. Cyprianus Carthagin. Præsul. Affirmabat contrà Stephanus Rom. Pontifex, qui ut Africanos Præsules in alium sensum induceret, non modò præcepit, *ut nihil innovaretur, nisi quod traditum* esset, sed & adjecit excommunicationis minas, imò nec intra minas stetit, si Baronio fides. Verùm subortâ anno 257. Valeriani persecutione, parem martyrii palmam reportarunt Stephanus & Cyprianus. An is sententiam ante obitum mutaverit, incertum hactenùs; id certum profectò, Cyprianum, ejusque asseclas plures, etsi alium ab Ecclesiæ Romanæ ritu ritum sequerentur, Sanctorum fastis adscriptos fuisse: quia, (ut pluries observat Aug. contra Donatistas, *Cypriani litteras, Cypriani sententiam, Cypriani Concilium* obtrudere solitos) *neque se ipsi* ab unitate *præciderunt, neque diversa sentientes præcidi passi sunt*: sicque erant affecti, ut *si quod de hâc re transmarinum vel universale Concilium factum esset*, illicò fuissent assensuri. *Accessit huc etiam, quòd tanquam sarmentum fructuosissimum, si quid in eo fuerat emendandum, purgavit Pater falce passionis.*

2. c. 3.

3. c. 22.

dem. Ep.

Fuisse autem aliquid quod in Cypriano purgari mereretur, præterquàm satis indicant ejus ad Pompeium Epistolæ verba, in quâ Vicarius Christi eo excipitur modo, quo rurestrem Vicarium excipi dedeceat; agnovit vel ipse præcipuus Cypriani vindex Augustinus. *Jam*, inquit, *illa quæ in Stephanum irritatus effudit, retractare nolo..... & ea præterire melius est, quæ perniciosæ dissentionis periculum habuerunt.* His ergo, *quæ præterire melius est* omissis, videndum hîc 1°. an valeat Baptisma *, à Ministro fidem vel unitatem non tenente collatum; 2°. an Stephanus id etiam valere crediderit, quod ritè collatum non esset; 3°. an Pontificio

* Baptisma dico, tum quia de eo solo actum sit seculo III. tum quia supersit specialis de Confirmatione & Ordine difficultas. Passim tamen generaliter loquar, quia & commodiùs, & veriùs.

fulmine percusserit Cyprianum ; 4°. an quæstionem rebaptisationis habuerit Cyprianus ut articulum fidei, an ut punctum disciplinæ ; 5°. quæ plenaria sit illa Synodus ubi rem definitam esse tradit S. August. 6°. an errorem suum aliquando abjecerit Cyprianus. Sit

CONCLUSIO I. Fides Ministri non est absolutè necessaria ut verè & validè conferatur Baptismus. Ità definitum à Trid. sess. 7. can. 4. *Si quis dixerit Baptismum, qui datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non esse verum, anathema sit.* Prob. 1°. Illud validum censeri debet, quod tota Christi Ecclesia, præsertim autem Romana, omnium mundi Ecclesiarum mater & magistra, ante Agrippinum valere judicabat : atqui tota Christi Ecclesia Baptismum ab ipsis etiam hæreticis, modò ritè collatum, pro valido habebat ante tempora Agrippini. Is enim, ait Vincentius Lirinensis, *primus omnium mortalium contra divinum Canonem, contra universalis Ecclesiæ regulam, contra sensum omnium Consacerdotum, contra morem ac institutum Majorum, rebaptisandum esse* censuit. Hinc Cyprianus, etsi omni telorum genere utebatur, ut opinionem suam defenderet, nullam quæ Agrippino vetustior foret, consuetudinem allegare potuit; eaque *longa ætas* quâ se tuebatur, reipsa, ut agnovit Aug. paucorum annorum erat, id est annorum 29.

Common. I. c. 9.

Lib. 4. Bap. c.

Et verò eò usque certa erat hæc non rebaptisandi consuetudo, ut nè ipsi quidem hæretici eos qui è Catholicis ad se transmigrabant, rebaptisare auderent. Imò quo tempore Orientem & Africam magis invaserat Agrippini opinio, erant Episcopi plures qui hæreticos ad Ecclesiæ gremium redeuntes, non iteratione Baptismi, sed solâ manuum impositione reciperent, prout fatetur Firmilianus ipse in Epist. ad Cyprian. & Cyprianus Epist. 71. & 72.

Prob. 2°. ex Conciliis. Arelatense I. an. 314. sic habet can. 8. *Placuit ut si aliquis de hæresi venerit, interrogent eum (nostræ fidei Sacerdotes) Sym-*

solum; & si perviderint eum in Patre & Filio & Spiritu sancto esse baptisatum, manus ei tantùm imponatur ut accipiat spiritum sanctum. Nicænum I. can. 8. vetat nè Cathari ad Ecclesiam redeuntes baptisentur; contra verò præcipit ut Paulianistæ *baptisentur omnimodis.* Unde verò tantum illud inter utrosque discrimen? nisi quòd Paulianistæ formulam Baptismi corruperant: Novatiani non itèm.

Prob. 3°. Si non valeant Sacramenta ab hæreticis collata, vel quia hæretici mali sunt, vel quia in tali genere, infidelitatis scilicet, mali sunt: atqui neutrum dici potest. Non 1. ut patet ex iis quæ suprà diximus. Non 2. 1°. quia nihil est in Scripturis unde erui possit fidei magis quàm morum integritatem requiri ad valorem Sacramentorum. Imò est unde eruatur neutram requiri: valebat enim circumcisio, & alia Mosaïcæ Legis Sacramenta, à Samaritanis aut Sadducæis collata, qui certè hæretici erant, nec tamen ea usquam repeti jussit Christus, vel Apostoli; 2°. quia cùm oporteat hæreses esse, nec cuiquam de internâ alterius fide constare possit, nemini quoque de Baptismi sui veritate constare poterit; quod in suavi Christi Religione locum habere non potest.

Obj. 1°. In materiâ quæ præsertim ex consuetudine definitur, ei indubiè adhærendum est consuetudini, quæ antiquior est & universalior: atqui consuetudo cui innitebatur S. Cyprianus, 1°. erat antiquior, cùm ab ipsis descenderet Apostolis, ut patet ex Can. 45. & 46. Apostolorum, ubi *Episcopus vel Presbyter, qui hæreticorum Baptismum admiserit deponi* jubetur; 2°. erat & universalior, cùm vigeret in Numidiâ, Mauritaniâ, vel potiùs Africâ totâ, toto Oriente, imò & Occidente, ubi si à Stephano impugnata est, ab aliis plerisque Pontificibus approbata fuit, ut ab Innocentio I. Ep. 18. Leone I. Ep. 79. &c.

R. ad 1. neg. min. & dico 1°. novellam fuisse Cypriani consuetudinem, quam ipse ultra Agrippini ætatem protendere non potuit. Nec nocent

objecti Canones, quos non ab Apostolis ipsis dimanasse fatentur eruditi, sed è diversis indistinctè particularibus Conciliis, quæ vel errorem loco veritatis tradidêre; vel iis in locis habita sunt, ubi hæretici omnes inverterant formam Sacramentorum.
Dico 2°. praxim Cypriani longè minùs universalem fuisse quàm Stephani; cùm hæc nè in Africâ quidem totâ, & multo minùs toto in Oriente obtineret ut ipse agnovit Cyprianus; illa verò tam universaliter vigeret in Occidente, ut Cypriani opinio pro scandalosâ novitate habita fuerit, statim ut innotuit Romanis.

Nec nocent objecti Pontifices, quos certè mirum fuisset à victoriâ contra Donatistas tot decessorum suorum sudoribus partâ defecisse. Unde in formâ dist. min. Prædicti Pontifices Sacramenta ab hæreticis collata habuere pro irritis quoad effectum, idque non semper, C. quoad substantiam, subd. quoties contra legitimam formam conferebantur, C. secùs, N. Itaque vel sacramenta ab hæreticis ritè non conferuntur; & tunc nequidem quoad substantiam, valida sunt: vel etsi ritè collata, iis conferuntur, qui hæresi consentiunt, quivè sine causâ recurrunt ad hæreticos; & tunc licèt valeant quoad substantiam, nihil quoad effectum valent ob malam subjecti dispositionem: vel demum infantibus aut bonæ fidei catholicis conferuntur; tuncque ea & quoad substantiam & quoad effectum valere contendimus. Nec diversum quid sentiunt allegati Pontifices. Non Innocentius, qui etsi Clericos ab hæresi redeuntes ad laïcam communionem adigeret, nullibi tamen Sacramenta eorum pro invalidis habuit. Non Leo I. quia hanc in citato loco regulam servari vult *ut lavacrum semel initùm nullâ iteratione violetur*; & sic de aliis.

Obj. 2°. Plurimi, iique Patrum eruditissimi, nullitatem Baptismatis ab hæretico Ministro collati agnovêre: 1°. Tertulianus L. de Baptismo c. 15. 2°. Dionysius Alexandrinus, apud Hieronymum; *L. de Script. Eccles.* 3°. Athanas. Orat. 2. contra Arianos, ubi com-

parat Baptisma collatum ab Arianis, qui ritè & *ut præcipit Scriptura* baptisabant, cum Baptismate à Paulianistis dato; quod quidem ex Nicæno suprà irritum erat. Unde sic: Ea opinio rejici non potest, quam tenuêre Patrum doctissimi: atqui opinionem de nullitate Baptismatis ab hæreticis collati, &c.

R. 1°. neg. maj. ut enim appositè notat Vincentius Lirin. Commonit. 1. c. 39. Patribus *hac lege credendum est, ut quidquid vel omnes, vel plures, uno eodemque sensu manifestè, frequenter, perseveranter, velut quodam consentiente sibi Magistrorum consilio, accipiendo, tenendo, tradendo firmaverint, id pro indubitato, certo, ratoque habeatur*: atqui opinio quam tenuêre objecti Patres, nec erat *omnium* nec *plurium*; cùm ei obsisteret & Ecclesia Occidentalis tota, & in ipso Oriente Præsules non pauci: nec *uno eodemque sensu* admittebatur ab omnibus, cùm alii schismaticorum Baptisma approbarent, ut S. Optatus, alii eodem haberent loco ac Baptisma hæreticorum, ut Cyprianus; nec demum *perseveranter & manifestè* tradita fuit, cùm ex ejus Doctoribus alii ad Ecclesiæ Romanæ fidem redierint, ut probabile est de Cypriano, &c. Neque tamen quia Tertullianum & Basilium, ideo ceteros omnes deserimus.

1°. enim Dionysium Alexand. idem demum cum Stephano sensisse suadent non pauca: siquidem 1°. testatur Epist. 3. ad Philemonem, se ab Heraclâ prædecessore suo didicisse, *nequaquam iterato Baptismate opus esse eis qui ab hæreticis veniebant*; quoad subindicat eum tunc temporis ad opinionem Heraclæ rediisse; 2°. nullibi legitur Episcopos Ægypti, Libyæ & Pentapoleos hæreticos cùm redirent iterum tinxisse. An non verò eorum plerique secuti essent praxim Metropolitani sui, cujus eruditio profunda vel ipsi Basilio admirationi erat; 3°. egit S. Doctor apud Stephanum; nè quam comminatus erat censuram decerneret adversùs rebaptisantes. An verò gravis & ponderosa fuisset Epist.

[Apud Eu-s. Lib. 7. c. 7.]

copi malè sentientis, & ejusdem cum aliis culpæ conscii sollicitatio? Unde Hieronymus vel non omnes legerat Dionysii litteras, vel ea nescivit ex quibus conjicimus S. Præsulem à priori sententiâ recessisse.

Ad S. Athanasium, dist. Comparat Baptismum Arianorum, cum Paulianistarum Baptismate, quantum ad effectum primarium, gratiam scilicet, C. quantum ad effectum secundarium, nempe caracterem, N. Itaque præterquam satis innuit S. Doctor se solùm loqui de effectibus Baptismi, cùm ait illum apud Arianos *inutilem esse & vacuum*, multa sunt quæ probent intactam ei fuisse ejusdem Sacramenti substantiam: 1°. enim non ait Arianos amisisse *mysterii integritatem*, sed *periculum* esse nè eandem amittant, depravatâ nimirum formâ, ut temporibus S. Leandri contingit in Hispaniâ, & fortè in Ægypto ante Athanasii mortem; 2°. difficile est ut Athanasius aliud in re tam gravi senserit à S. Dionysio, qui paucis ante eum annis Alexandrinam Sedem tenuerat, & à Rebaptisantium errore recesserat; 3°. & multò difficilius est ut vel Nicænam eâ de re definitionem ignoraverit, vel non intellexerit: hæc porrò solùm Paulianæ factionis Baptisma rejecerat.

Obj. 3°. Ille solùm Sacramenta conferre potest, qui Ecclesiæ munia exercere potest: atqui hæreticus non potest.... Qui enim extra Ecclesiam est, ejusdem munia exercere nequit: atqui, &c. R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. maj. Qui extra Ecclesiam est, ejusdem munia exercere nequit, si ab eo ablata fuerit potestas ea exercendi, prout aufertur validè absolvendi potestas ab eo qui propter hæresim præcisus est, C. si potestas illa eidem sublata non fuerit, N. Porrò non magis probari potest ereptam fuisse hæreticis validè baptisandi potestatem, quàm probari possit eam iniquis & impiis ablatam fuisse.

Ut reliquas, quæ ad hanc materiam attinent quæstiones, breviter perlustremus, sit

CONCLUSIO II. Stephanus in errorem error Cyprianico contrarium lapsus non est; nec proinde

ratum habuit Baptiſma contra Eccleſiæ formam collatum. Ità vulgò Theologi contra Launoïum.

Prob. 1°. ex Epiſtolâ Firmiliani ad Cyprian. ubi ſic deſcribitur Stephani opinio : *Illud quoque abſurdum, quòd non putant quærendum eſſe, quis ſit ille qui baptiſaverit, eo quòd qui baptiſatus ſit, gratiam conſequi potuerit invocatâ trinitate nominum Patris, & Filii & Spiritûs ſancti*; ergò juxta Stephanum, cujus Epiſtolam legerat Firmilianus, ideo poterat quis ab hæretico baptiſatus gratiam conſequi, quia hæreticus baptiſabat invocatâ Trinitate; ac proinde in formâ Eccleſiæ conſuetâ.

Prob. 2°. De ſententia Stephani judicandum eſt, prout de ea judicarunt, qui ejus tempora propiùs attigêre : atqui ii non alterius quàm ritè collati Baptiſmatis validitatem à Stephano aſſertam crediderunt. Scilicet enim credidêre veteres antiquam Eccleſiæ conſuetudinem à Stephano vindicatam fuiſſe : atqui ſi averſis veſtigiis erraſſet Stephanus, non vindicaſſet, ſed corrupiſſet antiquam Eccleſiæ conſuetudinem. Minor patet : prob. màj. 1°. ex S. Hieronymo, qui in Dialogo adv. Lucifer. Stephanum vocat *inveteratæ conſuetudinis* defenſorem; 2°. ex Aug. Lib. 5. contra Donatiſtas, ubi : *Conſuetudo illa quæ* à Stephano *opponebatur Cypriano, ab eorum* Apoſtolorum *traditione exordium ſumpſiſſe credenda eſt*; 3°. ex Vincentio Lirin. Common. 1. c. 9. ubi ſic : *Stephanus, cum ceteris quidem collegis ſuis, ſed tamen præ ceteris reſtitit.... ut omnia quâ fide à patribus ſuſcepta forent, eâdem fide filiis conſignarentur... quis ergò tunc univerſi negotii exitus? retenta eſt antiquitas, & exploſa novitas.*

Prob. 2°. Fieri nequit ut tota ſimul erret Eccleſia : atqui, ſtante Launoii figmento, tota ſimul erravit. Diviſi enim erant tunc temporis Epiſcopi Cyprianum inter & Stephanum; ità ut quiſque alterutri adhæreret; ergo ut hi, ſic & illi tenebant errorem. Ubi ergo tunc vera fides? ubi traditio cujus ope mediam & rectam iniit viam Eccleſia?

Tilem. T. 4. p. 629.

ubi consuetudo hæc, quam ab Apostolorum ætate ad suam usque deducebat Augustinus?

Obj. 1°. Ipsum S. Stephani Decretum, quod sic refert Cyprianus Epist. 74. *Si quis à quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur nisi quod traditum est, ut manus illi imponantur in pænitentiam*: atqui verba hæc clarè indicant nullius prorsus hæretici Baptisma rejectum fuisse à Stephano. Id enim, *Si quis à quacumque hæresi*, universale est. R. dist. min. Verba Stephani indicant nullius prorsus hæretici Baptisma ab eo rejecta fuisse, præcisè propter defectum fidei in Ministro, C. propter alios, qui eidem inesse possent defectus, N. Itaque cùm Cyprianum inter & Stephanum nihil esset controversiæ de formæ defectu, sed solùm de defectu fidei, statuere debuit Stephanus, ut nullius hæretici Baptisma rejiceretur, nempe propter hunc fidei defectum: at non ideo censeri potest Baptismum quemcumque etiam vitiatâ formâ traditum approbasse: 1°. quia alioqui approbasset etiam Baptismum in aliena materiâ confectum, quod nemo dixerit: 2°. quia eum duntaxat Baptismum pro rato habuit, cujus tota traditio validitatem agnoverat; ut ex iis patet ejus verbis: *Nihil innovetur, nisi quod traditum est*: atqui traditio non alterius Baptismi, quàm qui ritè collatus esset validitatem agnoverat; 3°. quia non magis suspecta esse debent verba Stephani, quam ista Augustini, quæ non minùs generalia sunt: Detestantur *homines, si quis iterum accipiat Baptismum, quem* UBICUMQUE *jam acceperat.*

Inst. 1°. qui Baptismum ubicumque & quomodocumque datum approbavit, ille non eum magis ex defectu formæ, quam ex fidei defectu invalidum esse existimavit: atqui Stephanus.... Prob. min. ex Cypriano ibid. *Si* Stephanus *effectum Baptismi majestatis nomini tribuit, ut qui in nomine Christi, ubicumque & quomodocumque baptisantur, innovati & sanctificati judicentur*, &c. ergo R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. Neque enim refert hîc Cypria-

nus sententiam Stephani, sed eam confutare vult ex absurdis, quæ ab ea sequi perperam imaginatur. Etverò quis credat adeò desipuisse Stephanum, ut crederet adultos, quales tunc plerique baptisabantur, etsi aut ab hæreticis scienter, aut hæretici ipsi tingerentur, verè *innovatos* ac *sanctificatos* fuisse?

Inst. 2°. Indubiè approbavit Stephanus Baptisma hæreticorum sui temporis: atqui constat æquales Stephano hæreticos formam Baptismi violasse. Ecquî pepercissent formæ Baptismatis, qui ne divinitati quidem parcebant, ut Basilidiani, Simoniani, & Marcitæ, qui postremi, teste S. Irenæo L. 1. c. 21. baptisabant *in nomen incogniti Patris omnium, & veritatem matrem omnium*, &c. ergo. R. neg. min. Certè enim Novatiani in nomine Trinitatis baptisabant. Imò observat Augustinus Lib. 6. de Bapt. c. 25. *faciliùs inveniri hæreticos qui omnino non baptisent, quàm qui verbis Evangelicis non baptisent*; ergo reale habuit objectum Stephani decisio, nec tamen pro quibuscumque omnino hæreticis constituta est.

Obj. 2°. Benedictus XII. in sua ad Fratricellorum objectiones responsione fatetur Stephanum errasse; ergo. R. Benedictum XII. hæc scripsisse adhuc Cardinalem, nec tantùm mereri fidei, quàm Veteres à nobis citatos, quibus sub ipsum controversiæ tempus notior esse debuit Stephani sensus, quàm homini mille postea annis scribenti.

Conclusio III. Stephanus censuram comminatus est Cypriano, sed hæsit intra minas.

Prob. 1°. ex eadem Epistola, ubi sic loquitur Cyprianus: *Sacerdotes Dei veritatem, Christi & Ecclesiæ unitatem tenentes abstinendos putat* Stephanus. Non ait, abstinet, vel abstinuit, sed *abstinendos putat*: atqui ea vox quæ futurum respicit, comminatam, non autem de facto latam excommunicationem significat. Certè cùm loquitur S. Doctor de Marciano, pluries ait eum *abstentum* fuisse, id est, jam ab Ecclesiæ communione præcisum.

Epist. 68.

Prob. 2°. ex Dionysio Alex. qui utpotè in ea-

dem litè involutus, mentem Stephani ignorare non potuit. Is porrò sic ad Sixtum Stephani successorem scribit : *Anteà quidem scripserat* Stephanus *de Heleno & de Firmiliano.... sese ob eam causam ab illorum communione discessurum, quod hæreticos rebaptisarent.... De his omnibus ego ad illum Epistolam misi rogans atque obtestans.* Undè sic : Si Stephanus Afros præciderit, vel eâ quam ad Cyprianum scripsit Epistolâ, vel deinceps. Non 1. qui enim minatur se ab alicujus *communione discesurum*, haud utique jam ab ea discedit. Non 2. tum quia nulla extant censuræ posteà secutæ monumenta ; tum quia veri admodum simile est Stephanum Dionysii obtestationibus cessisse ; cùm extunc altùm sileant Veteres de infelici hoc dissidio.

Euseb. L. 7. c. 5.

Prob. 3°. ex Aug. L. 5. contra Donat. c. 25. ubi sic : *Vicit pax Christi in cordibus eorum, ut in tali disceptatione nullum inter eos malum schismatis oriretur* : atqui si Stephanus Cyprianum à communione Ecclesiæ præcidisset, jam fuisset inter eos malum schismatis, nec vicisset pax in cordibus eorum.

Prob. 4°. saltèm contra aliquos, qui Cyprianum in errore simul & anathemate mortuum, nec inde pejus habere, exultantes contendunt. Certum est Cypriani nomen magno semper in pretio fuisse apud Romanos, qui eum non secus ac Ecclesia universa *inter raros & paucos excellentissimæ gratiæ viros* numerarunt : atqui si Cyprianus Pontificiâ ligatus censurâ diem clausisset, nec fuisset, nec esse potuisset tanti in Ecclesia Romana pretii. Qui enim decessisset irrisor censuræ cujus æquitas certa magis erat quàm dubia, ille profectò haud magni, nè dicam nullius pretii fuisset in Ecclesia, quæ cauta est obedientiæ & contumaciæ ponderatrix : atqui in hypotesi præsenti decessisset Cyprianus irrisor censuræ, cujus æquitas certa erat magis quàm dubia. *Quis enim*, ait N. Alexander, dissert. 12. justè excommunicari neget *eos, qui errorem tuentur ab Apostolica sede & aliis Ecclesiis damnatum, nec ab*

Aug. L. 6. de Bapt. c. 2.

Alexand. pag. 686. fol.

eo vel adhortationibus vel minis revocari possunt? cùm itaque hic fuisset *Cypriani, Firmilianique status, non fuisset injustè in eos lata excommunicatio à Stephano. Unde tam justo anathemate percussos, in eoque defunctos, Ecclesia sacris honoribus ut sanctos prosecuta non fuisset.*

Obj. Nemini notior esse potuit agendi ratio Stephani, quàm Firmiliano & Cypriano: atqui fatentur ambo fuisse se à Stephano præcisos. Firmilianus quidem Ep. ad Cyprian. ubi sic Stephanum compellat: *Excidisti te ipsum.... siquidem ille verè est schismaticus, qui se à communione Ecclesiasticæ unitatis apostatam fecerit.* Et paulò post: *Legatos* nostros sic *suscepit, ut eos nec ad sermonem saltèm colloquii communis admitteret; adhuc & præciperet fraternitati universæ, nè quis eos in domum suam reciperet, ut venientibus non solùm pax & communio, sed & tectum & hospitium negaretur.* Cyprianus verò Ep. ad Pompeïum: *Unitatis oblitus* Stephanus, *mendacia & contagia profanæ tinctionis usurpat.*

R. Id quod aït Cyprianus, Stephanum unitatis oblitum fuisse, non cadit in unitatem communionis Ecclesiasticæ, quam à Stephano actu ruptam fuisse velit; sed in unitatem Baptismatis, quam ab eo violatam esse malè existimabat. Cùm enim crederet Cyprianus ità unicum esse Baptisma, ut apud solos Catholicos valeret, inferebat Stephanum, unitatis illius oblitum esse, quia ratum habebat Baptisma apud hæreticos collatum. Unde pluries conqueritur, non unicum jam, sed tot fore Baptismata, quot hæreticorum sectæ.

Ad Firmilianum quod attinet, nego ei hoc in negotio habendam esse fidem. Quemadmodum enim iis qui icterico morbo laborant, vel ipsæ nives flavæ videntur, sic & viro ferventioris ingenii, ut esse solent Orientales, Stephani minæ ultra minas ire visæ sunt. Firmiliano igitur neque in hoc, neque in aliis, quæ tota in Epistola adversùs Stephanum temerè & amarè effudit, credendum est. Quis enim

Alexand. pag. 687.

Stephanum Judæ proditori comparare
is audatiæ, insolentiæ, stultitiæ, improbi-
ılatæ fidei ac traditionis, Pontificem verè
& cujus integri mores vel ipsis Dona-
abantur, cum Firmiliano insimulet?
:as, Firmilianum à Patribus utriusque An-
Synodi contra Paulum Samosat. nobiliter
fuisse. Neque enim id promeruit, quia
ıer & moderatè locutus sit, sed quia prio-
oullientis animi impetus pœnitentiâ since-
erit, ut nævos suos Cyprianus martyrio.
Item denegari nequit Firmiliano fides in iis
ant Stephani agendi rationem erga Lega-
ım missos ab Oriente: atqui hæc agendi
ommunicationem actu latam redolet.
;. min. Suppositâ enim veritate narrationis
: qua silent Cyprian. Aug. ceterique coævi.
s; dicendum est Stephanum hâc severitate
:, non ut Orientales Legatos à communione
res declararet, sed nè eos benigniùs exci-
ori favere videretur, nève iis quos quo-
ım vagari sineret, occasionem daret disse-
erroris.
uo notanda; 1°. excommunicari potuisse
ıum, intacto Cypriano. Primum admittunt
qui secundum negant; 2°. non eandem sem-
: apud antiquos excommunicationis vim &
ıem, quæ nunc est. Hodie enim qui præ-
, ab omnium, & à suæ etiam Ecclesiæ con-
æcisus est: aliter porrò identidem se res
t apud antiquos. Sic in Concilio Carthagi-
Can. 1°. præcipitur ut Episcopi, qui sinè
causa ad Synodum accedere neglexerint,
one suæ tantùm *Ecclesiæ debeant esse contenti.*
iquando Ecclesia etiam inferior ab alterius
nercio segregabat, secundùm id Apostoli:
amus ut subtrahatis vos ab omni fratre am-
nordinatè. Isthæc excommunicatio, vel po-
ımunis substractio non fiebat virtute cla-

Can. 10. dist. 18.

II. Thess. 3.

vium; tantùmque in eo sita erat, quòd utriusque Ecclesiæ Episcopi *formatas litteras* ad se non mitterent, aut inutiliter mitterent, quia rejiciebantur. Ex quibus colliges Ecclesiæ censuras olim multominùs aliquando graves fuisse, quàm nunc sint.

CONCLUSIO IV. Cyprianus ejusque sequaces Episcopi, controversiam de hæreticorum Baptismo non ad fidem sed ad disciplinam revocasse videntur. Ità Thomassin. Nat. Alexander, &c.

Prob. 1°. Illud ad disciplinam revocatum est, circa quod unicuique permissum est id quod vellet facere: atqui Cyprianus & qui cum eo sentiebant, circa rebaptisationem permisêre... *Nos*, inquit, Epist. 72. ad Stephanum, *vim cuiquam non facimus, aut legem damus, cùm habeat, in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberum unusquisque Præpositus*. Quæro autem an Cyprianus libero uniuscujusque præpositi arbitrio permitteret rem, quam crederet ad fidem pertinere.

Prob. 2°. quia Firmilianus rebaptisationis quæstionem meris disciplinæ punctis comparat. Sic ille in Epist. ad Cyprianum: *Scire quis potest, circa celebrandos dies Paschæ, & circa multa alia divinæ fidei sacramenta, esse apud* Romanos *aliquas diversitates, nec observari illic æqualiter omnia, qui Hierosolymis observantur?* Ergo idem sentiebat Firmilianus de rebaptisationis usu, quod de praxi Quartodecimanorum; ac proinde utrumque ad disciplinam revocabat.

Prob. 3°. Semper credidit Ecclesia, neque aliud credere potuit Cyprianus, Episcopum à fide deficientem posse ab aliis Episcopis judicari, imò & deponi: atqui non credebat Cyprianus, se vel sequaces suos, ob negotium rebaptisationis *judicari ab alio posse*, sed solùm à Christo, prout præfatur ipse in Concilio III. Carthag.

Obj. 1°. Non ad disciplinam sed ad fidem spectat hæc quæstio, an in Ministro requiratur fides, ut validè Sacramentum conficiat: atqui quæstionem

hanc, an in Ministro requiratur fides, evidenter involvit Cyprianica de Baptismate controversia; ergo non potuit Cyprianus id non videre. R. dist. min. Involvit evidenter, si quæstio sub hoc respectu consideretur, C. si quæstio sub eo penè solùm respectu attingatur, sub quo pertineat ad consuetudinem, N. Itaque vidit Cyprianus diversos esse diversis in Ecclesiis circa rebaptisationem usus; vidit & Stephanum antiquam sibi obtrudere consuetudinem, eique quasi peremptorio argumento inniti: quid mirum si eò totam animi aciem direxerit? Hoc qui capere non valent, capiant quâ ratione singulis diebus doctissimi quique ità unam objecti alicujus faciem intueantur, ut ad ceteras nihil attendendo, quandoque etiam ab imperitis jure ac meritò redarguantur.

Inst. Quod traditur ut tam certum, quàm certum sit vel hæreticos non habere Ecclesiam nobiscum communem; vel non valere Baptisma collatum ab iis qui ejus conferendi potestatem à Christo non recepêre, traditur ut quæstio ad fidem pertinens: atqui opinionem suam tradit Cyprianus ut tam certam, &c. ut patet ex ejus Epist. ab Jubainum; ergo. R. dist. Cyprianus opinionem suam tradit ut tam certam, &c. tradit, inquam, illativè & per consequentias, quas ex Scripturis deduci posse existimat, C. tradit formaliter, & expressè, N. Facit id Cyprianus, quod solent qui de re gravi & controversâ disputant. Ii nimirum quæcumque possunt argumenta seu ex Scripturis seu ex Traditione decerpunt, ut opinionem suæ contrariam excutiant: atque id ut in rebus fidei, sic & in consuetudinibus locum habere potest; cùm eas vulgò admitti oporteat quæ Scripturæ magis consonant, alias rejici. Ut ergo de vero Cypriani ejusque sequacium sensu judicetur, non tam attendi debent eorum ratiocinia, quàm praxis & agendi ratio: atqui Cypriani ejusque asseclarum praxis, multò plus consuetudinem meram exprimit, quàm fidei dogma, ut suadent probationes nostræ; *ergo.*

Obj. 2°. Ex dictis Stephanus Afris & Asiaticis censuram intentavit, nisi resipiscerent : atqui vir prudens non eò usque progressus esset propter rem quæ solius fuisset consuetudinis, cùm consuetudines liberæ sint ; ergo.

R. 1°. neg. min. Si enim à temporibus Nicænæ Synodi semper hæreticis annumerati sint Quartodecimani, qui Pascha cum Judæis celebrabrant, potuit sanè Rom. Pontifex consuetudinem novam, totique ignotam antiquitati, adhibitis etiam censuris proscribere.

R. 2°. neg. min. ut quæ falsò supponat, id quod Cyprianus ad disciplinam solam pertinere judicabat, ad disciplinam quoque revocatum fuisse à Stephano : Porrò contrarium demonstrat, 1°. vivax Stephani contra Cyprianum agendi ratio : vir enim prudens, si de sola consuetudine actum crederet, dissimularet ad tempus, ut sensim animos ad saniorem disciplinam revocaret, prout in negotio Quartodecimanorum contigit ; 2°. quia ex Vincentio Lirin. Stephanus *divinum Canonem* vindicavit, *fidei devotione* restitit errori, & id quod à Patribus acceperat, transmisit ad filios : atqui ii sunt quæstionis ad fidem spectantis caracteres. Neque verò Ecclesia Romana rebaptisationis negotium à Stephano accepit ut rem disciplinæ ; cùm illud tanquam litem fidei propriam definierit : ergo.

Potest tamen à formali errore vindicari Cyprianus ; 1°. quia etsi restitit in materia fidei, solùm credidit se in materia disciplinæ resistere ; 2°. quia paratus erat obtemperare, *si quod de hac re transmarinum vel universale Concilium factum esset, nondum autem factum erat.* Ubi autem & quando factum sit deinceps, magna est inter eruditos disceptatio ; de quà id penè duntaxat certum est, Concilium illud habitum esse *post Cypriani quidem passionem*, * *sed antequam* natus esset Augustinus, prout ipse declarat L. 2. de Bapt. c. 9. unde plenaria hæc Synodus, cùm non possit esse Sardicensis ; quia

Aug. L. 2. de Bapt. c. 14.

An. 258.

quia in ista nihil sancitum sit quod Rebaptisantium causam attingat; debet esse vel Nicæna anni 325. vel Arelatensis I. an. 314. Pro Arelatensi stant Sambovius, Sirmondus, illust. de Marca, &c. Pro Nicæna pugnant Bellarminus, Joannes Nicolaï, Nat. Alexander, quibuscum sit

CONCLUSIO V. Paulò probabiliùs videtur Nicænam Synodum eam esse quæ Augustino litem rebaptisationis diremisse visa est.

Prob. 1°. Synodus quæ rebaptisationis litem Augustino diremisse visa est, & Augustini nativitatem præcessit, & verè fuit œcumenica, & demum aliud circa rebaptisationem statuit, quàm statuerant Carthaginensia Agrippini & Cypriani Concilia: atqui tria hæc Nicænæ Synodo & quidem soli conveniunt. Minor patet, quia nulla ante Aug. ortum fingi potest œcumenica Synodus, quæ Rebaptisantium systema subverterit, præter Nicænam; quæ cùm, teste S. Hieronymo, Dialogo adv. Lucifer. *omnes hæreticos suscepit, exceptis Pauli Samosatensis discipulis*, qui Baptismi formam adulterabant, letalem Carthaginensibus Cypriani Conciliis ictum impegit. Itaque prob. maj. & quidem pro secunda parte, in qua stat tota difficultas.

Ea Synodus verè & strictè fuit œcumenica juxta Aug. quæ ab eodem Aug. vocatur plenarium totius Orbis Concilium, concordissima totius Ecclesiæ autoritas, Concilium cunctarum gentium: atqui Synodus in qua rebaptisationis quæstio definita est, vocatur ab Augustino *plenarium totius Orbis Concilium*, L. 1. de Bapt. c. 7. *concordissima totius Ecclesiæ autoritas*, ibid. L. 2. c. 4. ac denique *Concilium cunctarum gentium*, ibid. L. 5. c. 17. ergo.

Prob. 2°. vel plenarium Augustini Concilium fuit ipsa Nicæna Synodus, vel Synodus Arelatensis; inter utramque enim optionem fieri debere fatentur nunc eruditi: atqui Synodus Arelatensis nec in rei veritate, nec quod hìc præcipuum est, in Aug. sensu, plenarium Concilium esse potest. Non in rei

veritate, tum quia Synodus illa nullibi usquam generalibus Conciliis annumerata fuit; tum quia nec ei præfuit R. Pontifex; nec ulli interfuêre quàm Occidentales Episcopi, iique pauci numero, nimirum 44. teste Valesio.

Sed neque eadem Synodus in mente Aug. fuit verè & simpliciter plenaria : 1°. quia S. Doctor nullibi dixit Donatistas à Concilio œcumenico, in eo quod ad Cæcilianum pertinet, damnatos fuisse : atqui hoc indubiè & pluries dixisset, si eos Arelati damnatos resciens, Arelatensem Synodum pro verè œcumenicâ habuisset; ergo. 2°. quia non aliundè probat Augustinus Melchiadis judicium in gratiam Cæciliani, à nulla plenaria Synodo rescissum fuisse, quàm *ex eo quòd totus Orbis non communicaret* cum Donatistis : atqui si S. Doctor Arelatensem Synodum habuisset pro verè plenariâ, jam multò præsentius ex ejus judicio deprompsisset argumentum contra Donatistas, quàm ex denegatâ ipsis Ecclesiasticâ communione; ergo.

Prob. 3°. Synodus plenaria, quæ juxta Aug. litem rebaptisationis finivit, talis erat ut ei dubio procul cessurus fuisset Cyprianus : atqui nihil erat unde colligere posset Aug. Cyprianum Arelatensi judicio cessurum fuisse. An enim serò credere potuit S. Doctor, Synodum ex 40. imò ex 100. Occidentis Præsulibus constantem, majoris apud Cyprianum momenti futuram fuisse, quàm tot & adeo numerosa Africæ & Asiæ minoris Concilia, quæ rebaptisationis necessitatem sanxerant? Res profectò fidem superat.

Prob. 4°. ex Athanasio Epist. ad Africanos, ubi per Nicænam Synodum *hæreses omnes destructas esse* asseverat : atqui Synodus quæ hæreses omnes destruxit, Donatistorum hæresim, quæ tunc longè latèque grassabatur in Africa, destruere debuit.

Obj. 1°. Concilium plenarium de quo loquitur Aug. rebaptisationis litem finivit, *cunctis remotis dubitationibus* : atqui dici non potest rebaptisationis litem in Synodo Nicænâ definitam esse *cunctis remotis*

dubitationibus. Cùm post definitionem hanc rebaptisationis opinionem temerè perrexerint Basilius, Cyrillus Hierosol. & fortè, qui Concilio interfuerat, Athanasius ipse. R. ad 1. neg. min. Nicæna enim Synodus can. 18. Paulianistarum Baptisma rejecit, quia peregrinâ formâ traditum; & can. 8. Novatianorum Baptisma pro valido habuit, utique quia communi Ecclesiæ formâ collatum: hæc autem definiendi ratio nullum dubitationi locum relinquit.

Adde quod perierint multi priorum Conciliorum Canones; ex his verò aliquis esse potuerit quo res explicitè magis definita fuerit, quàm iis qui hodieque supersunt. Certè inter 80. Canones, quos ex Arabico exemplari latinè translatos edi curavêre Alphonsus Pisanus, & F. Turrianus, quosque genuinos esse contendit Abraham Echelensis Maronita, unus est qui disertè hæreticos rebaptisari vetat.

Frassen, pag. 106.

Ad 2. neg. conseq. Si enim ex iis qui Tridentino Concilio interfuerant, alii aliter ejus Canones interpretati sint, quid mirum, si Patres Græci, non omnes sed pauci, totam Nicænæ definitionis vim non intellexerint? Certè plus nocet adversariis Basilius quàm prosit. Is enim contra expressam Niceæ sanctionem Novatianos rebaptisari voluit; unde necessum est ut vel Nicænum Canonem ignoraverit prorsus, vel ut in eo œconomiam veram, non autem dogmaticum Decretum contineri falsò crediderit.

Obj. 2°. Ut Arelatensis I. Synodus, sit plenarium Aug. Concilium, duo sufficiunt; 1°. ut ea Synodus litem rebaptisationis multò expressiùs definierit, quàm Nicænum Concilium; 2°. ut eadem Synodus verè dici potuerit plenaria à S. Aug. atqui 1°. constat rebaptisationis litem multò expressiùs Arelati fuisse definitam, quàm Niceæ, cùm illic totidem verbis habeatur; hinc verò nonnisi per consequentias, & satis ægrè deducatur; 2°. Arelatensis Synodus ab Augustino plenaria dici potuit; cùm ad eam *ex omnibus mundi partibus* confluxerint Episcopi, ut aiunt Patres Concilii II. Arelatensis. R. ad 1. neg.

maj. Non enim sufficit ut Augustinus Arelatensem Synodum vocare potuerit plenariam, (scimus enim ab eo sic vocatas esse Provinciales Synodos etiam Donatistarum) sed & necesse est ut eam vocare potuerit plenariam *totius Orbis*, *cunctarum gentium*, & *concordissimam totius Ecclesiæ autoritatem*; cui dubio procul cessura essent, quotquot in gratiam Cypriani collecta fuerant sive apud Afros, sive apud Orientales Concilia; hæc enim sunt dotes plenarii illius Concilii quod contra Donatistas urget Augustinus: atqui constat ex dictis S. Doctorem nullibi Arelatensem Synodum exhibuisse ut plenarium Concilium totius Orbis, cunctarumque gentium.

Nec nocet istud, *ex omnibus mundi partibus*; cùm evidens sit id per emphasim quamdam, & ad primæ Arelatensis Synodi commendationem dictum esse. Unde Epistola Constantini, quam aliqui malè objiciunt, non dicit convocatos fuisse Arelatum Episcopos *ex locis propè infinitis*, sed *ex diversis compluribus locis*, ut ipse vertit Sirmondus.

Obj. 3°. Concilium in quo finita est quæstio de hæreticorum Baptismate, fuit transmarinum: atqui sola Arelatensis Synodus Afris transmarina erat, non Nicæna; ergo. R. neg. maj. quæ supponit, sed non probat in hoc Augustini textu, *Si quod transmarinum*, VEL *universale Concilium factum esset*, particulam *vel* esse conjunctivam.

CONCLUSIO VI. Piè quidem præsumi potest, Cyprianum ante mortem resipuisse; sed sistendum intra puræ præsumptionis fines.

Prob. 1. pars. Piè præsumi potest id quod præsumpsit Augustinus, vir summæ & lucidæ charitatis: atqui Augustinus... Sic ille Epist. 93. c. 10. Cyprianus *correxisse istam suam sententiam non invenitur. Non incongruenter tamen de tali viro existimandum est, quòd correxerit, & fortasse suppressum sit ab eis, qui tanto velut patrocinio carere noluerunt.* Et *Lib.* 2. de Bapt. c. 4. *Profectò & uni verum dicenti & demonstranti posset facillimè consentire tam sancta*

anima, tam pacata; & fortasse factum est, sed nescimus. Neque enim omnia quæ illo tempore inter Episcopos gesta sunt, memoriæ litterisque mandari potuerunt, aut omnia quæ mandata sunt novimus.

Prob. 2. part. Si cui de Cypriani resipiscentiâ constare potuerit, maximè Augustino, qui in Africa positus, quidquid ad Cyprianum & Rebaptisantes pertinebat, avidâ sagacitate investigavit: atqui tamen Augustinus in eo quod ad Cypriani correctionem spectat, semper stetit intra dubii metas. *Non incongruenter existimatur*, inquit, Cyprianum *correxisse sententiam, fortasse factum* est ut correxerit; sed tamen *non invenitur, sed* tamen *nescimus.*

Idem dicendum de Firmiliano, quia nihil est apud antiquos, unde probetur eum sententiam mutasse. Quod enim scripsit Dionysius Alexand. ad Stephanum, *omnes Orientales Ecclesias, quæ anteà fuerant nonnullâ dissentione distractæ, ad concordiam denuò esse reductas*, &c. de sola Novatiani schismatis extinctione intelligendum est, ut patet ex textu Eusebii.

Euseb. l. 7. c. 5.

At, inquies, ex S. Hieronymo, Dialogo adv. Lucifer. *Illi ipsi Episcopi, qui rebaptisandos hæreticos cum Cypriano statuerunt, ad antiquam consuetudinem revoluti, novum emisêre Decretum;* ergo. R. neg. conseq. Ait quidem Hieronymus Episcopos, qui idem senserant cum Cypriano, ab ejus opinione defecisse; quod de iis indubium videtur qui primæ Arelatensi Synodo interfuerunt; sed non dicit quo tempore id factum sit, an ante, an post mortem Firmiliani. Præterea quis majorem hâc in re fidem habeat Hieron. extra Africam versanti, quàm Aug. qui ipso controversiæ loco positus, totius litis exordia, progressum, exitumque tantis curis indagavit?

SECTIO TERTIA.

De intentione Ministri.

INtentio est, Actus liber voluntatis quidpiam facere sibi proponentis, unde differt ab attentione, quæ *est actus animi ad aliquid* se se applicantis.

Potest autem Minister, qui exteriorem Sacramenti ritum facit, velle, 1°. ritum hunc non seriò facere, sed per irrisionem exteriùs manifestam fingere, ut mimi & histriones; 2°. ritum illum seriò quidem exteriùs, sed tamen per internum jocum peragere, adeoque nihil, præter exteriorem ceremoniam, velle eorum quæ vult Ecclesia; 3°. potest velle ritum illum tam interiùs quàm exteriùs seriò exercere, sed materialiter tantùm, atque ut rem merè naturalem, & qualiter fieri posset, si nec à Christo institutus, nec in Ecclesia usitatus esset; 4°. denique velle potest eundem ritum facere, vel ut ceremoniam quam ipse sacram putet, sive hanc Sacramentum esse credat, & gratiæ productivam, sive non; vel ut ceremoniam, quam ipse quidem sacram non existimet, sed sciat pro sacra haberi in societate Christianorum, & quam ut talem conficere velit.

Rursum potest quis hæc omnia velle in variis modis, putà directè vel reflexè, absolutè vel conditionatè, actualiter vel virtualiter, habitualiter vel interpretativè, explicitè vel implicitè, &c. unde multiplex assignari solet divisio intentionis, tum ex parte objecti seu rei quæ intenditur; tum ex parte modi quo res illa intendi potest. Itaque ex parte objecti, quantùm saltem ad præsentem controversiam pertinet,

Dividi potest intentio in *mimicam*, quæ publicam christiani ritûs derisionem annexam habet, ut si histrio per ludibrium quempiam baptiset in theatro. Et *seriam*, quæ fit sinè exteriori derisione; & hæc vel externa est, vel interna.

Intentio externa vel est sinè interiori dolo, & pravâ animi dispositione; ut si ethnica mulier puerum abluat in nomine Trinitatis, quia audierit bonum id esse ad lenienda tormina, vel ex conjuncto inferiori dolo, ut si quis baptiset quidem, sed ex errore vel ex malitia solùm intendat simulare, vel irridere. Prima hujus externæ intentionis species dici posset merè naturalis; secunda verò simpliciter externa, eoque sensu deinceps sumemus externæ intentionis nomen.

Intentio interna, vel adæquata est, cùm quis administrando ritum sacrum, vult saltèm implicitè quidquid eidem annexum est, ut gratiam & caracterem; vel inadæquata, cùm quis vult quidem ritum ut in se, vel in tali societate sacrum, sed ex errore vel malitiâ non vult ejusdem effectus.

Intentio ratione modi dividitur 1°. in *explicitam*, quâ quis expressè aliquid intendit, putà regenerationem infantis; & *implicitam* quâ quis unum aliquid non in se, sed in alio intendit; sic caracteris impressionem intendit, qui etsi non cogitat de caractere, vult tingere puerum prout in Ecclesia tingi solet.

Dividitur 2°. in *absolutam*; quâ quis simpliciter & circa limitationem ullam vult aliquid, putà Sacramentum conferre; talis est quiâ quis absolutè dicit, *Ego te baptiso:* & *conditionatam*, quâ quis vult quidpiam, putà Sacramentum conficere, sed solùm sub certa conditione: hæc autem vel est de præterito, ut *Baptiso te, si non es baptisatus*; vel de præsenti, ut *Baptiso te, si vivis*; vel de futuro, ut *Baptiso te, si in Europam mecum venturus es.*

Dividitur 3°. in actualem, virtualem, habitualem, & interpretativam. *Actualis*, est præsens ac deliberata rei efficiendæ, v. g. Sacramenti conficiendi volitio. *Virtualis*, est rei efficiendæ propositum, non actu quidem sed virtute remanens, propter actuale propositum, quod anteà habitum est, nec per actum contrarium aut incompossibilem revocatum fuit vel interruptum: ut si quis Altare adierit animo consecrandi, & mente in decursu distractâ, consecrationis formam quasi mechanicè pronuntiet. *Habitualis*, est intentio, non retractata quidem, sed tam longo interrupta tempore, ut nec formaliter, nec virtualiter perseveret. *Interpretativa*, est ea voluntatis dispositio ex qua quis hoc vel illud ultrò faceret, si attenderet id faciendum esse. Itaque actualem baptisandi intentionem habet, qui actu baptisare vult; virtualem, qui actu baptisare voluit, sed in ipso ablutionis actu mentem habet aliò avolantem

habitualem, qui ante aliquot dies baptisare voluit, & hodie sine renovata intentione baptisat: interpretativam, qui ratus se abluere infantis simulacrum, aquam in verum effundit infantem, quem si verum infantem nosset, seriò voluisset baptisare.

Jam quæritur, 1°. an in Sacramentorum confectione requiratur intentio interna, prout hæc distinguitur ab exteriori quacumque; 2°. an actualis, prout distinguitur à virtuali; 3°. an absoluta, prout opponitur conditionali.

§. I. *An necessaria sit intentio interna.*

Circa præsens punctum mirè dividuntur hæretici & catholici: 1°. enim credidit Lutherus, nè eam quidem Sacramentorum Ministro requiri externæ intentionis speciem, quæ exteriorem jocum excludat: *Si Sacerdos*, ait Novator, art. 12. inter eos quos Leo X. proscripsit, *non seriò, sed joco absolveret*; & Pœnitens *credat se esse absolutum, verissimè est absolutus.*

2°. Existimant Catholici plures, ad valorem Sacramenti sufficere intentionem, quâ Minister ritum quem facit Ecclesia, seriò & attentè peragere vult, tametsi eundem ritum intùs irrideat, vel detestetur; nec ex iis quæ facere vult Ecclesia, quidquam aliud facere velit, quàm verba supra materiam pronuntiare. Ità præ ceteris Amb. Catharinus ex Ordine Prædicatorum, Alphonsus Salmeron è S. J. Vincentius Contenson, &c. Ex iis porrò alii externam & seriam intentionem ubilibet ad confectionem Sacramenti satis esse contendunt: alii è contra sentiunt Ministrum, nisi vel sit in loco sacro, vel ad Sacramenti confectionem fuerit invitatus, nihil operari; eo fermè modo, quo Judex ratam sententiam, etiam contra mentalem intentionem profert, si sedeat pro tribunali; secùs, si loquatur è loco ubi judicis personam gerere non intelligatur.

3°. Alii & hactenùs plures, censent internam ad *Sacramenta* validè conficienda requiri intentionem,

seu intentionem, quâ quis externum ritum sic peragat, ut nec interiùs jocari velit, nec ritum hujusmodi materialiter dumtaxat, seu ut rem merè naturalem aut profanam peragere; sed formaliter ut ritum Ecclesiæ vel saltèm ut ritum in Christianorum societate habitum pro sacro celebrare velit. Sit jam

CONCLUSIO I. Ad validitatem Sacramenti non sufficit intentio exterior jocandi, sed requiritur vera, quæcumque tandem ea sit, intentio faciendi id quod facit Ecclesia. Haud tamen requiritur intentio faciendi id quod facit talis Ecclesia, v. g. Romana, sed sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia vera, ubicumque ea sit.

Prob. 1. pars. Ea ad Sacramentorum validitatem requiritur intentio, quam necessariam esse agnoscebat tota Christi Ecclesia diu ante exortas Lutheri, Calvinique novitates: atqui veram, adeoque haud jocularem faciendi id quod facit Ecclesia, intentionem, ad validitatem Sacramentorum necessariam esse agnoscebat tota eadem Christi Ecclesia, &c. Prob. min. 1°. ex Concilio Constant. quod sess. ult. præcipit, ut suspectus de hæresi, inter alia interrogetur, *an credat quòd malus Sacerdos, cum debitâ materiâ* & *formâ, & cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, verè conficiat, verè absolvat, verè baptiset, & verè conferat alia sacramenta;* 2°. ex instructione Armenis datâ ab Eugenio IV. ubi sic: *Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materiâ, verbis tanquam formâ, & intentione Ministri, faciendi quod facit Ecclesia; quorum si aliquod desit, non perficitur sacramentum.* Meritò igitur Trid. sess. 7. can. 11. *Si quis dixerit in Ministris, dum sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltèm faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit.* Et sess. 14. can. 9. *Si quis dixerit* quòd *Sacerdos non seriò, sed joco absolvat ... anathema sit.*

Prob. 2°. Actio Ministri quà talis, debet esse actio humana *relativè ad ministerium*: atqui actio exte-

riùs mimica, non est humana relativè ad ministerium, sed solùm relativè ad irrisionem, quæ sola intenditur.

Prob. 3°. Ideò tantùm, juxta Novatores, valent Sacramenta mimicè & jculariter collata, quia ad eorum valorem satis est ut excitent fidem, quæ etiam per histrionis verba excitari potest: atqui falsum est istud novæ sectæ principium: 1°. enim pueruli Baptismatis capaces sunt; neque tamen in iis fides actualis excitari potest: 2°. si ubi excitatur fides, ibi sit Sacramentum, posset absolutè conferri Sacramentum à machinâ, quæ ad emittendas voces disposita, fidem excitaret: quod ridiculum est.

Prob. 2. pars: Quia alioqui non valeret Baptisma collatum à Calviniano, qui Ecclesiam Genevensem veram esse ratus, id inter baptisandum facere voluit, quod facit Genevensis Ecclesia: atqui tamen valet Baptisma istud; ut patet tum ex praxi Ecclesiæ, quæ nullibi iterat hujusmodi Baptismum ob hunc præcisè errorem *; tum ex Rothomagensi Concilio anni 1581. tit. de Sacram. n. 2. ubi sic: *Vetamus ablutionem repeti cum quibuscumque verbis*, etiam conditionatis, *à Calvinismo aut aliis hæresibus similiter* seu in debitâ formâ *baptisantibus ad nostras Ecclesias transeuntibus, nè de anabaptismo redarguamur.* Idem prohibitum fuit à Conciliis Remensi an. 1580. Thuronensi an. 1583. &c. Etverò etsi Angelus in eo fallitur, quòd schismaticam Angliæ Synagogam, veram esse Christi Ecclesiam putat; intendit nihilominùs id facere quod facit vera Ecclesia à Christo instituta, & Christi ipsius ritum sequi; hæc autem intentio nullo privato errore inefficax reddi potest.

Si quis tamen, ait Sylvius, *nollet facere quod Ecclesia Romana facit, etiamsi vera esset Christi Ecclesia, & sequeretur Christi institutionem; Sacramentum non subsistet, quia reverà non habet*

Sylvius 7. *pag.* 9. 54. *n.* 8.

* *Restrictionis* hujus usum percipiet Lector ex iis quæ dicam *ubi de initerabilitate* Baptismi.

intentionem faciendi, quod Christus instituit.

Obj. 1°. contra primam conclusionis partem: non minùs valet Baptisma præter conferentis intentionem collatum, quàm valuerit benedictio data Jacob, præter Isaaci intentionem: atqui benedictio hæc valida fuit, juxta id Genes. 27. *Benedixi ei, & erit benedictus*; ergo. R. dist. min. Benedictio ab Isaac data, valida fuit accedente novâ Isaaci voluntate, qui hîc digitum Dei sensit, C. valida fuit ab initio, N. Neque tamen ob mutatam Ministri voluntatem valet Sacramentum, quod ab initio invalidè collatum est; quia sanxit Christus ut materia, forma, & intentio simul ponerentur, saltèm in aliis præter Matrimonium Sacramentis.

Obj. 2°. ex S. Aug. Tract. 80. in Joan. *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum*: sed si requireretur intentio Ministri, accedente ad elementum verbo non fieret Sacramentum. Et verò, ebrius nullam baptisando seriam intentionem habere potest: atqui tamen ex August. Tract. 5. in Joan. *Quos baptisat ebrius, baptisat Christus.*

R. ad 1. dist. Accedit verbum ad elementum per humanam actionem & fit Sacramentum, C. accedit mimicè, & irrisoriè, aut citra ullam prorsus intentionem, N. Scopus est Augustini ut probet elementum ab Evangelica forma sejunctum, nihil habere virtutis: *Detrahe verbum*, inquit, *quid est aqua, nisi aqua? accedit verbum ad elementum*, &c. sed de excludenda intentione Ministri nequidem cogitat. Attendum tamen S. Doctorem dubitasse aliquando an Baptisma *mimicè & jocular iter* collatum non valeret. At tunc de multis dubitare licebat, quæ deinceps definita sunt.

Lib. 7. Bapt. c. 53.

Ad 2. neg. min. Neque enim dictum est ab Augustino, *quos baptisat ebrius*, (ut malè scripsit Gratianus) sed quos *baptisavit ebriosus*; porrò ebriosus, seu vir ebrietati addictus, ritè baptisare potest, non secùs ac adulter & homicida.

Obj. 3°. *Sacramenta se habent ut* animarum me-

dicinæ : atqui medicaminum efficacia non pendet ab intentione medici ; ergo. R. dist. maj. Sacramenta sunt medicinæ, nec sunt medicinæ, nisi ritè conferantur, C. & medicinæ sunt quomodocumque conferantur, N. Sicut ergo corporalis medicina ut prosit, debet imprimis esse medicina; sic Sacramenta ut medicinæ sint, imprimis Sacramenta esse debent: atqui non possunt esse Sacramenta, nisi constent materiâ, formâ & intentione Ministri; ergo.

Martyrol. S. Aug. Ruffin. Socrat. Sozom.

Obj. 4°. Valuit Baptisma collatum, tum S. Genesio, qui *cùm in theatro mysteriis Christianorum illuderet, repentè conversus ad fidem, baptisatus est* ; tum Cathecumenis illis, quos junior Athanasius *super oram maris, puerorum ludum* imitando, baptisavit : atqui Baptismata hæc collata fuêre sine intentione faciendi id quod facit Ecclesia; cùm prius mimicum fuerit, posterius verò jocculariter administratum.

R. ad 1. Genesium vel solo sanguinis Baptismo tinctum esse ; vel si lustrali Baptismo donatus sit, in theatro quidem conversum esse, sed non ibidem baptisatum : 1°. quia à tempore S. Genesii, qui circa an. Christi 285. passus est, nemo ad Adonem* usque, Genesium in ipsa scena baptisatum esse dixit. Quis porrò circumstantiam adeò singularem ab omnibus Historicis suppressam esse existimet ? 2°. quia assertores scenici hujus Baptismatis, in ejus historia à se invicem dissonant. Alii quippe Genesium à Sacerdote in theatro baptisatum volunt; quod ridiculum est ; alii ab alio mimo, quem monuerit Angelus ut rem sacram seriò conficeret, alii demum ab Angelo ipso.

* *Obiit a. 880.*

His adde ratum haberi posse Baptismum à mimo collatum, modò id intus facere velit quod faciunt Christiani. Scilicet enim duobus modis exterior Ecclesiæ ritus per jocum exerceri potest, 1°. ità ut idem ritus simulatè tantùm repræsentetur : 2°. ità ut verè intendatur id quod intendit Ecclesia, tametsi id sive ad jocum, sine ad alium malum finem intendatur. Prima joci species, utpotè in qua sistat tota

agentis intentio; Sacramenti veritatem impedit: secùs de secunda, quia hæc addit quidem actioni finem malum, sed qui cùm intentionem internam non tollat, neque etiam actionis veritatem tollere potest.

R. ad 2. fictitiam esse Athanasii pueri pueros alios baptisantis historiam; 1°. quia Historici de ea re dubitanter loquuntur, *Ferunt istud evenisse*, ait Nicephorus; 2°. quia præfati Historici factum illud diversimodè narrant; 3°. quia impubes non erat, sed ad minus annos 18. natus Athanasius, cùm Alexander, quo Pontifice ludum hunc peractum volunt, Sedem Alexandrinam conscendit. Scilicet enim Alexander creatus est Patriarcha an. 312. vel etiam 321. juxta Hieronymi chronicum; eique paulò post Nicænam Synodum, ac proinde ut minimum an. 326. successit Athanasius: atqui ut Alexandro succederet Athanasius anno 326. debuit annum trigesimum prætergredi, secundùm disciplinam hujus temporis. Porrò si annum 30. attigerat Athanasius, cùm Alexandro successit, necessum est ut an. 312. vel etiam 321. quo Patriarchales Alexandriæ infulas obtinuit Alexander, idem Athanasius 20. aut 29. ætatis annum attigisset. Quis verò hominem tali ætate donatum, credat puerum fuisse, qui, quod vix apud nos faciunt novennes, Ecclesiæ sacra per ludum exerceret?

Si quis tamen factum admittere velit, dicendum est cum S. Thoma in 4. dist. 6. Athanasium, sic disponente Deo, id animo intendisse, quod per Episcopum faciebat Ecclesia. Neque intentioni huic adversabatur oblectamentum, quod inde captabat, quia finis extrinseci volitio volitionem finis intrinseci necessariò non perimit, ut modò dictum est.

Obj. contra 2. Conclusionis partem: Non magis sufficit ad habendam veram Ecclesiæ intentionem, id intendere quod facit Ecclesia Genevensis, quæ putatur vera; quàm ad habendam veram Ecclesiæ fidem, sufficiat credere id quod credit Ecclesia Genevensis, quæ creditur vera: atqui, &c. R. neg.

maj. Qui enim credere vult id quod credit Ecclesia Genevensis, circa præsentiam realem, v. g. necessariò excludit fidem, quam circa idem punctum habet Ecclesia Catholica: at verò qui intendit facere id quod intendit Genevensis Ecclesia, non excludit id quod ab Ecclesia Catholica intenditur; imò illud includit potiùs, quia utraque Ecclesia idem facere intendit, id nempe quod à Christo institutum est.

CONCLUSIO II. Ad Sacramenti validitatem non requiritur intentio explicita seu producendi effectum Sacramenti, seu conficiendi Sacramentum, seu celebrandi ritum externum, ut in se reverâ & absolutè sacrum. Unde sufficit quòd quis talem ritum peragere velit ut ritum, qui à Christianis habetur pro sacro.

Prob. 1. pars, 1°. ex August. Epist. 98. ad Bonifac. *Nec illud te moveat*, inquit, *quòd quidam non eâ fide ad Baptismum percipiendum parvulos ferunt, ut gratia spirituali ad vitam regenerentur æternam... non enim propterea illi non regenerantur... celebrantur enim per eos necessaria mysteria, & verba sacramentorum.* Unde sic: qui parvulos baptisant, non intendentes ut ad vitam æternam regenerentur, non habent intentionem producendi effectum Sacramenti: atqui tamen hi validè baptisant, statim ut *necessaria mysteria* celebrant, & Sacramenti verba.

Prob. 2°. Ecclesia nec Pelagianos, nec Calvinianos novo tingit Baptismate, cùm in ipsius gremium revertuntur; imò id quoad Calvinianos expressè vetuit * Pius V. atqui tamen nec Pelagiani intendebant delere originalem noxam, quam fictitiam esse existimabant; nec intendunt Calviniani imprimere characterem, cujus existentiam negant; ergo.

V. Tract. Bapt.

Prob. 2. pars; Synodi Florentina & Trid. non aliam in Ministro requirunt intentionem quàm faciendi id quod facit Ecclesia: atqui hæc intentio in eo etiam reperitur, qui etsi ritum hunc pro vero *Sacramento*, aut pro ritu in se sacro non habet,

vult tamen eum perficere formaliter ut ritum Ecclesiæ, sacramve in illa ceremoniam. Porrò min. Intentio faciendi quod facit Ecclesia reperiri potest in Gentili & in Atheo, ut ex dicendis constabit: atqui tamen nec Gentilis nec Atheus quà tales habent aut habere possunt ritum Baptismatis pro Sacramento, aut pro re in se absolutè sacrâ; ergo.

Prob. 3. pars, quia si requiritur, ut certò requiritur, intentio faciendi quod facit Ecclesia, saltèm requiri debet ut ritus sacramentalis exerceatur prout ritus qui in tali societate habetur pro ritu religioso.

Obj. 1°. In Ministro Sacramenta conficiente requiritur intentio Ecclesiæ cujus est Minister: atqui intentio Ecclesiæ pro objecto habet & Sacramentum & Sacramenti effectus; ergo. R. dist. maj. Requiritur Ecclesiæ intentio implicita vel explicita, C. explicita necessariò, subd. Requiritur ad meliùs, C. ad esse simpliciter, seu ad validitatem, N. Porrò qui vult seriò facere ritum, quem faciunt Christiani, vult eo ipso, indirectè tamen, facere quidquid ex eo ritu consequi potest; quia qui verè vult causam necessariam, vult & omnes ejusdem effectus.

Inst. Absolutio à peccatis est effectus Sacramenti Pœnitentiæ: atqui ad validitatem Pœnitentiæ requiritur ut Minister intendat absolvere à peccatis, ut patet ex Tridentino, sess. 14. c. 6. ergo. R. dist. min. Requiritur ut Minister intendat absolvere à peccatis, id est, ut velit non simulare, sed verè & ex animo proferre verba absolutionis, prout ab Ecclesia proferuntur, dum à peccatis absolvit, C. id est, ut ipsam pœnitentis justificationem directè & explicitè intendat, N. Itaque ad pœnitentiæ validitatem requirit Trid. Synodus, ut Minister seriò agat, præsertim ubi agitur de largienda absolutione: at non ideò censet invalidam fore absolutionem sine intentione conferendæ justificationis impensam: unde sess. 7. can. 11. non aliam intentionem exigit in Ministro tanquam absolutè necessariam, quàm generalem *intentionem faciendi* id quod facit Eccle-

sia; hæc autem intentio subsistere potest, etsi desit particularis intentio seu conferendæ gratiæ, seu conficiendi Sacramenti.

Obj. 2°. Actus sacramentalis est actus religionis; atqui ad actum religionis non sufficit operis exercitium, sed & finis intentio requiritur. R. dist. maj. Est actus religionis si licitè simul & validè fiat, C. si validè solùm, N. Porrò valent multa, quibus deest legitima intentio: aliàs invalidè ordinaret, qui propter lucrum ordinat.

Conclusio III. Intentio externa, quâ quis Ecclesiæ ritum, exteriùs quidem seriò peragit, sed intùs vel deridere tantùm & fingere, vel ut rem merè naturalem aut profanam exercere vult, non autem formaliter ut ritum Ecclesiæ, aut sacram in ea ceremoniam; non sufficit ad valorem Sacramenti.

Prob. 1°. In his quæ ad salutem & Sacramenta pertinent, licitum non est sequi opinionem probabilem, relictâ tutiori, quæ vel probabilior sit, vel æquè probabilis; sed qui cum Catharino sufficientiam externæ intentionis sequuntur, relinquunt opinionem, quæ simul est tutior, & probabilior, vel æquè probabilis ac opposita. Major patet ex censura hujus propositionis: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relictâ tutiore.* Prob. itaque minor. Et quidem 1°. tutior est opinio nostra, cùm nullo exponet discrimini æternam infantis salutem, quam Catharini sequaces dubio saltèm periculo exponunt. Si enim infans ille à Ministro intùs derisore, non sit verè baptisatus, prout censet pars Theologorum dimidiâ major, jam perit ille in æternum. Si autem validè baptisatus est, nihil ille patitur mali ex iterato sub conditione Sacramento: 2°. eadem opinio, si non probabilior, at saltèm æquè probabilis est, tum probabilitate extrinsecâ; cùm semper major fuerit internæ intentionis, quàm externæ assertorum numerus, utì agnovit tempore suo Paludanus, & nostro Hyacinthus

Palud. in dist. 6. 2.

Serry; tum & probabilitate intrinsecâ; cùm & gravia quibus impetitur momenta non improbabiliter excutiat; & gravibus se tueatur argumentis, quæ nonnisi probabiliter solvuntur ab adversariis, prout patebit in decursu.

Serry, p. 105.

Neque tamen ideo tenenda erit opinio, quæ Baptismum ab impiis collatum iterari jubet. Hæç enim licèt tutior, statim ut inter hæreses annumerata fuit, jam nè uno quidem probabilitatis gradu gaudere potest.

Prob. 2°. ex Apost. I. Cor. 4. *Sic nos existimet homo, ut Ministros Christi*, &c. Unde sic: Ad validitatem Sacramenti, necesse est ut qui ipsum confert, aliquo saltèm sensu gerat se pro Ministro Christi: sed qui exteriorem ritum nonnisi materialiter frequentat, ut v. g. ad abluendas corporis sordes, nullo sensu gerit se ut Ministrum Christi. Qui enim non differt ab exteriori mimo, nisi quia impietati jungit hypocrisim, ille non magis quàm mimus exterior gerit se pro Ministro Christi: atqui interior, de quo loquimur, mimus, non differt ab exteriori, &c.

Prob. 3°. Citati suprà Conciliorum Florent. & Trid. textus ad validitatem Sacramenti requirunt materiam, formam & insuper intentionem faciendi id quod facit Ecclesia: sed qui intentionem purè externam gerit, non habet intentionem faciendi id quod facit Ecclesia. Qui enim solam habet intentionem ridendi, fingendi, aut tanquam profanum quid faciendi id quod facit Ecclesia, ille nec habet nec habere potest intentionem veram faciendi id quod facit Ecclesia: atqui in hypothesi nostrâ Minister solam habet intentionem deridendi, fingendi, &c. Unde non differt penes intentionem ab eo qui Sacramentum deridet exteriùs; cùm in utroque eadem sit mentalis deridendi intentio; sed differt solùm penes manifestationem irrisionis, quam prodit alter, alter celat animo; ergo non magis Sacramentum conficit qui interiùs deridet, quàm qui exteriùs.

Suprà, p. 57.

Confirm. 1°. ſimulque oſtenditur quæſtionem hanc non eſſe de nomine, ut plures malè opinantur. Adit Titius Sagam, & ab ea modum extinguendi certò incendii poſtulat. Reſpondet hæc paucis: Mitte ſalis pugillum in flammas, & hæc loquere: Azariel, Cokariel, Miſai, idque cum intentione faciendi id quod pari in caſu intendunt ſagæ: atqui conſtat Titium, etſi ſal in flammas mittat, & magica quæ exſcripſimus verba recitet, nihil operaturum, ſi præſcriptâ ſibi intentione caruerit, nec caruerit ſolùm, ſed & ei velut diabolico cuidam pacto renuntiaverit; ergo à pari.

Confirm. 2°. Non magis ſeria ritûs exterioris frequentatio cum interiori deriſione, facit id quod facit Eccleſia, quàm exterior ritûs ejuſdem deriſio cum interiori & ſeriâ intentione, impediat id quod facit Eccleſia: atqui hæc non impedit. Si quis enim internum haberet animum pueri baptiſandi, & exteriùs, nè pro Chriſtiano haberetur, verba jocosè à ſe proferri fingeret, adeò ut ipſum Baptiſma derideri crederetur, ſtaret nihilominùs Sacramentum, quamvis tunc deeſſet externa intentio; ergo cùm contrariorum contrariæ ſint rationes, ubi deeſt interna intentio, ibi, quantumcumque ſeriò peragatur exterior ritus, neceſſariò deeſt intentio faciendi quod facit Eccleſia.

Lugo & alii.

Prob. 4°. quia inter 31. Propoſitiones, quas die 7. Decemb. an. 1690. proſcripſit Alexander VIII. extat hæc n. 28. *Valet Baptiſmus collatus à Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamqne baptiſandi obſervat, intus verò in corde ſuo apud ſe reſolvit, Non intendo facere quod facit Eccleſia*: porrò in ſyſtemate Catharini Miniſter omnem ritum externum obſervat, nec aliundè deficit, niſi quod reſolvat *intus in corde ſuo, Non intendo facere quod facit Eccleſia*; ergo proſcriptâ hâc propoſitione videtur & ipſum Catharini ſyſtema proſcribi. Quis porrò ſuæ alienæque ſalutis ſtudioſus, externæ intentionis ſufficientiam tueri auſit, ſi hanc à Ro-

mana Ecclesia purè & simpliciter rejectam esse sincerè credat?

Quod autem dicit Serryus, districtam fuisse censuram hanc in Lutheri errorem, qui *à nonnullis malè feriatis imprudenter recudebatur in Belgio*. Malè dicit, cùm nullus *in Belgio* aut alibi proferri possit illius temporis Scriptor, qui eò usque *malè feriatus* fuerit, ut Lutheri de jocosæ intentionis sufficientiâ errorem renovaret.

Serry. p. 93.

Prob. 5°. ex S. Thoma 3. p. q. 64. a. 10. *Intentio Ministri potest perverti dupliciter; uno modo respectu ipsius Sacramenti, putà cùm aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisoriè aliquid agere; & talis perversitas tollit veritatem Sacramenti.* PRÆCIPUÈ *quando suam intentionem exteriùs manifestat*; ergo sive manifesta sit, sive occulta Ministri intentionem suam pervertentis derisio, tollitur veritas Sacramenti. Vox enim *præcipuè*, quâ sæpè numero utitur S. Thomas, numquam apud eum nisi comparatè sumitur: unde sicut qui dicit, nihil faciendum esse in templo quod immodestiam redoleat, *præcipuè* cùm expositum est Altaris Sacramentum, non negat, sed asserit potiùs, nusquam fas esse in Templo recedere à gravitatis legibus, sic in proposito, qui dicit intentionem perverti *præcipuè* per derisionem apertam, supponit eam occultâ etiam derisione perverti. Mitto plures S. Doctoris textus.

Obj. 1°. ex Conciliis Florent. & Trident. Ad Sacramenti valorem sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia: sed qui externum ritum seriò celebrat, intendit facere quod facit Ecclesia. Ecclesia enim nihil aliud facit quàm ritum illum, qui in debitâ formæ suprà materiam applicatione positus est; ergo. R. ad 1. dist. min. Qui externum ritum, ut quid minimè profanum, seu ut ceremoniam sacram vel in se, vel in tali societate celebrat, intendit facere quod facit Ecclesia, C. qui externum ritum quocumque modo celebrare intendit, N. Itaque quòd *ad Sacramenti valorem* non sufficiat præcisè

ritus exterior etiam seriò peractus, ipsi hodie confitentur adversarii, qui contra, vel præter Catharini mentem, ritum hunc inefficacem esse censent, nisi in debitis circumstantiis fiat. Paulò ultra progredimur nos : & quia non concipimus qui fieri possit, ut circumstantiæ exteriores independenter à quocumque voluntatis actu ritum è profano sacrum efficiant, exigimus ut ritus idem fiat cum intentione interna faciendi quod facit Ecclesia.

Ad 2. dist. pariter ; Ecclesia nihil facit quàm ritum exteriorem, ut distinctum à profano, C. nihil facit quàm ritum exteriorem materialiter sumptum, N. Certè intendit enim aliud Ecclesia, quàm intendat mulier quæ sanitatis causâ puerum abluit in nomine SS. Trinitatis : atqui tamen constat 1°. mulierem hanc invalidè baptisare, si nec rogata, nec in Templo baptiset. Constat 2°. probari efficaciter non posse, quòd eadem mulier validè baptiset, si vel rogata, vel in Templo faciat id quod privatim inutiliter faciebat ; ergo cùm Ecclesia certò & efficaciter baptisare velit, consequens est eam per ritum exteriorem aliquid ab ipso ritu præcisè sumpto diversum intendere ; istud verò nihil aliud esse potest, quàm ratio ritûs ut in se, vel in tali societate sacri.

Obj. 2°. Ea opinio admitti non debet, quæ constanti Ecclesiæ praxi adversatur : atqui opinio nostra talis est. Ad id enim sufficit ut Ecclesia nunquam sollicita fuerit de Sacramentis ritè quoad formam & materiam confectis, etsi multas de interna Ministrorum intentione dubitandi rationes habere posset : atqui Ecclesia.... Unde nec Baptismata à Ludovico Gaufredi collata, nec Ordinationes à Philiberto de Lavardin Cenoman. Episcopo factas, iterari voluit : etsi uterque declaraverat, se nusquam baptisandi aut ordinandi animum habuisse. R. neg. min. & dico Ministrorum impietatem, quæ in eo ut plurimum sita est, quòd avaritiæ, gulæ aut veneri serviant, non esse causas dubitandi an legitimâ

t dicendo v. g. ſubmiſsâ & lacerâ voce : *Ego*
iſo in nomine matris.
›d ſpectat ad facta Gaufredi, Lavardini, &c.
°. à veritate alienum eſſe, quòd Gaufredus
e morte declaraverit, ſe, quos abluerat in-
, abſque intentione mentali, & in nomine dæ-
baptiſaſſe. Increbuit quidem is de eo rumor
ıortem illius ; ſed falsò, tum quia nihil de eo
.t Autor Tragicarum Hiſtoriarum, qui ſecundo
ıpplicium Gaufredi anno ſcripſit, & tamen
ıia quæque de eodem impio Sacerdote manda-
ſteris, tum quia Gaufredus idem, etſi de ſce-
uibuſcumque ſub tortoris manus interrogatus,
ım tamen de retenta in Sacramentis intentione
atus eſt.
m de Lavardini Ordinationibus dicendum :
im i s coram Parocho S. Sulpicii, qui Pariſiis
nti Viaticum adminiſtraturus erat, declara-
e dolere plurimùm, quòd ſæpius ſine cauſa
ſet à ſua Diœceſi ; nè una tamen vocula indica-
titiam illam in collatis Ordinibus retentionem

Sacramenta non jusserit iterari; at nec etiam prohibuisse nè iterarentur, prout tamen in opposito systemate prohibere debuerat, ob certam, ut adversarii volunt, secundi Sacramenti nullitatem.

Obj. 3°. Valet Baptisma ab infidelibus, Judæis, v. g. Paganis, imò & Atheis collatum: atqui infideles illi nec habent nec habere possunt veram & internam intentionem faciendi id quod facit Ecclesia. Major constat, ex Nicolao I. in Responso ad Consulta Bulgarorum, c. 104 ubi sic: *A quodam Judæo,* (*) *nescitis utrum Christiano an Pagano, multos in patria vestra baptisatos asseritis, & quid de iis sit agendum consulitis. Hi profectò si in nomine Sanctæ Trinitatis.... baptisati sunt... constat eos non esse denuò baptisandos.* Prob. itaque min. quia prædicti infideles seriò velle non possunt intentionem suam intentioni Christi conformare; seque gerere ut Ecclesiæ Ministros. Qui enim Christum habent pro seductore, à quo nulla Sacramenta institui potuerint; qui Ecclesiam reputant congregationem impiorum vel amentium; qui ceremonias ejus meram illusionem esse existimant; illi dubio procul nec suam intentionem Christi intentioni conformare, nec se ut Ecclesiæ Ministros seriò gerere velle possunt: atqui &c.

R. 1°. palmare hoc argumentum in eos à quibus proponitur, militare: posito enim adversariorum discursu, deest intentio etiam exterior Judæis & Paganis notoriis: cùm ii, in hypothesi adversariorum, Ecclesiæ ritus nonnisi ut profanos & abominabiles peragant & peragere cognoscantur; ergo non magis seriò baptisant, quàm si ante Baptismi celebrationem declarassent, se nec velle, nec posse seriò baptisare.

R. 2°. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. Quamvis enim Judæi & Pagani non possint Ecclesiæ ritus pe-

(*) De hoc textu consule Antonium Augustinum de emendatione Gratiani, Lib. 1. Dialogo 18. p. 199. edit Baluz. ubi pro *A quodam Judæo*, vult legi, *à quodam viro*, prout *habetur in Libro Cæsaraugustano.*

tagere ut in se sacros, possunt tamen eos peragere velle ut ritus qui Christianorum societate habentur pro sacris: atqui eo ipso, velint, nolint, conformant se intentioni Christi, seque gerunt ut Ecclesiæ Ministros; cùm ex omnium confesso, necesse non sit ad rationem Ministrorum Ecclesiæ, ut ejusdem ritus intendant tanquam gratiæ productivos, vel ut sacramentales; ergo.

Ceterùm si Judæi & alii similes certò semper baptisarent, nihil esset causæ cur R. Pontifices solliciti fuissent de Baptismate ab iis sub legitima materia & forma collato: quia formæ ad materiam applicatio seriò facta indubiè sufficeret: atqui tamen constat Nicolaum I. de hujusmodi Baptismo anxium fuisse. Sic enim ibid. loquitur: *A quodam Judæo, nescitis utrùm Christiano, an Pagano, multos in patria vestra baptisatos asseritis*, &c. *sed primùm utrùm Christianus, an Paganus, ipse Judæus extiterit, vel si postmodum factus fuerit Christianus, investigandum est.* Unde duo colligere est; 1°. malè textum hunc adduci ab adversariis, ut probent valere Baptismum à Judæo collatum, hîc enim non agitur de viro religione, sed origine Judæo; cùm de viro religione Judæo dubitari non possit an Christianus sit, an Paganus; 2°. Baptisma à Pagano collatum pro suspecto habitum fuisse ab eodem Pontifice, cùm inquiri voluerit an baptisator ille, Paganus foret, an Christianus. Cur porrò suspectum fuit illud Baptisma, nisi quia prudens erat ratio dubitandi an Paganus, qui Baptistæ officium affectabat, internam habuisset intentionem faciendi id quod facit Ecclesia? De mente Innocentii IV. vide dicta in Prælectionibus nostris, pag. 191. & seq.

Obj. 4°. difficilem S. Aug. textum, lib. 7. de Bapt. c. 53. ubi sic: *Si nihil interest ad integritatem Sacramenti in ipsa Catholica, utrùm id aliquid fallaciter; aut veraciter agant, cur extra* eandem Ecclesiam *intersit non video, quando ille qui accipit, non simulatione palliatus, sed Religione mutatus est. An*

plus valent ad confirmandum Sacramentum illi veraces inter quos agitur, quàm an frustrandum illi fallaces à quibus agitur, & in quibus agitur? & tamen si posteà prodatur, nemo repetit, sed aut excommunicando punitur illa simulatio, aut pænitendo sanatur. Et infrà: *Nequaquam dubitarem habere eos Baptismum, qui ubicumque & quibuscumque illud verbis Evangelicis consecratum, sine sua simulatione, & cum aliqua fide accepissent; quanquam eis ad salutem spiritualem non prodesset, si charitate caruissent, quâ Catholicæ insererentur Ecclesiæ.... Sicut jam præteritis Majorum Statutis non dubito, etiam illos habere Baptismum, qui quamvis fallaciter id accipiant, in Ecclesia tamen accipiunt, vel ubi putatur esse Ecclesia ab eis in quorum societate id accipitur.*

Unde sic: Ut ex eo loco certum sit retentionem intentionis nihil nocere Sacramentorum integritati, sufficit ut Aug. per eos qui Sacramenta fallaciter conferunt, intelligat illos qui seriò quidem baptisant exteriùs, sed interiùs & apud se ipsos dicunt se nolle baptisare: atqui res ità se habet. Augustinus enim per eos de quibus loquitur *fallaces*, non potuit intelligere, nisi aut Ministros etiam exteriùs simulantes; aut homines peccato letali infectos, quos Theologi *fictos* vocant, fictione scilicet præparationis; aut eos qui fide carentes, malè de Sacramento ejusque effectu sentirent; aut demùm seriò quidem agentes exteriùs, sed interiùs simulantes: atqui nullum ex tribus prioribus intellexit S. Doctor. Non 1. quia fallaces illos quos verè baptisare asserit, opponit baptisantibus *in mimo*, de quorum Baptismi valore dubitat. Non 2. quia si S. Pater per fallaces eos intelligeret, qui letali peccato sordent, per veraces à contrario eos intelligeret, qui à letali culpa liberi sunt: id autem falsum est; cùm Augustinus veraces de quibus loquitur, agnoscat etiam extra Ecclesiam, ubi nemo est qui immunis sit à letali culpa hæreseos aut schismatis. Non 3. propter rationem oppositam: fallaces enim de quibus Augustinus loquitur,

repeтiuntur

reperiuntur etiam in Ecclesia Catholica : porrò nemo est in Ecclesia Catholica qui careat fide circa Sacramenta ; ergo superest ut S. Doctor per fallaces intellexerit eos qui seriò agunt exteriùs, intùs autem intentionem suam retinent.

R. ad 1. & 2. neg. min. pro tertia parte, & dico Augustinum per fallaces Baptismi Ministros, eos intelligere ; non qui intentione internâ carent, sed qui malè sentiunt de Baptismi necessitate & utilitate ; & tamen veram circa utrumque fidem simulant exteriùs, eo ipso quo Sacramentum illud spontè & seriò tradunt vel recipiunt. Unde solùm docet S. Pater, eum qui absque legitimâ fide de veritate aut utilitate Baptismi, eundem confert, verum conferre Sacramentum ; quia cum hoc fidei defectu consistere potest generalis intentio faciendi quod facit Ecclesia. Hanc porrò esse S. Doctoris mentem, patet 1°. quia opponit Baptismum in Ecclesia vel hæresi fallaciter receptum, Baptismo mimicè recepto cum fide : quærit enim *an plurimùm distet inter credentem in mimo, & irridentem in Ecclesia* ; ergo ut stet oppositio, non supponit in fallaci fidem, quam supponit in mimo repente converso ; 2°. quia docet Baptismum fallaciter datum, detectâ fallaciâ non iterari, idque secundùm *Majorum Statuta*, seu Leges : atqui nulla unquam fuit Ecclesiæ lex, quæ vetuerit nè iteraretur Baptisma sine intentione collatum ; 3°. quia loquitur Aug. de Baptismo fallaciter dato tanquam de re in Ecclesia suo tempore satis communi : porrò adeò semper in Ecclesia rarum fuit Baptisma sine mentali intentione collatum, ut vix unum in totâ retro historia ejus exemplum occurrat; 4°. idem indicat scopus S. Augustini : agit enim contra Donatistas, qui baptismum sine fide collatum pro irrito habebant, nullam verò movebant quæstionem de Baptismo sine intentione collato ; ergo non loquitur S. Doctor de absentia intentionis, sed solùm de absentia fidei.

Inst. Supponit S. Doctor fallaciam de qua loquitur

reperiri in quibuſdam Eccleſiæ Catholicæ membris; & non reperiri in omnibus membris ſocietatis hæreticæ : atqui falſa eſſet utraque ſuppoſitio in hypotheſi noſtra. In Eccleſia enim nemini deficit fides ; extra Eccleſiam nulli competit. R. ad 1. neg. min. ad 2. diſt. 1. part. In Eccleſia nemini deficit fides, nemini veraci, C. nemini fallaci, N. Itaque etſi ii ſoli plenè & perfectè ad Eccleſiam pertinent, qui integram ſervant Eccleſiæ fidem ; haud tamen illicò extra Eccleſiam ſunt omnes qui à fide excidunt. Nam excidunt à fide hæretici oculti ; & ii tamen in Eccleſia manent ; unde validè abſolvunt.

Ad 2. part. diſt. Extra Eccleſiam nulli competit fides Theologica & ſupernaturalis, C. nemini competit fides quædam humana, quâ id totum de Sacramentis credatur, quod Catholici credunt, N. Sicut enim idem cum Romanis de Trinitate ſentiunt Calviniani, ità idem de Sacramentis tenere poſſent ; adeoque & apud eos reperiri poſſent fallaces, qui exteriùs ſimularent id à ſe credi, quod intus reverà non crederent.

Obj. 5°. S. Thomas expendens, quomodò ſuppoſitâ neceſſitate intentionis Miniſtri, poſſit quis certus eſſe de validitate Sacramenti ſibi collati, cùm nemo de alterius intentione certus eſſe poſſit : ſic nodum hunc ſolvit 3. p. q. 68. a. 8. *Dicendum quòd circa hoc eſt duplex opinio. Quidam enim dicunt, quòd requiritur mentalis intentio in Miniſtro, quæ ſi deſit, non perficitur Sacramentum... Alii* verò *melius dicunt, quòd Miniſter Sacramenti agit in perſona totius Eccleſiæ, cujus eſt Miniſter in verbis autem quæ profert, exprimitur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exteriùs exprimatur ex parte Miniſtri vel recipientis Sacramentum.* Unde ſic : juxta eum ſufficit intentio exterior, qui expreſsè docet ad Sacramenti validitatem ſatis eſſe ut verba ſacramentalia ſeriò proferantur, quia in his *exprimitur intentio Eccleſiæ*, &c. atqui S. Thomas docet expreſsè, &c.

R. neg. maj. Et dico per hanc S. Doctoris phrasim, *In verbis quæ profert Minister, exprimitur intentio Ecclesiæ*, non intelligi intentionem quæ in Ecclesia sola existat, sed veram & mentalem intentionem quæ Ministro inexistat, faciendi id quod facit Ecclesia. Patet 1°. quia intentio Ecclesiæ, & intentio faciendi quod facit Ecclesia, sunt voces synonymæ apud Albertum M. S. Thomæ Magistrum; 2°. quia S. Thomas in eadem q. 64. a. 10. hæc expressè habet: *Cùm aliquis non intendit Sacramentum conferre, sed derisoriè aliquid agere, talis perversitas tollit veritatem Sacramenti, præcipuè quando suam intentionem exteriùs manifestat.* An autem S. Doctor rejecisset art. 8. necessitatem intentionis, quam adeò perspicuè art. 10. commendat? 3°. quia idem Scholæ Angelus q. 68. a. 7. expressè docet, quòd *si in adulto deesset intentio suscipiendi Sacramentum, esset rebaptisandus*: atqui ex * eodem Sancto, non minor est necessitas intentionis in Ministro, quàm in suscipiente; ergo.

Albe[rt.] Mag. i[n] d. 6. [q.] 11.

* *I[n] dist. 27 1. a. 2 4.*

Inst. 1°. Ex S. Thoma, *intentio quæ sufficit ad perfectionem Sacramenti, exprimitur in verbis quæ profert Minister*: atqui intentio quæ exprimitur in verbis quæ profert Minister, est solùm externa: aut saltèm potest non esse interna. R. neg. maj. Non enim dixit S. Thomas, *intentio quæ sufficit*, &c. sed *intentio Ecclesiæ, quæ sufficit*: porrò probavimus 1°. per intentionem Ecclesiæ, intelligi intentionem faciendi quod facit Ecclesia; 2°. intentionem faciendi quod facit Ecclesia, esse mentalem in sententia S. Thomæ.

Inst. 2°. Mens D. Thomæ est ut tollat anxietatem quam habere possint fideles ob susceptum ab infideli Baptisma: atqui subsistit anxietas hæc tota, si S. Doctor internam intentionem requirat. R. neg. min. eo enim ipso qui docet & verè docet S. Thomas intentionem faciendi id quod facit Ecclesia, in verbis à Ministro prolatis contineri; tollit anxietatem, quantum tolli potest; quia moraliter certum est eum qui seriò verba quædam profert, eadem in

obvio & naturali sensu proferre, non autem in sensu planè alieno: porrò ad tollendam anxietatem non requiritur omnimoda, sed sufficit moralis certitudo, ut quæ sola in his materiis adesse possit. Imò S. Doctor meliùs tollit anxietatem admissâ quàm rejectâ intentione mentali; quia si semel constet, prout adversarii volunt, infidelem veræ intentionis incapacem esse, jam constabit eum nequidem capacem esse intentionis externæ: cùm hæc in iis solùm occurrere valeat, qui credi possunt id intendere quod intendit Ecclesia, prout suprà diximus.

Obj. 6°. Valent Sacramenta in Christianismo; sicut acta publica in statu civili: atqui in statu civili valent Acta publica statim ut seriò conficiuntur, &c. Sic legatus validè in alium transfert dominium civitatis, cùm exteriùs seriò agit Regis nomine, quamvis huic translationi interiùs reluctetur. Sic valet lata à Judice sententia, si solitos juris ritus servet, quæ inter pocula non valeret: idem est de contractu, à Notariis dissentientibus scripto.

R. neg. maj. Non enim adeò æquè conveniunt regimen Ecclesiasticum & civile, ut quæ uni sufficiunt semper sufficiant alteri, vel quæ in uno requiruntur, semper in alio necessaria sint. Atque id ex brevi exemplorum quæ objecta sunt consideratione elucescet: 1°. enim Reipublicæ politicæ legati, meri vulgò sunt nuntii, Reipublicæ voluntatem deferentes; unde nihil mirum, si quidquid intùs sentiant, transferantur dominia; quia hanc ipsi translationem non faciunt, sed à Dominis suis factam declarant. Atverò Sacramentorum Ministri habent se ut activi eorumdem dispensatores, qui ut operentur, id velle debent quod voluit Christus; secundùm id Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*: ubi nonnisi accedente hominis consensu solvuntur & ligantur peccata.

2°. Nec plus valet paritas ab exemplo Judicis petita: 1°. quia nulla est ejusdem Judicis sententia cum *intentione* etiam mentali pronuntiata, si jocosè fe-

ratur, aut extra debitas loci temporisque circumstantias; & tamen valet Sacramentum cum mentali intentione collatum, etiamsi conferatur à ludente, qui non Sacramentum ipsum, sed adstantes solos ludere velit: 2°. vel Judex ex plurali aliorum qui sibi assident Judicum suffragio, vel per se solùm sententiam fert. Si 1. firma est ejus sententia, quidquid decernat animo, quia non tam absolvit ipse, quàm juridicè absolutum declaret. Si 2. sententia ejus nulla est secundùm se; unde quidquid virium habet, habet ab implicito Principis consensu, qui autoritate suâ firmat quidquid exteriùs secundùm leges peractum fuit.

3°. Valet contractus à Notario dissentiente exceptus, quia non est contractûs causa efficiens, sed scriba.

Obj. 7°. cum Salmerone: Ea opinio admitti non debet, quâ positâ demonstrari nequit perpetua Ecclesiæ visibilitas: atqui positâ intentionis internæ necessitate.... Ecclesia enim visibilis est societas hominum, qui legitima imprimis habent Sacramenta; ac proinde Ministros, qui legitimè ordinent, absolvant, &c. atqui positâ intentionis internæ necessitate demonstrari nequit hujusce societatis existentia. In systemate enim nostro supponi facilè potest, quempiam Baptismi Ministrum suam inter baptisandum intentionem retinuisse; ex iis verò quos sic baptisavit, plures amplissimis præpositos Diœcesibus, quarum Clericos omnes ordinaverint: atqui eæ ordinationes, & quæ ipsas consecutæ fuerint Eucharistiæ consecrationes, absulutiones, &c. nullæ erunt; ergo nulla hîc erunt Sacramenta, nulla proinde Ecclesia.

R. ad 1. & 2. neg. min. ad 3. retorqueo argumentum. In systemate adversariorum supponi potest, aliquem baptisatum à Ministro, qui vel naturali aquâ usus non fuerit, vel voculam formæ essentialem prætermiserit industriè, posteà promotum fuisse ad amplissimæ Diœcesis regimen. Idem pro toto regno, imò & pro tota Ecclesia supponere lubebit; ergo.

Reponet fortè Salmeron hypothesim meam esse paulò difficiliorem. Sed præterquàm id falsum est;

inde ſequetur tantùm quòd paulò difficiliùs futurum ſit, ut nulli ſint veri Sacerdotes in ampliſſimo regno. Dicet hypotheſim meam eſſe moraliter impoſſibilem. Eſto; ergo moraliter tantum impoſſibile erit univerſam Eccleſiam deficere, quod falſum eſt, imò & hæreticum. Dicet, quod ſupereſt, hypotheſim meam incompatibilem eſſe cum hypotheſi ſingularis illius providentiæ, quâ Chriſtus Eccleſiæ ſuæ invigilat, & uſque ad ſeculi finem invigilaturus eſt. Rectè quidem: ſed quo jure id de ſua, hoc ego eodem jure de hypotheſi meâ pronuntiabo. Unde

R. 2°. neg. maj. Et dico Chriſtum ſuæ ſemper ità proviſurum Eccleſiæ, ut Epiſcopi & Sacerdotes in ea, ſi non omnes ad unum, ſaltèm ex parte longè maximè, futuri ſint veri Epiſcopi, & veri Sacerdotes. Imò, ait S. Thomas, *piè credi poteſt, quòd* ſi quis non baptiſatus in Epiſcopum promoveatur, *ſummus Sacerdos non permitteret, hoc ità latere, quòd periculum Eccleſiæ* particulari *imminere poteſt.* Hic porrò ad providentiam recurrimus, non gratis, ſed propter expreſſà Chriſti promiſſa, Matth. 16. *Portæ inferi non prævalebunt adversùs eam.* & ibid. 28. *Ecce ego vobiſcum ſum omnibus diebus uſque ad conſummationem ſeculi.*

In 4. diſt. 24. q. 1.

Obj. 8°. Non minor in adultis Sacramentum ſuſcipientibus requiritur intentio *recipiendi*, quàm in Miniſtris intentio *faciendi* quod facit Eccleſia; atqui in ſubjecto Sacramenta recipiente ſufficit intentio externa. Qui enim ſolo ſupplicii metu Baptiſmum recipit, ſolam habet intentionem externam: atqui is tamen validè baptiſatur, ex Adriano I. qui Epiſt. 8. decernit Saxones tormentorum metu ad Baptiſmum adactos, eundem validè recepiſſe, *etſi*, ait Pontifex, *foris tantùm, non intùs conſenſiſſent.*

R. 1°. neg. maj. Siquidem intentio interpretativa quandoque ſufficit ad ſuſcipiendum Extr. Unctionis Sacramentum; ſufficit etiam intentio habitualis, quæ ſola in amentibus remanet, ad ſuſceptionem Baptiſmi: atqui tamen neutra illa intentio ſufficit ad collationem Sacramentorum.

R. 2°. ad 1. neg. min. cum S. Thoma, 3. p. q. 68. a. 7. *Si in adulto*, inquit, *deesset intentio suscipiendi Sacramentum*, *esset rebaptisandus*: *si tamen hoc non constaret*, *esset dicendum*, *Si non es baptisatus*, *ego te baptiso.*

Ad 2. neg. maj. Etsi enim qui ex solo supplicii metu baptisatur, ante intentatas minas nolit baptisari, vult tamen post minas baptisari, aut saltèm contrariam habuisse voluntatem non præsumitur; unde Ecclesia quæ de internis non judicat, prohibet nè ad profanos mores revertatur; quia persuasum habet ea quæ ex metu fiunt, etsi secundùm quid involuntaria sint, esse tamen simpliciter voluntaria.

Ad 3. dist. Saxones *foris tantùm* consenserant, id est, consenserant involuntariè *secundùm quid*, C. *simpliciter*, N. Unde valere potuit eorum Baptisma, sicut valere potest conjugium illius qui Titiam ducit, nè patibulum ducat.

Etverò si Pontifices sensissent valere Baptismum secluso quocumque cordis consensu, non erat cur improbarent id Glossæ in cap. 3. *de Baptismo. Valet Baptismi Sacramentum*, *ab eo susceptum qui corde dissentit*; *modò dicat ore se consentire*: atqui tamen Glossam hanc expungi jussit Gregorius XIII.

Quæres 1°. an qui retentâ intentione, Baptisma irritum fecit, se ipsum etiam cum vitæ periculo prodere teneatur. R. teneri, nisi aliter damnum hoc resarciri queat. Quisque enim æternam proximi, à se per summum scelus decepti, salutem propriæ vitæ præferre debet, juxta id Aug. L. de Mendacio c. 6. *Temporalem planè vitam pro æterna vita proximi*, *non dubitabit Christianus amittere.* Si tamen Minister Episcopo, vel Magistratui, crimen suum sub confessionis sigillo detexerit: iique malè tinctos denuò tingi curent, jam sufficiet reo, ut crimen suum pœnitentiâ diluat. Verùm is retentæ intentionis casus, nec hactenùs contigisse videtur; nec, Deo juvante, continget in posterum. Si cui tamen certò constet, imò si rebus seriò pensatis dubium sit an Minister

nequam legitimâ caruerit intentione baptisando; tunc Baptisma vel absolutè vel sub conditione denuò conferendum erit. Quòd si id citra scandalum ob rebaptisandorum multitudinem fieri nequit, & res moram patitur, recurrendum erit ad Episcopum.

Quæres 2°. an intentio errans possit esse interna; proindequè an baptiset quis validè marem ratus esse feminam. R. ad valorem cujuscumque præter matrimonium Sacramenti, sufficere ut persona sit confusè determinata: unde qui baptisat, sive circa personam erret, sive non, validè baptisat; quia præsentem, quisquis ille sit, baptisare intendit. Si tamen existimans se marem baptisare, excluderet feminam, non staret Baptisma; sicut non staret Ordinatio, si veritus Præsul, nè filius Regis sese ordinandis immiscuisset, suam circa eum intentionem expresè retineret.

Sicut autem in personam præsentem, sic & in præsentem materiam absque limitatione ferri debet intentio, nisi t subsit causa. Unde imprudenter se geret celebrans, si ad unam hostiam limitet intentionem suam; quia fieri potest ut propter adhæsionem duplex sit, quæ credebatur unica; sicque vel neutra consecrata sit, vel dubitari possit utra sit consecrata.

Quæres 3°. an intentione legitimâ præditus censeri possit, qui cogente mortis metu Sacramentum confert. R. affirmat. contra Serrium: quia ad valorem Sacramenti sufficit vera intentio faciendi quod facit Ecclesia: atqui intentionem hanc potest quis ex metu seu justè, seu injustè incusso efformare: unde qui premente naufragii metu puerum baptisat, quem quia sibi invisum baptisare noluerat, validè tingit; ergo & validè baptisare poterit, etsi baptiset ob metum iniquè incussum, putà ab iis qui puerum domi contra Ecclesiæ leges baptisari volent. Et verò metus, etiam gravis, nisi rationem obruat, non tollit voluntarium *simpliciter*.

Non nego matrimonium, vota, Beneficii resignationem, concessionem aut prorogationem jurisdictionis, & similia, in casu metûs gravis invalida esse

jure positivo : verùm invaliditas hæc quoad Baptismum constitui non potuit, quia Baptisma sub nullo prorsus respectu dispositioni Ecclesiæ subjacet, secùs de matrimonio ut contractu.

Quæres 4°. an valeat Sacramentum si Minister intentiones habeat oppositas, putà si id facere velit, quod facit vera Ecclesia, nolit autem id facere quod facit Ecclesia Romana. R. valere Sacramentum quoties posterior intentio priorem non destruit : unde valet Baptisma à Genevensi Prædicante collatum ; quia Romanæ Ecclesiæ exclusio, quæ à speculativo intellectûs errore proficiscitur, totalem & absolutam relinquit intentionem faciendi id quod fecit Christus.

§. II. *An necessaria sit intentio actualis.*

Expendam 1°. quæ intentionis species non sufficiat : 2°. quæ satis sit.

CONCL. Ad validam Sacramenti confectionem non sufficit intentio habitualis, vel interpretativa.

Prob. 1. pars : intentio ad Sacramenti confectionem sufficiens, influere debet in actionem sacramentalem ; cùm illam utpote de se indifferentem determinare debeat ad esse Sacramenti : atqui intentio merè habitualis, nec influit nec influere potest in actionem sacramentalem : cùm intentio illa, nec in se nec in virtute remaneat, ut ex ejus definitione notum est ; sed solùm in habitu ex præteritorum actuum repetitione comparato.

Etverò intentio habitualis subsistit in homine ebrio vel dormiente : atqui tamen neuter capax est Sacramenti validè conficiendi ; cùm neuter humano mod o agere possit.

Prob. 2. pars : Actio sacramentalis, utpote humana & moralis in genere meritorio, debet liberè poni : atqui non ponitur liberè id quod ponitur sinè ullo voluntatis actu ; & sinè ullo voluntatis actu ponitur id quod nec vis, nec voluisti, sed solùm voluisses, *si scivisses esse volendum.*

Obj. 1°. contra 1. part. Intentio habitualis sufficit, ut Missæ omnes per totum mensis, imò & anni spatium celebrandæ, alicui applicentur: ergo & sufficit, ut toto eo mense conficiatur Sacramentum. R. neg. conseq. Disparitas est, quod intentio, quâ Sacerdos applicare vult fructum Missæ per mensem, non sit merum hujus applicationis deinceps faciendæ propositum, sed ipsamet realis & actualis ejusdem fructûs applicatio; ast intentio quâ quis toto mense celebrare vult, non est actualis confectio Sacramenti, sed nudum ejus conficiendi propositum: unde ad confessionem illius nova toties requiritur intentio, quoties præcedens, nec in se nec in virtute remanet; quia hæc, utpote omnino præterita, in actionem sacram influere non potest.

Obj. 2°. contra 2. partem: sufficit intentio interpretativa, ut adultus validè recipiat Sacramentum Extr. Unctionis, de quo nunquam antè cogitaverat; ergo eadem intentio sufficit, ut quis idem vel aliud Sacramentum ritè conferat. R. neg. conseq. Qui enim Sacramentum recipit, habet se per modum subjecti & patientis; potest autem qui solùm interpretativè volens, vel etiam non volens, esse subjectum Sacramenti, ut patet in infantibus qui validè baptisantur: Atverò qui Sacramenta conficit, habet se per modum agentis, cui opus est ut rem de se ad plura indeterminatam determinet ad esse sacrum: porrò hæc determinatio, quæ liberum Ministri influxum requirit, veram quoquè requirit intentionem, quæ saltèm virtualiter subsistat.

Conclusio II. Ad valorem Sacramenti non requiritur intentio actualis, sed sufficit virtualis.

Prob. Intentio ad Sacramenti valorem sufficiens, debet quocumque in casu Ministro sui compoti esse possibilis: atqui, ait S. Thomas, habere intentionem actualem, *non est totaliter positum in hominis potestate; quia præter intentionem, cùm homo vult multùm intendere, incipit alia cogitare, secundùm illud Psalmi: Cor meum dereliquit me*; ergo.

3. p. q. 64, art. 8.

Prob. 2. pars. Ad Sacramenti confectionem aliqua requiritur intentio : atqui nec requiritur intentio actualis, nec sufficit habitualis, vel interpretativa; ergo superest ut requiratur & sufficiat virtualis. Et verò sufficit intentio, ex qua Minister eo modo agit, qui sibi moraliter possibilis est : atqui ex intentione virtuali agit homo, &c. Objectionem quæ ex matrimonio per procuratorem contracto deducitur, solvemus in Tract. de Matrim.

Ex dictis colliges, 1°. gravis peccati suspectos esse, qui voluntariè distrahuntur in conficiendis Sacramentis : quia hìc subest irreverentia quæ pro levi haberi facilè non possit; 2°. eum qui formam sinè intentione incœptam, cum intentione prosequitur, aut è contrario, nihil efficere; quia necessum est ut intentio in formam totam influat. Idem est si quis absolutionis formam quam attentè incœpit, perficiat somno oppressus; quia dormiens humano modo non agit; 3°. validè consecrari hostias, quas quis consecraturus in pixide super corporali reposuerit; etsi earum oblitus pixidem non aperuerit in decursu actionis; quia hìc influit primæva intentio : sed de his alibi. 4°. eos qui cùm irregulares sint, dimissoriisve aut legitimo titulo destituti, manuum impositionem recipiunt ab Episcopo, qui per se vel Ministros suos declaravit, talium ordinationem à se non intendi, verè tamen ordinari, si declaratio hæc sit solùm comminatoria : secus, si absoluta sit : quia hìc nulla occurret intentio, nequidem virtualis. In dubio de intentione Episcopi, erit is consulendus. Quòd si obierit, ponderanda erunt verba quibus usus est : si verò ex iis defuncti mens certò colligi nequit, iteranda erit sub conditione ordinatio tanquam dubia. Ceterum ejusmodi declarationes de futuro intentionis defectu, quæ nullum in Pontificalibus fundamentum habet, jure improbantur à Lugo ob gravia quæ hinc exoriri possunt dubia.

§. III. *An intentio debeat esse absoluta.*

Tria quæruntur, 1°. an Sacramentum sub conditione validè conferatur; 2°. an licitè; 3°. an conditionem exteriùs exprimi necesse sit.

Conclusio. I. Valet Sacramentum collatum sub conditione de præterito aut de præsenti, si purificata sit conditio; at non valet collatum sub conditione, liberè futurâ, nisi fortè in casu matrimonii, de quo alibi.

Prob. 1. pars. Valet Sacramentum collatum absolutè: atqui Sacramentum sub conditione de præterito aut de præsenti collatum, confertur absolutè, si conditio purificata sit, id est, si vel extiterit de facto, vel existat actu; quia voluntas conditionalis, positâ conditione, transit in absolutam. Hinc valent Baptismus & Pœnitentia sub hi formulis collata: *Si non es baptisatus, ego te baptiso: Si vivis, ergo te absolvo*; posito quòd infans baptisatus non fuerit, aut pœnitens vivat.

Quòd si conditionis existentia naturaliter resciri non possit, ut si dicat quis: *Ego te baptiso, si sis prædestinatus*; divisi sunt Theologi: unde iterari deberet Sacramentum, sub eâ conditione sacrilegè collatum, si sit iterabile; qualis non esset Extrema-unctio sic collata homini jam sanato.

Prob. 2. Pars: Si valeret Sacramentum sub conditione futurâ collatum, vel valeret dum forma applicatur materiæ, vel cùm implebitur conditio; atqui.... Non 1. quia Sacramentum non valet hîc & nunc, nisi adsit intentio illud hîc & nunc conferendi: sed qui vult solùm absolvere sub hâc v. g. conditione, si talis res furto abrepta restituatur ante finem mensis, non intendit hîc & nunc absolvere, sed intentionem suam ad certum usque tempus suspendit. Non 2. quia nullum est Sacramentum sine materia & forma: atqui cùm purificatur conditio, jam physicè desierunt materia & forma.

Objiciuntur duo: 1°. Validè quis absolvitur à *censuris*, *hâc* lege ut intra certos dies ablata resti-

tuat ; ergo & eâdem lege validè absolvetur à peccatis ; 2°. se habet sententia Ministri Pœnitentiæ, ut sententia Judicis : atqui hæc subsistere potest cum conditione de futuro.

R. ad 1. neg. conseq. Absolutio à censuris vim omnem habet à voluntate absolventis, unde ad eam non requiruntur verba, nisi ut innotescat absolventis intentio : at sacramentalis absolutio tota consistit in verbis à Christo institutis quorum efficaciam Minister suspendere non potest.

R. ad 2. dist. Se habet..... ut sententia Júdicis, quantùm ad aliquid, quia Pœnitentiæ Minister, Judicis officium exercet, C. se habet quantùm ad omnia, N. Differt enim utraque à se invicem sententia, quòd Christus ad Sacramentum concurrere voluerit materiam, formam, simulque intentionem : quæ tria concurrere simul non possunt, ubi habetur intentio Sacramenti suspensiva usque ad positionem conditionis futuræ ; quia dum ista impletur, desierunt jam materia & forma : porrò nihil tale vel à Deo vel ab humanis legislatoribus ad judicialis sententiæ valorem præceptum est.

CONCLUSIO II. Non licet apponere Sacramentis conditionem de futuro ; de præterito autem vel de præsenti quandoque licet, quandoque non.

Prob. 1. pars : Non potest sine gravi sacrilegio profanari Sacramentorum materia & forma ; sed qui conditionem de futuro, quæcumque ea sit, apponit Sacramento, materiam ejus & formam profanat ; quia hæc nulliter adhibet, ut statim dictum est.

Prob. 2. & 3. pars : Licet enim hâc inter baptisandum formulâ uti, *Si non es baptisatus, ego te baptiso ;* non licet verò istâ uti, *Si es prædestinatus, ego te absolvo ;* quia sic exponitur Sacramentum nullitati, quæ grave pœnitenti præjudicium ciere possit : cùm validè & utiliter absolvi queat etiam non prædestinatus.

Imò peccaret, qui absolvendo hominem quem crederet *dispositum, hanc apponeret* conditionem,

Si es dispositus, absolvo te: quia sine causâ recederet ab Ecclesiæ praxi, quæ hujusmodi conditiones ablegat. Haud tamen graviter peccaret, quia conditio hæc nihil mutat in re, sicque nec Sacramento nocet, nec suscipienti: cùm Sacramentum seclusâ eâdem conditione prodesse non possit indisposito, aut eâdem positâ non prodesse ritè disposito.

Hîc notand. 1°. non esse iterandum sub conditione Sacramentum, nisi post diligens examen, prout attentis circumstantiis fieri potest; 2°. Baptismum in dubio sub conditione iterandum esse: id enim jam à nono Ecclesiæ seculo præscriptum est in Capitularibus Caroli Magni L. 6. c. 181. quod & sanxit seculo XI. Alexander III. c. 2. *de Baptismo*; 3°. cetera Sacramenta, quidquid contra reclament nonnulli, non secus ac Baptismum, sub conditione administrari posse; tum quia id & timoratorum usu, & Ecclesiæ praxi satis hodie firmatum sit; tum quia qui infantem absolvit, sub hac conditione, *Si fis ratione sufficienti præditus*, Sacramento disertiùs consulit, verba nonnisi materialiter pronuntiando; quæ alioqui prolata absolutè adeoque & formaliter, Sacramentum efficient nullum, posito quòd puer necdum idoneus sit eidem Sacramento.

Quod autem objicitur, nullum apud Patres priorum septem Ecclesiæ seculorum extare vestigium formæ conditionalis, parum urget; 1°. quia postulabat horum temporum religio ut sacramentales formæ, ac proin quæ iis annexa erant, silentio premerentur; 2°. quia cùm nemo ignoret non posse sine irreverentia Sacramentum incapaci subjecto conferri, vix unquam ignorari potuit, huic incommodo quoties verè immineret, per intentionem conditionatam occurrendum esse. Id tamen deinceps scriptum fuit, ut & ipsæ Sacramentorum formæ, licèt eædem vix ignorari possent. Etverò, vel contendunt adversarii malè sancitum esse ut Baptisma certis in casibus sub forma conditionali administraretur, vel non. Si 1. Ecclesiam totam à

Cap. II. *De causa efficiente Sacramentorum.* Qui quod hæc hodie formula usurpatur, redarguunt. Si 2. dicant cur quod in Baptismo gravi de causa ob reverentiam peragitur, in Pœnitentiâ eandem ob causam peragi non possit.

Porrò ex communi Theologorum sententiâ, cùm Sacramentum datur sub conditione, non opus est ut conditio voce exprimatur. Si tamen Baptisma publicè conferatur in casu dubio, exprimenda erit conditio in Rituali expressa, nè Minister Ecclesiæ legi deesse credatur.

CAPUT TERTIUM.

De causa materiali Sacramentorum.

MAteria Sacramenti est illud omne, quod cùm adhuc indeterminatum sit ad esse Sacramenti, seu ad significandam & producendam gratiam, indiget ab alio ad id determinari. Forma verò est illud omne quod materiam determinat ad esse Sacramenti. Sic in Baptismo, ablutio est materia, quia de se indifferens est ad lotionem corpoream & spiritualem: hæc autem verba, *Baptiso te*, prolata cum debita intentione sunt forma, quia ablutionem aquæ determinant ad lotionem spiritualem.

Dixi in utraque definitione, *illud omne*; quia licèt Sacramenti materia sit aliquando res, ut aqua in Baptismo; aliquando non est nisi actio, seu ministrantis seu suscipientis Sacramentum, ut impositio manuum in Confirmatione, & actus pœnitentis in Pœnitentia. Sic quoquè etsi forma ut plurimùm sita sit in verbis, non tamen necessariò; cùm nutus litteræ, & signa similia, quæ ab Aug. *verba visibilia* nuncupantur, verborum & formæ vicem gerere possint in Matrimonio, juxta eos qui in mutuâ partium consensione Matrimonii formam reponunt. His respectivè sensibus intelligendum quod ait Eugenius, Sacramenta *rebus tanquam materiâ*

De Doct. Chr. c.

perfici, & *verbis tanquam formâ.* Jam omissis inutilibus, expendendum 1°. an quodlibet Sacramentum constet materiâ & formâ; 2°. an Christus Sacramenti cujusque materiam & formam determinaverit; 3°. an forma Sacramentorum debeat esse concionatoria, an consecratoria; 4°. an & quæ mutatio in materia aut forma Sacramentorum irritet.

ARTICULUS PRIMUS.

An Sacramentum omne materiâ & formâ constet.

NEgarunt Pauliciani, qui circa an. 688. omnem à Sacramentis materiam eliminarunt, totamque eorum virtutem reposuerunt in verbis Christi; unde illos qui Evangelium reciperent, eo ipso affirmabant baptisari; quia Dominus in Evangelio dixerit, *Ego sum aqua viva.* Sit

CONCLUSIO. Quodlibet Legis novæ Sacramentum constat materiâ & formâ.

Prob. 1°. ex citato jam Eugenii Decreto, ubi *omnia Sacramenta perfici* dicuntur *rebus tanquam materiâ*, & *verbis tanquam formâ*; ità ut *si aliquod desit*, *non* perficiatur *Sacramentum.* Idem decernit Tridentinum, cùm suam unicuique Sacramento assignat materiam & formam.

Prob. 2°. Ut Sacramentum omne materiâ constet & formâ, sufficit ut in quolibet Sacramento extet aliquid quod indigeat determinari, & aliquid quod determinet; primum enim materiæ, secundum formæ rationem habet; atqui.... Sic in Baptismate ablutio, in Confirmatione impositio manuum juncta unctioni, in Pœnitentia actus pœnitentis, per verba determinantur ad esse sacramentale, idem est de Sacramentis ceteris, ut videbitur in Operis decursu.

Objic. Eucharistia post prolata Consecrationis verba remanet Sacramentum; ergo datur Sacramentum, quod non constet verbis ut formâ. R. dist. conseq. Datur Sacramentum spectatum in *facto esse*, seu secundùm esse permanens, quod verbis non

constet, C. datur Sacramentum *in fieri*, N. Hîc porrò non loquimur de Sacramentis, nisi prout perficiuntur ac proinde solùm in fieri.

Materia Sacramentorum duplex; *remota* & *proxima*. Materia remota, est res vel actus sensibilis, cujus applicatione, (addi posset, vel destructione, propter Pœnitentiam) conficitur Sacramentum. Proxima verò, est actio quâ eadem materia remota applicatur. Sic in Baptismo, aqua est materia remota; & ablutio quâ aqua hæc applicatur, materia proxima.

Quæres quomodo materia & forma sibi coexistere debeant, seu, ut breviùs aiunt, quæ debeat esse utriusque simultas. R. requiri simultatem physicam in Eucharistia; in aliis verò Sacramentis sufficere moralem, quæ tamen non sit eadem in omnibus.

Prob. 1. pars, quia pronomina *Hoc* & *Hic*, quæ Consecrationis formam ingrediuntur, verificari non possunt, nisi materia sit physicè præsens.

Prob. 2. pars: quia in composito morali, quale est Sacramentum, sufficit simultas moralis. Unde si quis post factam ablutionem, chrismationem, aut unctionem statim verba pronuntiet, valet Sacramentum; quia forma etiam tunc censetur juxta communem usum veraciter dici; sicut veraciter loqui censetur, qui priusquam bibat, ait, *Bibo sanitati tuæ*. Equidem formæ istæ, *Baptiso*, *signo*, &c. tempus præsens indicant: sed sua est huic tempori latitudo, ità ut moraliter dicatur id actu fieri, quod vel immediatè anteà factum est, vel pòst immediatè fiet. Quapropter nihil ad substantiam Sacramenti interest, an præcedat forma, an materia: quanquam postulat utcumque analogia, ut materiam sequatur forma, cùm hâc illam oporteat determinari.

Prob. 3. pars: quia formæ Baptismi, Confirmationis, Ordinis & Unctionis-Extremæ, longè breviori à materia intervallo sejungi postulant, quàm formæ seu Pœnitentiæ, seu Matrimonii. In Baptismo enim, &c. si quis abluerit, & post unum *Pater* & *Ave*, dicat, *Abluo te*, mentiri censebitur; quia

verbum, *Abluo*, rem præsentem aut quasi præsentem exigit, ut verificetur. Aliud est in Pœnitentia & fortè in Matrimonio, prout ibidem videbimus.

Ceterùm etsi in his quatuor Sacramentis physica simultas non est de necessitate Sacramenti, est tamen de ministerii congruitate, tum ut serventur præscripta Ritualium, tum ut occurratur scrupulis, tum etiam ut consulatur certitudini Sacramentorum. Posset enim facilè fieri, ut quam brevem judicas distantiam, & aliis videatur, & sit reapsè longior.

ARTICULUS SECUNDUS.

An Christus Sacramentorum materias & formas determinaverit.

NAta est præsens quæstio ex eo præcipuè quòd Sacramentum Ordinis non iisdem materiâ & formâ à Græcis etiam Catholicis conferri videatur, quibus in Ecclesia Latina confertur: unde si unicam pro Sacramento Ordinis materiam ac formam instituerit Christus, necessum est ut è duabus Ecclesiis, quæ disparibus utuntur materiis & formis, alterutra careat verâ Ordinatione, & sic nec Episcopos habeat, nec Sacerdotes; quod grave est inconveniens. Si autem utraque in alia & alia materia vel forma validè consecret, oportet ut vel Christus diversas pro diversis Ecclesiis materias & formas instituerit, quod multi absurdum censent; vel unaquæque Ecclesia suam, saltèm de alterius primariæ consensu, sibi formam & materiam instituerit; quod plures admitti debere credunt. Nè verò hinc concludatur Sacramenta ab Ecclesia instituta fuisse, non à Christo,

Not. materiam Sacramentorum dupliciter à Christo institui potuisse; 1°. ità ut determinata ab eo fuerit secundùm genus tantùm; putà si Christus solùm præscripserit in genere, ut in tali aut tali Sacramento assumeretur signum aliquod exterius, idoneum ad significandum hujus Sacramenti finem; 2°. ità ut ab

eo secundùm speciem determinata fuerit; putà si Christus hoc numero signum expressè determinaverit, impositâ lege eo semper utendi. His positis,

Constat 1°. quorumdam Sacramentorum materiam in specie à Christo determinatam fuisse: putà Baptismi, qui solâ aquâ; & Eucharistiæ, quæ nonnisi pane & vino confici potest.

Constat 2°. formas Sacramentorum non determinatas fuisse materialiter, sed quoad sonum & idioma; cùm indubiè valeat Baptisma quocumque idiomate administratum, sed solùm formaliter, seu quoad sensum. Imò constat quoque sensum hunc non ità certis verbis alligatum esse à Christo, ut non possit nisi certâ verborum specie reddi in quacumque lingua: unde in Ordinatione voces quæ materiam comittantur, etsi Latinos apud & Græcos in idem recidunt, aliæ tamen ab aliis discrepant.

Constat 3°. fœdè allucinari Lutherum, cum L. de Capt. Babylon. hæc scribit: *Non dubitem, si quis in nomine Domini suscipiat, etiamsi impius Minister non det in nomine Domini, verè baptisatum esse in nomine Domini;* 1°. quia alioqui, *si quis dicat, Ego te baptiso in nomine Lutheri & Catharinæ uxoris ejus vel etiam in nomine Diaboli, erit, juxta Lutherum, verus Baptismus, modò qui suscipit, accipiat in nomine Domini;* 2. quia reclamant Patres. Tertul. L. de Bapt. *Lex*, inquit, *tingendi imposita est, & forma præscripta; Ite ad omnes gentes, tingentes eos in nomine Patris*, &c. Aug. L. 6. de Bapt. c. 25. *Certa sunt verba Evangelica, sine quibus non potest consecrari Baptismus.* Atque hinc sollicitudo, quâ cautum est Concilio Arelatensi I. ut examinaretur sedulò quibus in Baptismate verbis usi essent Ariani. Quæstio igitur est annon etiam in specie formas determinaverit Christus. Sit

Bellarm. L. 1. c. 21.

CONCLUSIO. Probabilius est Christum cujusvis Sacramenti materiam & formam determinasse secundùm speciem.

Prob. Vel Christus materiam & formam Sacra-

menti cujuslibet determinavit in specie, vel Ecclesiæ potestatem reliquit utriusque determinandæ, quoties id sibi æquum videretur: atqui Christus potestatem hanc Ecclesiæ non reliquit. Alioqui enim posset Ecclesia materiam, quæ olim valida fuit, hodiè irritare; & quæ olim irrita fuit, hodie facere validam, imò & essentialem: porrò nec ex Scriptura nec ex Traditione colligi potest, miram hanc & stupendam facultatem Ecclesiæ impensam fuisse. Unde interrogati adversarii, ut vel unum seu ex novo Testamento, seu ex Conciliis, vel ex patribus textum adducant in gratiam opinionis suæ, muti remanent & elingues.

Seſſ. 21. *cap.* 2. Confirm. Ex Tridentino Ecclesia nihil potest in substantiam Sacramentorum: atqui si posset materiam ex valida nullam facere, &c. jam non aliquid, sed multùm posset in substantiam Sacramentorum. Quæ enim posset in partes intrinsecas Sacramenti, necessariò posset in ejus substantiam: sicut posset in partes intrinsecas hominis, qui efficeret ut compositum ex iis exurgens, jam non esset homo. Atqui Ecclesia posset in partes intrinsecas Sacramenti, &c.

Obj. Ecclesia de facto novam materiam materiæ à Christo institutæ substituit in Ordinatione & Matrimonio. Nam primis septem Ecclesiæ seculis sufficiebat in Ordinatione impositio manuum, eaque nunc sufficit apud Græcos. Pariter ante Tridentinam Synodum sufficiebat ad Sacramentum Matrimonii consensus clandestinus: atqui neque nunc in Ordinatione sufficit impositio manuum; neque sufficit ad Matrimonii valorem consensus clandestinus, prout Tridenti definitum est.

R. ad 1. neg. ant. ad 1. 2. neg. min. Vel enim sola manuum impositio, nunc ut olim essentialis est Ordinationis materia, vel instrumentorum traditio, si hodie est, fuit & ab initio materia ejusdem Ordinationis, ut in ipso de Ordine Tractatu evincemus.

Ad 2. dist. maj. Ante Tridentinum contractus clandestinus sufficiebat ad Matrimonium, quia tunc

continebatur sub contractu legitimo, idque liberè, non necessariò, C. sufficiebat ratione suî præcisè, & necessariò, N. Itaque non quilibet contractus est materia Matrimonii, sed is solùm qui legitimus fuerit, id est, nullâ-positivâ autoritate irritatus: atqui nunc ut antè contractus legitimus est materia Matrimonii; ergo nunc eadem est quæ semper fuit materia Matrimonii. Fecit quidem Ecclesia, ut quod anteà erat contractus legitimus, jam non sit legitimus, ac proinde ut jam in materiam assumi non possit; sed non ideo magis mutavit materiam Matrimonii, quàm qui ex vino facit acetum, materiam mutat Eucharistiæ.

Inst. Qui facit ut materia quæ valebat ad Sacramentum, jam non valeat, mutat materiam Sacramenti: atqui ex modò concessis, facit Ecclesia, &c.

R. 1°. neg. maj. ad sensum objectionis; aliàs qui ex vino acetum facit, materiam Eucharistiæ mutaret: is enim facit ut materia quæ antè valebat, jam valere non possit.

R. 2°. dist. maj. Qui facit, ut materia quæ valebat, jam non valeat, qui, inquam, hoc facit materiam eandem retinendo, C. qui facit materiam hanc destruendo, N. Itaque qui facit ut materia, quæ in priori suo esse perseverat, jam minimè idonea sit Sacramenti materia, mutat ejusdem Sacramenti materiam. Sic qui faceret ut aqua, Baptismi, & vinum, Eucharistiæ materia non essent, is utriusque Sacramenti materiam mutare diceretur; verùm non ità est de eo qui solùm materiam aufert & destruit; cùm nullibi voti materiam mutare dicatur, qui aufert ab alio calicem, quem is certâ die dandum voverat. Porrò Ecclesia facit quidem ut consensus clandestinus desinat valere; quia facit ut jam non sit contractus legitimus: sed nec facit, nec facere potest, ut contractus qui manet legitimus, non sufficiat ad valorem Matrimonii; quia neque hoc ipsa unquam intendit, nec id intendendi potestatem recepit à Christo.

ARTICULUS TERTIUS.

Quæ mutatio in materiâ vel formâ Sacramentum irritet.

NOt. materiam mutari posse, vel *substantialiter*, cùm ex communi hominum judicio non censetur eadem esse, quam instituit Christus, seu quoad speciem, seu quoad usum; vel *accidentaliter*, cùm etsi in nonnullis ab ea discrepet, quam Christus instituit, ejusdem tamen manet cum illa rationis. Pari ratione mutatur forma *substantialiter*, cùm non idem remanet verborum sensus: *accidentaliter* verò cùm idem manet. Sit

CONCLUSIO. I. Mutatio substantialis materiæ, vel formæ, Sacramentum perimit; non accidentalis.

Prob. 1. pars: quod tollit partem intrinsecam Sacramenti, tollit Sacramentum: atqui mutatio substantialis, seu materiæ seu formæ, tollit... sicut hominem tollit, qui corpus tollit, vel animam.

Prob. 2. pars: quia mutatio, eo ipso quò merè est accidentalis, Sacramentum relinquit integrum.

Cavendum tamen, accidentalem videri posse, quæ mutatio sit substantialis relativè ad institutionem Christi. Sic licèt idem esse videatur Baptismà collatum in nomine Trinitatis, cùm eo quod confertur in nomine Patris, & Filii, &c. haud tamen valet Baptisma simpliciter collatum in nomine Trinitatis.

Ex dictis colliges, 1°. eum qui glacie uteretur ad Baptismum, aut massâ crudâ ad Eucharistiam, nihil effecturum esse: quia etsi glacies ab aqua, penes speciem physicam non differre supponatur, differt tamen specie morali: hæc autem in Sacramentis, utpotè quæ sint entia moralia, potissimùm considerari debet; 2°. non stare Sacramentum, si materia ejus eò usque alteretur, ut moraliter desinat esse id quod priùs. Sic qui consecrando vino tantùm

amiscet aquæ, ut jam usuale vinum reputari neqeat, subvertit materiam consecrationis, quæ vero ino perfici debet.

Longè faciliùs obrepit mutatio in formam, idque ex præcipuè modis, quos quis sic expressit:

Nil formæ demas, nil addas, nil variabis:

Transmutare cave, corrumpere verba, morari.

1°. Itaque forma mutatur verbi alicujus subtractione; eaque subtractio Sacramentum perimit, vel non, prout sensum perimit vel conservat. Unde si quis in Baptismo demat voculam, *Baptiso* vel *te*, non stabit Baptismus: sicut nec Pœnitentia, si dicat solùm, *absolvo*; quia Baptismus & absolutio ordinantur ad subjectum certum, cui materia vel forma applicari debet. Si verò in Baptismo dematur solùm vox, *ego*, vel in consecratione particula, *enim*, nihil utrique Sacramento decedet; quia formæ sensus subsistet integer.

2°. Mutatur forma additione extranei verbi unius vel multiplicis: & tunc valet aut deficit Sacramentum, prout additio debitum sensum servat aut corrumpit. Unde nihil conficies si dicas, vel cum Eunomianis, *Baptiso te in nomine Dei increati, & Filii creati*, &c. vel cum Arianis, *In nomine Patris majoris, & Filii minoris*, &c. quia sic tollitur personarum æqualitas, & fides Ecclesiæ in quâ dantur Sacramenta. Idem erit, si dixeris; *In nomine Patris, & B. Mariæ, & Filii*, &c. quia sic conferri videtur Baptismus in nomine creaturæ, perinde ac in nomine Trinitatis.

Epiph. hær. 75.

De Baptismate sub hâc collato formulâ, *Ego te baptiso in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S. & B. Virginis*, statuit S. Thomas illud invalidum esse, *si sic intelligatur in nomine B. Virginis conferri, sicut in nomine Trinitatis;* quia *talis sensus esset contrarius veræ fidei*; validum verò, *si sic intelligatur, non quasi nomen B. Virginis aliquid operetur in Baptismo, sed ut ejus intercessio prosit baptisato ad*

3. p. q. 60 a. 8.

conservandam gratiam baptismalem. Hæc opinio quam tenent plures, practicè probabilis videtur: si cui tamen, ut Tournelyo, videatur hæc dubia, repetat is talem Baptismum sub conditione. Profectò peccaret graviter, qui hoc baptisaret modo, nisi ignorantia vel bona fides excusaret.

Per contrariam rationem non perimitur forma additione accidentali; unde validè quis baptisaverit *in nomine Patris omnipotentis, Filii ejus unigeniti, & Spiritûs paracleti.* Item si post ultima verba formæ hæc addat, *& B. Virgo te adjuvet.* Idem est si quis his consecret verbis: *Hoc est Corpus meum, sanctum*, vel *pro humano genere crucifixum*: secùs, si hâc utatur formulâ, *Hoc est corpus meum aëreum*: quia vox *aëreum*, alienat vocem *corpus*, à propria significatione, quam intendit Christus; saltèm si adjungatur formæ tanquam determinativa ejus, ità ut ex primariâ loquentis intentione, præcedentia verba per subsequentia restringantur. Etverò licèt certum sit nullo prorsus interiori errore violari veritatem Sacramenti ritu legitimo celebrati, secundùm id Augustini, L. 4. de Bapt. c. 15. *Ad Baptismum qui verbis Evangelicis consecratur, non pertinet cujusdam vel dantis, vel accipientis error*; constat tamen non perfici Sacramentum à Ministro, qui errorem vel alienum ritum inducere vult, cùm ex hac prava intentione sensus formæ ex ambiguo determinatur ad sensum sensui Ecclesiæ contrarium. Hinc consultus Zacharias Papa de Sacerdote, qui *Latini eloquii* planè *nescius, infringens linguam, dicebat*: *Baptiso te, in nomine Patria, & Filia, & Spiritu sanctâ*, respondit: *Si ille qui baptisavit, non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis*, sic dixerit, *non possumus consentire ut denuò baptisentur.* Hinc quoque nemini suspecta erit hæc Leodiensis Carbonariæ formula: *Ensan j'et baptise à nos des Peres, & des Fils, & des Saint Esprit*, licèt gallica vox *des*, pluralem numerum significet; quia ex patrio barbarè loquendi

Dist. 4. De consecr. cap. 86.

loquendi modo, satis apparet iis verbis id apud mulieres illas exprimi, quod à peritioribus aliter & meliùs exprimitur. Eadem verò formula in ore viri rectius dicere assueti, non vacaret à suspicione, majori vel minori pro circumstantiis.

Sed quid si Minister erret circa termini sacramentalis significationem; putà si falsò existimet voculam *hic* in consecratione calicis, esse adverbium locale? Censet Lugo nihil hinc deperire consecrationi; quia Minister, qui supponitur veram habere intentionem faciendi id quod instituit Christus, vult significare id quod Christus significari voluit, etiamsi illud malè concipiat.

3°. Mutatur forma per variationem vocum. Si voces varientur tantùm quoad idioma, stabit Sacramentum: unde valet Baptisma, seu latinè, seu vernaculè proferas formam ejus: imò si quis latinè nesciat, vel malè loquatur, satius erit juxta S. Antonin. ut patrio idiomate baptiset, nisi solemniter baptiset. Stabit etiam Sacramentum, si pro voce adhiberi solitâ vocem usurpes synonymam. Unde si quis pro *absolvo te*, dicat, *Remitto tibi peccata tua*, vel pro *Hoc est*, &c. *Istud est corpus meum*, Sacramentum perficitur. Idem est, juxta S. Antoninum, si pro *Baptiso*, vel *absolvo te*, dicas, *Baptiso*, vel *absolvo vos*, vel *Majestatem vestram*. Denique si cum Latinis absoluta verba usurpes in forma Pœnitentiæ, vel deprecativa cum Græcis, nihil periclitabitur Sacramentum: qui utrobique idem est quoad substantiam verborum sensus.

L. 1. c. 4 art. 2. 6.

Atverò *mutatio quæ tollit sensum, tollit rationem Sacramenti.* Hinc si quis in Pœnitentia dicat: *Abluo te à peccatis*: in Baptismate, *Mundo te ab originali peccato*, nihil conficietur; quia mutabitur principalis formarum significatio. Abluo enim à peccatis, non exprimit sententiam judicialem quæ à Ministro proferri debet. Mundo ab originali noxâ, non exhibet modum ablutionis; mundari enim quis potest, nec mundari *per ablutionem.*

S. Thom. 3. p. q. 60 art. 8.

4°. Mutatur forma transpositione verborum; quæ cùm sensum aufert, Sacramentum tollit, aliàs non. Unde valet Baptismus sub hâc datus formâ, *In nomine Patris*, &c. *baptiso te.* Valet & hæc Eucharistiæ consecratio, *Hoc est meum Corpus*, *Hic est Sanguinis mei calix*; non ista, *Meum est hoc Corpus*; quia prima dicendi ratio sensum servat, secunda nequaquam; qui enim dicit, *Meum est hoc Corpus*, indicat tantùm corpus Christi ad Christum pertinere: qui verò dicit, *Hoc est corpus meum*, indicat id quod nondum est corpus Christi, fieri corpus Christi; unde vox *Hoc*, confusè indicat aliquid quod ex pane efficitur corpus.

5°. Mutatur forma per corruptionem terminorum; quæ si tanta sit ut verborum sensum destruat, cadet Sacramentum: ut si quis dicat, *Baptiso te in nomine Matris*, &c. Si autem corruptio, etsi gravis relativè ad vim quam termini primitus habent, non noceat usuali eorum significationi, non desinet Sacramentum perfici, ut patet de Baptismo, *In nomine Patriâ, & Filiâ*, &c.

6°. Mutari potest formæ sensus per interruptionem, quâ tollatur moralis continuitas actûs, & intercipiatur intentio Ministri. Unde si quis post prolata hæc verba, *Ego te baptiso in nomine Patris*, ad aliud se convertat tandiu ut posteriora verba cum prioribus moraliter non connectantur, Sacramentum efficiet tantò incertiùs, quantò fuerit prolixior mora. Secùs, si tussiat, sternutet, silentium imperet, &c.

Conclusio II. Qui materiam aut formam Sacramenti cujuslibet substantialiter immutat, letaliter delinquit: qui verò accidentaliter, peccat aliquando mortaliter, aliquando non.

Prob. 1. pars: quia gravem Sacramento injuriam, & grave suscipienti damnum infert, qui substantialiter formam aut materiam immutat: cùm utraque necessaria sit necessitate Sacramenti. Hinc illud S. Basilii L. de Spiritu S. c. 12. *Quidquam addere aut detrahere* Sacramentis, *planè* est *ab æterna vita excidere.*

Idem est si quis circa necessitatem conficiat Sacramentum in materiâ aut formâ dubiâ, vel solùm probabili. Is enim & religionem violat ob illatam rei sacræ injuriam ; & charitatem proximo debitam ; & justitiam, si ex officio Sacramenta administrare teneatur, vel ad ea administranda dolosè se ingerat. Quòd si quis sine negligentia gravi, sed ex repentino casu, prædicta invertat, vel non erit peccatum, vel leve erit. Etsi autem facilè excusatur laïcus, qui in necessitate baptisans, formam, cujus oblitus est, pervertit ; haud tamen eâdem de causâ excusantur obstetrices, quæ cùm similes in casus sæpe incidant, tenentur ex officio formam baptismi callere.

Prob. 2. pars ; quia fieri potest ut mutatio accidentalis, attentâ consuetudine, Ecclesiæ præcepto, Sacramenti dignitate, circumstantiarum naturâ, &c. gravem quandoque, quandoque levem deordinationem importet. Atque hinc peccat letaliter, 1°. Græcus in azymo, Latinus in fermentato pane consecrans ; 2°. qui parum aquæ non immiscet consecrando vino ; 3°. qui gallicè pronuntiat consecrationis formam, vel hæc omittit verba, *novi & æterni Testamenti*. Leviter verò, seclusis scandalo & contemptu, peccaret, qui voculam *Ego* à forma Baptismi, *in nomine Patris*, ab absolutione tolleret.

ARTICULUS QUARTUS.

An forma Sacramentorum sit consecratoria.

VErba quæ in conficiendis Sacramentis adhibentur, possunt esse vel *promissoria*, quæ divinas promissiones in animum revocant, qualia possunt hæc esse : *Qui manducat meam carnem, vivet in æternum* ; vel *concionalia*, seu *instructiva*, quæ altâ voce prolata, excitant fidem suscipientis, aut saltèm excitare possunt ; vel demum *consecratoria*, seu *benedictionis*, per quæ materia Sacramenti benedicitur, & ab usu vulgari ad *sacrum traducitur* ; *fitque* idonea ad effec-

tum, quem Christus ab ipsa produci voluit.

Jam quæritur utrùm deficiente verbo promissorio vel concionali, deficiat aliquid unde Sacramentum saltèm illegitimè administretur. Asserunt Protestantes, contra quos sit

CONCLUSIO. Verba Sacramentorum verè sunt consecratoria, non concionatoria.

Prob. 1°. Si qua in verbis sacramentalibus requiratur concio, vel ad essentiam Sacramenti, vel ut Sacramentum debitè administretur: atqui neutrum dici potest. Non 1. alioqui enim invalida essent Ecclesiæ Romanæ Sacramenta, utpotè quæ sine concione prævià administrentur: atqui tamen valent, prout tum verbis, tum propriâ suâ agendi ratione docuit Calvinus, qui in Ecclesia Romana baptisatus, nunquam novo tingi Baptismate curavit. Non 2. ritè enim confertur Baptismus à solo Ministro infanti vel amenti soli: atqui tamen nulla hîc habetur concio; cùm hanc nec ad se ipsum Minister, nec ad infantem aut fatuum habere possit.

Prob. 2°. Verbum consecratorium est illud quod applicatum materiæ, eandem ità facit è communi sacram, ut statim per se effectum suum parere nata sit: atqui tale est verbum sacramentale. Prob. min. 1°. ex S. Irenæo L. 5. c. 2. *Quando mixtus calix & fractus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia corporis & sanguinis Christi;* 2°. ex S. Aug. L. 6. de Bapt. c. 25. *Deus adest Evangelicis verbis suis sine quibus Baptismus consecrari non potest; & ipse sanctificat Sacramentum suum, ut homini.... valeat ad salutem.* Unde sic: illud verbum materiam è profanâ facit sacram, & ad producendos suos effectus habilem: quo posito panis fit corpus & caro Christi, aqua verò ad salutem valet: atqui ex citatis Patribus, quibus congruunt ceteri, posito verbo panis communis fit caro Christi, &c.

Prob. 3°. Idem sit de ceteris Sacramentis judicium ac de Baptismo: atqui Baptismi forma verè est consecratoria, non concionalis. Hæc enim verba, *Ego*

te baptiso in nomine, &c. non sunt concionalia, ut per se patet; aut si concionalia sint, desinant Novatores in Ecclesiam Romanam invehi, quasi quæ sinè concionali verbo Sacramenta administret.

Obj. 1°. Præscripsit Christus ut Sacramenta per doctrinam unà cum verbis consecratoriis conferrentur. *Ite*, ait Matth. ult. *Docete omnes gentes, baptisantes eos*, &c. unde Apostoli neminem nisi priùs decenter instructum baptisarunt, R. ad 1. neg. ant. Præcepit quidem Christus ut non baptisarentur Gentiles, nisi priùs Christianam legem edocti; & hoc fecit semper, semperque faciet Rom. Ecclesia, longè meliùs quàm Calviniana, quæ nisi blasphemias quibus turget, docere nequit. At non præcepit Christus ut in ipsa Sacramenti actione necessariò præmitteretur concio doctrinalis, imò contrarium præcepit, cùm voluerit baptisari infantes, qui aliquando quidem doceri poterunt, si vivant, sed actu doceri non possunt.

Obj. 2°. S. Ambrosius Lib. de initiandis, c. 3. sic loquitur : *Aqua sine prædicatione Dominicæ Crucis ad nullos usus futuræ salutis est* : sed quod sine prædicatione ad nullos salutis usus inservit, sine prædicatione malè administratur. R. dist. maj. Aqua baptismalis ad nihil inservit sine Crucis prædicatione, quæ fiat opere & consecratione, C. sine prædicatione, quæ fiat verbo & concione, N. Crucis prædicatio fieri potest verbo vel opere. Crux prædicatur verbo, cùm populus efficaciam Crucis edocetur. Crux prædicatur opere & facto, cùm efficitur aliquid quod à Cruce vim suam trahit : sic porrò Crucem prædicant Ecclesiæ Ministri, cùm certos faciunt ritus, qui efficaciam suam trahunt à Cruce. Jam verò Ambrosius loquitur de postremo hoc prædicationis genere. Sic enim pergit : *Ea*, de qua loquor, *prædicatio est invocatio S. Trinitatis ; nam hæc ut applicatur Baptismo, Crucis efficacitatem commendat.*

Obj. 3°. id S. Aug. Tract. 80. in Joan. n. 3. *Unde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor*

abluat, nisi faciente verbo; non quia dicitur, sed quia creditur, Hoc est verbum fidei quod prædicamus, ait Apostolus; quia si confessus fueris in ore tuo quia Dominus est Jesus... salvus eris. Unde sic: Verbum de quo loquitur Aug. est verbum sacramentale: atqui idem verbum, est verè verbum concionale. Verbum enim quod Paulus prædicabat, est verbum concionale: atqui verbum de quo loquitur August. idipsum est quod Paulus prædicabat. R. dist. maj. verbum de quo loquitur Aug. verbum, inquam, aliquod, est sacramentale, C. verbum omne, N. Itaque mens Augustini est ut probet hominem, sive in Sacramento mundetur, sive extra Sacramentum, semper mundari per verbum Dei. Hinc non omnes textus quibus utitur, verbum sacramentale indicant, sed alii verbum concionale quod à Christo & Paulo prædicatum est; alii verbum quo ad elementum accedente, fit Sacramentum; & hoc vel ipsi Calviniani pro merè consecratorio habere debent; alioqui enim necessum est ut fateantur sublatâ concione tolli Sacramentum, prout sublato verbo Sacramentum tolli, meramque aquam remanere docet Augustinus: atqui tamen hodie negant Calviniani Sacramentum tolli, cùm tollitur concio; cùm Amesius eam solùm *ad melius esse* necessariam credat; ergo.

Inst. Verbum quod operatur, *non quia dicitur, sed quia creditur*, ac proin annuntiatur, est concionale: atqui ex Aug. verbum quo ad elementum accedente fit Sacramentum; adeoque verbum sacramentale, operatur *non quia dicitur, sed quia creditur.* R. dist. min. Verbum.... operatur, non quia dicitur, id est, non propter sonum purè materialem, qui solo sensu percipitur, sed propter virtutem sibi inditam, quæ solâ fide percipi potest; vel propter ipsius Ecclesiæ fidem, quæ per verbum illud justificationem conferri credit, C. verbum operatur, non quia dicitur, sed quia creditur, quasi ad ejus operationem requiratur concio fidei excitativa, vel ipsa fides semper, N. Itaque *in ipso* Sacramentorum

verbo aliud est sonus transiens, aliud sensus manens: prout loquitur ibid. August. Sonus transiens per se, & seclusâ Ecclesiæ fide nihil operatur ad salutem. Unde si per impossibile non crederet Ecclesia formam Sacramenti esse ex divina virtute justificativam, infidelis etiam intendens facere quod facit Ecclesia, non baptisaret defectu intentionis. Verùm etsi necesse sit, ut in Ecclesia existat fides, quâ credatur virtus signis sensibilibus à Christo indita, haud necesse est ut fides illa in administratione Sacramenti per concionem exponatur. *Hoc* enim *verbum fidei tantùm valet in Ecclesia Dei, ut mundet infantem, quamvis nondum valentem corde credere ad justitiam, & ore confiteri ad salutem*; ait ibid. Augustinus.

CAPUT QUARTUM.

De subjecto Sacramentorum.

QUatuor in præsenti expendenda veniunt: 1°. an ad validam Sacramenti receptionem, necessaria sit ejusdem suscipiendi voluntas; 2°. quæ ad idem fructuosè percipiendum desiderentur dispositiones; 3°. an qui cum obice Sacramentum recepit, ejusdem gratiam sublato tandem obice recuperet; 4°. an & cui peccatori negari possint Sacramenta.

ARTICULUS PRIMUS.

De intentione ad Sacramenti receptionem necessariâ.

COnstat, 1°. nullam in parvulis aut perpetuò amentibus requiri intentionem, ut validè recipiant Sacramenta Baptismi, Confirmationis, & Eucharistiæ; de quo alibi; 2°. ad validam Eucharistiæ receptionem nullo opus esse interiori consensu; quia cùm Sacramentum illud habeat esse permanens, subsistit ubicumque reponitur; etsi nullum, nisi in ritè

dispositis fructum pariat. Quæritur itaque an in adulto ad validam receptionem Sacramenti in usu positi, requiratur interior ejusdem Sacramenti recipiendi intentio ; & qualis hæc esse debeat. Sit

CONCLUSIO I. Invalidè Sacramenta recipit adultus, seu omnino reluctans, seu merè negativè se habens.

Prob. 1. pars contra Glossam : 1°. ex Innocentio III. cap. 3. *de Bapt.* ubi sic : *Ille qui nunquam consentit, sed penitùs contradicit, nec rem, nec caracterem suscipit Sacramenti.* Meritò igitur jussit Gregorius XIII. expungi Glossam, quæ asserens *valere Sacramentum ab eo qui corde dissentit, modò dicat ore se consentire*, non tam Innocentii textum interpretabatur, quàm subvertebat.

2°. Gravis obligatio nemini prorsùs invito imponi potest : atqui Baptismus & Ordo gravem imponunt obligationem ; ergo neutrum hoc recipi potest ab invito. Et verò si valeret Baptisma collatum invitis, ii *saltèm ratione Sacramenti ad jurisdictionem Ecclesiasticam pertinerent : unde ad servandam regulam fidei Christianæ forent rationabiliter compellendi :* atqui, *id est Religioni Christianæ contrarium;* ergo. Ità Innocent. III. cit. cap.

Prob. 2. pars, contra Cajetanum ; 1°. ex S. Aug. qui L. 4. de Bapt. c. 24. *Ideo*, ait, *cùm alii pro* parvulis *respondeant.... valet utique ad eorum consecrationem* Baptismus, *quia ipsi respondere non possunt. At si pro eo qui respondere potest, alius respondeat, non itidem valet* : atqui non respondet pro se, qui negativè se habet. Is enim nec pro se facit, nec contra se.

Prob. 2°. ex Rituali Rom. ubi vetat Paulus V. nè adultus, qui in amentiam, subitumve morbum inciderit, baptisetur, nisi priùs, cùm suî compos erat, Baptismum expetierit.

Huc faciunt rationes pro primâ Conclusionis parte adductæ : non enim magis decet ut nullatenùs volenti, quàm ut invito, grave onus imponatur.

Obj. 1°. S. Aug. Lib. 4. Confess. c. 4. narrat.

amicum suum, cùm diu sine sensu jacuisset, baptisatum fuisse: atqui tamen is Baptismum non expetierat. Imò, ait Aug. *à fide verâ deflexeram eum in superstitiosas fabellas & perniciosas*. R. neg. min. & dico Augustini amicum, etsi nonnihil ab eo corruptum, probabiliter expetiisse Baptisma, saltèm cùm sensit ingruere morbum, qui ferum quid portenderet. Et verò Baptismus ille grandes in amico Augustini effectus peperit, ut ibid. videre est: atqui ex adversariorum confessio, Baptisma nolenti collatum nullos præter characterem effectus parit. Objectionem ex ordinatione invitis collatâ expendam suo loco.

Obj. 2°. qui vult tantùm materialem Sacramenti ritum recipere, non habet veram Sacramenti suscipiendi intentionem, ut patet ex suprà dictis: atqui tamen is verè Sacramentum recipit. Alioqui enim censuris plecti non posset: atqui tamen plectitur; ergo. R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. maj. Plecti non posset, si constaret de fictione, C. secùs, N. Si constaret Ecclesiæ quempiam fictè solùm sacro se ritu subjecisse, jam eum censuris plectere non posset, quemadmodum si constaret aliquem intùs dissensisse à votis quæ ore protulit, nihil jam ei in vim sanctæ obedientiæ præcipi posset à Superioribus. Quoniam verò moris est eorum quos tædet jugi, interiorem, quem reipsâ non habuerunt, dissensum allegare; ideò Ecclesia, non secùs ac Respublica secularis, huic insistit regulæ juris: *Qui tacet, consentire videtur*; unde agit ex suppositione præstiti veri consensûs, donec eum defuisse probetur. Si tamen, quod hodie rarum est, ageretur de Baptismo, conferendus iterum foret sub conditione ob dubium.

CONCLUSIO II. Ut quis Sacramenta quædam validè recipiat, non requiritur actualis aut virtualis intentio, sed sufficit quandoque habitualis vel interpretativa.

Prob. quia ex Conciliis & Ritualibus baptisari debent moribundi sensu destituti; si antea Baptismi desiderium exhibuerint: *atqui tamen* in hujusmodi

personis nulla est intentio actualis, aut virtualis propriè dicta, sed solùm habitualis; ergo hæc ad Baptismum sufficit, & pari jure ad Confirmationem. An ad Eucharistiam, Pœnitentiamve, aut Extr. Unctionem sufficiat, suis in locis discutiemus.

T. 10. Conf. 27. Quæres an muti & surdi à nativitate baptisari possint. Respondet Gibert, enitendum esse, omni quâ fieri potest viâ, ut id genus homines legem Christi edoceantur, & eam per exempla quæ potentiùs movent, in praxim redigere assuefiant: tum ubi quid sit Baptismus, etsi imperfectè admodum, didicerint, baptisentur: quia plenior & magis explicita fides, non est necessaria iis qui ejusdem habendæ incapaces sunt. Addit idem, haud denegari debere cetera præter Ordinem Sacramenta, mutis qui jam tincti fuerint; tum quia ad ea jus habent vi jam recepti baptismatis; tum quia hæc ad piè vivendum necessaria sunt.

Imò sunt, qui surdum, mutum & cæcum ab infantiâ baptisari velint sub conditione, *si es capax.* Nempè, inquiunt, & hujus quoque salutem vult Deus, & consequenter gratias largitur, vi quarum mutus iste & generatim velle possit quidquid ad hanc salutem necessarium est, & de commissis à se peccatis sincerè conteri: porrò cùm incertum sit an non sufficiat hæc voluntas ad Baptismi validitatem, & in extremis extrema tentanda sint, quidni fiat erga miserum, quod nocere nequit, & prodesse potest? Quoniam tamen haud sufficit homini, ut intus illustretur ab eo qui *illuminat omnem hominem;* expenderem ego, an ii de quibus agitur, divinæ gratiæ obtemperent; an non passim agant ut equus & mulus quibus non est intellectus: uno verbo de arbore judicarem ex fructibus; neque opimos exigendo, quos solus Christianus ferre possit; neque eos admitendo, qui nonnisi vitiatum fundum redoleant.

ARTICULUS SECUNDUS.

De dispositionibus ad Sacramenta necessariis.

SAcramenta vel sunt *mortuorum*, quæ conferunt gratiam primam, id est quæ hominem transferunt à statu injusti ad statum justi; vel *vivorum*, quæ gratiam secundam largiuntur, seu hominem ex justo faciunt justiorem. Jam quæritur, 1°. an ad validam Sacramenti receptionem requiratur fides; 2°. an ad fructuosam ejus receptionem necessariæ sint præviæ ex fide ac pietate dispositiones. Sit

CONCLUSIO I. Ad recipienda cetera præter Pœnitentiam Sacramenta, non requiritur fides.

Prob. 1. pars, tum quia non magis necessaria videtur fides in recipiente, quàm in Ministro; tum quia nullibi repetitur Baptisma collatum Anabaptistis, etsi ii jam adulti, adeoque jam à verâ fide devii baptisentur; tum quia id expressè docet Aug. L. 3. de Bapt. c. 14. ubi sic: *Fieri potest ut homo integrum habeat Sacramentum & perversam fidem.*

Prob. 2. pars, quia ad pœnitentiam prærequiritur contritio saltèm imperfecta: atqui hæc sine fide subsistere non potest; ergo.

Obj. 1°. Conc. Arelat. I. Can. 8. statuit: *ut Afri in Ecclesiam redeuntes denuò baptisentur, si interrogati non responderint Trinitatem*; ergo fides Trinitatis ad validam Sacramenti receptionem necessaria est. R. dist. ant. Si non responderint Trinitatem, id est, si non responderint se in nomine trium Personarum fuisse baptisatos, C. id est, si circa Trinitatem errare deprehendantur, N. Imò aïunt Patres, *si perviderint, eum in Patre, & Filio & Spiritu S. baptisatum* esse, *manus ei tantùm imponatur, ut accipiat Spiritum sanctum.* Ceterùm iis temporibus ex fide baptisati plerumque colligi poterat, an ritè baptisatus esset; quia qui alieno ritu baptisabant, malè Neophytos suos erudire consueverant.

Obj. 2°. id Aug. Lib. 7. de Bapt. c. 53. Valet Baptisma *receptum sinè simulatione & cum aliquâ fide;* ergo non intentio solùm, sed & fides ad Sacramenti valorem requiritur. R. dist. ant. Valet cum aliquâ fide, latiùs aut striċtiùs sumptâ, C. cum aliquâ fide sumptâ striċtiori sensu, N. Equidem ad valorem Baptismi requirit Aug. ut qui eum recipit, aliquid de eo credat; putà ut credat ritum hunc à Christo institutum esse, aut saltèm pro ritu religioso haberi apud Christianos. At non requirit fidem Theologicam; cùm sciret & illam non vigere apud Arianos, & Arianos pro validè baptisatis haberi ab omnibus Christianis præter Donatistas. Ecquid aliud sibi velle possunt nitida hæc ejus verba: *Fieri potest ut homo integrum habeat Sacramentum, & perversam fidem.* Ubi voces: *Integrum Sacramentum*, validitatem Sacramenti exprimunt, non autem ejus effectum, quia in eo qui fidem non habet, *vacuum est omne mysterium*, ut docet S. Ambrosius L. de Spir. S. cap. 3.

CONCLUSIO II. Ut Sacramenta vivorum cum fructu recipiantur, prærequiritur gratia sanctificans.

Prob. quia cetera præter Baptismum & Pœnitentiam Sacramenta, ideo vivorum Sacramenta dicuntur, quia vitam spiritualem supponunt, quod utrùm quoad Unctionem-Extremam restringi debeat, alibi discutiemus.

Hinc mortalis sacrilegii reus est, qui ad hujusmodi Sacramenta accessurus dispositiones pro gratiâ habituali comparandâ requisitas omittit. Excipiunt quidem aliqui casum in quo summa necessitas non permittit tempus debitæ contritioni; ut si Parochus nè infamiam incurrat, Missam celebrare hîc & nunc teneatur; aut Sacerdos Hostiam deglutiat, nè hanc Calviniani in cloacam projiciant. Verùm & in his quoque casibus, ei qui sentit se etiamnum adhærere gravi peccato, arbitramur à re sacra abstinendum esse. Ecquis Parochum ab incestu recentem, illicò ad aram conscendere sinat, quia alioqui emicabunt populi oblocutiones? Quòd si

quis in alia hypothesi sentiat se ritè contritum poterit aliquando rem sacram facere, etsi à Confessario, qui ex fructibus judicare vult, absolvi nondum possit. Quod spectat ad secundum Hostiæ profanandæ casum, nulla respectu Christi impurior est cloaca, quàm cordis letali peccato sordidi.

Sed num confiteri debet, si potest, qui reus letalis culpæ accedere debet ad Sacramenta vivorum? R. affirmat. & id quidem constat primò de Eucharistia, ob expressam Trid. sanctionem sess. 13. c. 7. & can. 11. Sed neque seria, quidquid opinentur aliqui, de ceteris Sacramentis potest moveri difficultas: 1°. quia ex Aug. *in rebus ad salutem animæ pertinentibus, certis incerta præponere, certissimùm est peccatum*: atqui certis incerta præponit, qui neglecto certo gratiæ per confessionem recuperandæ medio, dubium & arduum contritionis perfectæ iter arripit. *Quis* enim, ait Catechismus Trident. *ignorat illam* quâ peccata delentur contritionem, *adeò vehementem, acrem, incensam esse oportere, ut doloris acerbitas cum scelerum magnitudine æquari conferrique possit: At quoniam pauci admodum ad hunc gradum perveniunt*, &c.

p. 2. c. 5. q. 32.

2°. quia Trid. præviam Eucharistiæ confessionem exigit, ut videtur periculum indignæ receptionis: atqui ratio hæc pro aliis quoque Sacramentis valet. An enim quia hæc Eucharistiæ inferiora sunt, licebit ea profanandi periculo se objicere.

3°. quia quod aiunt adversarii confessionem non præcipi pro ceteris extra Eucharistiam Sacramentis, falsum est. Sic enim habet Odo de Solliaco Parisiensis Antistes: *Si confirmandus adultus fuerit, confiteatur priùs, & posteà confirmetur.* Idem tradunt plura Germaniæ, Angliæ & Galliæ Concilia: putà Rothomagense an. 1581. Turonense & Remense an. 1583. Bituricense an. 1584. &c.

Obiit an. 1196.

4°. quia nitidè scribit S. Antoninus, quòd Ordinandi *confessionem præmittere debeant, sicut*, inquit, *fieri debet in omnibus Sacramentis, excepto Baptismo, quod est*

janua aliorum. Eadem fuit Ecclesiæ Romanæ praxis, prout liquet ex Pontificali Romano. Quod ad Extremam Unctionem attinet, hæc habentur in antiquo Codice Siculo sex seculis antiquiori: *Antequam ungatur infirmus, confiteatur omnimodis Deo & Sacerdoti.*

Objiciunt, 1°. Tridentinum non præcipere præviam confessionem nisi respectu Eucharistiæ: Unde sess. 24. c. 1. de Reformat. futuros conjuges hortatur quidem, sed non obligat ad præmittendam matrimonio confessionem; 2°. Rituale Pauli V. de Sacerdote Sacramenta administraturo, sibique conscio letalis culpæ, iis solùm verbis loqui: *Si habeat copiam Confessarii, & temporis locique ratio ferat,* CONVENIT *confiteri,* quæ verba consilium merum important: 3°. nullam esse ex Synodis antè citatis, quæ generalem in Ecclesia autoritatem habeat. Verùm absit ut leviuscula hæc à tutiori parte retrahant non in materiâ quæ ad debitam Sacramentorum receptionem spectat. Unde

Ad 1. Trident. præviam susceptioni Eucharistiæ Confessionem exigendo, non negavit eam ceteris vivorum Sacramentis præmitti debere. Imò ratio cui innixa confessionem exegit ante Eucharistiam, nè scilicet *tantum sacramentum indignè, atque adeò in mortem* sumeretur, sat superque insinuat, ordinariam fidelium contritionem haud sufficere ad vitandum morale periculum recipiendi indignè Sacramenti; quæ utique ratio ut pro Eucharistiâ, sic & pro ceteris Sacramentis valet. Ceterùm ideo de Eucharistia tantùm sermonem fecit sacra Synodus, quia inter articulos à Patribus commissos examini Theologorum, decimus iste fuit, *Solam fidem esse sufficientem dispositionem ad Eucharistiam, neque ad id confessionem esse necessariam;* nulla verò ab hæreticis mota est quæstio circa necessitatem confessionis præmittendæ aliorum Sacramentorum susceptioni.

Pallav. Lib. 12. . 1.

Nec obest quod additur de Matrimonio: 1°. quia Trid. ibi generatim loquitur de iis omnibus qui matrimonio conjungendi sunt; porrò tam certum

ad confessionem haud esse iis omnibus necessariam, quàm certum sit non eos omnes mortali peccato gravari; 2°. quia Trid. non loquitur ibi de solâ confessione, sed & de communione, quæ quia præcepta non est, adhibere debuit Synodus verbum quod exhortationem sonaret, non strictè legis præceptum; 3°. quia mens Concilii fuit ut hæreticorum errores proscriberet, non ut solveret quæstiones inter Catholicos motas; etsi satis aliundè indicaverit quàm in partem propenderet.

Ad 2. Paulus V. ambiguâ voce uti potuit, nè litem purè Theologicam dirimeret. Ceterùm, cùm Paulus idem saperet ac prædecessores sui, in eam partem inclinare debuit, quæ iisdem arriserat magis: atqui pars quæ mortalis culpæ reos ante vult confiteri quàm Sacramenta vel ministrent vel recipiant, Romanis Pontificibus qui ante Paulum fuerant, longè plus placuerat quàm opposita. Romanum enim Catechismum approbarunt S. Pius V. Gregorius XIII. & cum iis plures primi nominis Antistites, quos inter S. Carolus Borromæus. Porrò Catechismus Romanus hæc habet part. 2. c. 5. *Si quid salutis nostræ ratio postulet consideremus, profectò quotiès aliquam rem tractare aggredimur, cujus tractatio homini peccatis contaminato non conveniat, veluti cùm Sacramenta administramus aut percipimus, toties confessio prætermittenda non est.*

Ad 3. Allegatæ Synodi, cùm Galliæ, Angliæ, Italiæ, Germaniæ & Belgii consensum indicent, sat Ecclesiæ dispersæ consensum indicant, ut hinc nemo deviare possit. Etverò quem salutis suæ studiosum non movebit ducentorum & suprà, seu Conciliorum, seu Ritualium autoritas?

CONCLUSIO III. Non prærequiritur status gratiæ ut Sacramenta mortuorum fructuosè recipiantur. Requiruntur tamen in adultis præviæ fidei & pietatis dispositiones.

Prob. 1. pars: Baptismus & Pœnitentia ideo vocantur Sacramenta mortuorum, quia pro spiritua-

liter mortuis instituta sunt: atqui non pro his, sed pro vivis instituta forent, si ad ea ritè suscipienda prærequireretur status gratiæ; ergo.

Prob. 2. pars, quia ex dicendis Sacramenta iis solùm gratiam conferunt, qui non ponunt obicem atqui obicem poneret, qui sine ullo fidei vel pietatis sensu ad eadem Sacramenta accederet.

ARTICULUS TERTIUS.

An Sacramenta fictè suscepta reviviscant.

Fictio duplex: altera *intentionis*, quâ quis fingit velle se recipere Sacramentum, quod non vult interiùs recipere; & de hac non loquimur in præsenti. Altera *præparationis*, quâ quis Sacramentum recipit absque necessariis dispositionibus: & hæc vel est *inculpabilis*, ut cùm quis ad Sacramentum accedit, existimans bonâ fide se sufficienter esse dispositum; vel est *culpabilis*, ut si quis ad Baptismum accedens peccato mortali adhæreat.

Gonet.

Certum est fictionem præparationis solius, etsi non impediat nè Sacramenta quæ characterem imprimunt, & de quibus præcipuus hîc sermo, validè recipiantur; impedire omnes Baptismi v. g. effectus, præter impressionem characteris. Siquidem gratia sanctificans, & virtutes eidem annexæ infundi non possunt in animam peccato subditam. Quæstio igitur est, 1°. an sublatâ fictione renascantur ii effectus, quos impediverat fictio; 2°. utrùm si in Baptismo reviviscant, reviviscant pariter in aliis Sacramentis; 3°. quæ ad reviviscentiam hanc necessariæ sint conditiones. Sit

Conclusio I. Sublatâ fictione reviviscit Baptismus, ac proinde non solùm fictionis venia, sed & Baptismi effectus, seu gratia regenerans recipitur. Idem probabile est de Confirmatione & Ordine.

Prob. 1°. ex Aug. Lib. 1. de Bapt. cap. 12. *Quod antè datum est* Baptisma *valere incipit*, cùm

illa fictio veraci confessione recesserit. Unde sic : Tunc revivificere dicitur Baptismus, cùm incipit operari id quod propter fictionem operari non potuerat, nempe remissionem peccatorum : atqui ex August. sublatâ fictione incipit Baptismus operari, &c.

Prob. 2°. Vel in hoc casu mundatur quis ab originali labe per Baptisma revivificens, vel per Pœnitentiam : atqui hoc non ; cùm nec Pœnitentia ad tollendum originale peccatum instituta sit, nec gratia quæ Pœnitentiæ fructus est, ullibi vocetur regenerans.

Prob. 2. pars: Ideo Baptismi revivificentiam admittunt passim Theologi cum SS. Aug. & Thomâ, quia alioqui Baptismus, utpotè initerabilis, suo semper frustraretur effectu, qui tamen viro Christiano admodum necessarius est : atqui hæc ratio in Ordine etiam & Confirmatione militat. Cùm enim Sacramenta hæc iterari non possint, qui ea suscepissent fictè, non tantùm privati manerent gratiâ sanctificante, quæ eis respondet, sed & jure ad gratias actuales, consequenter ad hæc Sacramenta suo tempore conferendas, quæ tamen admodum necessariæ sunt, seu *Confirmatis*, ut fidem etiam cum propriæ vitæ dispendio profiteantur, seu *Ordinatis*, ut munia sua dignè exerceant : atqui tam funesta privatio summam Dei erga eos qui seriò convertuntur, benignitatem videtur dedecere.

Confirm. ex Aug. Qui revivificentiam Ordinis sacri disertè agnoscit, L. 2. contra Crescon. c. 10. ubi de Sacerdotibus in hæresi consecratis hæc fatur : *Christiana sanè in vobis Sacramenta agnosco. Apud vos quidem aliena sunt, sed cùm cor vestrum corrigitur, fiunt ea salubriter vestra, quæ perniciosè habeatis aliena.* Quorsum verò istud, *salubriter vestra fiunt*, nisi quia jam incipiunt largiri sanctitatem, quam propter obices impendere non potuerant.

Hæ rationes utcumque Matrimonii revivificentiam adstruunt ; quia licèt iterari possit, non tamen vivente comparte ; unde quia conjux pluribus in-

diget gratiis, ut gravia ſtatûs ſui onera ſuſtineat; credibile eſt has ei, cùm fictionis ſincerè pœnitet, conferri, nè alioqui relativè ad conditionem ſuam inermis ſemper maneat.

Quod ad Extr. Unctionem pertinet, cùm hæc raro conferatur, & gratiæ idem annexæ ſummi ſint momenti in agone, ubi uno tantùm paſſu dividuntur vita & æternitas; piè quoque de Deo præſumit, qui hanc per pœnitentiam reviviſcere exiſtimat cum SS. Thomâ in 4. diſt. 4. q. 3. art. 2. & Bonaventurâ, diſt. 1. p. 1. art. 13.

Aliud eſt de Euchariſtia & Pœnitentia; tum quia neceſſe non eſt ut reviviſcant: cùm facilè iterari poſſint; tum quia, qui ſacrilegas communiones aut confeſſiones millies geminaſſet, is, ſi in ultima ſenectute tot fictionum ſeriò pœniteret, eundem conſequeretur ſanctitatis gradum, quem qui millies piè & ſanctè Sacramenta hæc percepiſſet; quod vix in animum induci poteſt.

Obj. 1°. S. Aug. L. 1. de Bapt. c. 12. remiſſionem peccatorum tribuit pœnitentiæ, ſeu *piæ correctioni, & veraci confeſſioni*: atqui quod eſt effectus pœnitentiæ, reviviſcenti Baptiſmo tribui non poteſt. R. diſt. maj. Tribuit pœnitentiæ tanquam removenti prohibens, ſeu obicem fictionis, C. tanquam cauſæ effectrici, N. Ut operetur Baptiſmus requiritur dolor ſincerus de fictione quæ Baptiſmi effectum impediit; verùm dolor ille nec gratiam regenerantem per ſe largitur, nec inſtar cauſæ efficientis delet originale peccatum: alioqui qui ipſo Baptiſmi tempore verum hunc dolorem geſtaſſet in corde, per eum, non autem per Baptiſmum regeneratus fuiſſet.

Obj. 2°. Si Baptiſma reviviſcat, vel delebit peccatum originale, & actualia quæ Baptiſmum præceſsêre peccata, vel ea quæ fictam ipſius ſuſceptionem concomitata ſunt, vel ea quæ ſubſecuta fuêre: atqui nullum ex his dici poteſt. R. conc. min. quoad *ultimam* partem, & nego ſaltèm quoad primam,

Unde dico 1°. peccata Baptismo fictè susceptο posteriora, nè indirectè quidem remitti per Baptismum, prout docet S. Thomas 3. p. q. 69. a. 10. Ratio est 1°. quia nullum hominis baptisati peccatum aliter deleri potest quàm per Pœnitentiam in re vel in voto: atqui peccata Baptismum subsecuta, sunt eo ipso hominis baptisati; 2°. quia alioqui peccata hæc non essent subjicienda clavibus.

Dico 2°. peccata quæ Baptismum præcesserunt, per ipsum remitti sublato obice; quia vel tolluntur per Baptismum, vel per Sacramentum Pœnitentiæ: atqui per istud tolli non possunt; cùm non magis Ecclesiæ jurisdictioni subjaceant, quàm ipsa non baptisati persona. Unde nulla pro iis peccatis imponitur satisfactio, quæ tamen pro peccatis post Baptismum commissis imponitur.

Quod attinet ad fictionem, & peccatum quæ fictam Baptismi susceptionem comitantur, ut si quis dum baptisatur, actuali ferveat odio contra proximum, respondet S. Thomas his verbis ibid. ad 3. *Fictio non removetur per Baptismum, sed per Pœnitentiam subsequentem, quâ remotâ Baptismus aufert culpam & reatum omnium peccatorum præcedentium Baptismum, & etiam simul existentium cum ipso.* Quæ quidem infrà explicare conabimur.

Inst. 1°. Baptismus delere non potest, id quod jam deletum invenit: atqui Baptismus, quo tempore supponimus eum operari, jam omnia prorsus peccata invenit deleta, seu per contritionem perfectam extra Sacramentum Pœnitentiæ, seu per attritionem cum eodem Sacramento. Prob. min. Baptismus operari non potest, nisi cùm sublata est fictio, atqui jam tunc peccata omnia deleta sunt. Contritio enim quæ fictionem delet, statim ut ponitur, perfectè justificat; ergo. R. ad 1. & 2. neg. min. quia cùm tollitur obex, ponitur quidem dispositio prærequisita ut tollatur peccatum, seu vi Baptismi, seu vi Pœnitentiæ; sed nondum in hoc instanti deletum est peccatum, quia *non deletur* nisi per gratiam

justificantem ; quæ statim quidem infundenda est à Deo, sed nondum in illo priori infusa intelligitur: adeò ut sublatio obicis præcedat gratiæ infusionem, si non prioritate temporis, saltèm prioritate naturæ.

Ad 3. neg. ant. Contritio enim quantumcumque perfecta, est quidem ultima ad justificationem dispositio ; sed non est forma se ipsâ justificans, aut expellens peccatum : id enim quod formaliter justificat, & peccatum excludit, est ipsa gratia sanctificans : porrò gratiam hanc infundit Deus consequenter ad signa quæ instituit : ergo cùm Baptismum instituerit in gratiam regenerantem, & Pœnitentiam in gratiam alterius generis, consequens est quòd Baptisma & Pœnitentia operentur simul etiam simultate naturæ quòdque hæc culpas post Baptisma commissas deleat, quo præcisè instanti illud peccata ante suî susceptionem commissa delet.

Inst. 2°. Non magis potest Baptismus delere peccata, quæ ipsum præcesserunt, quàm fictionem cum qua receptus est : atqui Baptismus non delet fictionem cum qua receptus est; sed hæc per Pœnitentiam deleri debet, ex S. Thoma; ergo, &c. R. neg. maj. quæ in sensu objectionis est de falso supponente. Fictio enim præcisè sumpta prout est privatio dispositionis necessariæ, non deletur, sed solùm aufertur, prout ante Baptismum auferri debuerat. Sicut ergo Judæus qui ad Baptismum accedens, enixè dolet de actualibus quæ commisit peccatis, aufert à se fictionem omnem, nec tamen peccata sua delet dùm hæc solùm deleantur per infusionem gratiæ regenerantis; sic qui recepto indignè Baptismo, dolet de fictione, tollit fictionem, nec tamen maculam, si qua è fictione remanserit, delet. Unde hæc vel per Baptismum deletur, si ipsum præcessit, vel per Pœnitentiæ Sacramentum, si post ipsum Baptismum continuaverit.

Sed quia fictio adjungi solet toti Baptismatis actioni, & perseverare post instans terminativum illius, ideò subjicienda est clavibus Ecclesiæ ; idem-

que dicendum de ceteris peccatis, quæ sic Baptismum comitata fuêre, ut non desierint ante completam ejus susceptionem : quia hæc jam incipiunt esse peccata hominis baptisati, ac proinde clavibus Ecclesiæ subjecti. Unde quod suprà dicebat S. Thomas, peccata simul existentia cum Baptismo per ipsum deleri, à pluribus ejusdem Discipulis intelligitur de peccatis Baptismum tempore concomitantibus, sed non usque ad instans terminativum ipsius; eorum enim quæ vel uno ultrà instanti perseverassent, eadem foret ratio ac fictionis ipsius, sicque ut hæc, sic & illa per Pœnitentiam solam expungi possent.

Quæres an Sacramenta ablato obice rediviva, majorem conferant gratiam pro majoris dispositionis gradu. R. affirmat. quia ex generali Concilii Trident. doctrina, sess. 6. c. 7. gratia adultis confertur *secundùm propriam cujusque dispositionem*, adeoque inæqualiter; ubi inæqualis est dispositio : atqui actus quo tollitur obex in nostro casu, est vera & propria dispositio, non quidem ad Sacramentum, quod sine dispositione illâ recipi validè potest, sed ad effectum Sacramenti : ergo.

ARTICULUS QUARTUS.

De dispositionibus necessariis ut reviviscat Baptismus.

FIctio vel est *negativa*, cùm quis bonâ fide existimat se esse dispositum, licèt reipsà dispositus non sit; vel *positiva* seu *contraria*, cum quis quo baptisatur instanti, actum malum exercet, putà odii; vel *privativa*, cùm quis culpabiliter caret dispositione necessariâ, putà actu detestationis erga peccata anteà commissa; licèt nullum tunc aliud committat peccatum quàm voluntariæ hujus omissionis. Sit

CONCLUSIO. Ut reviviscat Baptismus cum fictione positivâ receptus, requiritur vel contritio perfecta extra Sacramentum Pœnitentiæ, vel attritio cum eodem Sacramento. Ut verò reviviscat

idem Baptismus cum fictione negativâ susceptus; sufficit attritio.

Prob. 1°. pars. Ut reviviscat Baptismus cum fictione seu obice receptus, necessum est ut fictio hæc auferatur: atqui fictio positiva auferri nequit nisi per contritionem, vel perfectam extra Sacramentum Pœnitentiæ, vel imperfectam cum eodem Sacramento. Nullum enim Baptisati hominis peccatum tolli potest quàm per contritionem perfectam extrà Sacramentum, vel imperfectam cum Sacramento: atqui fictio consummata, de qua loquitur, est peccatum hominis baptisati; seu peccatum naturâ posterius Baptismo completo in suo esse. Peccatum enim fictionis consummatum, est actio impediens virtutem Baptismi: atqui talis actio naturâ posterior est Baptismo, cùm priùs naturâ sit Baptismum esse, quàm virtutem ejus impediri.

Prob. 2. pars: Si requireretur contritio perfecta ad reviviscentiam Baptismi cum fictione negativa suscepti, pejor esset conditio hominis Baptismum cum fictione negativâ suscipientis, & qui deinceps non peccasset; quàm suscipientis vel cum fictione positivâ, vel cum negativâ, quam deinceps subsecutum esset grave aliquod peccatum: hi enim justificari possent per attritionem cum Sacramento, cujus ratione peccati Baptismum subsequentis capaces essent; ille verò, utpote Sacramenti Pœnitentiæ incapax, quia ex hypothesi nullam post receptum Baptisma noxam admisisset, nonnisi per contritionem perfectam justificari posset: absurdum consequens.

Hìc notand. secundam hanc nôstræ conclusionis partem intelligi de ficto negativè, qui mortaliter non peccaverit post Baptismi susceptionem; aliàs eadem ei necessaria foret ad reviviscentiam dispositio, quæ ficto positivè: quia peccatum grave Baptismo posterius, nonnisi per contritionem vel imperfectam in Sacramento, vel perfectam extra Sacramentum dimittitur.

Obj. contra 1. part. 1°. Baptismus reviviscit su-

blato obice : atqui ex concessis obex fuit tantùm defectus attritionis, ergo posita attritione solâ, ponetur & effectus Baptismi. R. dist. min. Fuit tantùm defectus attritionis, sed voluntarius, ac proinde letaliter gravis, C. fuit tantùm defectus involuntarius, N. Itaque cùm attritionis defectus in positivè ficto sit culpa mortalis, necesse est ut ea remittatur vel per Baptismum, vel per contritionem perfectam cum voto Pœnitentiæ, vel per contritionem imperfectam cum Pœnitentiæ Sacramento actu recepto : atqui culpa hæc per Baptismum quo naturâ posterior est, remitti nequit : ergo superest ut vel remittatur per contritionem perfectam, &c.

Obj. 2°. Eucharistia indirectè remittit peccatum originale in homine solùm attrito, qui bonâ fide credit se esse baptisatum; ergo & Baptismus reviviscens similiter remittet attrito peccatum fictionis, saltèm si illud non occurrat memoriæ ipsius. R. neg. conseq. Disparitas est quòd Eucharistia secundariò instituta sit, ut gratiam primam conferat, adeoque ut deleat peccata omnia priùs admissa; cùm nullum grave peccatum in eodem subjecto subsistere possit cum gratia sanctificante; atverò Baptismus nullo modo institutus est ut peccata post suî receptionem commissa deleat. Quapropter fictio quæ cuipiam prorsus è memoria exciderit, indirectè tolletur per Pœnitentiam, cum aliis quæ deinceps commiserit peccatis; aut saltèm per contritionem, vel charitatem perfectam, quæ in eo supponi facile posset, qui nullum à tempore Baptismi fictè recepti grave peccatum commisisset.

Obj. contra 2. part. Tollere fictionem, est tollere peccatum : atqui peccatum solâ attritione tolli non potest. R. neg. maj. quia cùm fictio purè negativa non sit peccatum, qui eam tollit, peccatum non tollit, sed ponit conditionem, quâ inductâ peccatum tam actuale quàm originale per Baptismum tolli debet.

ARTICULUS QUINTUS.

An liceat Sacramenta administrare peccatoribus.

PEccatorum alii ſunt *occulti*, alii verò *publici.* Hi autem tales ſunt vel *publicitate juris*, cùm de eorum crimine conſtat, ſeu per propriam ipſorum in judicio confeſſionem, ſeu per diſpoſitionem teſtium, ſeu per ſententiam Judicis; vel *evidentiâ notorietate facti*, cùm nempe crimen aliquod coram tot teſtibus commisêre, ut illud jam nullâ tergiverſatione in tota vicinia celari poſſit. Circa quod conſule quæ dixi, Tom. 2. p. 522. Jam peccator ſeu occultus ſeu publicus, vel publicè ſeu coram frequenti cœtu Sacramentum petit, vel occultè, id eſt, ſolus à ſolo.

Conclusio I. Peccatori undecumque notorio Sacramenta etiam publicè petenti negari debent, exceptâ Pœnitentiâ, & nonnunquam Matrimonio.

Prob. 1°. ex Matth. 7. *Nolite dare ſanctum canibus*, quæ Euchariſtiæ potiſſimùm à Patribus accommodantur; unde & is Eccleſiæ cantus: *Ecce panis Angelorum... non mittendus canibus*: atqui per canes deſignantur *peccatores manifeſti*, prout docet S. Thomas, 3. p. q. 80. a. 6. & cum eo unanimis Theologorum chorus. Hinc S. Chryſoſt. Hom. 83. in Matth. Sacramentorum diſpenſatores ſic compellat: *Non parva vobis imminet ultio, ſi quemquam ullius improbitatis conſcium hujus menſæ participem eſſe concedatis... Sive quis dux militiæ ſit, ſive Præfectus, ſive Princeps diademate coronatus, indignè nè accedat prohibe... non de ignotis, ſed de notis hæc diſputo.*

Prob. 2°. quia ante annos non plus 40. univerſis mundi Catholici Ritualibus ſeverè interdictum erat, nè peccatori cuicumque notorio darentur Sacramenta, prout docet vir eruditus adæquè & parùm ſuſpectus B. Van-Eſpen, part. 2. tit. 4. de Euch.

. c. 2. n. 20. *Cùm ergo*, ait, *Ritualia atque dalia Decreta velint universim publicos & noto- peccatores à Communione repelli, manifestum verbis & mente Ecclesiæ omnino deviare, qui modi peccatores non priùs volunt esse repellen- quàm per sententiam Judicis sint ut notorii tores declarati.* Sed de his adi fusiorem nos- Theologiam pag. 339. Ubi expressas Ritua- Remensis, Aletensis, & Parisiensis Ecclesiæ itates protulimus.

ob. 3°. Si nunquam sufficiat facti publicitas ais arceatur à Sacramentis, non poterit arceri naxi sacrâ mulier quæ vultûs pectorisque im- estiâ lasciviam spirat; non ebriosus qui à mane esperum tripudiat in popinis, non is qui fra- o quem palàm fudit, cruore madidus, Christi teria postulare audet: atqui hæc à pietate sus aliena sunt.

rgo, inquies, valet in Gallia publicitas facti. t utique in iis quæ juris sunt divini, & contra nemo præscibere potest; quale istud est nè mar- æ projiciantur ante porcos. Valet & in iis quæ su quandam induunt notorietatem juris, ut cùm ur de negandâ Duellistis aut Comœdis sepul- Ecclesiasticâ. Valet & quantùm ad reservatio- casuum quorumdam, qui nisi publici sint, non rvantur. Sed non valet quantùm ad alios casus quos ab Ultramontanis extendi solet. Sic nec ommunicatos, nisi denuntiati sint, fugere tene- , nec notorios Clericorum percussores, &c.

.t, inquies, nonne præsumi potest concubina- n qui ad Eucharistiam accedit, à peccato resi- se. R. resipiscentiam hanc non supponi nisi ido- morum conversione probetur, præsertim verò tione concubinæ. Etverò si conversus suppo- tur quicumque accedit ad Sacramenta, non ent hæc negari Comœdis, & hos enim ritè versos supponi oporteret. Deinde quoti ad Sa- nenta accedunt, ut vulgatam impietatis suæ

Gibert.

famam abstergant, si possint? Quoti quia non satis mysteriorum nostrorum dignitatem compertam habent? &c. Quapropter si quis eò veniret temeritatis, ut hæretico, vel usurario notoriis Eucharistiam dari præciperet, brevi istâ Apostolorum voce reprimendus esset: *Si justum est in conspectu Dei vos potiùs audire quàm Deum*, qui foris canes esse voluit, *judicate.*

Act. 7.

Cavendum tamen & summoperè cavendum, 1°. nè pro notorio habeatur, quod vel paucis cognitum sit, vel rumoribus nixum incertis, vel solâ vulgi credulitate aut imperitiâ fundatum. Idque etsi in pluribus locum habere potest, habet præsertim in iis quæ pertinent ad sortilegium, magiam, & quandoque hæresim; 2°. ubi sentit Parochus fieri posse ut ad Sacramenta accedat quis suspectæ famæ, æquum est ut eum amicè conveniat; moneat de ipso spargi multa, quæ tetri quid moribus ejus inurant; hortetur ut scandali causas resecet; 3°. & id curare debet ut è suggestu, nemine tamen designato, contra eos insurgat: qui ne pro impiis habeantur, accedere volunt ad Deum, *quasi gens quæ justitiam fecerit*; 4°. non deferat Eucharistiam, cum periculo tumultûs & scandali, putà si notorius adulter necdum, ut potest, pellicem è domo ejecerit; 5°. non habeat ut notorium in hoc vico peccatorem, qui tantùm notorius sit in alio, præsertim si fama criminis non videtur eò facilè perventura; 6°. ubi viderit peccatorem tergiversatione aliquâ non improbabili ideam criminis à se propellere, consulat Episcopum, & mandata ejus exequatur, nè dùm scandalo vult occurrere, scandalum innectat gravius.

Sylvius.

Excepi in conclusione à regula communi Pœnitentiam & identidem Matrimonium. De Pœnitentia constat neminem ab eâ repelli debere, cùm hæc pro iis potissimùm instituta sit qui laborant & onerati sunt. Vetat quidem Bonifacius VIII. c. 2. *De usuris* in 6. ne manifesti usurarii *ad confessio-*

...em admittantur, *nisi de usuris satisfecerint, vel de satisfaciendo pro suarum viribus facultatum præstent idoneam cautionem;* Verùm haud satis scio num ea lex vigeat apud nos.

Quod ad Matrimonium pertinet, constat & ab ipso communiter arcendos esse eos à quibus palàm profanaretur. Unde Cardin. Noallius approbavit agendi rationem cujusdam Parochi, qui puellam cum homine lubricis cantibus, gallicè *Opera*, deserviente maritare renuerat, donec is spopondisset se periculoso huic exercitio renuntiaturum. Admitti quidem ad Matrimonium solent, qui quas in concubinas habuêre, in uxores habere jam volunt; sed quia sic crimen ejurare censentur: an autem illud de facto & in corde ejurent, expendet sagax Confessarius, eique prodesse poterunt quæ à nobis dicta fuêre Tom. 1. p. 611.

CONCLUSIO II. Peccatori occulto occultè petenti Sacramentum negari debet, nisi Minister peccatum ejus rescierit per Confessionem. Idem faciendum, si coram iis petat, quos de crimine ejus certiores factos esse constet.

Prob. tum ex Rituali Rom. ubi sic: *Occultos peccatores, si occultè petunt, & non eos emendatos agnoverit, repellat;* tum quia hæc agendi ratio, nec scandalo est adstantibus, qui cognitâ petentis improbitate, ægrè ferrent Sacramenta ab eo profanari, nec detrimentum affert petenti, cui detrahitur occasio consummandi exteriùs sacrilegii: tum quia impietati cooperatur Minister, qui non obstat eidem, cùm sine ulla juris alieni læsione obstare potest.

Dixi, *nisi Minister peccatum didicerit in confessione*, quia quæ hâc viâ sciuntur, pro exteriùs ignoratis haberi debent, præsertim cùm inde imminet confusio pœnitenti. Unde si Sacerdos nonnisi *confessionali scientiâ* didicerit Titium peccatorem esse scandalosum, nequidem eum tunc, etsi solus sit cum solo, repellere poterit. *Henno.*

CONCLUSIO III. Peccatori occulto Sacramentum publicè petenti, negari non debet.

Prob. Quia Christus ipsâ suâ erga Judam praxi prohibuit nè peccatoribus occultis negarentur Sacramenta, & id prohibere debuit. Quòd prohibuerit patet ex totius Ecclesiæ sensu, quæ ex Christi actione semper intulit, peccatores occultos à sacris mysteriis abigi non posse: unde Augustinus Hom. 50. *Nos verò à Communione prohibere quemquam non possumus, nisi aut sponte confessum, aut in aliquo sive seculari, sive Ecclesiastico judicio nominatum atque convictum.* Quod autem id debuerit Christus prohibere, suadetur; quia si peccatoribus occultis Sacramenta denegare liceret, jam eorum participatio nè bonis quidem libera foret; essetque insuper penè quotidiana ruinæ spiritualis occasio pusillis & malis. Quoti enim etiam conscientiæ puræ à Cœna sancta abstinerent, nè ab improbo Ministro ejicerentur? quoti ejicerentur de facto, non quia mali, sed quia malo Parocho displicerent? quoti nè ejicerentur, miseris Sacramentorum nundinatoribus munera offerrent? quoti ejicerentur ob culpam levem, quæ imperito vel malè affecto Pastori gravior videretur, quàm in se sit? quoti ob minus crimen expulsi, venirent in suspicionem gravioris noxæ de qua nè cogitarunt quidem? Ergo exigebat sapientia Christi ut res constitueret eo modo quo nunc in Ecclesia sua constitutæ inveniuntur.

Obj. 1°. Non licet alteri graviter peccandi materiam præbere: sed qui indigno Eucharistiam administrat, &c. R. dist. maj. Non licet præbere alteri materiam necessariam peccandi, C. materiam liberam, subd. non licet sine gravi causâ, C. cum causâ gravi, N. Itaque non licet eam peccandi materiam præbere, quâ quis sine peccato uti non potest: sic non licet puellæ, quò patris & matris internecionem removeat, stupratoris libidini cedere. Verùm licet, nec raro licet præbere materiam quâ quis ad peccatum non nisi ex malitia usurus est. Sic licet reddere

avaro pecuniam, quâ is ad gravandum usuris pauperem usurus est; licet ab impio Ministro petere Sacramenta, quæ sacrilegè dabit: quia æquæ suppetunt sic agendi causæ.

Obj. 2°. Nunquam licet dare Sanctum canibus; cùm id adversetur præcepto, quod utpotè negativum obligat pro semper: atqui peccator etiam occultus est canis; publicitas enim nihil immutat in re. R. dist. maj. non licet dare Sanctum canibus, quos Christus à Sancto excludi voluerit, C. quos Christus noluerit excludi, N. Porrò ex dictis constat Christum nonnisi manifestos peccatores exclusisse à perceptione corporis sui. Unde hi soli canum nomine à Patribus intelliguntur; & meritò, quia eidem publicè insultant. Quapropter præceptum Christi negativum quidem est, sed non generale prorsus & absolutum; quod & aliis pluribus convenit, putà istis: *Si quid voveris, nè differas reddere.*

Obj. 3°. Nullum est gravius crimen crimine indignæ Communionis; ergo quidquid evenire possit, nihil non tentari debet ut avertatur. R. dist. ant. & crimen illud crimen est respectu indignè communicantis, C. & est crimen respectu Ministri in nostro casu, N.

Quæres 1°. annon ad vitandam impietatem possit impio tradi Hostia minimè consecrata.

R. neg. cum S. Thomâ q. 80. art. 6. Unde consultus Innocentius III. *de Presbytero, qui cùm se sciret in mortali crimine constitutum*, consecrationem omittebat, sic respondet: *Graviùs videtur offendere, qui fraudulenter illud mysterium præsumpserit simulare; cùm non solùm Deo, cui videtur illudere, sed populo quem decipit, se adstringat.*

Cap. 7 De celeb. Miss.

Quæres 2°. an Minister aliquam adhibere debeat diligentiam, ut sibi moraliter constet de dignitate petentis? R. non unam hìc pro Sacramentis omnibus regulam constitui posse. Cùm agitur de Baptismo, qui Sacramentorum janua est, non antè eo adultum initiare licet, *quàm moraliter* constet eum

& instructum satis & ritè dispositum esse. Unc graviter delinquet etiam laïcus, qui secùs feceri quia gravi alterius peccato cooperabitur.

In Confirmatione digni habentur quos præsenta Parochi. Qui à nemine præsentantur, rustici præ sertim & inopes, ignari plerumque rerum saluti quandoque interrogandi an confessionem præmis rint; annon jam ante fuerint confirmati, &c.

Quoad Eucharistiam, usu receptum est ut bon præsumatur, cui nihil objici potest. Curandum t men Parocho, ut in eorum qui de novo in Par chia sua domicilium figunt, mores inquirat, s per aliquos quibus fidere possit; seu per litter interrogando eum à cujus Parochia transmigrarun an illic piè antea vixerint, an quæ cum iis nomi uxoris habitat, uxor sit legitima, &c.

In Pœnitentia Minister utpotè Judex, morale adhibere debet diligentiam, ut internam pœnite tis dispositionem comperiat, priusquam absolv eum vel liget. Sed de his alibi.

CAPUT QUINTUM.

De effectibus Sacramentorum.

Effectus illi sunt gratia & character.

ARTICULUS PRIMUS.

De gratia sacramentali.

EXpendemus 1°. an Sacramenta producant gr tiam & qualem; 2°. quo modo.

§. I. *An Sacramenta producant gratiam.*

Gratia quæ supernaturale est donum intellectu creaturæ gratuitò datum in ordine ad æternam ej

salutem vel est actualis vel habitualis. Gratia *actualis* est donum supernaturale per modum actûs transeuntis concessum, ut vel sancta in intellectu cogitatio, vel pia in voluntate motio excitetur. Gratia *habitualis*, seu *justificans*, est supernaturalis quædam forma, permanenter inhærens animæ; eamque vel à statu injustæ ad statum justæ transferrens, & tunc dicitur *gratia prima*; vel à statu justæ transferens ad statum justioris, & tunc dicitur *gratia secunda*. Jam quæritur 1°. an Sacramenta conferant habitualem gratiam; 2°. an ex iis nonnulla gratiam primam conferant, vel secundam.

CONCLUSIO I. Sacramenta novæ Legis gratiam producunt proximè & immediatè.

Prob. 1°. vel Sacramenta gratiam producunt, vel mera sunt signa justificationis jam receptæ, ut Protestantibus placet: atqui hoc non. Quæ enim semper in Scriptura & Patribus exhibentur ut causæ justificationis, nusquam autem ut signa ejusdem jam receptæ, non possunt haberi pro meris justitiæ jam receptæ signis: atqui Sacramenta semper exhibentur ut causæ..... Sic de Baptismo dicitur simpliciter Act. 2. *Baptisetur unusquisque vestrûm in remissionem peccatorum;* non autem in signum jam factæ sibi remissionis peccatorum. Sic de Pœnitentia ait Christus Joan. 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*; ubi peccata ministerio Sacerdotum remitti, non autem merè remissa significari dicuntur. Sic de Unctione Extr. ait Jacobus. c. 5. *Oratio fidei salvabit infirmum, & si in peccatis sit, remittentur ei;* non autem, significabuntur remissa aut remittenda. Idem docent Concilia & Patres. Concilium CP. I. *Confitemur*, inquit, *unum Baptisma in remissionem peccatorum*. Tertullianus L. de resur. carnis, c. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur. Caro unguitur, ut anima consecretur*. August. Tract. 80. in Joan. *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat, & cor abluat.*

Prob. 2°. ex absurdis quæ pleno cornu invehit Novatorum opinio. Si Sacramenta tantùm prosint

mediatè, id est, fidem excitando, sequitur 1°. non valere Baptismum latinâ linguâ collatum iis qui nesciunt latinè: 2°. infantes nullâ linguâ posse baptisari, quia nulla est lingua quæ fidem in iis excitare possit; 3°. parem fuisse Baptismi Joannis cum Christi Baptismo efficaciam, quia & Joannis Baptismus fidem excitabat; 4°. validum esse Sacramentum, etiam à mimo collatum; cùm quisque certa effert verba, fidem excitare possit: atqui hæc totidem sunt absurda.

Obj. 1°. Se habent novæ Legis Sacramenta ad justificationem nostram, sicut se habuit circumcisio ad justificationem Abrahæ; atqui hæc merum fuit justificationis jam per fidem receptæ signaculum; juxta id Rom. 4. *Signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio*, seu quam ante circumcisionem suam receperat. R. neg. maj. 1°. quia circumcisio, si respectu Abrahæ signum fuit receptæ jam sanctificationis, potuit in populo Judæo ejusdem justificationis causa esse; de quò infrà; 2°. quia si circumcisio gratiam parere non potuerit, quia ad id elevata à Deo non fuerat, non statim idem dicendum de Sacramentis Legis novæ, quæ instituta sunt ut gratiam aut gratiæ augmentum producant.

Obj. 2°. Si Sacramenta proximè justificent, Scriptura Sacramentis non autem fidei justificationem attribuere debuit: atqui è contra Scriptura tribuit justificationem fidei, non Sacramentis. Min. patet ex Rom. 1. ubi *justus ex fide* vivere dicitur, non ex Sacramentis. R. neg. min. Ità enim tribuitur justificatio fidei, ut simul tribuatur Sacramentis: qui enim per Apostolum dixit, *Justus ex fide vivit*, dixit per semetipsum, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam in vobis*. (Joan. 6.)

Obj. 3°. id S. Petri Epist. 1. cap. 3. *Vos nunc similis formæ salvos facit Baptisma; non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio*

in Deum; ergo justificat Baptismus, non ratione ablutionis, sed ratione conscientiæ bonæ, seu fidei interioris. Unde August. Serm. 30. de verbis Domini: *Baptisma per fidem mundat.* Si per fidem; ergo non per se ipsum immediatè. R. neg. conseq. sensus enim D. Petri est, Baptismum salvos facere, non quia corporis sordes abstergit, quod unum præstare poterant baptismata Judæorum; sed quia mundat sordes animæ, ità ut jam nihil in eâ remaneat, propter quod vereatur coram Deo sisti, & ab eo interrogari.

Augustinus in objecto textu exigit quidem fidem instar dispositionis quâ adultus ad justificationem se præparet; sed nec eam per Baptismi ritum excitari supponit, ut supponunt Novatores; nec signis visibilibus instrumentalem efficaciam abnegat, cùm mirabundus quærat: *unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat.*

Conclusio II. Sacramenta mortuorum, per se & primariò gratiam primam producunt, & per accidens secundam.

Prob. 1. pars: Sacramenta mortuorum, Baptismus scilicet & Pœnitentia, eam per se & primariò gratiam producunt, ad quam conferendam instituta fuêre: atqui instituta fuêre ad producendam gratiam primam. Primariò enim instituta fuêre ad mortuos spirituales spiritualiter vivificandos; Baptismus quidem regenerando, Pœnitentia autem resuscitando.

Etverò si Baptismus & Pœnitentia gratiam secundam parerent per se, nemo ad ea ritè accedere posset, nisi jam per contritionem perfectam justificatus: atqui id dici non potest. Alioqui enim longè difficilior esset justificatio in novâ Lege, quàm fuerit in antiquâ: in hâc enim ad justificationem satis fuisset perfecta contritio: in illa verò requireretur insuper susceptio Sacramenti ardui & difficilis, qualis est Pœnitentia, eique annexa peccatorum confessio.

Prob. 2. *pars: quia non rarò* contingit ut pœ-

nitens vel perfectè conteratur ante susceptionem Sacramenti, vel venialia tantùm confiteatur; sicque primâ jam gratiâ donatus sit, cùm accedit ad Sacramentum: atqui tunc secundam gratiam necessariò recipit. Cùm ex Trid. Sacramenta gratiam conferant non ponentibus obicem; & obicem non ponat, sed è contra, qui caritate perfectâ instructus accedit.

CONCLUSIO III. Singula Sacramenta gratiam sacramentalem, seu uniuscujusque Sacramenti propriam producunt: hæc verò est ipsamet gratia sanctificans, prout annexum habet jus ad gratias actuales, quibus Sacramenti finis obtineri possit.

Prob. 1. pars: 1°. ex Tertulliano suprà: *Caro abluitur, ut anima emaculetur. Caro ungitur, ut anima consecretur. Caro manûs impositione adumbratur, ut anima spiritu illuminetur. Caro corpore Christi vescitur, ut anima de Deo saginetur:* atqui propriam pariunt gratiam Sacramenta quorum alia animam mundant à peccato, alia eandem consecrant, alia illuminant, &c.

Prob. 2°. tum quia alioqui eadem esset gratia Ordinationis, quæ conjugii, tùm quia Sacramenta nonnisi penes ritum alia ab aliis different, tum quia haud necessum fuisset ut septem instituerentur à Christo; cùm in uno percipi potuisset quidquid in aliis percipitur gratiæ.

Prob. 2. pars: Vel gratia sacramentalis idem est ac gratia sanctificans, unà cum jure ad gratias actuales cùm opus fuerit recipiendas; vel est habitus alter ab eâdem gratiâ sanctificante distinctus: atqui habitus ille novus & gratis admittitur, quia sinè probatione; & frustrà, quia gratia sanctificans à Sacramento producta, unà cum jure ad actuales gratias quibus indiguerit homo, sufficit ad obtinendum Sacramenti effectum: cùm ad id satis sit ut Fideles & habitu ad effectum supernaturalem ordinato, & gratiis ad eundem effectum disponentibus instruantur; quod in systemate nostra contingit.

Obj. 1°. Si gratia sacramentalis sit idem habitus

cum gratiâ sanctificante, gratia unius Sacramenti non differet à gratiâ alterius: atqui falsum consequens, ex dictis. R. dist. maj. Non differet specie physicâ, C. specie morali, N. Ea enim moraliter differunt, quæ jura tribuunt diversa: porrò gratia sanctificans prout oritur v. g. à Confirmatione, jus tribuit diversum ab eo quod dat eadem gratia prout oritur à Baptismo. Hæc enim nata est fomitem mitigare, nè concupiscentia noceat; illa confert robur, *ne Christi opprobria Christianus erubescat.*

August. in Psal. 30.

Obj. 2°. Gratia nulla homini debita esse potest: atqui debita esset gratia ad quam homo jus haberet. R. dist. maj. Gratia nulla homini debita esse potest titulo justitiæ rigorosæ, quia tunc non esset gratia, C. titulo divinæ benignitatis, quæ certa certis Sacramentis jura misericorditer alligavit, N.

CONCLUSIO IV. Sacramenta solo numero distincta, ut duo Baptismi, æqualem in subjectis æquè dispositis, inæqualem verò in subjectis inæqualiter dispositis gratiam producunt. Sacramenta verò specie distincta, & Eucharistia & Baptismus inæqualem.

Probantur 1. & 2. pars; quia Sacramentum operatur ut causa naturalis, ignis v. g. æqualem in subjectis æquè dispositis, disparem verò in iis quæ dispari modo disposita sunt effectum producit. Unde juxta Tridentinum recipit unusquisque per Baptismum justitiam *secundùm propriam* suam *dispositionem.*

Sess. 6 c. 7.

Prob. 3. pars: Sacramenta quò sunt excellentiora, eò potiores effectus parere debent: atqui ex Sacramentis specie distinctis alia illis sunt excellentiora. *Si quis*, ait Tridentinum, *dixerit hæc septem Sacramenta inter se ità esse paria, ut nullâ ratione aliud sit alio dignius: anathema sit.* Et verò quis neget Eucharistiam esse quid Unctione Extr. vel ipso Baptismo præstantius?

Sess. Can. 3.

Obj. 1°. Ex Tridentino justitia singulis conceditur prout vult Spiritus S. atqui gratia quæ datur prout vult Spiritus S. non datur æqualiter; quia *Spiritus & spirat ubi vult*, & quomodo vult. R.

Sess. c. 7.

dist. min. non datur æqualiter, cùm Spiritus S. non vult eam dari æqualiter, C. secùs, N. Porrò quòd baptismalem gratiam secundùm dispositiones recipientis ac proinde majorem in meliùs disposito, dari velit Spiritus, docet ibid. Trid.

Obj. 2°. Saltem Sacramenta quæ à sanctioribus conferuntur Ministris, plus tribuunt gratiæ. R. dist. plus tribuunt gratiæ accidentalis, C. gratiæ sacramentalis, N. Ut enim ait S. Thomas: *Effectus Sacramentorum non datur melior per meliorem Ministrum. Aliquid tamen annexum*, seu actualis quædam gratia *impetrari potest recipienti Sacramentum, per devotionem Ministri; nec tamen Minister illud operatur, sed impetrat operandum à Deo.*

3. p. q. 64. a. 1.

Ex his colliges, 1°. iis qui crebrò accedunt ad Sacramenta enixè curandum, ut quo puriori poterunt oleo animæ suæ lampadem instruant; persuasi scilicet se quò sanctiores convivii domum ingressi fuerint, eò sanctiores recessuros esse. Qui verò post geminata Sacramenta semet suî simillimum semper esse detegit, vereatur improperium istud: *Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem?* 2°. posse aliquando Sacramentum nobilius parciorem edere effectum, quàm minùs nobile, si hoc ab homine longè plus disposito recipiatur.

Matth. 22.

§. II. *Quomodo Sacramenta gratiam producunt.*

Duo hîc nobis investiganda; 1°. an novæ Legis Sacramenta gratiam producant *ex opere operantis*, an *ex opere operato*; 2°. an si ex opere operantis, eandem producant *physicè* an *moraliter*.

Gratia dicitur produci ex opere operantis, cùm datur propter meritum congruum vel condignum, seu Ministri, seu suscipientis. Dicitur verò conferri ex opere operato, cùm datur vi & efficaciâ operis externi à Christo instituti, & subjecto debitè applicati; idque independenter ab omni actu seu Ministri, seu suscipientis, tanquam meritorio gratiæ

quæ confertur. Dixi *tanquam meritorio* ; quia fatentur omnes Catholici in adultis Sacramenta recipientibus pias requiri dispositiones sinè quibus non confertur gratia.

CONCLUSIO I. Sacramenta producunt gratiam ex opere operato. Ità Trident. seff. 7. can. 8. *Si quis dixerit per ipsa novæ Legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam.... anathema sit.*

Prob. 1°. Producere gratiam ex opere operato, est eam producere independenter à merito tum Ministri tum suscipientis : atqui Baptismus gratiam hoc modo producit. Nam verè regenerantur infantes à Ministris etiam hæreticis abluti : atqui regenerantur independenter à merito, &c. Unde August. Lib. 4 contra Crescon. c. 16. *Non eorum meritis à quibus ministratur, nec eorum quibus ministratur constat Baptismus, sed propriâ sanctitate atque veritate propter eum à quo institutus est.*

Prob. 2°. Sacramenta juxta Patres stupendo & ineffabili modo operantur : atqui si ex solo operantis opere justificarent, jam eorum operatio nihil stupendi, nihil insoliti haberet. Minor patet, quia nihil mirum, quòd quis per opera bona gradum sibi faciat ad justificationem ; cùm hæc solita sit providentiæ agendi ratio. Prob. itaque major ex Patribus : S. Gregorius Nyssen. Orat. de Bapt. postulanti quo pacto regeneret baptismalis aqua, respondet : *Ostende mihi modum nativitatis quæ fit secundùm carnem ; & ego tibi vim regenerationis quæ secundùm animam fit, exponam... ubique divina vis & efficacia incomprehensibilis.* S. August. Tract. 80. in Joan. stupens exclamat : *Unde tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat ?* Idem docent ceteri.

Obj. 1°. Si Sacramenta parerent gratiam ex opere operato, esset aliquid saltèm apud Patres, quod huic operationi patrocinaretur : atqui falsum consequens ; imò vox ex *opere operato*, barbara est, & majestate Ecclesiæ indigna. R. ad 1. neg. min. Etsi enim vox *operis operati* non magis apud Pa-

tres invenitur, quàm vox *consubstantialis* apud Patres Antenicænos, utraque tamen apud eos reperitur quoad rem nomine significatam. Neque jam recens est operis operati nomen, cùm eo usus sit S. Thomas, & qui ante eum floruit Innocentius III.

Nec nocet fictitia nominis barbaries, quippe ut notat Augustinus: *Meliùs est ut nos reprehendant Grammatici, quàm ut non intelligant populi.*

Obj. 2°. Quæ operantur virtute dispositionis subjecto inexistentis, non operantur ex opere operato: atqui Sacramenta novæ Legis operantur, &c. R. neg. min. quia Sacramenta operantur in infantibus, in quibus nulla est dispositio.

Inst. 1°. Quæ majorem operantur gratiam, ubi major est dispositio, minorem ubi minor, ea operantur virtute præviæ dispositionis: atqui ex Trid. Sacramenta majorem, &c. R. dist. min. Sacramenta majorem operantur gratiam ubi major est dispositio, & dispositio hæc non se habet ut meritoria gratiæ sacramentalis, sed solùm ut removens obicem, C. secùs, N. Sacramenta operantur ut causæ naturales: eæ porrò plus pariunt effectus in subjecto meliùs disposito, nullumque prorsus in subjecto prorsus indisposito: verùm constat nullam ex subjecti dispositione vim communicari causæ naturali, sed permitti duntaxat ut ejus activitas exerat se quantùm potest. Sic sol majorem luminis copiam effundit per crystallum meliùs dispositam; nec tamen crystallus principium est luminis efficiens.

Inst. 2°. Quævis pia dispositio est actus bonus & supernaturalis: atqui actus quilibet bonus & supernaturalis meretur gratiam saltèm de congruo, & majorem, cùm melior est & sanctior: ergo dispositio habet se ut causa gratiæ meritoria. R. dist. min. actus supernaturalis meretur gratiam, sed non sacramentalem, C. sacramentalem, N. Itaque actioni cuilibet piæ sua respondet gratia: sed & sua quoque gratia signis ad eam producendam à Deo institutis respondere debet. Unde qui secluso Sacramento

nonnisi parem pietati suæ gratiam reportasset, aliam, eamque longè digniorem recipit ex factâ sibi Sacramenti applicatione. Sic qui attritus accedit ad Pœnitentiam, induitur justificatione, quæ non respondet attritioni, sed soli Sacramento. Unde tunc habenti datur, & quod meruit de congruo, & quod mereri non potuit, nimirum gratia sanctificans.

Obj. 3°. Si Sacramenta gratiam ex opere operato pariant, vel physicè vel moraliter: atqui neutrum dici potest. Pro solutione

Not. Causam vel *physicè* operari, cùm per se & reali ac immediato influxu producit effectum; & sic sol lumen physicè parit; vel *moraliter*, cùm etsi physico influxu effectum non pariat, movet tamen aliam causam liberam ad eum producendum; movet, inquam, imperio, consilio, precibus, vel sui positione, & ex pacto. Sic schedula cujus ad exhibitionem solvitur alicui pecunia, causa est moralis cur pecunia hæc solvatur, vi scilicet pacti quod debitorem inter & creditorem præcessit.

Causa physica sicut & moralis dividitur in primariam & instrumentalem. Primaria agit propriâ suâ virtute & motu, vel physicè, ut cùm faber lignum dividit; vel moraliter, ut cùm creditor repetit summam pecuniæ. Instrumentalis non suâ sed causæ principalis virtute agit, vel physicè, ut serra quâ utitur faber ut lignum secet; vel moraliter, ut syngrapha debitoris, quam exhibet creditor ut debiti solutionem exigat.

Certum est novæ Legis Sacramenta esse saltèm causas morales gratiæ: Quæ enim ipsâ sui positione determinant Deum ad conferendam gratiam, necessariò sunt causæ morales gratiæ: sicut moralis est homicidii causa, qui hominem movet ad homicidium: atqui Sacramenta novæ Legis ipsâ sui positione Deum movent ad gratiæ collationem; ergo. Quin & nomen causæ moralis meliùs quàm aliæ causæ merentur, quia Deum certiùs ac infallibiliùs movent, vi scilicet pacti ab ipso

Deo instituti. Sed quæritur an tota illorum causalitas eò reducatur. Negant Thomistæ, & physicam agendi vim Sacramentis inesse putant : affirmant è contrario Scotistæ. Sit

CONCLUSIO II. Sacramenta gratiam non producunt physicè.

Prob. 1°. Quod physicè gratiam producit, debet physicè & quoad entitatem existere eo instanti quo gratiam producit : quod enim physicè non existit, physicè nihil est : quod autem physicè nihil est, vim agendi physicam habere non potest : Atqui Sacramenta, quæ in usu posita sunt, ut Baptismus, & alia præter Eucharistiam, non existunt physicè, quo instanti gratiam producere supponuntur. Prob. min. Sacramentum gratiam non producit, nisi postquam pronuntiata est ultima formæ syllaba : atqui cùm prolata est ultima formæ syllaba, jam non existit Sacramentum physicè. Physica enim Sacramenti entitas ex omnibus formæ syllabis essentialiter constat : atqui cùm pronuntiatur ultima formæ syllaba, ceteræ non existunt amplius. Non enim existunt hæc verba, *Ego te baptiso*, cùm proferuntur ista, *Et Spiritûs sancti* : Imò nec existit ultima hæc syllaba; cùm statim ut prolata est, jam nihil sit physici; ergo cùm gratia nonnisi post completam hujus syllabæ prolationem pariatur, non producitur ab aliquo quod physicè existat, ac proin physicè produci non potest.

Prob. 2°. Baptisma fictè susceptum revivíscit, adeoque effectum suum operatur, pluribus quandoque annis postquam susceptum est : atqui tunc non operatur physicè, cùm tunc physicè esse desierit & jamdudum.

Prob. 3°. Inter causam physicam & effectum ejus debet esse proportio saltèm remota : atqui inter Sacramenta, quæ signa sunt corporea, & gratiam quæ est quid spirituale, nulla est etiam remota proportio ; cùm materiale & immateriale sint in genere prorsus diverso.

Prob. 4°. Non est tribuenda Sacramentis nobilior operandi ratio, quàm Christi Passioni ; cùm illa totam ab istâ vim suam mutuentur : atqui Passio Christi non est causa gratiæ nostræ physica, sed meritoria solùm seu moralis, ut docet Tridentinum, sess. 6. cap. 5.

Obj. 1°. Scriptura expressè docet hominem renasci *ex* aqua, salvum fieri *per* lavacrum regenerationis, mundari *in* verbo vitæ : atqui particulæ illæ physicam causalitatem exprimunt. Alioqui ambigi posset an omnia *per* Verbum physicè facta sint ; an *ex* illo physicè sint omnia ; an verè universa *in* ipso constent. R. neg. min. Ut enim è citatis vocibus erui non possit causalitas physica, sufficit ut iis utatur Scriptura, ubi de causis etiam moralibus agitur : atqui res sic se habet. Sic Apocal. 1. dicitur quòd *Christus lavit nos à peccatis nostris* IN *sanguine suo.* Sic Hebr. 9. idem *Christus* PER *proprium sanguinem semel in sancta* introiisse dicitur : atqui tamen Christus neque nos physicè lavit à peccatis in sanguine suo ; neque physicè per sanguinem in cœlum introivit, &c. unde ut detegatur causalitas prædictis particulis expressa, videndum est cui eas materiæ applicet Scriptura. Sic omnia *per* Verbum physicè creata esse intelligentur, tum quia nulla est creatura quæ esse possit causa physica creationis ; tum quia divinitatis characteres Verbo apprimè conveniunt, proinde & potentia creandi.

Obj. 2°. SS. Patres, ut Sacramentorum efficaciam explicent, ad solam Dei omnipotentiam admirabundi recurrunt : atqui nulla foret tantæ admirationis ratio nisi Sacramentorum causalitas esset physica. Quid enim tam mirum, quòd præsente syngraphâ moveatur quis ad debiti solutionem? R. neg. min. Seu enim physica sit, seu moralis Sacramentorum efficacia, est cur miremur, quòd Deus ad infirmi elementi præsentiam, atque ad vocem hominis plerumque peccati sordibus involuti, tam citò, tam infallibiliter, tam stabiliter animam ex

infensa sibi per gratiam reconciliet, atque in ea mansionem faciat.

Obj. 3°. Si Sacramenta physicè non operantur, jam sunt conditiones sine quibus non: atqui falsum consequens. Minor patet ex unanimi consensu Theologorum, cum S. Thomâ in 4. dist. 1. q. 1. a. 4. Prob. itaque major. Conditio sine qua non, ea est quæ licèt non determinet, ità se habet respectu effectûs, ut is eâ positâ ponatur, & sublatâ tollatur: atqui sic se habent Sacramenta in systemate nostro. Iis enim positis ponitur effectus, non quia Deum determinant, sed quia determinavit se Deus ad ponendum hunc effectum quoties signa hæc ponerentur.

R. 1°. argumentum hoc adversariis solvendum esse, pro casibus in quibus Sacramenta fictè suscepta reviviscunt; tunc enim, juxta ipsos, moraliter tantùm operantur.

R. 2°. ad 1. neg. maj. Conditio enim pura nihil habet quod activè influat in effectum: Sacramenta porrò verè influunt in effectum. Etverò conditio sine qua non, non movet agens principale ad actionem, sed tantùm removet id quo actio ejus prohiberetur: atqui Sacramenta Deum ad gratiæ infusionem movent, moraliter quidem, sed tamen verè.

Ad 2. neg. min. Ea enim moraliter determinant Deum, quæ Christi merita moraliter determinantia sibi annexa habent, & eo sensu includunt aliquid humanæ justificationi æquivalens; atqui talia sunt Sacramenta; ergo non sunt meræ conditiones.

Obj. 4°. Idem sit de ceteris Sacramentis judicium ac de Pœnitentia: atqui hæc gratiam physicè producit; quia Sacerdos mendaciter diceret, *Ego te absolvo*, nisi verè & realiter dimitteret peccata, ac proinde gratiam produceret. R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. qui enim moralis est causa alicujus effectûs, verè dicere potest, *Ego id operor.* Sic Christus verè posset dicere, *Ego vos per sanguinem meum justifico*, licèt justificatio nostra nonnisi moraliter per *Christi* sanguinem peracta fuerit. Sic quoque dicere

posset Episcopus in Ordinatione, *Do tibi potestatem offerendi Sacrificium*, licèt potestatem hanc non physicè pariat, sed solùm moràliter.

CONCLUSIO III. Sacramenta gratiam moraliter operantur.

Prob. 1°. Vel Sacramenta moraliter operantur, vel physicè, vel meræ sunt conditiones : atqui nec operantur physicè, nec meræ sunt conditiones.

Prob. 2°. Ut Sacramentis non alia quàm moralis causalitas attribuenda sit, tria sufficiunt; 1°. ut causalitas physica vix ac nè vix quidem intelligi possit; 2°. ut causalitas moralis sit in rei veritate causalitas propriè dicta ; 3°. ut sufficiat ad explicanda Patrum Conciliorumque testimonia, in quibus vis Sacramentorum maximè commendatur : atqui 1°. physica causalitas plena est obscuritatis, vixque ab aliis quàm ab assertoribus suis intelligitur, ut diximus; 2°. causalitas moralis est vera & propriè dicta causalitas; qui enim cædem imperat, vera est homicidii causa : unde & David Uriam interfecisse dicitur; 3°. demum eadem causalitas ad explicanda Patrum Conciliorumque dicta sufficit. Si enim Scriptura & Patres simpliciter & sine addito dicant sanguinem Christi mundare ab omni peccato, fidem salvare, eleemosynam liberare à morte; licèt mundatio, salus, liberatio à morte ab iisce causis non physicè sed moraliter profluant; quidni Sacramenta simpliciter dicantur parere gratiam, licèt non aliâ quàm morali efficientiâ donentur?

Obj. 1°. ex Joan. 6. *Caro* Christi in Eucharistia *verè est cibus*, ac proinde verè nutrit : sed quod moraliter tantùm operatur, non verè nutrit, sed quasi metaphoricè tantùm. R. neg. min. verè enim nutrit id quod animam impinguat, & adversùs hostis tentationes munit : atqui quod moraliter gratiam parit, utrumque abundè præstat.

Obj. 2°. Minister Sacramenti dicitur gratiam conferre : atqui si solùm moraliter Deum moveat, non poterit dici *conferre gratiam.* Tunc enim habebit

se ut creditor qui exhibitâ debitori syngraphâ, hunc movet ad collationem pecuniæ; atqui creditor ille nullibi dicitur pecuniam solvere.

R. ad 1. dist. maj. Dicitur gratiam conferre ut causa instrumentalis, C. ut causa primaria, parive cum ea gradu concurrens, N. Solutio patet ex dictis.

R. ad 2. dist. Minister se habet ut creditor, se, inquam, habet quantùm ad aliquid, C. quantùm ad omnia, N. Geminum enim est præcipuè discrimen inter Ministrum qui Sacramenta, & creditorem qui schedulam exhibet. Primum quod Minister ex Christi institutione habeat vim certam obtinendi effectûs; creditor verò sæpe sæpius nihil obtineat. Secundum, quòd creditor non possit dici solvere; quia solvit, non qui jus habet ad debitum, sed qui debitum contraxit; contra verò Minister dici possit gratiam dare, quia nihil est in ejus personâ quod huic *dantis* appellationi resistat; modò tamen nonnisi instrumentaliter dare intelligatur.

§. III. *De efficientiâ Sacramentorum antiquæ Legis.*

Circa discrimen Sacramentorum novæ & antiquæ Legis, quædam sunt de quibus Catholici conveniunt; quædam de quibus intèr se disputant. Nimirum conveniunt omnes differre utriusque legis Sacramenta, 1°. ritu externo; 2°. numero, qui apud Judæos major, brevior est apud nos; 3°. facilitate, Baptismi v. g. præ Circumcisione; 4°. nobilitate, quatenus nostra à Christo, antiqua verò à Mose promulgata sunt. Verùm an sicut ritu, sic efficaciâ differant, non ità convenitur. Præcipuas tantùm opiniones referam.

Prima eorum est, qui gratiam in veteribus Sacramentis collatam fuisse volunt non tantùm ex merito operantis, sed etiam præter illud, seu ex opere operato. Ità Durandus in 4. dist. 1. q. 5.

Secunda eorum est, qui de Circumcisione aliter ac de ceteris Sacramentis judicant; adeò ut illam vel ex opere operato, vel quasi ex opere operato gratiam

:nerativam saltèm infantibus contulisse velint;
:ra verò Sacramenta nonnisi ex opere operantis.
Tertia eorum est, qui nè ipsam quidem Circum-
onem per se gratiæ productivam fuisse sentiunt:
ii vel negant illam in remedium peccati origina-
i Deo fuisse institutam; vel si id fatentur, totam
s efficaciam à fide Ministri, parentumve aut
:ipientis suspensam fuisse volunt.
Ab his omnibus quantùm ad alia à Circumci-
ie Sacramenta recessit Magister Sent. qui L. 4.
:. 1. ait *ex operibus Legis neminem justificatum
sse, etiamsi ex fide & charitate fierent*; quia im-
suerat ea Deus *in servitutem, non in justificatio-
u.* Sit
CONCLUSIO I. Sacramenta Legis antiquæ in usu
itiam conferebant, sed non ex opere operato,
mptâ circumcisione de qua infrà.
Prob. 1. pars: 1°. quia alioqui nihil prorsus me-
antur Judæi ad Sacramenta sua cum fide & cari-
e accedentes, prout innuit Mag. Sentent. atqui
sum est id & erroneum. Omne enim pietatis
us bonum est & meritorium: atqui usus veterum
cramentorum, sicut & eorumdem collatio, erat
us pietatis, quo supremo Enti aliquid debiti ho-
ris pendebatur.
Prob. 2°. ex Canone Missæ in quo petimus ut
eus sacrificium nostrum, id est, actionem quâ sa-
ificium peragimus, acceptum habeat sicut accep-
vit *munera pueri* sui *Abel*, & sacrificium quod
i obtulerunt Abraham & Melchisedech: atqui ac-
nes Deo gratæ & acceptatæ non potuerunt esse
ie merito. Jam verò haud deterior fuit conditio
:rificiorum quæ sub Lege, quàm quæ ante Le-
m oblata sunt. Hinc toties testantur Scripturæ pio-
m Judæorum sacrificia suavissimi coram Deo fuisse
loris, ut Levit. 1. 3. &c. quod & ipse Deus, igne
elitus emisso victimas consumens, pluries declara-
t, ut Levit. 9. II. Reg. 6. Etverò quis meriti va-
iam existimet actionem quâ B. Virgo par turturum

in templo obtulit; id tamen dicendum foret, si legalium usus nihil iis profuisset à quibus ex fide etiam & caritate usurpabatur.

Obj. Lex vetus in jugum imposita fuit, ex Act. 15. ergo non in justificationem. Resp. neg. conseq. Qui enim onus sibi à Deo impositum ex animo & caritate subit, Dei voluntatem implet, ac proinde sine merito esse nequit.

Prob. 2. pars : 1°. quod gratiam operatur ex opere operato, hominem justificat efficaciori quo potest fieri modo : atqui vetera Sacramenta non justificabant.... Quæ enim erant partes Legis secundùm se totam infirmæ & inutilis, non justificabant præstantiori modo : atqui Sacramenta erant partes.... Prob. min. ex Hebr. 7. ubi sic : *Reprobatio fit præcedentis mandati propter infirmitatem ejus & inutilitatem : nihil enim ad perfectum adduxit Lex.* Ubi Lex non dicitur inutilis quia reprobata, sed reprobata quia inutilis : porrò quod reprobatur ut inutile, per se justificare non potuit.

Confirm. ex ejusdem Epistolæ cap. 10. *Impossibile est sanguine taurorum & hircorum auferri peccata. Ideo ingrediens mundum dicit* Christus : *Hostiam & oblationem noluisti.* Unde sic : Quæ per se, seu ex opere operato justificant, auferunt peccata : atqui antiqua Legis Sacramenta peccata non auferebant, etiam ante adventum Christi, & factam ab eo Legis abolitionem : cùm jam à primo suo in mundum ingressu testetur Christus, Deum hujusmodi Sacramenta, hostias & oblationes non acceptasse, quasi quæ ad peccati emundationem inservire possent.

Prob. 2°. ex Patribus. Chrysost. Orat. de Bapt. *Judaica expiatio*, inquit, *nequaquam à peccatis liberabat.... nostra verò & à peccatis liberat, & animam emundat.* Quæ verba thesim nostram expressè continent. S. Aug. in Psalm. 73. *Sacramenta novi Testamenti dant salutem, Sacramenta veteris promiserunt Salvatorem.* Et quæst. 25. in Lib. Num. *Si*

per se attendantur antiquæ Legis Sacramenta, *nullo pacto possunt mederi.* Ea sanè non prosunt ex opere operato, quæ nec *dant salutem*, nec *ullo pacto* mederi possunt.

Prob. 3°. ex Decreto Eugenii IV. ubi sic: *Novæ Legis Sacramenta... multùm à Sacramentis differunt antiquæ Legis. Illa enim non causabant gratiam, sed eam solùm per passionem Christi dandam esse figurabant; hæc verò nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt;* ergo opinio nostra, est Rom. Ecclesiæ doctrina, quam idcirco docet Catechismus Rom. part. 2. n. 27. ei proinde adhærendum, non quidem ut articulo fidei; (neque enim mens Eugenii fuit ut totidem fidei articulos Armenis ad credendum præscriberet) sed ut sententiæ, quæ ab ipsa Ecclesiarum omnium Matre plurimùm habet commendationis.

Obj. 1°. Scriptura de veteribus perinde ac de novis Sacramentis loquitur. Quæ enim Jacobi 5. de Unctione-Extremâ dicit: *Orent Presbyteri super eum, & oratio fidei salvabit infirmum;* haud absimilibus verbis loquitur Levit. 44. *Rogabit pro eo* Sacerdos, *& pro peccato ejus, & dimittetur ei.* R. dist. ant. Scriptura de veteribus perinde ac de novis loquitur respectu pœnæ & immunditiæ legalis, C. respectu gratiæ sanctificantis, N. Quæ enim respectu gratiæ somnia erant, figuræ & imagines; gratiam hanc per se non conferebant: atqui ex S. Basilio, L. de Spiritu S. c. 14. vetera Sacramenta erant figuræ, &c.

Inst. Hæc habet S. Paulus I. Cor. 10. de veteribus Hebræis: *Omnes eandem escam spiritualem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt: bibebant autem de spirituali consequente eos petrâ, petra autem erat Christus.* Unde sic: Spiritualis esca, spiritualis & potus à Christo profluens, nihil aliud esse potuit quàm gratia sanctificans: atqui Judæi escam & potum spiritualem in Sacramentis suis reperiebant ex Apostolo; ergo. R. neg. maj.

hìc quippe per ſpiritualem eſcam & potum intelligit ſolùm Apoſtolus manna & aquam de rupe ſcaturientem, quæ eo modo ſpiritualia dicuntur, quo petra ipſa dicitur Chriſtus quia nimirum utrumque vel indicabat potentiam Chriſti Iſraëlitas in deſerto nutrientis, vel ejuſdem aliquando venturi, & fideles corpore ac ſanguine ſuo refecturi ſignum erat, quod à fide ſolâ non autem à ſenſibus percipi poſſet. Præterea manna & aqua de rupe profluens, non erant veri nominis Sacramenta; tum quia alioqui facilè decies per diem Sacramentis refecti eſſent Judæi, quod ridiculum eſt; tum quia mannæ & aquæ de petra manantis, idem omnino erat apud Hebræos uſus, qui cibi & potûs alio tempore ſumpti; Sacramentum autem nonniſi religioſo modo tractatur; tum denique quia Sacramentum ritus eſt ſtabilis; manna autem Judæis nonniſi ad breve tempus inſerviit.

Inſt. 2°. Ex Aug. in Pſal. 77. *Idem in myſterio Judæorum* fuit *cibus & potus*, *qui noſter* : atqui non idem fuiſſet Judæorum cibus, qui noſter niſi cibus ille eodem in ipſis quo in nobis modo operatus fuiſſet. R. diſt. maj. Idem Judæorum cibus fuit & potus, qui noſter, idem inquam ſignificatione, C. idem virtute & efficaciâ, N. Pergit ſibi interpres Auguſtinus: *Significatione idem, non ſpecie; quia idem ipſe Chriſtus, illis in petra figuratus, nobis in carne manifeſtatur.*

Obj. 2°. duo rationis momenta; 1. Sacramenta populo Dei data erant ut media ſalutis: atqui non fuiſſent ſalutis media, niſi gratiam vi ſuâ contuliſſent; 2. qui Sacramento piè utebatur, plus recipiebat ſpiritualis lucri, quàm qui per ſignum arbitrarium, fidem ſuam profitebatur: atqui tamen æqua fuiſſet utriuſque conditio, niſi Sacramenta vim habuiſſent juſtificandi. R. ad 1. diſt. Sacramenta vetera erant media ſalutis, ſed media ſui generis, infirma ſcilicet, & quæ per ſe ſola non ſufficerent, C. media de ſe efficacia, N. Itaque nec conferri cum

cum nostris possunt vetera Sacramenta, nec tamen si secundùm annexas sibi appendices spectentur, pro signis indifferentibus haberi debent: 1°. quia instar Legis, cujus partes præcipuæ fuerunt, totidem erant Pædagogi, ad Christum deducentes; 2°. quia religiosam eorum frequentationem remunerare potuit Deus largioribus gratiis, haud quidem debitis operi exercito, sed ejus occasione per summam Dei misericordiam concessis. Unde concipi potest Judæos ritibus externis ad pietatem motos fuisse, Deum verò quasi motum hâc pietate, ad eam ultra condignum, si ità loqui fas est, remunerandam.

Ad 2. neg. min. Qui enim signis à Deo institutis piè utebatur, pietatis & fidei merito meritum jungebat obedientiæ: hoc autem merito carebat, qui vel arbitria usurpabat signa, vel nulla.

Conclusio II. Sacramenta Mosaïca gratiam producebant ex opere operantis.

Prob. 1°. Sacramenta gratiam producebant, ex I. p. Concl. atqui non producebant ex opere operato, ut vidimus II. p. ergo cùm inter utramque operandi rationem nullum verè sit medium, superest ut gratiam ex opere operantis produxerint.

Prob. 2°. Idem operari debuerunt Judaïca Sacramenta, quod legitima Judaïcarum solemnitatum celebratio: atqui hæc piè peracta spiritualem gratiam pariebat: uti apertè docet Isaïas c. 56. *Qui custodierint Sabbata mea, & tenuerint fœdus meum.... nomen sempiternum dabo eis.*

Obj. Sacramenta vetera ex Apostolo infirma erant & egena: atqui egena non fuissent, si ex adjutorio fidei peperissent gratiam. Nova enim Sacramenta nonnisi ex fidei auxilio gratiam pariunt. R. ad 1. neg. min. Egenum est enim respectu justificationis, id quod non per se, sed solùm dependenter ab alio tanquam causâ, justificationem parit: atqui vetera Sacramenta justificationem non pariebant per se, sed dependenter à fide tanquam ejusdem justificationis causâ. Unde justificatio consequens soli fidei res-

pondebat, aut saltèm soli divinæ miserationi, quæ fortè ut Sacramenti, sic & fidei defectum quandoque occasione Sacramenti supplebat.

Ad 2. dist. min. Sacramenta nostra non pariunt justitiam, nisi ex auxilio fidei, id est, supponunt fidem ut conditionem præviam, C. id est, à fide suam habent vim justificandi, N.

Conclusio III. Certum non est Circumcisionem institutam fuisse in remissionem peccati originalis.

Prob. Ille effectus Circumcisioni certò attribui non potest, qui neque ex Scripturis neque ex Patribus certò colligitur: atqui talis est peccati originalis per Circumcisionem remissio. Et quidem 1°. effectus ille erui nequit è Scriptura; tum quia hæc nullibi de eo loquitur: quin & hunc omittit S. Paulus Rom. 3. ubi tamen totus est in commendandâ Circumcisionis utilitate; tum quia signum fœderis independenter à Circumcisione initi, erat signum justitiæ independenter ab eadem Circumcisione collatæ: atqui Circumcisio erat signum fœderis independenter à Circumcisione initi. Nam Rom. 4. dicitur Abraham accepisse *signum Circumcisionis ut signaculum justitiæ, quæ est in præputio*, id est, quam acceperat adhuc incircumcisus. *Si autem*, ait hîc Estius, *cui primo data est Circumcisio, nihil ex ea consecutus est justitiæ, consequens apparet nec ceteros ex ea justificari potuisse.* 2°. neque idem effectus erui potest ex Traditione. Verissimè enim dixit Estius ibid. *Nec facilè quempiam reperias Augustino priorem, qui in signaculo Circumcisionis virtutem agnoscat animas à peccato mundandi: tametsi hæc opinio post Aug. eoque, ut apparet, autore, multùm apud Latinos recepta fuerit.* Et verò Circumcisionem nihil ad justitiam profecisse tradunt S. Justinus Dialog. cum Triphone, ubi sic: *Abraham Circumcisionem accepit in signum, non ad justitiam: quemadmodum & Scripturæ, & res ipsæ nos fateri cogunt*, Tertul. L. contra Judæos c. 3. *Pro-*

dens Deus quod hanc Circumcisionem in signum, *m in salutem esset daturus.* Concinunt Cyprian. ib. 1. contra Judæos c. 8. Epiphan. hæresi 8. hrysost. Hom. 27. in Genesim, ubi Circumcisio *d justitiam nihil* conferre dicitur, &c.

Cùm autem ab eâ antiquiorum Patrum opinione ecesserit Augustinus, *eoque, ut apparet, autore*, omplures alii, putà SS. Prosper, Fulgentius, Bea, Innocentius III. in cap. *Majores*, probata maet secunda Conclusionis nostræ pars, scilicet cerum nihil & unanime in præsenti negotio colligi osse ex Patribus.

Obj. id Genes. 17. v. 14. *Masculus, cujus præutii caro circumcisa non fuerit*, & quidem *octavo ie*, ut habent LXX. Interpretes, *delebitur anima lla de populo suo, quia pactum meum irritum fecit*: tqui pactum quod infans octo dierum violat, & viondo damnari meretur, est ipsum pactum quod Deus inierat cum Adamo, ut nisi abstineret à fructu retito, æternæ temporalique morti obnoxius fieret. Infans enim, utpotè præcepti incapax, nullius alteius pacti infractor esse potest: ità Aug. L. 16. de Civ. c. 27. R. neg. maj. hæc enim verba *octavo die*, quæ in mendosis Codicibus legebat Augustinus, & propter quæ pactum Deí ab ipsis etiam infantibus irritum fieri, ac proinde pactum hoc, non pactum cum Abraham, sed cum Adamo initum esse credidit; hæc, inquam, verba assuta sunt & Scripturæ extranea; unde nec in vulgata editione, nec in Codicibus Hebraicis, nec in Paraphrasi Caldaicâ habentur. Quapropter corruente Aug. fundamento, superstructam ei opinionem corruere necessum est. Itaque uxta germanam hujusce textûs lectionem, præcepum Circumcisionis dirigitur ad adultos, quos capite plecti mandat Deus, si pactum Circumcisionis irriium fecerint, id est, si se suosve circumcidi non curent. Hinc Exodi 4. propter omissam filii Moysis Circumcisionem, non filium, quia innocens erat, ed patrem, *quia reum, Deus* occidere voluit.

Inst. Verba hæc, *octavo die*, quæ in falsis Codicibus legisse supponitur Aug. reipsa habentur cit. cap. 17. Genes. v. 12. ubi dicitur : *Infans octo dierum circumcidetur in vobis ;* ergo stat totum Augustinianæ ratiocinationis robur. R. neg. ant. & conseq. neque enim hinc solùm petita erat Aug. ratiocinatio, quòd infans octavo die circumcidendus esset ; sed quòd omissâ hâc Circumcisione infans ille è populo Sanctorum deleri deberet : hanc porrò comminationem quam è Codicibus suis colligebat S. Doctor, non importat versus 12. ubi solùm præcipit Deus ut infans non ante octo à nativitate dies circumcidatur, nè ferendo dolori impar succumbat.

Quæres an in Augustini sententiâ Circumcisio labem originalem deleverit ex opere operato.

R. affirm. Sic enim loquitur S. Doctor Lib. 1. contra Crescon. c. 32. *Numquid apud Samaritanos circumcisus, si fieri tunc vellet Judæus, posset iterum circumcidi ? Nonne illius hominis error corrigeretur, signaculum autem fidei probaretur*, & infrà : *Cur Circumcisio & apud hæreticos Judæorum esse potuit, iste autem Baptismus apud hæreticos Christianorum non potest esse ?* Unde sic : Id quod valet independenter à merito tum Ministri tum suscipientis, valet per se, seu ex opere operato : atqui ex Aug. Circumcisio valebat independenter.... In parvulo enim aut in adulto hæretico, qui ab hæretico alio circumcidebatur, nullum erat meritum seu Ministri seu suscipientis : atqui tamen ex August. tunc valebat hujusmodi Circumcisio, sicut valet collatum ab hæreticis Baptisma, &c.

Neque ex hoc Augustini systemate convellitur Eugenii IV. Decretum. Is enim Pontifex nonnisi *antiquæ Legis* Sacramentis efficaciam ademit : atqui Circumcisio, quæ 400. ad minus annis ante Legem sancita erat, non fuit Sacramentum antiquæ Legis, sed Legis naturæ ; unde id Christi : Circumcisio *non ex Moyse est, sed ex Patribus.*

ARTICULUS SECUNDUS.

De Charactere.

CHaracter sacramentalis definitur Signum in anima indelebiliter impressum, per quod Christianus homo ab aliis distinguitur, fitque idoneus ad nonnulla quæ sunt cultûs, divini putà in Confirmatione ad profitendam fidem, in Ordine ad obeundas Ecclesiastici statûs functiones. Jam quæritur, 1°. an & per quæ Sacramenta imprimatur character; 2°. quæ sit ratio ejus constitutiva, & quæ proprietates.

§. I. *An & per quæ Sacram. imprimatur character.*

Characteris existentiam primus omnium negavit Wiclesus. Hunc secuti sunt Lutherus, Calvinus, &c.

CONCLUSIO I. Datur character sacramentalis.

Prob. Illud dogma admitti debet, quod & in Scripturis insinuatum, & confirmatum à Traditione, tandem definitum est ab Ecclesia: atqui dogma de quo loquimur, 1°. insinuatum est in Scripturis. Sic enim loquitur Apost. 2. Corinth. 1. *Qui unxit nos Deus, & signavit nos*, &c. Ephes. 4. *Nolite contristare Spiritum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis:* atqui signaculum de quo loquuntur citati textus, non incongruè intelligitur de signaculo characteris; tum quia distinguitur à signaculo gratiæ; *Unxit nos*, en operatio gratiæ, *& signavit*, en impressio characteris; tum quia Patres qui characterem admisêre, ad prædictos Apostoli textus allusisse videntur; imò eos de charactere disertè explicant Chrysost. Hom. 1. & 14. Œcumenius, & Theophil. Etverò S. Paulus hic alloquitur omnes etiam improbos, ac proinde homines signaculo gratiæ destitutos, ut ex ejus discursu apparet.

2°. Idem dogma confirmatum est à Patribus. S.

Cyrillus Præfat. in Catecheses : *Baptisma*, inquit, *signaculum sanctum & indelebile*. S. Ambr. L. 1. de Spir. S. c. 7. *Repete quia accepisti signaculum spiritale*. S. Aug. Epist. 185. n. 43. hanc reddit rationem cur Donatistas non rebaptiset : *Non facio injuriam characteri Imperatoris, cùm errorem corrigo desertoris*. Et L. 6. contra Donatistas c. 1. *Satis eluxit Pastoribus Ecclesiæ.... etiam ovem quæ foris errabat, & Dominicum characterem.... foris acceperat, venientem ad Christianæ unitatis salutem, ab errore corrigi.... characterem tamen Dominicum in ea agnosci potiùs quàm improbari*. Concinit Epiphanius hær. 8. ubi docet Fideles *in anima signari per Baptismum, quomodo Judæi in corpore per Circumcisionem signabantur*. Ex quibus sic in forma : Per characterem intelligit Ecclesia signum animæ indelebiliter inhærens, vi cujus homo Christo addictus ab alio secernitur : atqui signum hoc admisêre PP. Ubi enim agnoscitur nota indelebilis, nota quæ in ipsa hæresi suscipitur, nota quâ nè ipsi quidem apostatæ carent, nota quæ tam discernit fideles ab infidelibus, quàm Judæos à non Judæis Circumcisio ; ibi indubiè signum spiritale & indelebile de quo loquimur : atqui in citatis textibus agnoscitur nota indelebilis, &c.

3°. Demum idem de charactere dogma definitum est in Conciliis Florent. & Trident. quorum verba adduemus Concl. se q.

Prob. 2°. Constat semper moris fuisse in Ecclesia, ut Sacramenta quædam iterarentur, quædam minimè : atqui nulla discriminis hujus ratio reddi potest, nisi quò hæc characterem indelebilem pariant, illa verò nonnisi gratiam sanctificantem ; quæ cùm sæpè amittatur, æquum fuit ut hæc Sacramenta quæ nec in se, nec in ullo suî effectu permanent possent iterari.

Obj. 1°. Opinio cujus epocha assignari potest, inter fidei articulos computari nequit : atqui assignari potest epocha opinionis quæ characterem

adstruit. Hæc enim opinio Theologis omnibus ante Petrum Pictaviensem fuit prorsus ignota. Unde nihil de charactere habent Magister Sent. Hugo Victorin. Albertus Mag. &c. R. Neg. min. Veteres enim Theologi characterem, non ipso quidem characteris nomine, sed sub alio æquivalenti agnoverunt. Sic Mag. Sent. Lib. 4. dist. 7. *Utrumque*, ait loquens de Baptismo & Ordine, *Sacramentum est, & quâdam consecratione datur.... ideoque in Ecclesia Catholica utrumque non licèt iterari... quod indubitanter etiam de Confirmatione tenendum est.* Quid, quæso, à charactere differt consecratio illa ob quam prædicta tria Sacramenta iterari non possunt?

Obiit. ai 1205.

Obj. 2°. Ideo characterem per aliqua Sacramenta imprimi contendimus, quia hæc Sacramenta iterari non possunt: atqui hæc probatio duplici ex capite nutat: 1°. quia in ea vitiosus occurrit circulus; cùm characterem ex initerabilitate Sacramenti, & initerabilitatem ejusdem Sacramenti ex charactere per eum impresso colligamus; 2°. quia falsum est ea quæ iterari non possunt, imprimere characterem; cùm consecratio Calicis, imò Tonsura & Matrimonium iterari non possint, & tamen characterem non imprimant. R. datâ maj. quam ex prima nostra probatione falsam esse apparet, neg. min. ad 1. 2. nego hic esse vitiosum circulum. Ad hoc enim necessum est ut idem ex eodem secundùm eundem respectum probetur: id autem non habet locum in probatione de quâ agimus. Qui enim characterem probat ex initerabilitate, causam probat ex effectu; qui verò initerabilitatem colligit ex charactere, effectum probat ex causa. Sic qui diei lumen percipit, solis ortum probat tanquam causam ex effectu; contra verò cæcus, qui scit solem hodie oriri horâ quintâ, inde paulò post infert diem illuscescere, & servos ad operam vocat, adeòque effectum colligit ex causa.

Ad 2. 2. consecratio Calicis est extra rem; cùm res inanimæ characteris spiritualis incapaces sint,

Tonsura verò posset absolutè iterari, si sic videretur Ecclesiæ, cujus à nutu pendet ejus valor. Quod ad matrimonium attinet, ex se iterari potest cum diversis personnis, quod sufficit ut characterem non imprimat.

Obj. 3°. Quod nullius est utilitatis, admitti non debet: atqui character nullius est utilitatis. R. neg. min. & dico characterem imprimi, 1°. ut Deus hominem sibi specialiter vindicet tanquam domesticum, Filii sui jam passi notâ consignatum; 2°. ut post mortem maneat in Beatis ad gloriam tanquam animæ ornatus; & in reprobis ad opprobrium; 3°. ad deputationem, quæ congruentiùs fit per signum indelebile: decebat enim ut Ministri Sacerdotii æterni, signo quadantenùs æterno consignarentur.

CONCLUSIO. II. Baptismus, Confirmatio & Ordo characterem imprimunt, non alia Sacramenta.

Prob. 1. pars, 1°. ex Decreto Eugenii IV. quod his verbis adoptavit Tridentinum sess. 7. c. 9. *Si quis dixerit in tribus Sacramentis, Baptismo scilicet, Confirmatione & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possint, anathema sit*; 2°. ex unanimi Veterum consensu, qui acceptam hanc à prædecessoribus suis veritatem ad nos transmisere: & licèt de natura characteris disputaverint, nunquam tamen de ejus existentia dubitaverunt.

Prob. 2°. ex S. Aug. L. 2. contra Epist. Parmen. cap. 13. ubi hæc: *Utrumque*, Baptismus & Ordo, *Sacramentum est, & quâdam consecratione utrumque homini datur; ideoque in Catholica* Ecclesia *utrumque non licet iterari.* Idem docet S. Pater de Confirmatione ibid. c. 104. atqui ut jam observavimus, consecratio ex quâ initerabile redditur Sacramentum, idem est cùm charactere. Et certè, si Ordo characterem non imprimat, potest quis ex Sacerdote fieri Laïcus: quia in eo Sacerdotium mera erit deputatio exterior, quæ ut ab hominibus datur, sic & ab iis auferri poterit: atqui falsum est con-

sequens, ut alibi ostendemus contra Protestantes.

Prob. 2. pars: Ea Sacramenta & sola characterem imprimere debent, quæ constituunt hominem in novo statu, eoque de se constanti & perpetuo: atqui prædicta duntaxat Sacramenta, non autem alia hominem constituunt in novo statu... Homo enim per Baptismum adscribitur in familiam Christi, & idoneus efficitur qui omnia Ecclesiæ bona participet. Per Confirmationem adscribitur in militiam Christi, ut ex officio pugnet contra hostes fidei. Per Ordinem adscribitur Ministris Christi, & potestatem accipit bona illius aliis dispensandi: atqui triplex hæc adscriptio hominem constituit in novo statu qui de se constans est & perpetuus. Neque enim hodie solùm, sed semper idoneus esse debet baptisatus ad suscipienda Sacramenta, confirmatus ad vindicandam fidem, ordinatus ad distribuenda fidelibus Sacramenta, nisi ipse his muniis obicem ponat.

Aliud est de ceteris Sacramentis, quia sicut in politicis novum non recipit statum, qui comedit solum in familia Regis, vel post offensam reconciliatur domino, vel ab ægritudine sanatur, vel Regi subditos procreat, sic nec propriè in novo constituitur statu, qui Eucharistiâ spiritualiter reficitur, aut sanatur Pœnitentiâ, aut per Unctionem morientium inungitur ad agonem, aut per Matrimonium munitur contra concupiscentiam, & conjugii onera. Equidem qui connubio junguntur, novum inire dicuntur statum: verùm status ille de se perpetuus non est; cùm ubi decessit conjugum alter, alter ad alium statum planè disparem liber maneat

Obj. In omni Sacramento reperitur aliquid quod sit tantùm *res Sacramenti*, & aliquid quod sit *Sacramentum tantùm*, & demum aliquid quod est *res & Sacramentum*: atqui dempto charactere nihil est quod sit res simul & Sacramentum; ergo. Pro solutione.

Not. Theologi per *Sacramentum tantùm* illud intelligunt, quod significat & non significatur, per

rem Sacramenti id quod significatur, & non significat; ac denique per *rem simul & Sacramentum* id quod significat & significatur. Hæc distinctio, quæ cæteroqui nullum in Patribus fundamentum habet, haud ægrè concipitur in Sacramentis characterem habentibus: ibi enim materia & forma sunt Sacramentum tantùm quia characterem aliosque effectus significant, & ipsæ non significantur: ibi quoque gratia est res Sacramenti, quia significatur & non significat: ibi demum character dici potest res & Sacramentum, quia significat gratiam, & significatur à Sacramento. In Eucharistia quoque species sunt Sacramentum tantùm, quia significant corpus Christi & gratiam, & non significantur; gratia est res tantùm, quia significatur & non significat; denique corpus Christi est res simul & Sacramentum, quia significat gratiam, & significatur à verbis & speciebus. Demum in Matrimonio verba vel nutus contrahentium sunt Sacramentum tantùm; gratia sacramentalis est res tantùm, & indissolubilitas Matrimonio fidelium annexa, est res & Sacramentum, quia significatur per materiam & formam, & rursùs significat gratiam ac unionem Christi cum Ecclesiâ, aut Verbi divini cum naturâ humanâ.

Lugo.

Quod ad Extr. Unctionem spectat, censent satis communiter Doctores confortationem animi contra labores ægritudinis esse rem simul & Sacramentum; quia robur illud & à Sacramento significatur atque producitur saltèm aptitudinaliter, & signum est sanitatis animæ. Gravior est de Pœnitentia disceptatio. Thomistæ pro re & Sacramento admittunt contritionem, quia significatur per Confessionem, & significat atque parit gratiam: at modum hunc pluribus impugnat Lugo, & censet animæ pacem esse id quod in Pœnitentia res sit & Sacramentum. Verùm de his quæ obscuritatis plurimùm, parùm amœnitatis, utilitatis nihil habent, penes alios esto judicium.

§. II. *De essentia Characteris.*

Characteris essentiam alii reponunt in externa denominatione per quam deputatur homo ad sacra quædam munia; alii in relatione reali; alii in entitate absolutâ; alii cum P. le Courayer in ipsa Sacramenti initerabilitate. Sic in ille Lib. cui titulus, *Défense de la dissertation sur la validité des Ordinations des Anglois : De l'initérabilité au caractere, il n'y a pas d'autre distance, que celle d'une idée qui se conçoit à une expression sans idée.* Sit

CONCLUSIO. I. Character non consistit in Sacramenti initerabilitate.

Prob. ex Trident. suprà : *Si quis dixerit in tribus Sacramentis.... non imprimi characterem.... unde ea iterari non possint, anathema sit;* ergo aliud est character *unde* fluit initerabilitas, aliud initerabilitas, quæ fluit è charactere. Quapropter prædictam Courayeri propositionem proscripsit extraordinarius, qui an. 1727. Parisiis habitus est Cleri Gallicani Conventus.

CONCLUSIO II. Character non est mera denominatio extrinseca. Est contra Durandum.

Prob. 1°. Character est signum animæ indelebiliter impressum, eamque proin afficiens interiùs : atqui denominatio purè extrinseca, non afficit mentem interiùs; quia alioqui non esset extrinseca.

Confirm. Character adeò indelebilis est, ut in ipsis etiam reprobis perseveret : atqui nulla in reprobis manet deputatio extrinseca ad sacras functiones.

Prob. 2°. Definiit Synodus Trid. contra Novatores characterem esse aliquid animæ impressum; atqui admissâ Durandi opinione definitio isthæc jam non ferit Novatores. An ii enim negarunt usquam Ministros deputari ad functiones ministerii, idque vi potestatis à Christo acceptæ ? an negare potuerunt ex deputatione hâc novam enasci in homine denominationem extrinsecam; ergo Durandi opinio, ut errorem sapiens explodi debet.

T. 6. p. 619. Obj. id Augustini Serm. coram Emerito: *Si Donatus baptisasset in nomine suo, characterem impressisset*: atqui Donatus in nomine suo baptisans, nihil impressisset intrinseci, sed tantùm denominationem merè externam dare potuisset. R. dist. maj. Si Donatus in nomine Donati baptisasset, infixisset characterem suum, prout humano modo infingi potest, C. prout à Deo in baptisatis imprimitur, N. En Aug. verba: *Donatus*, quando baptisavit, *non baptisavit in nomine Donati. Nam si Donatus quando schisma fecit, in nomine Donati baptisaret, desertoris characterem infigeret*: ubi liquet S. Aug. nec de vero Baptismo loqui, quasi possit aliquis baptisari in nomine Donati, nec de vero charactere.

CONCLUSIO III. Character est ens reale, cui tamen annexa est multiplex relatio.

Prob. 1. pars: Character concipitur tanquam forma indelebiliter impressa, sigillans obligationem servandæ legis, fideles fidelibus eâdem notâ insignitis assimilans, in Beatis remanens ad ornatum, &c. atqui hæc enti reali competunt, non autem puræ relationi, cujus totum munus est, unum ad aliud referre.

Prob. 2. pars: quia character fundamentum est relationis tum ad Christum, cui non consignat; tum ad alios fideles qui de eodem ac nos charactere insigniti sunt; tum ad divinum cultum ad quem ordinat, &c.

Ceterùm character, utpotè qualitas permanens, subjectum suum bene afficiens; illudque ad aliquod supernaturale determinans, revocari potest ad habitum.

Quæres an character sit prorsus indelebilis.

R. 1°. characterem de potentiâ Dei absolutâ deleri posse. Character enim est aliquid creati; nulla porrò est creatura quæ à Deo deleri non possit.

R. 2°. characterem in hâc saltèm vitâ nusquam deletum iri; tum quia quædam est consecratio, hæc autem tandiu durat quandiu res consecrata; tum

quia nulla forma, si sit de se permanens, nisi per contrariam deletur: porrò character est forma de se permanens, & contrariam non habet; unde iis etiam imprimitur qui mortiferâ peccati tabe infecti sunt, quo differt à gratia, quæ contrarium habet.

R. 3°. cum D. Thoma 3. p. q. 65. a. 5. ad 3. *Post hanc vitam remanet character & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam.* Et verò *militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in his qui vicerunt ad gloriam, & in his qui sunt victi ad pœnam.*

Obj. Non remanent in damnatis habitus Theologici; ergo nec in iis manere debet character. R. neg. conseq. Habitus enim Theologici ordinantur ad operationes meritorias, quarum incapaces sunt reprobi. Character verò id præcipuè habet quòd consignet animam; quæ quidem nota reprobis ad ignominiam cedit.

CAPUT SEXTUM.

De Cæremoniis & Sacramentalibus.

ARTICULUS PRIMUS.

De Cæremoniis.

CÆrimoniæ, seu, ut nunc communiùs, nec meliùs dicitur, cæremoniæ, definiri possunt, Actus externi Religionis ad Dei cultum, ejusdemque cultûs ornatum legitimè instituti.

Cæremoniæ dividuntur 1°. in *divinas*, quæ Deum ipsum autorem habent; & *Ecclesiasticas*, quæ ab Apostolis eorumque successoribus institutæ fuerunt; 2°. in eas quæ circa personas versantur, ut exorcismi, aspersio aquæ; & eas quæ versantur circa locum, tempus, &c. ut Templorum consecrationes,

sanctificatio Quadragesimæ; 3°. in *generales*, quæ ubique, & *particulares*, quæ nonnisi certis in locis observantur, ut jejunium Sabbati, quod Augustini ævo servabatur Romæ, non Mediolani; 4°. in *temporales*, quæ ad tempus institutæ sunt, ut abstinentia à sanguine & suffocato; & *perpetuas*, quæ perpetuò vigere debent, ut ritus essentiales Sacramentorum; 5°. in *essentiales*, quæ sine rei interitu omitti non possunt, quales sunt quæ circa materiam, formam, intentionem, personam & potestatem Ministri versantur; *integrantes*, quæ licèt ad Sacramenti substantiam non pertineant, ad solemnitatem ejus complendam graviter præscriptæ sunt, ut in Missa mixtio aquæ cum vino; & *accidentales*, quæ nec spectant ad essentiam, nec sensu mox exposito actionem ministerii complent, sed adornant, ut genuflexio, tunsio pectoris.

Jam tria quæruntur; 1°. an Ecclesia cæremonias instituere possit; 2°. an quæ de facto ab eâ institutæ sunt, piè institutæ fuerint; 3°. an liberum sit sancitas ab Ecclesia cæremonias prætermittere.

Conclusio. I. Potest Ecclesia sacros ad Dei cultum ritus instituere. Ità Trid. sess. 21. c. 2.

Prob. 1°. Non minor est in condendis ritibus potestas Ecclesiæ Catholicæ, quàm olim fuerit Synagogæ Judæorum, & etiamnum sit Synagogæ Anglicanæ aut Lutheranæ : atqui potuit, 1°. Synagoga Judaïca sacros sibi ritus instituere, ut patet ex c. 9. Esther, ubi instituitur festum sortium, de quo nihil præceperat Moyses; ex c. 16. Judith, ubi nova sancitur solemnitas in memoriam prostrati Holofernis; ac demum ex I. Machab. c. 4. ubi indicitur solemnitas dedicationis Templi, quam Christus ipse celebravit, Joan. 10. v. 22. nulli porrò sunt in Ecclesia ritus majoris momenti, quàm ipsæ Festorum celebrationes; 2°. idem sibi jus arrogavit Synagoga, tum Anglicana, ubi hodièque vigent festivitates aliquæ, jejunium quadragesimale, vestes sacerdotales; tum Lutherana, secundùm id Confessionis Augustanæ :

Servantur apud nos Lutheranos *usitatæ Cæremoniæ ferè omnes.* Hinc etiam J. Fabricius Junior : *Exorcismus cumBaptismo conjunctus in nostris Ecclesiis retinetur, quia sic placuit Ecclesiæ Catholicæ jam indè ferè à temporibus Apostolorum.*

Prob. 2°. Id potest Ecclesia, cujus faciendi exemplum accepit à Christo, & ab Apostolis : atqui Ecclesia exemplum exercendi ritus quosdam ad cultum Dei, fideliumque institutionem accepit 1°. à Christo : is enim licèt absque cæremonia ulla mentes & corpora sanare poterat, id tamen sub certis ritibus aliquando præstitit. Sic Apostolis daturus Spiritum S. *insufflavit in eos*, Joan. 20. Sic *elevatis manibus benedixit eis*, Luc. 24. Sic ex sputo lutum fecit, & digitos in aures misit, ut cæco & surdo mederetur, Joan. 9. 2°. Idem Ecclesiæ exemplum præbuerunt Apostoli, seu cùm præcepêre, ut Gentiles ad fidem conversi abstinerent à suffocato & sanguine, seu cùm ea, quæ ad decentem Sacramentorum administrationem pertinent, constituerunt; ut constituisse infert S. Aug. ex his I. Cor. 11. verbis, *Cetera, cùm venero, disponam;* quæ S. Doctor de Eucharistiâ ante omnem cibum sumendâ interpretatur, Epist. 54.

Act. 15.

CONCLUSIO II. Ritus ab Ecclesia instituti, piè & laudabiliter instituti fuêre. Est præsertim contra Calvinianos, qui nudum cultum invexêre.

Prob. Ut sacri Ecclesiæ Catholicæ ritus piè instituti dicantur, sufficit ut ipsâ antiquitate venerabiles sint; ut ad divini cultûs majestatem conferant; ut Fidelium, eorum præsertim qui rudes sunt, intelligentiam adjuvent; ut neminem non moveant ad pietatem ; ut Catholicos ab Hæreticis distinguant : atqui tales sunt Ecclesiæ Romanæ ritus.

1°. Quidem ipsâ antiquitate sunt venerandi. Ut enim, qui omnes in præsenti percurrere non possum, eorum quibusdam immorer, qui Calvinianam bilem acriùs commoverunt. Ritus ii præcipuè consistunt in signo Crucis, quo Fideles & Ministri se

suaque multa consignare solent; in benedictionibus aquæ & similium; in exorcismis; in usu thuris, thymiamatum, vestium sacerdotalium, &c. atqui horum rituum nè unus quidem est qui antiquitate suâ conspicuus non sit. De signo Crucis res patet ex Tertull. L. de corona militis: *Ad omnem progressum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad vestitum & calceatum, ad lavacra, ad mensas, ad lumina, ad cubilia, ad sedilia frontem signaculo Crucis terimus. Harum & aliarum ejusmodi consuetudinum si legem expostules Scripturarum, nullam invenies; traditio tibi prætendetur auctrix, consuetudo confirmatrix, & fides observatrix.* En ergo signum Crucis jam ab ipsis Tertulliani temporibus traditione & consuetudine firmatum.

Idem & meritò dixeris de benedictione aquæ & similium, cujus normam Ecclesia accepit tum à Christo, qui panes benedixit, Luc 9. tum ab Apostolo, qui I. Timot. 4. ait: *Omnis creatura Dei bona est, sanctificatur enim per verbum Dei & orationem.* Unde aquæ benedicendæ usus à primævâ mundi Christiani ætate viguit; juxta id S. Cypriani Epist. 12. *Oportet mundari & sanctificari aquam priùs à Sacerdote.*

Quod ad exorcismos attinet, ii etiam tantæ sunt in Ecclesia antiquitatis, ut ubique Gentium quarto Ecclesiæ seculo usurparentur. *Constat*, ait J. Fabricius, suprà laudatus, *quòd Aug. peccatum originis probat in infantibus, quòd universa Ecclesia ubique exorcismos Baptismis parvulorum præmittat.*

Idem est de luminarium usu, qui ab Apostolis ad Judæorum normam incœpit. *Erant lampades copiosæ in cœnaculo ubi* ad frangendum panem *eramus congregati*, ait S. Lucas, Act. 20. nec dubio procul tam copiosæ ad propellendas noctis tenebras necessariæ erant. Nequè solum ad illuminationem, sed & ad mysticas significationes accensa sunt luminaria, quidquid contradixerit Cl. Le Vert. *Per totas Orientis Ecclesias*, ait S. Hieron. Epist. adv. Vigilant.

quando Evangelium legendum est, accenduntur luminaria jam sole rutilante, non utique ad fugandas tenebras, sed ad signum lætitiæ demonstrandum. Sed de his & aliis dicemus ubi de Sacrificio.

2°. Cæremoniæ ad divini cultûs decentiam splendoremque conferunt: certè si quid hîc pompæ damus, utì futiliter objiciunt Calvinistæ, damus præeunte puriorum temporum exemplo. Norunt omnes quàm ægrè ferret Julianus Apostata, eum, quem contemptim vocabat filium Mariæ, aureis vasis coli.

3°. Rudium intelligentiam adjuvant, ut docet Aug. Epist. 55. tum quia sacri ritus sunt imperitis loco Scripturæ; tum quia meliùs intelligent rustici ex exorcismis in Baptismo adhiberi solitis, parvulum esse sub diaboli jugo, quàm ex efficacioribus Scripturæ argumentis.

4°. Movent ad pietatem, & animum per visibilia erigunt ad invisibilia. Nescit Catholicorum nemo è sacris ritibus plures esse, præsertim hebdomadâ sanctâ, quibus duriora corda ad lachrymas moveantur. Hinc Autor libri cui titulus, *Religio medici*, etsi ex hæreticorum grege, *In Processione solemni*, inquit, *quandoque abundantiùs fieri, cùm qui fortè unà aderant contradicendi studio, immodico risu diffluerent.*

5°. Cæremoniarum usus Catholicos distinguit ab Hæreticis, hisque suam exprobrat novitatem. Quisquis enim vel ipsum Dei exteriùs colendi morem in Basilicis Catholicorum & Calvinianorum templis intuitus fuerit, sic secum facilè discurret: Vera est Ecclesia quæ ab Ecclesiâ primævâ descendit; falsa est à contrario, quæ suî non ante seculum XVI. creatrix fuit: atqui Rom. Ecclesia descendit à primævâ, Calviniana verò non ità pridem suî creatrix fuit. Nempe verò in Ecclesiâ primævâ erat luminarium & thymiamatum usus, erant statim ut esse potuerunt, splendida ad Dei cultum ornamenta, distincti à *profanis Ministrorum* habitus, aquæ,

olei, & similium benedictiones, fixæ in Officiis divinis linguæ usurpatio; ergo primævæ est antiquitatis Ecclesia in qua hæc hodiedum servantur; ergo è contra nova est & novissima Ecclesia, quæ nihil horum habet.

Objiciuntur quinque potissimùm à Calvinianis; 1°. quod Rom. Ecclesia cultum suum mundanâ pompâ vestierit; 2°. quòd cultus noster tot diffluat cæremoniis, quot Judaïcus; 3°. quòd Christus exteriorem, qui certis in locis fiat, cultum aboleverit, Joan 4. *Venit hora, quando neque in monte hoc, neque in Jerosolymis adorabitis Patrem;* 4°. quòd Catholici in majori rituum suorum parte impios Ethnicorum ritus renovent; 5°. quòd ignotâ linguâ in Officiis suis utantur.

R. ad 1. malè dici pompam satanæ, id quod non ad hominem, sed ad Dei gloriam refertur. Ecquis argentum, aurum & gemmas ad ornatum hominis solius creata fuisse existimet, non etiam ad cultum Dei, qui iis Tabernaculum suum adornari præcepit.

R. ad 2. Longum est discrimen ritus inter Mosaïcos & Christianos, seu numerum spectes, seu rerum difficultatem, seu pœnas transgressoribus intentatas. Unum nobis est sacrificium, innumera penè Judæis erant; unum Judæis templum, quò ex remotissimis partibus stato tempore eundem erat, nobis Basilicæ in villis & urbibus. Judæi ad 583. præcepta tenebantur, Catholicis quinque aut sex incumbunt præcepta Ecclesiæ.

R. ad 3. Abutuntur hîc fœdè, ut immutabiliter solent, Calviniani verbis Scripturæ: neque enim vel templa erigi vetat Christus, Joan. 4. vel his specialem reverentiam haberi; sed duntaxat docet, futurum paulò post, ut nemo vel Jerosolymis, vel in monte Garisim tantùm adorare teneatur.

R. ad 4. Malum quidem esse, si quis Gentilium ritus imitetur in eo quod inverecundi habent ex parte materiæ, formæ vel finis; secùs si id solùm

ex iisdem ritibus arripiat, quo legitimum numen piè coli possit: hæc autem fuit Ecclesiæ agendi ratio. Instituerat sibi diabolus templa, aras, sacrificia, sacerdotes, sacerdotales habitus, thymiamata: quid sanctius fieri potuit, quàm si hæc ad Dei cultum transveherentur? Etverò annon templis uti licebit, quia templis usa fuerit gentilitas? An abjiciendi sacrorum Ministri, quia Ministros habuerit Jupiter? an nefas fuerit Virginibus se castas exhibere Christo, quia Romæ Vestales habuerit diabolus?

De ritu Officia Latinè celebrandi, diximus, Tom. 2. p. 420.

CONCLUSIO III. Peccat mortaliter qui essentiales vel integrantes ritus omittit; secùs si solùm accidentales aliquos, nisi adsit scandalum, &c.

Prob. 1. pars, quia qui ritum essentialem omittit, Sacramentum irritat, & gravem illud suscipienti injuriam facit.

Prob. 2. pars, quia licèt partem solùm integrantem omittens, Sacramentum non faciat nullum, transgreditur tamen Ecclesiæ legem in re gravi. Hinc peccat letaliter qui in loco profano, vel sine sacris vestibus celebrat.

Prob. 3. pars, quia ritus purè accidentales remotè solùm concurrunt ad Sacramentum, nec graviter ad actionem ministerii conferunt.

Dixi 1°. *accidentales aliquos*, qui enim omnes ferè aut quàm plurimos Missæ ritus, eos præsertim qui in Canone continentur, ex culpabili negligentiâ omitteret, gravis esset culpæ reus juxta eos etiam qui à rigidioribus opiniunculis abhorrent.

Dixi 2°. *secluso contemptu*: is enim, juxta S. Bernardum, *convertit in crimen gravis rebellionis, nævum satis levem simplicis trànsgressionis*. In his porrò materiis contemptui æquivalere videtur gravis incuria seu in addiscendis, seu in exercendis sacris ceremoniis: Quoti tamen proh dolor! quoti Sacerdotes verba non jungunt actionibus, cœremonias dimidiant, cruces sic efformant, ut muscas tantùm abigere videantur?

Dixi 3°. *& scandalo*: quia væ ei per quem præsertim in rebus tanti momenti scandalum venit: hujus utique scandali reos se faciunt, qui novos in Missa ritus instituunt, aut ab aliis institutos adoptant.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Sacramentalibus.

Sacramentalia sunt res ad cultum Dei religioso ritu ab Ecclesia ordinatæ, & ex communi fidelium persuasione ad hominum sanctificationem specialiter inservientes. Per *res* hìc etiam actus intelliguntur. Sex præcipuè sunt Sacramentalia, hoc expressa versiculo:

Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedicens.

Orans, indicat Orationem Dominicam, ad quam reducunt aliqui preces in Ecclesiis solemniter consecratis fusas, alii etiam pectoris percussionem. *Tinctus*, denotat aquæ lustralis sumptionem, vel receptionem tempore aspersionis. *Edens*, panem benedictum, qui & Eulogia dictus est ab antiquis. *Confessus*, designat confessionem quæ publicè fit Feriâ V. in Cœna Domini; vel eam quæ fit initio Missæ, & quandoque ad Primam & Completorium. *Dans*, idem est ac largiens eleemosynam. *Benedicens*, Episcopi aut Abbatis benedictionem exprimit. De oratione Domini & eleemosynâ diximus alibi. De ceteris quæritur præcipuè an gratiam per se producant.

R. 1°. nulla esse Sacramentalia, quæ veniales etiam culpas ex opere operato dimittant. Ratio est 1°. quia efficacitas illa nullum in Scriptura, Traditione, aut ratione ipsâ fundamentum habet; 2°. quòd Sacramentalia utpotè ab Ecclesiâ instituta, quidquid virtutis habent, receperint ab ipsa: atqui Ecclesia non habet potestatem veniales culpas immediatè, & citra Sacramentorum opem delendi; ergo nec virtutem hanc Sacramentalibus impertiri

poteſt. Malè ergo Lutherani in Auguſtana Confeſſione & alibi paſſim, arguunt Catholicos, quaſi doceant hominem per ejuſmodi ritus promereri juſtificationem.

R. 2°. totam Sacramentalium vim pendere ex opere operantis, ità ut & in uſu Sacramentalium excitetur devotio, ac conſequenter explicita aut implicita peccatorum deteſtatio; & hæc quidem excitentur faciliùs ob preces quas in hujuſmodi rebus benedicendis fudit Eccleſia, & per quas impetrat, ut qui iis dignè uſi fuerint, gratias recipiant uberiores. Etverò ſi privati per oleum, aquam panem, & ſimilia à ſe benedicta, ſalutares effectus aliis obtinuerint, ut teſtatur Hiſtoria Eccleſiaſtica; à fortiori præſtare id poterit per preces ſuas Eccleſia, in qua Sancti omnes continentur.

At, inquies, tam poteſt Eccleſia certis ſignis alligare Chriſti merita ad delendas culpas, quàm poſſit ea alligare indulgentiis ad condonationem pœnarum: atqui hoc poteſt; ergo & illud. Etverò Auguſtinus: *Delet*, inquit, *hæc oratio*, Dominica ſcilicet, *minima & quotidiana peccata.*

Enchi cap.

R. ad 1. neg. maj. Diſparitas eſt quòd remiſſio pœnæ quæ poſt deletam culpam remanet, non requirat operationem intrinſecam in anima, ſed ſolam extrinſecam condonationem: atverò remiſſio culpæ, cùm maculam tollat ab anima, fieri non poteſt niſi per operationem quæ animam ipſam tangat: unde cùm Eccleſia nec phyſicè nec moraliter, extra Sacramenta in animam agere valeat, impoſſibile eſt ab eâ quidpiam inſtitui quo deleantur peccata.

R. ad 2. diſt. Delet Oratio Dominica peccata, delet, inquam, ex opere operantis, in quantum continet quamdam peccatorum deteſtationem in his contentam verbis, *Dimitte nobis debita noſtra*, C. delet ex opere operato, N.

TRACTATUS
DE BAPTISMO.

TRACTATUM hunc pro more in plura partiemur Capita, quæ Baptiſmi eſſentiam, inſtitutionem, partes, Miniſtrum, ſubjectum, effectus, aliaque id genus exponent.

CAPUT PRIMUM.

De naturâ, diviſione & inſtitutione Baptiſmi.

BAptiſmus, Græcè immerſio, ſeu ablutio, definitur Sacramentum regenerationis per aquam in verbo vitæ; vel, Sacramentum novæ Legis, ad ſpiritualem hominis regenerationem à Chriſto inſtitutum, conferendumque per externam corporis ablutionem ſub certâ verborum formâ. Utraque definitio legitima eſt; quia omnes utriuſque termini verum quid & ad rei definitæ conceptionem neceſſarium enuntiant: 1°. enim dicitur Baptiſmus eſſe *Sacramentum;* & meritò, cum ſit ſignum ſenſibile ad ſpiritualem hominis regenerationem conſtitutum, ut patebit ex dicendis cap. VI. 2°. eſt & illud Sacramentum *à Chriſto inſtitutum*, de quo ſtatim; 3°. inſtitutum eſt *ad ſpiritualem hominis regenerationem;* quia *Baptiſmus non ſolùm delicta purgat, ſed ità id præſtat ac ſi denuò generati eſſemus;* 4°. inſtitutum eſt *ut conferatur per ablutionem aquæ*, &c. quæ verba materiam ejus & formam exhibent.

S. Chryſoſt. Cathec. 1. ad Illumin.

Baptiſmus analogè dividitur in Baptiſmum fluminis, ſanguinis & flaminis. Baptiſmus *fluminis* eſt ille de quo ſtatim, qui nimirùm recipitur per ablutionem

aqueam sub certâ verborum formâ. Baptismus *sanguinis*, est passio seu martyrium hominis nondum sacramentaliter baptisati. Baptismus *flaminis* seu spiritûs, est ardens recipiendi Baptismi desiderium, quod habet homo nondum baptisatus & verè contritus, ideoque dolore & lacrymis quasi perfusus & baptisatus.

Jam duo quæruntur, 1°. an Baptismus Christi, idem sit cum Baptismo Joannis; 2°. posito quòd ambo Baptismi à se differant, quo tempore institutum sit Baptisma Christianorum.

Quod ad primum spectat, Calviniani & Lutherani, qui Sacramentorum vim in eo totam reponunt, quòd finem excitare valeant, parem utrique Joannis & Christi Baptismo efficaciam tribuerunt. E Catholicis verò alii, ut Durandus, Baptismum Joannis pro vero habuêre Sacramento, quod ad veterem Legem pertineret. Alii eum neque ad veterem, neque ad novam Legem, sed inter utramque quasi medium fuisse volunt: ità SS. Bonaventura & Thomas in 4. dist. 2. Alii denique *Baptismum Joannis, non fuisse per se Sacramentum, sed quasi quoddam sacramentale disponens ad Baptismum Christi* existimant: ità re pleniùs perpensâ idem S. Thomas 3. p. q. 38. a. 1. ad 1. Sit

CONCLUSIO. Baptismus Joannis non fuit veri nominis Sacramentum.

Prob. 1°. Ad rationem Sacramenti requiritur ritus stabilis, institutus à Christo, & qui per se habeat vim justificandi: atqui Baptismus Joannis 1°. non fuit ritus stabilis ac permanens, cùm brevi admodum subsistere debuerit, *quantùm* nempe *satis esset ad parandam viam Domino*; 2°. nec fuit à Christo institutus eâ speciali ratione quæ requiritur ad Sacramentum: alioqui enim vel Christi Sacramentum, vel Sacramentum simpliciter diceretur; & tamen ubique & semper vocatur Baptisma Joannis; 3°. demum nec gratiam producebat per se, cùm esset is solùm Baptismus in aquâ, non autem

Aug. L. 5. de Bapt. c. 9.

in Spiritu sancto, prout Marci 1. docebat Joannes ipse his verbis: *Ego baptisavi vos in aqua, ille vos baptisabit in Spiritu sancto.*

Prob. 2°. si Baptismus Joannis idem fuisset cum Christi Baptismo, qui semel Joannis Baptisma recepissent, haud denuò fuissent baptisati in nomine Christi; cùm nusquam iteratum fuerit Baptisma ritè collatum: atqui tamen tincti semel Baptismo Joannis, rursum Christi Baptismate initiati sunt. Minor patet ex Act. 19. ubi Paulus jussit Discipulos aliquot, qui solum Joannis Baptisma receperant, *in nomine Domini Jesu* baptisari.

Prob. 3°. Baptismus Christi nunquam sine certâ verborum formulâ collatus est: atqui ex Scripturis, quæ sola sunt Calvinianorum regula, efficaciter probari nequit Baptismum Joannis sub certâ verborum formulâ collatum esse.

Prob. 4°. ex Patribus: Origenes in Joan. tom. 8. sic habet: *Qui in Actis baptisati erant in Joannis Baptismo, denuò ab Apostolo baptisantur, quia regeneratio non apud Joannem, sed apud Jesum per Apostolos suos fiebat.* Plures recensere superfluum fuerit, cùm fateatur Calvinus, *Veteres* utrumque Baptismum *discernere. Si quis* ergo dixerit *Baptismum Joannis habuisse eandem vim cum Baptismo Christi; anathema sit.*

Trid. sess. 7. can. 1.

Obj. 1°. Ubi est idem signum, idem autor, eademque significatio, ibi idem est Sacramentum: atqui in Christi ac Joannis Baptismate fuêre 1°. idem signum, nempe aqua per ablutionem data: 2°. idem autor, nimirum Deus, unde Christus Baptismum Joannis *è cœlo* esse declarat; 3°. eadem significatio, scilicet remissio peccatorum: unde vim utriusque Baptismi iisdem planè verbis exprimit Scriptura: *Venit* Joannes, ait Lucas c. 3. *prædicans Baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.* Petrus verò Act. 2. *Baptisetur unusquisque vestrûm in nomine J. C. in remissionem peccatorum.*

Matt. 21.

R. 1°. neg. maj. quia ad idem Sacramentum requiritur insuper forma utrobique par: atqui probari nequit

sequit Joannem eâdem usum esse formâ, quâ usus est Christus.

R. 2°. neg. min. Etsi enim hìc & illic idem fuit signum, at non idem autor, aut eadem practica significatio. Non idem autor, si propriè loqui velis: quia Baptismus Christi à Christo erat tanquam à causâ particulariter operante: Baptismus verò Joannis non erat à Deo, nisi ut quodcumque aliud sanctum sancti Præcursoris opus. Neque etiam eadem fuit practica utriusque Baptismi significatio: 1°. quia haud necessum fuisset eos denuò tingi, qui semel à Joanne tincti essent, & ii tamen denuò tincti sunt Act. 19. 2°. quia falsum est vim Baptismi utriusque iisdem exprimi verbis: nam Christi Baptismus dicitur simpliciter *in remissionem peccatorum*, quod peccata per ipsum remitti indicat; Baptismus verò Joannis, dicitur tantùm Baptismus *pœnitentiæ in remissionem peccatorum*, id est, Baptismus excitans ad pœnitentiam, quâ remittuntur peccata: atque hinc Joannis Baptismus ab Augustino vocatur, *Remissio peccatorum in spe*.

Obj. 2°. Baptismus qui peccata dimittebat, idem quoad substantiam fuit cum Baptismo Christi: atqui Joannis Baptismus peccata dimittebat. Prob. min. ex S. Basilio L. 1. de Bapt. *Quantacumque*, inquit, *& qualiacumque peccata* quis *confessus fuisset*, *& baptisabatur* à Joanne *in Jordane fluvio*, *statim veniam consequebatur peccatorum*. Et verò declarat Aug. L. 5. de Bapt. c. 10. nolle se *pugnaciter* agere cum iis qui *dimissa in Baptismo Joannis esse peccata* contendent.

T. 2. c 632.

R. dist. min. Baptismus Joannis peccata dimittebat ex opere operantis, C. ex opere operato, N. Excitabat Joannis Baptismus in iis à quibus suscipiebatur, spiritum pœnitentiæ, cujus ope iidem veniam peccati consequebantur: at non illicò peccata remittebat vi sibi inditâ, prout dimisit Baptismus Christi; neque id asseruit Basilius, qui eò loci totus est, non ut Baptismum Præcursoris æquiparet

Baptismo Messiæ; sed ut illum præferat Moysis Baptismo, qui nullius, juxta S. Doctorem fuit utilitatis, quia nec in eo ullum fuit pœnitentiæ signum, nec ulla peccatorum confessio, nec propositum vitæ melioris: quæ omnia in Baptismo Joannis occurrerunt.

Ad Augustinum dico, eum in objecto textu argumentari ex *dato*, non autem ex *concesso*: quasi dicat, Esto, demus Donatistis remissa per Baptismum Joannis fuisse peccata: quid tum in eorum gratiam? an quia baptisati Baptismo Joannis, denuò receperint Baptismum Christi, ut *aliquam ampliorem sanctificationem* perciperent; ideo jam Christi Baptismo donati ab hæreticis, denuò baptisandi erunt? En Augustini ratiocinatio, in qua *dat*, sed non *concedit*, Baptismum Joannis remisisse peccata: cùm & ante & post objecta verba totus sit S. Doctor ut adstruat iteratum esse Joannis Baptisma, quia peccatum non deleret nisi *in spe*, unde hunc Augustini locum redarguit Calvinus.

Ibid.

Quòd spectat ad alterum caput, constat 1°. Christum non priùs Baptismum suum instituisse, quàm à Joanne baptisaretur; cùm exinde tantùm legem gratiæ promulgare incœperit; 2°. eum ante ascensionem suam Sacramentum hoc instituisse. Quæritur ergo quo intermedio tempore constitui debeat hujus institutionis epocha. Multæ autem sunt eâ de re opiniones, quæ ex dicendis sat intelligentur. Sit

CONCLUSIO I. Christus Baptismum ante mortem suam instituit.

Prob. 1°. Christus per se & per discipulos suos ante Passionem suam baptisavit, ut constat ex Joan. 3. v. 22. & 4. v. 2. atqui non baptisavit Baptismo Joannis. Prob. minor; 1°. quia Discipuli Joannis ægrè tulerunt, quòd Christus baptisaret: atqui nisi aliud contulisset Baptisma quàm Joannis, jam è contra gratulari Magistro suo debuissent, quòd is cujus *corrigiam calceamenti solvere dignus* non erat, se tamen quasi Discipulum ejus profiteretur, ejusque

Baptismum adoptaret ; 2°. quia Baptismus Joannis nec Spiritum sanctum, nec peccatorum remissionem conferebat : atqui Baptismus quo baptisabat Christus, conferebat utrumque, & id docet Præcursor ipse Joan. 1. his verbis : *Ego baptiso in aqua : medius autem vestrûm stetit, quem vos nescitis... hic est qui baptisat in Spiritu sancto.*

Prob. 2°. Apostoli non alium aliis contulêre Baptismum, quàm quem à Christo immediatè vel mediatè acceperant : atqui Apostoli ipsum receperant Baptismum Christi, non Joannis : 1°. quia *non decebat Sponsum dare Baptismum amici vel servi*, ut bene Aug. Epist. 44. 2°. quia exigebat ordo ut Ecclesiæ Principes illam eâdem, quam aliis reseraturi erant, januâ ingrederentur : porrò Baptismus est, fuitque semper Ecclesiæ janua. Etverò, ait ibid. Aug. *Quomodò poterant Eucharistiam accipere Apostoli nondum baptisati ?*

Obj. 1°. Si Baptisma Christi fuisset in usu ante passionem ejus, utique dedisset Spiritum S. atqui ante Christi passionem datus non fuit Spiritus S. secundùm id Joan. 7. *Nondum Spiritus erat datus, quia Jesus nondum erat glorificatus.* R. dist. min. Ante passionem datus non fuit Spiritus sanctus visibili formâ, eâdemque plenitudine, C. datus non fuit modo qui ad justificationem sufficeret, N. Solutio est S. August. Lib. 83. qq. q. 62. sic ille : *Spiritus S. latenter dabatur ante Domini clarificationem ; post manifestationem autem divinitatis ejus, manifestiùs datus est.* Etverò annon justificatus erat Petrus, qui *mundus totus erat ?* annon justificata peccatrix, cui multa remissa fuerant peccata ?

Nec est quod opponantur Chrysostomus, Leo, aliique nonnulli Patres : in his enim levioris momenti quæstionibus, quæ Patres diversas in sententias traxerunt, iis adhærendum, qui & rem indagarunt penitùs, & gravioribus nituntur argumentis : porrò præsentem materiam profundiùs investigasse videtur Augustinus ; ejusque probationes Scripturæ

congruunt magis quàm ceterorum, qui nonnisi obiter de Baptismi institutione disseruerunt.

Obj. 2°. Quod vim suam ex passione Christi habet, ante eandem institui non potuit: atqui Baptismus.... unde Augstinus Tract. 15. in Joan. *De latere Christi Sacramenta Ecclesiæ fluxêre;* Ergo.

R. dist. min. Baptismus vim suam habet ex passione Christi, vel factâ, vel prævisâ & acceptatâ, C. factâ necessariò, N. Nam passio Christi est causa moralis & meritoria: porrò ut causa moralis & meritoria operetur, non est necesse ut existat actu, sed satis est ut aliquando extitura sit.

Ad August. dist. Sacramenta fluxerunt è latere Christi, quatenùs Christus eorum pretium moriendo plenè persolvit, C. fluxerunt, quasi tunc fuerint instituta, N. Hinc enim sequeretur Eucharistiam à Christo institutam non fuisse pridiè quàm pateretur.

Obj. 3°. Baptismus Christi aperit cœlum baptisato: atqui nulli ante Ascensionem Domini apertum est cœlum; ergo nullus ante Ascensionem fuit Baptismus. R. dist. maj. Baptismus aperit cœlum, id est, facit hominem dignum gloriâ cœlesti suo tempore recipiendâ, C. recipiendâ hîc & nunc, N. Itaque digni erant cœlo qui piè susceperant Baptismum; sed quia membra Capiti præire non decebat, nemo in cœlos ante receptus est, quàm Christus eò ascendens, captivam secum duxerit captivitatem.

Conclusio II. Christus nec antequàm baptisaretur à Joanne, nec dum ab eo baptisatus est, nec dum colloqueretur cum Nicodemo, Baptisma instituit.

Prob. 1. pars, quia Christus necdum hucusque prædicaverat Evangelium, aut assumpserat Apostolos quos de Baptismo instrueret.

Prob. 2. pars. 1°. quia institutio Sacramentorum est actus Legislatoris; cùm nova Sacramenta nonnisi pro Lege nova institui possint: atqui Christus cùm submisit se Baptismo Joannis, non gessit Legislatoris personam, sed pœnitentis potiùs, qui aliena jam

peccata abluere incipit; 2°. ideo censet Tournelyus Christum instituisse Baptisma suum, cùm in Jordane ablutus est; quia ipse tunc aquas sanctificavit, eisque indidit vim gratiæ conferendæ, prout docent Patres non pauci: atqui hæc ratio nulla est; tum quia sanctificatio hæc de sanctitate formaliter aquis tunc inditâ intelligi nequit, cùm vis sanctificandi non sit in aqua nisi ex Trinitatis invocatione, tum quia consequenter sanctificatio illa mera erat aquæ deputatio ad id quod deinceps futurum erat: porrò aliud est aquam deputare ad hoc ut aliquando sit Sacramenti instituendi materia, aliud instituere Sacramentum.

Prob. 3. pars: Institutio Sacramenti pro publica necessitate conditi, non in angulo fieri debuit, sed ad minus coram iis qui præcones ejus & ministri futuri erant: atqui si Christus in colloquio quod cum Nicodemo habuit, instituisset Baptismum, ipsum in angulo, & conclavi instituisset; ergo.

Confirm. Ideo adversarii volunt Baptisma tunc à Domino fuisse institutum, quia ejus necessitatem his verbis edocuit, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. atqui hæc verba non magis probant factam tunc institutionem Baptismi, quàm parallela hæc Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis..... non habebitis vitam in vobis*, probent institutam fuisse Eucharistiam, quando eadem protulit Christus.

CONCLUSIO III. Ergo Christus Baptismum instituit sub illud tempus quo misit Apostolos suos prædicare & baptisare.

Prob. 1°. quia vel hoc tempore institutum est Baptisma, vel aliis quæ proximè assignata sunt: atqui non aliis istis, ut probatum est; ergo. 2°. quia Baptismum sub illud tempus institui decuit, quo jacienda erant novæ Ecclesiæ fundamenta, & laborandum ut acquireretur Domino plebs perfecta: atqui quo tempore Christus misit Apostolos prædicare, jacienda fuerunt novæ Ecclesiæ fundamenta, illudque agendum ut pararetur Domino plebs per-

fecta, idque non per prædicationem ſolùm, ſed & ope Baptiſmi, quem Chriſtus per Diſcipulos ſuos conferebat. Quando autem obligare cœperit lex Baptiſmi colligi poteſt ex dictis in Tract. de Legibus, Tom. 1. p. 242.

CAPUT SECUNDUM.

De materia Baptiſmi.

AGemus 1°. de materia remota; 2°. de proxima.

ARTICULUS PRIMUS.

De materia remota Baptiſmi.

HÆretici quidam materiam omnem Baptiſmo ſuſtulerunt, ut Gnoſtici, Archontici, & Manichæi, qui aquam, imò & viſibilia omnia mali principii fœtum eſſe mentiebantur. Alii loco aquæ ignem adhibuerunt, ut Jacobitæ, quia ſcriptum ſit: *Ille vos baptiſabit in Spiritu & igne.* Flagellantes verbo & exemplo prædicabant, *unumquemque baptiſari debere proprio ſanguine per flagella de corpore excuſſo.* Lutherus ſenſit, *Quidquid balnei loco eſſe poteſt, illud aptum eſſe ad baptiſandum.* Aliter nunc cenſent Proteſtantes. Sit

CONCLUSIO. Materia remota Baptiſmi, eaque neceſſaria, eſt aqua ſola naturalis, ſeu elementaris.

Prob. Ea eſt neceſſaria Baptiſmi materia, quam inſtituit Chriſtus, quam uſurparunt Apoſtoli, qua utendum eſſe conſtanter docuêre Patres & Concilia: atqui 1°. aquam ut ſolam Baptiſmi materiam inſtituit Chriſtus. Sic enim loquebatur Matth. 28. *Docete omnes gentes, baptiſantes eos*, &c. atqui is baptiſandi actus, ex eodem Chriſto Domino in aqua perficiendus erat, ſecundùm id Salvatoris ipſius,

Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. 2°. eandem adhibuêre materiam Apostoli. Siquidem Act. 10. Petrus Cornelium, ejusque familiares baptisaturus: *Numquid aquam*, inquit, *quis prohibere potest, ut non baptisentur hi*, &c. ibid. c. 8. *Descenderunt uterque in aquam, Philippus & Eunuchus, & baptisavit eum.* 3°. eâdem materiâ utendum, constanter tradidêre Patres. Justinus Apol. 2. *Adducuntur*, inquit, *à nobis* Catechumeni, *ubi aqua est... nam in aqua lavantur.* August. Tract. 15. in Joan. *Tolle aquam, non est Baptismus.* 4°. idem definiêre Concilia, quorum instar sit Trid. sess. 7. can. 2. de Bapt. *Si quis dixerit aquam veram & naturalem non esse de necessitate Baptismi... anathema sit.*

Joan. 3. 5.

Obj. 1°. Præcipua Conclusionis nostræ probatio desumitur ex his Christi verbis: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto*: atqui hinc colligi nequit aquam naturalem, esse Baptismi materiam. Ad id enim satis est ut eo loco vox *aqua* non usurpari debeat sensu naturali, sed metaphorico; nimirum pro ipso Spiritu interiùs animam abluente: atqui res ità se habet. Nam 1°. non magis per aquam in citato loco intelligi potest materia Baptismi, quàm nomine Spiritûs, constat porrò Spiritum non esse Baptismi materiam; 2°. redarguit Christus Nicodemum, quòd ignoret hominem posse ex aqua renasci: atqui si Christus de aqua naturali loqui voluerit, nihil fuit cur Nicodemum redargueret. Neque enim is scire poterat rem quæ à libera Christi voluntate pendebat; 3°. non magis vox, *aqua*, apud Joannem, veram aquam significat, quàm verum ignem significet vox ignis in eo textu: *Ipse vos baptisabit in Spiritu sancto & igne*: atqui hoc non.

Matth. 3.

R. ad 1. & 2. neg. min. *Quod* enim *in Scripturis sanctis perspicuè sonat, non est figuratè* intelligendum, ex Aug. L. 3. de Doctr. Christ. c. 10. atqui vox *aqua* in textu citato tam perspicuè aquam

naturalem sonat, ut eam tota sic semper intellexerit Ecclesia; ergo vox illa non est accipienda *figuratè*. Etverò nè ipsi quidem Pelagiani ad commentum hoc recurrere ausi sunt. Nec nocent argutiæ in contrarium appositæ.

Non 1. aqua enim potest esse materia Sacramenti, non autem Spiritus; ergo ab uno ad aliud nulla est illatio.

Non 2. redarguitur enim Nicodemus, non quia minimè caperet, hominem ex aqua renasci debere, sed quòd non assequeretur sensum hujus verbi, *Oportet vos nasci denuò*: debuerat enim *Magister in Israël* concipere, hîc agi de nova nativitate spirituali, cujus ut juvenes sic & senes capaces sint. Imò vir Legis peritus intelligere debuerat imminere tempus quo facies terræ per aquam renovanda esset, secundùm id Ezechiel. c. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris*, &c.

Non 3. siquidem vox *aqua*, constanti seculorum omnium usu litteraliter accepta est: ignis verò de quo Matth. 3. semper sumptus est metaphoricè. Etverò quis ignem veram ablutionis materiam esse putet?

Obj. 2°. Si aqua, necessaria foret Baptismi materies, non valeret Baptisma in arena, vinove collatum: atqui valet tamen. Prob. min. 1°. ex Nicephoro Lib. 3. Hist. Eccl. 37. ubi refert, Judæum, qui *subitò moriturus credebatur*, *arenâ baptisatum esse*, idque validè, cùm statim convaluerit; 2°. ex Siricio Papâ, qui infantem vino ablutum, *si in SS. Trinitate baptisatus est*, validè tinctum declarat: prout & fecit Stephanus II.

R. neg. min. Ad 1. dico incertam esse veritatem historiæ à J. Moscho primùm, deinde à Nicephoro relatæ. Tum quia Cedrenus eam sub Antonino pio evenissè scribit; Nicephorus verò tempore Aurelii; tum quia Judæum arenâ baptisatum Dionysio Alex. præsentatum esse scribit Nicephorus;

2. dico suppositititium esse illud ad Siricii aut
ni responsum, ut fatentur eruditi. Etverò
responso, Presbyter qui aquam penes se
, baptisavit in vino, censurâ plectendus
, quia *contra Canonum sententiam ire præ-*
: an verò sat habuisset Papa urgere Cano-
im Christi institutionem, & Apostolorum
urgere poterat?
iis colliges 1°. cum S. Carolo, materiam
ni esse aquam omnem, quæ communi ho-
usu est & vocatur aqua sinè addito, *sive*
is sit, sive fluvii, sive paludis, sive putei,
tis. Neque etiam refert limpida sit an turbida,
an frigida, dulcis an salsa, colorata, an secùs;
liter producta, an per miraculum, modò hæc
niat cum nostrâ. Idem est de sudore qui tem-
nimboso è parietibus suboritur. Itèm & de
uæ ex nive & grandine resolutis conficitur.
resolutis, nix enim, glacies, grando, nebula,
, ut per se non lavant, sic nec quâ tales Bap-
nateria esse possunt, nisi saltèm actionis tem-

3. p. q. 66. art. 4. *potest fieri Baptismus* : secùs si aqua adeò prævaleat, ut verè adhuc aqua dici possit, ut aqua lutosa.

Colliges 3°. non valiturum Baptisma collatum in vino, lacte, oleo, salivâ, sanguine, lachrymis, sudore, urina, ptisannâ, offâ, jusculo, aut cerevisia bene decoctis, lixivia perfectâ, succo ex pomis, pyris cerasisve expresso : quia hæc morali hominum judicio non reputantur aqua usualis. Ut autem valet aqua per sulphureos meatus transmissa; sic & valeret transmissa per cineres. Imò nec valori Baptismatis obesset ratio lixiviæ, jusculi in quo coctæ sunt carnes, aut atramenti, si plus hæc de aquâ quàm de alienâ substantiâ retineant : *quod ex spissitudine perspici potest*, ait ibid. S. Thomas. Credimus tamen contra S. Doctorem, licitum esse uti necessitatis casu, seu aquis quæ verno tempore stillant è vitibus, seu liquoribus alchymicis, 1°. quia in extremis extrema quæque remedia tentari debent; 2°. quia quæ ceteras aquæ proprietates habent, ad minus aqua dubia reputari possunt : atqui, ait Discastillo, *vidi amphoras bene grandes aquæ ex vitibus colligi, nec in colore, sapore, aut odore deprehendere potui, in quo differrent ab elementari* aquâ.

In dubio an liquor quispiam sit aqua naturalis, non licet eo uti extra necessitatem : hæc verò si instet non licebit modò, sed & necessum erit dubiâ uti materiâ sub conditione; quia longè minus est malum si Sacramentum periculo nullitatis, quàm si homo certitudini damnationis exponatur.

Qui domi in necessitate baptisant, curare debent ut aquâ benedictâ utantur, quia est id decentius, magisque accedit ad praxim Ecclesiæ. In Baptismo solemni aqua esse debet chrismate permixta, eodemque anno in pervigilio Paschæ aut Pentecostes benedicta, juxta id S. Basilii lib. de Spir. S. *Benedicimus aquam Baptismatis, & oleum unctionis.* Qui secus fecerit, gravis peccati reus videtur.

Non convenit an gravis sit obligatio præfatam

aquam in solemni Baptismò adhibendi. Sunt qui in ejus omissione levem solùm culpam inesse putent, quia, inquiunt, benedictio hæc nec ad essentiam aut integritatem Sacramenti confert, nec grave quidpiam mysterium significat. Alii grave hîc peccatum admittunt: ità vel ipse Diana, & meliùs: 1°. quia aqua chrismate delibata expressiùs significat unctionem Spiritûs sancti; 2°. quia Ecclesiæ solemnitas in consecrando chrismate, ejusque in eodem asservando cura, non levis obligationis indicia esse videntur; 3°. quia graviter reus judicari solet, seu Episcopus qui *non per singulos annos in Cœnâ Domini chrisma conficit*, seu Parochus qui non recenti, sed anni præcedentis chrismate, quod post Pascha comburere debuerat, utitur, ut ex veteri Canone colligit Pontas, v. *Baptême*, cas. 6. quanto igitur delinquet graviùs qui nec novo nec antiquo chrismate uti voluerit?

Can. 11 De consect. dist. 3.

Animadvertat ergo *Parochus*, ait S. Carolus Borrom. in Instructionibus suis, *ut aqua, quæ materia Sacramenti Baptismi est, non solùm vera naturalisque sit, sed etiam eo ipso anno... benedicta in Sabbato Sancto, aut Sabbato Pentecostes.*

Quòd si intra annum pro temporis diuturnitate aliâve causâ illam corrumpi contigerit, in Sacrarium propè Fontem Parochus projiciet, statimque & Fontem purgabit: & verò si in urbe est, ad Metropolitanam; si in Diœcesi, ad Plebanam Ecclesiam veniet, unde proprio vasculo nitido aquam baptismalem accipiat, in Parochialemque Ecclesiam secretò ferat; ubi quamprimùm in Fontem effundet, baptismalique aquæ allatæ tantùm etiam aquæ puræ nitidæ & recentis addet, quantùm satis erit. Hoc ipsum quoque præstabit, si etiam aqua baptismalis per annum aliquo modo defecerit.

Et quoniam interdum accidit, ut in summâ hieme baptismalis aqua vi frigoris conglaciet, aut gelida nimis fiat: tunc ut aliquo calore liquefacta, aut calefacta, usui ad baptisandum infantem esse

possit, aliam aquam vase mundo calefactam immisceri licet, quæ aqua calefacta longè paucior erit, quàm illa quæ benedicta est. Quâ in re etiam cavebit Sacerdos, nè quid aliud commisceat quàm aquam puram & naturalem, quamvis calidam.

Nè verò temeraria manus abutatur aquâ baptismali ad superstitionem & perniciem, Sacerdos Fontem ex præscripto bene communitum, serâ etiam clavique claudet, quàm nè Clerico quidem committens, apud se custodiet perpetuò.

ARTICULUS SECUNDUS.

De materiâ proximâ Baptismi.

ABlutio est materia proxima Baptismi : de hâc quæritur 1°. an per immersionem fieri debeat; 2°. an valeat ablutio occisiva. Sit

CONCLUSIO I. Baptismus solemnis ab Apostolorum ævo usque ad seculum XIII. per trinam immersionem collatus est : valet tamen collatus seu per aspersionem seu per infusionem successivè factam.

Prob. 1. pars, ex Patribus : ità Justinus Apol. 2. Cyrillus Hierosſ. Catechesi 2. Basilius Lib. de Spiritu S. c. 27. ubi ait *ter immergi hominem* in Baptismo. Hinc Apostolici Canones, qui expressi sunt ex antiquis Conciliis, sic habent can. 50. *Si quis Episcopus aut Presbyter, non triennam immersionem... celebret, sed semel* tantùm *mergat, deponatur.*

Quòd autem is trinæ mersionis ritus ad seculum usque XIII. perduraverit, patet 1°. quia necdum desierat tempore Petri Lombardi, qui an. 1164. obiit. Is enim de proximâ Baptismi materiâ differens, altum silet de infusione, & solùm quærit *quoties immersio fieri debeat*; 2°. quia S. Thomas, qui die 7. Martis an. 1274. diem clausit extremum, ait q. 66. art. 7. *tutius* esse *baptisare per modum immersionis, quia hoc habet usus communior.*

Prob. 2. pars, Si non valeat Baptisma per as-

mersionem vel infusionem collatum, utique quia præceperit Christus ipsum per mersionem conferri, idque sub pœnâ nullitatis: atqui nuspiam id præcepit Christus seu verbo, seu exemplo. Non 1. cùm nullus citari possit Scripturæ textus, qui Baptismum infusione vel aspersione datum, viribus carere insinuet. Non 2. quia multa fecit Christus in Sacramentorum dispensatione, quæ non mandavit fieri, & multò minùs sub nullitatis pœnâ. Sic Apostolorum pedes lavit ante institutionem Eucharistiæ, eamque in azymo pane consecravit, & post Cœnam porrexit Apostolis; nec tamen hæc à suis fieri præcepit.

Confim. 1°. quia prioris puriorisque ævi Ecclesia ratum habuit Baptisma per ablutionem aut infusionem collatum; ut liquet ex variis Conciliis quæ Clinicorum, seu eorum qui in lecto jacentes abluebantur, Baptisma validum agnovêre, ut Romanum an. 251 sub Cornelio, in quo haud rejectum fuit Baptisma quod Novatianus in lecto decumbens receperat; Neocæsariense an. 314. can. 12. ubi *si quis in ægritudine fuerit baptisatus, ad honorem Presbyterii* promoveri vetatur, *nisi fortè propter sequens studium ejus & fidem: atque hominum raritatem talis possit admitti*: si autem ad Presbyterium admitti poterat; ergo validè fuerat baptisatus.

Confirm. 2°. quia ad valorem Baptismi non requisivit Christus nisi aquam pro materiâ remotâ; & ablutionem propriè dictam pro materiâ proximâ, juxta istud, *Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos*: atqui, ut bene S. Thomas ibid. art. 7. *ablutio fieri potest non solùm per modum immersionis, sed etiam per modum aspersionis vel effusionis*. Unde vox Baptismi, quamvis sæpius immersionem significet, non rarò tamen simplicem aquæ effusionem exprimit. Sic Lucæ 11. Pharisæus, qui Christum ad mensam invitaverat, cœpit intra se cogitare, *quare* idem Christus *non esset baptisatus*, id est, manus non lavisset *ante prandium*. Idem colligitur *ex Marci 7. v. 4.*

Prob. 3. pars, quia ad Baptismum requiritur vera & propriè dicta ablutio: atqui nisi aquæ contactus successivè fiat, jam non erit ablutio vera. Unde qui unâ aut alterâ guttâ non defluente aspergitur, poterit quidem dici madefactus, at verò nullibi ablutus aut lotus dicetur; ergo.

Obj. 1°. Ritus ab Apostolis ipsis dimanans, ut quidpiam ad Baptismi substantiam pertinens, divino jure præscriptus est: atqui trinæ immersionis ritus ab Apostolis ipsis dimanavit.... Ille enim ritus non ut merum disciplinæ caput, sed ut aliquid ad Baptismi substantiam pertinens, ab Apostolis dimanavit, quem qui omisêre, invalidum dedisse Baptisma crediti sunt: sed qui immersionis ritum neglexêre, &c. Prob. min. 1°. ex Cornelio Papâ, qui cum Romanâ suâ Synodo Baptismum Novatiano in lecto decumbenti collatum reprobavit; 2°. ex Canone 7. Concilii I. CP. ubi sic loquuntur Patres: *Eunomianos, qui in unam demersionem baptisantur, ut Gentiles acceptamus, & tum demum eos baptisamus*: profectò qui post acceptum in una demersione Baptismum habentur *ut Gentiles*, & rebaptisantur, haud creduntur validè baptisati; ergo.

R. ad 1. & 2. neg. min. & dico 1°. Baptismum Novatiano datum per infusionem, rejectum à Cornelio non fuisse. Verba Sancti Pontificis quæ difficultatem movent, deprompta sunt ex ejus ad Fabium Antiochenum Epistolâ, ubi sic *Dum jamjamque moriturus creditur* Novatianus *in ipso in quo jacebat lectulo perfusus, Baptismum suscepit: si tamen hujuscemodi Baptismum suscepisse dicendus est*: atqui verba hæc non indicant dubium de valore Baptismi, sed solùm de ejus effectu: 1°. quia nec per transennam insinuat Cornelius, Novatianum alio indigere Baptismo: id sanè non omissurus, si prius Baptisma irritum judicasset: 2°. quia conqueritur Cornelius, quòd neque Eucharistiam, neque Confirmationem pro more illius temporis recepisset. Novatianus postquam conva-

Apud Euseb. L. 6. c. 43.

fuerat. Supponebat igitur geminum hoc Sacramentum à Novatiano recipi potuisse & debuisse: atqui neutrum à quopiam recipi potest & debet, nisi validè baptisato: ergo supponebat Cornelius valere Baptismum à Novatiano susceptum; ergo tantùm de effectu ejus dubitabat; & meritò, quia qui Baptismum non amore, sed solo mortis metu, & fortè jam suî parùm vel nihil compos receperat; qui sanitati redditus nihil eorum fecerat, quæ consueverant piè baptisati, is in magnam haud recepti Spiritûs sancti suspicionem veniebat.

Dico 2°. Eunomianos non simpliciter ob trinæ immersionis defectum, sed propter defectum legitimæ formæ denuò fuisse baptisatos. Etsi enim Ariani plures ritè baptisarent, constat tamen Eunomianos, qui non infimum inter Arianos locum tenebant, præscriptam à Christo formam rejecisse sub tempora Concilii CP. I. unde in odium SS. Trinitatis & semel tantùm mergebant, & non mergebant in nomine Patris, & Filii, &c. sed solùm in Christi mortem. Ità constat ex Theodoreto Lib. 4. hæret. fab. c. 3. & ex S. Epiphan. hær. 76. Pari de causa reprobatum est Bonosiacorum Baptisma, quia nempe, ut ait Pelagius II. *baptisabant solummodò in mortem Christi unâ immersione.*

Inst. Saltèm immersio necessaria est necessitate præcepti divini. Ideo siquidem, juxta nos, Baptismus per infusionem hodie dari potest, quia sic datus olim fuerit iis qui in lecto vel in carcere recumbebant; atqui hinc colligi nequit immersionem non esse necessariam necessitate præcepti divini; sicut ex eo quòd ægri in extremis positi absolvantur, etiamsi peccata sua confessi non fuerint, colligi non potest, confessionem explicitam peccatorum non esse necessariam necessitate præcepti divini.

R. ad 1. neg. ant. Siquidem certum videtur, immersionem omissam fuisse etiam extra gravissimæ necessitatis casus, ut cùm Apostoli unâ die quinque hominum millia, per aspersionem utique, bap-

tisarunt, qui aliis diebus facilè potuissent immergi: porrò quæ sunt præcepti divini nonnisi in urgentissimæ necessitatis casu omitti possunt.

Ad 2. 1°. neg. maj. Neque enim hinc precisè probamus immersionem à Christo præceptam non fuisse, quòd Ecclesia ipsam non adhibuerit in quocumque etiam extremæ necessitatis casu, sed quia ipsam non adhibuerit in casibus in quibus res à Christo præcepta adhiberi possit & debeat. Si enim infusione solâ tincti sint aliquando quibus impossibile erat immersionem pati; at certum est sæpius factum esse ut per solam infusionem tingerentur, seu ægri qui balneum pati potuissent; seu viri viribus valentes, ut qui ab Apostolis baptisati fuêre. Adde quòd Ecclesia cui perpetuò assistit Spiritus sanctus, nusquam judicatura fuisset immersionem à Deo præceptam non esse, si hæc de facto præcepta esset. Aliud est de confessione explicitâ peccatorum: hæc enim semper necessaria judicata fuit in omnibus casibus in quibus urgent præcepta divina; unde ab illa ii solùm immunes fuêre, qui à linguæ vel rationis usu excidissent.

Ex tertia Conclusionis parte colliges 1°. invalidum esse Baptisma, cùm quis unâ tantùm aut alterâ guttâ non defluente aspergitur. Debet enim homo ab actione Baptismi dici lotus, tinctus, ablutus: porrò ex communi sapientum æstimatione non dicitur quis tinctus, ablutus & lotus ex contactu guttulæ aquæ, sed ex successivo aquæ defluentis motu.

Colliges 2°. curandum esse ut perfundatur unâ ex præcipuis corporis partibus, maximè verò caput in quo vigent sensus omnes. Quapropter quisquis alibi quàm in capite baptisatus fuerit, ut urgente periculo baptisari debet ubicumque potest, denuò rebaptisandus est sub conditione. Hinc S. Thomas hìc q. 68. a. 11. *Si primò caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptisari periculo imminente, & non est posteà rebaptisandus, si eum perfectè nasci contigerit.* Secùs, propter

:orum ablutione denominabitur quis physice
s.
em de causâ repetendum credo Baptisma si
in secundinis ablutus fuerit; multòque magis,
n in vestibus. Si tamen aperto jam ostio uteri,
apertio quædam est inchoatio nativitatis extra
ı) caro infantis, vel saltèm secundina infantem
circumdans, possit tubi ope, vel madefactâ
m manu ablui, non erit id omittendum; quia
est dubia tentare remedia, quàm nulla. Cete-
ei qui tubo aquam ad infantem necdum egres-
nmitteret, cavendum ut calidam immittat,
rigidæ immissio mortem inferret matri.
liges 4°. valere Baptismum, si infans aquæ è
lefluenti supponatur: quia sicut verè maculat
a & qui eam aspergit luto, & qui eam luto
at; sic verè abluit corpus, qui vel ipsum per-
aquâ, vel ipsum applicat aquæ. Ità accura-
Theologi, qui tamen id nonnisi in necessitatis
ermittunt. Quod si aquæ ad corpus accessio,
at ab ipso Ministro, non stabit Baptismus:
ion verificabitur forma, *Ego te baptiso.* Hinc

hominem cum funiculo dimittat in fluvium : is enim verè ait se baptisare.

Hâc occasione quæritur an ad Baptismum sufficiat ablutio occisiva ; seu ut loquuntur alii, immersio sine emersione. Not. duplex distingui debet ablutio occisiva : alia quæ licet abluto mortem inferat, nihilominùs reputatur ablutio, ut si quis puerum abluat aquâ ferventi aut venenatâ : alia quæ ratione circumstantiarum moraliter reputetur diversa ab eo quod sapientes per ablutionem intelligunt : ut si quis infantem conjiciat in puteum unde extrahi non possit.

Non requiritur an utraque vel alterutra abluendi ratio licita sit : utrique enim annexum esse homicidii crimen confitentur omnes, seu infans firmâ satis valetudine fruatur ; quia jam bene valenti eripitur vita ; seu vergat ad interitum, quia cuipiam eripere quidquid habet vitæ, quantulumcumque illud est, communiter (*) censetur homicidium. Unde matrem jam morituram abscindere non licet ad consulendum fœtui. Tota igitur quæstio est an valida sit ablutio prædictis modis occisiva. Sit

Conclusio II. Ablutio priori modo occisiva sufficit ad Baptismum : quæ autem secundo modo occisiva est, non videtur sufficere.

Prob. 1. pars. Ablutio usualis sufficit ad Baptismum : atqui ablutio priori sensu occisiva, est & moraliter reputatur ablutio usualis ; tum quia ad hanc sufficit applicatio aquæ fluentis, nec interest an eadem aqua calida sit, an frigida, pura an venenata ; tum quia ut infirmus venenato oleo unctus, validè unctus censetur, etsi inde pereat ; sic à pari.

Prob. 2. pars, quam tenent S. Antoninus, Sylvester, v. *Baptismus* 4. n. 8. ubi casum hunc reipsa *in partibus Montispessulani* contigisse scribit, &c. Prob. inquam, quia actio de qua loquimur nullibi gentium reputabitur ablutio vera, sed pura immersio.

(*) Dixi *communiter*, quia Sylvius hîc q. 67. a. 7. vult ut minima mortis acceleratio pro nihilo reputetur.

Et quis dixerit hominem, alium abluere & lavare, si ligatis manibus & pedibus, alligato autem ad collum ingenti saxo, eundem in mare projiciat? Quis non derideat pastorem, qui projecto in abyssum sordido suo cane, id à se factum dicat, ut eum abluendo mundaret?

Obj. contra 1. part. Ablutio occisiva est actio intrinsecè mala; sed Christus pro materia Baptismatis non instituit actionem intrinsecè malam.

R. dist. Ablutio occisiva est actio intrinsecè mala, quatenùs occisiva; unde nec sub hoc respectu instituta fuit à Christo, C. est actio intrinsecè mala, quatenùs ablutio est, N.

Obj. contra 2. part. 1°. ad ablutionem sufficit contactus immediatus aquæ circa corpus: atqui ubi est immersio sine emersione, reperitur ille contactus.

R. dist. maj. Ad ablutionem physicam sufficit contactus aquæ, transeat; ad ablutionem moralem & usualem, qualem instituit Christus, N. Esto itaque dici possit physicè ablui, qui in aquam præceps dejicitur, ibidem suffocandus; quod utique vix extra jocum dicet vir Physicus: at certè non dicetur is usuali modo ablutus; quia ubique receptum est, ut nemo dicatur abluere velle, sed perdere id quod immersum emergi nequit: sicut ubique receptum est, ut massa, licèt penes speciem physicam nón differat à pane, nullibi tamen dicatur panis, & consecrationis materia judicetur.

Inst. Si emersio ablutioni à Christo institutæ essentialis sit, infans qui Sacerdoti excidit, & in imum delapsus flumen jam extrahi nequit, non esset pronuntiatâ etiam verborum formâ ritè baptisatus: atqui id nemo dicere ausit.

R. neg. maj. Ablutio enim à Sacerdote in præsenti casu facta, adeò de se ablutio erat, ut confestim dicant omnes propositum fuisse Sacerdoti ut infantem ablueret, nemo, ut perderet: contra verò in aliâ ablutionis specie, nemo dicet intentam fuisse pueri ablutionem, sed mortem.

Ex dictis colliges cum Sylvio hîc a. 7. quòd *ſi talis infans ſuperviveret, eſſet ut minimùm baptiſandus ſub conditione. Si autem non ſupervivat, ſacrâ ſepulturâ donandus eſt;* quia non omnino indubia eſt ejus Baptiſmi nullitas.

CAPUT TERTIUM.

De forma Baptiſmi.

VIdendum hîc 1°. an ad formam Baptiſmi neceſſaria ſit Trinitatis invocatio; 2°. an in ea etiam exprimi debeat ſeu actio baptiſantis, ſeu perſona baptiſati.

ARTICULUS PRIMUS.

De diſtinctâ Trinitatis invocatione.

NOt. 1°. Baptiſmus in nomine trium Perſonarum conferri poteſt; vel *confusè*, ut ſi dicatur, *Baptiſo te in nomine SS. Trinitatis;* vel *diſtinctè*, ut ſi dicatur, *Baptiſo te in nomine Patris*, &c.

Not. 2°. formam quæ à Chriſto pendet, ex diſpenſatione ipſius potuiſſe mutari: unde pro nutu ejus potuit valere hæc forma, *Baptiſo te in nomine Chriſti.*

Duo quæruntur in præſenti; 1°. an diſtincta Trinitatis invocatio neceſſaria ſit ad formam Baptiſmi; 2°. an olim ſine ea valuerit Baptiſmus. Sit

Conclusio I. Ad valorem Baptiſmi requiritur diſtincta trium Perſonarum invocatio.

Prob. Illud ad valorem Baptiſmi neceſſarium eſt, quod præſcripſit Chriſtus ut eſſentiale: atqui, &c. Quòd præſcripſerit, demonſtrant hæc ejus verba: *Docete.... baptiſantes eos in nomine Patris*, &c. unde Tertul. L. de Bapt. c. 13. *Lex tingendi, impoſita eſt & forma præſcripta: Ite, docete nationes, tingentes eos in nomine Patris*, &c. & Cyprianus Epiſt. 73.

Apostoli in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti baptisare Gentiles jubentur. Quod autem hanc præscripserit ut essentialem, sic probatur. Ille ritus tanquam essentialis à Christo præscriptus est, quo sublato Baptismum tolli constanter judicavit Ecclesia: atqui sublato distinctæ trium Personarum invocationis ritu.... Quæ enim hæreticos ritûs hujusce violatores, ubique tempore & locorum, cùm ad se redirent, denuò baptisari voluit; hæc Baptismum eodem sublato ritu collatum, nullum esse judicavit: atqui Ecclesia ubique locorum, &c. Sic Concilium generale I. Paulianistas jussit rebaptisari; Conc. Laodicenum, Montanistas; Concil. Arelatense II. Photinianos; Conc. CP. I. Eunomianos, Montanistas; & Sabellianos. Unde Concilium Arelatense I. an. 314. Can. 8. hoc tulit Edictum: *Placuit, ut si ad Ecclesiam aliquis de hæresi venerit, interrogent eum symbolum; & si perviderint eum in Patre, & Filio, & Spiritu sancto esse baptisatum, manus ei tantùm imponatur, ut accipiat Spiritum sanctum. Quòd si interrogatus non responderit hanc Trinitatem, baptisetur.* Ubi animadverte, quod etiam in Tertulliani ac Cypriani textibus animadvertendum fuit, Baptismi formam non in collectivo Trinitatis nomine reponi, sed in distinctâ trium Personarum invocatione.

Obj. 1°. Conclusio nostra his præcipuè innititur verbis: *Ite, docete.... baptisantes eos in nomine Patris*, &c. atqui verba hæc nihil probant. Non enim magis ex eo quòd dixerit Christus, baptisabitis *in nomine Patris*, &c. sequitur pronuntianda esse hæc verba in Baptismo, quàm ex eo quòd dixerit, *Ejicietis dæmonia in nomine meo*, sequatur pronuntianda fuisse hæc verba, *Ejicio te*, dæmon male, *in nomine Christi*: atqui hoc non sequitur, &c.

R. ad 1. dist. maj. Assertio nostra his præcipuè verbis innititur, junctâ Traditione, C. his verbis solitariè sumptis, N. Novatores qui Traditionem omnem rejiciunt, nunquam efficaciter ex solitario

Christi textu adversùs Socinianos probabunt, necessariam esse in Baptismo distinctam Trinitatis invocationem: Verùm qui semel statuerit cum Catholicis, Ecclesiam hinc quidem in interpretandis Scripturis infallibilem esse; inde verò prædicta verba, sensu nostro semper interpretatam esse, seu per ipsam suam praxim, seu in Conciliorum suorum Canonibus, is, inquam, sponte fatebitur detortam esse citati textûs explicationem, quæcumque à nostrâ diversa fuerit.

Ad 2. neg. maj. eâdem de causâ. Si enim semper docuit Ecclesia, non posse sine certis verbis consecrari Baptismum, nunquam docuit sine certis verbis ejici non posse dæmonia.

Obj. 2°. id S. Ambrosii, Lib. 1. de Spir. S. c. 3. *Si unum in sermone comprehendas, aut Patrem, aut Filium, aut Spiritum sanctum; fide autem nec Patrem, nec Filium, nec Spiritum sanctum abneges, plenum est fidei Sacramentum.... quia qui unum dixerit, Trinitatem significavit. Si Christum dicas, & Deum patrem à quo unctus est Filius, & ipsum qui unctus est Filium, & Spiritum quo unctus est, designasti.* Unde sic: Qui docet valere Baptismum, etiamsi solus nominetur Pater, quia nominato Patre, Filius & Spiritus S. sufficienter per fidem nominati censeantur, ille ad Baptismi validitatem expressam trium Personarum invocationem non requirit: atqui S. Ambrosius, &c.

R. dist. maj. Qui docet valere Baptismum, etiamsi nominetur solus Pater à Ministro Baptismi, ille, &c. C. maj. qui docet valere Baptismum, etiamsi nominetur solus Pater à subjecto Baptismi, seu à persona baptisata, N. maj. Ut ex objecto loco nihil colligi valeat, sufficit ut Ambrosius doceat tantummodo Baptisma plenè effectum suum sortiri, tametsi ille qui baptisatur, interrogatus, ut moris erat, an credat in Patrem, & Filium, & Spiritum S. responderit unicè se v. g. credere in Patrem, aut Spiritum S. modò dum unam ore confitetur personam, in ceteras

corde credat : atqui hoc solùm docet Ambrosius, nec ultrà progressus fingi potest, quin & contradictionis arguatur, & erroris capitalis in fide. Arguetur quidem contradictionis, quia alibi sæpiùs contrarium docuit, potissimùm Lib. de Mysteriis, n. 20. Arguetur & erroris à quo porsùs abhorrebat. Scilicet definitum erat, & apud Catholicos omnes tempore Ambrosii receptum, Ministri fidem ad effectum Baptismi necessarium non esse; ac proin infantes & adultos quandoque justificari per Baptismum collatum ab hæreticis : atqui si loquatur S. Doctor de persona baptisantis in textu objecto, jam contrarium tenere debuit cum Donatistis. Sic enim expressè habet : *Plenum est Baptismi Sacramentum, si Patrem & Filium, & Spiritum sanctum fatearis : si unum neges, totum subrues*, &c.

Ex dictis colliges lapsum esse S. Bernardum, cùm Epist. 43. ad Henric. Archid. ratum habuit Baptisma sub hac forma : *Baptiso te in nomine Dei, & sanctæ & veræ Crucis.* Indulgendum tamen viro sancto, qui si erravit, quod humanum est, modestè erravit, quod piorum esse solet : cùm ergo locutus fuerit *sine præjudicio saniùs sapientis*, dabit veniam, si ab eo recedamus, nè à ceteris divellamur.

CONCLUSIO II. Multò probabilius est nunquam valuisse Baptismum in solo Christi nomine collatum : valuisse tamen senserunt viri graves.

Prob. 1. pars. Si quando valuit Baptismus in solo Christi nomine, utique quia cum Apostolis dispensatum fuerit, ut, omissâ formâ communi istâ solâ uterentur : atqui id dici non potest. Tota enim prætensæ hujus dispensationis causa petitur ex Libro Actuum, ubi Apostoli in nomine Jesu Christi baptisasse quater perhibentur : atqui hæc ratio parùm aut nihil concludit. Siquidem primævi Patres, quibus notior esse debuit germanus horumce verborum sensus, ea non ut sonare videntur, sed in sensu qui nostrum includat, ut plurimùm intellexêre. Alii nimirum de Christi nomine mentionem factam esse vo-

Act. 2. 10. 19.

lunt, ut tota denotaretur Trinitas quam prædicaverat Christus: sic Cyprianus, Ep. 73. Alii per Baptismum in nomine Christi intelligunt Baptismum iis datum qui solemnem fidei in Christum professionem emiserant: ità S. Joannes Damas. Lib. 4. Orthod. fidei, c. 10. Alii demùm per Baptismum in nomine Christi datum, nihil aliud intelligunt, quàm Baptisma Christi prout à Joannis Baptismate distinguitur, & ipsius Christi nomine seu autoritate confertur. In nomine enim idem est sæpius ac in virtute; ut Act. 3. ubi Petrus sanans claudum, ait: *In nomine Jesu Christi Nazareni, surge & ambula.* Atque hanc explicationem, quæ facilis est sicut & præcedens amplectitur Theophilactus in cap. 24. S. Lucæ.

Confirm. quia hæc S. Petri verba, Act. 2. v. 38. *Baptisetur unusquisque vestrûm in nomine J. C.* non diriguntur ad baptisantes (qui utique Baptismi formam non ignorabant) sed ad baptisandos: ergo genuinè & naturaliter explicantur de postulatâ à baptisandis in Christum fide.

Prob. 2. pars; quia Baptismum in solo Christi nomine datum pro rato habuêre S. Thomas, S. Bonavent. Scotus, &c. Imò eandem formam hodiedum sufficere judicarunt Hugo Victor. Magister Sent. & Nicolaus I. in celebri ad Bulgaros Responso, c. 104.

Obj. 1°. S. Stephanus Papa ratum habuit Baptisma in solo Christi nomine datum, ut tradit S. Cyprianus, Ep. 73. ubi opponit Baptismum quem approbabat Stephanus, Baptismo *in plena & adunata Trinitate* collato.

R. ad 1. neg. ant. ad 2. dist. Opponit S. Cyprianus Baptismum quem approbabat Stephanus, id est, quem errore facti à Stephano approbari credebat Cyprianus (si tamen is de Stephano loquatur, quod solidè probari non potest) C. id est, quem de facto approbabat Sanctus ille & Summus Pontifex, N. Itaque per Baptismum in nomine Christi collatum, si tamen iis terminis usus sit Stephanus, nihil aliud ille intelligebat quàm Baptismum autoritate Christi

datum;

datum : idque apposite ad statum controversiæ quam cum Cypriano habebat, ut efficaciùs ostenderet Baptismum, modò sit ipse Christi Baptismus, vim suam non à Ministro, sed ab ipso Christo habere. Etverò Firmilianus, vir si quis unquam, malè affectus in Stephanum, sic hujus sententiam reddidit: *Illud quoque absurdum, quòd non putant quærendum esse quis sit ille qui baptisaverit, eò quod qui baptisatus sit, gratiam consequi potuerit invocatâ Trinitate nominum Patris & Filii & Spiritûs sancti.*

Inst. Non aliunde meliùs erui potest Stephani sensus, quàm ex praxi ejusdem : atqui constat ex Actis passionis S. Stephani (quæ Baronio teste plenam fidem merentur) eum in nomine D. N. J. C. 108. personas baptisasse ; ergo.

R. dist. min. Constat eum baptisasse in nomine Domini, id est, Dominicum Baptisma contulisse, C. id est, sub hâc baptisasse formâ, *In nomine Domini*, N. Imò ibid. refertur Nemesium militiæ Tribunum, sub hac tinctum esse forma, *In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti baptiso te.*

Baron. n. 23.

Obj. 2°. id S. Hilarii Lib. de Synodis n. 85. *Apostoli baptisare in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S. jussi, tantùm in Jesu nomine baptisaverunt ;* Ergo.

R. dist. Tantùm baptisaverunt in nomine Jesu, si Scripturæ textus ad corticem sumatur, ut aliquando sumi non debere probat Hilarius, C. tantùm baptisaverunt in nomine Jesu de facto, & in rei veritate, N. Totus est ibi Hilarius ut probet non esse improbandum *quidquid vitiosè intelligi possit.* Id ut adstruat, varios congerit Scripturæ textus, quibus pronum sit abuti ; eumque inter alios ubi Apostoli, licèt baptisare *in nomine Patris*, &c. jussi sint, *tantùm in nomine Jesu* baptisasse leguntur ; ergo juxta Hilarium, textus ille vitiosè intelligeretur, si de dato ab Apostolis in solo nomine Jesu Baptismo intelligeretur. Etverò vitiosè intelligitur textus, cùm *ex eo sequitur* Apostolos divinæ

jussionis transgressores fuisse; porrò si jussi baptisare in nomine trium Personarum Apostoli, in solo nomine Jesu baptisassent, jam divinæ jussionis fuissent transgressores.

ARTICULUS SECUNDUS.

An in Baptismi formâ exprimenda sit actio Ministri.

SEnsus quæstionis est, an necesse sit ut proferantur verba ista, *Ego baptiso te*, quin & aliqua movetur difficultas de voculis, *in nomine*. Sit

CONCLUSIO I. Ad validitatem formæ baptismalis haud necessarium est, ut vel pronuntietur pronomen *Ego*, vel verbum *Baptiso* activè proferatur.

Prob. 1. pars; quia verbum *Baptiso*, implicitè includit illud pronomen: non tamen omitti debet, nè à trito Ecclesiæ usu recedatur.

Prob. 2. pars; quia ex dicendis Baptisma Græcorum ab Ecclesia Rom. comprobatum est: atqui tamen *Græci* verbum *Baptiso* non adhibent activè.

CONCLUSIO II. Hæc verba *Baptiso te*, aut alia æquivalentia, citra periculum nullitatis in forma Baptismi omitti non possunt.

Prob. utraque pars simul, 1°. c. 1. *de Baptismo*, ubi sic Alexander III. *Si quis puerum ter in aqua immerserit in nomine Patris*, &c. *& non dixerit*, *Ego te baptiso in nomine Patris*, &c. *non est puer baptisatus.*

Prob. 2°. In Sacramentis ea debet necessariò teneri forma, quæ & tutior est & antiquitati consentanea magis: atqui talis est forma quæ ministri actionem relativè ad subjectum exprimit. Quòd tutior sit nemo in dubium revocat; eâ enim sublatâ, si necessaria est, nihil conficitur. Quòd autem antiquitati magis consentanea sit, patet, quia ubicumque tradita est distinctiùs forma Baptismi, hæc invenitur, non ut ritus qui pro nutu omitti posset, sed ut aliquid ubicumque constanti usu observatum, prout

:ilicet observari solent, quæ pertinent ad Sacra-
ıenta. Sic nudè & simpliciter formam hanc refe-
unt S. Gregorius Magnus * in suo Sacramentario,
ıutor Ordinis Romani, antiqua Liturgia Gallicana
doctiss. Mabillonio edita, & Rituales Libri omnes,
[uos edidit R. P. Martene, uno dempto Camera-
:ensi, non antiquiore trecentis annis; ergo.

* *Obiit. an.* 604.

Prob. 3°. ex Censura quam an. 1690. tulit Ale-
:ander VIII. contra propositionem hanc n. 27.
Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus,
'n nomine Patris, &c. *prætermissis illis, Ego bap-*
iso te.

Prob. 2. pars. Non valeret absolutio sub hac for-
na, *Absolvo*, vel *Datur absolutio in nomine Patris*,
[uia absolutio non in individuum vagum cadit, sed
n certam determinatamque personam: atqui eadem
atio militat in Baptismate; ergo.

Confirm. ex Florentina Synodo, quæ probatam
ibi Græcorum formam exhibendo, non habet sim-
pliciter, *Baptisatur servus Christi*, sed *Baptisatur*
alis servus Christi: ubi *talis* perperam redderetur,
uisi subjectum baptisandum distinctè designari opor-
:eret.

Obj. 1°. Verba hæc: *Ite, docete baptisantes in*
ıomine Patris, &c. non magis probant, ab eo qui
ıaptisat, dicendum esse, *Baptiso te*, quàm probent
ıb eo qui docet, dicendum esse, *Doceo te*: atqui,
&c. Etverò tam ridiculum est, ut qui baptisat,
noneat se baptisare, quàm ridiculum fuisset, ut
Moyses, cùm, jubente Deo, virgam suam pro-
ecit ut serpens fieret, diceret, *Ego virgam meam*
projicio: atqui, &c.

R. Etsi verba hæc, *Ite, docete baptisantes*, non
nvictè probent exprimendam esse actionem bapti-
santis; at eam tamen exprimendam esse probant,
tum periculum nè expressio hæc à Christo præscripta
fuerit; tum constans Ecclesiæ praxis. Etverò potest
quisquis Deum timet, secum duplicem hanc ratio-
cinationem efformare: 1°. *Fortè* quidem non præ-

cepit Christus, ut diceretur, *Baptiso te*, sed & id fortè præcepit; ergo mihi & proximo pessimè consulam, si id omisero, quod admissum non nocet, prætermissum nocere possit; 2°. verba hæc, *Ego te baptiso*, in usu erant sexto Ecclesiæ seculo, ut patet ex Sacramentario S. Gregorii, ubi referuntur in terminis; ergo & in usu erant seculo quinto; idem dic de quarto, tertio, &c. alioqui probent adversarii ea sub istud tempus ab aliquo vel Pontifice vel Concilio instituta fuisse: neque enim ea instituisse Gregorius dici potest, cùm ab eo referantur ut ritus in Ecclesia communis.

Ad 2. neg. maj. tum quia si Deus sapienter præcipere potuit, ut infans, nisi quibusdam aquæ guttis tingeretur, periret in æternum; potuit & præcipere ut nisi per verba actionem Ministri designantia tingeretur, malè tingeretur: tum quia actio abluendi cùm ad plura indifferens esset, indigebat speciali determinatione: actiones verò vel docendi, vel projiciendi virgam, nullâ id genus determinatione indigebant; tum denique quia in Sacramentis res strictiùs quàm in alia quâcumque materia accipiuntur.

Inst. S. Aug. Serm. 99. eos redarguit qui dicere audent: *Ego peccata dimitto, ego justifico, ego sanctifico, ego sano quæcumque baptiso*: sed qui non patitur ut dicat homo homini, *Ego peccata dimitto*, non passus esset ut diceretur, *Ego baptiso te*, id est, ad æternam vitam abluo; ergo.

R. dist. min. Non passus esset ut diceretur tumidâ fronte, & hæreticâ superbiâ, prout ab illis dicebatur, quos eo loco carpit Augustinus, C. non passus esset ut diceretur nomine Christi, & à Ministro qui ut simplex ejus misericordiæ instrumentum se gereret, N. Quod autem hæreticos quosdam, qui insolenter gloriabantur, quasi propriâ virtute alienas labes expungerent, increpet ibidem Aug. patet ex solo S. Doctoris contextu. Sic enim Christum inducit loquentem: *O homo, quando à Judæis putatus*

ſum homo, dimiſſionem peccatorum fidei dedi. . . O hæretice, cùm ſis homo, dicis : Veni mulier, ego te ſalvam facio, &c.

Obj. contra 2. part. Stephanus II. formam hanc approbavit, *In nomine Patris mergo, & Filii mergo, & Spiritûs S. mergo* : atqui forma hæc perſonam abluendam non exprimit.

R. approbationem hanc nullo roboris alicujus fundamento niti : ceterùm ſi verè data ſit, prorſus eſſe improbandam.

CONCLUSIO III. Meliùs ſentiunt qui particulam *in*, ad validitatem Sacramenti exigunt.

Prob. quia incertum eſt an vox *nomine*, eundem habeat ſenſum, quem vox *in nomine*. Affirmant quidem aliqui : ſed reclamant alii, aiuntque variari ſenſum, eo quòd Miniſter dicens, *Baptiſo te nomine*, inſinuet ſe baptiſare vice Patris, prout ſalutat alterius vice, qui ejus nomine ſalutat ; ergo res dubia videri poteſt ; in dubio autem plus ſapiunt qui Sacramento provident. Unde Scotus letalis peccati reum facit qui voculam *in* ſupprimeret ; idemque ait de omittente conjunctionem *&*, hoc modo, *Baptiſo te in nomine Patris, Filii, Spiritûs S.* quam tamen formam cenſent plures valere, niſi qui eâ utitur perſonas identificare velit ; quod minùs præſumi poteſt, cùm forma quaſi poſito inter ſingulas voces commate pronuntiatur : ſic enim dicimus : *Ita docent Cyprianus, Ambroſius, Leo*, &c.

CONCLUSIO IV. Vocula *nomine*, ad ſubſtantiam Baptiſmi prorſus neceſſaria eſt : unde non ſtabit Sacramentum ſi quis vel *in nominibus Patris*, &c. vel *in Patre & Filio*, &c. baptiſet.

Prob. Ad ſubſtantiam formæ Baptiſmi, neceſſarium eſt ut & unitas eſſentiæ in divinis & perſonarum trinitas exprimatur : atqui ſi vel dematur vox *in nomine*, vel ei ſubſtituatur vox *in nominibus*, jam non exprimitur unitas illa ; ergo.

Quæres an valeat Baptiſmus, ſi uſitatæ formæ terminis termini ſubſtituantur æquivalentes.

R. 1°. Non licèt à forma communi recedere etiam accidentaliter, nisi id graves exigant causæ, quæ vix unquam occurrunt. Tantò autem quis graviùs delinquet, quantò plus à trito itinere deviabit, nisi fortè excuset ignorantia : quæ obstetricibus suffragari nequit, quia tenentur eæ ratione officii sui formam Baptismatis callere.

R. 2°. stare Sacramentum, si formæ terminis non substituantur nisi termini verè æquivalentes : unde si quis pluraliter loqui assuetus, pro *Baptiso*, dicat, *Baptisamus*, non mutabit Sacramentum, ut docet Sylvius, qui meritò ejusmodi vanitates redarguit. Idem est si quis honoris malè intellecti causâ dixerit, *Baptiso vos*, vel *celsitudinem vestram*. Itèm si dicatur, *Baptiso Petrum*, vel *Petrus baptisatur à me*. Quin & tunc perficietur Sacramentum, etsi persona præsens, non sit ejusdem nominis aut sexûs : quia quisquis baptisat, primò & directè intendit baptisare subjectum præsens, quod ex errore putat esse Petrum. Aliud est de Matrimonio, in quo contrahendi voluntas hanc signatè personam afficit.

Hìc cautè notandum facilè fieri ut habeantur quasi formæ communi æquivalentes termini, qui eidem reverâ non æquivaleant ; unde non valet Baptisma collatum in nomine Dei unius & trini, etsi voces illæ idem esse videntur quod Pater, Filius & Spiritus S. Item nec valet juxta S. Thomam, Sylvium & alios plures, si conferatur *in nomine Genitoris, Geniti, & ab utroque procedentis* ; quia licèt nomina hæc idem materialiter sonent, quod Pater & Filius, &c. non tamen formaliter. Pater enim, Filius &c. ex usu communi significant personam subsistentem : Genitor verò & Genitus, designant solùm proprietatem, & modum originis unius personæ ab alia.

Hæc forma, *Baptiso te in nomine Patris, in nomine Filii*, &c. licèt à multis post Suarem approbata, pluribus admodum dubia videtur, nec im-

meritò : quia sicut forma Baptismi, quâ parte significat Trinitatem, eam significare debet voce quæ Trinitatem significet potiùs quàm unitatem ; ità quâ parte unitatem significat, eam significare debet voce quæ identitatem potiùs significet, quàm Trinitatem : porrò vox *in nomine*, ter repetita, non magis unum nomen significat quàm trinum.

Suspecta etiam videri debet hæc, quæ tamen Comitolo non displicuit, formula : *Baptiso te cum Patre & Filio*, &c. quia hîc vel malè vel nullatenus exprimitur naturæ divinæ unitas.

Comit. l. 1. q. 9.

Quæres quid juris de forma Græcorum, quæ non deprecativè habet, *Baptisetur*; sed indicativè : *Baptisatur servus Dei N. in nomine Patris*, &c.

R. 1°. formam hanc esse perantiquam, ut quæ reperiatur tum apud Autores seculi VI. tum in Euchologiis ante annos mille & eo amplius conscriptis.

R. 2°. valere formam hanc 1°. quia Latini nullam unquam eâ super re litem movère Græcis ; 2°. quia Eugenius IV. in Instructione Armenis datâ, eandem approbat ; 3°. quia huic formæ nihil essentiale deest, utpotè quæ distinctè designet & præcipuam interioris Baptismi causam, nempe Trinitatem ; & externam actionem Ministri, videlicet ablutionem, imò & ipsam ejusdem Ministri personam. Sicut enim Græci dum vestes albas induendo, aiunt : *induitur servus Dei*; prout notat Arcudius, per *induitur*, idem sibi volunt ac *induo me* : ità à pari in proposito. Meritò tamen Græcæ formæ Latinam præfert Suarez ; tum quia hæc magis consentanea est his Christi verbis, *Baptisantes eos*, quod fatetur Arcudius ; tum quia meliùs exprimit baptisandi actum ut actualiter exercitum.

CAPUT QUARTUM.

De Ministro Baptismi.

NOt. 1°. Duplicem distingui Baptismatis Ministrum; alium *necessitatis*, qui nonnisi in defectum alterius ad hoc deputati baptisat, & inter baptisandum ea solùm adhibere debet, quæ ad validitatem Baptismi requiruntur: alium *solemnitatis*, cui utpotè ad id muneris deputato, ritus omnes ab Ecclesia in Baptismate usurpari consuetos adhibere competit; seu competat absolutè & sinè ulla ab alio dependentia, seu dependenter à voluntate Superioris.

Not. 2°. Sacramentum vel validè simul & licitè administrari, cùm in collatione ejus concurrit quidquid ad substantiam & ad modum actionis necessarium est; vel validè & illicitè, cùm etsi nihil ex parte substantiæ desit, deest tamen aliquid ex parte modi; ut si quis vel in peccato constitutus Sacramentum administret; vel illud cum iis solemnitatibus conferat; quarum usus Superiori reservatus sit. Quæritur itaque quis seu solemnis, seu privati Baptismi Minister sit: quâ de re sit

CONCLUSIO I. Omnis viator homo, seu vir, seu mulier, fidelis aut infidelis, in casu necessitatis potest licitè baptisare. Est contra Bezam, &c.

Prob. 1. pars de laïcis hominibus; 1°. quia Ananias Paulum baptisavit, Act. 9. atqui probabilissimum est Ananiam merum fuisse laïcum; tum quia ità docent Constitutiones Apostolicæ, quæ magnæ sunt antiquitatis; tum quia baptisatus est Paulus anno à Christi passione primo: porrò Calvinistæ, qui omnia ex Scripturis probant, nusquam probabunt ullos hactenùs ordinatos fuisse Episcopos vel Sacerdotes præter Apostolos; aut Diaconos præter septem.

Prob. 2°. ex Patribus: Tertul. Lib. de Bapt. c.

17. *Dandi*, inquit, Baptismi *jus habet summus Sacerdos, qui est Episcopus; dehinc Presbyteri & Diaconi, non tamen sine Episcopi autoritate..... alioquin etiam Laicis jus est....* unde *reus erit* laïcus *perditi hominis, si supersederit præstare quod liberè potuit.* Quo in textu non tantùm inest laïcis baptisandi potentia, sed &, urgente periculo, necessitas incumbit.

S. Hieron. Dial. adv. Lucifer. *Si necessitas cogit, scimus etiam licere laïcis baptisare: ut enim accipit quis, & dare potest.* August. L. 2. contra Epist. Parmeniani, c. 13. Laïcus *nullâ necessitate cogente si* baptiset, *alieni muneris usurpatio est: si autem necessitas urgeat, aut nullum aut veniale peccatum est. Sed etsi nullâ necessitate usurpetur, & à quolibet cuilibet detur, quod datum fuerit non potest dici non datum, quamvis rectè dici possit illicitè datum.*

Nec nocet disjunctiva hæc quam objicit Calvinus, *nullum aut veniale peccatum*: hæc enim verba, ut notat Bellarminus, *significant peccatum esse veniale, cùm laïci non adhibent omnem diligentiam ut Sacerdotem inveniant, qui baptiset; nullum autem esse peccatum, cùm adhibitâ diligentiâ, & Sacerdote minimè invento ipsi baptisant.*

Prob. 2. pars de mulieribus; 1°. ex triplici quem mox citavimus Patrum textu. Qui enim indistinctè docent valere Baptismum à laïcis datum; ii, nisi feminas, quæ sub hominum nomine in Scriptura & in Traditione intelligi solent, disertè excludant, comprehendisse censentur: atqui laudati Patres indistinctè docent valere Baptismum à laïcis datum, nec uilibi excludunt feminas, sed potiùs includunt disertè: cùm Baptismum * *ubicumque & à quibuscumque* datum valere pronuntient.

* August. Lib. 7 de Bapt. cap 53.

2°. ex Urbano II. qui in Epist. ad Vitalem Presb. sic scribebat an. circiter 1094. *Videtur nobis respondendum ut & Baptismus sit, si instante necessitate femina puerum in nomine Trinitatis baptisaverit.* Idem disertè tradit *Eugenius IV.* in Decreto ad Armenos.

3°. *Possunt mulieres* id quod sibi nullâ lege in-

terdictum est : atqui. . . . Non lege naturali ; neque enim intrinsecè malum est, quòd mulier infantem aliquando tingat ; sicut nec malum fuit quòd Sephora filium suum circumciderit. Non lege divinâ : hæc enim lex citari nequit. Non lege Ecclesiasticâ : cùm ex eâ potiùs inferatur contrarium.

Prob. 3. pars, de infidelibus. Infidelium, seu eorum qui fide carent, alii baptisati sunt, sed hæresim profitentur, ut Calvinistæ ; alii nec baptisati sunt, nec propriè hæretici, ut Pagani complures : atqui valet Baptisma ab utrislibet collatum : 1°. quidem valet si collatum sit ab hæreticis, ut fusè contra S. Cyprian. suprà probavimus ; 2°. valet & à ceteris infidelibus collatum ; etsi nonnunquam id in dubium vocavit Augustinus : 1°. enim id apertè docet S. Leo paucis post Augustini obitum annis*. Sic ille Epist. 90. *Hi. . . . qui se baptisatos sciunt, sed cujus fidei fuerint qui eos baptisavêre, se nescire profitentur, quolibet modo formam Baptismatis acceperint, rebaptisandi non sunt ;* 2°. idem tradidêre tum Concilium Lateranense IV. sub Innocentio III. ubi definitur, *Sacramentum Baptismi à quocumque ritè collatum proficere ad salutem* : tum Eugenius IV. in citato mox Decreto : atqui hæc R. Pontificum Decreta non privatæ, sed totius, atque adeò etiam Orientalis Ecclesiæ doctrinam exhibent. Siquidem à Photii temporibus magè magisque inquisierunt Græci occasiones recedendi ab Ecclesia Romana, & carpendi quidquid in eâ sibi displiceret : atqui tamen iidem Græci nihil unquam hâc in parte objecerunt Latinis, seu dum ferveret discordiarum æstus, seu dum pax resarciretur in Conciliis Generalibus CP. IV. Lugdunensi II. & Florentino. Sed quid plura ? cùm fateatur Calvinus L. 4. instit. c. 15. sibi adversari Traditionem.

* *Anno* 443.

Obj. 1°. Christus iis solis potestatem baptisandi concessit, quibus dixit : *Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos :* atqui id solùm dixit Apostolis, eorumque successoribus, non laïcis, &c.

R. neg. maj. Constat enim Philippum baptisasse; & is tamen nec Apostolus erat, nec Sacerdos, sed solùm Diaconus. Constat iterum Apostolos priùs baptisasse, quàm vel Episcopi vel Presbyteri forent. Unde non dixit quidem Christus Matth. ult. laïcis ut baptisarent; sed jam anteà viris adhuc laïcis præceperat ut baptisarent. Fatemur támen quòd sicut mulieribus vetitum est nè publicè doceant, sic & vetitum sit nè solemniter & quasi ex officio baptisent. Habet enim solemne Baptisma sacros ritus, quos Ecclesia nonnisi à Ministris ad id deputatis peragi voluit.

Obj. 2°. Joan. Moschus cap. 176. Prati. spirit. refert laïcos Judæo in itinere Baptismum petenti respondisse: *Nobis non licet hoc facere; seculares enim sumus.* Augustinus verò Ep. 226. ut Pastores ab ineundâ, tempore Vandalicæ persecutionis, fugâ deterreat, exponit luctuosam Gregis sortem, qui Sacerdote absente non habet à quo regeneretur fonte baptismatis, aut pœnitentiâ reconcilietur: atqui hæc absurdè dicta essent, si laïcis permissum esset Baptisma.

R. ad 1. laïcos illos ex ignorantia id respondisse.

R. ad 2. neg. min. Meritò enim fugitivos Pastores vel ex ipso Baptismi capite redarguit Aug. tum quia ubi desunt Pastores, Baptisma cum solitis ritibus conferri nequit, quod grande malum est; tum quia, cùm Aug. ævo passim baptisarentur adulti, periculum erat nè eorum plures sinè Baptismo decederent, aut temerè tingerentur, & fortassis invalidè; quia vel forma ab imperitâ plebe nesciri poterat, vel ii præ scrupulo rejici poterant, quos Pastor dignos judicasset, aut fecisset.

Saltèm, inquies, Veteres quicumque feminas à sacro ministerio, proindeque & à Baptismi collatione excluserunt. Sic Tertul. Lib. de Bapt. c. 17. *Petulantia mulieris quæ usurpavit docere, utique non etiam tingendi jus sibi pariet; nisi si quæ nova bestia evenerit similis pristinæ,* Quintillæ scilicet,

ut quemadmodum illa Baptismum auferebat, ita aliqua per se eum conferet. Sic Epiphan. ut contra Collyridianos feminas à Baptismi administratione procul arceat: *Etsi*, ait hær. 75. n. 3. Mariæ *tantus honor est habitus, ut gremio suo Dei Filium exciperet*..... nihilominus *nè baptisandi quidem potestas est illi facta.*

R. dist. ant. Veteres excluserunt feminas à sacro ministerio, id est, à ministerio quod palam & solemniter in Ecclesia exerceretur, C. [illegible] est, à sacra quâvis functione, quæ etiam privatim fieret & in casu necessitatis, N. Veteres excluserunt feminas à baptisandi functione, sicut à functione docendi: porrò nemo usquam credidit vetitum esse feminis, nè quempiam etiam in casu necessitatis doceant ea quæ ad salutem spectant. Unde Act. 18. Aquila & Piscilla uxor ejus, Judæo cuidam, Apollo nomine, *diligentiùs exposuerunt viam Domini.* Porrò Tertullianum eas solùm insequi mulieres, quæ publicè, & citra necessitatem sibi jus baptisandi arrogarent, liquet ex Lib. de præscr. c. 41. *Ipsæ mulieres hæreticæ, quàm procaces! quæ ardeant docere, contendere, exorcismos agere, forsitan & tingere.* Ubi de his evidenter agitur, quæ tota Sacerdotii jura usurpabant; prout fiebat apud Pepuzianos, qui testibus Epiph. hær. 49. & Aug. Lib. de hær. cap. 27. *tantum* dabant *mulieribus principatum, ut Sacerdotio quoque apud eos honorarentur.*

Eadem est mens Epiphanii, ut invictè probant hæc, quæ præcedunt, ejus verba: *Si Sacerdotium mulieribus mandatum foret, aut Canonicum quiddam præstare in Ecclesia eis liceret, nulli potiùs quàm Mariæ illud in novo Testamento committi Sacerdotis officium debuit; cui tantus honor*, &c. ut suprà.

CONCLUSIO. II. Episcopus est ordinarius Baptismi Minister; est & Sacerdos, sed cum subordinatione & dependentiâ ab Episcopo.

Prob 1. pars: Ordinarius Sacramenti Minister ille dicitur, qui singulariter & ratione officii sui

ad idem administrandum deputatus est: atqui Episcopus.... Ad Episcopos enim eorumque successores primariò & singulariter à Christo dictum est: *Docete*, &c. *baptisantes eos*, &c. ergo.

Prob. 2. pars: quia is etiam ordinarius Baptismi Minister dici potest, qui ex vi consecrationis suæ habet, quòd passim & ordinariè ad. baptisandum deputari possit: atqui talis est simplex Presbyter. Min. prob. tum ex praxi Ecclesiæ, tum ex ejus Decretis. Sic L. 3. Constit. Apost. c. 11. legitur simpliciter: *Neque reliquis Clericis potestatem baptisandi facimus.... nisi tantùm Episcopis & Presbyteris ministrantibus Diaconis.* Sic & Gelasius in Epist. ad Episcopos Lucaniæ: *Diaconi..... absque Episcopo vel Presbytero baptisare non audeant; nisi prædictis fortassis Ordinibus longiùs constitutis necessitas extrema compellat.* Sic demum Eugenius IV. in Decreto: *Minister hujus sacramenti est Sacerdos, cui ex officio competit baptisare.* Nè quis verò hîc adæquatè parem Sacerdotibus ac Episcopis baptisandi potentiam tribui opinetur.

Prob. 3. pars, ex diserto Tertulliani textu quem suprà adduximus; 2°. ex S. Ignatio Epist. ad Smyrnæos, ubi ait *non esse licitum sinè Episcopo baptisare, vel agapem celebrare*; 3°. ex S. Hieron. Dialog. adv. Lucifer. *Sinè Episcopi jussione, neque Presbyter, neque Diaconus jus habet baptisandi.* Et verò baptisandi jus sibi adeò, saltèm pro solemnioribus diebus reservabant Episcopi, ut vix iisdem diebus, Sacerdotum quispiam baptismum conferre auderet. Hinc Ephesini Clerici, ut Ibæ Episcopi sui reditum citiùs obtinerent, urgent potissimùm proximitatem *sancti diei Paschatis, in quo*, inquiunt, *propter eos qui digni sunt sancto Baptismate, opus est ejus præsentia.*

Sup. p. 201.

Ep. ad Phot. Eustat.

Fatendum tamen iis etiam temporibus, collatum fuisse à Presbyteris Baptisma, 1°. iis qui longiori intervallo distarent à præcipuis urbibus, quæ Episcoporum sedes esse consueverant; 2°. etiam præsente, *sed licentiam dante Episcopo*, prout tradit Palladius *in vita S. Chrysostomi.*

Obj. Sacerdos dum consecratur, recipit ordinariam baptisandi potestatem; ergo non est cur eam deinceps recipiat ab Episcopo.

R. dist. ant. Recipit ordinariam potestatem, id est, vi cujus assumi possit in ordinarium Baptismi etiam solemnis Ministrum, C. id est, quam illicò & pro nutu exercere possit, N. Sacerdos enim tantùm se habet ut adjutor Principis: adjutor porrò vocari debet, & ad ea deputari, quæ Princeps ab ipso præstanda judicaverit. Etverò Sacerdos, dum consecratur, recipit potestatem absolvendi à peccatis; & hanc nihilominùs, nè validè quidem exercere potest nisi à Superiore approbetur.

Ex dictis colliges, reum esse gravis peccati Sacerdotem, qui extra necessitatis casum sinè jurisdictione, vel commissione baptisat seu solemniter seu privatim; quia etiamsi vi consecrationis etiam solemniter baptisare possit, id tamen ipsi gravibus de causis prohibitum est, putà nè turbetur pax & ordo. Idem dicendum de Parocho, qui alterius territorii infantem absque proprii Pastoris licentiâ baptisare præsumit: est enim istud quoquè temeraria & gravis alienæ jurisdictionis invasio. Neutèr tamen censuræ subjaceret aut irregularitati, quia neutra hæc pœna contra delinquentes imposita est de jure communi. Ceterùm plus peccaret Monachus, baptisando quàm Sarcerdos etiam alienus, ut colligitur ex c. I. XVI. q. I.

CONCLUSIO III. Diaconus est etiam solemnis Baptismi Minister, sed extraordinarius.

Prob. Ille est solemnis Baptismi Minister, sed extraordinarius tantùm, qui ex Ordine suo habet, ut ad baptisandum solemniter deputari possit, at non passim, sed in casibus tantùm extraordinariis: atqui Diaconus 1°. deputari potest ad baptisandum, ut hinc patet, quòd Philippus Simonem magum, & Eunuchum Candacis Reginæ, huncque Deo evidenter approbante, baptisaverit; 2°. deputari potest ad baptisandum solemniter; ut in-

Act. 8. 13 & 28.

on passim, sed in casibus tantùm extraordi-
ad baptisandum deputari potest. Aliàs enim
implex Baptismi Minister, sicut Sacerdos; &
vangelium canere sine speciali Episcopi vel
hi licentiâ potest, sic & sine speciali utriusque
iâ solemnem Baptismum administrare posset:
Diaconus nullibi dicitur simplex baptismi Mi-
; cùm jus illud proprium esse Sacerdotis indi-
.ugenius IV. in Decreto; & expressè vetet
ius, nè Diaconi *absque Episcopo vel Sacerdote*
'are audeant.

ojiciuntur quatuor; 1°. quòd Tertullianus &
on. Diaconos cum Presbyteris comparent in
iistrationem Baptismi; 2°. quòd Rom. Pon-
lis verba ordinarium Baptismi non secùs ac
s Ministrum exhibeant; 3°. quòd Diaconi sint
erarchiâ, utpotè quæ ex Trid. sess. 23. can.
nstet *ex Episcopis, Presbyteris & Ministris:*
, cùm hierarchia sit sacer principatus, & qui
ipatum exercent, Sacramenta solemniter mi-
.re valeant, consequens est id posse Diaconos
Baptismum: 4°. nihil habiturum Diaconum
nferioribus Clericis, hi enim ex dispensatione
sare possunt solemniter, cùm solemnitas illa

coni baptisarent nisi in defectum Sacerdotis, ut patet ex citato Gelasii textu.

R. ad 3. non eundem iis omnibus ex quibus constat hierarchia inesse potentiæ gradum : unde licèt cuncta ejus membra suo modo principentur, alia tamen aliis inferiora sunt : & ideo minùs possunt quàm superiora.

R. ad 4. non leve Diaconos inter & inferiores Clericos esse discrimen : his enim ut baptisarent necessaria foret dispensatio Pontificia, quæ rarissimè, si unquam, conceditur; illis verò sola Parochi deputatio sufficit. Unde medii sunt Diaconi inter Clericos inferiores, & simplices Presbyteros : hi enim passim & sinè causa à Parochis committi possunt; Diaconi ob causam, sed à solo Parocho; alii Clerici à solo Papâ; & hi tunc precariò solùm agerent, non ex officio.

Ex his colliges 1°. quòd cùm hodie non desit Sacerdotum copia, peccet Parochus, qui Diacono licentiam indulget baptisandi solemniter extra casum non quidem extremæ, sed veræ cujusdam necessitatis. Censetur autem necessitas, cùm ægrotat Parochus, nec suppetit Sacerdos alter, qui committi possit. Item cùm multi sunt qui egent Baptismo, nec sine incommodo notabili differri possunt : aut cùm Parochus, si ad Ecclesiam remotam baptisatum eat, magna quædam officii sui munia prætermittere tenebitur. In his autem casibus, obtineri debet consensus Episcopi, si ad eum recurri possit.

Colliges 2°. graviter peccare Diaconum, qui extra casum necessitatis, nec ab Episcopo vel Parocho jussus, solemniter Baptismum confert; quia alienum munus usurpat. Quâ etiam de causa ex communiori Theologorum sententia irregularitatem incurrit. Eaque decisio videtur extendenda ad eum etiam cui collatum esset beneficium Parochiale : quia Episcopus illud conferens, etsi supponi potest dedisse jus concionandi, non tamen nisi positis ponendis jus baptisandi, quod multi

plùs est Sacerdotale. Ut quædam dubia solvantur,

Quæres 1°. quis inter Ministros Baptismi servandus sit ordo in casu necessitatis.

R. cùm æquum sit, ut ille aliis præferatur, qui minùs distat ab eo quem Christus ordinarium Baptismi Ministrum constituit, hunc ordinem ceteris paribus, servari debere, ut præeat 1°. Parochus, si adsit; 2°. Sacerdos; 3°. Diaconus; 4°. Subdiaconus; 5°. Clerici inferiores; 6°. Laïcus; 7°. Femina; 8°. Fidelis aut à censuris liber, infideli vel excommunicato.

Dixi, *ceteris paribus*, quia obstetrix ritum Baptismi bene edocta, anteponenda est imperito mari vel infideli, quin & Parocho, propter indecentiam, si infans necdum omninò editus sit. Idem est de Diacono respectu Sacerdotis, si is vel simoniacè pretium exigat pro Baptismo, vel justè præsumatur eum administraturus in statu peccati, &c. Is autem ordo sub gravi obligat & Subdiaconum præsente Diacono, & Diaconum præsente Sacerdote; quia ut Diaconus Sacerdoti, sic & Subdiaconus Diacono gravem infert injuriam, cùm jus Ordini ipsius, ab ipso Christo magis aut minùs principaliter annexum usurpat. Haud tamen, positis, ut nunc sunt, rebus, graviter peccaret Sacerdos, qui præsente Episcopo baptisaret aliquem, cujus neuter Pastor foret; quia ut Episcopus, sic & Presbyter habet ex officio quòd baptisare possit: imò, aït S. Carolus, *norit* Sacerdos *sibi licere baptisare etiam præsente suo Episcopo.*

An verò graviter quoque peccet laïcus homo vel obstetrix, si præsentibus Subdiaconis baptiset, controvertitur. Quia tamen hæc agendi ratio graviter subvertit ordinem à naturâ ipsâ constitutum, qui exigit ut longè dignior, ceteris præferatur, dubium hîc mortale admisero, nisi excuset bona fides, instantia casûs, &c.

Quæres 2°. an liceat extra Ecclesiam baptisare, ubi nulla urget necessitas.

R. Vetitum esse à Concilio Viennensi sub Clemente V. *nè quis de cetero in aulis, vel cameris, aut aliis privatis domibus, sed duntaxat in Ecclesiis; in quibus sunt ad hoc Fontes specialiter deputati*, ac proinde non in sacellis domesticis, *aliquos, nisi Regum vel Principum.... liberi extiterint, aut talis necessitas emerserit, propter quam nequeat ad Ecclesiam accessus haberi, audeat baptisare. Qui autem secùs præsumpserit, aut suam in hoc præsentiam exhibuerit, taliter per Episcopum suum castigetur, quòd alii attentare similia non præsumant.* Unde qui sinè expressâ Episcopi licentiâ infantem baptisant domi, multis in Diœcesibus subjacent censuris. Quisque Diœcesis suæ Statuta consulat.

Clem. 1. de Bapt.

Quæres 3°. an si infans domi tingatur, adhibendæ sint cæremoniæ baptismales.

R. Si Baptismi Minister sit Sacerdos, proprius aut alienus, Baptismus, nisi periclitetur infantis vita, cum solitis cæremoniis administrari debet, quia solemnes ii ritus tanti sunt momenti, ut nonnisi in casu impotentiæ prætermitti debeant; neque ut adhibeantur, opus est Ecclesiâ. An idem in pari casu facere teneatur Diaconus, non una est opinio. Affirmant viri graves; quia cui à jure concessa est facultas baptisandi, ei & datur facultas id faciendi cum ritibus solitis, secundùm id Reg. 42. Juris in 6. *Accessorium naturam sequi congruit principalis.* Quia tamen reclamant alii plures, imò & Diaconum hunc, si citra Episcopi vel Parochi licentiam solemniter baptiset, irregularitati subjiciunt, malim ut is sine solemnitate baptiset.

Quæres 4°. an Parochus propriâ autoritate Baptismum infantis differre possit.

R. affirmat. modò 1°. nihil subsit periculi; 2°. si sit legitima differendi ratio, putà ut juxtà pristinum morem infantes in Paschæ vel Pentecostes pervigilio baptisentur; 3°. & nihil in contrarium Diœcesanâ lege constitutum fuerit: hæc enim si v. g. vetet, nè ultra triduum differatur Baptismus infantis,

graviter delinquet Parochus, si eundem etiam intuitu pietatis ad quatriduum retardet.

Quæres 5°. an Parochus cui offertur baptisanda proles ex illegitimo concubitu nata, possit Baptismum negare, nisi mater genitorem revelet.

R. neq[illegible]mò, seclusâ Episc. jussione peccabit graviter obligando ad revelationem hanc; tum quia est id ad infamationem occulti stupratoris adigere; tum quia grave orietur scandalum, si idem, ut quandoque evenit, intelligatur esse prolis parens, qui matris frater.

Quæres 6°. an pater propriam prolem baptisare queat.

R. posse in casu necessitatis; tuncque non excidit à jure conjugali. Vid. Tom. 2. p. 232.

Quæres 7°. an unus possit plures baptisare.

R. posse validè in quocumque casu; licitè autem *in* solo *casu necessitatis*, *sub hac forma*, *Ego vos baptiso.* Etverò Apostoli vix aliter quàm plures simul baptisando, tot hominum myriades unâ die tingere potuerunt.

S. Thom

Dixi, *non autem licitè nisi in casu necessitatis;* alioqui enim violatur in re gravi vetus Ecclesiæ consuetudo per Rituale Romanum confirmata: quod sine letali peccato fieri non potest.

Quæres 8°. an possit quis seipsum baptisare.

R. neg. *Sicut* enim, ait Innocentius III. *in carnali generatione... alius est qui carnaliter gignit, & alius qui carnaliter gignitur; sic in Sacramentali regeneratione... alius debet esse, qui spiritualiter generet, & alius qui spiritualiter generetur.*

Cap. [illegible] de Bapt.

Quæres 9°. an plures eundem simul baptisare possint, non dico licitè, cùm id constanti Ecclesiæ praxi repugnet; sed validè.

Nota tripliciter fieri posse ut plures ad unius Baptismum concurrant; 1°. si unus, v. g. mutus aquam infundat, alter, v. g. manchus pronuntiet formam; 2°. si duo materiam simul & formam applicent, sed ità ut à se invicem in baptisando dependere velint tanquam causæ partiales dicendo, *Nos te baptisa-*

mus; 3°. si uterque seorsim materiam & formam applicet, quasi ageret solus, & ab alio dependere nolens: ut si Parochi duo qui de eodem infante litigant, eundem baptisare properent: tuncque vel ambo formam absolvunt eodem instanti, vel alter altero priùs. Jam

R. 1°. nullum esse Baptisma primo modo collatum; quia tunc falsa est forma; cùm is qui se baptisare seu abluere dicit etiam in numero plurali, reipsâ non abluat.

R. 2°. invalidum fore Baptisma secundo modo collatum. Ratio est quia cùm plures conjunctim abluunt, & dicunt, *Nos te baptisamus*, (sicut si dicerent, *Nos trahimus navim, quam nemo nostrûm solus trahere queat*,) non apponitur forma legitima, & exprimitur intentio intentioni Christi, ejusque Ecclesiæ contraria. Forma enim legitima, & intentio Christi ac Ecclesiæ excludunt pluralitatem Ministrorum, qui partialiter tantùm ad esse Baptismi concurrant; quia sicut unus est Christus, sic voluit Christus & Ecclesia, ut Minister gerens vices Christi, sit unus: atqui hæc forma, *Nos te baptisamus*, & intentio quam ei annexam supponimus, non excludunt, sed includunt pluralitatem Ministrorum, qui partiales causæ esse velint; ergo.

R. 3°. in tertio casu valere Baptismum, non modò si àlter altero priùs formam absolvat; quo in casu nulla est difficultas; sed etiam si ambo formam simul absolvant: tum quia stat Sacramentum, ubi stant materia, forma, & intentio Ministri; idque relativè ad subjectum capax, quod in præsenti casu occurrit: tum quia nulla est ratio cur factum unius annullet factum alterius. Sicut tamen non dicitur bis communicasse, qui geminam simul hostiam recepit, sed tantùm qui successivè; sic nec bis baptisatus dici debet, qui geminâ actione, ad unum eundemque effectum terminatâ simul baptisatus est; quia vocula *bis* importat actionum & effectuum successionem: is itaque tantùm bis baptisatus diceretur, qui semel

validè tinctus denuò tingeretur validè, quod in Baptismo locum habere nequit. Sunt tamen qui existiment in hoc casu Baptismi effectum ab unâ duntaxat proditurum actione, quam Deus designaret. Unde, ait Grandin, probabiliùs puto Neomystas, quo die initiantur, non consecrare simul cum Episcopo, licèt cum eo formam pronuntient : præterquàm quòd difficile est, ut simul omninò cum eodem Episcopo formam absolvant.

Pag. 871

CAPUT QUINTUM.

De Patrinis.

DE Patrinis, qui à Tertulliano Sponsores, ab Augustino Fidejussores, à Moguntina Synodo Compatres nuncupati sunt, nonnulla inquiruntur scitu utilia.

Quæres itaque 1°. an Patrini sint necessarii.

R. 1°. non esse necessarios necessitate Sacramenti; tum quia Philippus Eunuchum baptisavit absque Patrino; tum quia Baptismus privatus sinè Patrinis administrari licitè potest, de quo statim.

R. 2°. Baptismum solemnem licitè administrari non posse absque Patrino, si idoneus haberi possit. Patet id 1°. ex constanti Ecclesiæ usu, quem reperis cap. 100. 101. 102. dist. 4. *de consecrat.* quemque supponit Tridentinum, sess. 24. can. 2. de reformat. Matrim. 2°. quia sicut recens natus nutrice indiget, & Pædagogo, sic & recens baptisatus indiget aliquo à quo doceatur, & nutriatur quadantenùs, ut in vita spirituali proficiat. Ad id autem assumi oportuit personas à parentibus diversas, ut tutiùs provideretur baptisato. Hæ rationes valent etiam in adultis : neque enim propter corporalem, sed propter spiritualem imbecillitatem constituti sunt Patrini.

R. 3°. Patrinos in privato Baptismo necessarios

non esse, cùm id nullâ lege imperatum sit. Imò id prohibent Rituales Libri plures, ut Parisiensis, Argentinensis, &c. Etverò vel morietur infans, qui vulgò propter imminens necis periculum baptisatur privatim; vel vivet. Si 1. ad quid Patrinus? Si 2. non deerit is, cùm in cæremoniarum suppletione possit & debeat abhiberi. De affinitate à Patrinis contractâ dicam ubi de Matrimonio.

Quæres 2°. quæ sint Patrinorum officia.

R. plura esse, & tam gravia, ut si seriò ponderarentur, neque tot munus istud ambirent, nec obvius quisque prior eligeretur à parentibus. Scilicet debent Patrini, 1°. eos quos suscipiunt diligere tanquam filios spirituales; 2°. pro iis supplices Deum precari; 3°. invigilare sedulò ut christianè instituantur à parentibus, eorumque, si vel moriantur, vel huic officio desint, vices hoc in puncto supplere; 4°. curare ut filioli debito tempore Sacramento Confirmationis initientur; 5°. efficere omni viâ ut id quod in Baptismo spoponderunt, plenè exequantur. *Etverò id ratio Pædagogi postulat, & materiæ gravitas obligat sub mortali.*

Grand. p. 92.

Quæres 3°. an omnes promiscuè ad officium Patrini à parentibus invitari, aut à Parochis admitti possint.

R. negat. Ii enim solùm assumi possunt, qui mox recensita, eaque gravissima munia implere valeant. Unde ab hoc munere arcendi sunt, 1°. muti, & qui rationis non sunt participes; 2°. qui baptisati non sunt; 3°. & à fortiori, infideles, Hæretici, Apostatæ, moribus aut professione infames, ut Comœdi, & similes; usurarii itèm, concubinarii, ebriosi, blasphematores, & qui publica, queis insistunt, odia exercent; excommunicati quoque, ab Ecclesiæ ingressu interdicti, aut qui Paschali officio defuerint, vel annuæ confessioni; 4°. qui præcipua Doctrinæ christianæ capita saltèm quoad substantiam non tenent; aut qui Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, vel Symbolum, & Dei ac Ecclesiæ præcepta ignorant.

it autem Hæreticus à Catholico in Patrinum assumi nequit, sic nec Catholicus in hæreticorum baptismo vices Patrini gerere debet. Neque enim æquum est, ut Ecclesiæ filii Pseudoministris, ejusdem Ecclesiæ hostibus, Proselytos offerant.

Excluduntur etiam positivo jure ab officio Patrini, 1°. Regulares, ex c. 103. dist. 4. *de consecr.* 2°. pater & mater baptisandæ prolis : imò qui hodie propriam prolem levat è fonte sacro, excidit à jure petendi debiti conjugalis. Alicubi etiam à Patrinatu arcentur Clerici in sacris, Beneficiarii, maritus & uxor. Quapropter consulendi sunt locorum usus.

Quæres 4°. quot admitti debeant à Parocho Patrini.

R. *Statuit* Trid. sess. 24. de reform. Matrim. c. 2. *ut unus tantùm sive vir, sive mulier, juxta sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus & una baptisatum de Baptismo suscipiant.* Huic legi ut sapienter constitutæ, & quæ affinitatum multiplicitatem removeat, sedulò inhærendum. Unde *si plures uno & unâ se offerant, nec possit Parochus cognoscere qui ad id muneris sint electi, liberum est ei è pluribus unum & unam eligere, eosque Patrinos declarare.* *Sylvius.*

Hic tria notat Barbosa; 1°. Episcopum dispensare non posse ut plures quàm duo infantem suscipiant, cùm super Conciliari dispositione dispensandi facultatem non habeat; 2°. Parochum plures quàm unum & unam Patrinos admittentem, gravis culpæ redargui à Vegâ, Bonacinâ, Hurtado, & aliis, quia grave est antiqua *sacrorum Canonum instituta*, & generalis Concilii legem in materia minimè levi temerare; 3°. si non obstante lege Tridentinâ permittat Parochus ut tres aut quatuor, pluresve Patrinorum munera exerceant, ab iis omnibus contrahi affinitatem : ità Navarrus, Sylvius & alii passim. *Barbosa, p. 267.*

Quæres 5°. quæ sint Parochorum in hac materia obligationes.

R. sex præcipuè numerari : Prima, ut populum doceant in Patrinorum delectu pietatis potiùs quàm

S. Carol. Borrom.

alterius cujusque commodi emolumentive habendam esse rationem; ità ut ii præ ceteris seligantur, qui *filiorum animæ magis consulere, quàm qui inopiæ subvenire possunt.*

Secunda, ut caveant nè baptisandis imponantur nomina seu ethnicorum, seu dubiæ sanctitatis hominum: ea itèm quæ gentilitio nomini addita ridiculum sensum efficiunt. Quin & cavendum nè nomina Sanctorum veteris Testamenti affectentur, ubi præsertim vigent hæretici, qui quoniam novæ Legis Sanctos dedignantur, ad Abraham veteresque Patriarchas recurrunt.

Tertia, diligenter in Baptismali Registro inscribant nomen baptisati, ejusque parentum ac susceptorum: itèm quo anno, annique mense ac die ablutus sit infans, seu in Ecclesia seu alibi, rursumque an in legitimo & de legitimo matrimonio prodierit. Si conjecturæ admodum graves contra pueri *legitimitatem* pugnent, putà quòd pater duobus ante ortum ejusdem annis abfuerit è Regione, absentiæ hujus habenda videtur mentio, consulto tamen Præsule, ut si qua deinceps suboriatur lis circa hæreditatem, statuat Magistratus id quod sibi æquum videbitur.

Trid. Sess. 24. c. 2.

Quarta docebit Patrinos, si doceri indigent, *quam cognationem contraxerint* cum prole, ejusve parentibus, *nè ignorantiâ ullâ excusari valeant.* Erit & operæ pretium monere aliquoties, ab iis qui circa susceptam prolem aut ipsius parentes impudici quidpiam corde vel opere exercent, hanc incestûs circumstantiam in confessione aperiendam esse.

Quinta & id quandoque admonebit, vitandas esse nimias eas compotationes, quæ baptismata consequi solent. Quantò plus verò curare debent Parochi nè profanis hujusmodi festivitatibus intersint?

Sexta, id etiam matribus, nutricibusque & aliis quibuscumque graviter inculcandum, nè cum infantulis in eodem lecto ante completum annum decumbant ob periculum suffocationis, quod, secluso etiam effectu, gravem habere noxam videtur in

iis,

iis præsertim qui inquietè dormientes quoquo versùm se movent: unde hoc severè prohibent in Ritualibus suis Episcopi plures, quorum aliqui addiderunt etiam censuræ minas. Neque id temerè sancitum, cùm Lucii III. tempore quidam crimini huic indicerent *pœnitentiam trium annorum, quorum unum* peragerent homicidæ parentes *in pane & aquâ*, ut constat ex cap. 3. *De his qui filios*, &c. Si tamen *talis cubatio omni culpâ caret*, uti contingere *potest, si v. g. lectus est latus, & puer implacabilis, qui aliter à frigore defendi non possit, & mulier in somno suum retinere soleat situm ac locum, omnis pœna cessabit*, juxta Barbosam, Pirrhing, & alios communiter in citatum Caput.

Circa an. 1181.

CAPUT SEXTUM.

De subjecto Baptismi.

VIdendum hîc 1°. an ipsi etiam infantes baptisari possint; 2°. an & omnes adulti.

ARTICULUS PRIMUS.

De Baptismo infantium.

DIcendum 1°. de infantibus ut sic; 2°. de certa infantium specie. Circa infantes ut sic tria quæruntur, 1°. an baptisari possint validè; 2°. an licitè; 3°. an in omni casu.

Circa primam quæstionem errarunt præ ceteris Anabaptistæ, qui circa an. 1521. Pædobaptismum totis viribus impugnarunt. Horum Patriarcha fuit Nicolaus Stork, ejusque deinceps acer Sectator Thomas Muncerus, vir Luthero, cujus Vicarius vocitabatur, moderatior in speciem, sed cui rabie tumebat cor ferum; prout indicat vesana hæc ejus inter concionandum oratio: *Pater, infunde*

Munc. in Lib. 7. dier.

animo meo porrectum desiderium justitiæ tuæ, quod nisi feceris, te tuosque Apostolos ad unum omnes abnegabo. Idem senserunt Sociniani, qui tamen parvulos baptisant, si id postulet bonum pacis, & quædam scandali vitandi necessitas. Sit

CONCLUSIO I. Infantes validè baptisantur.

Prob. 1°. Illud dogma incunctanter admittendum est, quod unanimi calculo ad nos transmisêre Patres & Concilia : atqui tale est dogma Pædobaptismi. Prob. minor, 1°. ex Patribus Græcis. S. Dionysius (*) Lib. de Eccles. Hier. c. 7. *Divini nostri Duces*, inquit, *probaverunt infantes (qui nondum divina mysteria intelligere possunt) recipi ad Baptismum.* S. Iræneus Lib. 2. adv. Hær. c. 22. *Dominus*, inquit, *omnes venit per semetipsum salvare : omnes, inquam, qui per eum renascuntur, infantes & parvulos, & pueros*, &c. Origenes in c. 6. Ep. ad Rom. *Ecclesia traditionem ab Apostolis suscepit, etiam parvulis dare Baptismum.*

2°. Ex Patribus Latinis. Cyprianus Ep. 59. ad Fidum disertè docet infantibus necdum dies octo natis dandum esse Baptisma. Hieron. L. 3. contra Pelag. adducto Cypriani textu ex Ep. ad Fidum : *Etiam infantes in remissionem peccatorum baptisandos...... credatis.* Aug. Lib. 10. de Gen. ad Lit. cap. 23. *Consuetudo matris Ecclesiæ in baptisandis parvulis.... Apostolica est Traditio.*

3°. ex R. Pontif. S. Leo I. Epist. 86. *A parvulo recens nato*, inquit, *usque ad decrepitum senem.... nullus prohibendus est à Baptismate.*

4°. ex Conciliis. Carthaginense, cui præfuit an. 253. Cyprianus & interfuêre Episcopi 66. quæstionem à Fido propositam, an infantes non ante octavum à nativitate diem, juxta *legem circumcisionis antiquæ*, baptisandi forent, sic resolvit : *Uni-*

(*) Hunc ante ceteros adduco, non quia indubiè priorem ceteris, sed quia ætatis dubiæ, prout fecit R. P. à S. Marthâ in Gallico de confessione Tractatu contra Dallæum.

versi judicavimus nulli hominum nato misericordiam Dei esse denegandam. Idem docent Milevit. an. 416. Bracarense III. an. 572. &c. Has porrò particularium Synodorum definitiones confirmarunt Concilia duo œcumenica. Viennense 1311. *Credimus*, inquit, Baptisma *esse tam adultis quàm parvulis communiter perfectum remedium ad salutem*; & Trid. sess. 7. can. 13.

Cyprian. Ep. 69.

Prob. 2°. ratione Theologicâ: Qui vult sincerè finem, non potest à mediis ad finem necessariis positivo decreto excludere: atqui Deus omnium, adeòque & infantium salutem sincerè vult: aliunde verò Baptismus est, generaliter loquendo, medium ad salutem hujus ætatis necessarium; ergo fieri non potest ut Deus infantes positivo decreto excludat à Baptismate. Excluderet porrò, si collatum ipsis Baptisma, non illicitum modò, sed & invalidum constituisset.

Obj. 1°. Non valet Baptisma nisi juxta Christi institutionem collatum: atqui exigit Christi institutio, ut Baptisma nonnisi instructis & jam credentibus detur: Matth. 28. *Euntes docete omnes gentes, baptisantes eos*, &c. Marci 16. *Qui crediderit & baptisatus fuerit, salvus erit*; ergo.

R. ad 1. dist. min. Exigit Christi institutio, ut Baptisma nonnisi instructis & credentibus conferatur; exigit, inquam, ad hoc ut validè conferatur, neg. min. ad hoc ut conferatur licitè, subd. ut conferatur adultis, qui doctrinæ, fidei & pœnitentiæ capaces sunt, C. ut conferatur quibuscumque, N. Exigit Christus, & exigimus omnes, ut nemini adulto conferatur Baptisma, nisi post apertam fidei professionem, & mores in meliùs compositos; sed nunquam probabunt adversarii Christum exegisse hanc fidei morumque conversionem, ut Baptisma vel validè conferatur adultis, vel licitè infantibus: cùm nec hactenus ullum, qui infantes tangat, Scripturæ textum adducere potuerunt; nec ipsi, quod sciam, adultos *in hæresi baptisatos* rebaptisent.

Inst. Quisquis regeneratur, congruas ad gratiam regenerantem dispositiones afferre debet : atqui has dispositiones non habent parvuli.

R. dist. Afferre debet dispositiones, si possit, C. secus, N. Certè qui ad ruinam sine propriæ voluntatis motu habiles fuère, ad reparationem sine ejusdem voluntatis motu habiles esse possunt.

Obj. 2°. Nemo nisi volens legibus gravissimis obstringi potest : atqui infantes Baptismum recipiendo, gravissimis obstringerentur legibus, & quidem non volentes ; ergo.

Confirm. In Baptismo initur Deum inter & hominem contractus onerosus : atqui ad valorem hujusce contractûs requiritur spontanea utriusque partis consensio.

R. ad 1. dist. min. Parvuli gravissimis obstringerentur legibus, sed quæ inevitabiles sint homini suam salutem volenti, C. secùs, N.

Ad 2. dist. maj. In Baptismo initur contractus Deum inter & hominem, quatenùs Deus aliquid homini spondet, & homo Deo, C. quatenùs potest inculpatè homo id quod Deus exigit rejicere pro nutu, N. Sic enim Deus pactum suum ordinat ; ut quoties præcipit, toties homo velit, nolit, obtemperare teneatur.

Conclusio II. Non tantùm licet, sed & expedit parvulos ante rationis usum baptisare.

Prob. 2°. ex antiqua Ecclesiæ praxi, quam suprà ut Apostolicam & universalem exhibuêre Patres & Concilia ; & contra quam, licèt id ex eorum re maximè foret, nusquam insurgere ausi sunt Pelagiani.

Prob. 2°. quia Pædobaptismi praxis, & plerumque necessaria est infantibus ; cùm inopinis casib rapiantur quotidie eorum plurimi, quibus, nisi i jam acta foret, nullâ diligentiâ posset succu & iisdem maximè prodest, cùm etiam necessa non est. Tum quia minùs à dæmone infestanti qui jam dæmonis membra non sunt ; tum c

juvante, quam crescendo uberiorem recipiunt, gratiâ, pietati firmiùs inhærent; tum quia si adulta ætas ad Baptismum expectaretur, multi perversæ indolis, vel Baptismum recusarent omnino, vel susceptionem ejus in senium differrent; quin & plerumque non baptisati morerentur.

Obj. Ea circa Baptismum sequenda est praxis, quam suo nos exemplo docuêre Christus, & Sancti: atqui Baptismati differendi praxim docuêre nos, 1°. Christus ipse, qui nonnisi circa 30. ætatis annum tinctus est; 2°. viri sanctissimi. Sic Gregorius Nazianz. etsi piissimi Episcopi filius, non antè baptisatus est, quàm ex ephebis exiisset. Idem est de SS. Basilio, Chrysostomo, Hieronymo, Ambrosio, &c. Etverò Pædobaptismum improbarunt Tertullianus & Gregorius Nazianz.

R. ad 1. neg. maj. ad sensum objectionis: multa enim fecêre Christus & Sancti, quæ necessariò ad imitationem ducenda non sunt. Sic Salvator Apostolos post Cœnam corpore suo refecit, quam praxim, licèt ab Apostolis quandoque servatam, nemo hodie servare ausit.

Ad 2. probat. tantùm diversa Sanctorum praxis, non omnes idem circa hoc disciplinæ punctum sensisse, quod mirum non est; cùm quotidie id quod uni factu optimum videtur, alteri displiceat. Ceterùm *Ambrosius factus Episcopus, se* Baptismum distulisse *doluit, & ab aliis nè in posterum fieret vehementer admonuit.* Idque adeò improbabat Ecclesia, ut eos ab altaris ministerio excluderet, qui Baptismi receptionem diutiùs differrent.

Baron. an. 377.

Quod ad Tertullianum spectat, credidit is quidem melius esse & utilius, ut infantibus atque etiam innuptis differatur Baptisma. Verùm hanc ejus praxim rejecit Ecclesia, ut patet ex Cypriani ad Fidum Epistolâ. Neque id inconsultò factum; quoti enim periissent infantes? quoti, deficiente Baptismi & proinde Confirmationis gratiâ, turpiter lapsi essent? *Longè alia fuit mens Gregorii Nazianz.* tametsi enim

credidit expectandum, secluso mortis periculo, triennium, ut baptisentur infantes, quia sic fieret ut *quiddam audire & respondere* possint: (quo etiam in puncto à ceteris Patribus desertus est) nihilominùs docuit simul, infantes *propter inopinatos & subitos ac repentinos periculorum impetus lavacro communiri* debere *antequam ratio accreverit, & vim hujus Sacramenti* satis *intelligant.*

Jam expendendum an infantes omnes baptisari possint. Horum porrò alii adhuc materno in sinu delitescunt, alii jam foras prodière. Ex his quidam monstri speciem habent; ceteri nihil præferunt ab effigie humanâ alienum; & hi rursus vel à Christianis oriundi sunt, vel ab infidelibus. Ex his autem alii baptisati sunt, ut Hæretici & Apostatæ; alii, qui strictiùs infideles vocantur, nusquam baptisati sunt, ut Judæi; & hi vel nullatenùs subditi sunt Principibus Christianis, vel iisdem subditi sunt, seu civiliter tantùm, ut communes Regum subjecti, seu serviliter, ut mancipia. Jam

Dico 1°. Parvuli in sinu materno penitùs absconditi, non sunt capaces Baptismatis.

Prob. quia ad validitatem Baptismi, necesse est ut quis physicè aquâ ablui possit; atqui aquâ physicè ablui nequit, qui secundùm se totum latet in utero matris.

Nec nocent Joannis Bapt. & Jeremiæ exempla; quia quæ extra solitum providentiæ ordinem sunt, in exemplum trahi non debent.

Obj. 1°. Tàm licet matrem pro puero baptisare, cùm is ablui aliter non potest, quàm vivum pro mortuo: atqui hoc postremum licet, secundùm id I. Corint. 15. *Alioquin quid facient, qui baptisantur pro mortuis*, &c.

R. ad 1. neg. min. Ad textum Apostoli, quo nullus fortè obscurior est in Scripturâ, dico hìc per Baptismi nomen intelligi ærumnas & cruciatus, per *mortuos* verò infideles, eosve qui gratiæ per peccatum mortui sunt. Unde is est Apostoli sensus:

Si mortui non resurgunt, ut quid Evangelii præcones, ut spiritualiter mortuos ad gratiæ vitam revocent, se se tot conviciis & cruciatibus objectant, &c. Habet quidem expositio hæc duplicem metaphoram, sed quarum neutra sit sine exemplo. Sic Christus ut suam & Apostolorum passionem exprimat, *Potestis*, inquit Marc. 10. *baptismo, quo ego baptisor, baptisari:* ut verò peccatores designet: *Dimitte*, ait Matth. 8. *mortuos sepelire mortuos suos.*

Obj. 2°. Deus vult omnes homines, adeoque & infantes nondum natos, salvos fieri; ergo & iis de remedio ad salutem necessario providit.

R. dist. ant. Deus vult voluntate antecedente, & cujus effectui obsistere possunt circumstantiæ loci & temporis.... C. vult voluntate absolutâ, N. Sed de his fusiùs alibi.

Quæres an matrem statim morituram aperire liceat, ut infanti per Baptismum succurratur.

R. matrem nunquam aperiri posse cum certo vitæ periculo, quia *non sunt facienda mala ut eveniant bona:* ubi verò gravida mulier extincta est, aperiri debet, ut extracta proles baptisetur, nisi hanc jam mortuam esse constet.

Rom. 3

Dico 2°. Monstra quæ sunt mulierum partus, baptisari aliquando debent, aliquando non.

Prob. quia ex hujusmodi monstris quædam humanam speciem certò excludunt, quædam certò habent, quædam ambiguè. Porrò prima baptisari non debent; debent secunda; tertia indigent examine. De his autem judicium præsertim sumendum est ex capite, quod rationis & sensuum sedes æstimatur. Si caput humanum est, vel humano propius, baptisari illud oportet, licèt membra sint ferina: si autem ferinum sit caput, ceteri verò artus humani; tunc, siquidem ex viri & feminæ congressu prodierit, baptisandum est conditionatè, propter dubium an sit homo. Sin verò prodierit ex femina & bruto, non poterit baptisari, quia non descendat ex Adam, utpote non conceptum ex semine virili.

Sed quid de monstris, quæ ex homine & ferâ prodierint?

R. si ad Episcopum reccurri non possit, quia res urget, conferendum erit sub conditione Baptisma iis, quæ in præcipua suî parte humanam speciem præferunt: quia satius est decem Baptismi incapaces baptisare conditionaliter, quàm capacem unum excludere: porrò etsi *vel omnino, vel ferè inauditum sit, quòd* ex tali congressu *natus sit homo*, non est idem prorsus impossibile.

Gobat. n. 278.

Si monstrum, undecumque natum sit, postquam creverit, extraordinariè repugnet Baptismo, dispiciendum erit an repugnantia hæc à libero voluntatis usu procedat, an non à dæmone. Si 1. negandum erit Baptisma, quod nolenti dari non potest. Si 2. non negabitur, cùm obstare non debeat malitia dæmonis, nè cuipiam de remedio ad salutem necessario provideatur.

Si gemelli sibi invicem sint adnati, seorsum uterque est baptisandus absolutè; quia non unus, sed duo homines fuerint. Si monstrum capita gerat duo, duo & pectora, duplici donandum erit Baptismo, sed id absolutè, licèt membra cetera simplicia sint. Si autem duo quidem capita, sed unum habeat pectus, in uno capite semel baptisandum erit absolutè; in altero rursum sub conditione, *Si non es baptisatus*, &c. Ratio est, quia in primo casu, ubi præcipuæ geminantur corporis partes, duplicem agnoscunt animam saniores Theologi; in secundo autem casu hærent & suspensi sunt. Unde in primo casu, si periculum urgeat, dicendum erit simpliciter, *Ego vos* baptiso; in secundo addendum erit, *in quantum capaces estis*, aut aliud simile.

Quæres an baptisandi sint amentes & furiosi.

S. Thom. q. 68. a. 12.

R. Amentium alii *sunt à nativitate tales, nulla habentes dilucida intervalla; & de talibus, quantum ad Baptismi susceptionem, videtur idem esse judicium ac de pueris, qui baptisantur in fide Ecclesiæ.... Alii verò sunt amentes, qui ex sana mente*

quam habuerunt priùs, in amentiam inciderunt: & tales sunt judicandi secundùm voluntatem quam habuerunt dum sanæ mentis existerent: & ideo si tunc apparuit in eis voluntas suscipiendi Baptismum, debet eis adhiberi in furia & amentia constitutis, etiamsi actu contradicant; alioqui si nulla voluntas suscipiendi Baptismum in eis apparuit, dum sanæ mentis essent, non sunt baptisandi. Quidam verò sunt, qui, etsi à nativitate fuerint furiosi, vel amentes, habent tamen aliqua lucida intervalla.... unde si tunc baptisari voluerint, baptisari possunt, etiam in amentia constituti, & debet eis tum Sacramentum conferri, si periculum timeatur: alioqui meliùs est ut tempus expectetur in quo sint sanæ mentis, ad hoc quod devotiùs suscipiant Sacramentum. Si autem tempore lucidi intervalli non appareat in eis voluntas suscipiendi Baptismum, baptisari non debent in amentia constituti. Quidam verò sunt, qui etsi non omninò sanæ mentis existant, in tantùm tamen ratione utuntur, quod possunt de sua salute cogitare, & intelligere Sacramenti virtutem: & de talibus idem est judicium sicut de his qui sanæ mentis existunt, qui baptisantur volentes, non autem inviti.

Si tamen, ait hîc Sylvius, amentes & furiosi, quo tempore lucida habentes intervalla, Baptismi desiderium exhibuêre, *retinebant voluntatem perseverandi in concubinatu, vel alio peccato mortali*, jam nè in periculo quidem baptisari deberent, *sic enim essent indigni Baptismo.*

Circa tertiam difficultatem quæ filios infidelium spectat, supponendum 1°. filios infidelium, qui fidem olim susceperant, sed ab ea defecerunt, posse invitis etiam parentibus baptisari, quia potest Ecclesia parentes ipsos si pertinaces sint traducere brachio seculari, proinque & ipsis auferre potestatem quam in filios habent.

Supponendum 2°. infidelium filios, si rationis usum habent, & Baptismum sponte petant, posse etiam non obstante parentum renixu ablui; quia

in iis quæ ad æternam salutem pertinent, sui sunt arbitrii. In dubio an puer qui Baptismum expedit rationis usum habeat, judicandum in favorem Baptismi, si septennium compleverit; imò etiamsi non compleverit, si periculum sit nè deinceps, deficientibus Ministris baptisari non possit.

Supponend. 3°. puerum, si parentum alteruter consentiat, reluctante alio baptisandum esse: 1°. quia talis consensus vergit in utilitatem pueri & favorem Religionis, porrò *summa est ratio quæ pro Religione facit*; 2°. quia sic sanxerunt Synodus Toletana IV. can. 62. & Gregorius IX. cap. 2. *De convers. infid.* Quin & dicitur Gregorium XIII. statuisse, ut puer, quem baptisari volebat avus paternus, baptisaretur invitâ matre judæâ; quia mortuo patre in avum recidit nepotum cura. Id tamen limitandum, si puero jam utcumque grandi certum immineat periculum seductionis à parente infideli à quo separari non possit: hoc autem periculum semper gravius est in regionibus quæ reguntur à Principe infideli.

ff. L. 11. tit. 7.

Sylvius.

Supponend. 4°. infantes, qui jure vel injuriâ à parentibus infidelibus avulsi, tam procul ab eis distant, ut jam eorum curæ subjacere non possint, posse etiam baptisari; quia paterna jura, quæ jam à parentibus exerceri non valent, ad eos transiêre, qui puerorum curam gerunt; ergo & iis uti possunt in bonum pueri & executionem divinæ legis.

Supponend. 5°. infantes de quorum vita moraliter desperatur, baptisari posse, sinè consensu, modò tamen sine contumelia parentum, tum quia hæc agendi ratio sic consulit infantium saluti, ut parentes verè non offendat; tum quia cùm Sacramenta in gratiam hominum instituta sint, longè satius est Sacramentum tenui irreverentiæ periculo exponi, quàm hominem certo damnationis periculo.

Quin & juxta Theologos non ignobiles probabiliter licitum est Sacerdoti quoscumque infidelium infantes, insciis omnino parentibus baptisare: 1°.

quia tunc nullum subest periculum profanationis *formalis* Sacramenti; 2°. quia periculum subversionis, cujus timor hîc moram injicere posset, utcumque compensatur probabili spe mortis ante subversionem; cùm ex computatione factâ Hispali, quæ populosa est Hispaniæ civitas, deprehensum sit tot fermè mori infantes ante rationis usum, quot intereant eodem obtento; & Londini compertum sit per schedas, quas mortalitatis vocant, ex infantibus 100. non superesse post annos sex nisi 64. & post 16. annos, solùm quadraginta; 3°. quia si conferuntur Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta ægris probabiliter, imò & longè probabiliùs relapsuris; quidni & detur baptisma, quod deinceps dari non poterit, infanti fortè hinc salvando, si moriatur; fortè etiam, si vivat, potentiori quâ juvabitur gratiâ benè usuro. Ità Henric. à S. Ignat.

Mihi quidem in his casibus constituto, tria hæc, quantùm nunc affectus sum, facienda ducerem: 1°. recurrerem ad Sedem Apost. aut viciniores locorum Prælatos, & precarer ut in itinere lubrico docerent me viam rectam & bonam; 2°. si deesset id auxilii, Spiritum sanctum interrogarem, supplex, ejusque nutibus obsequerer; 3°. cùm iis qui in hâc materie diversa sentirent, viverem pacificus; quia constet utrosque solam Dei gloriam inquirere, quam alii in probabili puerorum plurium salute intuentur, alii in agendi ratione prorsus oppositâ. Interim nunc in prædicti Henrici opinionem propendeo.

Supponend. 6°. cum plerisque contra paucos, infantes infidelium, qui Christianis Principibus serviliter subjecti sunt, debere invitis etiam parentibus baptisari. Debent enim si possunt: possunt autem, quia cùm partus sequatur ventrem, parvuli nascuntur mancipia sicut parentes; sicque cùm possit dominus illos vendere, à parentibus separare, ac aliis tradere educandos in fide catholica, potest *consequenter eos ad* Baptismum offerre,

sinè injuriâ parentum, & periculo nè profanetur Baptismus. Etverò qui succedit in locum patris, debet, si citra grave incommodum possit, parvulis ministrare necessaria præcipuè ad vitam spiritualem, cujus janua est Baptismus: atqui Princeps in hypothesi nostra succedit in locum patris.

Jam ergo inquirendum, an filii infidelium, qui nonnisi civiliter Christianis Principibus subjacent, possint invitis parentibus baptisari: quâ de re

Dico: Possunt Christiani Principes præcipere ut infidelium, sibi politicè dumtaxat subjectorum, filii invitis etiam parentibus baptisentur.

Prob. 1°. si Principes iis de quibus agitur Baptismum procurare non possent, utique quia isthæc eorum agendi ratio inveheret vel contemptum patriæ potestatis, adeoque & juris naturalis transgressionem, vel irreverentiam Sacramenti: atqui neutrum timeri debet in præsenti casu. Non 1. 1°. quia non magis Princeps injuriam facit patri, cùm eidem filium suum aufert ad avertendam ab ipso mortem animæ, quam cùm eidem aufert filium ad avertendam ab ipso mortem corporis; 2°. quia ad injuriam propriè dictam requiritur offensio facta homini rationabiliter invito; unde non læderet jus patris, qui filiam ei suam, quâ abuti vult, subtraheret: atqui pater non est, licèt esse credat, rationabiliter invitus circa Baptismum filii; 3°. quia reipsâ pater nullum habet supremum jus impediendi nè proles sua Baptismate donetur. Si quod enim habet jus, profectò naturale, ut adversarii volunt: atqui hoc non. Jus enim à naturâ datum, juri divino contrarium esse non potest: porrò extat hìc jus divinum præcipiens generatim ut renascantur quicumque nati sunt. Negant quidem adversarii jus illud urgere in præsenti casu: verùm id quid est, nisi quæstionem ipsam afferre in solutionem?

Rom. 3. Prob. 2°. Princeps, utpote *Dei Minister*, curare *debet* ut serventur Dei tanquam primi Superioris mandata, præsertim graviora: atqui unum è præ-

cipuis Dei mandatis est, ut baptisentur omnes.

Prob. 3°. Potest & debet Princeps Regni sui pacem, quâcumque poterit viâ, modò non adversâ divino juri promovere, atqui nulla tutior est promovendæ Regni tranquillitatis via, quàm Religionis unitas: aliunde verò hæc via, saltèm ubi de infantibus agitur, nihil habet juri divino adversum.

Obj. 1°. In systemate nostro ferè necessum est, ut filii à parentibus divellantur: atqui non potest id fieri citra gravem paternæ potestatis injuriam. Non enim magis possunt filii eripi parentibus, quàm cetera eorum bona.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Non possunt auferri parentibus bona temporalia, quandiu iisdem bene, & sine præjudicio tertii utuntur, C. secùs, N. Porrò parentes qui filios suos privant Baptismo, utuntur jure suo, in grave præjudicium tertii, nempe eorumdem filiorum, quos ab æternæ vitæ aditu sacrilegè excludunt.

Obj. 2°. Nemo potest baptisari invitus: atqui filii infidelium censentur inviti, cùm inviti sunt parentes; quia voluntas patris censetur voluntas filii quandiu is caret usu rationis; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. neg. ant. Etsi enim voluntas patris ex legum dispositione censetur filii voluntas in quibusdam temporaneis, non tamen in iis quæ animæ salutem impedirent.

Obj. 3°. Prohibitum est à Conciliis & Patribus nè infidelium filii baptisentur invitis parentibus. Prob. ant. 1°. ex Conc. Tolet. IV. an. 633. ubi sic Can. 57. *De Judæis præcepit sancta Synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre*; 2°. ex S. Greg. Mag. Epist. 12. Lib. 13. *Qui sincerâ intentione extraneos à Christiana Religione ad fidem rectam cupiunt adducere, blandimentis non asperitatibus debent studere*, &c. Et verò hinc maximè contra Mahumetanam impietatem elucet lex Christi, quòd illa vi armorum *propagata* est, hæc ab inermi *paucorum grege suaviter* diffusa,

R. neg. ant. Nullus est enim ex allatis textibus, qui infidelium infantes contra parentum voluntatem baptisari vetet: etsi fortè aliqui sunt qui parentes ipsos renitentes baptisari prohibeant. Alia sanè est filiorum conditio ac parentum: hi si Baptismum ex pertinaciâ dedignati, æternùm pereant suam sibi solis perniciem imputabunt: illi si ex iniquâ in parentes homicidas miseratione perirent, perniciem suam viderentur imputare posse Principibus, qui potestate sibi à Deo in ipsorum salutem commissâ usi non essent.

Neque ideo par erit Christianam Religionem propagandi ratio, quæ Mahumetanam. Hæc nimirum subditos & non subditos æquè invasit; omnia jam ab initio ferro flammisque vastavit; neminem verè persuadendo convertit, &c.

ARTICULUS SECUNDUS.

De Baptismo adultorum.

TRia hìc inquiri possunt, 1°. an adulti omnes, cujuscumque sint nationis, sexûs vel ætatis, baptisari queant; 2°. qui necessum sit, ut validè; 3°. quid ut cum fructu baptisentur. Sit

CONCLUSIO I. Adulti omnes prorsus possunt, si velint baptisari.

Prob. 1°. quia generatim & indistinctè id præcepit Christus, cùm dixit: *Docete omnes gentes, baptisantes eos*, &c. unde Apostoli non Judæos solùm, sed & Gentiles, quoties ii conversi sunt baptisavêre, ut patet ex Act. 10. v. 47. & Galat. 3.

Prob. 2°. si quibus negari posset Baptisma, iis præsertim qui vel solo periculi metu illud exposcerent; vel adhuc in cathecumenatu positi illud præ gravitate morbi exposcere non possent; vel demum actu sub dæmonis potestate constituti forent, ut energumeni: atqui non 1°. iis qui ex solo mortis metu baptisari vellent, ut patet ex

Epist. 1. Siricii, ubi sic cap. 2. *Quicumque etiam in discrimen naufragii, hostilitatis incursum, obsidionis ambiguum, vel cujuslibet corporalis ægritudinis desperationem inciderit, eodem, quo poscunt, momento temporis, expetitæ regenerationis præmia consequantur.* Non 2°. iis qui necdum emenso catechumenatûs stadio, præ morbi impetu Baptismum expetere non possent. De his enim sic præcipit Conc. Carthag. III. *Ægrotantes, si per se respondere non possunt, cùm voluntatis eorum testimonium hi qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptisentur.* Non 3°. Energumenis, juxtà id Conc. I. Arausicani can. 37. *Eos qui ab immundis spiritibus vexantur, si in fine mortis fuerint constituti, baptisari placet.*

Corollarium. Ergo subjectum Baptismi est omnis homo viator, modò natus & non baptisatus, sive infans, sive adultus, sive ex parente fideli vel infideli, sive amens sive mentis compos. Ratio est, quia ii omnes sunt actu capaces Regni Cœlorum: atqui non sunt ejus capaces, secluso Martyrii casu, nisi mediante Baptismo.

Neque ab hac lege excludi debuit B. Virgo; cùm debuerit inscribi familiæ Christi, & ejus Ecclesiæ membrum constitui, quod sinè Baptismo fieri non potest. Neque verò falsa fuit in B. Virgine forma Baptismi: quia sicut in Pœnitentia vox *Absolvo*, non semper significat, Ego confero tibi gratiam delentem peccatum sed deletivam peccati, si reperiatur, sic & in casu nostro.

Conclusio II. In adultis, ut Baptisma validè recipiant, requiritur & sufficit intentio illud recipiendi.

Prob. 1. pars, ex cap. 3. *De Bapt.* ubi sic: *Qui nunquam consentit, sed penitùs contradicit, nec rem nec characterem suscipit Sacramenti.* Sed de his vide suprà pag. 103.

Prob. 2. pars. Si quid præter intentionem requireretur ad validitatem Baptismi, maximè fides & probitas: *atqui neutra requiritur*; cùm Ecclesia Baptis-

mum sive ab hæreticis, sive ab iis qui sincerè conversi non erant, receptum nunquam iteravit.

CONCLUSIO III. In adulto, ut ceteros præter characterem effectus Baptismi recipiat, requiritur fides, dolor de peccatis actualibus, spes veniæ: inchoatus Dei amor, & propositum servandi legem Christianam: non autem confessio vel satisfactio.

Prob. 1. pars, de fide ex Marci 16. *qui crediderit, & baptisatus fuerit, salvus erit.* Etverò præcipuus baptismi effectus est justificatio: ad hunc autem prærequiritur fides; cùm *sine fide impossibile* sit *placere Deo*, ex Apostolo Hebr. 11.

Prob. 2. pars, de dolore; 1°. ex Act. 2. ubi S. Petrus: *Pœnitentiam*, inquit, *agite, & baptisetur unusquisque vestrûm*, 2°. quia ex lege ordinariâ Dei, nullus, *qui jam suæ voluntatis factus est arbiter, nisi eum pœniteat vitæ veteris, novam inchoare potest.*

Dist. 4. cap. 96.

Dixi, *de peccatis actualibus*; neque enim opus est pœnitentiâ pro peccato originali; quia sicut absque propria voluntate contractum est, sic & propriâ retractatione expiari non postulat. Etsi verò culpæ veniales, quibus etiamnum adhæret cor, gratiæ sacramentalis receptionem non impediunt; constat tamen eas aliquem Baptismi effectum impedire: unde curare debent adulti baptisandi, ut quidquid usquam peccarunt, id seriò detestentur.

Prob. 3. pars, de spe veniæ; quia peccator ad Deum recurrere debet ut æger ad medicum; ergo in spem erigi debet; & id exigebat Christus ab iis quos spiritualiter sanaturus erat: sic Marci 2. *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.*

Prob. 4. pars, de dilectione Dei; tum quia ex I. Cor. 16. *Si quis non amat D. N. J. C. anathema* esse debet, nedum reconciliationem per Baptismum sibi polliceri: tum quia ex Aug. *pœnitentiam certam non facit nisi amor Dei, & odium peccati*; porrò ex dictis Baptismus adulto peccatori conferendus pœnitentiam prærequirit. Sed de his ubi de Pœnitentiâ.

Prob. 5. pars : Nemo enim Dei amicitiam verè & sincerè desiderat, nisi qui sincerè vult omnia ad eam servandam necessaria præstare, ac proinde Christianam legem profiteri simul & exequi.

Prob. 6. pars; quia Baptismus nec compatitur absolutionem juridicam : cùm hæc iis solùm dari possit, qui jam sunt Ecclesiæ membra; nec ullam post se relinquit pœnam temporalem quæ luenda sit, ut infrà dicemus.

Ex his colliges sedulò cavendum Missionariis qui apud infideles laborant, nè prout à nonnulis factitatum conquesti sunt Illust. Episcopi Heliopolitanus & Berytensis *obvios quosque vix exploratâ illorum voluntate, & unâ aut alterâ instructione contenti, sacro Baptismi fonte abluant. Quamobrem*, aiunt iidem Præsules, *etsi hodie Sacerdotibus committatur judicium de Cathecumenorum eruditione, aliisque necessariis conditionibus, adeoque & de tempore Catechismi ferendum, ut iis sanctum Baptisma conferatur; rectius tamen & securius nobis visum est cum Patribus & Conciliis, Catechismi tempus non breviori quàm quadraginta dierum spatio vulgò definire, nec alios ad Baptismum admittendos esse, nisi qui ante quadraginta dies nomen dederint*, &c.

CAPUT SEPTIMUM.

De proprietatibus Baptismi.

Proprietates illæ sunt necessitas & unitas.

ARTICULUS PRIMUS.

De necessitate Baptismi.

NOt. Potest quid ad finem esse necessarium; vel *necessitate medii*, cùm sine eo etiam inculpatè omisso finis obtineri non potest; vel *necessitate*

præcepti, cùm sine eo inculpatè omisso finis obtineri potest, aliàs non. Unde 1°. omissio necessarii necessitate medii, potest esse sine peccato, secùs de omissione necessarii necessitate præcepti; 2°. & consequenter necessarium necessitate præcepti semper est in potestate nostrâ saltèm remotè; secùs de necessario necessitate medii; 3°. necessarium necessitate medii, necessarium est & necessitate præcepti respectu adultorum, penes quos est medio illo uti, non è converso.

Necessarium necessitate medii, aliud est strictè & pro omni casu, quod ità in re seu in individuo adhiberi debet, ut nihil sit quod ejus vices suppleat: sic necessaria est ad salutem gratia regenerans undecumque proveniat. Aliud est necessarium, sed non pro omni casu, cujus nempe aliquid aliud vicem supplere potest. Id porrò quod vicem rei supplere potest, vel est votum ipsius, vel aliquid à voto distinctum. Jam quæritur an aliquo ex iis sensibus necessarium sit Baptisma seu infantibus, seu adultis. Negarunt Pelagiani, Zuingliani, ac potissimùm Sociniani. Quin & Cajetanus existimavit fidelium infantes, quibus per Baptismum subveniri non possit, ex ordinaria lege Dei, per parentum preces & vota salvari posse; si quod præsertim exteriùs adhibeatur signum, quo voti hujus applicatio fiat. Opinionem hanc uti parum fidei consonam ex altera Commentariorum Cajetani editione expungi jussit Pius V. Sit

Conclusio I. Baptismus nec parvulis, nec adultis necessarius est necessitate medii pro omni casu.

Prob. Illud sine quo infantes & adulti salvari possunt in aliquo casu, non est necessarium pro omni casu: atqui infantes & adulti sine Baptismo salvari possunt in casu martyrii; adulti verò insuper cum voto Baptismi; prout constabit ex dicendis.

Conclusio II. Baptismus in re parvulis omnibus necessarius est extra casum martyrii. Est de fide.

Prob. 1°. Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei.*

Unde sic : ut citata verba demonstrent Baptismum parvulis necessarium esse necessitate medii, tria sufficiunt ; 1°. ut eadem verba de vero aquæ Baptismo intelligenda sint ; 2°. ut ad parvulos etiam extendi debeant ; 3°. ut in iis vera medii necessitas exprimatur : atqui... 1°. verba hæc de vero aquæ Baptismo intelligenda sunt ; tum quia quòd sic intelligantur, nihil habet absurdi ; tum quia adeò primævam apud Ecclesiam vigebat litteralis eorumdem verborum expositio, ut Pelagiani, quorum suprà modum intererat ea ad metaphoricos sensus detorquere, nusquam id tentare ausi sint ; 2°. eadem verba ad ipsos etiam parvulos extendi debent. Quod enim indistinctè dictum est, indistinctè, nisi quid obsit, intelligi debet : atqui.... unde S. Ambrosius, Lib 2. de Abraham, c. 12. *Utique*, inquit, *nullum excipit*, Christus, *non infantem*, *non aliquâ præventum necessitate* ; 3°. demum eadem verba nonnisi veram medii necessitatem in infantibus indicare possunt, non enim indicant necessitatem præcepti vel voti, cùm parvuli sint utriusque incapaces.

Prob. 2°. ex Patribus, quorum instar sit Aug. Lib. 3. de anima, &c. c. 9. *Noli*, inquit, *credere*, *noli dicere*, *noli docere*, *infantes antequam baptisentur morte præventos*, *pervenire posse ad originalium indulgentiam peccatorum*, *si vis esse Catholicus*. Hinc Synodus Milevitana, cui an. 416. interfuit S. Doctor : *Quicumque*, inquit, can. 2. *parvulos recentes ab uteris matrum baptisandos negat*, *aut dicit eos. . . . nihil ex Adam trahere originalis peccati*, *quod regenerationis lavacro expietur*, *anathema sit*. Hinc & Trid. sess. 5. can. 4. *Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptisandos negat*, *etiamsi fuerint à baptisatis parentibus orti. . . . anathema sit*.

Prob. 3°. rationibus Theologicis. I. Qui nascuntur filii iræ, ii, nisi per medium à Christo constitutum justitiam assequantur, salvari non possunt : atqui, ut alibi *probavimus*, infantes omnes propter

Adami peccatum nascuntur filii iræ; ergo, &c.

II. Nullum constantis & ubique receptæ fidei certius est argumentum, quàm opinionis contrariæ, ubi primùm hæc caput extollit, publica & repetita proscriptio: atqui statim proscripti sunt, qui Baptismatis necessitatem variis temporibus impugnavêre; ut secundo seculo Caïani, tertio Manichæi, quarto Ascodrutæ & Seleuciani, quinto Pelagiani, &c.

Obj. 1°. Non magis verba hæc, *Nisi quis renatus fuerit*, probant Baptisma infantibus necessarium esse, quàm istud Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis..... non habebitis vitam in vobis*, probet iisdem necessariam esse Eucharistiam; atqui, &c.

R. neg. maj. 1°. quia verba hæc: *Nisi quis renatus fuerit* &c. utpotè indefinita ad omnes prorsus extendi postulant: hæc verò, *Nisi manducaveritis*, &c. utpotè in secunda persona, ac proinde restricta, ad eos solùm diriguntur, qui eorumdem intelligendorum capaces sint, quales soli sunt adulti: 2°. quia verba, *Nisi quis renatus fuerit*, in eos omnes cadunt, qui per peccatum mortui, ex aqua & Spiritu renasci indigent, atque adeò tam in infantes, quàm in adultos: contra verò voces, *Nisi manducaveritis*, &c. ad eos solùm strictè pertinent, qui jam viventes gratiæ, nutritione indigent spirituali, ut gratiam servent; quod adultorum est.

Obj. 2°. ex Apost. Rom. 5. *Ubi abundavit delictum superabundavit gratia*: atqui si Baptismus parvulis necessarius sit, non superabundavit gratia, &c. Tunc enim non superabundat gratia delicto, cùm delictum certiùs ac faciliùs nocet, quàm prosit gratia: atqui positâ Baptismi necessitate, delictum... Quod enim nocèt omnibus, & nocet sine medio, certiùs & faciliùs nocet, quàm prosit id quod non prodest nisi dependenter à medio plerumque impossibili: atqui, &c.

R. ad 1. dist. maj. Ubi abundavit delictum, superabundavit gratia, quatenùs gratia Christi & à

pluribus liberat malis, & plura inducit bona, quàm mala invexerit peccatum Adæ, C. quatenùs eadem gratia pluribus efficaciter communicatur, N. Apostolus gratiæ præ delicto superabundantiam non hinc commendat, quòd gratia pluribus efficaciter communicetur, quàm delictum; cùm ipse paulo post probet Deum misereri, cujus vult; sed 1°. quod Adam unicum ad posteros peccatum transmiserit, (quo etiam, saltèm juxta plures, minimè transmisso, filii Adæ venialiter atque etiam letaliter peccare potuissent) Christus verò ab eodem peccato, & à ceteris omnibus nos per gratiam suam liberat; 2°. quòd gratia Christi plura inducat bona, quàm Adæ peccatum invexerit mala; cùm peccatum Adæ solâ nos originali justitiâ privaverit: Christi verò gratia & jacturam hanc reparet, & majorem virtutum copiam tribuat, quàm fuisset in statu innocentiæ; imò & largiatur virtutes, cujus idem status incapax fuisset, putà martyrium, virginitatem, Apostolatum, & dotes religiosas.

Ad 2. neg. maj. Etsi enim peccatum Adæ certiùs communicetur quàm Christi gratia, hæc tamen præ illo abundat ad sensum Apostoli, quia non à solâ originali noxâ liberat, sed ab omnibus; & hominum corda pluribus replet bonis, quàm à quibus exciderat per Adæ peccatum.

Obj. 3°. Quod satis fuit infantibus fidelium in Lege veteri, satis esse debet infantibus fidelium in nova lege: atqui fides parentum satis fuit ad salutem infantibus fidelium in lege veteri: prout docent Tertullian. Gregorius Magnus, &c.

R. neg. min. quia, quidquid crediderint aliqui Patres, multò certius est, filios Judæorum nonnisi ope medii exteriùs applicati, justificatos fuisse. Quin & exteriùs illud medium nullus patrum disertè exclusit, plurimi verò, & inter alios Augustinus, disertè exegerunt. Adde quòd in hisce materiis tota ratio facti est voluntas facientis.

Conclusio III. *Baptismus in* re vel in voto adul-

tis omnibus necessarius est necessitate medii & præcepti, extra martyrii casum. Tres sunt partes.

Prob. 1. pars. Nemo salutem adipisci potest, nisi regeneretur, & fiat membrum Christi : atqui regenerari nemo potest, sine Baptismo in re vel in voto; potest verò cum eodem voto. Et quidem 1°. nemo sine Baptismo, aut Baptismi voto regenerari potest. Si enim ex eo Christi, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. meritò colligitur infantes extra casum martyrii non habere vitam æternam propter defectum tum Sacramenti, tum ejusdem voti, cujus incapaces sunt; idem meritò colligetur de adultis, quos prædicta Christi verba non minùs tanguut quàm infantes, 2°. quòd possit homo regenerari & fieri Christi membrum, ex perfecto Baptismi voto, constabit ex dicendis.

Prob. 2. pars. Illud ad salutem necessarium est necessitate medii, sine quo, quocumque modo prætermittatur, salus haberi non potest : atqui sine Baptismate, rei vel voti, quocumque illud omittatur modo, salus haberi non potest extra casum martyrii. Unde si quis rationis jam compos, ante rapi supponatur, quàm ad perfectæ charitatis actum deduci potuerit, tam à cœlesti regno excludetur, quàm infantes, quia ut in his sic & in illo vigebit istud Veritatis, *Nisi quis renatus fuerit*, &c.

Prob. 3. pars; quia ex generali regulâ medium omne per se necessarium ad salutem, si arbitrio nostro subsit, est etiam necessarium necessitate præcepti, cùm nihil sub præceptum divinum magis cadat, quàm id sine quo vita æterna haberi non potest; ergo statim ut sufficienter cognita erit necessitas medii, illico exurget necessitas præcepti.

Obj. Si Baptismus tantæ esset necessitatis, deberet, quàm primùm moraliter recipi; atqui falsum consequens. Prob. min. 1°. quia præcepta affirmativa non obligant nisi tempore necessitatis : atqui præceptum de Baptismo affirmativum est; ergo usque ad vitæ finem differri potest; 2°. quia salubrior est dilatio Baptismi, quàm anticipatio; quia

plus enim differtur, plura quoad pœnam & culpam delet peccata : unde primitus differebatur usque ad Pascha aut Pentecosten.

R. ad 1. neg. min. Nam 1°. quisque ex præcepto naturali tenetur saluti suæ consulere : atqui non consulit saluti, imò salutem graviter negligit, qui, quem commodè posset, Baptismum non recipit ; 2°. per Baptismum adscribitur homo militiæ christianæ : atqui non decet ut quis militiæ adscribatur, cùm jam instat finis belli ; ergo nec congruit ut quis ad exitum vitæ Baptisma protrahat. Nec nocent objectæ probationes. Unde

Ad 1. 2. neg. maj. Si enim præcepta affirmativa solùm obligarent imminente periculo mortis, satis foret eo tempore fidei, spei & charitatis actus elicere : atqui id, licèt à temerariis Doctoribus assertum, procul à veritate distat, prout Tom. II. probavimus.

Ad 2. 2. neg. ant. Ut enim scitè observat S. Thomas in 4. dist. 4. q. 3. a. 1. *In Baptismo confertur gratia ad bene vivendum, & peccata tolluntur præterita, & impediuntur futura ; & ideò quamvis Baptismus in fine vitæ susceptus plura peccata præterita tolleret, tamen pauciora impediret, & ad pauciora bona promoveret, & ideò minùs esset utilis. Prætereà multis casibus subjacet humana vita, & posset contingere, ut qui Baptismum in fine vitæ accipere expectaret, morte subitâ præventus, expectatione suâ fraudaretur.* Ceterùm aliud est Baptismum ad aliquot menses differre, ut Cathecumeni melius instruantur, probentur, & per geminatas Ecclesiæ preces ad ampliorem gratiæ copiam disponantur ; aliud ad plures annos Baptismum differre sine causa. Primum olim piè factum est, & hodieque fieri posset, prout insinuat Rituale Rom. tit *de Bapt.* Secundum omni penè ævo improbatum est.

Ex dictis inferes, 1°. gravis esse peccati suspectum, qui sufficienter instructus, susceptionem Baptismi ad annum integrum differt sine causa ; quia

mora tanta gravem & periculosam negligentiam involvere potest; 2°. teneri parentes infantibus suis Baptisma procurare quàm primùm, ità ut hujus *quàm primùm* latitudo non ultra quinque aut sex dies protendatur. Etverò cùm *multis casibus subjaceat humana vita*, fieri facilè posset, ut ii etiam qui firmam corporis habitudinem nacti videntur, raperentur improvisò. Non immeritò igitur certis in Diæcesibus excommunicantur, qui prolis suæ Baptismum ultra octo vel novem dies distulerint.

Quæres an necessarius sit Baptismus, ut alia Sacramenta licitè vel validè recipiantur.

R. Nullum Sacramentum validè recipi à non baptisato præter Eucharistiam, quæ nihil tunc operatur ex opere operato. Ratio est, quia Baptismus vocatur à Concilio Florent. in Decreto unionis, *vitæ spiritualis janua*, & ab Innocentio III. ceterisque post S. Thom. Doctoribus, *fundamentum omnium Sacramentorum*; atqui ubi fundamentum deficit, deficit & ædificium; sicut deficit ingressus, ubi deest janua. Hinc Innoc. III. Presbyterum qui baptisatus non fuerat, baptisari jubet & iterum ordinari: atqui non ordinaretur denuò, qui jam validè ordinatus esset; ergo, &c.

Obj. 1°. S. Dionys. Alex. cuidam de Baptismatis sui validitate dubitanti respondit, *eum debere confidere fidei suæ, & conscientiæ jam purgatæ, quòd tandiù in Sacramentis jam particeps fuisset*: atqui responsio hæc supponit Sacramenta validè recipi à non baptisato; cùm supponat hunc per illa justificatum esse & *purgatum*; ergo.

Euseb. L. 7. Histor. c. 9.

R. Vel credidit Dionysius Baptisma verè dubium, non debere iterari in iis qui post idem receptum pluriès ad Eucharistiam accescêre: vel ratus Alexandrum legitimè baptisatum esse, voluit animos ejus hinc tranquillare, quòd pluries Eucharistiam recepisset. Si 1. tam nobis licet ab unâ ejus opinionis parte recedere, quàm ab altera: nemo enim, opinor, negabit in dubio rebaptisandum esse

qui

qui ante dubium pluries Eucharistiam receperit. Si 2. neg. min. quia statim ac supponebat S. Dionysius Alexandrum verè baptisatum, supponebat validè ab eo recepta fuisse Sacramenta.

Obj. 2°. Qui capax est effectûs, capax est causæ; sed qui se credens baptisatum, justificatus est per contritionem, capax est effectûs Eucharistiæ, cùm capax sit augmenti gratiæ; ergo & Eucharistiæ ipsius capax reputari debet.

R. neg. min. effectus enim Eucharistiæ non est gratia quæcumque, sed gratia sacramentalis: hujus porrò incapax est qui necdum baptisatus fuit; licèt capax sit gratiæ etiam majoris.

ARTICULUS SECUNDUS.

An Baptismus suppleatur per Martyrium.

MArtyrium, quod juxta vim nominis idem est ac testimonium, definitur, Perpessio mortis veræ, letalisve cruciatûs propter fidem Christi, aut veram virtutem tolerata, & in ejus odium illata.

Dicitur. 1°. *perpessio mortis veræ;* non enim est propriè Martyr, qui solum habet martyrii desiderium.

Dicitur 2°. *aut cruciatûs*; quia etsi necesse non est, ut Martyr dolorem sentiat, cùm sensum hunc quandoque avertat Deus; necessum tamen est ut aliquid recipiat, quod de se illativum sit doloris.

Dicitur 3°. cruciatûs *letalis*, unde strictè Martyres non sunt, qui gravia quidem passi sunt pro Christo, sed tamen haud gravia satis ut mortem inferrent. Stat nihilominùs martyrii ratio, ubi ponitur à tortore causa, quæ certam inferat mortem, nisi hanc Deus impediat per miraculum. Unde Joannem Evangelistam colit Ecclesia ut Martyrem; quia in ferventis olei dolio, cui immersus est, naturaliter occumbere debuit.

Dicitur 4°. *propter fidem Christi:* quia *Martyrem*,

Aug. Serm. 2. in Ps. 34

I. Petri. 4. *non pœna, sed causa facit.* Hinc Martyr non est hæreticus, qui etiam pro certo veræ fidei articulo comburitur; quia non patitur *ut* verè *Christianus.*

Dicitur 5°. *aut veram virtutem;* unde Martyribus annumerantur qui letali cadunt ictu, seu propter asserta sua Ecclesiæ jura, ut S. Th. Cantuar. seu nè confessionis sigillo deessent, ut Joan. Nepomucenus; seu nè libidini cederent, ut tot novi Testamenti virgines.

Dicitur 6°. *tolerata*; nimirum à quocumque inferatur: Unde puella vel Judex, qui à Catholicis necantur, nè resiliant ille à sententiâ justè latâ, isthæc à salubri castitatis voto, verè sunt Martyres.

Dicitur 7°. *& in odium ejus illata:* quia eos tantùm ut Martyres colit Ecclesia, qui in odium Christi aut Christianæ virtutis occubuêre: unde non est propriè Martyr qui ob præstita peste infectis auxilia mortem oppetit, nisi ad id à Tyranno damnatus sit in odium Dei. Etverò unum è Martyrii privilegiis, est ut necatâ propter Christum matre, filius quem utero gerit, ab originali noxâ mundetur: id autem nemo hactenùs dixit de infante illius, quæ peste contactis ministrando, diem clauserit. His positis, sit

CONCLUSIO I. Martyrium in infantibus, & in adultis supplet effectum Baptismi, sed non omnem.

Prob. 1. pars: 1°. quia & infantes spectat generalis hæc Christi, sententia Matth. 10. *Qui perdiderit animam suam propter me, inveniet eam*; nam & hi quoque animam suam perdunt propter Christum.

Prob. 2°. Ut infantes per martyrium salvari meritò existimentur, tria sufficiunt; 1°. ut Ecclesia, cui Deus semper adest, infantes ab Herode propter Christum occisos ab initio coluerit tanquam Sanctos; 2°. ut eos nonnisi martyrii titulo pro talibus habuerit; 3°. ut eadem sit ceterorum, quæ istorum, conditio: atqui tria hæc constant. Primum quidem, tum quia non potest assignari tempus, quo contra Veterum fidem fides hæc nata sit;

n quia erat hæc purioribus seculis, non unius
usdam loci, sed totius Ecclesiæ persuasio. Unde
ig. L. 3. de lib. arbit. 23. *Etiam*, inquit, *infantes*
is, qui cùm Dominus J. C. necandus quæreretur,
isi sunt, in honorem Martyrum receptos COM-
NDAT ECCLESIA. Idem docet S. Leo Serm. 1.
Epiphan. c. 3.

Secundum non minùs evidens est; 1°. quia Eccle-
, quoties horumce infantium felicitatem comme-
orat, uni eorum martyrio innititur; 2°. quia si
cumcisio reapsè suscepta, sola esset Ecclesiæ ratio
edictos infantes colendi, cultus ejus à motivo ni-
rum incerto penderet. Etverò unde habuit aut
cere potuit Ecclesia, infantes illos vel omnes nè
o excepto fuisse Judæos, vel omnes ad unum cir-
ncisos fuisse? Utique tametsi Baptismus apud
ristianos haud multùm differri solet, qui in urbe
quâ finitimisque locis tot parvulos interimerent,
ires indubiè ante Baptismum interimerent.

Tertium liquet, 1°. quia ubi par est causa, par
Dei benignitas, parem oportet esse effectum; 2°.
ia id expressè docent Patres; & inter alios Aug.
13. de Civit. c. 7. ubi sic indistinctè loquitur:
icumque etiam non percepto regenerationis lavacro
Christi confessione moriuntur, tantùm eis valet ad
mittenda peccata, quantùm si abluerentur sacro
te baptismatis. Qui enim dixit, Si quis renatus
n fuerit ex aqua, &c. *aliâ sententiâ istos fecit ex-*
ptos, ubi non minùs generaliter dixit, Qui perdi-
rit animam suam propter me, inveniet eam.

Prob. 2. pars de adultis; 1°. quia martyrium
n debet minorem parere effectum in adultis, à
ibus piè & voluntariè acceptatur, quàm in in-
ntibus, qui nullo pietatis sensu moveri possunt;
. quia ita docent universi PP. Sic S. Cyrillus
ierosol. Cath. *Si quis non baptisatur, salu-*
m non habet, præter solos Martyres, qui vel sine
ua regno cælesti potiuntur. S. August. L. 1. de
ima, &c. c. 9. *Nemo fit membrum Christi, nisi*

aut Baptismate in Christo, aut morte pro Christo.

Prob. 3. pars; quia maryrium supplet Baptismi vices, tum quoad effectum justificationis, & gloriæ; tum quoad condonationem omnis pœnæ peccato debitæ, atverò non supplet Baptisma: 1°. quoad characteris impressionem; est enim impressio hæc effectus proprius trium Sacramentorum, quæ iterari non possunt; 2°. nec quoad subjectionem Ecclesiasticæ jurisdictioni; quia hæc ad eos solùm extenditur qui Ecclesiæ incorporati fuerint; 3°. neque quoad capacitatem proximam alia recipiendi Sacramenta; cùm hæc ab iis tantùm recipi possint, qui per Baptismum effecti sunt ejusdem Ecclesiæ membra.

Obj. contra 1. part. Opinio nostra plus tribuit Baptismo sanguinis, quàm lavacro aquæ, cùm istud infanti, nisi nato prodesse nequeat; ille juxta nos eidem necdum nato prodesse possit: atqui id absurdum est.

R. neg. min. Quia cùm martyrium mortem Christi non in figura solùm exprimat, ut Baptismus aquæ, sed penes ipsam rei veritatem, nihil mirum si & ad plures extendi possit, & specialem eis aureolam promereri.

Obj. contra 2. part. Id S. Cypriani Epist. 54. *Nec quisquam dicat: Qui martyrium tulit, sanguine suo baptisatur, nec pax illi ab Episcopo necessaria est habituro gloriæ pacem;* ergo censet S. Doctor martyrium non sufficere ad salutem.

R. ad 1. dist. conseq. Censet Cyprianus non sufficere martyrium iis qui Baptismum ex gravi negligentiâ omittebant, C. secùs, N. Qui Baptismum recipere valens, eum negligeret spe martyrii, & peccaret graviter, gravissimam Christi legem quasi aspernando, & nullum, nisi negligentiam suam pœnitendo dilueret, ex martyrio fructum reportaret. Verùm aliud est de iis quibus deest Baptismus, non ipsi Baptismo; horum enim *peccata omnia passione purgantur*, ut ait Cyprianus ipse, Epist. 58.

Conclusio. II. Martyrium ex opere operato

supplet Baptismi vices in infantibus, & in adultis quantùm ad relaxationem pœnæ peccato debitæ.

Prob. 1. pars. Martyrium ex dictis supplet Baptismi defectum in infantibus: atqui non supplet ex opere operantis; ergo superest ut suppleat vel ex opere operato, vel per modum operis operati, seu, ut alii dicere malunt, ex singulari privilegio.

Prob. 2. pars. Per martyrium remittitur tota pœna temporalis; unde *injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre:* atqui tota hæc pœna non remittitur nisi ex opere operato. Vel enim tota pœna remittitur vi operis operati, vel propter vim satisfactoriam pœnæ, vel propter fervorem charitatis; atqui nullum è postremis duobus dici potest. Non 1. gratis enim dicitur, quòd mors lenis, putà capitis abscissio, sit plena satisfactio pro gravissimis sceleribus, per quæ quis graviora quæque supplicia promeruerit. Non 2. multi enim SS. Confessores ardentiori charitate perusti sunt, quàm Martyres multi; nec ideò tamen pœnæ temporalis peccatis anteà commissis debitæ veniam consecuti sunt.

Aug. Tract. 84. in Joan.

Quæres an liceat offerre se martyrio, & aliquando subsit obligatio illud subeundi.

R. ad 1. Non licet citra rationabilem causam, specialemve S. Spiritûs instinctum offerre se martyrio: 1°. quia hoc vetuit Christus Matth. 10. ubi ait: *cùm persequentur vos in civitate istâ, fugite in aliam*; quod fecêre Sancti, ut Paulus, qui pluries fugâ *manus* Tyrannorum *evasit*; Athanasius, qui maximam vitæ partem in antris aut sepulchris delituit; & Christus ipse Martyrum exemplar.

2°. Quia qui martyrio sese offerunt sine justa causa, putà cùm inde nec Infidelium conversio, nec Dei gloria promoveri potest; & præsumptionis multùm exhibent, cùm ultrò ingerant se gravissimæ tentationi; & gratis Tyrannorum peccato cooperantur. Unde arguendi qui jactis conviciis barbarorum sævitiam inflammant, nisi bonâ fide vel speciali Spiritûs impulsu excusentur. Constat

enim Martyres duriusculè identidem insurrexisse in Tyrannos etiam Principes, ut patet in Machabeis.

R. ad 2. urgere subeundi Martyrii obligationem: 1°. si vel moriendum sit, vel à fide, castitate aut similibus deficiendum; 2°. si aliter religio conservari non possit; 3°. si erigendi sint Martyrum in tormentis deficientium animi, &c.

ARTICULUS TERTIUS.

An Baptismum aquæ suppleat Baptismus flaminis.

Baptismus flaminis, sic dictus à sacro flamine seu Spiritu S. animam interiùs abluente, est perfecta in Deum charitas, perfectave cordis contritio, annexum habens votum Baptismi saltèm implicitum. De hoc quæritur an Baptismi aquæ vices gerere possit, quando is de facto recipi non potest. Negarunt Gennadius, & ut videtur S. prosper. Sit

Conclusio. I. Baptismus flaminis supplet in adultis vices Baptismi aquæ, quoad gratiæ infusionem, & remissionem culpæ sufficienter retractatæ.

Prob. 1°. Quod gratiam sanctificantem infallibiliter parit, supplet vices Baptismi: atqui Baptismus flaminis, id est contritio vel charitas perfecta infallibiliter parit.... Psalm. 50. *Cor contritum & humiliatum, Deus, non despicies.* Ezech. 18. *Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis, vitâ vivet, & non morietur.* Quæ oracula à Christo, post sancitam Baptismi necessitatem, confirmata sunt, Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.*

Prob. 2°. ex SS. Patribus. Ambrosius in Orat. funebri Valentiniani: *Non habet ergo*, inquit, *Valentinianus gratiam regenerationis, quam desideravit? Non habet quam poposcit? Certè quia poposcit, accepit.* Augustinus Lib. 4. de Bapt. c. 22. *Inventio*, inquit, *non tantùm passionem pro nomine*

Christi, id quod ex Baptismo deerat posse supplere, sed etiam fidem conversionemque cordis, si fortè ad celebrandum mysterium Baptismi in angustiis temporum succurri non potest.

Prob. 3°. ex Rom. Pontificibus. Innocentius III. consultus de Judæo, qui morti proximus se ipsum baptisaverat, sic cap. 4. *de Bapt. & ejus effectu*, respondet : *Si talis continuò decessisset, ad cœlestem patriam protinùs evolasset propter Sacramenti fidem, & non propter fidei Sacramentum.* Et Pius V. & Gregorius XIII. hanc Baii propositionem confixêre n. 33. *Catechumenus justè, rectè & sanctè vivit, & mandata Dei observat, ac legem implet per charitatem ante obtentam remissionem peccatorum, quæ in lavacro Baptismi demum percipitur.*

Prob. 4°. ex Trid. sess. 14. c. 4. *Docet* S. Synodus, *etsi contritionem aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam hoc*, Pœnitentiæ, *Sacramentum suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni sine Sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam.* Unde sic : Non est difficilior Catechumeni justificatio, quàm hominis jam baptisati; imò minùs, quia ceteris paribus, graviores sunt hominis baptisati noxæ, quàm Catechumeni, prout docet Apostolus Heb. 8. atqui tamen potest baptisatus homo justificari per contritionem perfectam, cum solo Pœnitentiæ voto; ergo à fortiori.

Obj. 1°. Habuit indubiè S. Paulus charitatem ac contritionem perfectam, cùm dixit, *Domine, quid me vis facere* : atqui tamen necdum justificatus erat à peccatis, cùm ei dictum sit ab Anania, *Exurge, baptisare & ablue peccata tua.* *Act.* 22. 16.

R. neg. min. Hæc enim citra præcedentis justificationis præjudicium dici potuêre, seu quia nesciret Ananias hominem tot sceleribus fœtidum; sat uno instanti doloris concepisse, ut illicò justificaretur; seu quia Paulum sua quadantenùs gravabant peccata, donec implevisset conditionem Baptismi,

cujus voto annexa erat totalis ipsorum condonatio; seu quia Paulus etsi jam liber à reatu culpæ, adhuc indigebat liberari à reatu pœnæ.

Obj. 2°. Si creditum fuisset prioribus Ecclesiæ seculis posse quempiam justificari per contritionem, communicasset Ecclesia per sacrificia & preces seu Catechumenis sine Baptismo, seu pœnitentibus sine reconciliatione defunctis: atqui tamen nec his nec illis communicabat Ecclesia, seu Romana, ut liquet ex S. Leone Epist. 82. seu Hispanica, ut constat ex Concilio Bracarensi II. can. 17. ubi sic legitur: *Placuit ut Catechumenis sine redemptione Baptismi defunctis, neque oblationis commemoratio, neque psallendi impendatur officio*; ergo.

An. 563.

R. neg. maj. neque enim Ecclesia Romana vel Hispanica Catechumenis sine Baptismo defunctis preces denegavit, quia crederet ex solo Sacramenti defectu actum esse de æterna illorum salute; sed quia hoc cujusdam terroris exemplo movere voluit seu Catechumenos, seu pœnitentes, ut quo majori possent studio & ardore properarent, illi ad lavacrum regenerationis, isti ad reconciliationis gratiam. Aliundè severa hæc praxis, non ubique fuit in usu. Siquidem pro Catechumenis orabat Mediolanensis Ecclesia, ut constat ex citato Ambrosii textu. Et eò demum rediére Ecclesiæ Hispanica & Romana.

Obj. 3°. id Augustini Tract. 13. in Joan. *Quantumcumque Catechumenus proficiat, adhuc tamen sarcinam suæ iniquitatis portat; non illi dimittitur, nisi cùm venerit ad Baptismum*; ergo.

R. neg. conseq. De iis enim tantùm loquitur Aug. qui persuasi se aliis etiam baptisatis meliores esse, quia in aliqua virtute profecerant, & baptisatos & baptismum dedignabantur: & in corde suo dicebant: *Quid mihi opus est Baptismum accipere, ut hoc habeam quod & iste, quo jam melior sum?* atqui *arrogans* hujusmodi *Catechumenus quantumcumque proficiat*, vel potiùs proficere se credat, *adhuc*

sarcinam iniquitatis portat; ergo nihil ex Aug. contra nos, qui de humilibus & sanctis Catechumenis loquimur.

Obj. 4°. Perfecta charitas in veteri lege justificabat sine voto Baptismi; ergo & nunc.

R. neg. conseq. quia ad veram charitatem requiritur voluntas sincera omnia Dei mandata implendi; ac proinde recipiendi Baptismum, cujus susceptio à Deo præcepta est. Neque ideo charitas vim hodiè minorem habet, quàm antea, sed tantùm importat voluntatem faciliùs quædam implendi præcepta, quæ tunc imposita [illegible] erant.

Dixi in Concl. *quoad remissionem culpæ sufficienter retractatæ*; quia si quis affectum servet ad venialia, hæc ei, licèt justificato, non remittentur.

CONCLUSIO II. Baptismus flaminis non supplet Baptismum aquæ, quoad remissionem pœnæ peccato debitæ.

Prob. quia nullibi remissionis hujus meminêre PP. vel Scriptura: imò hanc excludere videntur cùm docent homines etsi justificatos indigere pœnitentiâ per vitam, vel Ecclesiæ suffragiis post mortem; prout de Valentiniano ipsâ suâ praxi docuit Ambrosius.

ARTICULUS QUARTUS.

De Unitate Baptismi.

BAptisma eo sensu unum est, quod ejusdem sit speciei in omnibus hominibus; tum quia ex Ephes. 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*; tum quia una est specie materia & forma in omni Baptismo, seu per aspersionem fiat, seu per immersionem. Quæstio igitur est an eo etiam sensu unum sit Baptisma, quod pluries eidem homini non detur. Sit

CONCLUSIO. Baptismus semel tantùm eidem homini *conferri validè potest.*

Prob. 1°. ex Hebr. 6. *Impossibile est eos, qui semel sunt illuminati.... rursus renovari ad pœnitentiam* : atqui hæc ad pœnitentiam renovatio, quæ iterari non potest, est ipsa renovatio Baptismi; ut docent Ambros. Chrysost. Hieron. &c.

Prob. 2°. ex Patribus. Cyrillus Hierosol. in præfat. Catech. *Non licet bis aut ter hoc lavacro uti... unus enim Dominus, una fides, unum Baptisma.* Theodoretus in c. 6. Ep. ad Hebr. *Multa*, inquit, *& frequenter adhibebantur* Baptismata apud Judæos: *hic autem*, Christi Baptismus, *unus est.* Idem docent PP. CP. in Symbolo : *Confitemur unum Baptisma in remissionem peccatorum*; & Trid. sess. 7. can. 11. de Bapt. *Si quis dixerit verum & ritè collatum Baptismum iterandum esse illi, qui apud infideles fidem Christi negaverit, cùm ad pœnitentiam convertitur, anathema sit.*

Prob. 3°. Si iterari posset Baptisma, millies iteratum esset tantæ efficaciæ Sacramentum jam ab initio Ecclesiæ : atqui nulla iterationis hujus extant indicia, nisi apud hæreticos; quin & olim capite plectebantur, qui quempiam rebaptisaverant.

Quæres. quid juris in dubio an quis baptisatus sit? Not. dubium aliud est negativum, cùm nulla sunt indicia ex quibus colligi possit quempiam fuisse baptisatum; aliud positivum, cùm paria in utramque partem militant argumenta; & hoc est vel *juris*, si æquè dubitetur valeatne Baptismus tali modo collatus; aliud facti, si incertum sit an collatum fuerit Baptisma.

R. 1°. in dubio negativo, seu cùm planè nescitur an infans vel adultus baptisatus fuerit, Baptisma conferendum esse. Ità docet S. Leo Ep. 92. cap. 15. Et certè dictat ratio providendum esse, cùm id sine Sacramenti injuriâ fieri potest, æternæ saluti eorum, qui in probabili damnationis periculo versantur.

R. 2°. adultos perinde ac infantes in positivo *juris* vel facti dubio baptisandos esse sub conditione

Ratio est, quia regula ista, *In dubio tutior pars est eligenda*, hîc vel nullibi locum habet propter maximam Baptismi necessitatem.

Hinc baptisandi sunt sub conditione, 1°. infantes statim è sinu parentum Christianorum ab Algerii prædonibus, aliisve barbaris erepti : 2°. infantes expositi etiamsi ante aliquot menses nati sint, & testem Baptismi sui schedulam ferant : quia neque ætas ea dubium tollit; cùm Judæus aut Deista prolem suam post annum exponere possit; neque scheda, ab incertæ fidei autore, nè quid pejus dicam, haberi potest pro *teste certissimo*, & moralem parere certitudinem ; 3°. baptisati ab obstetricibus, seu convictis de invalida Baptismi collatione; seu firmè ac constanter non respondentibus, quam in baptisando materiam aut formam adhibuerint.

Conc. Carthag. V.

An autem Baptismum quemcumque, eo quòd à patre, matre vel obstetrice collatus sit, iterare liceat, gravis est & praxis quotidianæ disceptatio circa quam Ritualia Ritualibus, ministri Ministris practicè adversantur, utiquè quia diversa experti fuerint. Alii itaque infantem ab obstetrice piâ, bene instructâ, & quæ in Baptismi actione suì compos fuit, sinè gravi piaculo rebaptisari posse negant : ita Soto, Sylvester & severè Estius in 4. dist. 4. §. 15. Alii plures nulli quoad Baptismum credunt feminæ : 1°. quia certâ experientiâ compertum habent, ex iis non paucas diu pro timoratis ac prudentibus habitas fuisse, quæ neutram laudem mererentur, imò quæ dæmoni servirent per sortilegia; 2°. quia quæ bonâ fide se crediderant Baptismi conferendi capaces, eumque hîc & nunc à se ritè collatum fuisse jurejurando confirmassent, omni excussæ sensu tandem confessæ sunt, se verba pronuntiasse, dum mulier alia aquam effunderet, prout ego non ità pridem rescivi : 3°. quia quæ etiam nesciunt benè an malè fecerint, eo quòd ob rugitus & periculum matris vix *suì compotes forent*, non verentur dictitare se

animo fuisse præsenti, ne pro imperitis habeantur, & deinceps includantur ab officio, vel illud exerceant erga pauciores. Ità ferè Sylvius hîc q. 66. a. 9. ubi refert decisionem Pastoralis Mechliniensis, cui consentit Iprensis Synodus sub Martino Rythorio.

Pag. 253. *edit.* 1721. Mihi utraque opinio temperanda videtur cum Autore Collat. Andeg. Dico itaque infantem à quacumque obstetrice baptisatum, semper sub conditione rebaptisandum esse, quoties desunt testes ad minus duo fide digni, qui nihil necessarii ab ipsâ omissum esse confirment: 1°. quia si in alia quavis longè inferioris momenti materia, *testis unus*, *testis est nullus*, non est quòd in re præsenti fidem faciat; 2°. quia id præcipiunt varia Galliæ nostræ Concilia, ut Ebroicense an. 1576. nixum Pauli V. Decreto; Rothomag. an. 1581. & Aquisext. an. 1585. quæ vetant nè *uni mulieri, seu alteri privatim baptisanti credi* possit, &c.

Neque tamen ei qui post 20. annos rescire incipit se puerum domi baptisatum esse, curandum erit ut denuò baptisetur sub conditione; quia adulti qui se ab obstetricibus baptisatos esse detegunt, debent supponere Baptisma suum à Paracho examinatum fuisse, qui proinde illud vel validum repererit, vel si dubium, repetierit sub conditione. *Sylvius pag.* 232.

Quæres an Baptisma ab hæreticis nostri temporis collatum iterari possit sub conditione.

R. plures esse qui summè dubium habeant Baptisma à Calvinianis & Lutheranis collatum, non præcisè quia hæreticis, esset enim id gravis error; sed 1°. quia detectum est eorum alios quibusdam in Provinciis aquæ naturali aquam rosaceam substituere honoris causâ; alios materiam & formam partiri, ità ut alter verba proferat, aquam infundat alter; alios propter frigus non carnem ipsam aspergere, sed vestimenta; alios ejus, qui prior occurrerit, etiam sutoris, imperitive alterius ministerio uti; 2°. quia cùm incredibili in Ecclesiam odio ferantur, *sæpe deprehensum est necessariam eis* *Sylvius.*

in baptisando defuisse intentionem. Unde Synodus II. Mechliniensis à Paulo V. approbata an. 1608. præscribit ab hujusmodi hæreticis baptisatos, denuò sub conditione baptisari. Quia tamen hodierni Novatores meliore viâ gradi perhibentur, maturo hic opus est examine, si res moram patitur.

Id autem observandum, ait Sylvius, ut postquam adulti sub conditione rebaptisati fuerint, confiteantur peccata post primum Baptismum commissa; ut si is forsan valuerit, peccata post ipsum commissa, quæ per posteriorem utpotè invalidum ablui non possunt, per pœnitentiam abluantur.

CAPUT OCTAVUM.

De effectibus Baptismi.

CAtholici triplicem Baptismo effectum adscribunt; 1°. quòd verè tollat culpam omnem & pœnam; 2°. quòd conferat ex opere operato gratiam & dona, quibus homo verè justificetur; 3°. quòd imprimat characterem, vi cujus iterari non possit. De secundo & tertio effectu diximus in Tractatu præcedenti; de primo superest dicendum. Sit

CONCLUSIO I. Baptismus, secluso obice, tollit omne peccatum, tam originale quàm actuale: unde confert gratiam quâ homo interiùs sanctificetur.

Prob. 1°. ex Script. Ezech. 36. *Effundam super vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis vestris.* Act. 22. *Baptisare & ablue peccata tua.* Ad Titum 3. *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis*, &c. Unde sic: Illud Sacramentum omnia prorsus peccata delet, & gratiam interiùs renovantem producit, quod hominem mundat ab omnibus inquinamentis, quod graviora quæque ejus peccata abluit, &c. atqui, &c.

Confirm. Qui per Baptismum renascuntur, &

renovantur, ac fiunt *quasi modò geniti infantes*; iis peccata verè auferuntur, non teguntur tantùm: atqui per Baptismum renascuntur homines, &c.

Prob. 2°. ex Conciliis. CP. I. in Symbolo: *Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum.* Trid. sess. & can. 5. *Si quis per J. C. D. N. gratiam quæ in Baptismate confertur reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam asserit non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, sed illud tantùm dicit radi aut non imputari, anathema sit.* Et verò nihil *coinquinatum intrabit in* Regnum Cœlorum: atqui homo ritè & piè baptisatus potest hîc & nunc intrare in Regnum Cœlorum; ergo nihil in eo manet coinquinati, *nihil damnationis*, ut loquitur Apostolus.

Apoc. 3.

Saltèm, inquies, Baptismus non delet peccata in iis qui eum recipiunt perfectè contriti.

R. Ut Baptismus peccata delere dicatur, satis est ut de se vim habeat eadem delendi, licèt per accidens delere nequeat, quia jam invenit deleta. Et in hoc casu sua est Baptismo efficacia; 1°. quia non delentur peccata sinè ipsius voto; 2°. quia tunc gratiam secundam producit, quæ est augmentum gratiæ primæ per contritionem perfectam inductæ; 3°. quia characterem producit, hominemque efficit membrum Ecclesiæ; 4°. quia remittit, quæ anteà remissæ non erant, peccati pœnas. Quare sit.

Conclusio II. Baptismus, secluso obice, pœnam omnem peccatis debitam remittit. Est de fide.

Prob. 1°. ex continua Ecclesiæ praxi, quæ licèt ante Baptismum varia virtutis exercitia induxerit Catechumenis, seu ut probarentur magis, seu ut meliùs dispositi uberiorem è Sacramento gratiam perciperent; nulla tamen iis unquam pro peccatis ante Baptismum commissis satisfactoria opera imposuit: cùm etiam periculum erat nè ob necessitatis casum præmaturè baptisati, plura deberent divinæ justitiæ: atqui hujus agendi rationis nulla reddi potest ratio, nisi quòd semper in Ecclesiâ

Dei persuasum fuit per Baptismum tolli pœnam omnem peccatis debitam.

Prob. [illegible] Patribus. Aug. Lib. 2. de peccat. merit. &c. c. 28. *Si*, ait, *continuò post Baptismum sequatur ex hac vita emigratio, non erit omninò quòd obnoxium hominem teneat, solutis omnibus quæ tenebant.* Hieronymus Ep. 82. *Post indulgentiam* Baptismi, *Judicis non est metuenda severitas;* meritò igitur Trid. sess. 3. can. 5. *Nihil est damnationis in iis qui verè consepulti sunt cum Christo per Baptismum.... ità ut nihil prorsus eos ab ingressu cœli remoretur.*

Quæres an effectus Baptismi par sit in omnibus.

R. 1°. eum esse æqualem in parvulis; quia tota quæ hîc subesse potest inæqualitas, à dispositionum inæqualitate pendet; porrò nemo infans plus minusve quàm alter, dispositionis habet.

R. 2°. characterem in omnibus adultis æqualem esse: quia character est quasi sigillum Pastoris; is autem morbidas oves non secùs ac alias consignat.

R. 3°. gratiam æqualiter dispositis æqualem, inæqualem inæqualiter præparatis conferri: quia licèt Sacramenta ex propriâ vi gratiam producant, agunt tamen *secundùm propriam cujusque dispositionem*, ex Trid. sess. 6. c. 7.

CAPUT NONUM.

De Cæremoniis Baptismi.

OMissis quæ nihil difficultatis habent, paucula scrutabimur quæ moram injicere possint.

Quæres itaque 1°. quo in loco conferri debeat Baptismus.

R. Baptisma olim quocumque in loco collatum esse, ut constat exemplo tum Eunuchi, qui à Philippo baptisatus est in viâ; tum Sauli qui ab Ananiâ baptisatus est in privatâ domo. Nunc & jam pridem *extra Ecclesias baptisare* illicitum. *Nemo*

Presbyterorum, ait Synodus Meldenſis, can. 48. *baptiſare præſumat niſi in Eccleſiis baptiſmalibus, niſi causâ ægritudinis, vel certæ neceſſitatis.*

Ab hâc lege excipiuntur infantes Regum & Principum, ex Clement. unicâ *de Baptiſmo*, &c. qui proinde in Capellis domeſticis baptiſari poſſunt cum aquâ de more benedictâ. Aliud indubiè eſt de filiis *eorum Nobilium, qui neque ſunt Reges, neque Principes*, ut docet Sylvius.

Quæres 2°. an ſuppleri debeant cæremoniæ, in Baptiſmo prætermiſſæ, ſive ex contemptu ut apud Hæreticos, ſive in caſu neceſſitatis, ut apud Catholicos.

R. 1°. unicuique Sacerdotum ſequendam eſſe Diœceſis in quâ baptiſat conſuetudinem : quia etſi fieri abſolutè poteſt, ut inferior mentem Eccleſiæ in his materiis meliùs apprehendat, quàm Superior; fieri tamen nequit ut piè & ſanctè contra Statuta ipſius rebellet. Hîc porrò non una eſt variis in Diœceſibus conſuetudo. Alicubi enim, & ferè ubique, præcipitur, ut in iis qui ab hæreticis ritè baptiſati ſunt, ſuppleantur cæremoniæ : non ſecùs ac in Catholicis, in quibus urgente periculo prætermiſſæ ſint : ità præſcriptum Rhemis, Ambiani, Rupellæ, &c. Alibi adhibetur quidpiam temperamenti. Sic Rituale Meldenſe an. 1645. *Non eſt tamen neceſſe*, inquit, *omnes ex hæreſi venientes ad ſuſcipiendas hujuſmodi cæremonias compelli, ſed prudenter agendum, ut ſi viderit Sacerdos periculum eſſe, nè harum pudore illi à Religione Catholicâ abhorreant, eas prorſus omittat.* Sic & Rituale Pariſienſe ſub Lud. Ant. Card. Noallio : *Ubi ritè baptiſati ſunt* ab hæreticis infantes vel adulti, in his *omiſſæ cæremoniæ ſuppleantur : infantibus quidem, ſi parentes poſtulaverint ; adultis verò ſi ipſimet poſtulaverint.* Aliam iniit viam Cardin. Le Camus Grâtianop. in Statutis an. 1690. tit. 6. art. 3. n. 11. *Quand les enfans auront été baptiſés hors de l'Egliſe Paroiſſiale, les Curés ſuppléeront ſimplement les Onctions &*

Pag. 121.

autres cérémonies du Baptême, à la reserve de l'exorcisme; puisqu'il est inutile de chasser le démon de l'ame d'un enfant, où le S. Esprit habite. Idem pari de causa sanxit Bossuetus an. 1691. quâ occasione

R. 2°. longè satius esse ut Episcopi tritam de supplendis cæremoniis omnibus, ac proinde exorcismis, viam teneant ipsi, & ab aliis teneri præcipiant. Ità Duguet & P. Gibert Consult. 1. & 2. de Baptismo.

Prob. 1°. ex S. Thoma, 3. p. q. 71. art. 3. ubi sic : *Ea quæ aguntur in exorcismo, non sunt prætermittenda nisi in necessitatis articulo, & tunc cessante periculo debent suppleri*, ut *servetur uniformitas in Baptismo.* Et in 4. Sent. dist. 6. q. 2. a. 3. *Nec frustra supplentur post Baptismum, quia sicut impeditur effectus baptismi, antequam percipiatur, ita potest impediri postquam susceptus est.* Porrò necessitatem hanc supplendi exorcismos à S. Doctore non fuisse adinventam, prout temerè respondent aliqui, demonstrant invictè tria; 1°. quòd receptas suo tempore ab Ecclesia Leges ubique sequi & exponere glorietur; 2°. quòd Libros sententiarum interpretatus sit admodum juvenis, eo prorsus tempore quo novos ritus inducere minùs ausit vir nominis penè ignoti; 3°. quòd opinio quam in citatis textibus tradit S. Thomas, uno ante eum sæculo tradebatur à Theologis, utì probat Duguetus.

Prob. 2°. ex Conciliis quæ condebantur ante, sed & post exortas Calvini novitates, id est eo tempore cautiùs gradiebantur Episcopi, cæremonias omnes ante Baptismum omissas post ipsum suppleri debere sanxerunt. Ità Concilia Ebroicense an. 1576. Rhemense an. 1583, &c.

Prob. 3°. quia cùm eâ de re à Patribus Concilii Rothomag. an. 1581. consultus fuisset Gregorius XIII. vir paucis ævi sui, si quibusdam, inferior scientiâ; respondit, *Cæremonias Baptismi supplendas esse, præcedente in adultis abjuratione & reconciliatione.* Idipsum jubet Rituale Romanum.

Prob. 4°. Si exorcismi omitti debeant, cùm supplentur cæremoniæ post Baptismum, ipsæ hæ cæremoniæ ferè omnes prorsùs omittendæ erunt. Ratio est, quia singulæ propemodùm cæremoniæ quæ ablutionem præcedunt, sunt exorcismi actionis, ut patet in sufflatione, quæ manuum impositionem præcedit, in impressione signi crucis, ut *disrumpantur laquei omnes* satanæ, in impositione manuum super caput baptisandi, cum his verbis, *Nec te lateat, Satana, imminere tibi pœnas*, &c. in tactu aurium & narium, cum hac voce *Ephpheta*, quâ erga hominem à dæmone possessum usus est Christus, &c.

Obj. Exorcismi Baptismo supervenientes falsum supponunt. Supponit enim exorcismus iste, *Exi ab eo immunde spiritus*, &c. eum circa quem pronuntiatur, adhuc esse mancipium diaboli: atqui suppositio hæc falsa est.

R. 1°. difficultatem hanc ab iis solvendam esse à quibus proponitur. Fatentur enim exorcismis subjacuisse olim Catechumenos indistinctè omnes: atqui ex iis erant complures, qui constanti virtutum omnium exercitio jam à se immundum spiritum procul abegissent. Ecquis, ut taceam de Cypriano, qui ab iis exorsus est, quæ nec alii contingunt finiendo, quis Augustinum, qui tot ad Baptismum attulit dispositiones, ut hodieque vel frigidioribus excutiant lacrymas, immundi spiritûs sedem fuisse opinetur; quis Martinum, cujus adhuc Catechumeni eximiam charitatem Christus ipse commendaverat?

R. 2°. ad 1. dist. ant. Exorcismi Baptismo supervenientes falsum supponunt, si spectentur quâ parte spectari non debent, C. si sub vero prospectu inspiciantur, N. Duplicem habent intuitum sacri Ecclesiæ ritus; sub uno lædunt oculos, sub altero placent. Lædunt quidem, si nudus rerum cortex inspiciatur. Sic Ecclesia, quasi Judaïca evaserit, toto Adventûs tempore Messiam è cœlis illabi precatur; qui tamen descendit jam dudum. Quemadmodum ergo prædictos ritus venerantur Catholici omnes, quia eos-

dem sub alia facie intuentur, ut debent; sic & exorcismorum praxim sine culpa despicere non possunt, quia inspecta quâ parte debet, sensum habet pretiosum Ecclesia. Ostendit enim 1°. posse diabolum fugari per vim à Christo inditam precibus Ecclesiæ; 2°. infantes vel adultos nisi regenerentur, diaboli mancipia esse; quo argumento olim usus est August. contra Pelagianos.

Ad 2. neg. maj. Quemadmodum enim hæc verba, *Absolvo te à peccatis tuis*, pronuntiata super eum qui imminente letho absolutus est sine confessione, non probant hominem hunc actu esse in peccato, sed solùm eum fuisse in peccato, à quo absolutus sit sub onere confitendi; sic & ista, *Exi ab eo immunde spiritus*, non probant infantem vel adultum actu possideri à dæmone, sed solùm eum ab isto olim possessum fuisse, & liberatum cum onere subjacendi cæremoniis Ecclesiæ.

R. 2°. neg. eandem maj. aliâ de causâ quæ exorcismo vim & effectum præsentem adscribit. Dico itaque has voces, *Exi ab eo*, usurpari contra dæmonem, non qui dominetur in corde hominis jam baptisati, sed qui eidem insidietur. Unde etsi jam fugari nequit ut possessor cordis, at fugari potest ut aditus plateæ circumdans tanquam leo quærens quid devoret.

TRACTATUS
DE CONFIRMATIONE.

CAPUT PRIMUM.

De essentia & institutione Confirmationis.

CONfirmatio definitur à Catholicis, Sacramentum à Christo institutum, quo baptisatis datur Spiritus S. ad fidem Christi constanter & intrepidè profitendam. Ut definitionis hujus veritas pateat, sit

CONCLUSIO I. Confirmatio verum est novæ Legis Sacramentum.

Prob. 1°. ex Act. 8. ubi sic : *Cùm audissent Apostoli, qui erant Jerosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei*, à Philippo Diacono, qui jam Samaritanos baptisaverat, *miserunt ad eos Petrum & Joannem; qui cùm venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum sanctum. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.* Unde sic : Ut ex citato textu colligatur, Confirmationem verum esse Sacramentum, duo sufficiunt; 1°. ut ritus de quo hìc mentio est, verum sit Sacramentum; 2°. ut ritus ille sit ipsamet Confirmatio; atqui, &c.

Prob. 1. pars. Ad Sacramentum juxta adversarios, sufficit signum sensibile, à Christo institutum permanenter, & gratiæ productivum : atqui ritus de quo act. 8. habet hæc tria : 1°. quidem est signum sensibile; cùm consistat in rebus & verbis: *Orabant*, en verba : *Imponebant manus*, en res seu materia, quâ significatur divina protectio, juxta id Isaiæ 49. *In umbra manûs suæ protexit me;* 2°. est signum à Christo institutum. Siquidem ritus gratiæ

certò productivus à merâ hominis institutione non pendet : atqui ritus de quo agitur Act. 8. est certò, &c. Sicut enim ex his verbis, quæ sensum versûs 38. capitis 2. Act. exhibent : Baptisabant eos, & accipiebant *donum Spiritûs sancti*, meritò infertur Baptismum certò gratiam peperisse, sic & in proposito ; 3°. Idem signum institutum est permanenter. Ille enim ritus non obiter, & pro solis Apostolorum temporibus, sed in perpetuum institutus est, quem Patres puriorum Ecclesiæ seculorum constanter observavêre ; quæ enim liberè & ad tempus instituta sunt, nec ubique, nec semper eâdem fide observantur ; ut patet de lotione pedum, &c. atqui Patres... Prob. min. ex selectis quibusdam eorum textibus. Tertul. L. de resurrect. carnis c. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur. Caro manûs impositione adumbratur, ut & anima spiritu illuminetur. Caro corpore & sanguine Christi vescitur, ut & anima de Deo saginetur.* Hic Confirmationi, quæ juxta morem temporis illius simul cum Eucharistia conferebatur recens baptisatis, eadem sanctificandi vis tribuitur quæ Baptismo ipsi & Eucharistiæ : atqui nequaquam fieri id posset, nisi Confirmatio in perpetuum instituta fuisset, sicut ipse Baptismus & Eucharistia. S. Cyprianus, Epist. 7. ad Januar. *Ungi quoque necesse est eum qui baptisatus sit, ut accepto chrismate, id est, unctione, esse unctus Dei & habere in se gratiam Dei possit :* atqui cæremonia pro solo Apostolorum tempore instituta, neque necessaria fuisset, neque Spiritum S. contulisset tempore Cypriani, qui post seculi tertii medium Martyr occubuit.

An. 25

Prob. 2. pars : Vel ritus de quo Act. 8. erat Confirmatio, vel Baptismus, vel Eucharistia, &c. atqui 1°. non erat Baptismus ; quandoquidem jam ante baptisatis applicabatur ; 2°. neque etiam erat Eucharistia, cùm hæc manuum impositione non suscipiatur ; 3°. non Ordinatio ; alioqui ad Sacerdotium admissæ fuissent etiam feminæ, quæ & ipsæ hujus manuum impositionis participes erant.

Prob. 2°. ex Conciliis. Laodicenum can. 48. *Oportet eos qui baptisantur, post Baptismum inungi super cælesti chrismate, & esse regni Christi participes.* En duæ sacri chrismatis proprietates; prima quòd necessarium sit & præceptum, *Oportet;* secunda quòd baptisatos *cælestis regni participes* efficiat: atqui neutrum dici potest de ritu cui certò annexa non sit gratia; ergo. Idem docent PP. Illiberitani, & Hispalenses.

Prob. 3°. argumento præscriptionis: Si Confirmatio non sit verum novæ Legis Sacramentum, necesse est ut opinio quæ Confirmationem transvertit in Sacramentum, post Christi mortem in Ecclesiam invecta fuerit: atqui hoc dici non potest. Nova enim doctrina in re tam gravi non potuit induci in Ecclesiam, quin & doctores semper antiquitatis tenacissimi, & viri pii, qui à teneris unguibus rudimenta fidei edocentur, & ipsa Catholicorum Concilia contradixerint; id enim perpetuò contigit, ubi primùm novitates suas seminare moliti sunt heterodoxi; atqui tamen nullibi vel levissimum contradictionis hujus vestigium deprehendi potest; ergo. Atque hinc Confirmationem Sacramentis annumerarunt, tum Libri Rituales Occidentalium, tum & Græcorum Euchologia, tum & quicumque de Officiis Ecclesiasticis scripsêre.

Obj. 1°. Ut ex Act. 8. nihil inferri queat, sufficit ut Samaritani per manuum impositionem gratiam miraculorum receperint, non verò gratiam sanctificantem: atqui... Samaritani enim id acceperunt, quo hactenùs caruerant: atqui non caruerant gratiâ sanctificante, cùm nuper baptisati essent. R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. non carebant gratiâ sanctificante simpliciter & quoad substantiam, C. quoad gradum & perfectionem, N. Sicut enim major iis gratiæ ubertas per Eucharistiam communicanda erat, ut spiritualiter nutrirentur; sic & major eis gratiæ copia per manuum impositionem conferenda erat, *ut fidem* contra carnis illecebras & mundi potestates

tueri possent. Sic Apostoli, licet antè Domini Ascensionem Spiritu sancto donati essent, indigebant novâ *virtute ex alto*, ut Magistro suo *testes* essent *usque ad ultimum terræ*. Act. 1.

Inst. Gratia quâ indigebant Samaritani, talis erat ut à Philippo Diacono, eximiæ sanctitatis viro, conferri non posset; ergo gratia hæc erat necessariò gratia miraculorum, non gratiæ sanctificantis augmentum. Qui enim, ut Baptismi Minister gratiæ substantiam conferebat, ejusdem gratiæ augmentum conferre potuisset. R. ad 1. neg. conseq. Ad 2. ut Philippus, qui quatenùs Baptismi Minister gratiam regenerantem conferebat, gratiam confirmantem conferre non posset, sufficit ut Deus Episcopos solos, vel ad summum Sacerdotes, gratiæ confirmantis Ministros efficere potuerit, & de facto fecerit: atqui res ità se habet. De potestate nemo ambiget: de facto disputabimus infrà.

Obj. 2°. Si Confirmatio verum sit Sacramentum, debuit diffundi quocumque diffusa est Chr. Religio: atqui non ità est. Ritus enim ille Ecclesiis Græcæ, Armenicæ, Ethiopicæ & Chaldaicæ, omnino ignotus est; ergo. R. neg. min. & dico Confirmationem in omnibus quæ objiciuntur Ecclesiis haberi pro Sacramento. Patet id 1°. de Ecclesia Græca, quæ non modò nullam Latinis litem circa septem Sacramenta intulit in Concilio Florentino, aut à Latinis sustinuit; sed insuper hæreticam Cyrilli Lucaris opinionem duo tantùm admittentis Sacramenta reprobavit in Synodo apud CP. habitâ an. 1638. 2°. de Ecclesia Armenica, quæ an. 1669. eâ de re consulta à Marchione de Nointel, respondit per Jacobum Patriarcham suum, *Hanc esse doctrinam à D. N. J. C. receptam, à SS. Apostolis traditam, à sacris Conciliis confirmatam, & à se ipso, suâque universali Ecclesiâ semper creditam, septem esse Sacramenta*; 3°. de Ecclesia Æthiopica, Chaldaïca, Syriaca, &c. Siquidem Nicolaus Spadarius in Enchiridio, quod Holmiæ an. 1667. conscriptum est, expressè

tradit, *Russos*, *Moscovitas*, *Maldavos*, *Wallachos*, *Georgianos*, *Mingrelos*, *Circasas*, *Arabes*, *& alios sexcentos* septem admittere Sacramenta. *Quæ omnia*, inquit, *præter Ordinem & Confirmationem à Sacerdote conferuntur. Hinc omnes, qui hæc septem Sacramenta non agnoscunt, Ecclesia Orientalis tanquam hæreticos censet & anathematisat.* Quâ igitur fronte miseræ plebi imponere audent Protestantes, & spargere Confirmationis dogma à ceteris præter Romanam Ecclesiis prorsus nesciri?

Conclusio II. Christus essentiales Confirmationis ritus immediatè instituit.

Prob. Si Confirmatio ab ipso Christo instituta non est, debuit institui vel ab Apostolis, vel ab Ecclesia per potestatem sibi concessam à Christo: atqui neutrum dici potest. Non 1. cùm enim Sacramentum sit res quâ gravior nulla fingi potest, dubio procul Apostoli circa ipsius institutionem eo se gessissent modo, quo gesserunt se circa res, quæ tametsi graves, minoris erant momenti; putà electionem Mathiæ in locum Proditoris, institutionem Diaconorum, legalium suppressionem; neque qui de gestis in triplici hâc occasione erudiri nos voluit Spiritus S. quid in Confirmationis institutione gestum sit prorsus latere voluisset: atqui nè vocula quidem est in totis Scripturis, unde colligi possit Apostolos ad Confirmationis institutionem eorum quidpiam fecisse, quod fecerunt ad electionem Mathiæ, &c. Hîc preces, deliberatio, Apostolorum consensus: illic horum nihil; sed quasi res jam supernè definita sit, illicò quibuscumque baptisatis imponuntur manus, iique Spiritum S. recipiunt; ergo. Non 2. si enim, ut finxit Halensis, Confirmatio in Concilio Meldensi, id est, post sex aut septem ab ortu Ecclesiæ secula institui potuerit, potuerunt etiamnum nova institui Sacramenta; unde enim periisset potestas Ecclesiæ? atqui quòd possit hodieque Ecclesia Sacramenta instituere novum est & inauditum; ergo. Hinc prædicti Doctoris opinionem explodunt

omnes

ies & temerariam & hæresi faventem ; imò non-
i ut hæreticam : quam tamen notam plures ha-
t ut duriorem, quia Trid. expressè cavit nè de-
et omnia Legis novæ Sacramenta à Christo im-
liatè fuisse instituta, ut nullam Theologorum
er sentientium opinioni censuram inureret.
Ceterùm definiri certò non potest, quo tempore
ituta sit Confirm. quia nullam hîc lucem præbent
iptura & Traditio. Probabilius tamen est, eam
dio Resurrectionem inter & Pentecostem tem-
e fuisse institutam; 1°. quia hanc eo præsertim
npore institui decebat, quo baptisati jam & con-
rati Apostoli Sacramentum hoc congruè admi-
:rare poterant, & proximè administraturi erant
roborandos Fideles contra fremitus Gentium,
Judæorum conatus ; 2°. quia ex Act. 1. Christus
illud tempus, cum Apostolis suis loquebatur *de*
gno Dei, id est, juxta Gre. Mag. de Ecclesiâ
ificandâ & administrandâ : ad hanc porrò ædifica-
nem & administrationem pertinent imprimis
cramenta ; ergo quæ necdum instituta erant,
ıc temporis instituta fuêre.

CAPUT SECUNDUM.

De materia Confirmationis.

QUoniam in re præsenti nihil circa materiam
remotam statui potest, nisi ante de proxima
nventum sit, ab ista ducemus exordium. De hac
tem non una est opinio. Nam 1°. contendunt ali-
ii solam manûs impositionem esse materiam essen-
ılem hujus Sacramenti. Cùm autem duplex sit ma-
ıum impositio, alii eam pro materia assignant,
ıæ fit *extensis versùs confirmandos manibus*, dum
citatur oratio, *Omnipotens sempiterne Deus*, &
ıæ proin chrismatis unctionem præcedit : ità Sir-
undus. Alii contra eam intelligunt, quæ frontis

unctioni conjungitur, (neque enim frons ungi potest, quin ei manus imponatur.) Alii alterutram, nihil definiendo.

2°. Existimant plures solam unctionem esse necessariam Confirmationis materiam.

3°. Utramque alii sententiam conciliant, & impositionem manûs, simulque chrismationem volunt esse adæquatam Sacramenti materiam, ità ut ex hac vel illa divisim sumptis nullum exurgat Sacramentum. Sit cum istis

CONCLUSIO I. Impositio manûs & unctio sunt adæquata & essentialis materia Confirmationis.

Prob. Ea essentialis est Confirm. materia, cujus applicatione gratiam roborantem conferri docet constans priorum 12. Ecclesiæ seculorum praxis, cui nihil deinceps detrahi potuit : atqui roborantem gratiam manûs & unctionis applicatione conferri docet, &c.

Prob. 1. pars, de impositione manûs. Et quidem primi seculi praxim attestantur citata superiùs c. 8. Act. verba in quibus de Confirm. agi probavimus.

Pro secundo seculo pugnant è Latinis Tertullianus suprà, è Græcis S. Irenæus, qui L. 4. adv. Hær. c. 38. docet *Apostolos per manûs impositionem dedisse Spiritum sanctum* : quod & suo etiam tempore fieri supponit, ibid L. 4. c. 18.

Pro tertio seculo è Latinis Firmilian. in Ep. ad Cyprian. ubi sic : *Omnis potestas à gratia in Ecclesia constituta est, ubi præsident Majores natu, qui & baptisandi, & manus imponendi, & ordinandi possident potestatem.* Hîc Confirmatio, quæ Baptismum sequitur, Ordinationemque præcedit; & utrique comparatur, simpliciter designatur per impositionem manûs, utique quia nusquam sine ipsa conferebatur. Ceteros, quos ubertim dabit fusior nostra Theologia, omitto.

Prob. 2. pars, de unctione : *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Apostolicâ autoritate traditum rectis-*

creditur, ex Aug. atqui prioribus decem æræ
tianæ seculis tenuit Ecclesia Confirmationem
ione perfici. Et quidem è Latinis docent id
tè Tertul. juxta quem *caro ungitur, carnaliter*
it unctio; Cyprianus quo teste baptisatos *ungi*
sse est, ut habere in se gratiam Dei possint; Op-
s Milev. L. 7. contra Donatistas, ubi tradit,
d *oleum animum innovat, & sedem Spiritui S.*
it, ut illic libenter inhabitare dignetur. E Græ-
idem adstruunt Patres tum Laodiceni *, qui
igiæ Ecclesiæ praxim indicant; tum qui Conci-
CP. I. interfuêre; ibi enim Can. 7. jubetur ungi
eticos ad Ecclesiam redeuntes *sancto chrismate*
frontem & oculos, & nares, & os & aures, &
ando, dici, *Signaculum doni Spiritûs sancti.* Sub-
bunt Theodoretus, qui L. 4. in Cant. ait Bapti-
s *velut sigillum quoddam regium* suscipere *spiri-*
is unguenti chrisma, recipientes gratiam invisi-
m S. Spiritûs unguento tanquam in typo. Cy-
us Alexand. Comment. in Joel. ubi sic: *Data*
obis seu pluvia, aqua vivens sacri Baptismatis...
cessit itèm usus olei, qui per sacrum Baptisma in
isto justificatis ad consummationem confert. Ex
bus sic iterum paucis: Si unctio non nisi integrans
accidentalis sit Confirmationis materia, fieri non
uit ut tota Traditio de ea locuta fuerit tanquam
nanuum impositione: atqui tamen tota Traditio
unctione prout de impositione manuum locuta
; nec ullum inter utriusque efficaciam ex eadem
iditione discrimen assignari potest. Tribuitur ma-
im impositioni quòd septiformem Spiritum con-
it, quòd baptisatos perficiat, quòd à solis Epis-
is fieri possit, &c. idem ubique tribuitur unctio-
ergo periculosum est nè quæ conjunxit Deus,
ungat homo. Jam

* *Sup. p. 262.*

'rob. 3. pars primæ minoris. Ut materiæ, quæ
oribus decem Ecclesiæ seculis ad Confirmatio-
essentiam pertinebat, detrahi nihil potuerit,
s est ut Ecclesia nihil possit in materiam & for-

nam Sacramentorum : atqui ex dictis [illegible]bi, &c.

Obj. contra 1. part. 1°. Si manuum impositio sit Confirmationi essentialis, vel ea quæ unctionem præcedit, vel ea quæ unctioni annexa videtur, vel utraque simul: atqui non 1. Siquidem nulla est apud Græcos manûs impositio unctioni prævia, ut constat tum ex eruditorum consensu, tum ex antiquissimis quibusque & novis eorumdem Euchologiis. Non 2. tum quia si quæ requiratur manûs impositio, ea certè de qua locuti sunt Patres : atqui Patres de impositione ab unctionis actu distinctâ locuti sunt. Sic Tertul. *Caro ungitur.... Caro signatur..... Caro manûs impositione adumbratur* ; Tum quia nemo dixerit, hominem qui alium ungit, eidem manus imponere, præsertim si in fronte ungat, non in vertice. Non 3. quia sic quoque nutaret Confirmatio Græcorum, apud quos nè una quidem est., nedum duplex impositio manûs ; ergo.

Respondent 1°. aliqui, neg. min. pro prima parte, & dicunt impositionem primam, eam scilicet quæ unctionis actionem præcedit, esse Confirmationi essentialem ; quia Patres & Concilia de unctione & impositione tanquam de actibus plenè distinctis sermonem habuisse videntur. Neque, aiunt, obest Græcorum praxis, 1°. quia Græci PP. adeò inter confirmandum utebantur explicitâ, si ità loqui licet, manûs impositione, ut vel unctionis ipsius non meminerint, vel eam exprimant uti actionem ab impositione diversam ; 2°. quia etiam num extant tria Græcorum Euchologia, quorum priora duo 900. annorum sunt, postremum annis 600. antiquius est : in iis porrò ubi sermo est de administranda hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus Confirmatione, disertè præcipitur impositio ante unctionem. Quod verò spectat Græcos recentiores, asserit Sambovius, eos in orationi unctioni præviâ adhibere manûs impositionem ex antiqua consuetudine : licèt in recentioribus Euchologiis jam non expressâ.

Hæc solutio, si quâ parte hodiernam Græcorum

praxim spectat, vera non est, optandum ut vera fiat. Etsi enim, uti mox apparebit, bene defendi potest impositionem ab unctionis actu distinctam haud requiri ad Sacramenti valorem; est tamen ea tantæ in utraque Ecclesia antiquitatis, ut qui eam deesse viderit, quasi invitus pro Sacramenti substantiâ formidet.

Unde obiter colliges, summoperè curandum in magno chrismandorum concursu, nè quis unctione donetur, nisi præviæ illi manuum impositioni fuerit subjectus. Idque si verum est in eorum sententiâ, qui impositionem hanc pro ritu accidentali habent; (cùm ex usu & præcepto Ecclesiæ, quod in Sacramentorum ritu incautè omissum est, cautè suppleri debeat, ut patet in Baptismi cæremoniis, quæ in necessitatis casu prætermissæ sunt,) quantò magis verum erit in opinione tot magni nominis Theologorum, qui impositionem istam habent pro essentiali. Quapropter qui Episcopo Confirmanti adsunt, satagere debent, ut, cùm recitanda est prima oratio cui manuum impositio annexa est, jam præsentes sint animo & corpore quotquot illicò ungendi sunt; ceteri autem qui è vicinis Parochiis confluunt, extra Ecclesiam foribus occlusis commorentur, donec finitâ ab initio ad finem priori cæremoniâ, nova in ipsorum gratiam à principio inchoetur.

R. 2°. neg. maj. ad sensum objectionis: quia prima impositio non sic necessaria est ut non possit sufficere secundâ, nec secunda sic requiritur, ut si prima solùm posita fuerit, corruat Sacramentum. Unde valeret Confirmatio post recitatam cum impositione sibi annexâ orationem, etiamsi Episcopus ungeret sine impositione manûs, putà ope instrumenti cujus applicatio non posset moraliter censeri impositio manûs. A contrario valet Confirmatio apud Græcos, etsi fortè primam impositionem omittant, quia secundam adhibent. Quapropter nihilo plus solida est proposita objectio, quàm quæ cùm olim trinâ immersione conferebatur Baptismus.

proposita esset in hunc modum. Si ad Baptismum requiratur immersio, vel prima quæ fit cùm enuntiatur nomen Patris; vel secunda, quæ fit cùm profertur nomen Filii, &c. sicut enim non hæc vel illa exclusivè, sed una ex tribus necessaria erat, sic & in præsenti.

Nec nocent quæ opponit Sirmundus. Non. 1. quia SS. PP. cùm de binâ loquuntur impositione, non magis binam requirunt ad substantiam Confirmationis, quàm trinam immersionem ad substantiam Baptismi, cùm de trina sermonem habent: atqui hoc non; ergo nec illud. Et verò Patres sæpius de sola unctione, tanquam necessariâ Confirmationis materiâ loquuntur; ergo docent sufficere eidem annexam manûs impositionem.

Non. 2. quia, ut scitè notat Bellarmin. hìc c. 2. *Ipsa unctio & signatio, cùm manu fiat*, pollicè scilicet, ut manus capiti apertiùs imponi possit, *manûs impositio rectissimè dicitur. Unde Marci 7. cùm postulassent quidam ut Dominus manus imponeret lunatico, ille id fecit, nam digito tetigit linguam & aures ejus.* Concinit id Bedæ in Psal. 26. *Illa unctio quæ per manûs impositionem, ab Episcopis fit, & vulgò Confirmatio dicitur.*

Obj. In utraque Ecclesia Confirmatio per solam unctionem quarto & quinto seculo collata fuit; ergo & per eandem solam unctionem tribus prioribus seculis collata fuit. Consequentia evidens est excitata superiùs Aug. Regulâ. Prob. itaque ant. ex S. Cyrillo qui Catech. 3. hæc habet: *Vobis postquam ex aquis sacris lavacri ascendistis, datum est chrisma*, &c. R. ad 1. neg ant. ad 2. neg. conseq. non enim magis ex eo quòd Patres multi de sola unctione loquantur, colligi potest exclusam ab iis fuisse manûs impositionem, quàm ex eo quòd Patres alii pares numero, nisi plures, solius impositionis manuum meminerint, colligi possit exclusam ab iis fuisse unctionem: atqui, &c.

Obj. 3°. Ea sola admitti debet Confirmationis

materia, quam admisêre R. Pontifices: atqui unctionem solam... Prob. min. 1°. ex Innocentio III. qui cap. unic. *De sacra unct.* §. 3. hæc loquitur: *Per frontis chrismationem manûs impositio designatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio, quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur & robur.* Ubi cùm frontis chrismatio sit illud per quod datur Spiritus S. consequens est eam solam esse Confirmationis materiam. 2°. ex Eugen. IV. in Decreto, ubi sic: *Secundum Sacramentum est Confirmatio, cujus materia est chrisma confectum ex oleo & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ, per Episcopum benedicto.... loco autem illius manûs impositionis* de qua Act. 8. *datur in Ecclesia Confirmatio.* Ecce hîc assignat Eugenius chrismationem in materiam Confirmationis: Quis porrò ab eo assignatam credat, vel materiam solùm accidentalem, vel partialem duntaxat & inadæquatam?

R. ad 1. neg. min. ad Innoc. III. dico eum non opponere ritum ritui, seu chrismationem impositioni manuum, quasi hæc nunc substituta sit in alterius locum, sed opponere nomen nomini, adeò ut unum hoc dicere velit, nempe Sacramentum quod prioribus seculis vocabatur impositio manuum, posterioribus donatum fuisse nomine Chrismationis aut Confirmationis. Hunc esse illius sensum patet ex cap. 4. *de consuetudine*, ubi sic loquitur idem Pontifex: *Sacramentum Confirmationis... chrismando renatos soli debent Episcopi per manûs impositionem conferre*; ubi non minùs impositione manuum, quàm chrismatione conferri dicitur *Sacramentum Confirmationis..*

Eugenius IV. non loquitur nisi de materia remota, quam in chrismate, & quidem meritò reponit; at non ideo negat impositionem manûs esse proximam Confir. materiam; imò id ex usu communi supponit, cùm chrisma debeat applicari confirmandis, & vix aliter quàm per manûs impositionem applicari queat.

Obj. 4°. Si necessaria sit impositio manûs, vel utriusque, vel unius; si unius, vel dextræ, vel sinistræ: atqui nihil horum dici potest. R. neg. min. Ad 1. dico satis esse ut una manus imponatur, quia Scriptura plurali vel singulari numero promiscuè utitur Act. 8. ibi enim v. 17. *Tunc imponebant manus super illos.* & v. 18. *Cùm vidisset Simon, quia per impositionem manûs Apostolorum daretur Spiritus S.* ad 2. dico nihil esse in Traditione vel Scripturâ unde colligi queat hâc potiùs quàm illâ manu utendum... Dexterâ tamen utendum ex præscripto R. Pontificalis.

Jam cum iis qui unctionem ad Confirmationis substantiam pertinere negant,

Obj 1°. Eadem nunc est Confirmationis materia, quæ fuit tempore Apostolorum: atqui horum tempore sola manuum impositio erat materia Confirmationis, non autem unctio, cujus nè vestigium quidem est Act. 8. vel 19. ubi de Confirmatione sermo est; ergo. R. ad 1. neg. min. ad 2. 1°. neg. ant. Siquidem id tum Pauli, II. Cor. 1. *Qui confirmat nos in Christo, & qui unxit nos Deus, qui & signavit nos*, &c. tum Joannis Epist. 1. c. 2. *Sed vos unctionem habetis à sancto*, &c. non de interiori tantùm unctione quæ fit per gratiam, sed de externa quæ fieret per Sacramentum, interpretati sunt Cyrillus Hierol. Ambrosius, Aug. Theodoretus, &c. ergo non absurdè loquitur, qui unctionem confirmatoriam, è Scripturis erui posse contendit.

R. 2°. neg. conseq. Ut enim ex Scripturæ silentio nihil inferri possit contra necessitatem unctionis, duo sufficiunt, 1°. ut Scriptura multa omittat quæ tamen certissimè facta sunt; 2°. ut Scripturæ silentium in præsenti negotio, traditionis voce abundè compensetur: atqui utrumque constat. Primum docet & probat Augustinus exemplo Eunuchi, quem S. Lucas narrat Act. 8. baptisatum fuisse à Philippo, statim ut respondit, *Credo Filium Dei esse Jesum Christum.* An igitur fidem

L. de fid. & oper. 9.

ſolam in Chriſtum ab Eunucho exegit Philippus? neutiquam profectò. Secundum non minùs evidens eſt; quod ut probem, ſic progredior: Eccleſia Latina & Græca tertio & quarto ſeculo confirmabat per unctionem, ut patet ex Tertul. Cyprian. Cyril. Hier. &c. ergo & ſecundo ac primo ſeculo per unctionem confirmaverat, cùm ex citatâ Aug. regulâ ad Apoſtolos referri debeat, *quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum* deprehenditur.

Obj. 2°. Siricus Papa Epiſt. 1. ad Himerium c. 1. ſic loquitur: Arianos *cum Novatianis aliiſque hæreticis, ſicut eſt in Synodo conſtitutum, per invocationem ſolam ſeptiformis Spiritûs, Epiſcopalis manûs impoſitione, Catholicorum conventui ſociamus. Quod etiam totus Oriens, Occidenſque cuſtodit*; ergo tunc temporis impoſitio manuum ſola ubique erat Confirmationis materia. R. neg. conſeq. loquitur enim Siricius non de impoſitione ſiccâ, ſed de impoſitione quæ annexam haberet unctionem. Siquidem de ea impoſitione loquitur Siricius, quam *totus Oriens, Occidenſque* cuſtodiebat; atqui ſicca manuum impoſitio non ſervabatur in Oriente toto vel Occidente, cùm agebatur de ſociandis Catholicorum conventui hæreticis; cùm nuper, id eſt, tribus antequàm ſcriberet Siricius annis, declaraſſent Patres Concilii generalis II. ſe recipere *Arianos, Macedonianos & Novatianos.... ſignatos, ſive unctos ſancto chriſmate*; quæ certè declaratio haud ignota erat Siricio.

an. 385

At, inquies, ex S. Gregorio Mag. L. 4. Ep. 61. *Arianos per impoſitionem manûs Occidens, per unctionem verò ſancti chriſmatis ad ingreſſum ſanctæ Eccleſiæ Catolicæ Oriens reformat*; ergo Gregorii tempore unctio non habebatur in Occidentali Eccleſia, ut quid Sacramento eſſentiale. R. nego conſeq. & dico impoſitionem manuum de qua loquitur S. Gregorius non excludere unctionem, ſicut hæc viciſſim non excludit impoſitionem manuum: unde hìc nulla eſt oppoſitio rei, ſed no-

minis solùm, quatenùs ritus quîcum recipiebantur hæretici, apud Occidentales sexto seculo vocabatur impositio manûs, unctio verò apud Orientales. Neque id gratis dictum: 1°. enim S. Gregorius manuum impositionem Occidentis, & Chrismationem Orientis æqualiter opponit: atqui chrismatio Orientis non excludebat manuum impositionem, ut patet tum ex can. 8. Concilii Nicæni, tum ex aliis qui suprà citati sunt Græcis Patribus; ergo nec manûs impositio Occidentis excludit unctionem; 2°. quia secum pugnaret Gregorius Mag. ut qui chrismationem expressè admittat in exposit. cap. 1. Cant.

Obj. 2°. Concil. Arausic. I. can. 2. sic habet: *Nullum Ministrorum, qui baptisandi recepit officium, sinè chrismate unquam debere progredi; quia inter nos placuit semel chrismari. De eo autem qui in Baptismate quâcumque necessitate faciente, non chrismatus fuerit, in Confirmatione Sacerdos*, id est Episcopus, *commonebitur. Non inter quoslibet chrismatis ipsius non nisi una benedictio est. Non ut præjudicans quidquam dico, sed ut* NON *necessaria habeatur repetita chrismatio*: atqui si chrismatio in fronte esset necessaria ad substantiam Confirmationis, necessum foret ut qui à Presbytero chrismatus est in Baptismate, rursum chrismaretur ab Episcopo in Confirmatione; & sic necessaria haberetur repetita chrismatio; ergo chrismatio frontalis non est necessaria. R. ex hoc textu, qui tot Sirmundum inter & Aurelium jurgia commovit, demendum esse particulam *non*, legendumque, *Ut necessaria habeatur repetita chrismatio*, seu *rechrismatio*, ut alii legunt. Ratio est, quia hæc lectio congruit Codicibus omnibus, queis usi sunt Merlinus, Crabbus, Surius, Binius, Fronto Ducæus, &c. itèm Codicibus Vaticano, Thuano, &c. cùm econtrà citati in contrarium à Sirmundo Codices, & pauciores sint numero, & vetustate impares. Porrò sic lectus Canon sententiæ nostræ favet.

An. 441.

Obj. 4°. non constat inter Theologos quæ sit

unctionis materia; ergo unctio in materiam Confirmationis assignari non potest. Pro solutione

Not. 1°. Chrisma (græcè unguentum) apud Latinos ex solis oleo & balsamo, Feriâ V. Hebdomadæ sanctæ ab Episcopo benedictis confici; apud Græcos verò è variis aromatibus concoctis.

Not. 2°. Chrisma illud in utrâque Ecclesiâ in modum Crucis applicari; fronti quidem soli apud Latinos; apud Græcos autem auribus insuper, oculis, naribus, ori etiam & pectori. Jam quot verba & ritus, tot hîc exurgunt quæstiones; 1a. quali utendum oleo ad validitatem Confirmationis; 2a. an eidem balsamum admisceri necesse sit; 3a. an utrumque ab Episcopo consecratum esse oporteat; 4a. an fronti applicandum; 5a. an necessariò per modum Crucis. Sit jam

CONCLUSIO II. Ad substantiam Confirmationis requiritur oleum ex olivis expressum.

Prob. 1°. ex praxi Ecclesiæ, quæ prædicto oleo semper usa est, nec usquam legitur dispensasse, ut in iis etiam regionibus ubi oliveta desunt, uti liceret oleo ex nucibus, amygdalisve aut similibus expresso.

Prob. 2°. Ad unctionem Confirmatoriam requiritur oleum simpliciter; sicut ad Eucharistiam requiritur panis simpliciter: atqui oleum ex olivis, unum est quod propriè & simpliciter olei nomine donari possit, sicut panis ex tritico, &c.

CONCLUSIO III. Oleo prædicto balsamum addi necesse est, non tamen necessitate Sacramenti.

Prob. 1. pars: Ut oleo balsamum misceri oporteat, sufficit ut mixtionem hanc, etsi fortè à Christo non præceptam, præcipere potuerit Ecclesia, & de facto præceperit: atqui Ecclesia 1°. potuit, &c. quia non major ad id requiritur autoritas, quàm ad miscendam vino consecrando aquam; 2°. id de facto præcepit Ecclesia, ut patet ex universali ejus praxi, eâque Romæ perantiquâ. Sic enim labente seculo VI. loquebâtur S. Gregorius Mag. in c. 1. Cant. *In Engaddi balsamum* gignitur,

quod cum oleo, Pontificali benedictione Chrisma efficitur, quo dona S. Spiritûs exprimuntur. Idem habet Ordo Rom. *oleum cum balsamo* miſceri præcipiens.

Prob. 2. pars; 1°. quia opinio contraria, quam tenent SS. Thom. & Bonav. nullo verè gravi momento innititur, ut ex objectionum ſolutione patebit; 2°. quia ut materia quæpiam ſit eſſentialis Sacramento duo neceſſaria ſunt, 1°. ut inſtituta fuerit à Chriſto, 2°. ut inſtituta fuerit tanquam eſſentialis: atqui neutrum de balſamo probabiliter dici poteſt. Non 1. materia enim inſtituta à Chriſto, jam ab Eccleſiæ incunabulis ubique Gentium adhibita fuiſſet, proindeque de ipſâ non ſecus ac de oleo locuti eſſent Patres, qui tot præclara de Confirmatione locuti ſunt: atqui nullum extat balſami veſtigium certum prioribus quinque Eccleſiæ ſeculis. Primus omnium diſertè de eo meminit Gregorius Magnus in textu ſuperiùs citato, eoque non indubiæ prorſus fidei; ergo. 2°. multò minùs probari poteſt balſamum inſtitutum eſſe tanquam aliquid Sacramento noſtro eſſentiale; tum quia ubi deeſt ſubſtantia inſtitutionis, deeſt à fortiori inſtitutionis modus; tum quia ex S. Cypr. Epiſt. 68. aqua ex inſtitutione Chriſti neceſſariò miſcenda eſt vino in Calice; atqui tamen aqua ad validam Calicis conſecrationem neceſſaria non eſt neceſſitate Sacramenti; ergo.

Obj. 1°. Chriſma eſt eſſentialis Confirmationis materia: atqui Chriſma *ex oleo fit & balſamo*, ut docet poſt S. Greg. Mag. Innoc. III. cap. unic. *De ſacrâ unct.* R. diſt. min. Eſt compoſitum ex oleo & balſamo ex inſtitutione Eccleſiæ, eâque prioribus ſeculis ignotâ, C. ex inſtitutione Chriſti, ſaltèm prout præceptivâ, N. Ut ex Chriſmatis nomine nihil inferri valeat, ſufficit ut antiqui Patres chriſma vocaverint oleum merum; atqui rem ita eſſe conſtat, tum ex Aug. L. 17. de Civ. c. 10. tum ex S. Optato Milev. ſic ille L. 7. ſub finem: *Oleum nominant illum* liquorem *qui ex nomine Chriſti conditur; quod Chriſma poſtquam conditum eſt nominatur.*

Ubi vides oleum non ex alterius liquoris admixtione; sed ex sola benedictione Chrisma nominari.

Obj. 2°. ex Decreto Eugenii IV. *Materia Confirm. est Chrisma confectum ex oleo & balsamo;* ergo. R. dist. ex Eugenio proponente id quod tutius est in praxi, & à quo cavendum erat nè Armeni recederent, C. ex Eugenio strictè definiente, N. Itaque sapienter Armenis proposuit Eugenius praxim R. Ecclesiæ; præsertim cùm ii jam pridem erroris hâc in parte accusarentur; sed nihil præcisè ex instructione ejus quâ tali inferri potest, unde constet hoc perinde ac istud esse alicujus Sacramenti materiam. Alioqui enim & Tridentini Patres, ut alibi solent, & Catholici omnes verba ejus uti strictam fidei regulam amplexi essent; neque ab ea quis latum unguem aberrasset, quin statim reclamasset Ecclesia, prout in tanti momenti materiis reclamare consuevit: atqui tamen neque de balsamo quidquam statuêre Trid. PP. nec ullam fidei legem hâc in parte propositam esse crediderunt Theologi qui post Eugenii tempora vixêre; ergo.

Obj. 3°. ex Gregorio Turon. idolorum Sacerdos, qui ob Christiani alicujus præsentiam solita incantamenta perficere non poterat, à Juliano requiri jussit, *quis adesset ablutus, ac balsamo unctus;* ergo. R. Gregorium Tur. Pseudosacerdoti commodasse verba, quæ suo tempore erant in usu; non autem tempore Juliani Apostatæ. Unde Prudentius ex quo historiam hanc deprompsit Gregorius Tur. de solo Chrismate loquitur, de balsamo neutiquam.

CONCLUSIO IV. Ut licitè administretur Confirmatio, requiritur, saltèm de jure ordinario, Chrisma benedictum, & quidem ab Episcopo.

Prob. 1. pars, de benedictione simpliciter: 1°. ex Tertul. L. de Bapt. *Egressi de lavacro perungimur benedictâ unctione:* quæ verba si unctioni verticali aplicarentur, à fortiori locum haberent in confirmatôriâ: 2°. ex S. August. Tract. 118. in Joan. ubi sic: *Signum Crucis nisi adhibeatur, sive*

ipsi aquæ ex quâ regenerantur Credentes, sive oleo quo chrismate unguntur, nihil horum ritè perficitur.

Prob. 2. pars, de Benedictione Episcopali, 1°. ex Concilio Carthag. II. an. 390. ubi sic can. 3. *Chrismatis confectio & puellarum consecratio à Presbyteris non fiant*; 2°. ex Innocentio I. Epist. ad Decentium: *Presbyteris*, inquit, *Chrismate baptisatos ungere licèt, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum.* Idem tradunt innumera penè Concilia.

Prob. 3. pars, nempe Episcopi benedictionem necessariam esse saltèm de jure ordinario: quod enim simplicibus Presbyteris constanter prohibetur, illud ad minimum de jure ordinario pertinet ad solos Episcopos: atqui, ex textibus modò adductis, Chrismatis confectio simplicibus Presbyteris constanter prohibetur; ergo.

An autem benedictio illa sit Sacramento essentialis, salvâ fide disputant inter se Theologi. Ut ut est fatentur plerique simplicem Presbyterum à Papa ad Chrismatis benedictionem deputari posse. Etverò Eugenius ipse qui in Decreto dixerat, concessam aliquando meris Sacerdotibus confirmandi facultatem, eâ lege ut *Chrismate per Episcopum confecto* uterentur, Chrismatis tamen conficiendi licentiam fecit simplicibus Religiosis; ut testatur Wading. ad an. 1444. Idem docet Fr. Haroldus in Epitome ad an. 1346. n. 46. ubi hæc habet in terminis: *Potest* ex privilegio Guardianus montis Sion *Confirmationis Sacramentum, Pontificalibus indutus, conferre, & ipsum Chrisma conficere.* Etverò ideò licentiam hanc Presbyteris indulgere non posset S. Pontifex, quia jus divinum potestatem hanc reservaret Episcopis: atqui hæc ratio non concludit. Siquidem ipsius Confirmationis administrandæ potestas divino jure pertinet ad Episcopos, nimirum ut ad Ministros ordinarios: atqui ea tamen puris Sacerdotibus committi potest; ut infrà dicemus.

CONCLUSIO V. Unctio Chrismatis debet fieri in fronte, idque ad modum crucis: posterius ne-

ceſſarium eſſe neceſſitate Sacramenti non probatur efficaciter; major eſt difficultas de priori.

Prob. 1. pars, 1°. ex Patribus, qui apertè docent unctionem in fronte fieri. Sic S. Cyrillus Catech. 2. *Fronti illinitur Chriſma* Chriſti. Innocentius I. Ep. ad Decentium: *Presbyteris*, ait, *Chriſmate baptiſatos ungere licet... non tamen frontem ex eodem oleo ſignare*, &c. Idem tradunt Concilia, ut Hiſpalenſe II. ubi ſic, Presbyteris *nec Chriſma conficere*, *nec Chriſmate baptiſatorum frontem ſignare* licet.

Prob. 2. pars, ex citatis modò textibus; ubi juxta diuturnam, nec recentem Eccleſiæ praxim, ſignare idem eſt ac ungere in modum Crucis.

Prob. 3. pars; quia nec ſatis probatur Chriſmatis unctionem ab omni ævo factam fuiſſe in modum Crucis; nec ſi probari id poſſet, continuò adſtrueretur. neceſſarium neceſſitate Sacramenti. Primum hinc conjicio, quòd vos *Signandi* ſolam quandoque unctionem exprimat. Sic Patres Concilii CP. I. can. 7. Recipimus, inquiunt, Arianos, Macedonianos, &c. *Signatos*, *ſive unctos primùm ſancto Chriſmate*, *& frontem*, *& oculos*, *& nares*, &c. Ubi ſignare, nihil aliud eſt quàm ungere: ungi porrò quis poteſt, abſque eo quòd ungatur per modum Crucis. Secundum non minùs liquet; ritus enim niſi à Chriſto inſtitutus ſit, & quidem ut Sacramento eſſentialis, non eſt de neceſſitate ejuſdem Sacramenti: porrò non probatur ritum de quo agimus, à Chriſto inſtitutum eſſe, &c.

Prob. 4. pars; quia ſi ad ſubſtantiam Confirmationis certò requiratur aliqua manûs impoſitio, nec certò requiratur impoſitio quæ fit manibus versùs confirmandos extenſis; ſupereſt ut ad Sacramenti validitatem neceſſaria ſtatuatur ſaltèm ea, per quam admotâ fronti manu frons eadem ungitur: atqui ex probatis ſuprà, conſtat 1°. aliquam manûs impoſitionem ad ſubſtantiam Confirmationis requiri; conſtat 2°. non certò requiri eam, quæ apud Latinos fit *manibus versùs* confirmandos ex-

tensis ; quandoquidem hæc à pluribus creditur deesse apud recentiores Græcos, qui tamen validè confirmant ; ergo superest, &c. Unde si Episcopus quopiam instrumento, non ipsâ manu frontem ungeret, tolleretur Sacramentum.

Nec refert quòd etiam tunc verificaretur forma hæc, *signo te*, &c. quia ea etiam verificaretur, etiamsi quis in solo pedis digito ungeretur ; & tamen nemo est qui unctionem hanc sufficere incunctanter pronuntiet.

CAPUT TERTIUM.

De formâ Confirmationis.

Qui Confirmationis materiam in unctione solâ reponunt, formam ejus in his quæ unctionem comitantur, reponunt verbis apud Græcos quidem : *Signaculum doni Spiritûs Sancti*, ubi juxta linguæ genium subauditur, *Ecce*, vel *Tibi datur* : apud Latinos verò, *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis : In nomine Patris*, &c.

E contrà, qui ejusdem Sacramenti materiam in solâ manuum impositione constituunt, formam ejus collocant in solâ oratione quam profert Episcopus, cùm Neophytis universis manus imponens, Spiritum sanctum ad robur invocat. Demum qui duplicem admittunt materiam, primam scilicet impositionem manuum & unctionem, ii vulgò & orationem primæ manuum impositioni annexam, & indicativa hæc verba : *Signo te*, &c. adæquatam esse Confirmationis formam contendunt, adeò ut sublatâ alterutrâ careat Sacramentum aliquo essentiali.

Conclusio. Oratio quæ præcedit unctionem, & verba quæ eandem unctionem comitantur, sunt apud Latinos, sicut & apud Græcos, totalis & adæquata Confirmationis forma.

Prob. 1. pars, de oratione unctioni præviâ. Illud

pro essentiali formâ haberi debet, quod ab Apostolis accepit Ecclesia, quodque constanti usu in Confirmatione adhibuit ut collativum Spiritûs ad robur: atqui talis est oratio unctioni prævia: 1°. quidem hanc usurparunt Apostoli: siquidem ex Act. 8. *Oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum S. Tunc imponebant super eos manus, & accipiebant Spiritum S.* atqui hîc orationis nomine non indicativus sermo, sed deprecatorius intelligi omnino debet; id enim sonat orationis nomen; ergo: 2°. orationem hanc perpetuo usu adhibuit Ecclesia ut collativam Spiritûs sancti. Patet id ex Cypriano, Epist. 73. *Qui in Ecclesia baptisantur, præpositis Ecclesiæ offeruntur, ut* PER *nostram orationem ac manûs impositionem Spiritum S. consequantur.* Ambrosio L. 3. de Sacram. cap. 2. *Post fontem*, seu Baptismum, *superest ut perfectio fiat* per Confirmationem, QUANDO AD INVOCATIONEM *Spiritus S. infunditur.* His certè aliisque qui geminari possent textibus, eadem orationi tribuitur efficacia, quæ impositioni manuum: atqui hanc essentialem esse multò probabiliùs est, ex dictis; ergo & illam.

Prob. 2. pars. Ut verba quæ unctionem comitantur, haberi debeant pro forma Confirm. duo sufficiunt; 1°. ut legitimè judicetur eadem vel æquivalentia ab Apostolis ad nos usque descendisse; 2°. ut contrarium ex priorum Patrum silentio deduci non possit: atqui..... 1°. legitimè judicatur, prædicta verba ab Apostolis ad nos usque descendisse. Siquidem verba hæc ex eruditorum omnium consensu, apud Latinos VIII. seculo recitabantur ut partialis forma Confirmationis; apud Græcos verò jam à quarto seculo; ergo & eadem verba, utpotè quæ nec ullo à Pontifice, nec ab ullo Concilio instituta legantur, Sacramenti hujus forma erant superioribus seculis, juxta citatam Aug. regulam, quæ ad Apostolos refert quidquid ubique frequentatum, à nullo legitur institutum Concilio. Ecquis Episcopus alio ritu quempiam confirmare ausus

esset, quàm quo vel ipse fuerat confirmatus, vel alios viderat confirmari?

2°. Nec quidquam in contrarium ex priorum Patrum silentio colligi potest: tum quia Patribus, præsertim Latinis, de quibus hîc gravior est quæstio, suprà modum curæ erat nè Sacramentorum formas propalarent, prout demonstrat id Innoc. I. Ep. 1. ad Decent. c. 3. & 8. ubi de Confirmat. & morientium unctione loquens: *Verba*, inquit, *dicere non possum, nè magis prodere videar, quàm ad consultationem respondere*; tum quia non magis ex silentio Patrum concludi potest verba hæc, *Confirmo te*, &c. haud pertinere ad substantiam Confirmationis, quam ex eo quòd apud ipsos totis quinque prioribus seculis, imò & totò ferè seculo sexto, altum fuerit silentium de hâc Baptismi formâ, *Ego baptiso te in nomine Patris*, &c. colligi possit nullum ejusdem formulæ usum fuisse in Ecclesia ante seculum sextum: atqui postremum hoc nemo colliget.

Obj. contra 1. part. 1°. Eugenii Decretum, ubi tota Confirmationis forma in iis constituitur verbis: *Signo te signo Crucis*, &c. citra ullam orationis mentionem; ergo hæc non est essentialis. R. neg. conseq. sicut enim materia Sacerdotii, non in sola instrumentorum traditione reponenda est, etsi hujus solius meminerit Eugenii Decretum; sic nec Confirmationis forma in iis solùm verbis locanda est, quæ unctionem comitantur.

Obj. 2°. In eo non consistit forma Confirmationis, quo prætermisso, reliquis verò positis, habetur tota Confirm. essentia: atqui prætermissâ oratione.... Prob. min. Ad essentiam Confirm. sufficit unctio ad significationem sacramentalem sufficienter determinata: atqui unctio per hæc verba, *Signaculum*, &c. apud Græcos, & *Signo te*, &c. apud Latinos, sufficienter elevatur, &c. sicut aqua in Baptismo per isthæc, *Ego te baptiso*, &c. R. ad 1. & 2. neg. min. & dico unctionem non determinari ad esse Sacramentale, nisi eo ordine &

ritu quem præscripserit Christus; ex dictis autem constare, Christum voluisse ut unctionem præcedat oratio. Nec mirum si res aliter se habeant in Baptismo; quia in materia Sacramentorum tota facti ratio, est voluntas facientis.

Obj. contra 2. part. Verba, quæ ante VIII. seculum non fuerunt in usu, non possunt assignari in formam Confirmationis: atqui verba hæc *Signo te*, &c. vel *Signaculum*, &c. non fuerunt in usu, &c. Prob. min. Ideò, juxta nos, balsamum non fuit in usu, per priora quinque Ecclesiæ secula, quia nullum ejus apud hujus temporis Patres extat vestigium: atqui pariter nullum est vestigium formulæ hujus, *Signo te*, &c. quæ primùm apparet in Ordine Romano. Quin & eam exclusêre PP. 1°. enim Sacramentarium S. Gregorii omnia explicans, etiam minima, quæ ad Sacramentum pertinent, excludit quod non includit: atqui nec verba hæc *Signo te*, nec quidpiam his æquivalens includit: ergo censendum est excludere; 2°. verba, *Signo te*, æquivalent his Græcorum verbis, *Signaculum*, &c. atqui hæc verba non possunt esse forma Confirmationis. Ex concessis enim curæ erat Patribus, ut Sacramentorum formas minimè propalarent: atqui forma, *Signaculum*, &c. propalata est à Patribus Concilii CP. I. ergo R. ad 1. neg. min. Ad 2. 1°. neg. maj. non enim ideo præcisè negavimus balsamum pertinere ad substantiam Confirmationis, quia nulla ejus mentio facta fuerit prioribus quinque Ecclesiæ seculis; sed quia nulla facta sit ejus mentio, cùm tam facilè esset de eo loqui, quàm de oleo, cujus Patres perpetuò meminêre. Ut ergo Patrum silentium de forma Confirmationis tutò objicere possint adversarii, necessum est ut probent, Sacramentorum formam non minùs à SS. Doctoribus, quàm materiam probari potuisse. Id autem pro Ecclesia Latina nusquam probabunt, cùm directè obsistat lex silentii, quam indubiè à Decessoribus suis acceperat Innocentius I.

Suprà 176.

& quam ad Successores transmisit servandam, donec oppressâ idololatriâ nihil jam sibi metuendum haberet religio.

Confirm. Constat Episcopos unà cum manuum impositione aliquam recitasse orationem, eamque in nullo eorum Opere reperiri. Quis porrò inde concludat, nullam apud eos in usu fuisse orationem fixam & determinatam? Imò unumquemque Episcopum toties aliâ usum fuisse oratione, quoties Confirmationem dabat?

Confirm. 2°. quia si paulò vividiùs urgeantur negativa Juenini argumenta, periculum est nè & ipsa Baptismi forma subvertatur. Primus enim omnium Gregorius M. exeunte sexto seculo scripsit, hanc in istis consistere verbis: *Ego baptiso te*, &c. Quis verò hanc tunc temporis pro nutu fictam esse crediderit?

2°. Neg. min. Siquidem verba hæc: *Signo te*, idem sunt quoad sensum cum verbis; *Signaculum*, &c. quibus utuntur Græci: atqui verba isthæc erant in usu Concilii II. generalis tempore, imò & anteà; cùm proponantur, non ut novum quid, sed ut forma pronuntiari consueta; ergo.

Ad 3. neg. maj. ut quæ falsò supponat S. Gregorium minima quæque ad Confirmationem spectantia explicare. Qui enim textum ejus legerit, statim inquiret quo fine Diaconi Confirmandorum nomina sigillatim interrogarent: nec aliam facti hujus rationem deprehendet, nisi quòd nomen hoc pronunciaturus erat Episcopus cum verbis quæ tradere noluit S. Pontifex, sicut nec tradere voluerat Innocentius I.

Si quæras cur S. Gregorius, qui deprecatoriam formam edidit, suppresserit formam indicativam, quæ juxta nos erat in usu: Quæram ego cur Patres CP. deprecatoriam formam suppresserint, eamque ediderint solam, quæ indicativa est.

Ad 4. neg. min. Erat quidem summa Latinis Patribus cura, nè Sacramentorum formas evulgarent,

sed probari non potest legem hanc semper viguisse apud Græcos. Eam quidem tradit Dionysius vulgò Areopagita : verùm ut inde quidpiam colligatur, probandum erit, 1°. Opera quæ sub Dionysii nomine circumferuntur, esse Areopagitæ ; 2°. eadem hæc opera CP. Patribus nota fuisse ; 3°. eosdem credidisse prohibitum toti Concilio sub finem seculi IV. id quod sibi nascente Ecclesiâ, & undecumque seu à Judæis, seu à Gentilibus impetitâ, prohibitum crediderat Dionysius : hæc porrò quis probet ?

CAPUT QUARTUM.

De Ministro Confirmationis.

MInister Sacramenti duplex, *ordinarius* alter, qui ex sua ordinatione habet completam Sacramenti validè conferendi potestatem, seu potestas illa superiori autoritate ligari possit, ut in Pœnitentia respectu ipsius etiam Episcopi ligari potest, seu non possit. Alter *extraordinarius*, qui virtute Ordinis sui habet aliquam Sacramenti conficiendi potestatem, sed quæ nisi per commissionem ab autoritate legitimâ datam compleatur, non potest exerceri, vel licitè ut in solemni Baptismo respectu Diaconi, vel validè. His præmissis, sit

CONCLUSIO I. Solus Episcopus ex institutione divinâ ordinarius est Confirmationis Minister.

Prob. 1°. ex Act. 19. ubi Paulus eos qui ab aliis baptisati erant, per semetipsum confirmat, quo tempore non deerant Presbyteri, ut patet ex Act. 15. v. 2. atqui vix ulla facti hujus reddi potest ratio, nisi quòd Presbyteri, saltèm præsentibus Episcopis, Confirmationem non darent.

Prob. 2°. ex selectis aliquot Patrum textibus. Cyprianus Epist 73. adducto Act. 8. testimonio, pergit : *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptisantur, Præpositis Ecclesiæ offerun-*

tur, *& per nostram orationem ac manûs impositionem Spiritum S. consequantur*, &c. atqui eo loci, ut sæpius apud Cyprianum, Præpositi sunt Episcopi; tum quia simpliciter & sinè additamento vocantur *Præpositi Ecclesiæ*, quod solis Episcopis competit, præsertim in stylo Cypriani; tum quia Præpositi, de quibus S. Martyr æquiparantur Petro & Joanni, qui sanè Episcopi erant, &c. Anonymus Cypriani impugnator ait *per manûs impositionem Episcopi* solius *Spiritum S. consuevisse præstari.* Concilium Illiberit. can. 77. *Episcopus eos per benedictionem*, seu, ut dicitur can. 38. *per manûs impositionem*, *perficere debebit.* S. Chrysost. in c. 8. Act. *Hoc erat in Apostolis singulare*, quòd manus imponendo Spiritum S. largirentur: *unde & præcipuos & non alios videmus hoc facere;* ergo Præpositi soli seu Episcopi Ministri sunt ordinarii Confirmationis. Meritò igitur Synodus Trid. sess. 7. can. 3. de Confirmatione ait: *Si quis dixerit sanctæ Confirmationis ordinarium Ministrum, non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.*

Accedit ratio congrua duplex, Ia. Confirmatio quoddam est complementum, & perfectio Baptismi, ut aiunt PP. atqui perficere pertinet ad Episcopos, quorum ordo est & vocatur *Perficientium.* IIa. Per Confirmationem adscribitur quis militiæ Christi sicut per Baptismum adscribitur ejusdem familiæ: atqui adscribere hominem militiæ non pertinet nisi ad Duces & belli Præfectos.

Obj. 1°. Ananias Paulo manus imposuit, ut impleretur Spiritu S. Act. 9. v. 17. atqui tamen Ananias Episcopus non erat; ergo.

R. 1°. incertam esse Ananiæ conditionem; Augustinus, fortè omnium unus, subindicat eum fuisse Episcopum: plerique verò Interpretes nequidem eum habent pro Presbytero, quod multò probabilius videtur. Ut ut est, si Episcopus fuit Ananias, nihil probant adversarii; si nequidem Sacerdos fuit, plus probant quàm velint.

R. 2°. dist. maj. Ananias Saulo imposuit manus, ut impleretur Spiritu S. per Baptismum, vel post Baptismum, C. ut impleretur... vi ipsius manuum Ananiæ impositionis, N. Paulus enim necdum baptisatus erat, ut patet ex contextu : atqui homo necdum baptisatus non poterat confirmari ; ergo impositio manuum de qua loquitur sacer textus, non erat confirmatoria, sed partim visûs & sanitatis collativa (secundùm id Marci 16. *Super ægros manus imponent, & bene habebunt*,) partim ad Baptismum præparatoria.

Obj. 2°. Quod ad Episcopos non pertinet nisi ex *novellis legibus*, id utique iisdem vi humanæ, non autem divinæ institutionis reservatum est : atqui ex Concilio Hispalensi II. cap. 7. Confirmatio, & chrismatis confectio non pertinet ad Episcopos, &c. R. dist. min. Confirmatio pertinet ad Episcopos ex novellis legibus, id est, ex legibus à Christo latis in lege novâ, C. id est, ex legibus purè humanis, N. Solutionis veritas ex objecti textûs serie manifesta evadet. Sic ibi : *Quædam novellis & Ecclesiasticis regulis sibi prohibita noverint, sicut Presbyterorum & Diaconorum... consecratio.* Unde sic : Novellæ regulæ quæ prohibuerunt nè Presbyteri fidelibus baptisatis manus imponerent, eæ ipsæ sunt quæ iisdem prohibuerunt nè Diaconos & Presbyteros consecrarent : atqui non aliæ quàm novi ipsius Testamenti regulæ postremum hoc prohibuerunt ; ergo.

Obj. 3°. Hieron. Dial. adv. Lucif. c. 4. *Non quidem abnuo*, inquit, *hanc esse Ecclesiæ consuetudinem, ut ad eos, qui longè in minoribus urbibus per Presbyteros & Diaconos baptisati sunt, Episcopus ad invocationem S. Spiritûs manum impositurus excurrat. Sed quale est ut* LEGES ECCLESIÆ *ad hæresim transferas.... & multis in locis id factitatum reperimus, ad honorem potiùs Sacerdotii, quàm ad legem necessitatis.* Ex iis sic : Quod ex consuetudine & legibus Ecclesiæ pendet, in ordinationem divinam refundi nôn potest ; atqui quòd Episcopus manum

imponat iis qui baptisati sunt à Presbyteris, &c. R. dist. min. quòd Episcopus solus baptisatis manum imponat, pendet à consuetudine & Legibus Ecclesiæ, quatenùs posset Ecclesia permittere Presbyteris ut manus imponerent baptisatis, de quo Concl. seq. C. quatenùs parem eâ de re, sibique omnino communem cum Episcopis potentiam habent Presbyteri, N. Sic enim continenter pergit S. Doctor: *Disce hanc observationem*, seu morem quo Episcopus solus manum imponit, *ex ea autoritate descendere, quòd post ascensum Domini, Spiritus S. ad Apostolos descendit*.

Ergo, inquies, quòd Episcopus solus confirmet, magis pertinet *ad legem necessitatis* quàm *ad honorem Sacerdotii*; quod repugnat Hieronymo. R. neg. sequelam. Stat enim & manûs impositionem ex divina lege quadantenùs propriam dici Episcoporum, & id tamen fuisse constitutum magis ad honorem Sacerdotii, quàm propter legem necessitatis: 1°. quia Christus, qui instituere poterat ut Presbyteri passim confirmarent, sicut passim baptisant, voluit, ut honoraret Episcopos, instituere ut ii soli ordinariè confirmarent; 2°. quia Confirmatio non est absolutè ad salutem necessaria; ergo qui eam instituit Christus ut à solis Episcopis ordinariè conferendam, magis aliquo sensu respexit *honorem Sacerdotii* quàm *legem necessitatis*.

Inst. ex Hieron. Epist. 101. *Quid facit, exceptâ Ordinatione, Episcopus, quod Presbyter non faciat?* atqui positâ nostrâ responsione quædam præter Ordinationem faceret Episcopus, quæ non faceret Presbyter; ergo. R. dist. maj. & hæc Hieronymi propositio morali quodam sensu intelligenda est, C. & intelligi debet in rigore metaphysico, N. Retundit eâ in Epistolâ S. Doctor superbiam Diaconorum, qui temerario fastu æquabant se Sacerdotibus. Id ut præstet, totus est in commendandâ Sacerdotum dignitate; nec multùm sollicitus ea enumerare in quibus sunt Episcopis inferiores. Quapropter

propter vocula, *Quid facit*, &c. hunc in ore hominis subirati habet sensum : Audetis vos, Diaconi, exæquare Sacerdotibus; an ergo nescitis id eos penè posse quod Episcopi? Ecquid tam magnum, exceptâ Ordinatione, facit Episcopus, quod non faciat Presbyter? Baptisat Episcopus, ligat, solvit, consecrat; hæc facit Presbyter, quin & ambo manus baptisatis imponunt; ille quidem ut ordinarius Minister, iste ut extraordinarius. Erant tamen multa tunc solis Episcopis reservata, ut Altarium consecratio, &c.

Obj. 4°. S. Gregorius M. Ep. 26. ad Presbyteros Sardos sic scripsit an. 594. *Pervenit ad nos quosdam scandalisatos fuisse, quòd Presbyteros Chrysmate tangere in fronte eos qui baptisati sunt, prohibuimus : Et nos quidem secundùm usum veterem Ecclesiæ nostræ fecimus ; sed si omnino hâc de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptisatos Chrismate tangere debeant, concedimus.* Hic tria habes, 1°. permisisse S. Gregorium ut Sardi Presbyteri Confirmationem darent ; 2°. id ab ipso antea prohibitum fuisse, non quia adversum verbo Dei scripto vel tradito, sed quia contrarium *Ecclesiæ suæ* usui ; 3°. & id proin ceterarum Ecclesiarum praxi contrarium non fuisse ; neque enim Rom. duntaxat, sed & ceterarum Ecclesiarum consuetudinem Sardis objecisset doctus & sagax Pontifex ; ergo confirmandi potestas solis Episcopis jure divino non reservatur. R. neg. ant. pro 2. & 3. part. qui enim Ecclesiæ suæ usum commendat, non idcirco negat usum hunc & Scripturâ niti & Traditione ; neque qui Rom. solius Ecclesiæ praxim exhibet, ideò supponit adversam huic esse aliarum Ecclesiarum consuetudinem. Etverò vir egregiè peritus, qualem fuisse Gregorium nemo diffitebitur, nec Decessorum suorum Statuta, nec Conciliorum quæ in vicinis sibi Regionibus coguntur, decreta ignorat. Atqui Statuta Pontificum qui ante Gregorium vixerant, præsertim verò Innoc. I.

L. 3. Ep.

Ep. ad Decent. factam Presbyteris chrismandi prohibitionem, non à simplici Ecclesiæ alicujus usu, sed & à constanti Traditione, atque Apostolorum praxi repetebant; idemque & iisdem de causis sanciebant diversa, quæ ante Gregorii tempus, & ipsis tempore celebrabantur Concilia. Ideo igitur solius R. Ecclesiæ praxim adducit Gregorius; quia in re ad Sacramenta graviter spectante, non alia est hujus Ecclesiæ praxis, quàm quæ fuit ab initio: quia Ecclesiæ huic, ut ceterarum matri, obsequi solent Ecclesiæ aliæ, præsertim Occidentales: quia denique, feris & penè disciplinæ impatientibus Sardinæ Presbyteris indulgendum erat: neque mortalium mitissimo Gregorio è re videbatur ut plenâ obruerentur luce, qui lucis scintillam ferre non poterant.

Obj. 5°. Græcos PP. quorum instar sit S. Chrysost. Homil. 11. in cap. 1. ad Timoth. ubi hæc: *Inter Episcopum & Presbyterum interest fermè nihil.... solâ quippe Ordinatione superiores* Presbyteris *sunt* Episcopi *: atque hoc tantùm plùs quàm Presbyteri habere videntur*; ergo. R. neg. conseq. vox enim *ordinatione* in textu Chrysostomi vel passivè sumitur, pro ipsius Episcopi ordinatione, vel activè, pro ea quam habet alios ordinandi potestate. Si 1. sensus est Episcopum præ Sacerdotibus nihil habere quàm consecrationem sibi propriam, & proindè quæ ab eadem consecratione profluunt, ut potestatem confirmandi, Sacerdotes inaugurandi, &c. Si 2. sensus erit, posse, demptâ Ordinatione, Presbyterum quidquid potest Episcopus, non tamen in eodem gradu, aut jure æquè ordinario. Unde Episcopus quà talis, solvere & ligare potest in interiori & exteriori foro, non Presbyter quà talis. Episcopus itèm jurè proprio confirmat id quidem potest Presbyter, sed ex delegatione; cujus quidem nullum, Chrysostomi ævo, quoad Presbyteros erat exemplum.

Obj. 6°. momenta duo Theologica: I. Qui plus facit, potest & minus: atqui Sacerdos panem

consecrat, quod longè majus est. II. Presbyteri succedunt Apostolis, sicut Episcopi; ergo ut & illi confirmare possunt.

R. ad 1. neg. maj. quia in his sola Christi voluntas spectari debet: at noluit is ut qui plus potest, minùs posset, præsertim in genere diverso.

Ad 2. dist. Presbyteri succedunt Apostolis ut Christianis & Sacerdotibus, C. ut summis Sacerdotibus, N. Porrò Apostolos non ut Sacerdotes, sed ut summos Sacerdotes manus imposuisse probant quæcumque suprà congessimus argumenta.

CONCLUSIO II. Possunt simplices Presbyteri ex delegatione administrare Confirmat. Sacramentum, cujus proinde Ministri sunt extraordinarii. Ità S. Thomas & cum eo plerique Doctores.

Prob. 1°. ex adductis suprà Hyeron. & Chrysostomi textibus, ubi demptâ Ordinatione potest Presbyter quidquid & Episcopus. Si enim res ità sit, necessum est ut Presbyter confirmare possit: atqui id non potest jure ordinario, ex probatis; ergo superest, &c.

Prob. 2°. ex Gregorio M. qui quod antè negaverat Calaritanis Presbyteris concedit tandem Ep. 26. nimirum, *ut ubi Episcopi desunt, etiam in frontibus baptisatos chrismate tingere debeant*; ergo.

Prob. 3°. ex Eugenii Decreto quod postquam dixit, *solum Episcopum ordinarium esse Confirmationis Ministrum*, sic pergit: *Legitur tamen aliquando per Apostolicæ Sedis dispensationem ex rationabili & urgente admodum causâ, simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto hoc administrasse Confirmationis Sacramentum*; quibus verbis inter alia indicatur factum S. Gregorii, & dubio procul approbatur. Et certè hoc in puncto dispensarunt Eugenius ipse, Nicolaus IV. Urbanus V. Leo X. referente Palavicino, L. 9. Historiæ Trid. c. 7. Quis verò tot Pontifices, terminos à Patribus suis positos transiliisse putet?

Prob. 4°. Si Presbyter, extraordinarius Confir-

mationis Minister esse nequit, non valet Confirmatio apud Græcos ; cùm ibi penè semper confirment Presbyteri, rarissimè Præsules : atqui tamen valet 1°. quia Græcos in hæresi confirmatos, denuò, cùm ad fidem redeunt, non confirmat Ecclesia Rom. 2°. quia etsi indubiè Latinis Patribus nota erat Græcorum Presbyterorum praxis, ab iis improbata non est, ut essentialiter mala ; imò Latinis eâ de re nonnihil conquerentibus, à Græcis satisfactum est, iique *ab Orthodoxis Orthodoxi* habiti sunt, prout adversùs Marci Ephesini Epistolam testatur Greg. Protosyncellus, qui tanquam Alex. Patriarchæ Legatus Flor. Concilio interfuerat.

Obj. 1°. Opinio nostra reprobata est, 1°. à Conciliis Illiberitano, Arelatensi III. &c. ubi confirmandi munus *haud licere Presbyteris*, sed *solis Apostolis*, *eorumque successoribus* competere declaratur ; 2°. à Nicolao I. qui Confirmationem à Græcis Sacerdotibus datam, prorsus irritam declaravit in Ep. 70. ad Hincmarum, unde & Bulgaros ab iis confirmatos denuò confirmari voluit ; 3°. ab Innoc. III. qui in Ep. ad Lucium, suum CP. Vicarium, vetuit nè Confirmatio à Presbyteris daretur, etiam in casu necessitatis ; ergo R. ad 2. neg. ant. qui enim confirmandi facultatem hanc quandoque Presbyteris impertiêre, haud crediderunt eam sibi incommutabiliter esse propriam ; sed eâ lege sibi concessam à Christo, ut hanc aliquando partiri possent cum Presbyteris : atqui ex probatis, &c.

Nec obsunt, 1°. Concilia ex quibus sequitur haud quidem licere Presbyteris, ut ex proprio nutu, & velut ordinarii Ministri confirment, non verò eos ad id muneris non posse delegari.

2°. Nicolaus I. Eo enim ipso quòd delegari ab Episcopo debet simplex Sacerdos ut validè confirmet, necessum est ut Confirmationes citra legitimam delegationem datæ se ipsis corruant : atqui Photiani Presbyteri de quibus conqueritur Nicolaus I. Bulgaros confirmaverant citra legitimam delega-

tionem; cùm & nullum in Bulgaria jus haberet Photius, nec ibi proin quempiam delegare posset; & idem Photius, utpotè jam depositus nullam etiam in Diœcesi CP. Jurisdictionem servaret, nec ex consequenti ullam Presbyteris, & multominùs Presbyteris qui secum excommunicati erant, ubivis largiri valeret; ergo non minùs irrita fuit Confirmatio data Bulgaris, quàm quæ iis data fuisset absolutio in Tribunali Pœnitentiæ.

3°. Nec obest Innoc. III. Hujus enim Decretum spectat solùm Presbyteros Latinos, ut expressè habent hodiernæ quæcumque editiones, ad melioris fidei codices adornatæ; & hinc probabilissimum efficitur, quod Latini eâ ætate plures CP. regerent Ecclesias; unde Decretum illud nobis in probationem vergit, quia tacitè approbat in Græcis, id quod solùm à Latinis contra Ecclesiæ suæ morem fieri prohibet.

Inst. Si Photius ipse, tametsi depositus, in Bulgaria quantumvis sibi minimè subjectâ confirmasset, valuissent Confirmationes ab eo datæ; ergo & valere debuissent quæ datæ erant à Photianis Presbyteris, si Presbyteri ad id delegari potuissent.

R. neg. conseq. Disparitas est quòd Episcopus ex divinâ institutione completam habet ut ordinandi sic confirmandi potestatem, quæ ab omni jurisdictione independens est: contra verò Sacerdos incompletam tantùm confirmandi potestatem, quam canonicâ delegatione perfici necesse est: atqui delegatio hæc nec ab Episcopo deposito, nec à non deposito in aliena Diœcesi committi potest; ergo stat valere id quod fit ab Episcopo; etsi non valeat quod in pari casu fit à simplici Presbytero.

Obj. 2°. Nihil ex facto Gregorii M. in causa Sardorum concludi potest, nisi constet hìc agi de Confirmatione: atqui non constat, 1°. quia alioqui S. Gregorius Confirmationes hactenus datas à Sardis Presbyteris, irritas declarasset, nè tanto Sacramento privarentur qui ipsum invalidè receperant; quod

ne insinuavit quidem; 2°. quia licentia confirmandi, si dari posset Presbyteris, non posset nisi gravibus de causis: nullas porrò tales habebat Gregorius. An enim tumultuosi Sardorum clamores sufficiens erant cedendi ratio?

R. ad 1. neg. min. Gregorium enim loqui de Confirmatione evincit Epistolæ textus in quo agitur de frontis consignatione, eâque Episcopis reservatâ. Ii enim sunt caracteres Confirmationis; nec ullibi reperire est consignationem hujusmodi, quæ secundùm constantem R. Ecclesiæ usum à solo Episcopo in fronte recens baptisati fieret, & non esset Confirmatio.

Ad 2. Gregorius Confirmationes hactenùs datas à Sardis non declaravit irritas; tum quia ediscere potuit consuetudinem Sardorum ab autoritate probabili incœpisse; tum quia credere potuit satius esse haud turbari multitudinem pro Sacramento, quod absolutè necessarium non est ad salutem, quàm vel populos, qui sibi in re gravi illusum judicassent armare contra Sacerdotes; vel Sacerdotibus morosi ingenii ansam fremitûs, fortèque & defectionis præbere. Unde colligere est non defuisse Gregorio gravissimas causas id permittendi Sardis Presbyteris, quod si tulisset temporum & ingeniorum ratio, prohibere voluisset.

Obj. 3°. Vel ex Concilio Florent. nihil inferri potest, vel inferendum Presbyteros esse ordinarios Confirm. Ministros, cùm in Græcia Presbyteri ordinariè, imò quotidiè confirment. R. neg. sequelam. Neque enim dicitur quis ordinarius aut extraordinarius Sacramenti Minister, quia Sacramentum hoc ordinariè vel raro administrat; sed quia ex institutione divinâ habet, vel non habet completam ejus conferendi potentiam. Sic Episcopus, etsi raro hodiè baptisat, aut confessiones excipit, ordinarius est utriusque Sacramenti Minister, non autem Diaconus, vel Sacerdos, etsi prior frequens baptisat, posterior verò confessiones quotidiè excipiat.

Quæres 1°. quis Presbytero confirmandi licentiam dare possit. R. id posse non modò Papam pro Ecclesia, si id exigeret ejusdem Ecclesiæ bonum, sed & Synodum Provincialem pro territorio Provinciæ; & Episcopum pro Diœcesi, nisi concessio hæc R. Pontifici consuetudine reservata esset. Ità Theologi & Canonistæ plures apud Arcud. Lib. 2. cap. 25.

Quæres 2°. an de fide sit Sacerdotem esse extraordinarium Confirmationis Ministrum. R. negat. id enim neque colligi potest ex Eugenii Decreto, tum quòd in eò tradantur multa quæ ad fidem non pertinent, tum quòd ibid. decernatur Episcopum esse ordinarium Ministrum Consecrationis Presbyteri & Diaconi; nec tamen inde quis meritò deducat simplicem Sacerdotem ejusdem Consecrationis Ministrum extraordinarium esse. Neque ex Trid. quod dixit quidem, Episcopum Sacramenti hujus *ordinarium* esse *Ministrum* sed de extraordinario; quem unâ voculâ designare pôterat, altum siluit. Mihi tamen adeò gravia videntur partis affirmantis momenta, illud potissimùm, quòd ex initâ Florentiæ Latinos inter & Græcos concordiâ desumitur, ut qui secùs senserit, vix à temeritatis labe excusari posse videatur.

De validitate Confirmationis ab hæreticis datæ adi fusiorem nostram Theologiam.

CAPUT QUINTUM.

De subjecto Confirmationis.

HIc subjectum Confirmationis, ætatem quâ, & dispositiones quibuscum recipienda sit, investigamus.

CONCLUSIO I. Solus & omnis homo baptisatus est subjectum capax Confirmationis.

Prob. 1. pars; tum quia Baptismus est ceterorum

S. Thom. Sacramentorum janua; tum quia *se habet Confirmatio ad Baptismum, sicut augmentum ad generationem*: atqui *nullus potest promoveri in ætatem perfectam nisi primò fuerit natus*; ergo *si aliquis non baptisatus confirmaretur, nihil reciperet, sed oporteret iteratò ipsum confirmare post Baptismum.*

Obj. Act. 4. *Adhuc loquente Petro cecidit Spiritus Sanctus super* Cornelium & *omnes qui audiebant verbum*; unde illicò loquebantur *linguis*; & posteà *jussit* Petrus *eos baptisari*; ergo pari ratione potest quis confirmari necdum baptisatus.

R. neg. conseq. Cornelius enim & alii effectum quidem Sacramenti recepêre, *quia virtus divina* Idem. *non est alligata Sacramentis*; at ipsum non recepêre Sacramentum. Neque si accepissent, liceret hinc à pari discurrere; quia quæ per miraculum fiunt, ad argumentum retrahi non debent.

Prob. 2. pars. Si viatorum aliqui essent Confirmationis incapaces, vel pueri, vel perpetuò amentes, vel energumeni: atqui... Non infantes; quia constat eos per 12. secula in utraque Ecclesia Confirmationem recepisse cum Baptismo, quando aderat Episcopus. Non perpetuò amentes, quia & ipsi non minùs crescere & perfici in gratia possunt, quàm spiritualiter regenerari. Non energumeni positis ponendis de quibus infrà; tum quia hîc vigent rationes hactenùs allatæ; tum quia pluribus historiis fide dignis constat, plerosque ex ipsis hujus susceptione Sacramenti curatos fuisse, quod & de puero lunatico refert S. Bernardus in vita S. Malachiæ.

Conclusio II. Circa ætatem quâ suscipienda sit Confirmatio, nulla est lex universim obligans.

Prob. quia apud Græcos hodiedum datur infantibus Confirmatio, juxta antiquum utriusque Ecclesiæ usum, idque sciente & olim approbante Sede Apostolicâ. Apud Latinos autem judicarunt plures Synodi *convenientius & utilius esse, si infans*, ut confirmetur, *suprà septimum ætatis annum*

progressus fuerit, ut ea quæ aguntur intelligat. Ità Coloniensis an. 1536. &c. Unde hìc vigere debet istud Aug. Epist. 36. aliàs 86. c. 2. *In his rebus in quibus nihil certi statuit Scriptura divina, mos Populi Dei, vel instituta Majorum pro lege tenenda sunt.*

CONCLUSIO III. Ad licitam & fructuosam Confirmationis receptionem quædam ex parte corporis, & ex parte animæ requiruntur, vel ex decentiâ, vel stricto jure.

Prob. 1. pars; 1°. quia admodum expedit ut si Confirmatio manè administretur, sicut datur à jejuno, sic recipiatur à jejunis; quæ consuetudo tam rigorosè olim servabatur, ut lactentes etiam infantes ad vesperam usque jejunarent, ut post Baptismum confirmarentur.

2°. Et id etiam requiritur, ut Confirmandi frontem apertam & nitidam habeant, quo unctio sancta decentiùs accipiatur. Itèm, ut tam mares, quàm feminæ, & qui erga utrosque Patrinorum officio defungi possent, veste ad modestiam compositâ accedant: utique capitis aut corporis ornatus abigit columbam, non accersit.

Prob. 2. pars; 1°. quia requiritur status gratiæ, ideoque & præmittenda confessio ab iis qui mortaliter deliquerint, de quo sup. p. 108. 2°. cùm ex hodiernâ Ecclesiæ praxi differatur Confirmatio ad ætatem adultam, ut plenior ex ea fructus accrescat, palam est ad dignam illius perceptionem aliquid ex mente Ecclesiæ ultrà gratiæ statum requiri. Est verò illud prompta & devota erga donum illud singulare animi affectio, quæ ut excitetur, & conservetur, necessum est 1°. ut Confirmandi habeant cognitionem satis explicitam fidei mysteriorum, & obligationum quas in Baptismo contraxerunt. Quæ enim pro nobis infantibus spoponderunt alii in Baptismo, hæc nos jam adulti sponte amplectimur in Confirmatione, & mediante S. Spiritûs gratiâ exequi denuò pollicemur. Unde & gemendum quòd inito in Baptismate fœderi defuerimus,

& instaurandi conatus nè desimus in posterum.

Necessum 2°. ut exemplo Apostolorum, qui virtutem *ex alto* percepturi, *erant perseverantes unanimiter in oratione*, aliquot, si non dies, quod plebeculæ agresti difficile foret, saltèm singulis antè diebus, temporis intervalla in oratione, ac mysterii hujus meditatione insumantur. Mirum utcumque, quòd Christus nusquam plura exegerit ab Apostolis, quàm cùm ad Confirmationem præparandi fuêre. Haud satis eis fuit, quod *mundi* essent, quod per dies 40. de regno Dei, maximè autem de futuro Spiritûs illapsu edocti; sed & voluit, ut medio toto Ascensionem inter & Pentecostem tempore, in cœnaculo inclusi vacarent cœlestibus.

Joan. 13.

Necessum est 3°. ut in itinere, quod quandoque è Parochia in Parochiam ubi danda est Confirmatio, decurrendum est, juventuti quæ quoquò versùm facilè movetur, omnis dematur evagandi occasio. Unde fuerit opere pretium, ut in viâ divinis laudibus os suum aperiant juvenes, quo Spiritum attrahant. Decantent ergo Hymnum *Veni sancte Spiritus*, aliosve similes, qui vel in Ritualibus præscribuntur vel à pio Parocho, teneri & pretiosi Gregis ductore, præscribentur.

4°. Et id ubique observari velim, quod præscribit Rituale Tullense, nempè ut cùm jam incipit Episcopus Sacramentum conferre, Clericus quidam eum decem circiter passibus præcedat, & voce tenui satis ut Præsulem non interrumpat, satis autem elatâ ut à confirmandis audiatur, eosdem vividâ brevique oratione accendat ad fidei, adorationis, dilectionisque actus, præcipuè verò ad renovanda Baptismi promissa, spondendamque eorum deinceps accuratiùs servandorum fidem.

Rit. Tull. p. 68.

Ex supra dictis colliges pro praxi, 1°. confirmandos esse perpetuò amentes: debent enim confirmari, si validè possint, & nihil obest: possunt porrò & nihil obest. Contraria enim consuetudo, quæ in *Ecclesia* Latina prohibitionem induxisse creditur

quantùm ad Eucharistiam respectu infantium, quibus æquiparantur amentes, haud videtur eam induxisse quantùm ad Confirmationem.

Idem sentiendum de amentibus, qui aliquando habuêre rationis usum; cùm eadem sit horum ratio, quæ aliorum: modo tamen statim post grave quodpiam peccatum non inciderint in amentiam (tunc enim carerent gratiâ sanctificante, quæ necessaria est ad istud Sacramentum dispositio;) & aliquam Sacramenti hujus suscipiendi habuerint intentionem, quæ præsumi debet, ubi nulla, dum mentis essent sanæ, in contrarium voluntas apparuit. Si tamen crederentur ab insaniâ quandoque reversuri, differenda esset Confirmatio, ut majori cum decentiâ & utilitate reciperetur.

Danda etiam Confirmatio pueris necdum septennibus, quin & ante ullum rationis usum, si *justa aliqua causa* subsit: ità Synodus Aquensis an. 1585. Est autem justa causa, si puer illicò moriturus credatur, aut eò transvehi debeat, ubi vel ægrè, vel nunquam confirmandus judicetur. A fortiori adultis in pari casu positis concedi poterit manuum impositio. Unde laudant aliqui morem Hispaniæ, ubi ultimo afficiendi supplicio, confessi Eucharistiâ & Confirmatione donantur. Neque enim, ad solam fidei confessionem, sed & ad invictam in iis quæ à Deo retrahere possent, patientiam instituta est Confirmatio.

Colliges 2°. graviter allucinari eos è Pastoribus, qui subditos suos ad tantum Sacramentum satis habiles judicant, cùm peccata confessi sunt, & quasdam, quæ ad rem spectant, memoriâ, non corde, tenent definitiones. An quod tanti Apostolis constitit donum, tam levi pretio hodie comparabitur? Quædam igitur Parocho salutis ovium suarum studioso ante & post Confirmarionem præstanda sunt. Ante cavebit, nè suas de Confirmatione Catecheses penè differat ad tempus quo Parochiam lustraturus sit Episcopus; tum quia

multis ob urgentia negotia interesse non licet; tum quia multitudo eorum quæ paucos intra dies addiscenda sunt, mentem obruit; tum quia haud satis est illuminari intellectum, nisi cor moveatur, & velut imbrem sitiens herba, sic spiritum inhiet. Post Confirmationem verò satagendum enixè, 1°. ut Confirmati acceptæ gratiæ memores, eandem animo revolvant. *Cultus enim Dei*, ait S. Aug. Lib. de spir. & lit. c. 11. *in hoc maximè constitutus est, ut anima ei non sit ingrata*; 2°. ut iidem nullum obicem ponant actualibus gratiis, quæ nisi obsit mala cordis affectio, è Sacramentis tempore & loco profluunt. Utique Sacramenta, unumquodque suos ad fines, instituta sunt; ergo qui iis donati sunt, non inertes manere, sed ad finem conari perpetuò debent; ergo & perpetuò monendi sunt, ut non negligant, sed impendant gratiam quæ in eis fuit per impositionem manuum.

CAPUT SEXTUM.

De effectibus Confirmationis.

DUo Confirmationi effectus à Catholicis tribui solent; prior, quòd gratiam tribuat ad robur; posterior, quòd characterem imprimat. Utrumque negant Pseudoreformati; utrumque tuemur.

ARTICULUS PRIMUS.

An Confirmatio gratiam pariat.

EXpendam 1°. an Confirmatio gratiam pariat; 2°. qualem; de hujus enim naturâ disputant Catholici.

CONCLUSIO I. Confirmatio gratiam sanctificantem producit, non quidem primam, saltèm per se, sed secundam.

Prob. 1. pars : Ex dictis, Confirmatio dat Spiritum S. atqui per Spiritum S. intelligitur gratia, eaque non qualiscumque, sed plena & abundans ; ergo. Et verò Confirmatio verum est novæ Legis Sacramentum : atqui id proprium habent novæ Legis Sacramenta, ut nisi ponatur obex, gratiam producant, &c.

Prob. 2. pars. Gratia prima ea est quæ peccatorem justificat : atqui non eo fine instituta est Confirmatio ut peccatorem justificet, sed ut homini jam justo novas addat vires ; unde & inter vivorum Sacramenta recensetur. Et verò ex Trid. sess. 14. c. 2. *Sacramentum Pœnitentiæ lapsis post Baptismum necessarium est, ut non regeneratis ipse Baptismus :* atqui si Confirmatio per se impium justificaret, jàm non necessarium esset lapsis omnibus Sacramentum Pœnitentiæ, &c. quandoquidem lapsi post Baptismum & ante Confirmationem, per hanc reconciliari possent, sicut alii per Pœnitentiam.

Dixi *saltèm per se ;* quia existimant plures cum S. Thoma hîc q. 72. n. 7. quòd *si quis adultus in peccato existens, cujus conscientiam non habet, vel si etiam* peccati hujus conscientiam habens, *non perfectè contritus accedat, dummodò non fictus accedat*, sed bonâ fide credat se contritum, *per gratiam collatam in hoc Sacramento consequetur remissionem peccatorum :* Non quòd instituta sit Confirmatio ad justificandum peccatorem, sed quia ex generali Christi intentione Sacramenta omnia non fictis, id est, haud ponentibus obicem, justitiam conferunt.

CONCLUSIO II. Gratia Confirmationis propria, est gratia perficiens & corroborans ad fidem intrepidè confitendam contra universos ejusdem fidei hostes.

Prob. ex Act. 1. v. 8. *Accipietis virtutem supervenientis Spiritûs sancti in vos ; & eritis mihi testes in Jerusalem, & in omni Judæâ, & Samariâ, & usque ad ultimum terræ :* atqui gratia Confirmationis ea penes substantiam est, quam receperunt Apostoli in die Pentecostes ; ergo ut hæc, sic & illa

debet esse gratia corroborans. Atque id docent PP. suprà citati. Sic Tertull. Lib. de resur. carnis, c. 8. *Caro signatur, ut anima muniatur*, &c.

Obj: 1°. ex nostrâ doctrinâ sequitur Baptismum sinè Confirmatione vel nullas, vel non nisi impares ad finem habere vires : quod baptismali gratiæ injuriam facit. R. dist. Sequitur Baptismum non dare vires pares ad finem, id est, minores dare, quàm quæ per Confirmationem Baptismo superadditam tribuantur, C. id est, non dare vires, quæ absolutè sufficiant ad finem salutis, secluso scilicet Confirmationis neglectu, N. Non negamus eum qui Confirmationem sinè suâ culpâ non habuit, quive de eâ neglectâ dolet, posse, mediis etiam in tormentis profiteri fidem, & sic salutem consequi. Sed dicimus, annexas esse Confirmationi gratias, quas Baptismus per se non confert, & quarum ope salus certiùs obtineatur. Hæc autem doctrina non magis baptismalis gratiæ dignitati derogat, quàm eidem deroget doctrina, quæ acceptam in Baptismo gratiam per Eucharistiæ Sacramentum adaugeri tradit. Istam nobiscum sinè Baptismi præjudicio admittunt Calviniani : ut quid illam Baptismo contumeliosam esse mentiuntur ?

Inst. Rom. 16. *Baptisati* sumus *in Christo Jesu, ut in novitate vitæ ambulemus.* Et Galat. 3. *Quicumque in Christo baptisati estis, Christum induistis*, utique cum donis suis : sed qui à Baptismo habent, unde in vitæ novitate ambulent : qui in Baptismo Christum cum donis suis, ideoque & cum fortitudine suâ induerunt, nullâ aliâ indigent gratiâ ; ergo nec Confirmatione.

R. 1°. pari jure ex utrâque propositione inferri ; ergo nec indigent Eucharistiâ : quod tamen uti blasphemum horrent Calvinistæ.

R. 2°. dist. Qui à Baptismo simpliciter & præcisè sumpto, habent, &c. C. qui à Baptismo prout jus tribuit ad ceterorum Sacramentorum auxilia, N. *Baptisari* in Christo, non est simpliciter reci-

pere Baptiſmum, ſed inſuper habere jus ad gratias omnes quæ poſt Baptiſmum, ſive in Sacramentis, ſive extra Sacramenta conferuntur. Unde quemadmodum ut baptiſati in novitate vitæ ambulent, indigent iidem gratiis actualibus, & Euchariſticis, ità & Confirmatoriis indigere poſſunt. Neque hæ magis quàm illæ Baptiſmali excellentiæ derogant.

Obj. 2°. Si Chriſtianos per Confirmationem perfici oporteat, neceſſum eſt ut baptiſati non ſint perfecti Chriſtiani : atqui ſunt tamen, ut patet in tot Martyribus. R. diſt. min. Baptiſati ſunt perfecti Chriſtiani quatenus *habent plenitudinem ſufficientiæ*, C. quaſi habeant *plenitudinem copiæ*, N. Cur enim Apoſtoli tam feſtinanter Petrum & Joannem miſiſſent ad Samaritanos, ſi Confirmationis gratiam nihil ad Chriſtianiſmum pertinere judicaſſent? Certè, ait Autor Lib. de Eccl. Hierarch. p. 3. c. 4. *ei qui ſanctiſſimo divinæ regenerationis Sacramento initiatus eſt, illa unguenti* CONSUMMANS UNCTIO divini Spiritûs *illupſum elargitur.*

Guillet. Altiſſiod.

Saltèm, inquies, unctio Confirmatoria ſuppleri poteſt per unctionem verticalem quæ fit in Baptiſmo.

R. neg. ant. quia Patres omnes, S. Sylveſtro; unctionis, ut plures volunt, verticalis inſtitutore poſteriores, docent Confirmationem ſuſcipi ad robur, ad augmentum, ad perfectionem; ergo manifeſtè ſupponebant fideles haud conſecutos fuiſſe robur illud, & augmentum per unctionem verticis; 2°. quia unctio verticalis eſt cæremonia purè Eccleſiaſtica : atqui prorſus abſurdum eſt ut Chriſtianus homo eandem hujuſmodi cæremoniis fidem habeat, ac Sacramentis, quæ indubiè & pleniùs & certiùs operantur, quàm ritus purè Eccleſiaſtici; 3°. quia cùm Daniel à Jeſu, vero nomine Joan. Floide, doctrinam hanc cum quibuſdam Religioſis Anglicanis & Hibernis ſparſiſſet, ſacra Facultas Pariſ. ſeptem eorum propoſitiones notavit ut *falſas, temerarias, communi Patrum ſenſui oppoſitas*,

in contemptum Sacramenti Confirmationis, atque in errorem inducentes, &c.

Conclusio III. Gratia Confirmationis non est habitus ab habitu baptismalis gratiæ specificè distinctus; sed solùm ejusdem habitûs intensio, cum jure ad gratias actuales qúibus Confirmationis effectus obtineri possit. Ità S. Thom. hìc q. 72. a. 7. & sequitur ex dictis in Tract. de Sacram.

Conclusio IV. Uberior est gratia quæ per Confirmationem tribuitur, quàm quæ per Baptismum; major tamen aliquo sensu efficacia Baptismi, quàm Confirmationis.

Prob. 1. pars: Se habet gratia confirmans ad regenerantem, sicut accretio ad generationem: atqui per accretionem plus substantiæ acquirit homo, quàm per generationem. Hinc Eugenius IV. in Decreto: *Per Baptismum spiritualiter renascimur, per Confirmationem augemur in gratiâ, & roboramur in fide.*

Prob. 2. pars, ex S. Thomâ, qui ibid. art. 11. docet, *Sacramentum Baptismi esse efficaciùs, quàm* Confirmationis *Sacramentum, quantùm ad remotionem mali; eò quòd est spiritualis regeneratio, quæ est mutatio de non esse in esse; hoc autem Sacramentum esse efficaciùs ad proficiendum in bono, quia est quoddam spirituale augmentum de esse imperfecto ad esse perfectum.* Quæ verba totam Thesim continent, & probant.

ARTICULUS SECUNDUS.

An Confirmatio characterem imprimat.

Conclusio I. Confirmatio characterem imprimit.

Prob. Character est nota seu sigillum quo fideles indelebiliter consignantur: atqui hæc nota & signum per Confirmationem animæ imprimuntur.

Prob. min. ex Concilio Toletano VIII. an. 653.

c. 7. ubi sic : *Sanctum Chrisma collatum, & altaris honor avelli nequeunt.* Concinit Gregorius II. Ep. 13. an. 726. *De homine, qui à Pontifice confirmatus fuit, denuò illi talis reiteratio prohibenda est.* Idem decernit Conc. Cabill. II. an 813. can. 27.

Prob. 2°. Confirmatio secundùm aliquam suî partem perpetua est, & ità perpetua, ut etiam post mortem perseveret. Ità docet S. Gregorius Naz. in Exhortat. ad sacrum lavacrum, his verbis : *Hoc viventi tibi maximum est testamentum, (ovis enim, quæ sigillo insignita est, non facilè patet insidiis; quæ verò signata non est, facilè à furibus capitur;) & vitâ functo res est accommoda, quæ sepulturam comitatur.* Atqui Confirmatio neque perpetua est quoad actum, cùm transeat actio quâ confertur ; neque quoad gratiam sanctificantem, cùm hæc à peccatore deperdatur : ergo superest ut quoad sigillum seu characterem perpetua sit, proindeque ut character ejus deleri non possit.

Obj. 1°. Synodus CP. I. can. 7. jubet Macedonianos & Apollinaristas per Chrismationem recipi : atqui utrique jam confirmati fuerant in Ecclesia Catholica, à qua non nisi paucissimis ante Concilium illud annis defecerant ; ergo iterandam Confirmationem censebant Patres CP. R. dist. maj. Jubet per Chrismationem recipi, si hanc necdum receperint, C. si receperint, N. Ità Decretum Synodi hujus interpretatur Siricius, Epist. 1. ad Hymerium, c. 1. nec mirum est quòd distinctionem hanc non fecerint Patres CP. quia ex recepto Ecclesiæ usu satis intelligebatur, haud esse confirmandos qui jam confirmati essent. Unde contrarium Methodii Patriarchæ CP. Decretum, si minùs adulterinum, at certè adulteratum est, prout invictè probant contra Goarium Arcudius & Morinus.

Obj. 2°. ex Aug. L. 3. de Bapt. c. 16. *Manûs impositio non sicut Baptismus repeti non potest* ; ergo R. manuum impositionem de qua Aug. cæremonialem esse & reconciliatoriam, non autem Confirma-

toriam; cùm hanc, nè in hæresi quidem receptam, iterari permiserit.

Obj. 3°. Character duo importat, 1°. rationem signi distinctivi; 2°. potestatem ad aliquid speciale ordinatam: atqui Confirmatio nec signum distinctivum exprimit: neque enim distinguit vel fidelem ab infideli, cùm id efficiat Baptismus; vel fidelem ab alio fideli; cùm omnes fideles ad sanctitatem contra salutis hostes tuendam ordinentur. Nec dat potestatem ad aliquid speciale ordinatam. Quæ enim major in homine confirmato potestas, quàm in homine non confirmato? R. neg. min. & quidem 1°. Confirmatio confirmatum à non confirmato distinguit, tanquam spiritualiter provectum ad ætatem virilem, ab eo qui modò spiritualiter genitus est. Unde Confirmatus non tantùm deputatur ad pugnandum contra hostes invisibiles, quod prælii genus fidelibus universis commune est, sed & ad decertandum adversùs hostes visibiles, seu persecutores fidei, quæ pugnæ species haud ritè initur à spiritualiter parvulis, nisi Confirmationis operatio à Deo, extraordinariè suppleatur; 2°. *In Baptismo accipit homo potestatem ad ea agenda, quæ ad propriam pertinent salutem, prout scilicet secundùm se ipsum vivit: Sed in Confirmatione accipit homo potestatem ad agendum ea quæ pertinent ad pugnam spiritualem contra hostes fidei*, &c.

Ergo character Confirmationis definiri potest, Nota supernaturalis & indelebilis, quâ Christianus, quasi miles Christi consignatur ad propugnandam fidem adversùs hostes ipsius visibiles.

CONCLUSIO II. Character Confirmationis, Baptismi characterem præsupponit.

Prob. Sacramenta & Sacramentorum effectus, sunt bona quædam, quæ ex institutione Christi solis Ecclesiæ membris legata sunt: atqui nemo Ecclesiæ membrum aliter quàm per Baptismum esse potest, positis rebus ut à Christo positæ sunt. Unde Innoc. III. c. 3. *de Presb. non bapt. Cùm Baptismus*

sit fundamentum omnium Sacramentorum, ante susceptionem Baptismi non suscipiatur aliud Sacramentum.

Hinc si quis quantumcumque bonâ fide baptisatum se credat, Confirmationem recipit non baptisatus, necessum est ut denuò confirmetur. Idem est de eo qui minimè baptisatus recepisset Ordines.

Objiciuntur duo, 1°. quòd Cornelius necdum baptisatus, reipsâ tamen confirmatus fuerit; 2°. quòd non magis character Confirmationis baptismalem prærequirat, quàm character Ordinis confirmatorium: atqui, &c.

R. ad 1. neg. ant. Cornelius enim accepit quidem Confirmationis effectum, quia *divina virtus non est alligata Sacramentis*, at Confirmationem ipsam non accepit. Unde sicut, accepto licèt Baptismi effectu, baptisatus est, sic probabiliter manuum impositionem accepit, aut saltèm validè & fructuosè recipere potuit. *S. Thom.*

Ad 2. neg. min. quia etsi ex Ecclesiæ instituto nemo licitè ordinari potest, nisi jam confirmatus, nullibi tamen traditum est invalidè ordinari, qui confirmatus non fuerit: atverò expresè traditum est invalidè confirmari, qui ante non fuerit baptisatus.

Quæres an iterata Confirmationis administratio vel susceptio irregularitatem inducat. R. neg. quia irregularitas illa equidem contra activam vel passivam Baptismi iterationem sancita est, nullibi verò contra iterationem Confirmationis: porrò irregularitas non incurritur nisi in casibus jure expressis.

Ex dictis hactenùs constat legitimam esse ut & tritam hanc Sacramenti nostri definitionem: Confirmatio est verum novæ legis Sacramentum, quo baptisatus per manûs impositionem & unctionem Chrismatis in fronte, à legitimo Ministro sub certâ verborum formâ peractas, accipit plenitudinem Spiritûs S. vel, si mavis, Spiritum S. ad robur.

CAPUT SEPTIMUM.

De proprietatibus Confirmationis.

TRes numerantur Confirmationis proprietates; dignitas, initerabilitas, & necessitas. De tertia tantùm hîc loquimur; quia priores duæ ex dictis innotuêre. Sit

CONCLUSIO I. Confirmatio non est ad salutem necessaria necessitate medii.

Prob. quia omissâ inculpabiliter Confirmatione potest obtineri salus. Quibus enim nihil jam est damnationis, ii salutem obtinere possunt: atqui *nihil est* jam *damnationis, iis qui sunt in Christo Jesu*, ut sunt omnes per Baptismum: ergo.

Obj. Gratia Confirmat. ad superandas graves contra fidem pugnas omninò est necessaria; ergo qui confirmationem non recipit, caret aliquo ad salutem necessario. R. dist. conseq. qui Confirm. non recipit in re, vel in voto, C. in re absolutè, N. Sicut enim regenerari quis potest per votum Baptismi, sic & per Confirmat. votum roborari.

CONCLUSIO II. Confirmatio in re vel in voto graviter necessaria est necessitate præcepti, tum Ecclesiastici, tum etiam divini.

Prob. 1. pars: 1°. ex S. Cypr. Ep. 70. *Ungi* NECESSE EST *eum qui baptisatus sit, ut accepto Chrismate.... esse unctus Dei, & habere in se gratiam possit*; 2°. ex Conc. Laod. can. 48. OPORTET *eos, qui illuminantur, post Baptismum inungi supercælesti Chrismate*; 3°. ex Petro Damiano, Serm. 1. in Dedicat. Eccl. *Decretales paginæ & SS. Patrum instituta* DECERNUNT *non esse differendam post Baptismum Sacramenti hujus virtutem, nè nos inermes inveniat fraudulentus ille contortor.* Jam verò id quod fieri *oportet*, quod fieri *necesse est*, quod faciendum *decernunt Decretales paginæ*, illud meritò necessarium judicatur

Prob. 2. pars: 1°. quia Christus Confirmat. instituit ut medium certum & ordinarium, quo perficiatur homo & roboretur, non modò ad fidem coram Tyrannis fortiter profitendam, sed etiam ad vincendas tentationes contra fidem, quibus adultus quisque obnoxius est: atqui incredibile est Christum tantæ efficaciæ medium instituisse, veluti rem penè adiaphoram, & sine gravi intentione ut eo fideles uterentur.

Prob. 2. Ideò Eucharistiæ perceptio extra periculum mortis necessaria judicatur à Theologis sanioribus, quia hæc ad certum maximi momenti finem instituta est, nempe in alimentum animæ: atqui pariter instituta est Confirmatio ad certum maximi momenti finem, nempe ut circumeunti leoni *fortes in fide* resistamus, cui profectò facilè succumbit, qui instituta ad eum finem media negligit. Meritò igitur Parisienses Theologi hanc fictitii Danielis à Jesu propositionem: *Omnes Theologi dicunt Confirmationem non præcipi, nisi cùm commodè haberi potest; vel (ut alii dicunt) commodissimè; quando sine ullo vel minimo prorsus incommodo*, damnarunt sub his notis: *Ista propositio est scandalosa, in maximum Sacramenti Confirmationis contemptum maligno animo proposita, & in errorem potest inducere.*

I. Petr. 5.

Obj. ex S. Thoma: *Sinè* Confirmatione *potest esse salus, dum tamen non prætermittatur ex contemptu Sacramenti*; ergo R. cum Sylvestro eum qui Confirmationem commodè recipere potest, & sinè rationabili causâ recipere negligit, ejus contemptorem meritò censeri: Unde Conc. Senonense an. 1524. *Contemni dicitur* Confirmatio, *quando Episcopus est præsens paratus dare, & persona hoc sciens negligit.* An non in pari casu eleemosynæ corporeæ vel spiritualis contemptor censeretur qui eandem sibi oblatam recipere non curaret?

Ex his inferes pro praxi, gravis esse peccati reos, 1°. qui cùm Episcopi copiam habent, nè

passum quidem decurrunt, ut ab eo confirmentur. Et hoc peccatum iteratur quoties eadem recurrit occasio. Unde Hugo Victorin. Lib. de Sacram. part. 9. c. 7. ait *timendum* esse *iis qui per negligentiam non suscipiunt manûs impositionem, nè fortè propterea damnentur;* ergo hîc saltèm est dubium mortale: porrò mortaliter peccat, qui facit quod jure dubitet an sit mortale; 2°. patres, matres, Parochos itèm, patrinos, tutores, qui nihil moliuntur ut commissam sibi juventutem ad summum illud Christi donum disponant: 3°. ut magis Episcopos, qui septenni quoque circiter anno, & quandoque sæpiùs, si id peculiares exigant causæ, Diœcesim suam non lustrant, ut hanc potissimam officii sui partem adimpleant. Quæ enim ratio jubet confirmari me ab Episcopo, jubet præsto esse Episcopum, qui me confirmet. Omissam semel, idque ob probabiles caussas, puellæ quæ seriùs venerat, Confirmationem, adeò exprobravit sibi Anselmus Cantuariensis Archipræsul, *tantumque exinde concepit cordis dolorem, ut quandiu vitæ præsenti superfuit, pænitudo ipsius facti ab animo ejus non recesserit.* Ità narrat Edinerus Anselmi convictor.

Conclusio III. Præceptum Confirmationis quatenus divinum est, obligat tempore persecutionis, graviorisve contra fidem tentationis, & in præsenti mortis periculo.

Prob. pars 1. & 2. quia si quandoque urget recipiendi Sacramenti obligatio, tunc certè cùm effectus ejusdem necessarius est.

Prob. 3. pars: quia spiritualis infans tenetur divinâ lege ad perfectam ætatem progredi, cùm hîc & nunc vereri potest nè deinceps non possit: atqui necdum confirmatus, est infans spiritualis, &c.

Hinc colliges iis qui adulto morituro opem ferunt, curandum esse, ut si nihil ultrà possint, sincerum in eo recipiendæ Confirmationis, aut saltèm divinæ totius legis servandæ votum accendant. Sufficit enim implicitum id votum in Sacramentis quæ necessaria non sunt necessitate medii.

CONCLUSIO IV. Præceptum Confirmationis quatenùs Ecclesiasticum obligat 1°. cùm Episcopus dare paratus est, nec justam differendi rationem habet baptisatus; 2°. & 3°. cùm imminet sacri Virginum velaminis, vel tonsuræ Clericalis receptio.

Prob. 1. pars: Obligat lex Ecclesiæ, quando impleri non ità difficilè potest: quod locum habet in præsenti hypothesi. Unde fideles moralem adhibere debent diligentiam ut resciant ubi danda sit Confirmatio, & eò se conferant bene dispositi, aut proximè disponendi.

Quin & tunc sæpius cum Ecclesiastica lege violari potest & divina; ut si quis differt, prævideat se vel nusquam deinceps, vel nonnisi longo posteà tempore, esse recepturum.

Prob. 2. pars ex Alcimo avito, & aliis, quos vide apud Hallerium, Lib de sacris electionibus, p. 132. n. 26.

Prob. 3. pars ex Trid. sess. 23. c. 4. de reform. ubi sic: *Primâ tonsurâ non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non susceperint.* Idem quoad matrimonio jungendos præscribitur in Synodo Leodiensi.

Haud tamen irregularis qui tonsurâ donatur priusquàm Confirmatione, quia nullo id jure sancitum.

CAPUT OCTAVUM.

De Cæremoniis Confirmationis.

E. Cæremoniis ad Confirmationem spectantibus aliæ recipiunt Chrisma, aliæ Unctionem.

De Chrismate id unum monemus, scilicet novum quotannis accipiendum esse à proprio Episcopo, non à viciniore; & sub sera sedulò custodiendum. Vetus autem comburi debet, non cuipiam, seu in medicinam, seu ad dissolvenda maleficia donari, quod severè multis Concilis prohi-

bitum est; ut & prohibitum, nè Episcopi, eorumve Ministri, pretium ullum pro balsamo ad Chrismatis confectionem necessario exigere præsumant.

Circa ritus qui unctionem præcedunt, hæc notanda: 1°. hodie vulgò omitti Patrinorum in Confirmatione cæremoniam: 2°. ubi hæc hodieque viget, unum duntaxat pro unoquoque masculo Patrinum, vel unam pro singulis feminis Matrinam adhiberi debere, ex cap. 100 & 101. dist. 4. *De Consecrat.* Ubi nota à S. Carolo ablegari eos, qui 14. ætatis annum nondum attigêre: quia necdum communiter Magistrorum loco esse possunt, cùm rarò eâ ætate satis sint eruditi; 3°. Confirmationis Patrinum à Patrino Baptismi distinctum esse debere, nisi necessitas aliud postulet; 4°. Patrinum, (non secus ac Ministrum Confirmationis) spiritualem contrahere cognationem cum Confirmato, ejusque Patre & Matre, ex Trident. sess. 24. c. 2. de reform. modò tamen Patrinus ipse sit, ut sub gravi esse tenetur, Confirmatus, quia alioqui nec verè Patrinus est, secundùm can. 102. dist. 4. eod. 5°. si unus tantùm, ut alicubi fit, pro maribus omnibus admittatur ab Episcopo Patrinus, eum cum omnibus Confirmandorum matribus affinitatem contracturum esse.

Nota sapienter præcipi plerisque in Ritualibus, ut *Pastores catalogum habeant Parochianorum suorum, qui sacramentum Confirmationis suscipiunt: ut innotescat, quinam illud Sacramentum receperunt.* Id tamen longè magis necessarium est in Diœcesibus ubi dantur Confirmandis Patrini; quia sic constat de spirituali affinitate. Quanquam & praxis ea ubique inservire potest, ut vitetur Sacramenti iteratio.

Quod spectat ad Confirmandos, 1°. quandoque immutatur nomen eorum, nimirum si *turpe, ridiculumve sit, neque planè conveniens homini Christiano.* Potest quoque ad Confirmandi votum, mutari pium alioqui nomen, vel aliud alii addi; *dum tamen*, ait Synodus Carnotensis anni 1525. *fraus & dolus absint.*

Conc. Mediol. V.

absint. 2°. Curare debent iidem Confirmandi, *ut non fronte sordidâ aut capillis indecenter contextâ accedant :* verba sunt Aquensis Synodi an. 1585.

Circa tempus administrandæ Confirmationis S. Carolus, vir antiquæ disciplinæ zelator, in Concilio Mediol. V. *Hoc Sacramentum Episcopus ministrare studebit horâ tertiâ potissimum* (nobis nonâ matutinâ) *quæ ex antiquo ritu hujus Sacramenti hora est ;* quia nempe hâc horâ in Apostolos descendit Spiritus sanctus. Addit idem S. Præsul, Confirmationem præcipuè administrandam esse tempore Pentecostes, quod nemo diffitebitur.

De ordine & situ hæc præscribit Synodus Mediolanensis V. *Mares in Ecclesia à parte suâ, fœminæ ab alterâ sint ; sicque separatim distincti, genibus flexis, manibus ante pectus junctis, suo quisque ordine piè & religiosè orent ; imprimisque ab omni strepitu, vociferatione & inani confabulatione caveant, sed silentio sancto utantur : Et quod veteris ritûs est, primùm mares, deinde fœminæ confirmentur, nisi aliquando aliter fieri Episcopus censuerit.*

Post Orationem & Unctionem Episcopus alapâ Confirmatum leviter cædit. Quâ intentione, varii varia respondent. Synodus Senonensis & Carnotensis infligi eam dicunt, *ut infantes memoriam habeant se fuisse Confirmatos, nè iterum confirmentur.* Catechismus Romanus, *ut meminerit Confirmatus, se tanquam fortem athletam paratum esse oportere ad omnia adversa invicto animo pro Christi nomine ferenda.*

TRACTATUS
DE EUCHARISTIA.

TRACTATUM hunc duas in Partes dividemus; quarum prior Eucharistiam spectabit ut Sacramentum, posterior eandem expendet ut Sacrificium.

PARS PRIMA.
DE EUCHARISTIA UT SACRAMENTO.

EXpendam primò in quo sita sit Eucharistiæ natura: tum discussâ institutione causas ordine suo prosequar; agam subinde de Ministro, &c.

CAPUT PRIMUM.
De naturâ Eucharistiæ.

EUcharistia definitur à Catholicis: Sacramentum corporis & sanguinis Christi sub speciebus panis & vini, ad spiritualem Fidelium alimoniam à Christo institutum, per modum alicujus permanentis. Quoniam verò vix ulla est hujus definitionis vocula quam intactam reliquerit hæresis, nec ulla erit quam vindicare non enitamur.

§. I. *An Eucharistia sit Sacramentum.*

Negarunt olim Archontici; negant hodie Sociniani, contra quos sit

CONCLUSIO I. Eucharistia verum est Sacramentum.

Prob: Sacramentum est signum sensibile à Christo permanenter institutum, annexam habens promissionem gratiæ, ejusdemque per tale signum recipiendæ mandatum : atqui 1°. in Euch. occurrit signum sensibile, panis nempe & vinum, vel potius utriusque species, secundùm id I. Corinth. 11. *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis*, &c. 2°. est signum institutum à Christo : *Ego enim*, ait Apost. I. Cor. 11. *accepi à Domino.... quoniam Dominus Jesus in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit, & dixit, Accipite & manducate : Hoc est corpus meum*, &c. 3°. annexam habet gratiæ promissionem ; Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum ;* 4°. nec deest gravis jussio tale signum talem ad gratiam insumendi : ibidem quippe ait Christus : *Nisi manducaveritis carnem filii hominis.... non habebitis vitam æternam.* Unde 5°. instituta est permanenter ; tum quia ope ipsius vitam habituri sunt quicumque dignè communicabunt ; tum quia instituta est in memoriam passionis Christi, secundùm illud : *Hoc facite in meam commemorationem ;* constat porrò memoriam hanc usque ad finem mundi renovandam esse.

CONCL. III. Eucharistia prout est signum gratiæ sanctificantis, nec in solo Christi corpore, nec in speciebus solis consistit, sed in corpore & speciebus.

Prob. 1. pars : Eucharistia, utpotè Sacramentum, est necessariò invisibilis gratiæ signum visibile : atqui hanc visibilis signi rationem non habet à solo Christi corpore ; cùm corpus Christi non sit in Eucharistia modo visibili ; ergo hanc à speciebus habere debet.

Prob. 2. pars : De Sacramento Eucharistiæ dicitur, quòd sit supersubstantialis animæ cibus, quòd latriæ cultu adorandum sit, &c. atqui nullum ex his de solis speciebus dici potest ; ergo.

Prob. 3. pars ; quia si nec species, nec corpus divisim sumpta Eucharistiam constituunt, necessum est eam ex utrisque conjunctim exurgere. Unde

can. 48. dist. 2. *de Consecr. Sacrificium Ecclesiæ duobus constare* dicitur, *visibili elementorum specie, & invisibili Domini nostri J. C. carne & sanguine*, &c.

Obj. cum iis qui species à ratione Sacramenti constitutivâ excludunt: Quælibet pars intrinseca Sacramenti gratiam producit ex opere operato: atqui species gratiam non producunt, sed solùm Christi corpus; ergo. R. neg. min. tam enim possunt species gratiam operari, & esse non quidem substantialiter, sed instrumentaliter animæ cibus, quàm gratiam operari possit aqua in Baptismo: atqui, &c.

Obj. 2°. cum aliis: Frangitur Sacramentum, juxta id S. Thomæ: *Fracto demum Sacramento*: atqui non frangitur corpus Christi; ergo corpus Christi non pertinet in recto ad Sacramentum. R. dist. maj. Frangitur Sacramentum, secundùm aliquid suî, species nimirum, C. secundùm id totum quod importat, N. Sic etiam adoratur Sacramentum latriæ cultu, nec secundùm se totum sic adoratur.

CONCLUSIO III. Ergo neque consecratio, neque sumptio Sacramenti ad intrinsecum Eucharistiæ constitutivum pertinent.

Sequitur ex dictis: si enim positis speciebus & corpore intelligitur adæquatè Sacramentum, nihil est cur ad ejus essentiam pertinere dicantur seu verba consecratoria, seu usus vel sumptio Sacramenti.

Prob. tamen 1. pars: Eucharistia adæquatè consistit in re permanenti: atqui non ità esset, si verba consecratoria ad ejus essentiam pertinerent; cùm verba hæc sint quid maximè transiens.

Prob. 2. pars; 1°. quia Eucharistia à Sacerdote, utpotè unico ejusdem Ministro, tota perficitur: atqui si usus Eucharistiæ pertineret ad ejus essentiam, non perficeretur tota à Sacerdote, sed plerumque à Fidelibus, etiam fœminis; 2°. quia Eucharistia instituta est tanquam spiritualis animæ cibus: atqui cibus stat integer ante sumptionem; & hæc licèt sit conditio sine qua non prodest cibus, non est

tamen pars cibi intrinsecè completiva; ergo.

Obj. Forma Sacramenti est pars ejusdem intrinseca: atqui ex Decreto Eugenii IV. *forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris*; ergo verba, &c. R. dist. min. Forma Eucharistiæ sunt verba Salvatoris, quatenùs per eadem conficitur Eucharistia, C. quatenùs eadem verba cum corpore & speciebus ingrediuntur totum Eucharisticum, N. Solutio est in textu; sic enim habet Eugenius: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit Sacramentum*; ergo verba se habent ad Sacramentum sicut causa ejus efficiens: porrò causa efficiens rei non potest esse ejusdem rei forma intrinseca, sed extrinseca tantùm.

Conclusio IV. Eucharistia physicè seu materialiter spectata duplex est specie Sacramentum; spectata verò moraliter, seu in ratione convivii spiritualis, unum est specificè Sacramentum.

Prob. 1. pars: Ubi sunt diversa specie signa, in quorum unoquoque totum continetur Sacramentum, ibi plura sunt Sacramenta: atqui in Eucharistiâ physicè spectatâ.... Signum enim panis specificè differt à signo vini: atqui utrumque seorsim totum continet Sacramentum. Alioqui qui sub uno panis signo communicat, non reciperet totum Sacramentum, quod repugnat Trid. sess. 21. c. 3. ergo.

Prob. 2. pars: Eucharistia spectata moraliter, seu in ordine ad animam cujus est refectio, verum est convivium spirituale: atqui convivium illud vero sensu unicum est: sicut unicum est terrenum convivium etsi constans cibo & potu. Hinc Eucharistia quandoque plurali numero exprimitur, ut cùm canit Ecclesia: *Purificent nos Sacramenta quæ sumpsimus*; quandoque singulari, ut cùm simpliciter dicitur, *Sacramentum corporis Christi*. Sed de his levioribus sufficiant pauca hæc: ad graviora properandum.

§. II. *De præsentia corporis Christi in Eucharistia.*

Realem *corporis Christi* in Eucharistia præsen-

tiam negarunt non pauci : at præ ceteris Berengarius patriâ Turonensis, & Andegavensis Ecclesiæ Archidiaconus, qui tanquam primus Sacramentariorum parens * haberi consuevit. Damnatus fuit ille pluribus in Conciliis, potissimùm autem in Romano & in Vercellensi an. 1050. quibus præfuit Leo IX. in Parisiensi sub idem tempus; in Turonensi an. 1055. cui nomine Victoris II. præsedit Hildebrandus, tunc R. Ecclesiæ Subdiaconus. Hîc qui præsens erat Berengarius, propriam hæresim, quam non potuit defendere, anathematisavit. At oblitus paulò pòst juramenti sui rediit ad errorem : unde Romam à Nicolao II. evocatus, & in Concilio Episcoporum 113. cui præerat summus ipse Pontifex an. 1059. auditus, confutatus, convictus in conspectu Synodi, perversi dogmatis Libros propriâ manu combussit. Sed heu ! quàm difficile est hæreseon artifices seriò resipiscere. *Berengarius*, verba sunt Anonymi ejusdem temporis, *more suo ad proprium vomitum redire non timuit, & ultra omnes hæreticos, R. Pontifices & sanctam R. Ecclesiam verbis & scriptis blasphemare præsumpsit.* Habitum ergo Romæ an. 1079. sub S. Gregorio VII. Concilium. Hîc Berengarius *coram S. Pontifice, & Episcopis atque Abbatibus* 150. *errasse se confitens, veniamque postulans*, Catholicam *emisit fidei professionem;* cui eum tandem stetisse probabilius est. Utique Guillelmus Malmesmuriensis, qui licèt Anglus, ideoque extraneus, ea quæ ad Berengarium pertinent accuratè perscrutatus est, Lib. 3. de rebus Anglicis, sic de Berengario loquitur : *Quin & ipse die Epiphaniorum moriens, gemituque producto, recordatus quot miseros quondam adolescens primo erroris calore sectâ suâ infecerit : Hodie, inquit, in die apparitionis suæ apparebit mihi Dominus meus Jesus Christus propter pœnitentiam, ut*

* Præiverat, sed irrito conatu, Joan. Scotus Erigena, qui obiit an. circiter 884.

ipsero, ad gloriam, vel propter alios, ut timeo, ad pœnam. Atque hæc utinàm dignè ponderent quicumque Novatores.

Penè obsoleverat impium Berengarii dogma, cùm acre præsentiæ reali bellum indixêre Andræas Carlostadius * Archidiaconus Wittembergensis, & Huldricus Zuinglius Pastor Tigurinus, uterque an. 1524. Scribit is, sibi, ut realem præsentiam subverteret laboranti, astitisse in somnis *nescio quem; ater* inquit, *an albus fuerit, nihil memini, qui moneret, cum locum Exodi* 12. *arriperet*, Est enim phase, id est, transitus Domini; *ubi verbum* Est, *accipitur pro* Significat. At monitum illud atri spiritûs esse, non albi, liquebit ex dicendis.

Calvinus à Bucero, quem Argentorati junior Margistrum audiit, suam de Eucharistia doctrinam hausit, sed & hausit ambiguum illud locutionis genus, quo juvante præsentiam realem adstruere simul & destruere videatur. Sic ille in cap. 26. Matth. *Verè in Cœna datur nobis corpus Christi, ut sit animabus nostris in cibum salutarem.* Et Lib. 4. Instit. c. 17. §. 32. *In sacra Cœna jubet me* Christus, *sub symbolis panis ac vini corpus ac sanguinem suum sumere: nihil dubito quin & ipse verè porrigat, & ego recipiam.* Verùm hæc quæ ad Catholicorum dogma propriùs accedere videntur, nihil sunt quàm phalerata ingenii ad fucos nati dicta. *Ingenuè fateor*, ait Calvinus ibid. §. 17. *mixturam carnis Christi cum animâ nostrâ, vel transfusionem, qualis à* Catholicis *docetur, me repudiare*, & iterùm: *Hanc, non aliam esse, quàm fidei manducationem fatemur, ut nulla alia fingi potest.* Verùm aliam non fingi, sed admitti debere, probamus 1°. ex verbis promissionis, 2°. ex verbis institutionis, 3°. ex constanti puriorum Ecclesiæ seculorum doctrinâ, 4°. ex præscriptione, &c.

» * Carlostadius vir fallacis spiritûs, cui nihil boni suberat, habens spiritum seditiosum, atque avidum cædis; » *ità Lutherus ipse in Epist. Argentin. & alibi.* «

CONCLUSIO I. Præsentia realis solidè probatur ex verbis promissionis Joan. 6. v. 52. *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vitâ... Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis*, &c. quæ in ipso textu attentè legenda sunt.

Prob. 1°. Vel eo loci promisit Christus, se carnem suam verè & substantialiter manducandam daturum esse; vel metaphoricè solùm locutus est de spirituali suî ipsius per fidem manducatione: atqui postremum hoc dici non potest: 1°. quia loquitur Christus de alimenti genere & novo & posthinc præstando à se; ut demonstrant verba hæc: *Panis quem ego dabo;* & hæc rursus: *Non sicut manducaverunt Patres vestri manna, & mortui sunt. Qui manducat hunc panem*, quem ego daturus sum, *vivet in æternum:* atqui si loqueretur de spirituali tantùm manducatione, nec novi quidpiam, nec quidpiam deinceps duntaxat præstandum annuntiaret. Cùm enim hæc loquebatur Salvator, non deerant ex Apostolis & Discipulis, qui in ipsum crederent: adeoque & in Calviniano sensu carnem ejus manducarent spiritualiter. Imò hanc isto sensu manducaverunt Judæi sub antiqua Lege: *Omnes enim eandem escam spiritualem manducaverunt, & eundem potum spiritualem biberunt: bibebant autem de spiritali consequente eos petrâ; petra autem erat Christus.* 2°. Spondet eo loci Christus duo quædam, quorum aliud habere se debeat per modum cibi, aliud per modum potûs: atqui si de esu tantùm spirituali loqueretur, inanis foret ea cibi potûsque distinctio; cùm in usu spirituali nihil cibum inter & potum sit discriminis; 3°. Constat non tantùm Judæos, sed & plures ex Christi Discipulis offensos fuisse, quòd is carnem suam in cibum, &c. promitteret: v. 53. *Litigabant Judæi ad invicem, dicentes: Quomodò potest hic vobis carnem suam dare ad manducandum?* v. 16. *Multi ergo audientes ex Discipulis ejus dixerunt: Durus est hic sermo,*

1. Cor. 10.

Joan. v. 67. *Ex hoc multi Discipulorum ejus abierunt retrorsum*; ergo constat Discipulos ipsos verba Christi intellexisse, non metaphorico spiritualis manducationis sensu, qui nihil stupendi efferret, sed ipso veræ manducationis sensu, qui animos audientium novitate suâ, suâ & incomprehensibilitate turbaverit: atqui postrema hæc intelligendi ratio vera erat: 1°. quia alioqui pro summâ suâ bonitate obstitisset Christus, ne verba sua in sensu tam alieno à veritate acciperentur: atque qui parabolas multò faciliores conceptu exposuit, parabolam manducationis hujus exponere omisisset; 2°. & magis, quia nedum hanc Discipulorum opinationem removerit Christus, qui & difficultatem ex ipsa in eorum animis natam aggravavit: *Hoc*, inquit, *vos scandalisat*, nec concipere potestis quî futurum sit ut carnem meam vobis præbeam in cibum; quid *ergo* cogitabitis deinceps, cùm *videritis Filium hominis ascendentem* in cœlum *ubi erat priùs*? Quòd enim vivens in terris homo hominis alterius in terris positi carnem manducare possit, concipi utcumque potest; quòd autem hominis in cœlum reversi caro manducari queat in terris, longè difficilius est intellectu. Unde sic: Manducatio de qua loquitur Christus difficilior futura erat post ejusdem Christi ascensionem, quàm anteà: atqui si manducatio hæc esset tantùm spiritualis & per fidem, haud utique difficilior esset post ascensionem quàm ante; quia tam facile est credere in Christum post ascensionem, quàm dum ille in terris exinanitus, & sub forma servi conversaretur; ergo.

Prob. 2°. quia sicubi ambigua est Scriptura, hanc eo necessum est exponi sensu, quem tradidêre SS. Ecclesiæ Doctores, utique quia sibi traditum ab Apostolis, sicut Apostolis traditum à Christo: atqui SS. PP. citata Joannis verba litterali sensu interpretati sunt. Sic S. Hilarius L. 8. de Trinit. n. 13. *Ipse* Christus *ait*, *Caro mea verè est esca*, & *sanguis meus verè est potus*... *de veritate carnis & sangui-*

nis non relictus est ambigendi locus. S. Cyril. Alexand. vel potiùs Patres Alexandrini Concilii, in Ep. ad Nestorium, quæ approbata est à Concilio generali Ephesino Act. 5. *Quod dicit* Christus *Joan.* 6. *Nisi manducaveritis carnem & biberitis*, &c. *neutiquam communem carnem.... existimare debemus, sed verè illius propriam, qui nostri causâ Filius hominis factus & appellatus est.* S. Aug. Tract. 27. hunc in locum: *O Domine! quomodo caro non potest quidpiam, cùm tu dixeris, Nisi quis manducaverit carnem meam, non habebit vitam æternam?*

Confirm. Viguit ad 12um usque seculum pluribus in Ecclesiis consuetudo Eucharistiam dandi infantibus: atqui consuetudo hæc omninò nixa his Christi verbis: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*, &c. prout disertè docent Aug. Innoc. I. Gelasius, &c. ergo.

Obj. 1°. Ut ex adducto Joannis textu nihil colligi queat, sufficit ut in eo sermo sit de manducatione spirituali, non autem de Eucharistiâ: atqui res ità se habet. Manducatio enim de quâ loquitur Christus, tres habet characteres: 1°. dat *vitam æternam*; 2°. ità dat vitam, ut hæc citra illam à nemine obtineri possit, *Nisi manducaveritis carnem filii hominis*, &c. *non habebitis vitam in vobis*; 3°. dat vitam independenter ab institutione Eucharistiæ; dabat enim vitam quo tempore loquebatur Christus, ut indicat tum id dictum in præsenti: *Qui manducat hunc panem*, &c. tum & expressius istud: *Nisi manducaveritis*, &c. tunc porrò necdum instituta erat Eucharistia: Atqui manducatio triplici hoc charactere vestita, est necessariò spiritualis, seu in apprehensione fidei posita. Siquidem manducatio Eucharistica & oralis, neque dat certò vitam, cùm multi Eucharistiam recipiendo, judicium sibi manducent; neque necessaria est ad vitam, cùm pueri, adulti plures citra Eucharistiæ subsidium vitam æternam obtineant; neque independenter ab Eucharistiæ institutione vitam largiri potest, uti per se patet; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 1. 2. dist. Manducatio de quâ loquitur Christus, dat vitam positis ponendis, C. secùs, N. Quemadmodum igitur non omnis qui invocat nomen Domini, salvus est, licèt generatim scriptum sit: *Quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit*; sic nec omnis qui cœlestem, de quo Christus loquitur panem manducat, vitam habet; quia sicut ad invocationis effectum requiruntur pietas & perseverantia ex aliis Scripturæ textibus, sic ad effectum panis cœlestis magnæ requiruntur dispositiones, præsertim autem ut *probet seipsum homo, & sic de pane illo edat.* *I. Cor.* 11.

Ad 2. 2. neg. maj. nihil est enim, ut suo loco videbimus, in textu Christi unde inferri queat panem de quo ibidem sermo est, vel pueris, vel adultis quocumque in casu necessarium esse.

Ad 3. 2. neg. ant. ejusque probationem. In hoc enim versûs 57. textu: *Qui manducat meam carnem*, supplendum est istud versûs 52. quam *ego dabo*: proindèque uterque textus pari modo respicit futurum, non præsens: cùm actu manducari non possit, quod in futuro duntaxat dandum sit. Certè textus, *Nisi manducaveritis*, &c. non magis actualem manducandæ Christi carnis necessitatem probat pro Judæis, quàm id Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua*, &c. actualem Baptismi suscipiendi necessitatem probaverat pro Nicodemo & aliis.

Inst. Manducatio quæ ipsam Christi carnem attingeret, prodesset non solùm ratione spiritûs, sed & ratione corporis: atqui manducatio de qua Christus, prodest tantùm ratione spiritûs, &c. secundùm id v. 64. *Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quidquam. Verba, quæ ego locutus sum vobis, spiritus & vita sunt.* R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Caro non prodest quidquam, id est, carnale ingenium divina mysteria non assequitur, proindeque errant Capharnaïtæ, qui verba mea conceptu suo metiri volunt, C. caro sumpta pro corpore Filii hominis *non prodest*, subd. Caro sejuncta à spiritu vivifi-

cante, prout in opinione Capharnaïtarum contigisset, C. secùs, N. Itaque, ait Maldonatus, quotiescumque in sacris Litteris nomen carnis opponitur nomini spiritûs, accipitur illud non pro substantia carnis, sed pro hominis infirmitate, ut cùm dicitur: Matth. 26. *Spiritus promptus est, caro autem infirma*; istud igitur: *caro non prodest quidquam*, non de ipsa Christi carne intelligendum est, sed de carnali Capharnaïtarum ingenio, quo dum Christi verba scrutari nitebantur, absurda absurdis cumulabant. Ità exponunt Tertul. Origenes, Cyrillus Hierosol. & Chrisost. Hom. 46. in Joan. ubi hæc habet: *Quomodo ait* Christus, *Caro non prodest quidquam? Non de sua carne dicit, absit; sed de his qui carnaliter accipiunt quæ dicuntur*, ut accipiebant Capharnaïtæ. Quo in textu notanda vox *Absit*, quia non nisi falsò dici possit Christi carnem non prodesse, cùm indubiè profuerit crucifixa, & pari jure prodesse possit sacramentaliter manducata.

Quòd si objecta verba interpretari velis de Christi carne; sensus erit eam non prodesse, si à spiritu vivificante sejungatur, & tractetur ut alimentum commune. Audiatur eâ de re Aug. Tract. 27. in Joan. *Quid est, caro non prodest quidquam? sed quomodo illi intellexerunt: carnem quippe intellexerunt quomodo in cadavere dilaniatur, aut in macello venditur, non quomodo spiritu vegetatur.* Et infrà: *Caro non prodest quidquam, sed sola caro: accedat spiritus ad carnem, quomodo accedit charitas ad scientiam, & prodest plurimum. Nam si caro nihil prodesset, Verbum caro non fieret, ut inhabitaret in nobis.*

Inst. Augustinus ipse realis manducationis sensum à Christi verbis prorsus excludit Tract. 25. in Joan. *Hoc est*, ait, *manducare cibum qui non perit*, nempe credere in Christum. *Ut quid ergo paras dentes & ventrem? Crede, & manducasti.* Et Tract. 26. ad id v. 50. *Hic est panis de cœlo descendens*, &c. *Quod*, inquit, *pertinet ad virtutem Sacramenti, non quod pertinet ad visibile Sacramentum: qui manducat intus*

non foris; qui manducat in corde, non premit dente. Unde sic: Manducatio realis pertinet ad visibile Sacramentum, nec intus tantùm fit, sed foris & dente: atqui manducatio de quâ Christus, non est hujusmodi juxta Aug. ergo. R. ad 1. neg. ant. ad 2. neg. min. & dico verba ista: *Ut quid paras dentes*, &c. isthæc quoque: *Credere in eum, hoc est manducare cibum* qui non perit, ab Augustino dicta esse non de Sacramento, sed de fide in Christum incarnatum habendâ; eaque non ad Christianos dirigi, sed ad Judæos, qui pridie multiplicatis panibus satiati, iidem de novo satiari peroptabant. Et verò necdum, cùm hæc scriberet Aug. pervenerat ad locum Evangelii, ubi agitur de Sacramento. Unde Albertinus locum hunc, licet à Plessæo Mornæo, aliisque Sacramentariis millies objectum, in erroris sui patrocinium adducere ausus non est.

Illud autem: *Qui manducat corde, non qui premit dente*, dixit quidem Aug. cùm de Sacramento loqueretur; sed ut significaret eum solùm verè refici hoc cibo, qui manducat corde, non qui premit dente solo: non autem ut excluderet corporalem esum; cùm ibidem dicat Judam comedisse solo corpore.

Inst. 2°. ex Aug. L. 3. de Doctr. Chr. c. 16. *Si* Scripturæ *locutio flagitium aut facinus videtur jubere, figurata est:* atqui, pergit S. Doctor, istud Christi: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis*, &c. *facinus vel flagitium videtur jubere; figura est ergo, præcipiens passioni Domini esse communicandum*, &c. Subsumo: atqui is S. August. discursus realem carnis Christi manducationem excludit. Ubi enim non remanet nisi manducatio figurata, ibi tollitur realis quæcumque & oralis manducatio: atqui, &c. R. ad 1. dist. min. Aug. discursus excludit realem manducationem sensu Capharnaïtarum, C. sensu Sacramentali, N. Eam enim solùm manducationem excludit Aug. quæ facinus importaret: porrò *facinus quidem* importat manducatio Capharnaïtica, *per quam caro* Christi in frusta immaniter

concideretur, prout fit apud Antropophagos: non verò ea per quam caro Christi sumitur invisibiliter & sine ullâ suî læsione.

Ad 2. neg. min. Ait quidem Aug. *Figura est*; sed non ait, *Figura tantùm est.* Porrò potest quid esse figura, nec esse duntaxat figura. Si teste Aug. eod. L. 3. c. 12. *Unctio quâ mulier unxit pedes Christi, & matrimonium quod Oseas contraxit cum muliere fornicaria, figuræ erant rerum aliarum*, atque interim suam dubio procul habebant realitatem. Pari ergo ratione in his Christi verbis, *Nisi manducaveritis*, est, juxtà S. Doctorem, aliquid quod figuratè seu non litteraliter accipiendum sit, quia si juxta vim verborum, & vulgarem manducandæ carnis rationem intelligatur, facinus sonet, nempe cruentam carnis Domini comestionem. Verùm exclausâ hâc quæ occideret, litterâ, servant prædicta verba realitatem suam, quam licèt eo loci non expresserit Aug. haud tamen exclusit, sed è contra, ut patebit ex infrà dicendis.

Concl. II. Realis præsentia efficaciter probatur ex verbis institutionis: *Hoc est corpus meum*, &c.

Prob. Verba institutionis propriè & litteraliter intellecta, præsentiam realem apertè indicant: atqui eadem verba propriè & litteraliter intelligi debent, non figuratè, utì accipiuntur à Zuinglianis, Calvinianis, &c. Ut enim verba institutionis figurativo hoc Novatorum sensu accipi non debeant, sufficiunt duo: 1°. ut sensus ille metaphoricus impendio obscurus sit: 2°. ut abstrusus ille sensus à Christi verbis procul esse debeat; atqui utrumque constat.

Primum quidem. Ille enim sensus abstrusus est & difficilis, qui nemini aut penè nemini se offert; qui statim ac proponitur cuipiam sanæ & piæ mentis, illicò rejicitur; qui demùm nec iis probari potest, qui hunc admittere enixè peroptarent; atqui talis est figuratus adversariorum sensus: 1°. nemini se offert; cùm nec Græci, nec Latini, licèt alio-

qui & quæritandis allegoriis intenti essent, & verba Christi quotidiè legerent & interpretarentur, ad Scotum usque Erigenam, sensum hunc fuerint subodorati. Certè testatur Zuinglius se, cùm jam defecisset à Catholicis, sensum hunc per annos quatuor quæsiisse, nec reperisse nisi in Hunnii Epistola, quæ argumentum hoc pertractabat; 2°. sensus ille statim ac proponitur, illicò rejicitur à quocumque piæ & sanæ mentis, cùm, statim ut ex eodem Scoto Berengarius, & ex utroque Calviniani sensûs metaphorici systema ediderunt, adversantem sibi undecumque in Oriente & in Occidente Ecclesiam senserint; 3°. demum nec iis probatur, qui in eum toto mentis impetu propendebant; quod manifestum est exemplo Lutheri, qui cùm, ut Papam ageret in rabiem, sensum hunc adoptare ardenter exoptaret, veritate tamen & evidentiâ superatus, nusquam eò venire potuit ut ipsum amplecteretur; ergo stat 1°. sensum hunc abstrusum esse & difficilem, nedum planus & obvius censeri possit.

Secundum non minus evidens est. Obscurus enim & difficilis sensus ab iis procul verbis abesse debet, quæ omnium apertissima esse postulant, tum materia de qua sermo est, tum personæ quas alloquebatur Christus, tum & circumstantiæ loci & temporis in quibus loquebatur: atqui verba Christi apertissima esse postulabant, 1°. materia de qua sermonem habebat Christus. Hæc enim materia erat Sacramentum & testamentum: atqui duo hæc claris & apertis locutionibus declarari debuerunt. Constat enim 2°. nulla in veteri vel novâ Lege instituta fuisse Sacramenta nisi verbis intellectu facillimis, ut patet ex Genes. 17. ubi circumcisio, ex Exodi 12. ubi Agnus Paschalis, ex toto Levitico, ubi multiplex Sacrificiorum genus, ac demum ex Matthæi & Marci ultimo, ubi Baptismus instituitur. Quis ergo credat Christum in instituendo primario Religionis nostræ

Sacramento, tam ambiguè, tam obscurè loqui voluisse, ut ambigi meritò possit panemne an corpus suum Discipulis suis dare intenderit. Constat 2°. ipsam testamenti conditionem exigere, ut illud verbis, quantùm fieri potest, propriis & perspicuis condatur; nè hæredibus detur occasio litigandi. Hinc Exodi 24. ubi instituitur Testamentum vetus, nihil est quod non propriissimis verbis explicetur. Hinc Jacob Genes. 49. etsi variis, cùm prophetat, utitur figuris prout exigit conditio prophetiæ, verbis tamen utitur clarissimis ubi Testamentum suum condit v. 29. Eandem dictionis simplicitatem reperire est in Testamentis David III. Reg. Tobiæ senioris Tob. 4. &c. ergo extra omnem veri speciem est Christum Dominum, in quo erant *thesauri omnes sapientiæ Dei*, aliis quàm propriis perspicuisque verbis condidisse Testamentum suum, in quo de singulari æternæ hæreditatis medio agitur.

2°. Idem exigebant tum conditio personarum quas alloquebatur Salvator, tum circumstantia temporis in quo loquebatur. Scilicet loquebatur amantissimus Pater ad Filios, quibus *datum* erat *nosse mysteria regni cœlorum*, qui proin nosse debebant naturam Sacramenti, quod & ipsi mox recepturi erant, & aliis deinceps annuntiaturi. Loquebatur insuper quo tempore transiturus erat de hoc mundo ad Patrem, atque ideo quo tempore impleri, si usquam, debebat promissum istud: *Venit hora cùm jam non in proverbiis loquar vobis.* Demum loquebatur, ut qui *dilexisset suos*, *in finem eos* diligere intelligeretur: atqui nulla est ex his circumstantiis, quæ à verbis Christi obscuram, ambiguam & tropicam locutionem non excludat, ut vel minimum attendenti patet; ergo.

Matth. 13.

Joan. 16.

Confirm. Supponi non potest Christum in occasione gravissimi momenti locutum fuisse contra receptas sermonis leges, adeò ut vel non intelligeretur, vel periculosè intelligeretur: atqui si per

Hoc est Corpus meum, intellexerit Christus, *Hic panis est signum corporis mei*, indubiè locutus fuit contra receptas sermonis leges, &c. Ille enim contra solitas sermonis leges loquitur, qui humanum corpus significat per aliquid, quod nec ex naturâ rei, nec ex institutione quæ sub auditoris conceptum cadat, idem corpus significare idoneum sit: atqui in hypothesi Calvinianâ Christus corpus suum significabat per panem, qui neque ex natura rei signum est humani corporis, ut liquet; neque ex institutione liberâ ejusdem corporis figura reputari potest sinè præviâ figurantis monitione: porrò nulla in cunctis sermonibus Christi præcesserat monitio, quæ Apostolorum mentes inclinaret ad credendum ejusdem Christi corpus per panem significari: ergo si institutionis verba figuratè intelligenda fuerint, tam ineptè, tam contra solitas sermonis leges locutus est, quàm qui sinè monitione ullâ diceret, *Hæc quercus* est *Imperator*. Imò ineptè magis, magisque periculosè locutus esset Christus; quia qui diceret: *Hæc quercus* est *Imperator*, vel delirare intelligeretur, vel sub obscuris & impossibilibus nescio quid mysterii involvere: atverò in Christi verbis nec delirum quid suspicari erat, propter summam ejus sapientiam, nec obscurum quidpiam propter circumstantias & promissa de quibus statim, nec impossibile aliquid, propter notam iis ad quos loquebatur ejus omnipotentiam.

Obj. 1°. Panis non nisi per figuram dici potest corpus Christi: atqui in ista propositione, *hoc est Corpus meum*, pronomen *Hoc*, solum panem demonstrat. Neque enim demonstrat vel corpus Christi; quia prolatâ solùm voce, *Hoc* nondum erat, juxta nos, corpus Christi: vel species, quia ubi sunt solæ species, ibi jam facta est interioris substantiæ conversio: hæc verò juxta Catholicos, non fit nisi jam prolatâ totâ propositione; ergo superest ut demonstret panem.

Confirm. Christus per pronomen *Hoc*, id de-

monſtrabat, quod acceperat, quod tenebat manu; quod deinceps benedixit, quod fregit, deditque Diſcipulis ſuis, dicens : *Accipite & comedite*, &c. atqui quod acceperat Chriſtus, quod tenebat manu, &c. merus panis erat; unde I. Corinth. 10. & 11. vocatur ſimpliciter panis : *Quicumque manducaverit panem hunc*, &c. ergo.

R. ad 1. diſt. min. In propoſitione Chriſti pronomen *Hoc* demonſtrat panem, ſed qui vi propoſitionis ipſius convertendus ſit in corpus Chriſti, C. panem, qui remanſurus ſit panis, N. Ut intelligatur ſolutio, ſupponendum eſt propoſitiones vel eſſe ſpeculativas, quæ objectum ſuum ſupponunt, non autem faciunt; qualis eſt iſta, *Sol lucet*; vel practicas, quæ id faciunt quod ſignificant, ut iſta, *Fiat lux.* Poſtremæ iſtæ, niſi aliter conſtituerit Deus, non operantur niſi cùm completè prolatæ ſunt : unde in iis res quæ in aliam vertenda eſt, priorem ſuam naturam & denominationem ſervat, donec tota propoſitio abſoluta fuerit. Cùm ergo propoſitio iſta, *Hoc eſt corpus meum*, ſit practica, pronomen, *Hoc*, aliud ſignificat cùm pronuntiatur, aliud poſtquam finita eſt propoſitio, nempe primò panem, & in fine corpus Chriſti : unde hìc occurrit propoſitio virtualiter duplex, nempe : *Hoc quod in præſenti eſt panis, eſt nunc corpus meum.*

R. ad 2. dico, vocem *Hoc*, neque panem, neque ſpecies ſimpliciter, neque corpus Chriſti, neque ſubſtantiam ullam diſtinctè demonſtrare, ſed confusè & indeterminatè ſubſtantiam præſentem. Ratio eſt, quia propoſitio Chriſti eſt practica, ſeu efficiens, ut res Apoſtolis danda, ſit aliquid quod anteà non erat : atqui in his propoſitionibus pronomen *Hoc*, non niſi confuſam & indeterminatam ſignificationem habere poteſt; quia convenire debet rei & mutandæ & mutatæ. Sic ſi Deus lutum initio mundi in hominem compingens, dixiſſet, *Hoc eſt homo* : aut vertens aquam in vinum, dixiſſet, *Hoc eſt vinum*, pronomen *Hoc*, nec preciſè & diſtinctè lutum ſub-

stitens significasset, cùm lutum non sit homo: neque hominem, cùm pronuntiato simpliciter pronomine *Hoc*, necdum esset homo; ergo idem pronomen confusè & veluti vagè rem præsentem significasset; aut si quid aliud, assignent Calviniani, quodque illi responderint, & nos in facto Eucharistiæ respondebimus.

Ad confirm. dist. maj. Christus per pronomen *Hoc*, id demonstrabat quod acceperat, &c. demonstrabat, aliquam per modum alicujus transitorii, seu in aliud convertendi, C. per modum rei in esse suo permanentis, N. Hæc solutio ab ipsis Novatoribus admittenda est; si enim ut panem Eucharisticum, merum esse panem, non autem sacramentale quid ostendam, sic disputem: *Christus non dedit Discipulis nisi id quod acceperat: atqui nonnisi communem panem, non autem qui gratiæ productivus esset, acceperat; ergo nonnisi communem panem dedit Discipulis*, indubiè respondebunt, id quod primò panis fuit communis, panem sacramentalem evasisse. Ultra progredimur Catholici præviis Scripturâ & Traditione, idque quod initio merus panis erat, in fine corpus Christi fuisse contendimus.

Ad id quod additur ex I. Corint. 10. dico Eucharistiam appellari panem, 1°. quia ex pane in ipsam conversio facta est: sic Exodi 7. serpens à Moyse productus appellatur virga, quia ex virgâ, in eum conversâ factus erat: 2°. & præcipuè, quia est cibus hominis; generatim autem Hebraïca phrasi cibus omnis nomine panis exprimitur: unde Sap. 16. & alibi manna vocatur panis; 3°. quia retinet accidentia panis: unde etiam Angeli sæpius in Scripturis vocantur viri, quia sub virili specie apparebant.

Inst. Si vox *Hoc* in fine propositionis sit idem ac corpus Christi, propositio ejusdem Christi erit identica & nugatoria; perinde enim erit ac si dixisset: *Corpus meum est corpus meum*: atqui, &c. R. nego maj. non enim identica vocatur propositio cujus subjectum est idem re cum attributo, alioqui identica

foret omnis definitio, ut ista: *Homo est animal rationale:* sed cujus attributum nullam omnino novam notionem addit subjecto, ut si dicas, Gladius est gladius: porrò in propositione Christi, attributum quod est *corpus meum*, novam subjecto *hoc* addit notionem. *Hoc* enim confusè tantùm significat quod clariùs evolvit nomen *corporis*. Certè si identica sit propositio institutionis, eandem ob causam & magis identica erit propositio ista, Matth. 17. *Hic est Filius meus dilectus*, aliæque ejusdem conditionis innumerabiles.

Obj. 2°. Ut in propositione Christi verbum *est* idem sit ac *significat*, duo sufficiunt, 1°. ut acceptio hæc in aliis pluribus Scripturæ locis frequens sit; 2°. ut eædem in propositione Christi rationes acceptionem illam adstruant, quæ in his Scripturæ locis; atqui utrumque constat. Primum quidem, 1°. ex Genes. 17. ubi circumcisio vocatur *fœdus*, id est *signum fœderis*; ex ejusdem Libri c. 41. ubi *septem boves pulchræ*, & *septem spicæ plenæ*, quas vidit Pharao, *septem ubertatis anni sunt*, id est, significant; 3°. ex Exodi 12. v. 11. ubi Agnus Paschalis *est phase*, id est *transitus Domini*, nempe quia erat signum transitûs. Secundum non minùs evidens est. Ideo enim in prædictis Scripturæ locis verba figuratè accipiuntur, quia id exigunt circumstantiæ seu temporis, seu personarum à quibus vel ad quas dirigebatur sermo, &c. atqui eædem circumstantiæ exigunt ut Christi verba figuratè intelligantur. Hæc enim prolata sunt à Christo Sacramentum instituente: atqui eo ipso figuratè intelligi debuerunt; cùm Sacramentum ut sic signum sit seu figura rei sacræ; ergo.

R. ad 1. neg. min. quam non probant objecti Scripturæ textus. Non. 1. siquidem Genes. 17. circumcisio non dicitur esse pactum seu fœdus, sed conditio pacti ineundi, ejusdemque initi signum. *Hoc est*, ait Deus, v. 10. *pactum meum, quod observabitis inter me & vos..... circumcidetur in vobis*

omne masculinum. Et v. 11. *Circumcidetis carnem præputii vestri, ut sit in signum fœderis inter me & vos.* Adducant porrò adversarii aliquod Scripturæ testimonium in quo panis dicatur signum corporis Christi.

Non 2. nam Genes. 41. quærit Pharao interpretationem somnii, proindeque quærit quid significent boves & spicæ quas vidit per somnum. Respondet Joseph, *septem boves pulchras* esse *septem fertilitatis annos*; ergo cùm responsio sit ad mentem interrogantis, statim intelligitur septem annos per septem boves significari. Quis, nisi Zuinglianos oculos habet, simile quid detegat in his verbis: *Hoc est corpus meum.* Et verò ubicumque est visio prophetica, ac proinde præsaga futuri, ibi necessariò quod actu objicitur menti, rei alterius imago & figura esse intelligitur.

Non. 3. siquidem Exod. 12. vox *est* non sumitur pro *significat*, sed in sensu reali, adeò ut, *Agnus est phase*, seu Pascha, vel transitus, idem sit ac, *Agnus est victima transitûs.* Nempe verò Hebraicæ linguæ familiare est sacrificia denominare à rebus pro quibus offeruntur. Sic Sacerdotes dicuntur *comedere peccata populi*, quia comedunt victimas pro peccato oblatas; sic juxta Apostolum Christus *pro nobis peccatum* factus est, quia factus sit victima pro peccatis nostris: sic Luc. 22. *necesse erat occidi pascha*, id est, victimam paschalem. Ergo non *albus*, sed *ater* & imperitus erat ille *nescio quis*, qui Zuinglium monuit, ut citatum exodi locum arriperet, &c. præsertim cùm ibidem sibi interpres Scriptura id quod primò transitum vocavit, deinceps appellet *victimam transitûs.*

Nec est quòd objiciant ea Evangelii loca in quibus Christus se vitim, ostium, aut simile quid esse declarat; hæc enim nihil commune habent cum verbis institutionis. Qui enim dixit, *Hoc est corpus meum*, non dixit, vite vel ostio in particulari demonstratis, *Ego sum hæc vitis, hoc ostium, &c.* & multò minùs,

Qui ostium hoc frangit, frangit corpus meum. Adde quòd quidquid in his figuratum, est à Christo expositum sit: *Ego*, inquit, *sum ostium: per me si quis introïerit, salvabitur*, &c: *Ego sum vitis vera; & vos palmites; sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis*, &c.

Quanquàm si verbum *est* in objectis locis idem foret ac *significat*, nihil hinc inferre possent Zuingliani: quia sicut absurda est hæc ratiocinatio: Multa animalia sunt asini: atqui Petrus est animal; ergo Petrus est asinus; sic & absurda est isthæc: Verbum *est*, in pluribus locis sumitur significativè: atqui in textu institutionis occurrit verbum *est*; ergo, &c. quia utrobique concluditur ex particularibus, quod insigniter vitiosum est. Etverò quis longè tutiùs hunc in modum cum Catholicis non discurrat: È ducentis millibus Scripturæ locis vix decem sunt ubi, *est*, sumatur pro *significat*; ergo longè probabilius est, idem verbum haud sumi *significativè* in textu Christi.

Ad 2. neg. min. Imò Apostoli statim ut senserunt à Christo institui Sacramentum illud, quod tantâ cum solemnitate spoponderat Joan. 6. quod ibidem non obstante Discipulorum quorumdam scandalo confirmaverat; quòd desiderio desideraverat instituere; quod demùm actu instituebat in perenne monumentum tenerrimæ in *suos* dilectionis; statim, inquam, intelligere debuerunt haud porrigi sibi vacuam & inanem rei absentis figuram, sed signum sub quo verè & plenè delitesceret corpus Christi. Neque enim ubicumque est signum rei, hìc statim deest realitas. Sic & columba quæ in Christum descendit, & igneæ quæ in Apostolis die Pentecostes illapsæ sunt linguæ, signum fuêre Spiritûs sancti non absentis, sed præsentissimi.

At, inquit Calvinus, propositio Christi est sacramentalis: atqui propositio sacramentalis est necessariò significativa; ergo. Verùm errat Novator. Siquidem sacramentalis propositio, ut rei absentis, sic &

præsentis significativa esse potest. Erit autem indubiè significativa rei præsentis, si rem præsentem indicet: porrò verba institutionis corpus Christi præsens indicant; ergo non eo sensu figurativa sunt, quod realitatem excludant.

Obj. 3°. Verba institutionis, nisi metaphoricè intelligantur, pugnant cum aliis Scripturæ textibus, & 1°. contra id Matth. 15. *Omne quod in os intrat, in ventrem vadit, & in secessum emittitur.* Siquidem corpus Christi in secessum emitti non potest, ac proinde nec in os intrare realiter; 2°. contra istud ibid. c. 24. *Si quis vobis dixerit, Ecce hîc est Christus, aut illic, nolite credere.* Ergo fallunt Catholici, cùm aiunt: Ecce est Christus in hoc vel illo altari; 3°. contra hoc ejusdem, c. 26. *Pauperes semper habetis vobiscum, me autem non semper habebitis*: porrò si Christus in Eucharistia realiter præsens esset, eum semper habuissent Apostoli; 4°. contra hæc Marci ult. *Assumptus est in cœlum, & sedet à dextris Dei*, &c.

R. neg. ant. Sicut enim Sociniano objicienti, verba quibus adstruitur personarum trinitas, aliis adversari Scripturæ textibus qui unitatem commendant, respondet Calvinianus reipsa non adversari, quæ primâ fronte oppositi quidpiam habere videntur; sic & idem in præsenti casu respondendum est Calviniano. Regeret is quidem multùm esse inter utramque causam discriminis: at idem dabit responsum quisquis Novator esse volet, cùm vix ulla sit fidei veritas, quæ ex nonnullis Scripturæ textibus impugnari non possit.

Ad. 1. dist. maj. Quod in os intrat ad nutriendum corpus, & ut cibus communis de quo loquitur Christus, in secessum emittitur, C. quod in os intrat ad nutriendam animam, N. Absit enim ut panis vitæ, panis, quem qui manducaverit non morietur, panis Angelorum, inter usuarios panes censeri possit; ergo Eucharistia ceterorum ciborum sorti obnoxia non est. Unde si quid hìc accidat corruptionis, recidit id totum in species, non in ipsum Christum,

qui sicut incipit esse sub speciebus post consecrationem, ità & sub his esse desinit post ipsarum corruptionem, sine ullâ ex parte suî læsione & detrimento.

Ad 2. neg. conseq. Siquidem Pseudochristi, quibus Salvator in objecto textu credi vetat, annuntiandi erant ab impostoribus, 1°. ut absconditi *in deserto & in penetralibus*; 2°. ut humano more tractantes cum hominibus; 3°. ut operantes miracula, quibus, nisi breviarentur dies, ipsi in errorem inducerentur electi: atqui Christus Eucharisticus nec latet in deserto, sed palàm mediis in urbibus triumphat, nec humano more tractat cum mortalibus, sed occisi & immolati agni speciem habet, nec facit miracula propter quæ breviati sint dies; cùm crebra & continua operetur.

Ad 3. dist. maj. Apostoli haud semper habituri erant Christum secundùm statum in quo utilitatis quidpiam ab hominibus recipere posset, C. secundùm alium quemcumque statum, N. Vindicat hîc Christus factum Magdalenæ, quæ nardi pretiosi copiam effuderat in caput ipsius, non ad honorem tantùm, sed & ad utilitatem, nempe ut fatigata ejus membra refocillaret; ergo cùm verba Christi hîc ut alibi pro subjecta materia intelligi debeant, prænuntiat quidem se haud semper futurum cum Apostolis in statu in quo similia charitatis obsequia recipere possit; sed non ideo negat se cum iis in ullo prorsus statu futurum esse. Hunc esse objecti loci sensum manifestè indicat antithesis à Christo facta: sic enim loquitur Marci 14. *Pauperes semper habetis vobiscum*, ET CUM VOLUERITIS, POTERITIS ILLIS BENEFACERE, *me autem non semper habebitis*, utique cui in eodem genere benefacere possitis. Hîc obiter not. in textu Joannis non legi, *Me non semper habebitis*, bene verò me *non semper habetis*; unde culpata versio Montensis quæ cum Genevensi vertit, *Vous ne m'aurez point toujours*.

Ad 4. neg. min. Stat enim Christum ascendisse in cœlos, ibique ad usque judicii diem mansurum in

statu

statu connaturali, & eundem invisibili modo præsentem fieri in Eucharistiâ; neque ad id necesse est ut deserat cœlum, aut inde locali motu descendat: sicut etiam ut appareret Paulo, Act. 9. non deseruit cœlum, sed solùm se constituit ubi voluit, & quomodo voluit.

Obj. 4°. Quod est genimen vitis non potest esse sanguis Christi: atqui ex Christo ipso, Matth. 26. post consecrationem non erat in calice nisi genimen vitis. R. neg. maj. Ut enim corpus Christi aptè post consecrationem vocatur panis, sic & sanguis ejus potest vocari genimen vitis, ob rationes suprà allatas.

Obj. 5°. Quod institutum est in memoriam rei, ejusdem rei absentiam supponit: atqui Eucharistia in memoriam Christi instituta est; Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*; ergo.

R. neg. maj. 1°. quia memoria rei non opponitur ejusdem præsentiæ, sed solùm oblivioni; cùm fieri possit ut rerum maximè præsentium obliviscamur, Dei v. g. in quo tamen *vivimus, movemur & sumus*; 2°. quia Christus est quidem præsens in Eucharistia, sed modo prorsus insensibili; ergo necessum est ut præsentia ejus per aliquid revocetur in mentem, & quasi suppleatur.

R. 2°. dist. min. Eucharistia est commemoratio Christi ut patientis & morientis, secundùm id I. Corinth. 11. *Quotiescumque manducabitis panem hunc, & calicem bibetis, mortem Domini annuntiabitis,* &c. C. Christi simpliciter & præcisè, N. Porrò mors & passio Christi jam pridem transierunt; ergo earum memoria fieri potest in Eucharistiâ, licèt ibi Christus realiter & substantialiter existat.

Obj. 6°. ex I. Corint. 10. *Patres nostri omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, eundem potum spiritalem biberunt*: atqui non manducaverunt carnem Christi nisi solâ fide aut in figura; ergo neque nos aliter eam manducamus.

R. dist. maj. Patres nostri eandem escam manducaverunt *inter se*, C. eandem nobiscum, N.

Hebræi tam boni quàm mali idem inter se manna comederunt, ut & mare transierunt, &c. at nullibi eandem nobiscum escam manducasse perhibentur, nisi fortè in figura, quatenùs corpus quo in Eucharistia vescimur, figurabatur per manna, ut per maris transitum Baptismus noster. Ità S. Aug. L. 2. contra Lit. Petiliani, cap. 37.

CONCLUSIO III. Patres priorum Ecclesiæ seculorum præsentiam realem admiserunt.

Obiit an. 108.

Prob. 1°. de Patribus seculi II. S. Ignatius in Epist. ad Smyrnæos quibusdam temporis sui hæreticis sic loquitur: *Ab Eucharistia & oblatione abstinent, eò quòd non confitentur Eucharistiam carnem esse Servatoris nostri J. C. quæ pro peccatis nostris passa est, quam Pater benignitate suâ suscitavit.* Ex iis sic: Eadem est, juxta Ignatium, in Eucharistia caro, quæ pro peccatis nostris passa est, quamque Deus suscitavit; idque soli negabant hæretici tempore S. Martyris: atqui caro quæ passa est pro peccatis nostris, &c. haud mera figura erat; ergo.

Obiit an. 161.

S. Justinus ex Philosopho Gentili Christianus & Martyr, in Apologia vulgò 2. Imperatorem Titum Antoninum, & Senatum Romanum sic compellat: *Non enim ut communem panem, neque ut communem potum* Eucharistiam *sumimus: sed quemadmodum Servator noster, carnem & sanguinem salutis nostræ causâ habuit; ad eundem modum etiam eam, in qua per preces Verbi ejus ab ipso profecti gratiæ sunt actæ, alimoniam, unde sanguis & caro nostra per mutationem aluntur, incarnati illius Jesu carnem & sanguinem esse edocti sumus.* Unde sic 1°. eo modo, juxta S. Justinum, panis & vinum per verba à Christo instituta fiunt corpus & sanguis Christi, quomodo homo factus est Servator noster J. C. atqui in Incarnatione Servator noster, non metaphoricè & in figura, sed verè & substantialiter factus est homo; ergo. 2°. Justini verba in sensu obvio & naturali realitatem exprimunt: atqui eadem verba in sensu obvio & naturali intelligi debent. Sic enim

proposita fuêre Imperatoribus & Senatui Romano; non autem in metaphorico Zuinglianorum sensu. Neque enim Imperator & Senatus ab *atro* Zuinglii *spiritu* didicerant, verbum *est* metaphoricè sumi & detortè; ergo.

Prob. 2°. de Patribus seculi III. Tertul. L. de Idololatria c. 7. insurgens adversùs idolorum artifices, qui manibus eo scelere contaminatis ad Eucharistiam accedebant: *Audent*, inquit, *eas manus admovere corpori Domini, quæ dæmoniis corpora conferunt..... Proh scelus! semel Judæi Christo manus intulerunt: isti quotidie corpus ejus lacessunt: O manus præcidendæ.* Unde sic: Comparat eo loci Tertullianus crimen eorum qui impurâ manu corpus Christi contrectant, cum crimine Judæorum, qui violentas in idem corpus manus intulerunt: atqui exigit comparatio hæc, ut idem utrobique corpus violatum sit. Quæ enim proportio sceleris in quo læditur ipsa Regis persona, ad scelus quo sola ejusdem Regis imago impetitur? Nulla, præsertim cùm abest, ut aberat in iis quos impetit Tertullianus, intentio lædendi exemplar in imagine ipsius; ergo.

Idem L. de resurr. carnis c. 8. *Caro abluitur, ut anima emaculetur.... caro corpore & sanguine Christi vescitur, ut & anima de Deo saginetur:* atqui caro nec vescitur corpore Christi per fidem apprehenso, cùm hujus apprehensionis sit incapax; nec eodem vescitur tanquam veri corporis Christi symbolo; cùm alioqui Israelitæ, manna vel Agnum paschalem manducando, quæ totidem Christi corporis symbola erant, Christi corpore nutriti fuissent; ergo eo sensu vera caro vero Christi corpore vescitur, quòd ipsum oraliter & realiter percipiat.

Cyprianus splendidum ævo suo Africæ, seu magis totius Ecclesiæ lumen, Lib. de lapsis, scelus eorum, qui ab idolorum cultu recentes, necdumque satis pœnitentiâ purgati, accedebant ad Eucharistiam, nervosè insequitur: *Corpus Domini invadunt....*

Obiit an. circiter 259.

vis infertur corpori ejus & sanguini : & plus modò in Deum manibus atque ore delinquunt, quàm cùm Dominum negaverunt. Refert deinde S. Martyr quatuor ultionis miracula adversùs eos, qui indignis manibus corpus Domini tractare voluerunt. Jam verò concipi non potest, leviùs peccare eum, qui coram persecutore Christum negat, quàm qui cùm conscientiâ mortalis peccati aliquam Christi figuram, putà Evangelii Librum, aut imaginem crucifixi contrectat; ergo necessum est ut in Eucharistia extet aliquid merâ figurâ longè præstantiùs.

Obj. 1°. Tertull. ut contra Marcionem probet Christum non fuisse adversarium Creatoris mundi, sic loquitur L. 1. c. 14. *Usque nunc nec aquam reprobavit Creatoris, quâ suos abluit.... nec panem in quo ipsum corpus suum repræsentat.* Unde sic : Si Christus in Eucharistia præsens esset, jam non repræsentaret corpus suum in pane, sed sublato pane præsens faceret : atqui tamen ex Tertull. R. neg. maj. Namque in phrasi Tertullianâ *repræsentare*, idem sæpiùs est, ac præsens sistere. Sic 1°. L. de resurrect. carnis, c. 14. ait Tertullianus, carnem in ultimo judicio *repræsentandam* esse, id est, futuram præsentem. Sic in ipso contra Marcionem Opere, Lib. 4. c. 22. ait Deum Patrem *repræsentasse* Filium suum in monte Tabor, utique non in signo aut figurâ, sed in propriâ specie.

Inst. Tertull. ibid. hæc habet : *Acceptum panem & distributum Discipulis corpus suum illum fecit, Hoc est corpus meum dicendo, id est figura corporis mei. Figura autem non fuisset, nisi veritatis esset corpus.* Unde sic : Qui verba, *Hoc est corpus meum*, vult idem prorsus esse cum istis, *Hoc est figura corporis mei*, ille in Eucharistia meram agnovit figuram, nec proinde realitatem : atqui Tertull. &c.

Ut argumento in speciem difficili satisfiat, notandum particulam explicativam, *Id est, figura corporis mei*, construi & conjungi posse, vel cum subjecto propositionis, cui accedat ut explicatio; vel, quod

naturale magis videtur, cum attributo propositionis ejusdem. Priori modo is est propositionis sensus: *Hoc, id est panis, qui in veteri Lege fuit figura corporis mei, est corpus meum in Eucharistiâ.* Posteriori autem modo is erit sensus: *Hoc est corpus meum, id est figura, seu plena, seu vacua, corporis mei.* Posterior iste sensus Calvinianis favere potest; prior non nisi Catholicos juvare: atqui prior ille sensus omninò retineri debet. Ad id enim sufficiunt duo, ut sensum hunc requirat orationis series, & Tertulliani propositum; 2°. ut transpositio, quæ tunc in Tertulliani phrasim invehitur, stylo ejus mirè congruat: atqui utrumque verum est: & quidem ut à secundo exordium ducamus, certum est hyperbata seu transpositiones apud Tertullianum crebrò reperiri. Sic Lib. contra Praxeam: *Christus mortuus est, id est unctus;* ubi vox, *unctus*, explicat subjectum, *Christus*, non autem attributum, ut per se patet, statimque, & quidem per aliquid hyperbaton indicat Tertullianus, sic pergens: *Id quod est unctum, mortuum ostendit; id est carnem.* Nec minùs constat, scopum Tertulliani, ejusque orationis seriem, sensum hunc requirere. Nempe 1°. pugnat ut probet, panem ab antiquo fuisse figuram corporis Christi, quam is in Eucharistiâ impleverit; ergo vox *figura*, non ad corpus referenda est, sed ad panem; 2°. conceptis terminis addit, *veterem fuisse istam figuram corporis Christi dicentis per Jeremiam: Venite conjiciamus lignum in panem ejus*, &c. ergo non in Eucharistiâ, sed apud Jeremiam fecit Christus panem corporis sui figuram; 3°. prosequitur Tertullianus, celebrem hanc explicans Prophetiam Jacob. Genes. 49. *Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium suum;* & postquam carnem Christi per stolam, ejus verò sanguinem per vinum demonstrari dixit, subjungit continenter: *Ità & nunc sanguinem suum in vino consecravit, qui tunc vinum in sanguine figuravit.* Unde sic: eodem modo loquitur Tertul. de pane

ac de vino: atqui dum dicit vinum esse, vel potius fuisse figuram sanguinis Christi, loquitur de veteri figurâ, quæ futurum aliquando in vino sanguinem Christi jam à temporibus Patriarchæ Jacob designaverit; ergo cùm loquitur de figurâ corporis sui, loquitur de veteri figurâ. His præmissis,

R. neg. min. Ut enim Tertull. dicat panem esse figuram corporis Christi, necessum est, ut voces istæ, *id est figura corporis*, &c. cadant in attributum propositionis, non autem in subjectum: atqui è contrario cadunt in subjectum, ut patet ex dictis; ergo. Atque hinc Tertulliani textus Catholicum dogma luculentè confirmat, dum explicatissimè asserit, quòd Ohristus acceptum panem fecerit corpus suum.

Prob. 3°. de PP. seculi IV. Et 1°. Patres Nicæni can. 18. sic perstringunt Diaconos, qui eò devenerant temeritatis ut Eucharistiam darent ipsis Sacerdotibus? *Neque Canon, neque consuetudo tradidit, ut hi qui offerendi potestatem non habent, iis qui offerunt dent corpus Christi;* ergo quod in Eucharistia datur, est corpus Christi simpliciter & sine addito, ac proinde non in figura solùm.

2°. Eusebius Cæsariensis apud Damascen. l. 3. parallel. c. 15. *Spiritus S. consecrat dona proposita; panisque fit pretiosum corpus Domini nostri, & potus pretiosus ejus sanguis.* Hæc si Romanam fidem non adstruunt, nescit ipsa fidem suam adstruere R. Ecclesia, quæ terminos clariores ignorat.

Obiit an. 386. Cyrillus Hierosol. catec. 4. *Cùm igitur*, inquit, *Chrstus pronuntiaverit & dixerit de pane, Hoc est corpus meum, quis audebit deinceps ambigere? Et cùm ipse asseveraverit, & dixerit, Hic est sanguis meus, quis unquam dubitaverit, aïens non esse ejus sanguinem? Aquam olim in vinum, quod sanguini affine est, in Cana Galilææ transmutavit, & eum parum dignum existimabimus cui credamus, cùm vinum in sanguinem transmutavit?... Quare cum omni persuasione tanquam* corpus & sanguinem *Christi* illa

sumamus. Nam in figura seu specie *panis datur tibi corpus*, *& in figura vini datur tibi sanguis*, *ut cùm sumpseris corpus & sanguinem Christi*, *concorporeus & consanguis ipsi efficiaris*: *sic etenim Christiferi efficimur*, *distributo in membra nostra corpore ejus & sanguine*. Unde sic : Verba S. Cyrilli litteraliter & ut sonant, intelligi debent : atqui eadem verba intellecta litteraliter præsentiam realem disertè adstruunt. Major constat, tum quia S. Doctor catechisticam fidei expositionem facit, quæ summam in sensu ut in verbis simplicitatem postulat; tum quia alloquitur recèns baptisatos omnis ætatis, conditionis & sexûs, qui cum pro more vulgi partem maximam rudes essent, haud certè assueti erant subtilitatibus illis quas tanto animi ac vultûs sudore commenti sunt Calviniani. Prob. itaque minor. Ubi est transmutatio ei similis quâ aqua in vinum conversa est; transmutatio per quam sub figurâ & specie panis datur corpus Christi; transmutatio vi cujus distribuitur in membra nostra corpus & sanguis Christi; adeò ut eidem concorporei & consangues efficiamur; transmutatio circa quam haud habenda est fides sensibus, qui deciperent, sed verbis Christi, qui verè asseverat quidquid asseverat; ubi, inquam, hæc omnia concurrunt, ibi realem præsentiam haberi necessum est : atqui ex S. Cyrillo, &c.

Ambrosius, L. de mysteriis c. 8. n. 48. *Considera*, inquit, *utrum præstantior sit panis Angelorum*, manna; *an caro Christi....* sanè *potior est lux quam umbra*, *veritas quàm figura*, *corpus autoris cœli*, *quàm manna de cœlo. Fortè dicas* : *Aliud video ; quomodò tu mihi asseris*, *quòd corpus Christi accipiam... Probemus* igitur *hoc non esse quod natura formavit ; sed quod benedictio consecravit*, *majoremque vim benedictionis esse*, *quàm natura*, *quia benedictione etiam natura mutatur*. Tum adductis parium mutationum exemplis, ut virgæ in serpentem, serpentis in virgam, fluvialis aquæ in sanguinem, sic prosequitur : *Si tantùm valuit humana benedictio*, *ut naturam*

converteret, quid dicemus de ipsâ consecratione divinâ, ubi verba ipsa Domini operantur? An *non valebit Christi sermo, ut species*, naturas, *mutet elementorum? ..... An sermo Christi, qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quæ sunt, in id mutare quod non erant?* Hîc à capite ad calcem traditur & probatur dogma Catholicum.

Obj. 1°. hæc Eusebii verba è Lib. 1. Demonstrat. Evangel. c. 10. *Quemadmodum Melchisedech solo pane & vino Abraham benedixit; ità & nos... pane & vino mysteria corporis ac pretiosi sanguinis exprimimus*; ergo, ait Patrum tortor Albertin. ut solum panem, solumque vinum obtulit Melchisedech, sic & solus à nobis in Eucharistiâ panis offertur. R. neg. conseq. Non enim dicit Eusebius solum à Christianis offerri panem, ut solus oblatus est à Melchisedech, sed pane & vino exprimi mysteria corporis & sanguinis Christi; quod verissimum est: cùm mysteria hæc & conficiantur ex pane & vino, & sub panis & vini speciebus involvantur.

Inst. Eusebius ibid. L. 8. *Ipse*, Christus, inquit, *divinæ œconomiæ symbola Discipulis suis tradidit, jubens eos proprii corporis imaginem facere.* Unde sic: Imago non idem est cum eo cujus imago est; atqui quod Christus Discipulos suos facere jussit in Eucharistiâ per consecrationem, est proprii ejus corporis imago. R. dist. maj. Imago non est idem cum re cujus est imago, sed sub eâ quandoque includi potest, C. & non potest sub eâ includi, N. Quemadmodum igitur columbæ in Christum descendenti, quæ Spiritûs S. imago erat, inexistebat verè Spiritus S. sic & speciebus Eucharisticis, quæ typus sunt & imago corporis Christi, idem Christi corpus inexistere potest; nec contrarium ex Eusebio probabunt Albertiniani, quod nobis sufficit; quia cadit objectio, statim ac non est *cogens*; non est autem *cogens*, seu demonstrativa, quæ probabiliter elidi potest.

Obj. 2°. Non magis ex eo quòd Cyrillus moneat

Neophytos, nè ad panem Eucharisticum tanquam ad vulgatum panem accedant, inferri potest panem hunc mutari substantialiter, quàm inferri queat aquam Baptismi mutari substantialiter, quia moneat idem S. Pater non esse ad hanc accedendum ut ad rem communem; atqui, &c. R. ad 1. Conc. totum: non enim eò præcisè ex Cyrillo realitatem probamus, quia is panem consecratum neget esse jam communem panem, sed quia docet panem hunc fieri corpus Christi, prout aqua olim apud Canam facta est vinum; quod cùm idem S. Doctor de Baptismali aquâ nusquam dixerit, certò constat admissam ab eo fuisse in Eucharistiâ mutationem, quàm alibi nusquam admiserit.

Obj. 3°. Ambros. L. 1. de Officiis c. 48. *Umbra est in lege, imago in Evangelio, veritas in cœlestibus.... Hic offertur Christus in imagine: ibi in veritate, ubi apud Patrem pro nobis quasi advocatus intercedit*: atqui oblatio in imagine, cùm opponitur oblationi in veritate, nihil esse potest quàm oblatio in signo & figurâ; ergo. R. neg. min. Oblatio enim in imagine est oblatio sub aliena specie facta; hæc autem non cuicumque veritati opponitur, sed veritati sub propria specie manifestatæ, quæ nonnisi in cœlestibus habitat. Unde ibid. S. Ambrosius: *Ante agnus offerebatur... nunc Christus offertur, sed offertur quasi homo recipiens passionem.*

Inst. ex Ambr. L. de initiandis c. 9. *Ante benedictionem verborum cælestium alia species nominatur, post consecrationem corpus Christi significatur.* Unde sic: Ubi est significatio mera corporis Christi, ibi non potest alia esse oblatio, quàm meræ imaginis: atqui ex Ambrosio mera est in Eucharistia significatio corporis Christi, &c.

R. neg. min. Vox enim, *significatur*, idem est ac *appellatur*, ut demonstrant similia hæc ibid. verba: *Ante consecrationem aliud dicitur*, nempe vinum; *post consecrationem sanguis nuncupatur. Unde Ambrosii sensus est*: Si quis interroget nos

quid sit in altari, ante consecrationem respondemus panem, post consecrationem, corpus & sanguinem Domini; ergo.

Prob. 4°. de Patribus seculi V. Chrysost. Hom. 83. in Matth. ubi institutionis verba ex professo explicat, hæc habet: *Credamus ubique Deo, nec repugnemus ei, etiamsi sensui & cogitationi nostræ absurdum esse videatur quod dicit; nam verba ejus fallere non possunt; sensus verò noster deceptu facillimus est... Quoniam ergo ille dixit: Hoc est corpus meum, nullâ teneamur ambiguitate; sed credamus.... O quot modò dicunt, Vellem formam & speciem ejus, vellem vestimenta ipsa videre? Ecce ipsum vides, ipsum tangis, ipsum comedis. Vestimenta ejus videre desideras; ipse verò seipsum tibi tradit, non ut videas solùm, verùm etiam ut tangas, & in te habeas.* Et paulò post: *Cogita quantâ indignatione adversùs proditorem, adversùs eos qui crucifixêre ipsum, movearis; & cavè ne tu quoque corporis & sanguinis Christi reus efficiaris. Illi acerbissimè sacrosanctum corpus trucidarunt: tu sordidâ suscipis animâ?..... Eâ & nos alimur* carne, *quam Angeli videntes tremunt.... Quis pastor unquam membris suis oves suas nutrivit? ..... Non sunt humanæ virtutis hæc opera. Qui tunc ea confecit, nunc quoque operatur. Ministrorum nos ordinem tenemus; qui verò hæc sanctificat, & transmutat, ipse est.*

Homil. 24. in c. 10. I. Corint. ad hæc verba: *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio corporis Christi est? Hoc est*, ait S. Doctor, *quod dicit* Apostolus, *id quod est in calice, est id quod fluxit è latere, & illius sumus participes. Hoc est illud corpus, quod fuit cruentatum, quod lanceâ percussum.... Hoc corpus etiam jacens in præsepi reveriti sunt Magi.... Tu autem non in præsepi vides, sed in altari*, &c. Ex iis, quæ qui cum Albertino solvere nituntur, Tridentinos, si Chrysostomi tempore conditi essent, de realitate canones, pari successu solverent; ex iis, inquam, sic

disputo : Qui in Eucharistia non tantùm penes accidentalia, sed in se ipso recipitur ; qui ab indignè communicantibus in eo læditur corpore, à quo & à proditore, & à crucifixoribus suis læsus est ; qui eâ nos alit carne, quam nonnisi trementes vident Angeli ; qui proprio non pascit sanguine, eo nimirùm qui è latere fluxit ; qui ut tanta hæc miracula, quæ nisi præsto sit fides, rationi perinde & sensibus absurda erunt, operetur, terrenam oblationem sanctificat atque transmutat ; ille utique est in Eucharistia substantialiter præsentissimus : atqui ex S. Chrys. nisi is verbis abuti perpetuò voluit, Christus, &c. ergo.

Obj. 1°. Chrysost. Hom. 51. nunc 50. in Matth. n. 3. de Christo hæc loquitur : *Qui id quod majus erat dedit, hoc est seipsum : multò magis dignabitur suum tibi tradere corpus ?* Unde sic : Ex Chrysost. dat Christus in Eucharistia minus aliquid quàm dederit in passione ; atqui si seipsum substantialiter daret in Eucharistia, non daret quid minus, &c.

R. dist. maj. Dat Christus minus aliquid quoad modum & circumstantias, C. quoad substantiam, N. Qui in passione dedit corpus saturandum opprobriis, spinis coronandum, affigendum cruci, majus quid quoad circumstantias dilectionis dedit quàm in Eucharistia ; quia majorem hanc nemo dilectionem habet, quàm ut animam suam pro amicis, & pro inimicis ponat : sed non dat majus quid quoad substantiam doni ; quia utrobique res eadem datur. Unde sic pergit S. Doctor : *Sacras nobis carnes suas comedendas dedit, seipsum apposuit immolatum. Quæ igitur nobis excusatio erit, cùm agnum comedentes, lupi efficiamur ; cùm ovem manducantes, instar leonum rapimus ?*

Inst. Crysost. mentem suam tam disertè explicat in Epist. ad Cæsarium Monachum, ut cæcutire oporteat eum, qui negatam ab eo realitatem neget. Sic ille : *Sicut antequam sanctificetur panis, panem nominamus, divinâ autem illum sanctificante gratiâ, mediante Sacerdote, liberatus est quidem*

ab appellatione panis, dignus autem habitus Dominici corporis appellatione, etiamsi natura panis in illo permansit, & non duo corpora, sed unum corpus Filii prædicamus: sic & hîc divinâ insidente corpori naturâ, unum Filium, unam personam utraque fecerunt. Unde sic: Id in quo manet natura panis, merus omnino panis est post consecrationem: atqui ex S. Chrysost. in Eucharistiâ manet natura panis, &c.

R. 1°. quidquid in contrarium juret Albertinus, prædictam Epistolam non esse Chrysostomi, sed ignoti alicujus, qui post exortas Nestorii & Eutychetis hæreses scripserit, quique, cùm ex iis quæ de Deitatis passibilitate dixit, non nihil adversæ suspicionis inducat, haud multum negotii facere debet. Spuriam porrò esse Epistolam hanc, probatur 1°. quia à nemine ante Leontium laudata est; etsi perspicua adversùs Eutychianos & Monothelitas loca habeat, quæ, qui prædictos hæreticos impugnarunt, non omisissent; 2°. quia turget ea locutionibus circa duplicem Christi naturam, quæ non nisi post Cyrilli Alex. ætatem in usu fuerunt; 3°. quia inscriptio & subscriptio hujus Epistolæ, quibus eo quòd Chrysostomi nomen præferunt, præcipuè nituntur adversarii, apocrypham hanc esse suadent; cùm ex 252. & eo ampliùs Epistolis, quas in exilio suo scripsit S. Doctor, nè una quidem est quæ pari modo inscribatur & subscribatur; 4°. quia ut notat peritus hujus rei judex Bernardus de Montfaucon, stylus Epistolæ ad Cæsarium, à Chrysostomi dicendi genere adeò alienus est, ut qui ex aliis ejus Scriptis & Epistolis ad hanc se conferat, in alium se Orbem translatum putet; ergo.

R. 2°. dist. min. In Eucharistiâ manet natura seu φύσις panis, sumpta pro congerie qualitatum naturalium quæ sensus afficiunt, C. sumpta pro intimâ rei seu panis substantiâ, N. Ad solutionis veritatem duo sufficiunt; 1°. ut per naturam rei nihil plerumque aliud apud Patres intelligatur, quàm naturales ejusdem rei proprietates, quæ sen-

sus movent; 2°. ut hoc sensu intellectam à prædicto Autore hanc naturæ vocem suadeant circumstantiæ omnes ex quibus ambigui loci sensus determinari possit: atqui utrumque constat. Primum patet: sic enim Chrysostomus ipse Homil. 12. in Genes. cùm de igne fornacis Babylonicæ ageret: *Dominus*, inquit, *prout vult*, *unum quodque elementorum in contrariam convertit essentiam*; neque tamen vult contra Scripturæ testimonium, suam igni ademptam esse naturam, sed solùm utendi qualitatem. Sic, quod gravius est, Alexander Episcopus Alex. in Ep. ad Alexand. CP. duas Patris & Filii naturas dicere non veretur, quia Filius quà Filius, alius est à Patre. Sic Tertul. Lib. de anima cap. 22. *Aliud est substantia, aliud natura substantiæ.* .... *Suscipe exemplum: Substantia est lapis, ferrum: duritia lapidis & ferri, natura substantiæ est*; Ubi natura rei idem est quod ejus qualitas.

Secundum non minus liquet: namque de dubio Autoris textu judicandum est, tum ex constanti fide eorum quorum tempore scripsit; tum ex ejus intento: atqui duo hæc laudati Scriptoris verba catholicè intelligi jubent: 1°. enim scripsit quo tempore è Græcis Patribus alii miráculum Eucharistiæ explicabant per *mutationem & transelementationem*, ut Gregorius Nys. alii per *transformationem*, ut Chrysost. alii per *conversionem*, ut Cyrillus Hieros. 2°. id patitur, nec plus exigit Autoris intentum. Hîc enim impugnat Eutychianorum hæresim, qui humanæ naturæ proprietates in Christo non perseverasse, sed in divinas omnino conversas esse contendebant, quia ceteroqui duo in eodem Christo filii esse viderentur: contra verò contendit Autor, has naturæ humanæ proprietates non magis obfuturas unitati Filii, quàm residuæ post consecrationem panis proprietates officiant corporis in Eucharistia unitati; ergo ad propositum ejus satis erat, *ut solùm* de proprietatibus externis *ageret, non de ipsis substantiæ visceribus.*

Inst. 2°. Ex eod. Autore panis Eucharisticus honoratur nomine corporis Dominici : atqui nihil honoratur nomine ejus quod reipsa est; sic qui Ludov. XV. appellaverit nomine Regis, haud dicetur eum Regis nomine honorare : ergo.

R. Neg. min. Utique nimium generalis sit : licèt enim id quod à naturâ est tale quid, homo v. g. non dicatur suo, putà hominis nomine honorari : id tamen quod contra primævam suî conditionem fit aliquid quod non erat, hujus nomine honorari meritò dicitur : porrò panis nonnisi contra primævam naturæ suæ conditionem fit & vocatur corpus Dominicum.

Inst. 3°. Comparat Autor panem qui in Eucharistiâ remanet cum naturâ humanâ quæ post unionem remanet in Incarnatione : atqui in Incarnatione remanet humana natura intrinsecè & secundùm se totam, non autem quoad solas quasdam proprietates; ergo & panis in Eucharistiâ manet intrinsecè. R. dist. maj. comparat quantùm ad aliquid, C. quantùm ad omnia, N. Itaque sicut superstites panis species non impediunt quominùs unum sit in Eucharistiâ corpus, nempe Christi; sic in Incarnatione, licèt permaneat humana natura, unus tamen est Dei filius, unaque persona; quia sicut panis in Eucharistiâ propriam substantiam amittit, sic homo in Incarnatione propriam amittit subsistentiam. Jam de aliis Patribus.

Hieron. Ep. ad Hedibiam, q. 2. *Nos audiamus panem, quem fregit Dominus, deditque Discipulis, esse corpus Domini.* Et infrà : *Nec Moyses dedit nobis panem verum, sed Dominus Jesus, ipse conviva & convivium, ipse comedens & qui comeditur.* Unde sic : Quod est simpliciter corpus Domini, ità ut eo comesto comedatur ipse Christus, non est metaphoricè tantùm Domini corpus, re autem ipsâ merus panis; atqui ex Hieron. Panis Eucharisticus, &c.

Obj. Hieron. Lib. 2. adv. Jovinian. hunc sic

inducit loquentem, nec tamen reprehendit: *Dominus in typo sanguinis sui non obtulit aquam, sed vinum*: atqui quod est typus sanguinis, non est ipse sanguis. R. dist. min. Quod est typus vacuus, ut in antiquâ Lege, non est sanguis, C. quod est typus, rei per typum expressæ conjunctus, N. Cùm Joviniani verba non valeant nisi quatenùs ab Hieron. haud reprehensa fuisse supponuntur, videndum an juxta S. Doctorem id quod in Eucharistia typus est, seu symbolum sanguinis, vacuum sit & inane, an secùs: porrò inane & vacuum dici non potest; alioquin Christus in sacrâ Cœnâ fuisset quidem conviva, sed non convivium; comedens, sed non qui comederetur; quod S. Doctori disertè repugnat.

Inst. Hieron. in c. 26. Matth. scribit Christum post Cœnam assumpsisse panem, *ut quomodò in præfiguratione ejus Melchisedech summi Dei Sacerdos panem & vinum offerens fecerat, ipse quoque veritatem corporis sui & sanguinis repræsentaret*: sed ubi est mera repræsentatio veri corporis & sanguinis Christi, non est ipsamet utriusque veritas. R. *repræsentare* in textu Hieron. idem esse ac præsens sistere: 1°. quia hæc est propria & naturalis verbi hujus significatio, ut invictè probat Petronius, sic enim apud Jurisperitos *repræsentare pecuniam* & *repræsentare se ad judicium*, idem est ac solvere præsenti pecuniâ, & personaliter comparare in judicio; 2°. quia sensum hunc non modò patiatur, quod in ambiguis sufficeret, sed exigit series contextûs: opponit enim S. Doctor typicum cœnæ legalis pascha vero paschæ Sacramento: atqui futilis est oppositio isthæc, si novæ paschæ Sacramentum merus sit typus; neque enim typus simplex typo ritè opponitur, & multò minùs opponitur ut verum typico; ergo.

Idem realis præsentiæ dogma disertim adstruit S. Aug. L. 9. *confes.* c. 13. ubi sic de matre suâ: *Memoriam sui ad altare tuum fieri desideravit*..... unde

sciret dispensari victimam sanctam, quâ deletum est chirographum peccati: atqui victima sancta, quâ deletum est chirographum peccati, est ipsa Christi caro; ergo Christi caro in altari dispensatur.

Idem concione 1. in Psalm. 33. n. 10. explanans illud de Davide scriptum juxta versionem 70. Interpretum, *Et ferebatur in manibus suis*, hæc loquitur: *Quis portatur in manibus suis? Manibus aliorum potest portari homo; manibus suis nemo portatur. Quomodo intelligatur in ipso David secundùm litteram non invenimus: in Christo autem invenimus: ferebatur enim Christus in manibus suis, quando commendans ipsum corpus suum, ait: Hoc est corpus meum; ferebat enim illud in manibus suis.* Unde sic: qui proprium corpus suum, non autem typicum ferebat in Eucharistia, proprium corpus, non autem typicum in Eucharistia consecravit: atqui, ex August. ferebat Christus proprium corpus; ferebat enim *ipsum corpus suum*, ferebat corpus *secundùm litteram*, ferebat & ferendo faciebat, quod nemo hominum facere possit: quis porrò corporis sui typum seu imaginem ferre non valeat? quis *ipsum suum corpus* ferre dicatur, quando ejus effigiem prætulerit?

Obj. 1°. Aug. in Sermone ad recèns baptisatos, quos perspicuè erudiri oportebat, exponit quid sentiendum sit de Eucharistia, ut indicant isthæc ejus verba: *Hoc quod videtis in altari ... quid esset, quàm magnæ rei Sacramentum contineret, nondum audistis*: atqui ex exponendo, 1°. nè voculam quidem habet de reali præsentia, cùm totus, ut Sacramentarii faciunt, hæreat in figuris & allegoricis interpretationibus: *Corpus ergo Christi si vis intelligere*, inquit, *Apostolum audi dicentem fidelibus: Vos estis corpus Christi*, secundùm id Apost. *Unus panis, unum corpus multi sumus*; 2°. clarè hìc realitati contradicit August. quærit enim quomodo Christus *qui sedet ad* dexteram Patris, possit corpus suum in Eucharistia præbere? En ipsa Calviniano-

rum difficultas: eam porrò cum ipsis solvit, ad spiritualem intelligentiam recurrendo. *Ista, fratres, ideo dicuntur Sacramenta, quia aliud in his videtur, aliud intelligitur. Quod videtur speciem habet corporalem, quod intelligitur fructum habet spiritalem.*

R. 1°. Falsò supponunt Ministri, infantes quos hîc alloquitur Aug. indiguisse ut sibi intimum Eucharistiæ dogma aperiretur, quandoquidem ipsi jam sacra mysteria receperant, ut patet ex Serm. 227. similis omnino argumenti. Quis porrò credat Dominicæ mensæ participes factos fuisse, qui mysticas tantùm quas ibi affert Aug. rationes cognovissent. Certè nè Ministri quidem ad Cœnam suam eum admitterent, qui de ea id tantùm sciret quod in isto Sermone docet Aug.

R. 2°. ad 1. dist. maj. Exponit Aug. quid de Eucharistiâ sciendum sit quoad morales sensus, C. quoad intimam mysterii substantiam, N. Exponit S. Doctor non quid sit intimè panis eucharisticus, sed cur Eucharistia in pane celebretur; ut clarè demonstrant hæc ejus verba: *Quare ergo in pane?* Respondet autem id fieri, ut commendaretur unitatis dilectio: *Quia* igitur, inquit, *panis non fit de uno grano, sed de multis.... estote quod videtis, & accipite quod estis*; id est, estote unum inter vos, sicut unum sunt multa grana ex quibus conficitur materia Eucharistiæ: atqui mysticæ eæ interpretationes, quæ Eucharistiam non spectant nisi ut imaginem corporis mystici Christi, nullatenus intimam ejusdem naturam tangunt; ergo hæc non ex isto Aug. loco, sed ex aliis illius Scripturis desumenda est; ergo illudunt Calviniani, cùm prædicta S. Doctoris verba velut sua prorsus objiciunt.

Ad 2. neg. ant. & dico dubium quod [illegible]ponit August. non fundari in Ascensione C[illegible] solâ, sed etiam in ejus nativitate, vitâ, morte, &c. adeoque in dissimilitudine inter formam quam Christus in toto vitæ decursu habuit, & eam quam nunc habet in Eucharistia. Porrò si dubium illud non in

Aſcenſione, ſed in ſolâ formarum diſſimilitudine fundetur, jam non impetit realitatem. Alioqui dici quoque poſſet per eandem formæ diſſimilitudinem impeti ipſam Sacramenti rationem qualis à Sacramentariis admittitur. Poteſt enim quis ſic intra ſe ratiocinari: Sacramentum, utpote ſignum, debet, ex Aug. ipſo, aliquam cum re cujus eſt Sacramentum habere ſimilitudinem: atqui nulla eſt panis ſimilitudo cum corpore Chriſti, quocumque in ſtatu à puncto nativitatis ad aſcenſionem uſque conſideretur; ergo panis nè dudum quidem corporis Chriſti ſignum & Sacramentum eſſe poteſt; ergo ut contra nos, ſic & contra Calvinianos dubium movere poteſt Auguſtinus. Hoc porrò dubium non poteſt excuti per Aug. reſponſionem, quæ tota myſticitatis plena eſt; ergo ex aliis ejuſdem locis reſolvi debet.

Obj. 2°. Aug. Ep. 98. ad Bonifacium, Epiſcopo huic interroganti, cur in Baptiſmo fidejuſſores nomine infantes dicant *Credo*, etſi infans per ætatem credere non poteſt, ſic reſpondet: *Sicut ſecundùm quemdam modum Sacramentum corporis Chriſti corpus Chriſti eſt, & Sacramentum ſanguinis Chriſti, ſanguis Chriſti eſt, itâ Sacramentum fidei fides eſt*, &c. Ex iis ſic: Quod non niſi ſecundùm aliquem modum eſt corpus Chriſti, non eſt propriè corpus Chriſti: atqui ex S. Aug. Sacramentum corporis Chriſti, nonniſi ſecundùm aliquem modum eſt corpus Chriſti. R. diſt. min. Sacramentum ſecundùm ſpeciem externam, non eſt corpus, &c. C. Sacramentum, id eſt, Euchariſtia ſecundùm ſe totam ſpectata, N. Itaque externæ Sacramenti ſpecies non rarò appellantur Chriſti corpus, quia ejus ſignum ſunt a[illegible]luti involucrum. Sic dicimus corpus Chriſti conc[illegible]n fuiſſe pedibus, vel diviſum in partes ut da[illegible]pluribus: etſi hæc non cadant niſi in ſpecies. Fatemur porrò ſpecies, ſeu Sacramentum hoc ſenſu, non eſſe corpus Chriſti niſi impropriè, & juxta aliquem modum, neque nobis adverſatur Aug. *ſi nihil* ultra intenderit. Porrò S. Doctorem de ſolis

speciebus, seu, ut passim loquuntur Catholici, de Sacramento, non autem de re Sacramenti locutum esse credimus, 1°. quia id sufficit ad Aug. scopum. Is enim est ut ostendat Sacramentum fidei posse dici fidem, sicut Sacramentum corporis Christi dicitur corpus Christi, ex eo quòd non rarò rei significatæ nomen tribuatur signo ejus; ergo non sumit hîc Sacramentum nisi secundùm partem externam: an autem ea pars includat vel excludat corpus Christi nè attingit quidem. Includere verò alibi testatur disertissimè, ut Serm. 67. de verbis Evang. n. 4. ubi de Judæis à Petro conversis verba faciens: *Conversi sunt*, inquit, *baptisati sunt, ad mensam Domini accesserunt, & sanguinem quem sævientes fuderunt, credentes biberunt*; 2°. quia hæc Aug. locutio, *secundùm aliquem modum*, rei veritatem non rarò includit, nedum excludat. Sic Epist. 137. aliàs 3. n. 12. ait, *Verbum divinum voluisse* cum homine *uniri quodam modo*: & tamen de neganda vera & hypostatica Verbi unione, nequidem cogitavit S. Doctor; ergo à pari.

Inst. Eo modo, juxta Aug. habet se Sacramentum corporis Christi ad idem corpus, quo habet se Sacramentum fidei ad ipsam fidem: atqui Sacramentum fidei nulla ex parte est fides; ergo.

R. 1°. conc. totum. Sacramentum corporis Christi sumptum pro solis speciebus, seu prout à Catholicis dicitur *Sacramentum tantùm*, nullâ ex parte est corpus Christi: quid tum?

R. 2°. dist. maj. Eo modo quantùm ad aliquid, C. eo modo quantùm ad omnia, N. Ad id solùm urgeri debet Aug. comparatio, ad quod ab eodem instituta est: atqui ad id tantùm instituta est, ut probet signa seu Sacramenta sæpè earum rerum nominibus appellari, quarum signa sunt; ergo ad nihil ultra detorqueri debet.

Denique realem præsentiam admisit Theodoretus. Sic ille in cap. 11. I. Corint. *In memoriam illis revocat Paulus sanctissimam illam noctem*, in quâ

Dominus typico paschati finem imposuit : & typi archetypum ostendit, & non solùm undecim Apostolis, sed & proditori pretiosum corpus & sanguinem dedit. Unde sic : 1°. dedit Christus archetypum loco Paschalis agni, qui merus typus erat : atqui non archetypum, sed novum typum dedit, seu Eucharistia merus typus, meraque figura est ; ergo. 2°. Dedit Christus Judæ pretiosum suum corpus & sanguinem, quæ proinde recepit impius proditor : atqui non hæc recepit per fidem ; ergo.

Obj. 1°. Theodoretus Dialog. 1. cui titulus, *Immutabilis*, post adducta hæc Genes. 46. Jacobi verba : *Lavabit in vino stolam suam, & in sanguine uvæ pallium* suum ; sic pergit : *Sicut nos mysticum vitis fructum post sanctificationem sanguinem Domini nominamus ; sic veræ vitis sanguinem, uvæ sanguinem nominavit.... Salvator autem noster omnia permutavit, & corpori quidem symboli nomen imposuit, & symbolo nomen corporis. Sic cùm se vitem nominasset, symbolum sanguinem appellavit.* Unde sic : Eo modo, juxta Theodor. vinum post consecrationem appellamus sanguinem Christi, quo Jacob sanguinem uvæ, id est vinum, Christi sanguinem appellavit : atqui metaphorico tantùm sensu Jacob vinum appellavit sanguinem Christi ; ergo à pari, &c.

R. neg. maj. habet enim & apertè habet textus Theodoreti quædam quæ figuratè, quædam itèm quæ sensu reali intelligenda sunt. Neque magis ex eo quòd vox *sanguinis* figuratè sumatur in Prophetiâ Jacob, inferri potest eam in Eucharistiâ figuratè sumi, quàm inferri possit figuratè accipiendam, cùm agitur de eo quod è Christi, *veræ vitis, latere manavit.* Postremum hoc rejiciunt adversarii : quare porrò ? quia & comparationes vix unquam adæquatæ sunt, & aliundè constat, verum, non symbolicum sanguinem de Christi latere fluxisse : atqui pariter ex Theodoreto ipso constat, non merè symbolicum esse Eucharistiæ sanguinem : 1°. enim id indicant textus in probationibus adducti ; 2°. id etiam

Theodor. ibid.

evincunt ipsa objecti Dialogi verba, ut statim videbimus.

Inst. 1°. Ille tam in Eucharistia, quàm in prophetia Jacob non nisi metaphoricum sanguinem, ac proin vinum simplex admisit; juxta quem Christus panis tantùm & vini nomina commutavit: atqui... Minor patet ex citatis verbis: *Salvator nomina permutavit*, &c. R. neg. min. & dico hanc nominum commutationem, ex mente Theodoret. reali substantiarum conversioni annexam fuisse. Sic enim pergit Theodoret. Eran. *Credis te percipere corpus & sanguinem Christi?* Orthod. *Ità credo.... intelliguntur* enim *ea esse quæ facta sunt, & creduntur & adorantur, ut quæ illa sunt, quæ creduntur.* Unde sic: Symbola jam non sunt id quod anteà erant, si aliud quid per sanctificationem facta sint: atqui aliud facta sunt, nempe corpus & sanguis Christi, adeò ut iis receptis, & fide recipi credatur sanguis Christi, & ut talis adoretur; ergo.

Inst. 2°. ex Theodoreto: *Christus symbola nomine corporis honoravit, non naturam mutans, sed gratiam naturæ addens.* Sed ubi eadem quæ priùs manet natura panis, ibi nulla est substantiæ panis conversio. R. dist. min. in Eucharistiâ manet natura panis, sumpto naturæ nomine pro panis proprietatibus, quæ sensus afficiunt, C. sumpto naturæ nomine pro intimâ panis essentiâ, N. Jam suprà, ubi de Pseudo-Chrysostomi Epistolâ, probavimus naturæ nomen frequenter sumi pro solis rei proprietatibus, atque id *non ex Hilario tantùm & Tertulliano, sed & ex aliis quam plurimis*, nempe 24. testimoniis probat Albertinus ipse; ergo & eo sensu apud Theodoretum accipi potest, si acceptionem hanc multa persuadeant: atqui res sic se habet. Nam 1°. confitetur ibidem Theodoretus substantiam panis in Christi corpus converti; cùm apertè dicat symbola intelligi id esse quod facta sunt, taliaque credi & adorari; atqui si ipsa panis substantia in corpus Christi conversa sit, fieri non potest ut eadem ma-

neat quæ priùs; 2°. Eutychiano, quem refellit Theodoretus, persuasum erat symbola verè mutari in corpus Christi; cùm ex hac eorum mutatione tanquam indubiè præsuppositâ nitatur probare Christi corpus *post ascensionem* in divinitatem conversum fuisse: unde hodiedum (nota bene) puram de reali præsentiâ fidem servant Eutychiani. Jam verò hanc Eutychiani sui suppositionem non impugnat Theodoretus; sed potiùs adstruit, cùm symbola vult credi id esse quod facta sunt, id est, corpus & sanguinem Salvatoris; ergo.

Atque hinc colliges per *gratiam* quam *naturæ* addi docet Theodoretus, haud intellegi fictitiam illam efficaciæ virtutem, quæ à Calvinianis pani Eucharistico affingitur; sed aut vim illam mirabilem quâ symbola fiunt id quod post sanctificationem esse dicuntur; vel ipsum Christi corpus, quod *gratiam* dici tot exemplis demonstratum est à Petronio, ut hanc nominis gratiæ acceptionem non inusitatam esse confessus sit idem Albertinus.. De ceteris quæ hîc prosequi non possumus, adi fusiorem nostram Theologiam.

Quæres annon viâ paulò breviori probari ex Patribus possit præsentia realis.

R. posse in hunc modum: Illi præsentiam realem docuêre, qui docuêre panem Eucharisticum post consecrationem jam non esse panem, sed corpus Christi, & quidem corpus Christi natum de Maria, passum pro nobis & à morte suscitatum; qui consequenter in Eucharistia non nudam corporis hujus imaginem, sed veritatem ipsam confessi sunt; qui ut id persuaderent, fideles contra rationis & sensuum testimonia firmaverunt, solamque fidem & Dei omnipotentiam, ut in re omnium maximè incomprehensibili consuli voluerunt; qui demum ex suis eo de mysterio principiis id collegêre, quod de solo Christi corpore dici aut cogitari queat, putà quòd adorandum sit, quòd nobiscum maneat in altari, quòd sollicitè cavendum sit nè quid ejus

in terram decidat, quòd verè à nobis contrectetur, manducetur, &c. atqui hæc omnia docuêre SS. PP.

1°. quidem docuêre panem ùbi semel sanctificatus est jam non esse panem, sed corpus Christi. Ità Justin. suprà p. 338. Tertull. 339.

2°. Et id corpus docuerunt idem esse quod ex Maria natum est, & passum pro nobis. Ità S. Ignatius suprà p. 338. Ambrosius passim, &c. Unde in formula cui an. 1079. subscribere jussus est Berengarius, apertè traditur *post consecrationem esse in* Eucharistia *verum Christi corpus quod natum est de Virgine*, &c.

3°. Docuêre non meram in Sacramentum exhiberi Dominici corporis imaginem, sed ipsam ejus realitatem. Ità S. Chrisostomus sup. p. 346. Damascenus, L. 3. de fide orthod. c. 13.

4°. De mysterio hoc locuti sunt Patres tanquam de re, quæ, utpotè omnium maximè incomprehensibilis, haud credi possit, nisi contra rationem & sensus pugnetur. Ità Cyrillus Hieros. suprà p. 342. Chrysost. p. 346.

5°. demum ex sua de altaris Sacramento fide ea concluserunt Patres, quæ quantùm repugnant figuræ, tantùm soli vero Dei corpori conveniunt, ut 1°. quòd adorandum sit. Ità Chrysost. Theodoret. Cyrillus Hieros. 2°. quòd nobiscum maneat in Altari. *Quid est Altare*, ait S. Optat. Milevit. L. 6. n. 1. *nisi sedes corporis & sanguinis Christi?* 3°. quòd enixè cavendum sit nè tanti doni quidpiam in terram decidat. Ità Tertull. Origenes, Cyrillus Catech. 5. 4°. quòd à nobis contrectetur, manducetur, intra viscera nostra admittetur. Ità Tertull. de resur. carnis, c. 8. *Caro corpore & sanguine Christi vescitur*, &c.

Obj. cum Ministro La Roque: Is fuit Patrum usus, 1°. ut post communionem labia Eucharistico liquore tincta tangerent digito, eodemque digito tangerent oculos, frontem, &c. atque ad id hortatur S. Cyril. Hieros. 2°. ut *Eucharistiâ* tanquam cataplasmate ad

morborum curam uterentur; 3°. ut diebus jejunii abstinerent ab Eucharistia, nè jejunium solverent, ut patet ex Tertull. Lib. de Orat. c. 14. 4°. ut fidelium cadavera cum Eucharistiâ tumularentur; 5°. & adhibitus est sanguis Eucharisticus, sive simplex, sive atramento mixtus, ut hæretici Pyrrhi damnatio subscriberetur; 6°. demum reliquiæ Eucharistiæ post communionem superstites igni tradebantur, uti refert Hesichius: atqui indubiè nemo tale quid facere ausus esset, de re quam habuisset pro Christi corpore.

R. 1°. id quod forsitan ab uno aut altero Patre factitatum sit, indefinitè Patrum praxim appellari non posse. Unde valere hìc potest istud Aug. L. 2. de Civ. c. 23. *Non quærimus utrùm factum sit, sed utrùm faciendum: sana quippe ratio etiam exemplis anteponenda est*, præsertim cùm exempla hæc improbat suprema Ecclesiæ autoritas, ut penè contigit in præsenti.

R. 2°. ad 1. Etsi insoliti quidpiam habet id ad quod hortatur S. Cyril. habet tamen aliquid quod singularem fiduciam indicet. Annon si Christus hodieque nobiscum ut olim conversaretur, sanctissimas, si potis foret, ejusdem manus oculis nostris & fronti admovere niteremur. Quid mirum igitur si idem aliquando fecerint fideles de sanguine ipsius?

Ad 2. eadem est responsio; cui addere juvat, esse ergo Eucharistiam aliquid post usum permanens.

Ad 3. constat ex Tertull. eos, qui timebant nè accepto Christi corpore jejunium solverent, fuisse infimi subsellii homines, è quorum proinde facto argumentum peti non possit. Unde idem Tertull. breviter quidem, sed tamen nervosè hunc ipsorum errorem his convellit verbis: *Ergo devotum Deo obsequium Eucharistia resolvit?*

His addiderim hodiernos Græcos esurialibus diebus abstinere ab Eucharistia, ut illo qualicumque alimento quod præbere possunt species, se se privent: atqui tamen Græci realem præsentiam totis viribus, tuentur;

tuentur; ergo & illi tueri poterant quos impugnat Tertullianus.

Ad 4. Praxis mortuos cum Eucharistiâ sepeliendi, si propiùs inspiciatur, fidei plurimum habet & fiduciæ. *Quòd sanctus panis*, ait Theod. Balsamon in can. 83. Concilii Trull. *Antistitibus*, proinque non ceteris passim, *tradatur*, *& sic sepeliantur*, *existimò hoc fieri ad avertendo dæmones*, *& ut per ipsum tanquam viaticum deducantur ad cœlum.* Quin & praxim illam confirmare visus est Deus, cùm impositâ jussu S. Benedicti Eucharistiâ super pectus pueri Monachi, quem semel & iterum è sinu suo ejecerat terra, hæc *susceptum ejus corpus tenuit*, *nec ultra projecit.* Fatendum tamen miracula non esse exempla: Unde usum hunc prohibuêre Concilia Carthag. III. can. 6. Trullanum can. 83. &c.

Ad 5. Incerta planè sunt quæ hîc objiciuntur. Interim hæc si vera sint, Calvinistas confodiunt: annon enim ludicrum fuisset atramento merum vinum addere, quò irrevocabilis atque æterna Pyrrhi depositio significaretur?

Ad 6. Intelligenda sunt hæc de speciebus corruptis; ità his verbis Yvo: *Ut omne sacrificium sordidâ vetustate corruptum igne comburatur*, *& cineres juxta altare sepeliantur.*

Sed quia nos ad antiquam Ecclesiæ praxim revocare audent Protestantes, placet hanc contra ipsos retorquere; 1°. itaque mos Ecclesiæ fuit ut qui *in phrænesim versus* erat, hujus *ori infunderetur Eucharistia;* ità Conc. Carthag. IV. can. 76. 2°. ut eadem infantibus recèns baptisatis traderetur; ità Aug. passim; 3°. ut utraque panis & vini species in Ecclesia religiosè servaretur, de quo Chrysost. Ep. 1. ad Innoc. 4°. ut Eucharistia in aureis, argenteisve columbis, supra aram ut plurimùm suspensa teneretur; 5°. ut fideles vel in ædibus quisque suis, vel in suis terrâ marique itineribus corpus Domini deferrent: ut liquet ex Justino Apolog. 2. atqui *facta* hæc tam certa quàm antiqua

Calvinianum systema fusdeque convellunt. An enim per fidem Eucharistiâ vescebantur phrenetici & infantes ? an religiosè & pretiosè servabatur id quod extra usum merus panis erat ? an ut tutum terrâ marique præsidium gestabantur inutiles simplicis figuræ reliquiæ ?

CONCLUSIO IV. Eucharistiæ veritas probari potest viâ præscriptionis.

Not. Duplici viâ demonstrari potest mysterii alicujus veritas, discussionis nimirum & præscriptionis. Via discussionis consistit in examine omnium sigillatim monumentorum quæ pro vel contra afferri possunt : viam hanc, quam huc usque etsi non totam secuti sumus, operosi admodum laboris esse constat, imò tanti, ut communi fidelium vulgo planè invia sit. Via præscriptionis est exceptio quâ quis ut breviter omnes adversariorum impetus retundat, ostendit hoc vel illud dogma tali tempore ab omnibus universim Christianis creditum fuisse, non potuisse autem tunc credi, nisi quia hactenus universim creditum fuerat : quia nulla hîc innovatio suboriri potuerit. Jam

Prob. Conclusio : Ecclesia tota præsentiam realem credebat, cùm præsentiam hanc seculo XI. impugnavit Berengarius : atqui Ecclesia tota præsentiam realem seculo XI. credere non potuit, nisi anteà semper crediderit ; ergo. Major & minor seorsùm veniunt probandæ.

Prob. itaque major, 1°. quia statim ut innotuit Berengarii opinio, quod intra annum 1035. & 1040. contigisse videtur, contra eam undecumque reclamarunt Abbates, Monachi, Doctores, Episcopi, R. Pontifices ; nulla, nè Diœcesana quidem Synodus partes ejus suscepit : unde applaudentibus quoquoversum Christianis, damnatus est adhuc vivens * Berengarius in Conciliis ad minus quindecim.

* *Obiit an. 1088.*

2°. Quia dum in Conciliis adeò frequentibus Berengarium exagitabant Pontifices, eundem im-

pugnabant Doctores privati ut hominem qui ab Ecclesiæ totius doctrinâ aberraret. Sic Adelmanus, qui sub Fulberto Carnotensi Berengarii Condiscipulus fuerat, in Epistola, quâ ab errore ipsum revocare conatur, exprobrat eidem quod *se ab unitate sanctæ matris Ecclesiæ divulserit.* Sic Hugo Lingonensis Antistes in Tract. de corp. & sang. Domini ad Berengarium scripto, objcit quòd *universalem Ecclesiam scandaliset;* additque nisi malè sentiat Berengarius, periisse omnem Christi Ecclesiam, quæ aliud ab ipso sentit, &c. Ad hæc porrò quid, amabo, Berengarius? an Doctoribus coævis Doctores coævos, an Episcopos Episcopis, an Conciliis Concilia opponebat? non ità sanè: sed viventes sibi deesse expertus, pro constanti Novatorum more mortuos in suppetias vocabat, ambigua quædam Augustini loca producebat; & ut simul ac semel ab importuno viventium clamore se expediret, totam Christi Ecclesiam periisse effutiebat, ut narrat Lanfrancus c. 23. ergo stat Orbem universum Berengarii ævo pro reali præsentiâ decertasse. Jam

Prob. minor, nimirum quòd quæ tota præsentiam realem XI. seculo credebat Ecclesia, hanc anteà semper credere debuerit. Ad id enim sufficit, 1°. ut Eucharistiæ mysterium ex iis sit quæ distinctâ fide creduntur, saltèm ab Episcopis, à Presbyteris, à Monachis, & à doctioribus inter laïcos; 2°. ut fides illa ex negante, qualis ante Paschasium Radbertum fuisse supponitur à Calvinianis, in affirmantem, qualis erat Berengarii tempore, mutari non potuerit: atqui utrumque constat.

Et quidem 1°. fieri non potuit, ut Sacerdotes qui Eucharistiam quotidie per verba Christi conficiebant, ceteri quoquè quibus dum eadem porrigebatur, dicebat Sacerdos, *Corpus Christi*, quique respondebant *Amen*, seu *ità est in veritate*, fieri, inquam, non potuit, ut ii inter utramque partem, quasi res nullius momenti foret, suspensi,

nusquam inquisierint, an id quod corpus Christi dicebatur, verè esset Christi corpus, an solùm ejus imago; ergo necessum est ut hæc & alia verba, quæ circa Euchariſtiam utpote mysterium quotidianum, multò frequentiùs quàm circa aliud quodvis mysterium repetuntur, intellexerint vel præsentiæ realis sensu, vel sensu realis absentiæ.

Jam verò dico 2°. fieri non potuisse ut fides illa ex disertè negante præsentiam realem usque ad Paschasii tempus, mutata fuerit in ejusdem præsentiæ assertricem: vel enim hæc fidei immutatio simul & semel facta est, ut nascuntur fungi; vel sensim ac temporis progressu: atqui neutrum dici potest. Non 1. quis enim credat factum ut qui primâ hebdomadis die præsentiam realem rejiciebant Pastores universi cum gregibus suis, hanc labente hebdomadâ toto nisu tuerentur? Non 2. siquidem in hac suppositione necessum est, ut quod ceteris contra fidem erroribus contigit, id etiam opinioni præsentiæ realis contigerit; nempe 1°. ut ab uno, putà Paschasio, paucisve ejus asseclis contra unanimem ceterorum sententiam edita sit; 2°. ut nonnulli in eam descendere cœperint; 3°. ut multò plures eidem acquieverint; 4°. ut mediam Orbis & Ecclesiæ partem impietas repleverit; 5°. ut pars hominum major errori dederit manus; 6°. ut adeò prævaluerit perversum dogma, nulla ut jam superessent antiquæ fidei vestigia: atqui hæc, quæ sigillatim absurda sunt, tantam collecta absurditatum struem exhibent, ut nulla major cogitari possit.

1°. Enim ea est cujuscumque hæresis conditio, ut ipsa suâ novitate Ecclesiasticam Rempublicam perturbet & commoveat. Ad minùs varias in partes scinduntur Episcopi, Monachi Monachis oppositi, in iisdem domibus diversas sentiendi vias ineunt; ipsi etiam laïci suum alii hâc, illâc alii iter arripiunt, consulitur Sedes Apostolica, ventilata quæstio ad Synodos, si quæ sint, imò & ad Principes defertur, neque hìc silent mulieres, garrulum

pecus; cuique, quò plura ignorat, eò altiùs vociferari consuetum est. Hos effectus à novitate produci demonstrat omnium temporum, nostri verò præcipuè historia. Quæ igitur tanta, Paschasii diebus, spirituum conversio, ut in mysterio, si ità loqui fas est, populari, vix unus & alter contra immanem, ut adversariorum plerique volunt, adorati panis idololatriam reclamaverint, iisque nulli Abbates, nulli Episcopi, nulli R. Pontifices, nullæ Synodi aures præbuerint. Sic porrò rem cessisse liquet ex omnium ejusdem ævi Scriptorum silentio. Legat qui volet & relegat quæ plura supersunt hujus ætatis monumenta, nihil in iis deteget, quo avitæ fidei immutatio, & qui eam stipare solent turbines, tantisper indicentur; ergo.

2°. Ea est erroris conditio, ut si propter magnum Autoris sui nomen finitimas Regiones pervadat, (quos aliàs sine pugnâ nusquam contigit) haud tamen facilem habeat accessum apud gentes remotas, eas præsertim quæ contra Autoris patriam nationalia odia exercent: atqui si innovavit Paschasius, oportuit errorem ejus, unius ad summum seculi spatio, non modò Galliam, Angliam, Germaniam, & conterminas Regiones, sed & totum quà patet Orientem pervadere: cùm tunc temporis, & Græci, & Armeni, & alii earumdem Plagarum incolæ, ii etiam qui ceteris Orientalibus immaniter, Occidentalibus verò immanissimè infensi erant, ut Nestoriani & Eutychiani, idem cum Latinis circa præsentiam realem sensisse deprehendatur. Id porrò si ità est, plus ad propagandam Eucharistici panis idololatriam fecit Paschasius intra annos 80. vel 100. quàm ad subvertendam Gentilitatis idololatriam fecerint cum miraculis suis Apostoli, cum sanguine Martyres, cum scriptis suis Confessores, cum lacrymis & gemitibus Virgines, Ægyptique & Thebaïdos Solitarii. Id autem quàm sit absurdum sentient ceteri præter Calvinianos.

3°. Etsi pueruli, qui necdum absentiam aut præ-

sentiam realem edocti erant, supponi possunt non ægrè Paschasianam novitatem arripuisse; haud tamen supponi potest eos qui absentiam realem hactenùs edocti fuerant, sine scrupulo, sine conscientiæ remorsu, sine ulla veritatis indagatione ad præsentiæ realis systema illicò fuisse conversos; nec capiet quisquam sanæ mentis id brevi Opusculo obtinuisse Paschasium, quod geminatis exiliis & persecutionibus assequi non potuêre Ariani Principes: atqui tamen novum hoc tam subitæ conversionis miraculum admittere debent Protestantes; idque non in laïcis solùm, sed & in Antistitibus, qui absentiam realem placidè edocti, præsentiam realem tranquillè ad alios transmiserunt; ergo.

Obj. 1°. Ut corruat nostrum præscriptionis argumentum, satis est ut contra Paschasii doctrinam reclamatum fuerit, quantùm tunc reclamari potuit: atqui 1°. reclamatum est, quandoquidem Paschasium impetiêre Bertramus, Joannes Erigena, aliique teste ipso Paschasio; 2°. reclamatum est quantùm fieri potuit seculo IX. & X. cùm istud teste Baronio ad an. 900. *boni sterilitate ferreum, atque inopiâ Scriptorum appellari obscurum* consueverit.

R. ad 1. neg. min. ad 1. 2. dist. Reclamatum est quoad circumstantias quasdam dogmati accidentales, C. quoad ipsam dogmatis substantiam, subd. reclamatum est à quibusdam obscuri nominis hominibus, & in materia fidei peregrinis, idque non palàm, sed occultò, ut ii faciunt, qui sentiunt se nova & inaudita loqui, transeat; reclamatum est à peritis quibusque, palàm & confidenter, utì fieri solet contra primariorum fidei dogmatum inversores, N. Triplex circa Eucharistiam mota est difficultas seculo IX. 1°. an in eadem Eucharistia sit aliqua species à Christi corpore distincta; annon verò id quod videtur, tangitur, frangitur sit ipsum Christi corpus; 2°. an idem corpus quà sacramentale, proinque ex pane & vino factum, dici possit corpus ex B. Virgine natum; 3°. an instar ceterorum quæ in

os intrant, obnoxium sit secessui. Ex his porrò difficultatibus nulla est quæ dogmatis substantiam invadat : secunda enim tota de nomine disputat ; prima verè & tertia adeò non nocent Eucharistiæ veritati ut eam extra legitimos fines ferant. At contendo neminem tunc temporis fuisse, verè in rebus fidei peritum, & cujus autoritate moveri possent Fideles, qui palàm & apertè ipsam realem Christi in Eucharistia præsentiam impugnaverit : 1°. enim Joan. Erigena stupendæ in rebus fidei erat stoliditatis ; ut ait Lugdun. Ecclesia L. 2. de tribus Epist. 2°. Bertramus Opus suum publici Juris non fecit, prout censet editor ejus, vir Calvinista. Aliunde nec Paschasii sententiam convellere potuit ; quia voces suas adeò temperat, ut Catholico dogmati favere videatur. Imò Magdeburgenses Lutherani Librum hunc pro sibi adverso habuerunt ; si autem Lutheranis nocet, qui fiat ut Calvinianis opituletur ?

Ad 2. dico non tale fuisse seculum X. quale id pingit Baronius : 1°. enim nulla ætas tot altæ pietatis Principes, Reges & Imperatores edidit, utì fusè demonstrat Autor Perpet. fidei ; porrò Principes quàm servandæ dogmatis integritati inserviant, seu Novatores, si qui occurrant, procul arcendo ; seu totis enitendo viribus, ut sancti Diœcesibus & Monasteriis præficiantur Antistites, nemo est qui ignoret ; 2°. medio illo Paschasium inter & Berengarium tempore floruerunt, fidei, doctrinæque studio pariter insignes, Romæ Stephanus VIII. Leo VII. Marinus, Agapetus II. & alii passim ejusdem roboris complures, de quibus adi fusiorem nostram Theologiam.

CONCLUSIO V. Fides realis præsentiæ ex omnium Ecclesiarum consensu demonstratur.

Prob. Ut ex omnium mundi Ecclesiarum consensu demonstrari queat veritas realis præsentiæ, sufficiunt duo, 1°. ut realem hanc præsentiam Ecclesiæ omnes constanter crediderint à Pseudoreformationis tempore ad tempus nostrum ; 2°. ut eam tunc

temporis unanimiter credere omnes non potuerint; nisi quia antea jam & semper crediderant: atqui utrumque certum est.

Et quidem 1°. constat à Pseudoreformationis tempore ad nostros usque dies constanter creditam fuisse realem præsentiam ab omnibus Ecclesiis: de Latinis non ambigunt Calviniani, cùm ab iis ob eandem negatam, imò & Lutheranis sæpe sæpius anathemate percussi fuerint. Tota igitur quæstio movetur de Orientalibus: harum porrò fides constat, 1°. ex responso 1. Jeremiæ CP. Patriarchæ ad Tubigenses Theologos, ubi hæc expressè: *Statuit Catholica Ecclesia, mutari, consecratione factâ, panem quidem in ipsum corpus Christi, vinum verò in ipsum sanguinem ejus;* 2°. ex Concilio CP. an. 1638. cui interfuêre Cyrillus CP. Patriarcha, Patriarchæ Alexand. & Jerosol. cum tribus supra viginti Orientalibus Episcopis, ac universo Ecclesiæ CP. Clero, qui omnes *anathema* dixerunt *Cyrillo* Lucari, *docenti panem & vinum per Sacerdotis benedictionem & adventum Spiritûs sancti in verum corpus & sanguinem J. C. non converti;* 3°. ex *orthodoxa Ruthenorum* seu Russorum *confessione*, quæ & *transubstantiationem* perspicuè confitetur; & non tantùm maximæ Ruthenorum Ecclesiæ, sed Græcanicæ totius fidem repræsentat: cùm à quatuor Orientalis Ecclesiæ Patriarchis, novemque Præsulibus, & præcipuis magnæ CP. Ecclesiæ administris fuerit * approbata, ideoque nunc inscribatur *Confessio orthodoxa Ecclesiæ Orientalis.*

An. 1574.

* An. 1643.

Quod de Græcis, idem dicendum 1°. de Armenis; qui omnes *credunt panis & vini substantiam per consecrationem Sacerdotis verti in corpus & sanguinem Christi*, &c. prout Amstelodami, an. 1666. declaravit Uscanus Episcopus Armenus; 2°. de Nestorianis, Jacobitis, Cophtis, &c. qui nec usquam à Latinis Missionariis inter eos degentibus hâc in parte postulati sunt erroris; nec, cùm ad R. Ecclesiam redierunt, Berengarianam hæresim ejurare jussi sunt.

2°. Ecclesiæ omnes, Orientales verò potissimùm, præsentiam realem non credunt hodiè, nisi quia hanc semper credidêre. Alioqui enim, ut jam de Latina dictum fuit, necesse est ut eædem Ecclesiæ è non credentibus factæ fuerint credentes: atqui singularis hæc monstroque simillima tot nationum in capite magni momenti immutatio fidem omnem excedit: 1°. quia mutationis hujus nec epocha, nec causæ ullæ assignari possunt; 2°. quia cùm plures in Oriente sint sectæ, aliæ aliis capitaliter infensæ, ut Jacobitæ Melchitis, dubio procul quæ ab avita fide discessissent, aliis graviter fuissent reprehensæ; nisi quod absurditatis cumulus est, omnes quasi eâdem die à fide ad errorem avolasse supponantur; 3°. quia Latini qui XIII. seculo totam penè Græciam armis occupavêre, quique Græcorum dogmata profundè noverant, eosque non semel per Inquisitores suos ultimis affecêre suppliciis, nullum tamen his circa præsens punctum exprobrarunt errorem; 4°. quia Græci qui Latinos furiali odio prosequebantur, & contra ipsorum mores & fidem quidquid occurrebat animo evomuêre mali, nihil omnino contra admissam ab illis realitatem scripserunt, etsi hanc utpotè quæ ex Rom. ritibus ad oculum pateat, ignorare non possent; 5°. quia in Synodo Florent. ubi singula quæ utramque Ecclesiam scindebant capita, ingenti studio discussa sunt, altum utrinque de transubstantiatione habitum est silentium, profectò quia utrinque receptissimâ.

Conclusio IV. Præsentia realis nullâ invictâ ratione impugnari potest.

Prob. 1. quia invictæ eæ rationes eodem modo ceterorum mentes affecissent, quo Calvinianorum; proinque eos & olim deterruissent, & etiamnum deterrerent, seu ab amplectendo, seu saltèm à retinendo præsentiæ realis dogmate: atqui falsum consequens, ut non in Lutheranis tantùm vident Pseudoreformati, sed in myriadibus eorum, qui, *ut magnus Turennius*, solâ urgente conscientiâ,

ad Catholicam Ecclesiam transvolant ; ergo.

Prob. 2°. quia difficultates quæ hodiè à Calvinianis proponuntur, senserunt SS. Patres, easque, ad omnipotentiam divinam recurrendo, solverunt, prout in aliis fecêre mysteriis ; ergo nihilo plus realem præsentiam, quàm alia fidei nostræ capita, rationi adversari judicârunt : atqui quod judicârunt Patres, idem & nos citra contradictionis periculum judicare possumus ; ergo.

Obj. 1°. Nullum dogma manifestam involvens contradictionem admitti potest quamtumvis perspicuè in verbo Dei revelatum esse videatur : atqui præsentiæ realis dogma.... Nempe verò dogma hoc tria hæc importat : 1°. destrui substantiam panis, & tamen manere panis species ; 2°. Christi corpus totum esse in cœlo, & totum in terris ; 3°. idem hoc corpus unum esse numero, & tamen totum esse in omnibus hostiæ partibus, quæ sunt sine numero : atqui hæc contradictionem involvunt. Primum quidem ; quia species panis, ipsissima sunt panis substantia, sic & sic modificata : Secundum verò ; quia si corpus Christi possit esse in cœlo simul & in terris, poterit esse simul & in sole & in luna, & in cruce, quod negat Augustt. L. 20. contra Faust. c. 11. Tertium denique ; quia corpus esse unum numero, & non unum numero, manifesta est repugnantia ; porrò Christi corpus & numero unum est Romanis ; & tamen, cùm de eo dici possit : *Ecce hîc est ; & ecce illic*, non potest esse unum numero.

R. 1°. majorem, etsi veram in se, id tamen habere periculi, quòd ab omnibus fermè hæreticis avidè arripiatur. Eâ nimirum abutitur Nestorianus, ut B. Virginem nec esse, nec posse esse Dei matrem probet ; Socinianus, ut Trinitatem convellat ; Pelagianus, ut neget originalem noxam, quæ, inquit, si admittatur, necesse erit ut Deum habeamus & bonum, quia bonitas sit ejus natura : & simul pejorem tyrannis, qui propter unius crimen, nec civitatem unam, nedum universum Orbem, perdere velint.

R. 2°. ad 1. neg. min. ad 1. 2. dico 1°. non defuisse graves Theologos, qui accidentia Eucharistica in ipso Christi corpore subjectari voluerint. Dico 2°. accidentia absoluta nihil habere quod repugnet. Accidens enim exigit quidem inhærere; sed necessariò non inhæret: ità vulgò Philosophi, quorum juris præsens est quæstio. Pro responsione ad 2.

Not. 1°. præsentiam corporis ejusdem pluribus in locis tripliciter intelligi posse; 1°. ità ut corpus idem plures habeat existentias naturales & quantitativas, seu ut pluribus in locis existat circumscriptivè; 2°. ut idem corpus plures habeat existentias sacramentales, seu ut simul pluribus in locis existat definitivè; 3° ut idem corpus plures habeat existentias, quarum una sit naturalis, alia vel aliæ sacramentales.

Not. 2°. ad hoc ut corpus sit in loco circumscriptivè, tria requiri: 1°. ut habeat partes extra partes, tam in ordine ad se, quàm ordine ad locum: 2°. ut loco commensuretur; 3°. ut aliud corpus ab eodem loco excludat; quia quod habet partes extensas, & commensuratas loco, locum totum replet: quod autem locum replet, corpus aliud in eodem loco secum compati non potest. Aliud est de corpore quod definitivè in loco existat. Istud enim ad instar spirituum & animæ, totum est in omnibus loci partibus, & totum in unaquaque loci parte. Unde licèt hujusmodi corpus habeat partes sibi debitas, & secundùm dispositionem naturalem ordinatas, ità ut pectus scapulis, scapulæ collo, collum capiti immediatè uniatur, haud tamen habet partes extensas in ordine ad locum, sed duntaxat in ordine ad se, id est alias ab aliis distinctas. Jam

R. ad 2. 2. neg. ant. Etsi enim fortè corpus idem pluribus in locis esse non potest circumscriptivè, quod multi negant: quia corpus Christi, cùm Paulo apparuit, *Act. 9. fuit* in cœlo & simul in terra,

vel in aëre terræ vicino. In cœlo quidem, ut fatentur Calviniani propter id Act. 4. *Quem oportet cœlum suscipere usque ad tempus restitutionis omnium.* In terra verò, quia alioqui non dubitasset Paulus quis ille esset; constat docuisse SS. PP. rem unam pluribus simul in locis esse, vel esse posse, nedum id contradictorium esse crediderint. Sic Chrysost. Lib. 3. de Sacerd. *O miraculum*, inquit, *qui cum Patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo omnium manibus pertractatur*! Sic Gregorius Nyss. Orat. Catech. c. 37. *Oportet considerare quomodo fieri potuerit, ut unum illud corpus, quod tam multis fidelium millibus in universo Orbe terrarum semper distribuitur, totum per partem sit in unoquoque, & ipsum in se totum maneat.* Sic Aug. Lib. de cura pro mortuis, c. 26. dubitando inquirit, an martyr præsens sit locis omnibus in quibus operantur miracula, an non potiùs ea fiant Angelorum ministerio; porrò si S. Doctori persuasum fuisset non posse rem unam divinitùs multis in locis existere, ridicula fuisset dubitatio ipsius. Hîc certè non dubitaret, sed apertè & illicò negaret Calvinista.

Quapropter in objecto textu loquitur Aug. de corpore existente in loco naturaliter, id est secundùm modum naturæ suæ convenientem. Unde eò recidit S. Doctoris argumentatio: Juxta vos, ô Manichæi, corpus Christi est lux quædam expansa per solem, lunam, & omnia quæcumque loca: atqui corpus per tot loca expansum non potest totum esse in locis singulis; ut quid ergo contenditis Christum totum esse in sole, lunâ & ceteris locis? Jam verò ratiocinatio isthæc, quâ hodieque uterentur Catholici, elidi non poterat objectâ existentiæ unius corporis pluribus in locis possibilitate: quia quod possibile est tantùm, non probatur existens nisi probetur miraculum per quod constituatur existens: porrò miraculum quo corpus Christi in sole & lunâ existens constitueretur, nec probabant, nec probare poterant Manichæi.

Ad 3. 2. neg. min. Corpus enim pluribus existens in locis, numerum unum est; quia etsi tunc à se ipso divisum sit, seu potiùs, localiter disjunctum, est tamen indivisum substantialiter, & ab omnibus aliis divisum, quod ad unitatem numericam sufficit. Etverò non magis unitas corporis pendet ab unitate loci, quà multiplicitas corporis pendeat à multiplicitate loci: atqui illa non pendet ab ista. Alioqui multiplicato corpore multiplicaretur locus, & sic impossibilis esset mutua corporum penetratio, quæ tamen de facto contigit, cùm Christus è Virginis sinu prodiit, aut januis clausis cœnaculum ingressus est.

Obj. 2°. id S. Aug. *Spatia locorum tolle corporibus, nusquam erunt*: atqui corpus Christi in Eucharistia esset sine spatio. R. non explicat S. Doctor quid divinitùs fieri possit, sed quid secundùm consuetum naturæ ordinem fiat, & quidem in corporibus quæ nobis notiora sunt. Neque enim negaret Augustinus ultimam cœli sphæram esse corpus, & tamen non est hæc in spatio seu loco, sed in se ipsâ & in Deo. Etverò si locorum spatia corporibus necessaria esse credidit S. Doctor, utique diversa diversis: ut quid ergo camelum per foramen acûs transire posse credidit cum Origene, Hilario, &c.

Obj. 3°. Nihil habet Religio Christi quod divinâ majestate indignum sit: atqui habet præsentia realis multa Dei majestate prorsus indigna: putà quòd Christi corpus dejici possit in sordes, trajici in stomachum, in secessum ejici, corrodi à muribus, corrumpi, &c. *Ecce*, aïebat Aug. L. 22. de Civ. *qualibus argumentis omnipotentiæ Dei humana contradicit infirmitas, quam possidet vanitas.* Itaque

R. 1°. dist. maj. nihil habet... indignum in rei veritate, C. indignum humanæ sapientiæ judicio, N. Imò si humanam sapientiam interroges, erit ei Religio scandalum & stultitia. At quod hominibus vile & fatuum, id Dei virtus est & sapientia. Unde August. Epist. 102. *In ipsum Christum non crederemus*,

si fides Christiana cachinnum metueret Paganorum.

R. 2°. neg. min. Errant enim Sacramentarii *nescientes Scripturas, neque virtutem Dei*: Christi enim corpus verè sumitur, sed non atteritur; verè comeditur, sed in secessum non abit; in terra est, si Sacramentum in terra sit, sed non cadit propriè, sicut ad corporis casum non cadit anima; denique nec putrescit ratione suî, nec à muribus corroditur; etsi tam sine suî injuriâ animantis corpus subire possit, quàm idem subeat Deus per immensitatem suam.

§. III. *De modo præsentiæ realis.*

Stabilitâ Christi in Sacramento præsentiâ, dicendum de præsentiæ modo: Is autem vel est impanatio, vel consubstantiatio, vel transubstantiatio. *Impanatio* est, seu potiùs esset Unio hypostatica Verbi cum pane: adeò ut phrasis ista: *Hoc est corpus meum*, id sibi velit: *Hic panis per unionem hypostaticam est corpus meum. Consubstantiatio* est, vel esset consociatio substantiæ panis & vini cum substantia corporis & sanguinis Christi: adeò ut is sit verborum institutionis sensus: *Est quidem hîc corpus meum & sanguis meus; sed non tutum hoc est corpus meum & sanguis, cùm simul remaneant elementa panis & vini. Transubstantiatio* est conversio totius substantiæ panis & vini in substantiam corporis & sanguinis Christi.

Impanationem admisêre Berengariani quidam: Consubstantiationem Lutherani: Transubstantiationem Catholici omnes. Sit

CONCLUSIO. Admittenda est transubstantiatio.

Prob. 1°. argumento præscriptionis. Nimirum enim cùm seculo XVI. consubstantiationis figmentum primò permittere, tum deinceps inducere voluit Lutherus, tota per Orbem universum Ecclesia transubstantiationem velut dogma catholicum summâ consensione profitebatur, ut ex Græcorum ac Latinorum Liturgiis constat: atqui dogma hoc recens

in Ecclesia esse, & contra veterem doctrinam introductum, Adversarii, nè fucatè quidem, ostendere potuerunt; ergo vel hinc erroris convincuntur, quòd opinionem novam obtruserint.

Prob. 2°. Verba hæc Christi, *Hoc est corpus meum*, &c. non in alio quàm præsentiæ realis sensu iutelligi possunt, ut fatentur Impanatores: atqui eo ipso impanationis perinde & consubstantiationis systema funditùs convellunt: 1°. quidem impanationis. Siquidem, juxta defensores ejus, propositio Christi hunc habet sensum: *Hic panis per meam cum ipso unionem est corpus meum*: atqui sensus ille Christi verbis apertè repugnat. Non enim solùm dixit Christus, *Hoc est corpus meum*, sed & addidit *quod pro vobis tradetur*, neque solùm dixit: *Hic est sanguis meus*, sed subjunxit, *qui pro vobis fundetur*: atqui nec panaceum corpus pro nobis traditum est, nec vinaceum quid pro nobis effusum fuit; ergo.

2°. Idem realis præsentiæ sensus opinionem consubstantiationis abigit. Is enim est, secundùm Consubstantiatores, Christi propositionis sensus: *Corpus meum hîc est cum pane, sub pane & in pane*; *& sanguis meus cum vino*, &c. atqui Glossa hæc est omnimoda divini textûs subversio. Differunt enim essentialiter duo ista: *Hoc est corpus meum :* & *hîc*, seu, *in loco isto est corpus meum*; sicut demonstratâ arcâ in qua latitet homo, differunt duo isthæc: *Hoc est homo*, & *Hîc est homo :* atqui per consubstantiatores, *id* & *hîc* sunt unum & idem; ergo divinum textum manifestè subvertunt. Unde Calvinus fatetur tolerabiliorem hoc in puncto esse Papistarum doctrinam, quàm Lutheranorum.

Confirm. In Christi propositione, sicut & in omni propositione affirmativâ verâ, debet subjectum esse idem realiter cum prædicato; & termini pro eadem re supponere; atqui in Christi propositione Lutheranicè intellectâ, subjectum non est idem realiter cum prædicato, &c. Subjectum enim per hoc expressum, est panis: atqui panis remanens panis,

ut manet apud recentiores Lutheranos, nec est nec esse potest corpus Christi; ergo impossibile est ut *hoc* supponat pro pane, seu, ut panis sit subjectum propositionis.

Prob. 2° ex Patribus. Nempe verò qui docent post consecrationem non remanere naturam panis; percipi quidem & renuntiari panem à sensibus, at iis haudquaquam credendum esse; ac demum panem & vinum mutari, transmutari, converti, transire in corpus & sanguinem; hi dubio procul, nisi aliud sentire, aliud loqui voluerint, veram admittunt transubstantiationem: atqui Patres hæc omnia perspicuè docent. Ecquid aliud sibi volunt hæc Cyrilli Hierosol. verba Catech. 4. *Aquam aliquando* mutavit Christus *in vinum; & non erit dignus cui credamus, quòd vinum in sanguinem suum transmutavit?* Hæc itèm Ambrosii L. de initiandis, c. 9. *Si tantùm valuit sermo Eliæ, ut ignem de cælo deponeret, non valebit Christi sermo ut species mutet elementorum? .... & qui potuit ex nihilo facere quod non erat, non potest ea quæ sunt, in id mutare quod non erant?* Hæc rursus Gregorii Nyss. Orat. Catechet. c. 37. *Panis statim per verbum transmutatur, sicut dictum est à Verbo: Hoc est corpus meum*; ergo. Atque hinc ubi primùm suborta est eâ de re spirituum commotio, non modo realem præsentiam, sed & transubstantiationem definivêre Concilia. Sic 1°. docuerunt Patres Synodi Romanæ sub Gregorio VII. *panem & vinum substantialiter converti in corpus & sanguinem Christi.* Sic 2°. Patres Lateranensis Concilii sub Innocentio III. *Credimus*, inquiunt, *ac confitemur, corpus & sanguinem Christi sub speciebus panis & vini veraciter contineri, transubstantiatis pane in corpus, & vino in sanguinem potestate divinâ*, &c.

An. 1079.

An. 1215.

Obj. 1°. Ad Sacramentum requiritur elementum visibile & quod certo ritu tractari possit: atqui admissâ transubstantiatione deest S. Cœnæ hujusmodi elementum. Minor patet; quia accidentia panis non sunt elementum corporeum, quod externo ritu trac-

tari possit. Prob. itaque maj. ex vulgato Aug. textu : *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Ità Becman Lutheranus. *Tract. 89. in Joan.*

R. ad 1. neg. maj. in sensu Autoris : quia Sacramentum requirit equidem signum sensibile : at non requirit necessariò signum quod substantia sit. Nec contrarium docet Aug. qui vel elementi nomine intelligit id omne quod sensus afficit, vel Sacramentum spectat *in fieri*, quo sensu ipsa etiam Eucharistia substantiale elementum requirit.

Obj. 2°. Illud dogma admitti non debet, quo semel inducto convellitur certitudo canalium, quibus solis Religio advehi potest : atqui per transubstantiationem convellitur.... Nimirum canales illi sunt sensus, quorum ope Evangelium exceperunt, ac transmiserunt Apostoli : atqui omnis sensuum certitudo per transubstantiationem convellitur. Eâ enim positâ credendum est aliud omnino quàm idem sensus bene dispositi constanter & uniformiter renuntient : cùm uniformiter renuntient in Eucharistia esse panem ; qui tamen transubstantiatione admissâ credendus est non adesse.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Sensus sunt canales Religionis amplectendæ, transeat ; sufficit enim auditus, nec requiruntur sensus ceteri : sunt canales Religionis semel amplexæ, subd. sunt canales, nisi resistat quæ jam tenetur Religio, C. si resistat, vetando nè sensibus habeatur fides, N. Ut quis ad Religionem adducatur, necesse est ut audiat, esse Deum qui certis ritibus in unâ solùm Catholicâ Religione sancitis coli velit. Hìc nihil est unde vereri sit nè sensus illudant ; nec ulli hactenùs in mentem venit Gentili, fieri posse ut non audiat, quæ audit. Jam verò si semel ei Deus aperiat cor, ut Evangelico Præconi credat, non est quòd circa Eucharistiam sibi illudi quæratur ; quia quidquid hìc erroris fingi potest, per prævia Religionis monita emendatur. Imò quandoque sufficere posset subsequens admonitio, qualem solam habuêre seu eorum plures quibus in veteri

Testamento Angeli sub humana forma apparuerunt; seu Magdalena, cùm vidit Dominum sub hortulani specie.

Inst. Testimonium unius tantùm sensûs, ceterorum simul sumptorum testimonio prævalere non debet: atqui si, ut juxta nos est, auditui soli credendum sit, prævalebit sensûs unius testimonium, &c. R. dist. maj. testimonium unius sensûs præcisè sumpti, non debet prævalere, C. testimonium unius sensûs verbo Dei innixum, N. Itaque si solus auditus referret in Eucharistia non esse panem, prævaleret indubiè ceterorum contra sensuum assertio: verùm si auditûs testimonium ipso Dei verbo stipatum sit, non magis audiendi sunt sensus alii, quàm contra cetera Religionis mysteria audienda sit humana ratio.

Obj. 3°. Ex dogmate transsubstantiationis sequitur, 1°. corpus Christi ex pane quotidie generari per consecrationem; 2°. & proinde corpus Christi in Eucharistia non illud esse quod fuit in utero Virginis & in cruce: corpus enim quod cruci affixum est, ex Virginis substantia, non ex pane factum fuit: atqui hæc totidem sunt absurda.

R. ad 1. neg. maj. Nam fit equidem corpus Christi præsens in Sacramento, sed non generatur. Generatio enim fit ex materia, quæ intrinsecè componat id quod ex ipsa genitum est: porrò corpus Christi non coalescit intrinsecè ex pane.

Ad 2. dico Christi corpus non esse ex pane, nisi ut termino *à quo*; porrò quod est à pane ut à termino, esse potest, & reverà est ex Virginis substantiâ ut intrinsecùs componente. Ut quædam & paucis solvantur difficultates,

Quæres 1°. quânam actione corpus Christi ponatur sub accidentibus panis.

R. 1°. Non sufficit ad transsubstantiationem adductio Scotistica. Aliud est enim transsubstantiatio, aliud locatio, seu nova rei in loco ubi non erat positio; cùm prima importet conversionem substantiæ unius in aliam, non secunda: atqui adductio quam

admittunt Scotistæ, non dicit nisi locationem novam, non verò conversionem. Fieri enim potest ut res adducta, putà corpus Christi, præsens sit sacramentaliter cum pane, sicut ei præsens esse potest Angelus; ergo adductio præcisè sumpta non facit ut terminus *ad quem*, scilicet Christi corpus, sit incompossibilis cum termino *a quo*, id est pane; ergo nec eadem adductio sufficit ad transubstantiationem.

Confirm. In Eucharistica transubstantiatione verificari debet propositio ista : *Hoc est corpus meum:* atqui per solam novæ præsentiæ localis productionem verificatur solùm isthæc : *Hîc est corpus meum.* Adductio enim, utpotè mera locatio, efficit quidem ut corpus sit ubi non erat, non autem ut panis fiat id quod non erat; ergo.

R. 2°. Transubstantiatio Eucharistica meliùs explicatur per actionem reproductivam corporis Christi, non simpliciter, sed ex alia, quæ in ipsum convertitur, substantiâ. Prob. quia hæc rem arduam explicandi ratio magis congruit cum Patribus. Ii enim docent corpus Christi sedentis ad dexteram Patris, per consecrationem fieri, creari, confici ex pane: atqui corpus Christi in cœlo sedentis ex pane fieri, creari, produci, nil est aliud quàm ipsum reproduci ex pane in ipsum converso, adeoque non nisi secundùm species permanente; ergo.

Quæres 2°. an panis & vini substantiæ per annihilationem desinant in Eucharistia. R. negat. ex dictis enim vera & totalis fit panis & vini conversio in Eucharistia : atqui conversio ista salvari non potest cum annihilatione : 1°. quia id quod annihilatur, non transit in aliud, cùm annihilationis terminus sit ipsum nihil, non autem ens quodpiam positivum; 2°. quia in hypothesi annihilatæ panis substantiæ, corpus Christi per aliam actionem distinctam produci deberet : atqui positâ duplici illâ actione, non salvatur ratio conversionis. Hæc enim eo distinguitur à creatione & annihilatione, quòd duplicem terminum æquè positivum habet; atqui positâ

duplici actione quam impugnamus, neutra haberet utrumque terminum positivum. Annihilationis enim terminus *ad quem*, esset nihil; idemque nihil esset terminus *à quo* productionis; ergo.

Obj. Id annihilari dicitur, quod ità desinit ut nihil ejus remaneat: atqui panis ità desinit, &c. R. neg. maj. annihilatio enim pro termino habet purum nihil: res autem cujus nihil remanet, non habet semper pro termino purum nihil; quia fieri potest, & reapse fit in Eucharistia, ut eadem res pro termino aliquid habeat positivi, id nempe in quod convertitur.

Quæres 3°. an totus & integer Christus sub utrâque Sacramenti specie contineatur. R. affirmat. est de fide. Prob. 1°. Joan. 6. *Qui manducat me, & ipse vivet propter me*: atqui illud *me*, Christum totum significat, non partem Christi; ergo cùm Christus non manducetur nisi sub specie panis, necessum est ut ipse totus sub illâ specie existat. Hinc. Conc. Constantiense, sess. 13. *firmissimè credendum* est, *integrum Christi corpus & sanguinem, tam sub specie panis, quàm sub specie vini veraciter contineri.*

Obj. Verba consecrationis id unum operantur quod significant: atqui verba ista: *Hic est sanguis meus*, non nisi sanguinem exprimunt. R cum PP. Trid. sess. 13. c. 3. *Corpus sub specie panis, & sanguinem sub vini specie, ex vi verborum* consecrationis existere; *ipsum autem corpus sub specie vini, & sanguinem sub specie panis, animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis & concomitantiæ, quâ partes Christi Domini, qui jam ex mortuis resurrexit non ampliùs moriturus, inter se copulantur: divinitatem porrò, propter admirabilem illam ejus cum corpore & animâ hypostaticam unionem.* Concomitantia quâ corpus, sanguis & anima Christi simul sunt, potest dici naturalis, quia eam exigit corporis viventis natura; concomitantia verò quâ his omnibus adjungitur divina Verbi hypostasis à contrario supernaturalis vocari potest.

Quæres 4°. an totus & integrer Christus sub qualibet utriusque speciei parte contineatur ante divisionem. Quòd enim ibi sit post divisionem constat ex Trid. sess. 13. can. 3. unde canit Ecclesia : *Fracto demum Sacramento, nè vacilles, sed memento, tantum esse sub fragmento, quantum sub toto tegitur.* Et verò qui ex eodem calice biberunt Apostoli omnes, totum indubiè Christum recepêre bibendo. R. affirmat. Christus enim post divisionem totus est sub quâlibet utriusque speciei parte; ergo & ante divisionem. Prob. conseq. quia sola specierum divisio, nec ex se, nec ex institutione Christi nobis manifestatâ, vim habet totum constituendi Christum, sub iis partibus sub quibus anteà totus non erat. Divisio enim nec corpus Christi attingere potest, nec quidpiam in ipsum operari : aliàs posset Sacerdos, imò & laïcus, corpus Christi pro nutu multiplicare, multiplicando divisiones; quin & id brutum posset, quod ridiculum est.

Et verò, aït Lugo, ponamus duos calices consecrari seorsim, & posteà utriusque species in unum conjungi. Quæro an per conjunctionem desinat esse totus Christus sub singulis particulis? Si desinit; ergo deficit veritas verborum consecrationis; nam de dimidia parte dictum fuerat esse totum sanguinem Christi. Si verò non desinit; ergo jam tunc potest esse totus Christus sub partibus unitis illius speciei; ergo posset etiam sub illis esse, licèt unicâ consecratione fuissent consecratæ.

Quæres 5°. quando corpus Christi desinat esse sub speciebus panis. R. corpus Christi desinit esse sub speciebus, quando desitura esset propria panis & vini substantia. Unde nunquam desinit corpus Christi sub specibus, nisi alia ipsi succedat substantia à vino & pane diversa : quia nunquam desitura fuisset substantia panis, nisi ei alia successisset. Atque hinc docent communiter Theologi, guttam pretiosi sanguinis in vini dolium immissam, permansuram in ratione sanguinis, si vinum ejusdem

sit naturæ cum illo sub cujus speciebus est gutta sanguinis, quia nihil esset à quo guttæ illius species corrumperentur, cùm species vini vino ejusdem rationis contrariæ non sint. Unde, inquiunt, quidquid in dolio continetur, quadantenùs sacrum fieret, & ideo vel dandum esset infantibus, vel impendendum in Missæ ablutiones.

Quæres 6°. quoto temporis intervallo indigeant species, ut in stomacho corrumpantur, adeò ut sub iis esse desinat corpus Christi. R. Interrogati eâ de re à Lugo Medici, responderunt minorem particulam, qualis laïcis datur ad communionem, in minuto, seu sexagesimâ horæ parte alterari in stomacho etiam mediocri; majorem verò qualem sumunt Sacerdotes, unà cùm vini speciebus alterari in semiquadrante. Quia tamen regula hæc fallere potest, seu quia non idem præstet stomachus languens, quod robustior; seu quia robustior credi posset, qui debilior est; cavendum nè laïci ante quadrantem, Sacerdotes verò ante mediæ horæ tempus ad vomitum se provocent. Nec nimium quid erit horæ integræ stadium iis qui vel desidem habent stomachum, vel ex pituita, seniove languentem.

Interim ex dictis inferebat vir pius, nec certè imperitus, periculum esse, nè non reipsâ communicent devotæ illæ, quæ ex quodam, sed minùs ordinato, pietatis affectu, corpus Christi tam diu servant in ore, ut hîc species alterari possint. Communio enim non est sola receptio in ore, sed manducatio vera, ac proinde in stomachum trajectio.

De sputis breviter dicam ab iis abstinendum; si dubium sit an aliqua hostiæ particula, gengivis aut palato adhæreat: si adhæreat reipsâ, nec linguæ ope possit exsolvi, exsorbendum erit aliquid aquæ. Si sputum exigat importuna necessitas paulò post communionem, erit id emittendum vel in linteum, vel saltèm in locum mundum.

Quæres 7°. an & quo cultu adoranda sit Eucharistia. R. symbolis deberi eam cultûs speciem, quæ

rei Christum quadantenùs contingenti debetur; ipsi verò Domini substantiæ haud minorem quàm latriæ cultum præstari debere. Ratio est, 1°. quia id docent PP. Aug. in Psalm. 98. de Eucharistia loquens: *Nemo*, inquit, *illam carnem manducat, nisi priùs adoraverit;* 2°. quia, ut bene idem Aug. Ep. 118. *Si quid tota per Orbem frequentat Ecclesia, quin ità faciendum sit disputare insolentissimæ insaniæ est*: atqui tota, quà in Occidente vel in Oriente patet Ecclesia Christum adorat in Sacramento, ut constat ex utriusque Liturgiis; 3°. quia ex probatis, Christus totus verè & substantialiter in Eucharistia continetur: atqui Christo ubicumque sit debetur supremus latriæ honos; tum quia in eo *habitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter;* tum quia regi, ubivis & sub quolibet amictu existat, regii honores impendi debent. Unde Zuinglius ipse : *Si Christus hic est, cur non peccent qui non adorant.... Nusquam est Christus, ut istic non debeat adorari.*

Obj. Præcipit Trid. sess. 13. c. 5. ut adoretur Sacramentum; id autem impiè præcipitur : quia Sacramentum, seu signum sensibile, nec est Christus, nec pars Christi. R. præcipit quidem Trid. ut *Fideles latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic sanctissimo Sacramento in venerationem exhibeant;* at cultum hunc non ipsi specierum creaturæ, sed rei sub speciebus involutæ exhiberi palam demonstrant hæc quæ proximè sequuntur verba: *Nam illum eundem Deum præsentem in eo adesse credimus, quem Pater æternus introducens in Orbem terrarum dicit : Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Non nego certam speciebus deberi venerationem, qualis fermè penderetur vestimentis Christi : verùm hæc à latria planè discrepat.

Quæres 8°. an Christi corpus sit ubicumque est ejus divinitas, ut censet Lutherus. R. negat. hæc enim ubiquitatis doctrina tollit Eucharistiæ mysterium & usum, adeòque Cœnam Domini, quâ tamen plurimum gloriantur Lutherani. Scilicet enim,

juxta ipsos, ponitur corpus Christi in pane, & sic comeditur: atqui positâ ubiquitate neutrum fieri potest. Nam poni corpus in pane, est priùs ipsum non fuisse in pane. Rursum, manducari corpus, est illud recipi ore, deglutiri posteà, & trajici in stomachum: atqui in hypothesi ubiquitatis, corpus Christi jam erat in pane, jam in ore, in gutture, & in stomacho, quia jam in omni loco; ergo vel Christi corpus manducari nequit sub pane, vel si sub pane manducetur, manducatur etiam in alio, quodcumque finges, alimento.

CAPUT SECUNDUM.

De institutione Eucharistiæ.

INstitutam fuisse à Christo Eucharistiam tam unanimiter docent Matthæus, Marcus, Lucas & Paulus I. Cor. 11. ut nulla esse possit eâ de re disceptatio. Verùm de tempore institutionis hujus, an videlicet facta sit post Cœnam Paschalem, an pridie quàm celebrandum esset Pascha, gravis est quæstio, de qua sit

CONCLUSIO. Christus pridie mortis legalem agni paschalis Cœnam fecit. Ità vulgò Theologi contra P. Lamy, Calmet, &c.

Prob. 1°. ex trium Evangelistarum Concordiâ, Matth. 26. *Primâ die azymorum*, Luc. 22. *in qua necesse erat occidi pascha*, Matth. *Accesserunt Discipuli ad Jesum dicentes: Ubi vis paremus tibi comedere pascha. At Jesus dixit: Ite in civitatem ad quemdam, & dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio pascha cum Discipulis meis. Et fecerunt Discipuli sicut constituit illis Jesus, & paraverunt pascha.* Marc. 14. *Vespere autem facto venit cum duodecim, & discumbentibus & manducantibus, aït Jesus*, Luc. *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum. Ex hoc enim non manducabo illud*,

donec

donec impleatur in regno Dei : atqui verba hæc tam plana, tam aperta sunt, ut mirum sit fuisse aliquem qui eorum perspicuitati non cederet. Scilicet enim illud pascha manducavit Christus, quod primâ azymorum die immolari necesse erat, quod ipso jubente paraverunt Apostoli, quod promisit Christus se in domo certi cujusdam hominis manducaturum ; quod ut manducaret, *factâ horâ*, seu *facto vespere* in ejus domo discubuit ; cujus manducationem à se desiderio desideratam fuisse significavit, quia hanc proximè secutura erat mors ipsius, & prævia morti Eucharistiæ institutio : atqui hæc omnia totidem sunt legalis paschatis characteres ; ergo istud à Christo comestum fuisse ambigi nequit.

Luc. Matth.

Prob. 2°. Ab unanimi Ecclesiæ & Patrum sensu recedere non licet, præsertim in materia minimè indifferenti : atqui id habet contraria nostræ Lamici opinio, quòd & ab unanimi Ecclesiæ sensu recedat, nec ab eo recedat in materia quæ pro indifferenti haberi possit.

Primum patet, 1°. ex controversia quæ prioribus Ecclesiæ seculis habita est cum Ebionitis & Quartodecimanis : hi enim ut suam de celebrando cum Judæis paschate opinionem tuerentur, adducebant exemplum Christi qui pascha die 14. fecerat. Id autem etsi negare commodum fuisset, à Catholico nemine pernegatum est ; 2°. ex facto Marcionis, qui cùm quarto seculo postremum Christi pascha inficiari ausus esset, durè vapulavit à Patribus, præsertim autem ab Epiphanio ; 3°. ex his nono seculo Photii verbis contra Scriptores duos, qui Lamici commento præluserant : *Chrysostomus & Ecclesia aiunt Christum tunc temporis pascha comedisse* ; 4°. ex Trid. ubi de hoc capite quasi indubitato hæc habentur sess. 22. c. 1. *Celebrato veteri pascha.... novum instituit* Christus ; quibus verbis hæc disertè approbatur doctrina, quam ex Eucharistico S. Thomæ Officio mutuatam tota usurpat Ecclesia : *Post agnum typicum expletis epulis*, &c.

I. & II. Seculo.

2°. Quæstio præsens pro indifferenti haberi non potest. Si enim legale pascha fecerit Christus, dubio procul Eucharistiam consecravit in azymo, sicque extra aleam est R. Ecclesiæ praxis. Sin autem, usus est fermento. Unde verò jam probabimus valere consecrationem in azymis factam? Ex Ecclesiæ primitivæ usu; at eum nobis adversarii contendunt Catholici plures. Ex natura panis, quæ in azymo ut in fermentato tota subsistat; at objiciet Græculus schismatis tenax, & substantiam & modum panis à Christo præscripta esse, &c. Solventur hæc quidem à nobis : sed an ità invictè, an ità feliciter, an in communi celebrati à Christo paschatis sententiâ? non opinor, nec opinantur viri paris cum Lamico scientiæ.

Tillem.

Obj. 1°. Si Christus paschalem Cœnam comederit, utique ineunte azymorum festo : atqui ultimam suam Cœnam fecit Christus plenâ die ante azymorum festivitatem. Prob. min. ex eo Joan. 15. *Ante diem festum Paschæ, sciens Jesus*, &c. ergo R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Fecit Christus Cœnam *ante diem festum Paschæ*, vulgariter, & civiliter sumptum, C. sumptum legaliter, N. Itaque dies Paschæ legaliter & strictè sumptus, sicut & alii festi dies Judæorum, incipiebat ab occasu solis; unde quidquid post solis occasum aut totâ nocte fiebat, dici poterat peractum festo die : at idem dies sumptus populari more à media nocte incipiebat, ut & apud nos : unde quidquid mediam ante noctem factum erat, ante festum, aut pridie festi peractum censebatur. Si ergo semel constet Judæos Scriptores de festis populariter locutos esse, nulla erit in objecto Joannis textu difficultas. Id autem constat ex variis textibus ubi dies 14. etiam post occasum solis exhibetur ut distinctâ à primâ azymorum die, utque hujus pervigilium. Sic Levit. 23. *Decimâ quartâ die mensis ad vesperam phase Domini erit, & decimâ quintâ die mensis hujus solemnitas azymorum est*, & tamen quæ hîc dicitur decima quarta dies, si legaliter spec-

taretur, esset decima-quinta. Sic Num. 33. *Profecti* sunt *de Ramesse* filii Israël *quintâ-decimâ die mensis primi, alterâ die phase* : & tamen dies 15ª. non erat à comesto paschate *altera* nisi populariter.

Inst. Legitur Joan. 18. *Erat manè, & ipsi non introïerunt in Prætorium ut non contaminarentur; sed ut manducarent pascha.* Unde sic : Judæi nondum manducaverant pascha, cùm Christum ad Prætorium Pilati adduxerunt : atqui in expositione nostrâ pridie ad vesperam pascha manducassent, ut & ipse Christus; ergo.

R. 1°. neg. min. Stando in expositione S. Chrysostomi, juxta quam debuerant quidem Principes Sacerdotum, de quibus agitur præcipuè apud Joannem, pridie pascha manducare cum ceteris : sed distulerunt, nè perdendi Christi occasionem prætermitterent. Hæc autem expositio præterquàm ex ipso suo Autore commendanda est, hinc suaderi possit quòd non insolitæ forent apud Judæos hujus generis dispositiones. Sic sub Ezechia *magna pars populi quæ sanctificata non fuerat, comedit phase, non juxta quod scriptum* erat in lege, 2. Paralip. 30.

R. 2°. dist. textum Joannis. Non introïerunt in Prætorium ut manducarent Pascha, id est, victimas paschales, quæ azymorum diebus immolabantur, & quibus vesci poterant laïci ipsi, modò impolluti essent, C. id est, ut manducarent agnum paschalem, N. Paschatis nomen triplicem in Scripturis significatum habet : 1°. enim sumitur pro tota paschali solemnitate quæ diebus septem celebrabatur. Sic intelligi solet id Pilati apud Joan. 18. *Est autem consuetudo vobis, ut unum vobis dimittam in pascha;* 2°. pro agno paschali : sic Matth. 26. *Ubi vis paremus tibi comedere pascha?* 3°. pro victimis quæ totâ azymorum septimanâ offerebantur : sic Deuteron. 16. *Immolabis phase Domino Deo tuo de ovibus & de bobus*, seu ut clariùs adhuc vertit Maïmonides : *Immolabis pascha oves & boves.* Pascha enim strictè sumptum *non bovis*, sed agni mactatione perage-

batur. Etsi porrò vox *Pascha*, paschales omnes victimas exprimebat; eas tamen exprimebat præcipuè, quæ die 15ª. offerebantur, uti olim prout indubium in Harmonia sua agnoverat Lamicus. Has autem victimas nemo nisi mundus poterat comedere, secundùm id Levit. 7. 20. *Anima polluta quæ ederit de carnibus hostiæ pacificorum... peribit de populis suis;* ergo possunt Joannis verba de victimis paschalibus intelligi: si autem possunt, jam debent, nè tribus Evangelistis Evangelista alter oppositus existimetur.

Confirm. quia ingressus in Prætorium poterat quidem arcere Judæos ab esu victimarum, non autem ab esu agni paschalis: siquidem immunditiæ legales ut plurimùm non durabant nisi ad vesperam; ergo haud diutiùs durare poterat immunditia quæ Judæos ab ingressu Prætorii removit; præsertim cùm nullibi vetet Scriptura nè Judæus pagani Judicis ædes ingrediatur; ergo immunditia quam verebantur Judæi, impedire quidem poterat, nè vescerentur victimis quæ ante noctem offerebantur, non autem nè comederent agnum paschalem, qui non nisi factâ nocte, & ideò post vesperam comedebatur.

Inst. 2°. Feria sexta, quâ cruci affixus est Christus, *erat parasceve Paschæ*, ex Joan. 19. 14. ergo pascha necdum celebratum erat. R. dist. maj. erat parasceve paschæ, id est, præparatio ad Sabbatum, quod in hebdomadam paschalem incidebat, C. id est, præparatio ad diem festum Paschæ, N. Hæc solutio patet 1°. ex Marci 15. ubi sic: *Erat parascevè quod est ante Sabbatum*, græcè Prosabbaton: Prosabbati autem nomine intelligitur feria sexta quæ Sabbatum præcedit; 2°. ex ipso Joanne, qui mentem suam disertè his exprimit verbis, c. 19. *Judæi ergo, quoniam parasceve erat, ut non remanerent corpora in cruce Sabbato; erat enim magnus dies ille Sabbati*, &c. ergo parasceve illud non aliud erat quàm Sabbati; 3°. quia pascha non habebat parasceve. Parasceve

erat præparatio ciborum, quos die sequenti parare & coquere illicitum erat: nusquam porrò illicitum fuit parare cibos ipso paschatis die. Unde Exod. 12. expressè permittitur primâ & septimâ paschali die quidquid *ad vescendum pertinet*; ergo.

Inst. 3°. Joan. 13. Cùm *Jesus dixit* Judæ, *Quod facis fac citiùs*, crediderunt quidam, *quòd dixisset ei: Eme ea quæ opus sunt nobis ad diem festum.... Erat autem nox.* Unde sic: Si dies quâ hæc locutus est Christus non fuit præparatio ad festum Paschale, fuit ipsa prima paschatis dies: atqui non fuit. Quâ enim die sic locutus est Christus, licebat mercari & emere, ut patet ex textu mox citato; licebat quoque ferre arma, ut patet ex facto tum Petri, Luc. 22. 28. tum eorum qui Jesum comprehenderunt, Matth. 26. 47. licebat & Judæo sepelire mortuos; cùm tunc à viris Judæis sepultus fuerit Christus: atqui nihil horum licebat festis diebus, ut docent Josephus & Rabbini; ergo.

R. ad 1. & 2. neg. min. Nam 1°. si festis omnibus præter Sabbatum, licuit facere & parare quæ ad victum pertinebant, licuit & ea emere, his qui alioqui carituri essent. Id autem si quoad usus profanos licitum fuit, quantò plus circa res sacris usibus destinatas? ergo credere potuerunt Apostoli Christum summo mane sacrificia oblaturum, & ideò jam tunc victimas emendas præcipere. 2°. quia post mortem Christi, *cùm jam serò factum esset, Joseph ab Arimathæa mercatus* est *sindonem* ut involveret corpus Jesu; quo etiam tempore mulieres sanctæ *paraverunt aromata & unguenta*: atqui tamen tunc festum agebatur à meridie juxta Lamicum; ergo quidquid ille velit, & emere, & quædam, quæ ad victum non attinerent, parare licitum erat.

Marc. 15

Luc. 23

Ad id quod additur de armorum gestatione: R. Petrum sumpsisse arma ad Magistri sui defensionem, & ipso monente, Luc. 22. 36. atqui arma in hac occasione sumi posse solemniter decreverant Machabæi, idque citato mox loco confirmaverat Christus.

Quod spectat mortuorum sepulturam, hanc pro pietatis opere, non autem pro opere servili quod vetitum esset, habitam fuisse probat agendi ratio justi Tobiæ; qui *cùm esset dies festus Domini....* occisi Judæi *corpus portavit ad domum suam occultè, ut, dum sol occubuisset, cautè sepeliret eum; cautè*, inquam, non Religionis ergo, sed præ metu.

Tob. 2.

Inst. 4°. Ergo Christus ipsâ festâ die, omnium maximè solemni, comprehensus est, in judicium vocatus, condemnatus, & affixus cruci: atqui constans est Rabbinorum vox, judicia omnia, & multò magis capitalia, festis diebus fuisse prohibita; ergo R. tam potuisse Judæos has leges transgredi, quàm potuerint in Christi morte non modò sanctissimas æquitatis, sed & Rabbinicas etiam leges violare, ex quibus tam confidenter argumentatur Lamicus: atqui & istas violavêre. His enim cautum est nè judicia capitalia nocte inchoentur; nè quâ inchoata sunt die, eâdem absolvantur; nè pridie Festi aut Sabbati exerceantur; nè rei duo simul judicentur; nè reus quis ante vesperam morte afficiatur: hæc porrò cuncta violarunt Judæi in Christi judicio; quidni igitur & cetera violaverint?

Obj. 2°. Id Pilati apud Joan. 18. 39. *Est autem consuetudo vobis, ut unum vobis dimittam in Pascha*: atqui per pascha hîc intelligitur dies, quâ immolabatur agnus paschalis, quia vincti dimissio exigeret judicialem strepitum, qui magno azymorum die prohibitus erat. R. neg. min. Vox enim *pascha* solemnem azymorum dies significat in Evangelio, secundùm id Luc. 22. *appropinquabat dies festus azymorum, quæ dicitur pascha.* Et verò sentiunt non pauci ex adversariis nostris, hanc unius vincti dimissionem à Judæis postulatam esse in memoriam exitûs Israël de Ægypto: porrò testatur Scriptura Israëlitas die 15ª. mensis Nisan ex Ægypto profectos esse: ergo locus iste, si quibus, nobis certè favet.

CAPUT TERTIUM.

De materia Eucharistiæ.

CUm Christus corpus suum in Eucharistiâ per modum cibi, sanguinem verò per modum potûs dare voluerit, necessum est ut alia sit materia *ex qua* corpus, alia *ex qua* sanguis conficitur. De utraque dicendum in præsenti Capite.

§. I. *De materia ex qua fit corpus Christi.*

Expendam 1°. an materia hæc sit panis triticeus: 2°. an ad Sacramenti substantiam perinde sint azymus panis & fermentatus; 3°. an cuivis alterutro uti licitum sit; 4°. an uterque quovis tempore promiscuè & æqualiter fuerit in usu. Sit

CONCLUSIO I. Panis, isque triticeus, necessaria est Eucharistiæ materia.

Prob. 1. pars. Ea est necessaria conficiendi Christi corporis materia, quam Christus usurpavit, quamque ab Apostolis, eorumque successoribus usurpari præcepit: atqui 1° *.accepit Jesus panem, benedixit, fregit, deditque Discipulis, dicens: Accipite*, &c. Math. 26. 2°. idem ab Apostolis, quorum in persona futuros deinceps Sacramenti sui Ministros alloquebatur, fieri præcepit: *Hoc facite*, &c.

Prob. 2. pars: 1°. quia Christus accepit panem: atqui panis purè & simpliciter dictus, est panis ex tritico seu frumento, sicut aqua simpliciter est aqua elementaris; ergo ut hæc ad Baptismi, sic & ille ad Eucharistiæ substantiam necessarius est; 2°. ex unanimi Ecclesiæ sensu, juxta quem interrogati à R. Pontifice Græci, his responderunt verbis sess. ult. Conc. Florent. *De pane, sive azymus sive fermentatus fuerit, Græci non curant, dummodo ex tritico constet.* Hinc Rubricæ Missalis: *Si panis non sit triticeus, non conficitur Sacramentum.*

Obj. 1°. contra 1. part. Ea est legitima conficiendi corporis Christi materia, quam antiquitùs ad altare offerre consueverant Fideles : atqui non panem modò, sed & lac, uvas, oleum, mel, &c. offerebant Fideles. R. dist. min. Fideles offerebant lac, &c. in actionem gratiarum, exercitiumve Religionis, aut Clericorum sustentationem, C. ad consecrationem, N. Solutio patet ex can. 24. Concilii III. Carthag. ubi sic Patres : *Primitiæ verò, seu mel, seu lac, seu alia quæ solent offerri, quamvis in altari, tamen habent propriam benedictionem, & à divinis Sacramentis distinctam.*

Obj. 2°. contra 2. part. Vinum quodlibet ad calicis consecrationem sufficit; ergo & quilibet panis. R. neg. conseq. Vina enim, seu alba sint, aut rubra, seu Gallica, aut Hispanica, non nisi accidentaliter, nempe penes colorem & vim, differunt; unde de horum singulo quoque dicitur : *Est vinum*, licèt non semper addatur, *generosum.* Atverò panes, ut & grana ex quibus conficiuntur, specie discrepant; nec magis de hordaceo dicitur simpliciter est *panis*, quàm de oleo ex nucibus simpliciter dicatur, *Est oleum.* Atque hinc triticeus panis per se usualis est, licèt per accidens non ubique sit in usu.

Ex dictis colliges 1°. non id omne quod in aristas surgit, esse conficiendi corporis materiam, unde non valeret consecratio ex milio, lentibus, fabis, itèm ex arborum fructibus, putà castaneis, nucibus, amygdalis ; vel ex iis radicibus, vulgò *Cassave*, quibus utuntur Americani; imò nec ex spelta farre, vel hordeo : quia etsi priora duo aliqualem tritici figuram habent, non tamen naturam ejus ; neque ex his confectus panis, simpliciter dicitur panis, sed cum addito, putà farreus, hordaceus, &c.

Gravior est quæstio de siligine, quam S. Thom. idoneam Eucharistiæ materiam censet, sed minùs bene : tum quia panis ex secali non dicitur panis nisi cum addito; tum quia constat ex tritico in sequioribus terris nasci etiam lolium & avenam,

quod argumento est non quidquid ex alio nascitur, ejusdem cum ipso speciei censendum esse. Unde Rubrica Missalis tit. de defectibus: *Si panis non sit triticeus, vel si triticeus admixtus sit granis alterius generis eâ tantâ quantitate, ut non maneat panis triticeus, vel sit alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum.* Secùs si grani alterius admixtio modicæ adeò quantitatis sit, ut panis inde exurgens morali hominum æstimatione triticeus reputetur. Quanquam exigit summa quæ Sacramento debetur reverentia, ut ex solo eoque puriori frumento conficiatur panis Eucharisticus, sitque niveæ, si potest, albedinis.

Ex his inferes, nè in eo quidem casu, ubi vel plebs Missam auditura non sit, vel æger decesserus sinè viatico, licere uti siligineo pane, quia nusquam materiâ dubiâ uti licitum est extra casum extremæ necessitatis: porrò haud necessum est ut audiatur Missa vel recipiatur Viaticum, cùm neutrum fieri potest absque eo quòd Sacramentum nullitatis periculo exponatur.

Colliges 2°. eum duntaxat ad Eucharistiam panem adhiberi debere, qui ex aquâ naturali, & triticeâ farinâ compactus sit, & igne coctus; quia is solus & usualis sit, & propriè dicatur panis. Unde si aquæ loco adhibeatur lac, mel, butyrum, aliive id genus liquores, exurget placenta, sed non panis verus, proinque nec consecratio. Idem erit de massâ crudâ, quia massa moraliter saltèm differt à pane, nec pro tali apud homines habetur. Neque cocta censebitur, quæ elixa vel frixa fuerit; quia non est hæc vera & usualis panem concoquendi ratio.

Colliges 3°. nihil ad Eucharistiæ valorem referre, an consecrandus panis hujus vel illius figuræ sit: Eum, quâcumque foret figurâ, antiquitùs consecratum esse indicat Toletana Synodus XVI. c. 6. Subinde formæ fuit rotundæ, eique ob Ecclesiæ legem adhærendum.

CONCL. II. Valet consecratio, seu fiat in azymo pane, seu in *fermentato*: haud tamen utraque ex *æquo omnibus licita est.*

Prob. 1. pars; 1°. quia uterque totam panis naturam habet; 2°. nec usquam Græcos quia fermentato uterentur, redarguerunt Latini, nec Latinos Græci ante XI. seculum, quo miseram gentem cœpit invadere spiritus erroris & schismatis; 3°. in Florentina Synodo ubi spirabat charitatis aura: *Definimus*, aiunt cum Latinis Græci, *in azymo, sive fermentato pane tritico corpus Christi veraciter confici;* 4°. constat ex dictis Christum in azymo consecrasse: atqui non minùs constat nullam ab eo sancitam legem quâ consecratio aliter facta in irritum duceretur.

Prob. 2. pars: quia peccat graviter Latinus, si apud Latinos consacret in fermentato, ut & Græcus si apud Græcos consecret in azymis; cùm nemini gravem Ecclesiæ suæ ritum mutare liceat.

Dixi, *Latinus apud Latinos*, &c. Si enim Latinus apud Græcos iter faciat, aut Græcus apud Latinos, poterit uterque vel Ecclesiæ suæ ritum sequi, prout passim videmus factitari à Græcis, qui seu in Italiâ, seu in Galliis consecrant in fermentato; vel ejus ad quam devenerit Ecclesiæ morem sequi, secundùm id Aug. Ep. 118. *Nec disciplina ulla est melior gravi prudentique Christiano, quàm ut eo modo agat, quo agere viderit Ecclesiam ad quamcumque fortè devenerit.*

Si autem Græcus Sacerdos mutato domicilio habitet inter Latinos, jam, nisi secum à R. Pontifice dispensetur, Latinæ Ecclesiæ praxim sequi tenebitur, quia membrum ejus specialiter evaserit. Idem & eâdem ex causâ dicendum de Latino, qui Ecclesiæ Græcæ membrum fieret. Si verò vel Latinus in templo Latinorum quod in Græcâ Provinciâ reperiatur, vel Græcus in Græcorum templo Latinis in partibus sito celebrare velit, necessum est habeat se perinde ac si propriâ in Ecclesiâ versaretur; proindeque ut in fermentato Græcus, Latinus in azymo sacris operetur.

Sed an licebit fermentato uti ne populus festo

die careat Missâ, aut æger viatico, aut mutilum maneat sacrificium, putà si consecratâ in pago utrâque specie, detegatur corruptam esse speciem panis, vel alius à fermentato haberi possit.

R. 1°. illicitum id esse in utroque priori casu; quia alioqui pares ob causas liceret Sacerdoti sacris vestibus destituto sacrum facere, quod nemo admittit.

R. 2°. aliter statuendum pro tertio casu; quia sacrificii integritas longè prævalet circumstantiæ accidentali; quâ etiam de causâ sacrificium à pranso perfici potest: unde non modò insons foret qui tunc uteretur fermentato, sed & sons qui non uteretur.

Obj. Is solùm panis Eucharistiæ materia esse potest, qui usualis fuerit; porrò nullibi usualis est panis azymus. R. dist. maj. Qui usualis fuerit, id est, quo homines tanquam pane propriè & simpliciter dicto uti possint, C. id est, quo frequentiùs uti consueverint, N. Certè non desunt amplissimæ Regiones ubi rarior sit triticei panis usus, imò ubi vix in usu sit panis quo utuntur Græci & Latini; nec ideo tamen alio hîc uti licet pane quàm triticeo. Is ergo panis usualis est, quo per se tanquam vero pane uti possumus, non quo *per accidens* utimur ut suaviori. Quamquam non adeò olim insolens fuit azymorum usus, ac nunc est: iis enim nec raró utebantur Romani, aliique plures, prout animadvertit Card. Bona.

Quæres an primæva Ecclesia in azymis consecraverit. Pro responsione sit

CONCLUSIO III. Frequentior fuit ab initio in Ecclesiâ Latinâ, præcipuè verò Romanâ, azymi panis quàm fermentati usus ad consecrationem.

Prob. 1°. quia interrogati à Constantino Imperatore Legati, qui Agathonis nomine Concilio sexto Generali præfuerunt, *qualiter Romana Ecclesia de sacrificio corporis & sanguinis D. N. J. C. ordinem teneret;* Responderunt: *In calice Domini non debet offerri solum vinum, sed aquâ mixtum.... Oblatio verò, quæ in sacrificium altaris offertur,*

nullam commixtionem aut corruptionem fermenti debet habere, &c. ità refert Humbertus Card. in Resp. ad Nicetam Pectoratum, ubi sic prosequitur: *Tunc placuit primo Principi Constantino hanc Traditionem Sedis Apostolicae.* Unde jam liquet, 1°. R. Ecclesiam septimo seculo in azymis, & quidem solis consecrasse, proindeque convellitur radicitùs opinio Sirmondi, qui negat Ecclesiam Latinam azymis ante Photii schisma usam esse. Liquet 2°. hunc azymi usum in eâdem Ecclesiâ constantem fuisse; tùm quia est haec traditio antiquorum saltem octo secula; tùm quia non hîc recentem aliquam exponunt traditionem Legati, sed antiquam, eique similem ex quâ offerri debet aqua vino mixta: haec autem indubiè manavit ab Apostolis.

Baron. Tom. XI.

Prob. 2°. ex S. Leone IX. Ep. 1. ad Michaëlem Coerularium, ubi azymi panis usus ad B. Petrum refertur. Idem S. Leo Ep. 2. *Quis non stupeat, quòd post tot sanctos & orthodoxos Patres, per* 1020. *à passione Salvatoris annos, novus calumniator Ecclesiae Latinorum emerserit, anathematizans omnes — quicumque participarentur Sacramentorum ex azymis.* Hîc habes 1°. azymorum praxim è B. Petri institutione manare: 2°. eamdem, per decem secula in Ecclesiâ R. viguisse; 3°. eamdem si non à Patribus omnibus servatam, at certè ab eorum nullo reprehensam fuisse. Cui porrò notior esse potuit R. Ecclesiae usus, quàm viro profundae scientiae, qui ut eum contra Graecos tueretur, nihil operae & studii omittere debuit?

Act. 2.

Obj. 2°. Consuevere fideles primaevos quotidie per domos fregisse panem, id est Eucharistiam. Constat insuper Sacerdotes, vel continuis in carceribus, vel in cryptis aut speluncis latitare coactos sacra celebrasse: atqui vix utrumque aliò quàm obvio, proindeque fermentato pane praestare potuerunt: ergo.

R. neg. min. Si enim in azymis consecranda fuerit Eucharistia, indubiè sollicitè fuere primi Fideles, nè ea vel sibi deficerent, vel iis qui in carceribus

inclusi erant: neque huc difficilius fuit azyma, quàm vinum aut delicatiores cibos invehere. Et verò Sacramenti reverentia utcumque exigebat, ut non communi & quodlibet indiscriminatim pane conficeretur, nè hinc facilius in contemptum veniret apud Gentiles, & Judæos ad fidem recèns conversos, qui non nisi electa & singulari studio præparata in sacrificium offerre consueverant.

Obj. 2°. Vetus in Ecclesia mos fuit ut Fideles panem & vinum ad sacrificii materiam deferrent: atqui Fideles non alium, quàm quo passim vescerentur, ac proin fermentatum deferebant, ut patet ex S. Ambrosio, qui L. 4. de Sacram. c. 4. dubium præsentiæ realis Christianum sic inducit loquentem: *Tu fortè dicis: Meus est panis usitatus: meus*, inquam, quia obtuli; *usitatus*, quia non alio vescor; ergo. R. neg. min. namque Fideles ipso Hincmari Remensis tempore panes ad Eucharistiam offerebant; & tamen offerebant azymos. Quin & morem hunc in Armoricis perseverantem vidit ipse Sirmondus.

Nec obest id quod objicitur ex Ambrosio, 1°. quia azymorum usus olim, & Mediolani fortè, frequentior erat, quàm nunc sit: unde Humbertus in Respons. ad Cœrularium: *Azyma*, inquit, *ad communes usus hominum & ceterorum animalium transeunt*; 2°. quia in objectione contra realem præsentiam, qualem sibi proponit Ambrosius, & quæ cum exageratione quâdam proponi debet, panis non tam ratione modi, quàm ratione substantiæ spectatur: porrò usitati panis eadem est quæ azymi materia.

CONCLUSIO IV. Nullâ firmâ ratione probari potest Orientales Ecclesias ab Apostolorum ævo fermentatum consecrasse.

Prob. Ex dictis. Christus indubiè consecravit in azymo: atqui Orientem totum jam ab initio exemplum Christi neglexisse, res est quæ vix credi *queat*, *nec* credenda sit, nisi validissimis probatio-

nibus demonstretur, quæ profectò hîc desunt, ut prolixiori nostro Tractatu ostendimus.

§. II. *De materiâ Calicis.*

Expendam 1°. an vinum necessaria sit calicis materia; 2°. an ei aquam immisceri oporteat; 3°. quo jure; 4°. quâ necessitate; 5°. quâ quantitate; 6°. an aqua hæc convertatur in sanguinem Christi.

Conclusio I. Vinum necessaria est calicis materia.

Prob. 1°. quia in Evangelio dicitur Christum accepisse calicem, eumque benedictum dedisse Discipulis: atqui in phrasi Scripturæ & usu consueto, calicis nomine non intelligitur aqua, multoque minùs lac aut mel, ut aliqui delirârunt; ergo vinum simpliciter dictum, adeoque vitigineum.

Prob. 2°. ex recensitis suprà Patribus, qui omnes docent Christum vinum in sanguinem suum convertisse.

Hinc deduces 1°. succum qui ex pomis, piris, cerasis, malogranatis exprimitur, non esse materiam calicis: quia etsi aliquam vini speciem, imò & quandoque nomen habet, non tamen ejus substantiam; unde non magis dicitur vinum simpliciter, quàm panis ex hordeo confectus, simpliciter dicatur panis.

2°. Nec ejusdem calicis materiam esse liquorem in uvis inclusum; tum quia nec dicitur vinum, sed botrus vel racemus; tum quia non se habet per modum potûs, sed per modum edulii; unde uvas manducasse dicimur, non bibisse; tum quia non potest designari per pronomen *hoc*: neque enim ostenso botro dici magis potest, *Hoc est vinum*, quàm ostensâ olivâ dici possit, *Hoc est oleum*.

3°. Nec consecrationis materiam esse, seu * defrutum, seu * agrestum, seu acetum; quia hæc vel à vino specie differunt, vel morali hominum æstimatione non reputantur vinum. Unde quod docet Innocentius III. *Vinum acidum, quod appellatur*

* *Vin cuit.*
* *Verjus.*

acetum, *si in sacrificium offeratur*, valere ad consecrationem, de vino nondum plenè in acetum verso, sed proximè convertendo intelligi debet.

4°. Valere consecrationem musti, seu vini recèns ex uvis expressi; tum quia simpliciter dicitur vinum ut Luc. 5. *Nemo mittit vinum novum in utres veteres;* tum quia à meraciori vino non discrepat nisi secundùm magis & minùs, caloris, v. g.

5°. Nihil ad consecrationem interesse an ea fiat in vino hujus vel illius Regionis, saporis, vel pretii: quia tametsi varia vina, ut Hispanum & Gallicum penes speciem differre supponerentur; horum tamen quodlibet est verum vinum de vite, ejusque essentiam participat. His tamen in locis haud facilè consecrandum in vino Hispanico, propter varias œnopolarum fraudes, qui ut vina multiplicent, extranea multa iisdem addere consueverunt. Si tamen Italico vino Gallicum vel Hispanum miscueris, stabit consecrationis materia; etsi non stet in pane quem partim ex tritico, partim ex alio quolibet semine confeceris, nempe quod ex his exurgit, non est panis simpliciter; quod autem ex variis vinis constat, est simpliciter vinum.

Sed quid si consecretur vinum constrictum gelu?

R. In primis illud à consecratione jam peracta non excidere; quia non excideret ab intrinseca ratione vini, si consecratum non esset: Tandiu porrò manet sanguis Christi, quandiu maneret vinum, nisi consecratum esset: unde præcipit Missale Romanum, ut congelatæ species liquefiant, & à Ministro deinceps sumantur ut consecratæ.

R. 2°. Dubiam admodum esse vini omnino congelati consecrationem: quia juxta communem loquendi usum, corpus omninò densatum gelu, nec aqua, nec vinum dicitur, sed glacies. Quod si sola vini superficies gelu constricta sit, haud dubitem residuum liquidi consecrari validè, quia & vinum sit, & satis præsens. Monet tamen Suarez meliùs esse ut *vinum etiam post* oblationem, sed ante conse-

crationem congelatum, mutetur, & iterum fiat oblatio ac deinceps consecratio.

CONCLUSIO II. Vino consecrando aquam admisceri necessum est, non autem necessitate Sacramenti.

Prob. 1. pars, 1°. ex Conciliis Carthag. III. *vinum aquâ mixtum* offerri jubet; Trullanum an. 692. can. 32. Armenos vino aquam non miscentes expressè damnat; Triburiense an. 885. *Confirmamus*, inquit, *nè ullus sine commixtione vini & aquæ mysteria sacra perficiat.*

2°. ex Patribus. Justin. in Apol 2. *Affertur*, inquit, *præcipuo fratri panis & calix aquâ dilutus.* Cypr. Epist. 63. *A Domino instructi sumus, ut calicem Dominicum vino mixtum, secundùm quòd Dominus obtulit, offeramus.* Chrysostomus in Liturgia: *Facit* Diaconus *commixtionem, in calicem mittens vinum & aquam.*

Prob. 2. pars: Ideò aqua ad validam calicis consecrationem necessaria foret, quia vel eâ usus esset Christus, vel eâ utendum præcepisset: atqui neutro ex capite repeti potest prædicta necessitas. Non ex 1. Christus enim & in azynis, & plenâ jam nocte consecravit; neque tamen necessum est ut alterutro ritu consecretur. Non ex 2. nulla enim præcepti hujus habetur mentio seu in Scriptura, seu in Traditione. Neque verò si extaret divina lex de aquæ usu, hæc continuò consecrationis aliter factæ nullitatem inducere. Utique ènim divinâ lege cautum est nè Sacerdos immundus Eucharistiam conficiat: & tamen valet peracta ab impio Sacerdote consecratio. Atque hinc Missalium omnium Rubricæ, aquam, si fortè ante consecrationem omissa est, post consecrationem immisceri vetant, *quia non est de necessitate Sacramenti.*

Obj. contra 2. part. 1°. id Cyprian. Epist. 63. *Sic autem in sanctificando calice Domini offerri aqua sola non potest, quomodo nec vinum solum potest.... quando autem utrumque miscetur, tunc Sacramentum*

spiritale ac cæleste perficitur : sic verò calix Domini non est aqua sola, aut vinum solum, nisi utrumque sibi misceatur, quomodo nec corpus Domini potest esse farina sola, aut aquâ sola, nisi utrumque adunatum fuerit & copulatum, & panis unius compage solidatum. Unde : Non magis ; ex Cypriano, vinum solum offerri in calice potest, quam aqua sola : atqui aqua sola validè offerri non potest.

R. dist. maj. Non magis vinum solum offerri potest, id est, non magis per solum vinum repræsentati potest, id quod per calicis consecrationem repræsentari vult Ecclesia, C. non magis, id est, non magis conficitur sanguis Christi, N. Duo habet Eucharistia, 1°. quòd corpus & sanguinem Christi significet, & realiter contineat; 2°. quòd populi fidelis cum Christo unionem repræsentet. Prima significatio est Eucharistiæ essentialis; secunda ad integritatem ejus pertinet, non verò ad essentiam. Sublato vino tollitur prior, sublatâ aquâ posterior. Quòd autem tunc posterior sola tollatur, patet tum ex communi sensu Patrum, à quibus vel non recessit Cyprianus, vel meruit ut à se recedatur; tum ex ipso Cypriano, juxta quem, *si vinum tantùm quis offerat, sanguis Christi incipit esse;* licèt non ritè, quia *sine nobis.*

Inst. ex Cypriano. Eadem est vini cum aqua miscendi necessitas, quàm farinæ cum aqua miscendæ : atqui posterior hæc mixtio necessaria est necessitate Sacramenti; ergo & prior. R. dist. maj. Eadem est vini cum aqua miscendi necessitas; ut adæquatæ sint Sacramenti significationes, C. eadem est ut stet Sacramenti essentia, N. Itaque quemadmodum ut grana multa fidelium unitatem significent, necessum est ut mediante aquâ totum unum efficiant; sic ut per calicem repræsentetur unio fidelis populi cum Christo, necessum est duos in ipso misceri & confundi liquores. Verùm non ideo par est utriusque conditio. Panis enim qui ex granis pluribus aquâ minimè delibutis constaret, nec verus esset panis, nec proin ad

Eucharistiæ consecrationem sufficeret : contrà verò vinum sine aqua totam habet vini rationem, & ideò solum consecrari validè potest.

Obj. 2°. In Sacramentis quod est necessarium necessitate præcepti divini, necessarium est necessitate Sacramenti : atqui aquæ mixtio ex divino præcepto necessaria est ; prout docent Justinus, Cyprian. &c. R. datâ, non concessâ maj. quia aliud est à Christo quidpiam præcipi, aliud id sub nullitatis pœnâ præcipi. Sic enim jussit antè doceri gentes, quàm baptisarentur, nec tamen Baptismati indoctis collato suam abstulit validitatem. R. inquam, dist. min. Mixtio aquæ necessaria est ex divino præcepto largiùs sumpto, C. sumpto strictiori sensu, N. Itaque quod fecit Christis exemplum dando quod sequeremur, non ineptè præceptum vocari potest ; & sic quadragesimale jejunium à S. Leone *divinæ institutionis* esse dicitur. At hujusmodi præcepta dum etiam obligant sub gravi, non ideo actûs contrà facti nullitatem inducunt ; secundùm id S. Bernardi Ep. 69. *Aliud est non bene quidquam fieri, & aliud nec fieri.*

Obj. 3°. ex citatâ pluries Aug. regulâ : *Quod universa tenet Ecclesia,* ut est aquæ mixtio, *nec Conciliis institutum est, nonnisi autoritate Apostolicâ traditum re ctissimè creditur :* atqui, ait Tertull. *Apostoli à Christo acceperunt, sicut Christus à Deo.* R. dist. min. relativè ad præsentem materiam ; Apostoli acceperunt à Christo velut exemplum quod sequi oporteat sub pœna peccati, C. velut legem quæ obliget sub pœna nullitatis, N. Solutionem dant hæc R. Catechismi verba, 2. p. n. 7. *Quamvis aquæ miscendæ ità graves rationes sint, ut eam sine peccato mortali prætermitere non liceat ; ea tamen si desit, Sacramentum constare potest :* cur porrò ? quia sicut azymi exemplum dedit Christus, nec tamen fermentati usum irritavit, sic à pari.

Quæres 1°. cujus speciei & quantitatis aquam vino misceri necessum sit.

R. ad 1. aquam hanc debere esse naturalem, tum

quia si quam ut pro Orientalium more fecisse creditur, vino miscuerit Christus, utique naturalem; tum quia quam misceri jubens Concilia & Patres, hanc simpliciter aquam vocant: aqua autem simpliciter dicta est elementaris.

R. ad 2. his Eugenii IV. verbis: *Vino ante consecrationem aqua modicissima admisceri solet.* Monet tamen P. Le Brun, *Scrupuli expertem esse debere, qui tertiam solùm aquæ partem offerendo vino miscuerit;* præsertim cùm generoso vino utitur; nec vereri est, nè in viâ vel caveâ baptisatum fuerit.

Tom. 1. p. 309.

Sed quid si plus aquæ adhibitum fuerit quàm vini, eritne irrita consecratio? R. ad minus dubiam fore. Eucharistia enim ex vino simpliciter dicto confici debet: atqui ubi est aqua *ad æquipondium vini*, jam non est vinum simpliciter dictum, sed mixtum aliquod proprio nomine carens; sicut ubi est compositum ex tritico & hordeo, jam non est panis simpliciter. Nec obest quòd aquam à vino separare queant chymici, quia posset etiam, saltèm divinitùs, separari id quod triticeum est ab hordaceo.

Quæres 2°. an materia consecranda, Ministro præsens esse debeat physicè, ita ut manibus, aut saltèm oculis attingi possit; an solùm moraliter; ità ut licèt actu non cadat sub sensum, in eo tamen sit loco, ubi à consecrante demonstrari possit & percipi, si non in se, saltèm in aliquo, vel ipsi conjuncto, vel ad eam continendam ordinato: quemadmodum ostensâ crumenâ, ostendi censetur argentum quod in ea continetur.

R. 1°. requiri ut materia præsens sit consecranti. Ratio est, quia id exigit veritas formæ: istæ enim particulæ *hoc* & *hic* demonstrativæ sunt; nihil autem demonstrari potest, nisi moraliter saltèm præsens sit demonstranti.

R. 2°. nec requiri, nec sufficere præsentiam physicam: 1°. quidem non requiritur. Consecrari enim validè possunt formulæ quæ vel sub aliorumt cumulo latitent; vel in pixide includantur: & eæ amen cùm

nec videri nec tangi queant, physicè præsentes non sunt, 2°. nec sufficit. Alioqui enim distans uno milliari panis, qui vel suâ quantitate, vel mediis perspiciliis videretur, consecrari posset; quod & absurdum est, & malè cohæret cum forma, *Hoc est corpus meum*, quæ aliquid longè magis præsens significat. Profectò quæ à nobis tantoperè distant, pronomine *illud*, non autem pronomine *hoc* demonstrantur.

R. 3°. requiri & sufficere præsentiam moralem; cùm enim aliqua requiratur præsentia, ut indicant particulæ *hoc* & *hic*; nec aliunde requiratur aut sufficiat præsentia physica, necessaria est & sufficit præsentia moralis.

Hîc autem advertendum, ad moralem præsentiam materiæ non requiri, 1°. ut verba ad eam physicè perveniant, quandoquidem absque illâ vocis diffusione verè & juxta moralem loquendi usum dicitur: *Hoc est corpus meum*; 2°. ut materia actu aliquo sensu percipiatur, unde valet tum vini in calice cooperto, tum hostiæ vel in pixide clausæ (*), vel in corporali involutæ; tum etiam quæ à cæco Sacerdote fit consecratio. Tametsi enim rarum est, & esse debet, ut cæco sacrum facere liceat, id tamen quandoque concessum est, ut Hincmaro Laudunensi à Joanne VIII. in Concilio Tricassino.

Quæres 3°. an materia per intentionem consecrantis determinata esse debeat. R. affirm. 1°. quia voces *hoc* & *hic* ex se certi quid & fixi demonstrant: fixum autem esse nequit quod indeterminatum est; 2°. quia sicut non consecrat Sacerdos nisi consecrare intendat; sic nec certam materiam consecrat, nisi hanc præ aliâ consecrare intendat. Alioqui enim omnes quæ super altari, præsertim in Festo Natalis Christi, reponuntur formulas jam à prima Missa consecraret; quod absurdum est.

(*) Monent quidem Rubricæ ut ante Offertorium aperiatur pixis: verùm apertio hæc non est necessaria necessitate *Sacramenti*, sed præcepti.

Hinc non consecrat, 1°. qui ex decem hostiis præsentibus vult solùm consecrare novem, non designando quam excludere intendit; 2°. qui mediam solùm, tertiamve hostiæ partem consecrare vult, non determinando quam consecrare nolit.

Si formulis jam consecratis miscerentur non consecratæ, possent eæ consecrari, ad quod satis foret, ut moraliter præsentes essent, velletque Sacerdos id totum consecrare quod nondum consecratum fuisset. Nec obest quod distinctè demonstrari nequeant formulæ consecrandæ; namque Sacerdos in secundâ & tertiâ Natalis Domini Missâ vinum reliquiis sanguinis in priori Missâ consecrati mixtum consecrat, nec tamen consecratas partes à non consecratis discernere valet. Cavendum tamen nè consecratis misceantur non consecrata. Unde improbanda eorum praxis, qui citra causam, superstitibus in pixide, quam purificare negligunt, particulis, hostias non consecratas admiscent.

Ceterùm hîc sufficit determinatio virtualis, quam habet, 1°. qui ab initio consecrare voluit formulam, quæ sibi deinceps inter consecrandum excidit à memoria; 2°. qui licèt actu de hâc vel illâ formulâ non cogitaverit, id tamen omne consecrare voluit quod ritè sibi ad consecrandum offerretur. Quapropter qui duas manu hostias tenet, ratus se unam tantùm habere, aut qui sex sibi oblatas credit, cùm oblatæ fuerint plures, cunctas validè consecrat: quia error iste speculativus non obest intentioni practicæ id omne consecrandi quod ritè offertur ad consecrationem, secundum id Rubricæ: *Quilibet Sacerdos semper intentionem habere debet consecrandi eas omnes formulas, quas ante consecrandum positas habet.*

Quæres 4°. quid sentiendum de vini guttis quæ calici à reliquo continuo divisæ inhærent.

R. 1°. eas quæ casu extra oram calicis fluxêre, non consecrari; quia id non intendit Minister, nec sine gravi *piaculo* intendere posset.

R. 2°. dubium esse inter Doctores, an quæ cupæ interiori adhærent, consecrentur; quia dubium est an intendi debeat earum consecratio; an ejus solùm materiæ quæ in calice sit per modum continui. De hoc nobis pauca hæc statuenda videntur: 1°. curare debet Sacerdos, citra scrupulum tamen, ut quidquid à continuo divisum est abstergat, idemque servandum erga majores saltèm hostias, quæ levi manu à particulis malè adhærentibus solvi debent; 2°. intendi posse videtur consecratio guttæ omnis quæ ante communionem reliquo continuo accessura sit per modum unius: 3°. aut saltem volendum id quod nos velle vult Christus; cùm autem tunc dubium maneat an eæ particulæ in Christi sanguinem convertantur, cavendum erit Ministro nè eas post consecrationem abstergat, quia fortè Christi sanguinem abstergeret. Eas igitur cum aliis speciebus indubiè consecratis sumet, parum sollicitus de periculo frangendi jejunii naturalis, si fortè guttas minimè consecratas priùs sumat quàm sanguinem: cùm in ejusmodi circumstantiis, humano modo, non in rigore metaphysico agendum sit, reverentiaque guttulis illis probabiliter consecratis debita magis consideranda sit, quàm sollicitudo illa.

Quæres 5°. an & quo jure necessaria sit utriusque speciei consecratio. R. eam haud necessariam esse necessitate Sacramenti, esse tamen necessariam necessitate præcepti divini, in quo Ecclesia dispensare non possit.

Prob. 1. pars: tum ex praxi fidelium, qui ante calicis consecrationem corpus Christi adorant; tum quia verba practica statim operantur ut prolata sunt, nisi aliter constituerit Deus: atqui verba quibus consecratur panis practica sunt: neque eorum effectum à sequentibus verbis Christus pendere voluit.

Prob. 2. Pars; quia ex Trident. sess. 22. c. 1. Christus per verba istæc: *Hoc facite in meam commemorationem*, id *ab Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus* fieri *præcepit* quod ipse fecerat: ipse

autem sub utraque specie consecravit. Sanè ea Ecclesiæ lex adeo urget, ut Sacerdos qui vini loco aquam sumpsit, vinum reponere, offerre, consecrare & sumere jubeatur in Rubricis, quæ integritatis Sacramenti & sacrificii legem legi jejunii anteponunt.

Prob. 3. pars. Quæ juris sunt divini relaxari non possunt, nisi id permiserit Deus: atqui consecratio utriusque speciei ità est divini juris, ut nec Scriptura nec Traditio ullam hîc dispensandi facultatem exhibeant; ergo.

Obj. 1°. Potest & debet Sacerdos à consecrando vino abstinere, si post consecrationem hostiæ, ipsum advertat venenatum esse, sibive ob impendentem templi ruinam legitimè timeat; ergo & fieri potest ut in aliquo casu Papa dispensare possit.

R. neg. conseq. ideo enim in assignatis casibus potest Minister mutilum efficere sacrificium, quia secluso Religionis contemptu noluit Deus ut positivæ id genus leges cum vitæ dispendio obligarent: at nullibi legitur voluisse ut tale quid permitteret Ecclesia ob causas quæ aliarum dispensationum motiva esse solent.

Obj. 2°. Potest Ecclesia, ex Trid. sess. 21. c. 2. *in Sacramentorum dispensatione, salvâ illorum substantiâ ea statuere vel mutare, quæ suscipientium utilitati magis expedire* judicaverit: atqui si unica consecraretur species, salva maneret Eucharistia; aliunde verò in moribundo quandoque expediret; ergo R. dist. min. salva maneret Eucharistia in ratione Sacramenti, C. sacrificii, N. Porrò sacrificii integritas tantæ est considerationis, ut huic cedere debeat utilitas privata morientis, quæ minoribus aliquando causis cedit, ut in Gallia patet de iis qui ultimo afficiendi sunt supplicio.

Quæres 6°. utrum aqua vino immixta convertatur in sanguinem. R. affirmat. 1°. quia ex Trid. non remanent nisi species vini post consecrationem: atqui falsum id esset si aqua non transubstantiaretur; 2°. quia Christus universaliter & indistinctè dixit:

Hic est sanguis meus: atqui propositionis hujus rigorosa veritas exigere videtur, ut sanguis esset quidquid erat in calice; 3°. quia id expressè docent Patres. Sic Hieron. in c. 14. Marci: *Format* Christus *sanguinem suum in calice vino & aquâ mixtis, ut alio purgemur à vitiis, alio redimamur à pœnis*: atqui si maneret aqua, non formaret Christus sanguinem suum ex aqua & vino, sed ex vino solo.

Quæres 7°. an aqua priùs in vinum convertatur, quàm in sanguinem. R. negat. & dico aquam in sanguinem immediatè converti: 1°: quia Patres suprà passim citati, ut certum quid docent *ex vino & aquâ fieri sanguinem*: atqui hoc nec verè satis, nec ut certum docere possent: si aqua priùs in vinum convertenda esset, tum quia in hac hypothesi, non aqua, sed vinum solum fieret sanguis Christi; sicque non magis dici posset ex aqua factum sanguinem, quam dici possit * B. Prudentium in aqua consecrasse, quia in vino ex aqua Sequanæ per miraculum inter S. Marcelli manus facto consecraverit; tum quia à consecratione calicis factâ seu per Christum, seu per eos qui SS. Jacobi & Basilii Liturgiam sequentes, aquam vino statim ante consecrationem admiscent, haud satis effluxit temporis ut tertia aquæ pars in vini substantiam converteretur: quod hodieque contingit, cùm quis in ipso consecrationis articulo aquam miscet, vel quia tempore Offertorii miscere oblitus fuerit; vel quia in ipsâ calicis sumptione animadvertit porrectam sibi vini loco aquam; cui, denuò consecraturus vinum cum aqua substituere debet. Atqui tamen in his casibus unanimis fidelium opinio pro consecrato habet quidquid continetur in calice; neque unquam docuêre Patres rem aliquando esse, aliquando non; ergo decisionem tam firmam ab incertâ admodum aquæ in vinum conversionis opinione, non repetierunt, sed à duplici hoc principio, videlicet & Christum cum vino aquam fudisse in calicem, & de eo omni quod in calice contineretur, dixisse: *Hic est sanguis meus*.

Offic. f. die ov.

2°. Quia

2°. Quia aquæ in vinum conversionem Physici, Chymici, Medici, nedum naturaliter possibilem fateantur, repugnare uno calculo contendunt. Docent scilicet elementa, quæcumque tandem eorum fiat in metallis, salibusve aut liquoribus attritio, mixtio & resolutio, nunquam in se se invicem transmutari. Etverò unumquodque ex iis constat in quæ resolvitur: atqui mixta quæcumque, ut vinum limphatum, in aquam & vinum resolvuntur. Aqua enim, tametsi diu permixta vino, in eoque concocta & macerata, ab ipso separari potest, & reapsè separatur: atque ad id solâ opus est junci medullâ, spongiâve oleo delibutâ, vel vase ex hedera confecto, cujus è poris aqua, vino solo remanente, quasi ad oculum guttatim effluere conspicitur.

Obj. 1°. Illud solùm in sanguinem immediatè converti potest, quod est materia calicis: atqui solum vinum.... Prob. min. ex Flor. ubi *materia calicis est vinum de vite.* Addit quidem, *cui aqua admisceri debet*, at per hoc ostendit aquam non esse materiam, sed aliquid quod ad cæremoniam admiscetur materiæ; aliàs materiam dixisset esse vinum & aquam, sicut Confirmationis materiam dixit esse oleum & balsamum. Etverò Trid. expressè tradens materiam calicis, de vino tantùm loquitur, de aqua nè obiter quidem.

R. ad 1. dist. min. Vinum solum est calicis materia, quia in vino solo consecrari validè potest, C. quia aqua non potest per se consecrari cum vino, N.

Nec nocet id quod additur ex Flor. si enim non expressè asseruit aquam verti in sanguinem, non etiam id negavit, imò nec potuisset negare, nisi contradicendo Patribus bene multis, qui ex aqua fieri sanguinem asseruêre. Neque necessum fuit ut materiam calicis diceret *in recto* vinum esse & aquam: imò fuisset id nonnihil periculosum; quia sic reprobari credita esset quoad substantiam consecratio Armenorum, qui vinum hactenùs aquâ non temperaverant.

Ad 1. confirm. non sfluit de aqua Tridentinum; quia hanc in sanguinem immediatè verti non crediderit, sed quia, omissis Scholasticorum disceptationibus, eam solùm materiam definire voluit, quæ & sufficiens sit & omnino necessaria.

Obj. 2°. Non potest Ecclesia facere materiam Sacramenti: atqui si aqua sit cum vino materia calicis, fecit Ecclesia materiam Sacramenti. Christus enim, juxta nos, nec aquam calicis materiam fecit, nec præcepit necessariò adhibendam; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad. 2. neg. antec. Christus enim pro consecrationis materiâ instituit vinum usuale: atqui vinum usuale tam potest aquâ temperatum esse, quàm purum; ergo Christus ipse aquam fecit materiam calicis; materiam dico, non quæ essentialitr requiratur, sed quæ verè consecrari possit.

CAPUT QUARTUM.

De formâ Eucharistiæ.

PRima quæ hic obversatur difficultas in eo est, an Chrîstus per verba, *Hoc est corpus meum*, &c. Eucharistiam consecraverit. Negaverunt antiqui plures, quorum alii eum solo voluntatis nutu, alii solâ exteriori panis benedictione consecrasse volunt: adeò ut formam quidem tradiderit quâ consecrarent Ministri ejus,, sed sine quâ ipse consecraverit. Aliter passim censent Theologi; quia aliter censisse videntur PP. Sic Tertull. L. 4. contra Marcion. *Acceptum panem, & distributum Discipulis, corpus suum illum fecit, Hoc est corpus meum dicendo.* Chrif. Hom. 2. in 2. Timoth. *Quemadmodum verba quæ locutus est Christus, eadem sunt quæ Sacerdotes nunc quoquè pronuntiant, ità & oblatio eadem est.* Ubi manifestè supponit S. Præsul, consecrationem eodem ritu à Christo factam esse,

quo nunc fit à Sacerdotibus; ac proinde *per verba quæ locutus est.* S. Joannes Damasc. L. 4. de fide c. 14. *Sicut Deus dicendo, Fiat lux, fecit lucem, ità dicendo, Hoc est corpus meum, Hic est sanguis meus, perfecit hoc Sacramentum.*

At, inquies, Christus panem benedicendo nulla protulit verba: atqui Christus panem benedicendo consecravit, neque enim sterilis & otiosa fuit benedictio ipsius; ergo Christus non per verba, sed per benedictionem solam consecravit. R. neg. min. citati enim Patres Christum per verba benedictione posteriora consecrasse docent. Neque ideò inanis fuit benedictio verbis prævia: hæc enim vel fuit indicium orationis, per quam Christus Patris potentiam invocaverit, prout facere consueverat, quoties insignis cujusdam miraculi perpetrationem meditabatur, vel erat prævia panis & vini destinatio ad mox futuram Sacramenti conditionem; cujusmodi ea est quæ aquæ impendi solet antequàm ad Baptismi usum assumatur: atqui neutro sensu sterilis esse potuit; sicut nec sterilis fuit oratio supra Lazarum fusa, etsi is per eam suscitatus non est, sed tantùm per efficax istud mandatum: *Lazare veni foras.*

Insistes: Verba rei jam præsentis assertoria, illam non producunt, sed supponunt productam: atqui Christi, verba, *Hoc est*, &c. assertoria sunt corporis jam præsentis; ergo. R. dist. maj. verba assertoria speculativè, C. practicè, N. Porrò Christi verba practicè assertoria fuisse liquet, tum ex Patribus, qui panem in Corpus Christi per ea conversum fuisse docent; tum ex ipsa Sacramentorum constitutione, in quibus verba id quod significant operantur. Et certè hæc Christi verba, seu ad Regulum, Joan. 4. *Filius tuus vivit*, seu ad Paralyticum, Marci, 2. *Fili, dimituntur tibi peccata tua*, dubio procul assertoria erant: atqui tamen utraque id fecerunt, quod enuntiabant; ergo à pari.

Quod objiciunt aliqui, Christum verè consecrasse apud Emaüs, cùm *accepit panem & benedixit, ac fregit,*

nec ulla tamen protulisse verba, nullius est momenti; 1°. quia Christus non sic verborum legi à se constitutæ alligatus erat, ut ab ea eximere se non posset. Potuit ergo quandoque cum verbis, quandoque autem sine verbis consecrare, 2°. quia multò probabilius est, Christum iisdem in consecrando apud Emaüs pane usum esse verbis, quibus paulò antè in instituenda Eucharistia usus erat; id autem à Luca prætermissum fuisse, quia satis colligebatur ex iis quæ dixerat cap. 22. ubi fusè recensetur Sacramenti nostri institutio. Responsionem hanc insigniter confirmat id quod ibidem scribit Evangelista, nimirum apertos fuisse Discipulorum oculos *in fractione panis*. Enimverò si acceptum panem nulla proferendo verba benedixisset, fregisset, ac porrexisset, nihil præter solitum Judæorum morem egisset, nec proin seipsum manifestasset Discipulis. His præmissis videndum jam quæ sit tum panis, tum vini consecrandi forma.

§. I. *De forma panis consecrandi.*

Duplex hîc occurrit difficultas; altera quæ vini perinde ac panis consecrationem respicit; altera, quæ nonnisi ad panem spectat.

Ut intelligatur prima revocandum est in mentem, apud Latinos ante verba hæc, *Qui pridie quam pateretur*, &c. fundi à Sacerdote orationem hanc, *Ut nobis corpus & sanguis fiat dilectissimi Filii tui D. N. J. C.* Eandem hanc orationem, quam deinceps brevitatis causâ designabimus *invocationis* nomine, aliis paulò verbis habent Orientales Ecclesiæ; at eam nonnisi post pronuntiata, satis longo anteà tempore, consecrationis, ut loqui consuevimus, verba, recitant: unde sequi videtur, institutionis verba ad consecrationem per se sola non sufficere. Et id reipsa docent Christoph. à Capite Fontium, Ambr. Catharinus, & præ ceteris R. P. Petrus le Brun è Congreg. Oratorii, quem vividè sed & urbanè confutavit R. P. G. H. Bougeant S. J. in

Opere cui titulus : *Refutation de la Dissertation du R. P. le Brun*, ubi & subindicat Brunii opinionem malè congruere fidei. Notam hanc durè tulit Brunius ; unde opinionis suæ defensionem à Parisiensibus Doctoribus 37. quos inter primas tenet doctiss. Tournelyus, approbari curavit. Ab hac difficultate facilè se expediunt Calviniani plures, qui cum Bucero nullis ad consecrationem verbis opus esse contendunt ; quia jusserit Dominus panem frangi & manducari, non autem super eum dici, *Hoc est corpus meum* ; sed malè, ut statim patebit. Sit

Conclusio I. Ad Eucharistiæ consecrationem certa verba requiruntur.

Prob. quia ubique semper in Ecclesia retentum est, nec ab ullo institutum Concilio, ut certis verbis conficeretur Eucharistia. Unde Aug. L. 20. contra Faustum c. 13. *Panis & calix certâ consecratione mysticus fit nobis*, quatenùs scilicet *accedit verbum ad elementum, & fit sacramentum*, ut tradit idem S. Doctor. Concinunt ceteri Patres, quos passim in Operis decursu citavimus. Sic Gregorius Nyss. in Orat. Catech. *Panis statim per verbum in corpus mutatur, ut dictum est à Verbo : Hoc est corpus meum.* Sic Chrysost. suprà p. 346. &c. Hinc jure à pluribus Galliarum Episcopis proscripta est hæc P. le Courrayer propositio : *C'est un abus que d'attacher la forme des Sacremens à certaines paroles exclusivement aux autres, & de croire que le reste des prieres ne concourt point à la production du même effet.*

At, inquies, nullibi scriptum est à Sacerdotibus pronuntianda esse verba ista : *Hoc est corpus meum* ; ergo sufficit panem benedici & frangi. R. neg. ant. 1°. enim illud Christi, *Hoc facite*, præcipit ut totam ejus actionem imitemur : atqui Christus non tantùm panem benedixit & fregit, sed & certa super ipsum verba pronuntiavit ; ergo. 2°. verba hæc pronuntianda esse docent, semperque docuerunt in Liturgiis suis, in Conciliis item, & in Patrum Scriptis Ecclesiæ omnes. Quod autem ubique gen-

tium pro necessario habitum est, quis in fide Buceri superfluum júdicet?

CONCLUSIO II. Consecratio solis Christi verbis peragitur: unde invocatio haud necessaria est necessitate Sacramenti. Est contra Græcos, eorumque vindicem Brunium.

Prob. 1°. Verba quibus consecravit Christus, ad consecrationem etiamnum sufficere debent, nisi constet præcepisse Christum, ut iis necessariò adderetur oratio invocativa: atqui & Christus per sola Evangelica verba consecravit, ut cum Latinis penè omnibus fatentur ipsi passim Græci; & nullibi unquam præcepit ut verbis suis deinceps adderetur invocatio, multòque minus ut adderetur tanquam ad Sacramenti validitatem necessaria; ergo.

Prob. 2°. Verba Christi id efficiunt per se sola, quod per se sola plenè significant; alioqui falsa essent: atqui verba Christi per se sola plenè & apertè actualem corporis & sanguinis præsentiam significant; ergo eam per se sola efficiunt. Porrò non efficerent præsentiam actualem in systemate Græcorum, sed necessario suspensam, donec prolata fuerit, quæ diù post profertur invocatio; ergo.

Prob. 3°. ex Patribus. Justinus Apolog. 2. docet confici *Eucharistiam per preces ab ipso Verbo Dei profectas*: atqui preces per quas orat Sacerdos ut *fiat* vel *nobis fiat* corpus Christi, humanæ sunt & ecclesiasticæ, non autem ab ipso Dei Verbo profectæ; præsertim autem in sensu Justini, qui per preces à Verbo Dei profectas, ea ibidem intelligit verba, quæ *Apostoli in Commentariis à se scriptis præcepisse sibi Jesum* tradiderunt; cùm *pane accepto* & actis gratiis dixit: *Hoc est corpus meum*, &c.

S. Iræneus L. 5. adv. hæres. c. 5. *Quando*, inquit, *& mixtus calix, & factus panis percipit verbum Dei, fit Eucharistia sanguinis & corporis Christi*: atqui nullum aliud in Eucharistiæ confectione occurrit Dei verbum, quàm istud: *Hoc*, vel *Hic est*, &c.

S. Chrysost. Hom. de proditione Judæ: *Sacerdos*

dicit, Hoc est corpus meum; hoc verbo proposita dona consecrantur: si hoc verbo; ergo non humanâ prece.

Prob. 4°. ex iis quæ in Florent. Concilio gesta fuêre, quæque, quia summi sunt in præsenti controversiâ ponderis, paulò fusiùs enucleanda sunt. Itaque cùm id unum Eugenio IV. esset in votis, ut definitâ tandem processione Spiritûs S. à Filio, discuterentur residua controversiæ capita de Rom. Pontificis primatu, de purgatorio, de azymis, & de consecrandæ Eucharistiæ formâ: interrogati deputati à Græcis Præsules, responderunt: *Nos Pater, Sanctissime, nullam habemus respondendi facultatem : tamen ex nobis ipsis* propriam sententiam proferemus. Hanc porrò circà præsens formæ consecratoriæ caput sic aperit Cariophilus: *De divino Sacrificio quæsitum est à Latinis, quomodo prolatis Christi verbis* : Accipite, &c. *& sacris donis* PER HÆC VERBA *sanctificatis, vos* Græci, *hanc posteà orationem additis* : & fac panem hunc, &c. *porrò hoc ità dissolutum est : Fateri nos diximus* PER HÆC *Christi* VERBA *transubstantiari sacrum panem, & fieri corpus Christi; sed posteà quemadmodum & ipsi* Latini *dicitis* : Jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui ad sublime altare tuum, *ità nos quoque oramus dicentes ut Spiritus sanctus descendat* SUPER NOS, & efficiat IN NOBIS *panem hunc pretiosum corpus Christi tui, transmutetque ipsa Spiritu sancto suo, ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remissionem peccatorum.*

Erant hæc dubio procul quæ Latinis omnino satisfacerent; sed quia præmonuerant Deputati, se suo tantùm, non autem aliorum Græciæ Præsulum nomine loquendi facultatem accepisse, institit Eugenius apud Ruthenum, Nicænum & Mytilenensem Episcopos, ut *quò* fieret *unio* SINE ULLO SCANDALO, *firma & stabilis*, explanarentur Articuli *de azymo, de purgatorio.... de materiæ sacramentalis consecratione*; quod quidem diu quoad postrema duo capita Græci renuerunt, quia verebantur, ut satis probabile est, nè si semel cum Latinis definiissent,

consecrationem solis Domini verbis peragi, Liturgias suas emendare rogarentur. Unde congregatis Episcopis suis Græcus Imperator Joannes Palæologus, de azymo quidem, de primatu Papæ & de additione particulæ *Filioque* disputari permisit, sed ità ut de *purgatorio, & consecratione munerum nihil omnino diceretur.* Id ubi audierunt Latini ab Eugenio deputati ad Imperatorem, *restiterunt dicentes: impossibile est uniri Ecclesiam, nisi hæ duæ controversiæ addantur de Purgatorio & de confectione sacrificii.*

Cariophil.

Annuit ægrè, sed tandem annuit Imperator: unde in pleno Latinorum, Græcorumque Conventu, Joannes de Turrecremata, exinde Cardinalis, celebrem hanc materiam pertractavit, non ut privatus Doctor, qui privatos suos sensus efferat, sed ut Concilii Theologus, qui Papæ, Latinorumque omnium sententiam promat & declaret. Is itaque agitatâ azymorum quæstione: *Venio*, inquit, *ad particulam, ubi tangitur forma consecrationis.... Pauca dicam, quia* NEMINEM CREDO VIRUM SAPIENTEM *qui non debeat suscipere hæc verba plena fide*, nimirum per ipsa Christi verba confici Eucharistiam. *Tangam autoritatem ad probandum, quòd* PER SOLA VERBA *Salvatoris conficiatur corpus Christi*, &c, *His dictis Papa his verbis usus est: Audivistis quæ dicta sunt ad complacentiam vestram, vobis morem gerendo, non autem ut* (quasi) *credamus vos omnes non ea tenere, ut nos, specialiter in consecratione corporis D. N. J. C. quod perficitur verbis Christi.... Viri sanctissimi.... omnes tenuerunt, quòd* SOLIS VERBIS *Domini conficeretur.... Et ideo rogamus caritates vestras, ut hanc cedulam*, (quâ quid de hac re tenendum sit, continetur,) *placeat* vobis *acceptare.*

Lab. T. 13. pag. 1143. A.

Biduo post, id est die 20. Junii rursus eadem mota est quæstio: tumque post multas hinc & inde disceptationes, *non puto*, ait Papa, *quòd aliquis sit* ITA PARUM INTELLIGENS, *quòd credat quòd possit confici corpus Christi aliter quàm per verba Salvatoris nostri. Rogo caritates vestras, ut videatis has rationes*

Cariophil.

& velitis conferre cum Imperatore, & *dare conclusionem huic sanctæ unioni.*

Die 26. Junii, Papa, cùm tempus inutiliter teri videret, sex ex utraque parte deputatos convenire: & de controversis capitibus differere curavit. Hujus porrò colloquii exitum sic renuntiavit postridie Julianus Cardinalis sanctæ Sabinæ: *Fuit exorta alia difficultas, quæ quasi perturbavit totum opus.... Nam nuntiato Domino nostro* Eugenio *quòd Græci in confectione Sacramenti certis aliis orationibus uterentur, visum est Sanctitati suæ, ut sciretur... an tenerent illas orationes esse de substantiâ consecrationis, & confessi sunt auditis rationibus nostris, quòd semper tenuerunt quòd solis verbis Dominicis conficeretur, & quòd putarent* ANATHEMA *qui aliud crederet. Fuit institutum ut hoc poneretur in definitione; dixerunt, quòd hoc non erat necessarium, imò si poneretur, Ecclesia ipsorum reciperet confusionem.* Et infrà *dixerunt Græci: Ad hoc ut sitis certi de credulitate nostra, videatis Joannem Chrysostomum, qui hoc clarè ponit, & sumus parati* PUBLICÈ CONFITERI, *quòd nos tenemus, sicut vos quòd in* SOLIS *verbis Dominicis conficitur.* Nihil deest isti Græcorum confessioni, eique multò minùs defuit, cùm *Imperator elegit decem primarios Archipræsules, cum quatuor crucigeris*, qui Græcorum sententiam in publicâ Sessione renuntiarent. Hi *Papam* invenerunt *sedentem cum Cardinalibus, circumfundente* eum *totâ Synodo Latinorum.... ac ut primùm os aperuit Nicænus* Metropolita, exinde Cardinalis Bessarion, *Julianus* Cardinalis sanctæ Sabinæ *altè vociferavit: Pronotarie, scribe.* Scripsit ergo Pronotarius *diligenter.* En porrò Nicæi verba non prout à Syropulo mendaciter & contradictoriè, sed prout in Actis Concilii referuntur, Edit. Lab. Pag. 1163.

Lab. T. 13. pag. 1160. & Syrop.

Beatissime & Sanctissime Pater..... quoniam ab omnibus SS. Doctoribus, maximè ab illo B. J. Chrysost. nos audivimus, verba Dominica esse quæ mutant & transsubstantiant panem in corpus Christi, &

vinum in sanguinem; & quod divina illa verba salvatoris OMNEM VIRTUTEM *transubstantiationis habent, de necessitate ipsum Doctorem, & eandem suam sententiam sequimur.*

Ex iis, quæ, quia, à P. le Brun haud parum permixta & turbata fuerant, latiùs referenda duxi, sic in formâ disputo: Gravis sanè judicata est causa, non autem mera Scholæ opinio; propter quam penè corruit desideratissima Latinorum cum Græcis unio, quæque semper eodem reposita est ordine cum articulo de primatu R. Pontificis: atqui ob controversiam de qua agimus, penè corruit unionis negotium; nec id demum absolvi potuit, donec palàm & nitidè professi sint Orientales, consecrationem ipsis Domini verbis confici; ergo.

Obj. 1°. ea opinio admitti non potest, cujus oppositam per 12. secula unanimiter docuêre Patres: atqui opinionem assertioni nostræ contrariam... Prob. min. 1°. ex S. Irenæo L. 4. c. 34. *Panis*, inquit, *percipiens invocationem Dei, est Eucharistia;* 2°. ex S. Cyril. Hierosf. Catech. 21. *Panis Eucharistiæ post invocationem S. Spiritûs non est communis panis, sed corpus Christi*; 3°. ex S. Basil. L. de Spir. S. c. 27. *Invocationis verba in confectione panis Eucharistici, & benedictione calicis, quis Sanctorum nobis reliquit* scripto? *Non enim his contenti sumus, quorum Apostolus aut Evangelium mentionem facit; sed ante & post dicimus alia, velut magnam vim ad mysterium habentia, quæ & doctrinâ scripto non traditâ accepimus.*

R. ad 1. neg. min. Nam quî fieri potuit ut Scholastici qui certè Patrum opera terebant, ut ex illorum Scriptis liquet, nullibi deprehenderint, id quod ubique deprehendit Brunius? quî factum est ut veræ fidei scientia nonnisi apud Græcos schismaticos, demptis Catholicis quibusdam, ut Catharino, & Capite Frontio permanserit? hæc profectò voratu difficilia.

Ad 2. admissis textibus nego conseq. & dico

apud antiquos Patres per invocationem aut benedictionem nihil aliud penè semper intelligi, quàm ipsa Domini verba, quibus conficitur Sacramentum, etiamsi verba hæc nihil veræ orationis habeant. Sic Irenæus id quod semel vocat invocationem; alibi nec semel vocat *verbum Dei*; sic Cyril. Hierosl. Catech. 3. de Bapt. *Descendit quidem in aquam ferens peccata, sed gratiæ* INVOCATIO *animam obsignans, non te permittit ab immani sorberi dracone*: ubi vox *invocationis* exprimit Baptismi formam, quæ Græcis perinde ac Latinis absoluta est; sic Aug. L. 6. de Bapt. c. 20. *Quomodo exaudit homicidam* DEPRECANTEM *vel super aquam Baptismi, vel super oleum, vel super Eucharistiam*: ubi deprecari super aquam, est formam Baptismi proferre, &c.

Inst. Basilius invocationem prout ab Evangelicis verbis distinctam requirit, &c. R. dist. requirit ut quid valde utile ad mysterium, idque non eodem sensu ac adversarii, C. ut ipsam consecrationis formam partialem, N. Fateor itaque preces ex quibus conficitur Liturgia *vim magnam* habere ad mysterium; eæ enim ad sacrificii majestatem, Sacerdotis ac populi amorem inflammandum, ejusque utilitatem non parum conducunt. Imò, juxta non paucos, sunt conditiones sine quibus non consecraret Sacerdos, quia noluerit Christus elementa transmutari; nisi à Ministro debitè sacris operante; quique & suam & Ecclesiæ intentionem certo ritu declararet. At nego in mente Basilii easdem preces habere se per modum formæ etiam partialis: 1°. quia, juxta Brunium, eæ duntaxat preces ad consecrationis substantiam pertinent apud Græcos, per quas, post prolata Christi verba precatur Sacerdos ut dona fiant corpus & sanguis Christi; atqui non de his tantùm precibus loquitur S. Doctor, sed & de iis etiam quæ præcedunt; ergo. 2°. quia preces illas, seu, ut loquitur Basilius, *Prolegomena*, & *Epilegomena*, comparat idem S. Pater cum aliis pluribus in Sacramentorum confectione adhiberi

consuetis, qualia sunt baptismalis aquæ benedictio; unctio olei quo ungitur baptisatus, exorcismi varii, crucis signum, aliaque id genus: atqui hæc licèt vim suam habeant, nec perperàm adhibeantur, haud tamen essentialia sunt Baptismo; ergo à pari.

Obj. 2°. In iis verbis non consistit Eucharistiæ forma, quibus prolatis nondum facta est transubstantiatio; atqui prolatis à Sacerdote verbis, *Hoc est*, &c. Prob. min. ex omnibus Orientalium Liturgiis, quæ post prolata hæc verba, precem hanc fundunt: *Fac panem hunc, pretiosum corpus Christi.*

R. ad 1. neg. min. ad 2. R. 1°. neg. conseq. Non enim sufficit ut Orientalium Liturgiæ omnes id habeant quod objicitur, nisi & id habeant Liturgiæ omnino omnes Catholicæ. Si enim desit vel uni invocatio, perspicuum est, eam non esse de necessitate Sacramenti: atqui constat invocationem in omnibus omnino Liturgiis non reperiri. Deest enim in pluribus Missis Liturgiæ Gallic. quæ per octo secula viguit. Quin sanciunt Missalium omnium Rubricæ, ut *si* Sacerdos *post consecrationem advertat*, hostiam esse corruptam aut non triticeam, *etiam post illius sumptionem, positâ aliâ. faciat oblationem ut suprà, & à consecratione incipiat, scilicet ab his verbis: Qui pridie quàm pateretur*: atqui si ad consecrationem necessaria foret invocatio de quâ loquimur, Sacerdos non ab his tantùm verbis, *Qui pridie*, &c. sed & ab istis saltèm, *ut nobis corpus fiat & sanguis*, &c. incipere deberet; ergo.

R. 2°. dist. ant. Liturgiæ Orientales postulant ut Deus ex pane faciat corpus Christi, faciat, inquam, salutare suscipientibus, C. faciat absolutè & simpliciter, quasi necdum existeret, N. Namque 1°. id saniores quique Græci in Flor. Synodo confessi sunt, ut vidimus; 2°. in Liturgiâ Æthiopicâ, statim ac prolata sunt verba Christi, etsi necdum prolata sit invocatio, exclamat populus: *Amen, amen, amen. Credimus & confitemur & laudamus te, ô Domine, Deus noster: hoc est ver*

corpus tuum. Verùm hæc si plenè intelligere voles, adi fusiorem nostram Theologiam.

CONCLUSIO III. Solæ istæ voces, *Hoc est corpus meum*, sunt forma consecrationis panis.

Prob. 1°. Ea verba consecrationis forma esse debent, quæ panis conversionem sufficienter significant; si enim verè significant, verè & operantur, quia practica sunt: atqui citata verba, &c.

Prob. 2°. Si verba prædicta haud sufficerent ad conversionem panis, vel requirerentur istæc: *Qui pridie quàm pateretur*, vel vocula *enim*, vel demum hæc quæ reapse à Christo pronuntiata sunt, *Accipite & manducate*, istave quæ Christi sermonem concludunt: *Quod pro vobis tradetur*: atqui ex his nulla sunt quæ ad substantiam formæ pertineant. Non hæc *Qui pridie*, &c. ea enim historicam tantùm rei à Christo gestæ narrationem continent, quæ & ab Ecclesiâ condita est, & nullo momento probari potest essentialiter pertinere ad consecrationem. Non vocula, *enim*, quæ & ipsa quoquè ab Ecclesiâ addita est, deestque in pluribus Liturgiis. Non voces, *Accipite & manducate*, quæ Eucharistiæ usum spectant, non consecrationem. Non demum istud: *Quod pro vobis tradetur*, ut jam suprà probavimus; ergo.

Obj. Ad valorem consecrationis necessum est ut Sacerdos loquatur in personâ Christi: atqui omissis istis: Christus *pridie quàm pateretur*, Sacerdos in suâ, non in Christi personâ loquitur. Qui enim significat illud corpus quod in manibus gerit, suum esse, non alterius cujusvis, ille non suâ, non in alterius personâ loquitur: atqui Sacerdos, &c.

R. fuisse qui propter momentum istud senserint cum Scoto, invalidam esse consecrationem, nisi Sacerdos per objecta verba, aut alia similia significet se loqui in personâ Christi. Neque hi tamen eadem verba spectabant ut partem formæ, sed ut conditionem ejusdem formæ validitati prærequisitam; quo ferè modo intentio Sacerdotis ad Sacramentorum substantiam necessaria est. Opinio

hac non adeo dissona est, ut omni careat probabilitate. Oppositam tamen tueri solent Theologi cum S. Thomâ 3. p. q. 78. a. 1. Etverò statim ut proferuntur verba supra materiam à Christo institutam, & cum intentione tùm ea proferendi sicut ea protulit Christus, tùm per ea efficiendi, id quod ipse effecit, jam constat illa non in Sacerdotis, sed in ipsius Christi personâ proferri.

§. II. *De formâ consecrandi Calicis.*

Græci calicem consecrando his utuntur verbis: *Hic est sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Paulò fusiùs loquuntur Latini, ut norunt omnes. Quæritur an legitimè. Sit

CONCLUSIO I. Verba, *Hic est sanguis meus*, vel *Hic est calix sanguinis mei*, formam calicis adæquatè perficiunt.

Prob. 1°. Si quæ præter adducta verba ad essentiam calicis pertinerent, vel hæc, *Novi & æterni Testamenti*, vel ista, *Mysterium fidei*; vel demum quæ sequuntur, *Qui pro vobis & pro multis*, &c. atqui ex his omnibus nulla sunt, quæ ad essentiam consecrandi calicis pertineant. Validè enim consecrant Græci, & cæteri Orientales; neutri enim unquam à Latinis violatæ quoad substantiam formæ incusati sunt: atqui ex his alii omittunt, *Novi Testamenti*; alii *Qui pro vobis effundetur*; omnes verò, *Mysterium fidei.* Ergo.

Prob. 2°. Si quid formæ calicis essentiale foret, maximè hæc verba, *Qui pro vobis effundetur*, quæ à Christo prolata sunt: atqui verba hæc non magis consecrando calici necessaria sunt, quàm isthæc consecrando pani, *Quod pro vobis datur*, quæ & à Christo non minùs pronuntiata fuêre.

Prob. 3°. Verba sacramentalia, utpotè practica, id statim efficiunt quod significant: atqui sola verba, *Hic est sanguis meus*, antecedenter ad ea quæ sequuntur, significant id quod præsens est, esse san-

guinem Christi ; ergo id ante alia quæcumque verba efficiunt.

Obj. 1°. Ecclesia in Rubricis præcipit *ut si vel unam ex his vocibus contigerit prætermitti, Sacerdos formam ex integro repetat* ; ergo sentit nullam non esse necessariam.

R. 1°. Retorqueo argumentum : Ecclesia probat consecrationem factam ab Orientalibus, qui multas formæ Latinæ voces omittunt ; ergo non credit singulas ejusdem formæ voces esse de necessitate Sacramenti.

R. 2°. neg. ant. Id enim solùm habent Rubricæ Rom. & Parisf. *Si* Sacerdos *valdè probabiliter dubitat se aliquid essentiale omisisse, iteret formam saltèm sub tacitâ conditione. Si autem non sunt de necessitate Sacramenti, non resumat, sed procedat ulteriùs* : ubi non id omne quod habet forma, est de necessitate Sacramenti.

Obj. 2°. Eucharistia, cùm sit sacrificium, non potest confici, nisi verbis quæ sacrificii rationem exprimant : atqui demptis verbis : *Qui pro vobis effundetur*, jam nihil est quod sacrificii rationem exprimat. Siquidem ad sacrificium requiritur effusio sanguinis, quocumque tandem modo ea fiat : atqui sublatis prædictis vocibus, non exprimitur effusio sanguinis ; ergo. R. ad 1. & 2. neg. min. Tunc enim sat exprimitur sanguinis effusio, cùm sanguis à corpore mysticè separatur : atqui statim ut corpus consecratur seorsim à sanguine, is ab illo per gladium verbi separatur, ut infrà dicemus ; ergo. Ut solvantur aliqua,

Quæres 1°. quid significent singulæ voces formæ.

R. 1°. per vocem, *Hoc* & *Hic*, significari, non panem & vinum distinctè, aut utriusque accidentia, sed confusè aliquid accipiendum per modum cibi & potûs : ità ut sensus sit : *Hic cibus est corpus meum ; Hic potus est sanguis meus*, in fine scilicet propositionis. Ratio est, quia etsi pronomina hæc non magis de se cibum & potum significant, quàm aliud *quodcumque*, ad ea tamen demons-

tranda determinantur, per hæc quæ præcedunt verba: *Comedite*, *Bibite*, &c. quod enim comeditur cibus est, & potus quod bibitur.

R. 2°. verbum *Est* non tropicè intelligendum, sed propriè prout extremorum identitatem designat; de quo fusè suprà.

R. 3°. particulam *enim*, quæ præcedentia jungit cum sequentibus, hîc reponi ut causam quæ ad corporis & sanguinis Christi sumptionem moveat: perinde enim est ac si diceret: Confidenter manducate, quia hoc est corpus meum. An autem particulæ hujus omissio si absque contemptu fiat, grave sit peccatum, ambigunt Magistri. Certè vix fieri possit ut in re tam gravi omittat quis deliberatè vel iota unum sinè aliquo contemptu.

R. 4°. *Corpus* eam hîc organorum struem significat, ex qua consurgit pars altera compositi humani, ut sunt ossa, nervi, carnes; non tamen directè sanguis, qui cùm repræsentetur ut à corpore separatus per Passionem, nonnisi concomitanter sub specie panis reponitur.

R. 5°. *Sanguis*, cùm exprimit humorem, qui vulgato sanguinis nomine intelligi solet. Parvi autem refert, an dicatur, *sanguis*, vel *calix sanguinis*: est enim postremum id Metonymia, quâ continens pro contento usupari consuevit. Sic vas aquæ effundi dicitur, cùm effunditur aqua vasis. Meritò tamen adhibita vox calicis; tum quia per hoc adumbratur Christi passio, calicis nomine non semel designata; tum quia potus, qualis est fidelibus sanguis Christi, è calice seu vase hauriri debet.

R. 6°. per *meum* & *meus*, ipsum Christi corpus, ipsum & sanguinem designari; proinque Sacerdotem non in propriâ, sed in solius Christi personâ loqui debere; unde nulla erit consecratio, si dicat: *Hoc est corpus Christi*, quia tunc non Christi personam sustineret, sed suam duntaxat.

Quæres 2°. an forma consecrationis panis, suum ante habeat effectum, quàm proferatur forma

calicis. R. affirm. tùm quia corpus Christi statim & ante prolata formæ calicis verba adoratur; tùm quia alioqui falsa esset forma, quæ ut præsens significaret corpus, quod reipsa nondum præsens esset.

Quæres 3°. quomodo pronuntianda sint verba consecrationis. R. pronuntianda esse distinctè, reverenter, continuâ serie, & modo naturali ut fit in sermone humano. Unde meritò redarguuntur, seu qui tanto nisu sacra hæc verba efferunt, ut singulis adjungant capitis motum, & quandam trepidationem; seu qui veriti nè non totum pronuntient, tanto halitu reddunt voces, ut pro *hoc*, dicant, *hocche*, pro *meum*, *meumme*, &c. Cogitent isti, quæso, an Christus Eucharistiam instituens, caput eo modo qui vel invitis risum excutiat, agitaverit; aut verba præter naturalem loquendi modum pronuntiaverit. At si ob scrupulum excusari possunt Sacerdotes, qui in his delinquunt, quo tandem pacto excusabuntur, qui dum loquuntur nomine Christi, haud majorem exhibent reverentiæ sensum, quàm si profanum quid recitarent?

Quæres 4°. quid facto iis opus sit, qui dubitant an singula verba pronuntiaverint.

R. 1°. vix prudenter dubitari posse an omissa sint, quæ dubio procul omitti non solent consecrationis verba; 2°. si tamen contingat quempiam esse animi huc & illuc facilè peregrinantis, ut ei eveniebat, qui à *Memento vivorum* ad *Memento mortuorum* facilè avolabat, videndum erit an prudens dubitet, num formam totam, aut essentiale quid omiserit, an quid accidentale: tuncque sequendum erit id quod paulò antè ex Missalis Rubricâ recitavimus. Ut solvatur difficultas ab initio proposita, sit

CONCLUSIO II. Forma quâ utuntur Latini, prorsùs legitima est.

Prob. Forma quæ ex ipsis Christi verbis constat, paucis ex antiquo & pio Ecclesiæ usu additis, non potest esse illegitima: atqui forma calicis, de quâ unâ moveri quæstio potest, 1°. constat ex ipsis

Christi verbis, ut statim intelliget qui eam cum Evangelistarum & D. Pauli textu contulerit; 2°. quæ pauca huic addita sunt, ut *æterni Testamenti*, & *Mysterium fidei*, vel sunt ex aliis Scripturæ locis, ut vox *æterni*, quam habet Paulus Hebr. 13. v. 20. vel ex antiquissimâ, adeoque piâ traditione; ut voces *Mysterium fidei*, quæ in pervetustis quibuscumque Sacramentariis, nè uno quidem dempto, reperiuntur, sicque non immeritò ad Apostolicam Traditionem referri possunt. Etverò cùm in Eucharistia reclament sensus omnes, quidni in ejus consecratione fidem invocet, fideique actum eliciat Sacramenti Minister?

CAPUT QUINTUM.

De Ministro Eucharistiæ.

Minister Eucharistiæ dicitur, qui corpus Christi conficere potest, vel dispensare. Prior consecrationis Minister est, posterior dispensationis. De utroque dicendum.

§. I. *De Ministro Consecrationis.*

Multi circa Eucharistiæ Ministrum fuêre errores. Ut enim omittam Collyridianos, qui ipsis mulieribus conficiendæ Eucharistiæ potestatem fecerunt; Valdenses qui Eucharistiam à malo Sacerdote consecrari posse negantes, eandem à laïco bono ritè confici opinabantur: Lutherus nihil non mali evomere paratus, exertè docuit, Christianum quemlibet ex Baptismo potestatem habere consecrandi Eucharistiam; licèt id officii assumere nemo debeat, nisi qui ligitimè vocatus sit, ob nimiam quæ sequeretur confusionem, si quilibet quælibet Sacramenta conficere vellet. Ab his opinionum portentis ità recessit Calvinus, ut in oppositum errorem lapsus sit; is enim non Eucharistiam modò, sed & Baptismum,

si ab alio, quàm à publico Ministro conferatur, irritum esse voluit.

Longè aliud, ut illicò patebit, sentiunt Orthodoxi omnes: at disputant eorum aliqui, num olim Diaconi Eucharistiæ consecrandæ potestatem sibi arrogaverint. Unde duplex nobis in præsenti obversatur quæstio, juris altera, altera facti. Sit

CONCUSIO I. Soli Episcopi & Sacerdotes Eucharistiæ consecrandæ facultatem habent.

Prob. 1°. ex Scriptura Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem.* Unde sic: Ut ex iis verbis inferatur potestatem consecrandi solis competere Sacerdotibus, duo sufficiunt; 1°. ut verba hæc consecrandi præceptum, adeoque & consecrandi potestatem contineant; 2°. ut eadem verba ad solos Apostolos, eorumque in sacro Ministerio successores dirigantur: atqui 1°. citata verba præceptum, proinque & potestatem consecrandi important; tùm quia nulla alia assignari possunt, quibus detur & potestas & præceptum conficiendi Eucharistiam; tùm quia vel eadem verba præceptum dant consecrandi, vel præceptum duntaxat recipiendi Eucharistiam: atqui postremum hoc dici non potest. Hæc enim verba solus ex Evangelistis habet S. Lucas: atqui apud eum non referuntur ad actionem solam Eucharistiæ recipiendæ, cùm, providente Deo, non ante dixerit cum aliis: *Accipite & manducate*, sed solùm: *Accepit panem, benedixit, & dedit dicens: Hoc est corpus meum.*

2°. Eadem verba ad solos Apostolos, eorumque in Ministerio successores diriguntur, non ad baptisatos omnes: 1°. quia alioqui non tantùm possent, sed & vi præcepti tenerentur fideles omnes Eucharistiam conficere, ac distribuere, quod absurdissimum est, & ab ipsâ hæreticorum praxi alienum; 2°. quia prædictas Christi voces nostro hoc sensu universa semper intellexit Ecclesia. Unde

Prob. 2°. ex Patribus. Justinus Apolog. 2. hæc habet: *Qui fratribus præest.... offert Eucharistiam*,

juxta istud Domini mandatum : *Hoc facite in meî recordationem* : atqui in ordinatissimis priorum Christianorum conventibus, non præerant fidelibus mulieres, aut Laïci, sed Episcopi soli aut Sacerdotes; ergo & hi soli Eucharistiam offerebant.

Autor Constit. Apostolic. Lib. 3. c. 10. *Sed nec laïcis*, inquit, *permittimus quamlibet Sacerdotum functionem usurpare.... nec enim quisquam sumit sibi honorem. Nam per impositionem manuum Episcopi datur hæc dignitas.* Si *qualibet* Sacerdotum functio laïcis interdicta est, quantò plus Eucharistiæ confectio, quâ major nulla cogitari potest.

S. Epiphanius Epist. ad Joannem Jerosol. excusat se quòd in ejus Diœcesi, nimirum in S. Hieronymi Monasterio, Presbyterum ordinaverit, *nè multitudo sanctorum fratrum ibidem degentium sacris privarentur mysteriis, cùm non haberent, qui sibi divina Sacramenta conficerent* : atqui & excusatio & ratio excusationis absurdæ fuissent, si Laïco cuivis, potissimùm autem *SS. Fratribus* licitum fuisset in hoc necessitatis casu sacra conficere ; ergo. Hinc S. Doctor hæres. 79. ubi Collyridianos impugnat, ostendit nè B. quidem Virgini, nec Diaconis datam fuisse sacra obeundi facultatem.

Prob. 3°. ex Trid. sess. 22. can. 2. ubi sic : *Si quis dixerit, illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes, aut non ordinasse, ut ipsi aliique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum ; anathema sit* : atqui doctrinam hanc non tantùm ex Patribus modò adductis hauserant Tridentini Præsules, sed & à Synodo Florentinâ in Armenorum instructione, ubi *Sacerdos in persona Christi loquens, hoc Sacramentum* conficere dicitur. Rursùm verò id acceperant Doctores Florentini à Patribus Concilii Lateranensis IV. sub Innocentio III. sic sancientibus : *Hoc Sacramentum nemo potest conficere, nisi Sacerdos, qui ritè fuerit ordinatus.* His demum præluserant Nicæni Patres, can. 18. ubi Diaconos, qui Eucharistiæ Presbyteris

ipsis dispensandæ jus sibi arrogaverunt, hâc potissimùm ratione comprimunt, quod *nec regula, nec consuetudo tradidit, ut ab iis qui potestatem non habent offerendi, illi qui offerunt Christi corpus accipiant.*

Prob. 4°. Si saltèm in casu necessitatis possent Laïci Eucharistiam conficere, hanc indubiè ex generali Ecclesiæ assensu confecissent in carceribus suis Confessores, in eremis Solitarii, in Regionibus recèns conversis seculares Apostoli, &c. atqui hujus agendi rationis nulla ubicumque exempla occurrunt, sed prorsus diversa; ergo pro certo tenendum Pseudoreformatorum opinionem antiquitati toti adversam esse.

Obj. 1°. Iis omnibus competit facultas consecrandi, quibus dictum est: *Hoc facite in meam commemorationem:* atqui id Fidelibus universis dictum est in persona Apostolorum. Nihil enim habent verba hæc, quo ceteri fideles à consecratione magis excludantur, quàm ista: *Docete omnes gentes, baptisantes eos*, &c. habeant unde excludantur Laïci à Baptismo saltem in casu necessitatis conferendo: atqui postrema hæc verba, etsi solis Apostolis dicta, nihil tamen habent, quo Diaconi, &c.

R. dist. min. Universis fidelibus dictum est, *Hoc facite*, dictum, inquam, quantùm ad aliquid, nimirùm Eucharistiæ perceptionem, C. quantùm ad omnia, N. Itaque agnoscunt nobiscum adversarii in citatis Christi verbis non modo recipiendæ, sed & conficiendæ Eucharistiæ præceptum; alioqui nullum haberent in Scriptura suam Cœnam celebrandi præceptum: atqui præceptum illud, quâ parte celebrationem spectat, ad fideles omnes extendi, nec probant nec probare possunt ex Scripturis; unde tamen sua omnia probare tenentur. Non extendi autem suprà probavimus.

Ad 2. dist. maj. Nihil habent verba hæc, &c. præcisa à traditione, & perpetuâ omnium mundi Ecclesiarum praxi, C. nihil habent intellecta prout ubique terrarum semper intellecta sunt à Catholicis,

quorum testimonia produximus, N. Cur autem qui Baptismum ab ipsis etiam feminis, imò & ab infidelibus validè conferri voluit, Eucharistiam à solis Sacerdotibus confici voluerit, ratio præcipuè duplex; 1a. quòd longè major sit Baptismi necessitas, quàm Eucharistiæ; 2a. quòd confectio corporis Christi eam exigat sanctitatem, quæ cùm difficilè in Nazaræis Domino consecratis reperiatur, multò minùs in communi fidelium turbâ occurreret..

Inst. Ex concessis, Sacerdotibus omnibus facta est à Christo consecrandi facultas: atqui fideles universi sunt Sacerdotes, juxta id I. Petr. 2. *Vos autem genus electum, regale Sacerdotium.* Et Apocal. 1. 6. *Fecit nos regnum & Sacerdotes Deo;* ergo.

R. dist. min. Sunt Sacerdotes impropriè & metaphoricè, C. verè & propriè, N. Fideles cuncti eo sensu sunt Sacerdotes, quòd, ut ibid. ait Apostolus, *offerre* debent *spirituales hostias*, id est, interprete cum ceteris Aug. juge ac fervens orationis sacrificium: at non ideò verum hunc habent Sacerdotii gradum, qui ad obeunda sacra requiritur: 1°. quia eodem modo sunt Sacerdotes, quo reges: atqui non nisi metaphoricè reges sunt, quatenùs affectibus suis imperant; 2°. quia alioqui & infantes, & feminæ sacris operari possent; quod Luthero quidem, sed sensato nemini in mentem venire possit.

Tom. 4. 1019.

Obj. 2°. Tertull. L. de Exhort. castitatis, secundas nuptias ipsis etiam Laïcis interdictas esse probat, eò quia & ipsi Laïci sint Sacerdotes; à Sacerdotio autem excludantur bigami: atqui hæc supponunt Laïcos esse verè Sacerdotes. R. dist. min. Supponunt Laïcos esse Sacerdotes latiori sensu, dispositivè, & quasi in actu primo, C. strictè, propriè & de facto, N. Ut intelligatur solutio, notandum moris olim fuisse ut haberentur synaxes etiam sine Eucharistiæ celebratione, sive cùm aberat Sacerdos; sive cùm etsi præsens Eucharistiam conficere non poterat, putà quia jejunus non esset, aut instaret periculum effusionis, aut in navi agitatâ, eæque

Missæ *siccæ*, vel *nauticæ* dicebantur. Deficiente porrò Sacerdote, qui omnia non poterant fideles, id saltèm quod poterant pro pietate suâ exequebantur. Legebant nimirùm aliquid Scripturæ, fundebant preces, panem offerebant, qui Eucharistiæ loco singulis distribuebatur in imaginem & supplementum communionis. Si ergo hujus generis sint oblatio & Sacerdotium de quibus loquitur Tertul. nihil utique à ceterâ Traditione diversùm docet: atqui hunc non modò posse, sed & debere sic intelligi omnino constat; 1°. quia vox *offerendi*, apud Tertul. ut & alios Scriptores, non semper consecrationem sonat, sed sæpius quamlibet panis oblationem. Sic in Lib. de Monogamia, c. 10. loquens de marito: *& offers*, inquit, *annuis diebus dormitionis ejus*; 2°. quia sententiam suam ex eo probat Scripturæ loco, ubi Reges ac Sacerdotes dicuntur omnes Christiani: atqui non eo usque desipuit vir sapiens, ut Christianos omnes verè & propriè Reges crediderit; ergo nec eos verè & strictè Sacerdotes esse credidit.

Inst. Qui monogamiæ onus, solis veris Sacerdotibus impositum, ad Laïcos omnes extendit, is Laïcos omnes pro veris Sacerdotibus habet: atqui Tertullianus, &c. R. neg. maj. non enim eò Tertul. Laïcis imponit monogamiæ legem, quia eos actu & de facto pro veris Sacerdotibus habeat, sed quia vult ut sint dispositivè Sacerdotes, seu ut singuli idoneos se reddant, qui in veros Sacerdotes eligi possint. *Nisi*, inquit, *& Laïci ea observent per quæ Presbyteri adleguntur, quomodo erunt Presbyteri, qui de Laïcis adleguntur.* Etverò si nemo non sit Sacerdos, quare alii dicuntur Laïci, alii Sacerdotes? quare rursùs tot verba, ut legi monogamiæ subjiciantur, cui, utpotè ex ipsâ Baptismi ratione Sacerdotes, jam subjecti erant?

Obj. 3°. Non is erat Levita Laurentius, qui jus sibi indebitum usurparet: atqui tamen consecrabat S. Laurentius. Sic enim ad S. Sixtum loquitur apud

Ambrosium, L. de Officiis c. 41. *Cui commisisti Dominici sanguinis* CONSECRATIONEM *huic tui sanguinis consortium negas*; ergo Dominici sanguinis consecratio Diaconis competebat.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. ant. Commissa erat sancto Levitæ Dominici sanguinis consecratio, id est, sanguinis jam consecrati distributio, C. id est, actus ipse consecrandi, subdist. consecrandi cooperando per modum Ministri actioni Sacerdotis, C. verè & efficienter consecrando, N. Itaque consecratio non rarò sumitur pro usu rei jam consecratæ: sic in ipso Missæ sacrificio, dum corporis consecrati particula immitittur in calicem, ait Sacerdos: *Hæc. consecratio corporis & sanguinis*, &c. ergo consecrare dicitur, qui quoquo modo utitur consecratis; neque id dictum perperàm, quandoquidem, uti notat Card. Bona, sanguis Christi dispensatus, est *consecratio & sanctificatio nostra, & fons atque essentia omnis sanctificationis.* Quanquam & alio sensu proprio magis consecrant Diaconi, quatenùs Sacerdotis actioni tanquam primarii ejusdem Ministri, per modum cujusdam, si ita loqui fas est, concelebrationis cooperantur.

CONCLUSIO II. Nullo certo antiquitatis monumento probari potest Diaconos sibi olim jus Eucharistiam consecrandi arrogasse.

Prob. Hujus enim Diaconorum usurpationis si quid uspiam extet vestigii, maximè in Concilio Arelatensi I. ubi sic, can. 15. *De Diaconibus, quos cognovimus multis locis* OFFERRE, *placuit minimè fieri debere*: atqui nihil hinc concludi potest. Vox enim, *offerre*, quæ scrupulum injicit, non semper significat *consecrare*, sed idem sæpissimè est ac *ministrare*, *porrigere*, *distribuere*: quem sensum si habeat in prædicto Canone, eo quidem prohibebitur Diaconis, nè jure quasi proprio, & citra Episcopi, aut Presbyteri licentiam, sacram synaxim distribuant, non autem nè consecrent: atqui per *offerendi* vocem, solam hîc Eucharistiæ distributionem significari, multa

sunt

sunt quæ persuadeant : 1°. enim hanc usurpationis speciem alia ejusdem temporis Concilia in Diaconis redarguerant, ut liquet ex can. 18. Concilii Nicæni I. 2°. Eucharistiæ à Diaconis confectio, immane fuisset crimen : an verò crimen tantùm his duntaxat verbis repressisset Arelatensis Synodus? *Placuit id minimè fieri debere :* Non credo, nec facilè credet qui sanctam hujus temporis severitatem perspectam habuerit; 3°. Canon 18. permittit Diaconis Urbicis, seu urbis Romæ, ut id de Presbyterorum consensu faciant, quod ceteris can. 15. prohibetur : atqui dubio procul non permisit Arelatense Concilium, ut, accedente etiam Presbyteri licentiâ, Urbici Diaconi Eucharistiam conficerent; ergo de hac consecratione neutiquam agitur canone 15.

Quæres an Neomystæ, seu novi Sacerdotes, cum Episcopo consecrent. R. neg. 1°. quia in vetustissimo Pontificali præcipiebatur ut Neomystæ omnia dicerent cum Episcopo, *sicut si celebrarent*; ergo non celebrant de facto; 2°. quia non nisi recitativè alia quædam Canonis verba pronuntiant, putà hæc : *Calicem salutaris accipiam*, &c. *sanguis Domini N. J. C.* &c. 3°. quia si formaliter consecrarent cum Episcopo, proinque consecrandi intentionem habere deberent, periculum esset nè eorum plurimi verba proferrent super materiam jam consecratam; cùm sit moraliter impossibile ut omnes formam simul absolvant. Imò periculum esset nè non sacrificaret Episcopus ipse ob inconsideratam aliquorum festinationem; 4°. quia qui consecrat, debet per utriusque speciei sumptionem sacrificium perficere, idque, juxta non paucos, de jure divino : atqui Neomystæ solam panis speciem recipiunt apud nos.

§. II. *De Ministro Dispensationis.*

Circa legitimum dispensationis Eucharistiæ Ministrum, quæritur 1°. quis ille sit; 2°. an egeat jurisdictione; 3°. quibus tempore, loco & ritu communio distribuenda sit.

Conclusio I. Episcopus & Presbyter soli sunt jure divino ordinarii Eucharistiæ dispensandæ Ministri.

Prob. 1°. quòd utrique sint ordinarii Ministri. Quibus enim concessa est Eucharistiæ conficiendæ facultas, his eodem jure concessa est illius administrandæ licentia. Consecratio enim ad distributionem ordinatur, cùm dixerit Christus : *Accipite, & comedite; bibite ex hoc omnes* : atqui Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus concessa est Eucharistiæ conficiendæ facultas, ex dictis.

Quod autem iidem & soli sint ordinarii communionis Ministri, patet 1°. quia eos solos in persona Apostolorum alloquebatur Dominus, cùm diceret : *Hoc facite*, &c. quæ verba & consecrationem, & rei consecratæ usum complectuntur; 2°. quia eò præcipuè tendunt hæc Apostoli verba, I. Cor. 4. *Sic nos existimet homo, ut.... dispensatores Mysteriorum Dei*; 3°. quia ex Trid. sess. 13. c. 8. *in Sacramentali sumptione semper in Ecclesia Dei mos fuit, ut Laïci à Sacerdotibus communionem acciperent.... qui mos tanquam ex Traditione Apostolica descendens, jure ac merito retineri debet.* Olim quidem Laïci manu suâ Eucharistiam ad os deferebant, at receptam de manu Sacerdotis. Unde sicut eleemosynæ minister est, non inops qui eam in pera reponit, sed qui eam erogat inopi; ità similiter in proposito.

Conclusio II. Diaconi ex institutione suâ, proinque ex jure divino sunt Eucharistiæ dispensandæ Ministri, non tamen sine commissione Episcopi vel Sacerdotis : unde Ministri sunt extraordinarii.

Prob. 1. pars : Illi ex institutione suâ communionis dispensandæ Ministri sunt quibus id muneris ab initio Ecclesiæ tam in Oriente quàm in Occidente commissum est : atqui Diaconis.... Prob. min. de Oriente ex Justino Apol. 2. ubi sic : *Qui apud nos vocantur Diaconi atque Ministri, distribuunt unicuique præsentium, ut participent eum in quo gratiæ sunt actæ, panem & vinum & aquam, & ad absentes perfe-*

tunt. De Occidente verò patet, tum ex Cypriano Tract. de Lapsis, ubi ait Diaconum præsentibus calicem porrigere; tum ex Concilio Aquisgranensi an. 816. c. 7. ubi hæc: *Sicut in Sacerdote consecratio, ità in Ministro dispensatio Sacramenti est: ille oblata sanctificat, hic sanctificata dispensat*, positis tamen ponendis. Unde

Prob. 2. pars, 1°. ex Concilio Arelat. I. can. 15. *Diaconus corpus Christi præsente Presbytero tradere non præsumat*; 2°. ex Concilio Carthag. IV. can. 38. *Diaconus præsente Presbytero Eucharistiam... populo* [illegible] *necessitas cogat, jussus eroget.* Unde sic: Qui tantùm, vel absente Sacerdote, vel eo quidem præsente, sed jussus ob necessitatem, sacram synaxim dispensare potest, is etsi ex institutione suâ ad Eucharistiæ dispensationem deputari possit, non est tamen nisi extraordinarius ejus Minister: atqui Diaconus, etsi ex institutione suâ, &c.

L. 2. Conc. p. 1203.

Obj. Quæ quis ex sola hominis dispositione facit, non facit ex jure divino: atqui ex concessis Diaconi nonnisi ex hominis commissione, &c.

R. neg. min. Nam indigent quidem Diaconi hominis deputatione: at ex jure divino habent, quòd deputationis hujus solemniter & non ità difficulter exercendæ capaces sint: unde non possunt Clerici inferiores eodem modo, & in iisdem circumstantiis deputari, sicut deputantur Diaconi.

Inst. Iis solùm jure divino Eucharistiam dispensare datum est, quibus dictum fuit: *Hoc facite*, &c. atqui non est illud dictum Diaconis.

R. neg. maj. Quemadmodum enim Diaconi, imò & Laïci piè & licitè baptisant, etsi solis Apostolis dictum est, *Baptisate;* ità & Diaconi Eucharistiam licitè porrigunt, etsi unis Sacerdotibus dictum est, *Hoc facite.* Ratio est, quòd aliud sit præceptum & jus commune aliquid faciendi, aliud mera permissio in quibusdam casibus concessa. Porrò verba *Hoc facite*, sicut & *Baptisate*, præceptum & jus commune important; extrordinarios verò casus ut

non includunt, sic nec excludunt : unde de iis judicandum est ex Ecclesiæ praxi & Traditione : atqui ex utraque certò colligitur Diaconos ex institutione divinâ certis in casibus ad Eucharistiæ distributionem deputari posse.

Hinc posset ac proinde teneretur hodieque Diaconus, absente, vel impotente Presbytero, viaticum ad periculosè ægrotantem, etiam Presbyterum deferre. Tunc porrò Diacono curandum erit, 1°. ut si in certo vel dubio letalis peccati statu versetur, ipsum sincerâ contritione diluere conetur ; aliàs grave sacrilegium commissurus ; 2°. ut Diaconalem habitum gerat, superpelliceum scilicet cum stolâ transversâ ; 3°. ut vel pixidem offerat Sacerdoti ; qui propriâ manu sumat Sacramentum, vel illud ipse ori ejus imponat. Utrumque enim ex æquo fieri posse videtur.

CONCLUSIO III. Nemo Clericus Diacono minor synaxim usquam in Ecclesia dispensavit ; sæpe tamen Clericis minoribus, imò & Laïcis tradita est ad alios deferenda.

Prob. 1. pars ; quia nullum dispensationis hujus in antiquioribus monumentis extat vestigium.

Prob. 2. pars, de Clericis minoribus, ex facto *S. Tharsicii Acolythi & Martyris, quem Sacramenta Domini deferentem Pagani cùm reperissent, cœperunt inquirere quid gereret :* eo autem fustibus mactato, *evoluto ejus corpore sacrilegi nihil Sacramentorum Domini in ejus manibus aut vestibus invenientes, eo relicto fugerunt cum terrore.*

Martyrolog.

Prob. 3. pars, ex facto pueri, qui à Sacerdote infirmo missus, *Eucharistiam propriâ manu Serapionis ori admovit.* Theodoret. L. 6. c. 44.

CONCLUSIO IV. Moris olim fuit ut Laïci Eucharistiam reciperent manu, sibique tum in Ecclesia, tum privatim impertirent. Verùm id jam illicitum est in quocumque casu, nisi accedat Pontificia dispensatio.

Prob. 1. pars, ex S. Basilio Epist. ad Cæsariam

ubi sit : *Sacerdos particulam tradit.... is* autem *qui accepit , ori admovet propriâ manu.* Id tamen viros inter & mulieres erat discriminis , quòd viri nudâ manu , mulieres autem *nitido linteolo* , quod *Dominicale* dicebatur , Eucharistiam reciperent.

Prob. 2. pars , ex universæ jam Ecclesiæ Occidentalis praxi. Apud Græcos verò *populus non ut olim* Eucharistiam *in manus accipit ; neque defert ampliùs domum , sed Monachi tantùm , idque in itineribus longioribus* : ità Arcud. L. 3. c. 59.

Prob. 3. pars ; quia nequidem minoribus Clericis hodie licitum est vasa sacra contingere ; quanto igitur minùs corpus Christi ?

Prob. 4. pars ; quia prohibitio quâ autoritate constituta est , eâdem potest auferri. Hinc indulsit Pius V. Mariæ Stuartiæ Scotorum Reginæ , in vinculis ab Elisabetha Anglorum Reginâ detentæ , ut apud se Eucharistiam servaret , eamque sibi propriâ manu subministraret.

Quæres 1°. an possit quis aliquando sibi Eucharistiam administrare.

R. 1°. cum Trid. sess. 13. can. 10. *Si quis dixerit non licere Sacerdoti celebranti se ipsum communicare , anathema sit.*

R. 2°. Nè Sacerdos quidem id potest extra Missam , si alterius Sacerdotis copiam habeat ; quia cùm Laïcorum more communicet , debet eorum morem sequi , aliàs graviter peccaturus.

R. 3°. posse & debere Sacerdotem extra Missam in casu periculosæ ægritudinis , ac per modum Viatici sibi ipsi communionem impendere : idque etiamsi præsens sit Diaconus. Quia & censent viri graves , idem extra necessitatis casum , putà diebus solemnioribus , licitum esse Sacerdoti , modò absit scandalum : 1°. quia id ipsis olim Diaconis concessum fuerit à Concilio Nicæno I. can. 14. 2°. quia non extat jus in contrarium ; 3°. quia non adeò rigorosa est Ecclesiæ consuetudo , ut Sacerdotes , qui aliàs potestatem *habent in* corpus Christi , prædictis in *circumstantiis liget.*

R. 4°. quod de Sacerdote pro casu necessitatis, idem de Diacono probabiliter dicendum, 1°. ob citatam Nicæni legem, quæ in his saltèm rerum angustiis prodesse debet; 2°. quia si potest Diaconus moribundo alii viaticum præbere, quidni & sibi? 3°. quia id nullo, quod sciam, jure prohibitum est. Aliud est de Laïcis, uti communiter tradunt Doctores.

Quæres 2°. an ad Eucharistiæ dispensationem requiratur jurisdictio, & quibus ea competat.

R. ad 1. affirmat. quia Pastorum est oves suas pascere: porrò inter actus spiritualiter pascendi primas tenet Eucharistiæ dispensatio.

R. ad 2. jurisdictionem sufficientem competere 1°. Sacerdoti omni, qui ad sacrum faciendum in aliqua Ecclesia admittitur, nisi Ecclesiæ Rector expressè contradicat: quod extra Paschalem quindenam perrarum est. Certè optat Trid. sess. 22. c. 6. *ut in singulis Missis Fideles adstantes Sacramentali etiam Eucharistiæ perceptione* communicent; 2°. cùm ex privilegio in quibusdam Oratoriis conservatur Eucharistia, ibidem distribui potest fidelibus, etiam extra Missæ sacrificium; ad hoc enim præcipuè conservari permittitur. Haud tamen semper etiam intra sacrificii actionem exhiberi potest communio in Sacellis privatis; aut si quibusdam, putà infirmo Domino impendi potest, non ideo potest ceteris: quâ de re sedulò interrogare debet Sacerdos omnis, qui primâ vice celebrat in hujusmodi Capellis; nè, quòd in Burdigalensi territorio accidisse didici, & Capellam interdicto, & semetipsum suspensionis ac irregularitatis periculo exponat. Quanquam hîc excusare potest bona fides, neque verò vir sapiens semper id omne attendit, quod attendi deberet; 3°. Regulares, etsi per Clementinam 1. *De privileg. speciali Paræcialis Præsbyteri licentiâ* indigent, ut alienis ovibus sacram synaxim præbeant, posterioribus tamen Julii II. Pauli III. & Pauli IV. privilegiis consecuti sunt, ut *omni tempore*,

præterquam in die Resurrectionis Dominicæ, Sacramentum Eucharistiæ.... quibusvis personis licitè ministrare possint.

Circa illud Pauli IV. Privilegium quædam notanda, 1°. in eo quidem non excipi Viaticum; at excipi tamen, tùm expressâ consuetudine & communi etiam Regularium sensu, tùm ex scopo Pontificis, qui id unum intendens ut Parochos cùm Regularibus conciliaret, non utique intendit Viatici ad ægrotos deferendi curam, quâ in Pastorali ministerio major nulla fingi potest, Parochis adimere contra expressam Pauli III. legem; unde etiamnum excommunicationem citatâ Clementinâ latam incurrerent Religiosi Viaticum administrantes, *nisi fortè adessent*, *aut* injustè prorsus *renuerent illi quorum interest ministrare*; 2°. infantes juxta disciplinam quæ ubique viget, nullibi primâ vice ad sacram Mensam admittendos esse sine proprii Parochi judicio & consensu: quoti enim rudes & imparati admitterentur, cùm experentiâ constet, plebeios eò solùm ad Catecheseon frequentationem, moresque cautiùs instituendos compelli, quòd norint se alioqui à prima communione exclusum iri; 3°. eos qui præscripto tempore annuæ communionis legem non impleverint, si ad extraneum in anni decursu accedant, semper ad Parochum esse remittendos; quia urget semper lex tota, proinque legis modus; 4°. vaguos & advenas, ut extrema vitæ Sacramenta, sic & Paschalem Eucharistiam non apud Regulares, sed in eâ quam sortiti sunt Parochiâ recipere debere.

Habert

Quæres 3°. quo tempore dari possit communio.

R. Si excipiatur tempus interdicti, posse communionem quocumque tempore etiam sanis distribui: quia etsi sacrificii confectio certis horis alligata est, prout infrà dicetur, non tamen communionis distributio. Invaluit tamen usus, ut, nec ipsâ Parasceves die, nec diebus ceteris post meridiem præbeatur bene valentibus Eucharistia, extra certos insolitarum

solemnitatum casus, in quibus libenter indulget Episcoporum pietas, ut ab usu communi recedatur.

Quæres 4°. quo loco & ritu danda sit communio.

R. ad 1. Eucharistiam sanis nonnisi in loco per Episcopum approbato, quales sunt Ecclesia, Oratorium, Capellæ plures, conferri debere; infirmis verò ubicumque reperiuntur, si urgeat necessitas, nec ad honestiorem locum transferri queant. Ea enim est Christi benignitas, ut aliqualem honoris sibi extrinsecùs debiti jacturam subire malit, quàm languenti Christiano deesse.

R. ad 2. Vel Communio datur intra Missarum solemnia, vel extra. Si primum, quod utique magis decet, nisi communicantium multitudo ceteris longiorem moram afferre debeat, Sacerdos *post sumptionem sanguinis, antequam se purificet, factâ genuflexione ponat particulas consecratas in pixide, vel, si pauci sint communicandi, super patenam, nisi à principio positæ fuerint in pixide, seu alio calice,* tùm prosequatur dicendo, *Domine, non sum dignus,* etiam pro solis feminis, incipiendo à cornu Epistolæ, nullam dando benedictionem, *etiamsi Missa sit pro defunctis, quamvis in fine Missæ non detur*: quæ Quarti verba supponunt in ipsis defunctorum Missis communionem dari posse; quod & pluribus probat Merati part. 2. tit. 10. n. 28. contra Gavantum.

Quarti p. 2. tit. 10.

Si communio extra Missam detur, vel sanis in Ecclesia vel intra domum infirmis, seu in urbe, seu ruri. Primùm nihil difficultatis habet. Secundum hæc requirit, 1°. ut Sacerdos Albâ vel superpelliceo cum stolâ indutus, nudo capite, nisi secum justâ ex causâ dispensatum sit, præviis facibus, cereisve aut saltèm lucernâ, si ventus afflet vehementior, Psalmos aut preces Rituali præscriptas recitet; 2°. ut si fieri potest nusquam gerat Christi corpus nisi sub umbella, præcedente tintinnabulo, quo Creatorem suum adorare moneantur Fideles; 3°. ut duplicem ad minus hostiam ferat, nè suus redeunti Domino cultus desit; 4°. ut ante curaverit, ægroti cubiculum

decenter mundari, instructâ mundo linteo mensâ, cum binis saltèm candelabris & crucifixi imagine; 5°. ut infirmi ædem ingressus, exploret an sibi sit animo præsens, annon subsit tussis vomitûsve periculum; itèm amicè interroget, num remordeat alicujus peccati conscientia.

Si Viaticum per difficiles vias in pagis deferendum sit, debet Minister pedibus gradiens in bursâ collo appensâ pixidem, quâ una tantùm hostia contineatur, gestare; nè qua, si fortè ceciderit, fiat injuria Sacramento. Nemo autem ministerium istud equitando implere debet, nisi aut aliàs inaccessa sit infirmi domus, aut hunc equi usum justâ de causâ permiserit Ordinarius. Nè, sacras species evomi contingat, modico vino, aut alio liquore juvanda est earum trajectio. Si tamen evomantur, tunc vel satis alteratæ sunt, ut jam desierit Christus sub iis esse sacramentaliter, vel non. In utroque casu sedulò colligendum est quidquid ejectum fuerit, id est, species cum iis quæ speciebus cohærent. In priori casu, quando vel jam non apparent species, vel prudenter judicantur corruptæ, comburi debet vomitus & *cineres in sacrarium* mitti: in posteriori autem, vel integræ species *reverenter sumantur*, *nisi nausea fiat*: vel *cautè separentur*, *& in aliquo loco sacro reponantur*, *donec corrumpantur*, *& posteà in sacrarium projiciantur.* Neque enim citra sacrilegium species, quandiù sunt integræ, flammis tradi possunt.

Rubr. p. 3. tit. 10. n. 14.

Hîc quatuor notanda, 1°. cautè arcendos à communione, de quibus ob frequentem tussim, vel vomitûs periculum, vereri est nè quid specierum ejiciant: alioqui & Communicans & communionis Minister, gravis sacrilegii reos se faciunt, ob gravem quæ inde probabiliter sequi potest irreverentiam: 2°. in uno tantùm casu licere ei qui à sacra mensa recens est, vomitum ciere, nempe cùm detegit receptas à se species veneno, aliasve simili tabe esse infectas; tunc enim integræ licèt, eo quo possent reverentiori modo expuendæ forent; ubi animadverte

Gavant. ibid. n. 7.

ea quæ fulmine tacta sunt, prout an. 1749. evenit calici consecrato, venenata censeri; 3°. Sacerdotem qui trajectas in stomachum species evomit, nec teneri, nec posse novam novæ sumptioni materiam consecrare; tum quia sacrificium & quoad substantiam, & quoad effectum gratiæ per ipsam trajectionem omnino completum est; tum quia vel contingit vomitus postquam Sacerdos ab altari recessit, vel ante. Si 1. nova ejus consecratio cum priori non conjungeretur ad integrandum unum idemque sacrificium, sed esset actio prorsùs distincta: bis porrò eâdem die offerri sacrificium non potest. Si 2. recurrit idem vomitûs periculum, quia moraliter perseverat eadem indispositio; ergo cùm denuò sumi non possit nec denuò consecrari potest Hostia; 4°. quod diximus de ritu erga evomitas species servando, id dicendum in casu quod vel putruerint, vel ex iis generentur vermes: quod enim ex iis manet integrum, vel reverenter servari debet, donec prorsus alteretur, vel à Sacerdote consumi: cetera verò comburi, ut diximus.

Quæres 5°. quoties Eucharistiam ministrare teneatur Parochus, & an peste correptis.

R. ad 1. Pastorem Eucharistiam Parochianis debere, quoties eam rationabiliter postulant, solius etiam devotionis causâ. Id enim si quoad materialem cibum debet proli suæ terrenus pater, debet & pater spiritualis quoad cibum unde anima spiritualiter crescere possit. Quòd si petant frequentiùs quàm ferat eorum conditio, vel quo tempore Parochus morbo, aliisve justis impedimentis detinetur, poterit is liberam communionem differre; sagaciter tamen & honestè, nè retrahat à Sacramentis.

R. ad 2. Constat 1°. non posse sine gravi peccato Parochum ab ovibus suis pestis tempore recedere, uti probavimus. Tom. I. p. 585.

Constat 2°. eundem infantibus, vel peste infectis, vel proximè inficiendis, etiam cum certo vitæ periculo Baptismum largiri debere; quod & in ejus defectum præstare tenentur Laïci.

3°. Et id etiam moraliter constat, Parochum Pœnitentiam debere non iis tantùm qui in extremâ spirituali necessitate versantur, quales sunt qui fidei mysteria & Pœnitentiæ partes ignorant; sed & iis qui in gravi tantùm necessitate constituti sunt, putà eruditi satis ut juvante gratiâ perfectæ contritionis actum elicere possint. Ratio ex parte Parochi est, quòd utpotè stipendio conductus, plus ovibus suis debet, quàm extranei, qui tamen in extremæ necessitatis casu temporalem vitam pro spirituali fratrum salute exponere tenentur. Ex parte verò Parochianorum, quòd multi defectu perfectæ contritionis, quæ & in se habitu difficilis est, & plerumque in infirmitatis statu difficilior, perirent ex iis etiam qui probæ conscientiæ judicantur, & è quibus plures reperias, qui celata hactenus turpia quædam, non nisi instante fato aperiant. Adde quòd necessitas quæ respectu unius alteriusve personæ gravis supponitur, meritò dicatur extrema respectu totius Communitatis; neque enim fieri moraliter potest, quin multi æternùm pereant, si tota aliqua multitudo tempore pestis Sacramento Pœnitentiæ destituatur. Nec dubium quin officii hujus prætermissio populum totum graviter offenderet. Unde colliges teneri extraneos Sacerdotes id in præsenti casu exequi, quod à Parocho malè & sacrilegè neglectum fuerit.

Tota igitur quæstio est an Parochus Viaticum pestiferis, per se, si per Vicarium aut alios non possit, ministrare teneatur. Ad id autem, rebus denuò pensatis, respondeo cum Sylvio Supplem. q. 32. a. 3. *Securior & verissimilior est sententia, Parochum sub mortali peccato teneri administrare Eucharistiam suis parochianis, peste vel alio morbo contagioso infectis, etiam cum propriæ suæ vitæ periculo, nisi per aliquem alium id fiat, & nisi occurrant quædam circumstantiæ propter quas meritò possit excusari.* Ut 1°. *Si aliqui infirmi essent absque confessione morituri, casu quo Parochus velit aliis ministrare Viaticum;* quia nemo Parochum pestiferos invisentem apud se admittere

volet; 2°. *si periculum vitæ sit valdè magnum in Parocho, & necessitas valde parva aut nulla in ægrota, quia paulò ante communicavit, & Pastor moraliter certò novit conscientiam illius esse bonam, utpotè qui sit pius, prudens, doctus & de salute suâ sollicitus; 3°. rursum si & grave sit Parocho periculum, & ejus mors futura sit magna populi desolatio & jactura, sicut si ipse solus sit, nec citò nec facilè habendus sit alius qui pestiferis succurrat.* In hoc postremo casu, qui Algerii, aut Tuneti multò faciliùs quàm in Gallia evenire possit, dubitarem annon ab administratione Viatici abstinere deberet Parochus.

Ei porrò qui peste affectis Pœnitentiæ aut Eucharistiæ Sacramenta ministrat, monita hæc dabat S. Carolus Bor. in Concilio Mediol. V. part. 2. tit. 15. nempe ut eorum *confessionem loco audiat qui aliquantulùm à lecto distet: cùm verò sine magno* ægroti *incommodo id fieri potest, curet ut ad fenestram, aut ostium, aut in porticum, vestibulumve, aut ad impluvium, aliumve locum apertum accedat, ut illum confitentem audiat, ut* sic *cubiculum declinet, in quo contagionis periculum timeri solet.* Addit Sylvius, cavendum nè Sacerdos statuat se inter ignem & infirmum, utique quia ignis halitum attrahit.

Pergit ibid. S. Carolus, *eâdem cautione* utendum *in SS. Eucharistiæ ministratione... ut dum* Sacerdos *intra septa curationis publicæ*, aut pestiferi domum *est, vestes contractiores, aut ità succinctas, quæ infra genua vix protendant, adhibeat.... Sacræ Hostiæ particulam unam, aut plures quæ ad communicantium usum satis erunt, ferre poterit, nec verò aliam prætereà, quæ de more reportetur, dùm ad Ecclesiam, Capellamve redit.*

Ceterùm in Gallia & in Belgio nec Eucharistiâ, nec morientium unctio crudâ & immediatâ manu prædictis in casibus conferuntur. Alii porrò Hostiam chartæ vel linteolo imponunt, unde ab infirmo possit manu apprehendi, juxta antiquum Ecclesiæ morem, quòd saltèm erga Sacerdotes lue infectos

servari possit. Alii longo utuntur cochleari, saltèm stanneo, quod & factitant Græci; alii hostiam duas inter formulas haud consecratas, & leviter madefactas includunt, sicque ab ægro, vel ab alio qui totum ægro porrecturus sit, apprehendi curant.

Quæres 6°. quid facto opus sit, si in mulieris sinum decidat Hostia. R. ex sapienti S. Thomæ principio: *Ubi difficultas occurrit, semper est accipiendum illud quod minùs habet de periculo*: porrò minùs est periculi & indecentiæ, ut femina per se solam malo huic medeatur. Unde videat 1°. an non formulam, aut majorem ejus particulam ex vestibus immittere possit in corporale quod super scabellum aut mensam in loco secreto expandatur; 2°. an non saltèm eandem ope purificatorii mundi extrahere possit; 3°. si major requiratur diligentia, quàm in Ecclesiâ fieri non deceat, recipiat se mulier in domum suam, vel vicinæ alicujus, & inventum fragmentum vel sumat, si haud nimiò turbata sit, vel servet reverenter, ut à Sacerdote secretò ad Ecclesiam deportetur. Ipsa verò, si sacrum tetigit digitis, manum abluat, & lotio in piscina projiciatur, quia id generaliter præscriptum est in Rubricâ.

3. p. q. 83. a. 6.

Si dum Monialibus distribuitur communio, cadat Hostia intra clausuram, censet Quarti, præcipiendum alicui ex Monialibus, ut Hostiam reverenter cum fragmentis, si quæ deciderant, super patenam elevet, seu mediante pallâ, vel etiam cartâ mundâ, seu si aliter non potest, ipsâ manu, & per eandem fenestellam porrigat Sacerdoti. Addit idem locum signari debere, nè conteratur pedibus; & factâ communione radi pavimentum, & in sacrarii piscinam projici.

Quæres 7°. an liceat vel hostiam grandiorem alicui tradere, vel plures simul formulas. R. id prohibitum esse Decreto S. Congregationis, die Febr. 12. an 1679. Si tamen è consecratis in altari minori formulis aliquæ supersint, satis recep-

tum est, ut uni duæ simul tribuantur; quod & aliquando fit in pagis, cùm advocati è geminâ Parochiâ Sacerdotes eandem domum unà ingrediuntur: præsertim cùm ob Ecclesiarum distantiam, & asperitatem locorum non nisi ægrè potest Sacramentum reportari.

Quæres 8°. an possit Sacerdos Laïco communionem petenti, partem hostiæ suæ dare.

R. Id sinè causâ non posse fieri citra culpam venialem, utpotè Ecclesiæ consuetudini adversum. Secùs, si justa subsit à trito itinere recedendi causa, putà *ad communicandum infirmum, vel etiam personam gravem & nobilem, quæ ægrè posset diutiùs expectare*, aut famulos qui consueto servitio deerunt, &c. Sed audivi, reprobatam non ità pridem à sacrâ Congregatione scissionem majoris hostiæ in gratiam Laïcorum; quod ad infirmos extendi non credo.

Quæres 9°. an letaliter peccet qui letalis peccati conscius Eucharistiam ministrat. R. eum qui deficiente Confessario non satagit pro virili actum contritionis elicere, graviter reum fieri, 1°. quia sancta sanctè non tractat; 2°. quia ità docent saniores Theologi.

Quæres 10°. an delinquat, qui allatas post majoris formulæ oblationem formulas, solâ mentali earumdem oblatione contentus, consecrat. Asserit Passerini, qui oblationis vocalis omissionem, utpotè contra Rubricas & Pii V. præceptum, à mortali excusari non posse censet. Aliter sentiunt Theologi penè omnes, è quibus non pauci, quos sequi nolim, causam minimè gravem requirunt. Certè monet Rubrica, ut *si Celebrans ante consecrationem adverterit Hostiam esse corruptam, aliam ponat, & factâ oblatione, saltèm mente conceptâ, prosequatur*; ergo non ità urget oblationis vocalis præceptum, ut nullâ de causâ omitti queat. Tutum igitur videri possit id quod approbat Merati p. 2. tit. 7. n. 3. eum nempe qui levi de causâ,

putà propter solam commoditatem illius qui communicare vult, formulas mentaliter offert ante Canonem, peccare solùm venialiter.

CAPUT SEXTUM.

De subjecto Eucharistiæ.

EXpendam 1°. qui capaces sint Eucharistiæ; 2°. quæ ad ejus receptionem requirantur dispositiones ex parte corporis; 3°. quæ ex parte animæ; 4°. quantùm peccet qui iisce conditionibus deest.

§. I. *Qui capaces sint Eucharistiæ recipiendæ.*

Constat 1°. neminem esse qui Eucharistiæ materialiter recipiendæ capax non sit; cùm ea vel in animalis stomacho recondi possit.

Constat 2°. omnem & solùm hominem baptisatum ac viatorem, ejusdem sacramentaliter recipiendæ, non tamen semper cum fructu capacem esse.

Tota igitur difficultas est, an hæc dari debeat, 1°. infantibus; 2°. energumenis: 3°. surdis & mutis à nativitate; 4°. amentibus & semifatuis; 5°. peccatoribus occultis vel pnblicis, &c. Sit

Conclusio I. Dari absolutè potest infantibus Eucharistia; nè autem hodieque detur, obstat præsens & sagax Ecclesiæ disciplina.

Prob. 1. pars: Quod purioribus Ecclesiæ seculis, & à sanctioribus Episcopis factum est, etiamnum potest absolutè fieri: atqui olim in more fuit, ut infantibus porrigeretur Eucharistia, prout liquet ex S. Cypriano Tract. de Lapsis, ubi memorabilem refert eventum lactentis puellulæ, quæ vino idolis oblato potata, oblatam sibi sacri vini speciem, toto corpusculo violenter commota, omni nisu respuit, ingestamque reluctanti mox evomuit, &c.

Etverò infantes & Sacramenti capaces sunt, utpotè baptisati; & fructus Sacramenti, utpotè per

Baptismum verè justificati. Quod autem exigit Apostolus I. Cor. 11. ut quis, ne indignè sumat, dijudicet corpus Domini, non cadit in parvulos; qui sicut in Ecclesiæ fide baptisantur, licèt dictum sit: *Qui crediderit, & baptisatus fuerit*, &c. sic & in ejusdem fide Eucharistiam recipere possunt, etsi dictum est, *Probet autem se ipsum homo*, &c.

Prob. 2. pars, ex Trid. sess. 21. c. 4. ubi sic: *Sacrosancta Synodus docet, parvulos usu rationis carentes nullâ obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiæ communionem. Neque ideò tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis servavit aliquando. Ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ità certè eos nullâ salutis necessitate id fecisse sine controversiâ credendum est.* Huic Concilii doctrinæ præluserat, qui an. 1274. diem clausit S. Thomas 3. p. q. 80. a. 9. ubi negat *pueris recenter natis sacra mysteria danda esse, quamvis quidam Græci contrarium faciant.*

Hujus mutationis ratio triplex potissimùm: Ia. quòd cùm propter effusionis periculum, usus calicis in Occidente sensim abrogatus est, abrogata est & praxis dandæ infantibus Eucharistiæ, quæ ipsis sub solâ vini specie exhiberi consueverat; IIa. quòd hinc non raròquidpiam eveniret irreverentiæ, dum sacræ species vel in stomachum non trajiciebantur, vel expuebantur ab infante; IIIa. quòd assueti Eucharistiæ ab infantiâ pueri, eandem necdum plenè rationis usu potiti recipere pergerent, & quidem (deficientibus exemplis pietatis domesticæ, quæ plurimùm refriguerat) velut communem cibum; unde & in consuetâ irreverentiâ reliquum vitæ stadium decurrebant. Hinc & meritò remoti à sacrâ mensâ pueri, donec attigerint annos discretionis, atque à Pastoribus edocti fuerint & probati.

An autem pueris completo septennio, & jam doli capacibus dari debeat Viaticum, disputant Theologi. Affirmat Suarez, 1°. quia Viatici receptio

juris est divini quo tenentur quotquot rationis usum habent; 2°. quia fructûs Eucharistici capaces sunt, eoque sæpè indigent; 3°. quia nihil præcepit Deus circa ætatem pueri; ergo lex viatici ab eo imposita impleri debet, cùm potest. Huic opinioni, positâ piâ subjecti dispositione, adhærerem, nisi obstaret lex locorum, aut fixa consuetudo.

Conclusio II. Energumeni, seu à dæmone verè possessi, Eucharistiâ refici aliquando possunt.

Prob. quia licet multiplex fuerit eâ de re disciplina, ità ut quandoque Energumeni vel ipso Eucharistiæ conspectu privati fuerint; iis tamen pluries concessa fuit sacra communio; ut patet 1°. ex Concilio Arausicano I. can. 14. ubi sic: *Energumeni jam baptisati, si de purgatione suâ curent, & se sollicitudini Clericorum tradant, monitisque obtemperent, omnimodis communicent;* 2°. ex Timotheo Alexand. qui in Resp. 3. statuit, fidelem Energumenum, *si nullo modo blasphemet*, debere sanctorum mysteriorum fieri participem; 3°. ex Cassiano, Collat. 7. c. 29. & 30. ubi Abbatem Andronicum à dæmone per communionem liberatum esse commemorat. Parem puellæ cognomento Arabæ, quæ propter inspectum turpiter in balneo veneris simulacrum, à diabolo correpta erat, curationem legeris, L. 4. de prædictionibus, c. 6. inter Prosperi Opera.

Obiit an. 385.

Hinc si cui Confessario Energumeni curam sortiri contingat, debet is, rebus cum Episcopo ad quem grandia hæc & insolita pertinent, collatis, si commodè possunt expendere an quis suâ culpâ possideri meruerit; an non. Si 1. non ante ad sacram synaxim admittetur, quàm congruæ pœnitentiæ signa exhibuerit. Si 2. videndum an lucidis intervallis fruatur, an semper subjaceat dæmonis imperio, & quid hinc immineat irreverentiæ, turpiloquii, &c. Si horum nihil vereri sit, nihil est cur eo subsidio privetur Energumenus: Est verò propter quod eo non privetur, putà quia & patientiâ indiget singulari, ut hujusce statûs molestiam ferat; & fortium robore,

nè in durâ adversùs seculi Principes luctâ deficiat. Et ità docent S. Thom. Suarez, Nat. Alexander. Quòd si eò usque pateat æger impetui dæmonis, ut vereri sit nè sacrum corpus deglutire nequeat, (prout penè contigit puellæ Veneris statuæ spectatrici) erit is alio quocumque modo juvandus.

CONCLUSIO III. Perpetuò amentibus Eucharistia absolutè dari posset seclusâ Ecclesiæ prohibitione. Semifatuis verò, seu debilem habentibus rationis usum porrigi debet, tùm in articulo mortis, si nihil timeatur incommodi; tùm & in Paschate, si certo quodam pietatis sensu erga hoc Sacramentum afficiantur.

Prob. 1. pars: 1°. quia amentia hæc quædam est infantiæ species; 2°. quia non est per se illicitum Eucharistiam iis præbere, qui ejus effectûs capaces sunt, cùm Sacramenta ob effectum præcisè dentur: atqui amentes in perpetuum, sicut & infantes, sunt gratiæ Eucharisticæ capaces. Si quid enim utrisque deest ad susceptionem Sacramenti, maximè actualis ejus notitia: atqui hæc non magis ad Eucharistiam, quàm ad Baptismum aut Confirmationem requiritur; ergo sicut hæc non quoad effectum duntaxat, sed & quoad Sacramentum recipi possunt, sic & illa.

Ceterùm perpetuò amentibus Eucharistiam dari non sinit hodierna Ecclesiæ praxis, tùm quia satius est ut non detur nisi ex prævio devotionis affectu expetita sit; tùm quia majus adhuc subest indecentiæ periculum in amentibus, quàm in pueris.

Prob. 2. pars, 1°. autoritate S. Thomæ, q. 80. a. 9. 2°. quia, ut ait S. Doctor, *tales possunt aliquam devotionem hujus Sacramenti concipere*: nec actu sunt positivè indispositi, cùm in eorum pluribus haud levis appareat pietatis sensus, nec plerumque alias quàm pueruili culpas committant.

Ne tamen Sacramenti tanti dignitas vilescat, haud expedit ut semifatui ad sacram synaxim crebrò admittantur: unde admitti quidem debent urgente

præcepto, proinque in Paschate, & in articulo mortis, sed non ultra, nisi gravior quædam urgeat ratio, putà Jubilæi aut specialem erga Sacramentum altaris præferant reverentiam.

CONCLUSIO IV. Amentibus qui lucida habent intervalla, horum tempore tribui potest Eucharistia: qui verò à rationis usu in amentiam vel phrænesim incidêre, Eucharistia in articulo mortis, nisi obstet privata lex, refici possunt, si laudabilem vitam duxerint; vel gravia pœnitentiæ signa dederint, nullumque subsit irreverentiæ, ut vomitûs vel expuitionis periculum.

Prob. 1. pars; quia amentes quo tempore lucida habent intervalla, dispositionum quæ ad Eucharistiam desiderantur, capaces sunt.

Prob. 2. pars, ex Conc. Carthag. IV. an. 398. ubi sic can. 76. *Is qui pœnitentiam in infirmitate petit, si casu dum ad eum Sacerdos invitatus venit..... in phrænesim versus fuerit, donent testimonium qui audierint, & accipiat pœnitentiam: Et si continuò moriturus creditur.... infundatur ori ejus Eucharistia.*

Dixi, *nisi obstet lex*, &c. si enim Libri multi Rituales hanc Eucharistiæ administrationem præcipiunt; at prohibent alii nec certè pauci, ut Argentinensis pag. 79. Blesensis, Rotomagensis an. 1651. &c. Quisque igitur Diœcesis suæ legem servare debet: ubi autem moris est ut hujusmodi personis detur communio, operæ pretium est, ut Sacerdos formulam haud consecratam ante in os phrænetici immittat, quàm consecratam; sic exploraturus an quid immineat irreverentiæ.

CONCLUSIO V. Mutis & surdis à nativitate conferri potest Eucharistia, non in articulo mortis tantùm, sed & tempore paschali, si & in his aliqua deprehendatur hujus Sacramenti cognitio, & peccata sua nutibus exprimant. Ità Gibert Consult. 31. Rituale Argentin. ubi tamen prohibetur nè id fiat *inconsulto Episcopo, quamtumvis* iidem muti & surdi *per signa & nutus peccata sua declarent, & mysterio-*

rum nostrorum sanctitatem & dignitatem intelligere se demonstrent.

Prob. quia id genus homines Sacramenti hujus naturam intelligere possunt, tum per imagines & signa; tum per exteriorem quam eidem impendunt ceteri Christiani reverentiam; tùm præcipuè per auxilium gratiæ, quæ baptisatis pleniùs confertur; ergo si piè vivant, si Officiis intersint devotè, si de culpis suis, exhibito quadantenùs è cœlis vindice, admoniti sibi invigilent; si doloris sensum exhibeant, cùm peccata sua, seu per proprios nutus, seu per ôs aliorum quibus familiariter utuntur, apud Sacerdotem deponunt, non est cur perpetuò à sacra mensa arceantur. Unde pro gradu pietatis, non in Paschate tantùm, sed & in aliis solemnioribus festis ad synaxim admitti possunt; modo, ait Layman, peccatum aliquod in specie, non in genere tantùm, per nutus accusent: aliàs enim extra mortis articulum absolvi non debent. Aliter dicendum de mutis, surdis, simul & cæcis; hi enim dignitatem tanti cibi nullatenùs intelligere valent.

CONCLUSIO VI. Peccatori occulto si publicè petat, negari non debet Eucharistia, secùs si privatim & absque testibus; notorio autem, etiam solâ, modò verâ notorietate facti, quocumque modo petat, omnino deneganda est. Ità Nat. Alexander, Contenson, &c.

Prob. ex iis quæ dicta sunt ubi de Sacramentis in genere, c. 2. art. 3. sect. 5.

Circa denegandam peccatori occulto & occultè petenti, Eucharistiam, *excipiunt communiter Theologi, nisi Sacerdos ex sacramentali confessione peccatum cognoverit: quanquàm*, ait Habertus, *nonnulli etiam magis nominis hanc exceptionem non admittant. Saltèm*, inquit, *monendus videtur, qui minùs ex malitia quàm ex simplicitate, Eucharistiam sine teste peteret: constat enim experientiâ rudiores expletâ confessione pro more ad sacram Mensam pergere, non attendentes fuerintne absoluti, necne; in*

quo casu, ubi supponitur nullum esse periculum infamiæ aut scandali, Sacerdos potest quærere ab hujusmodi homine, num absolutionis beneficium fuerit consecutus.

Quæres 1°. an occulto peccatori porrigi possit Hostia non consecrata, posito quòd nisi communicare videatur, grave ei periculum immineat: ut si maritus, cui nuper suspecta est uxoris fides, observet an ea pro more suo communicet.

R. negat. 1°. quia fictio de se illicita est, & mendacium continet, quod in materia sacramentali execrabilius est, & Religioni adversum magis. Et verò indicat Sacerdos facto & verbis præsentem hîc esse Christum, qui tamen reverà præsens non est; 2°. quia præbetur occasio idololatriæ materialis: etsi enim, ut suadent alterius opinionis artifices, hostiam consecratam manu gerat Sacerdos, dum dicit: *Ecce agnus Dei*, communem nihilominus gerit, dum ait: *Corpus Domini custodiat*, &c. eamque adorant adstantes, & à communicante adorari non dubitant; 3°. quia graviter urget hîc, tum factum Christi, qui Judæ sacrilegium simulatâ communione vitare noluit; tum decisio quâ statuit Innoc. III. *gravius offendere* Sacerdotem, qui consecrationis verba supprimebat, quàm si *in mortali crimine constitutus* dona sumpsisset verè consecrata.

Cap. 6. De celeb. Missar.

Quæres 2°. quæ nunc sit Ecclesiæ praxis quantum ad communionem iis dandam, qui postquam in peccato consenuêre, Viaticum ingruente morte postulant. R. Etsi his olim quibusdam in Ecclesiis negata fuerit communio, haud tamen omnino esse negandam; sed sequendum id Concilii I. Nicæni, can. 13. *Generaliter omni cuilibet in exitu posito, & poscenti Eucharistiæ gratiam, Episcopus postquam probaverit, ex oblatione dare debebit.* Idem docet Innoc. I. Epist. 3. ad Exuperium ubi sic: *Quæsitum est quid observari oportet de his qui post Baptismum, omni tempore, incontinentiæ voluptatibus dediti, in extremo vitæ suæ fine, pœnitentiæ simul & communionis reconciliationem*

expoſcunt. De his conſuetudo tenuit prior, ut concederetur pœnitentiâ, ſed communio negaretur.... ſed jam communionem dari abeuntibus placuit, &c. Nè tamen hinc temerè ſibi blandiantur peccatores, meminiſſe debent tritum id Aug. *Sacramenta damus, ſecuritatem non damus.*

Quæres 3°. an Reis ultimo ſupplicio damnatis tribuenda ſit Euchariſtia. R. variam eſſe variis in locis eâ de re conſuetudinem. Conſtat ſiquidem ex Concilio Mediol. V. ejuſmodi reis dari Euchariſtiam in Italia, quod & in Germania receptum eſt : poſſe verò tunc temporis reum communicare per modum Viatici, proinque non jejunum, ſatis fatentur ceteri. Alia jam pridem invaluit conſuetudo in Galliis: quin & hujuſmodi ſontibus olim denegabatur etiam ſacramentalis abſolutio. *Primus hunc morem, multorum Procerum Eccleſiaſticorum & virorum Principum precibus perſuaſus abrogavit Carolus VI. Edicto Pariſiis dato 4°. nonas Febr. an.* 1396. Exinde verò, ut anteà, conſtanter denegata reis ſacra communio, ità ut hæc Ludovico Luxemburgo, qui ſub Ludovico XI. capite damnatus eſt, petenti recuſata fuerit, eo conceſſo tantùm, ut Miſſa coram illo fieret, & panis benedictus porrigeretur.

Morin.

An. 1475.

Unde colliges, malè à Confeſſario quodam negatam fuiſſe abſolutionem Judici, eò quia puellæ, ob ſuffocatam prolem ad patibulum damnatæ, Viaticum impendi renuerat.

§. II. *De diſpoſitionibus ex parte corporis.*

Diſpoſitiones ad Euchariſtiam requiſitæ ex parte corporis, ſunt jejunium, corporis munditia, & modeſtia exterior.

De Jejunio.

Circa primum iſtud tria inquiruntur; 1°. an & quâ lege ad jejunium teneantur communicaturi; 2°. quali teneantur jejunio; 3°. an nemo unquam ab ea lege diſpenſetur. Sit

Conclusio I. Jejunii Eucharistici necessitas non est de jure Divino, sed de jure Apostolico.

Prob. 1. pars, quia Christus Euchariſtiam instituit & præstitit Apostolis post legalem cœnam.

Prob. 2. pars, quia ex citatâ toties Aug. regulâ *Quod universa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi Apostolicâ autoritate traditum rectissimè creditur* : atqui morem Eucharistiæ nonnisi jejunis dandæ universa ab initio servavit Ecclesia, ità ut communiter redarguerit contrà facientes. Prob. min. 1°. ex Tertul. L. 2. ad uxorem, c. 5. *Non sciet maritus, quid secretò ante omnem cibum gustes* ; 2°. Cypr. Ep. ad Cœcilium : *Numquid ergo*, ait, *Dominicam post Cœnam celebrare debemus*, quia ità à Christo factum sit ? 3°. ex Aug. Ep. 54. n. 7. ubi sic : *Ex hoc placuit Spiritui sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani priùs corpus Domini intret, quàm ceteri cibi : nam ideo per universum Orbem mos iste servatur* : nisi quòd, ut ibid. observat S. Doctor, aliqui, *uno certo die per* annum, videlicet feriâ V. majoris hebdomadæ, ad exemplum Christi *post cibos Eucharistiam offerrent & acciperent.*

Conclusio II. Severa jejunii naturalis seu Eucharistici lex exigit ut à media nocte diei illius quo quis Eucharistiam conficere vult, vel recipere, nihil omnino sumpserit, sive per modum cibi & potûs, sive per modum medicinæ, aut rei cujusvis, quæ consueto more digeri possit.

Prob. ex unanimi fidelium sensu, qui si quid, minimum licèt, incauti sumpserint, à synaxi etiam ardenter expetitâ abstinent. Idem sanciunt Rubricæ Missalis, p. 3. tit. 9. ubi : *Si quis non est jejunus post mediam noctem, etiam per sumptionem aquæ, vel alterius potûs aut cibi, per modum etiam medicinæ, & in quantumcumque parvâ quantitate, non potest communicare, nec celebrare.*

Id autem triplici de causa sancitum est, teste S. Thomâ, q. 80. a. 8. 1°. *In honorem hujus Sacra-*

menti, ut scilicet in os hominis intret, nondum aliquo cibo vel potu infectum; 2°. propter significationem, ut scilicet detur intelligi, quòd Christus, qui est res hujus Sacramenti, & caritas ejus debet primo fundari in cordibus nostris; 3°. propter periculum vomitûs & ebrietatis, quæ quandoque contingunt ex hoc quòd homines inordinatè cibis utuntur; sicut & Apostolus dicit I. Corint. 11. *Alius quidem esurit; alius autem ebrius est.*

Ut solvantur quæ ad gravem hanc materiam pertinent, fusiùsque explicetur præcedens Rubrica,

Quæres 1°. qualiter, & quarum rerum sumptione frangatur jejunium naturale.

R. hanc ut plurimùm, paulò tamen generaliùs, statui regulam: Id omne & solùm naturale jejunium solvit, 1°. quod sumitur per modum cibi & potûs in stomacho naturaliter alterabilis; 2°. quod sumitur per actionem, quæ propriè sit comestio vel potatio. Ratio est, quia jejunium naturale consistit in abstinentia cibi & potûs, prout sunt formaliter tales; ergo quidquid sumetur per modum cibi & potûs, jejunium solvet, & non aliter.

Hinc non solvit jejunium, 1°. quidquid per modum salivæ trajicitur in stomachum, ut pituita, vel sanguis è cerebro, gengivisve defluens: itèm vini & aquæ reliquiæ quibus os abluitur; cibi quoque, qui cùm remanserint inter dentes, cum saliva & per modum salivæ trajiciuntur. Idem est si quis aut cibum momordit, aut jusculum, ut coqui solent, vinumve linguâ solùm & palato degustavit. Secùs si deglutiantur ex proposito *in quantumcumque parva quantitate.*

2°. nec solvit jejunium, quod per respirationem attrahitur, ut pulvis, culex, pluvia, fumus assæ carnis, &c. tùm quia hæc invitum subeunt; tùm quia nihil est horum, quod verè cibi vel potûs rationem habeat. Est tamen circa fumum tabaci speciale quid, de quo infrà.

Sed quid si trajiciatur in stomachum res quæpiam

vel

vel non comestibilis, ut ossiculum, aurum, creta, papyrus, unguis; vel comestibilis quidem, sed non trajiciatur per os, bene verò per nares, ut tabacum, aqua Hungariæ, &c.

R. ad 1. ex iis nonnulla jejunio nihil obesse, ut aurum, plumbeam glandem, ossicula quædam; non nulla verò, ut chartam, papyrum, terram, carbones dentibus tritos, eidem probabiliter adversari. Ratio est quia priora nec per hominis stomachum digestibilia sunt, nec ullatenùs nutritiva; posteriora verò & aliquid nutritivi humoris habent, & plus vel minus digeruntur. Hinc, juxta Dianam ipsum, creta quam mulieres quædam per modum medicinæ sorbent, communionem impedit.

R. ad 2. Existimabant multi id solum quod excipitur ore, adversari jejunio. Unde nec tabacum, nec aqua Hungarica, nec ipse qui ex cerebro manaret sanguis, & sponte transmitteretur in stomachum, arcere possunt à communione. Verùm eæ decisiones, meo quidem judicio, nonnihil expositionis postulant. Et 1°. non opinor jejunum fore, qui sanguinem proprium, etiam non exceptum per os, sed ab intus manantem sponte sorberet. Quis enim, nisi judaïcè sentit, facilè capiat, haud jejunum manere qui aliquot sanguinis guttas è læso digito fluentes sugit & trajicit, ut concedit Quarti: jejunum verò esse qui multò plures è gengivis manantes *de industria* haurit? Certè si res ità sit, pro jejuno habendus esset, qui præcisam sibi linguæ partem voraret; quod absurdum est.

2°. Hungaricam aquam, si quid ejus in os ingressum sit, & inde trajectum, jejunio haud adversari putem, quia id per salivæ modum excipi consuevit; secùs si de proposito fiat.

3°. Quod ad tabacum attinet, quidquid ejus ad fauces devenit, promptè ejicitur; unde vix quidquam hinc oriri potest scrupuli. Si tamen, ait Sylvius q. 80. art. 8. *in os intret, & deglutiatur*, impedit communionem, *quia est medicina*, licèt multis

noceat : idque, *etiamsi is qui sumpsisset, mox emoveret.* Secùs *si solùm intrasset in asperam arteriam*, & *statim expueretur ; cùm ex eo non* medicamen vel *nutritio, sed potiùs suffocatio sequi nata sit.* Unde timendum, nè qui paulò ante mediam noctem tabaco referti lectum subeunt, experti pulverem hunc fauces suas, & inde stomachum subire, haud satis sibi consulant. Tabacum enim non videtur comparari posse cum cibi reliquiis quæ per modum salivæ deglutiuntur, sed cum saccato in ore sensim liquefaciendo, de quo paulò pòst.

Sed quid de iis qui tabaci folia mandunt, ut aquas ex ore eliciant; aut tabaci fumum per os, naresve attrahunt? Censet Van-Roy cum aliis non paucis, hanc tabaci *masticationem* jejunio adversari : quia fieri non potest, quin plurimæ tabaci particulæ succulentiores trajiciantur in stomachum, aut saltèm semper periculum est nè trajiciantur; atqui trajectio hæc ad jejunii solutionem sufficit. Trajiciuntur, inquies, per modum salivæ : sed si succus plurimus saccari, (quod in ore, ad tollendam ejus amaritudinem, posuisses sugendum, non intendens deglutire, sed expuere succum, non secùs ac tabaci) descenderet in stomachum, an, quæso, communicare auderes : si autem in hoc casu non ausis, cur in alio planè simili ausis ?

Si tamen (& id fortè à personarum constitutione pendet) certus quis sit, se nullam tabaci foliorum particulam trajecisse, aut non aliter trajecisse quàm transmitti soleat quædam aquæ guttula, quæ dum os abluitur, simul cum salivâ indeliberatè pertransit; non est cur sibi à violato jejunio vereatur : etsi interim masticatio hæc, vix militi, multominùs Sacerdoti condonanda est, nisi gravi de causa.

Quod spectat ad tractionem fumi, non una est opinio. Alii enim, iique numero pauciores, jejunium naturale fumo in stomachum trajecto violari docent; ità Pontas. Alii ex adverso pugnant : 1°. quia jejunium non solvitur nisi verâ comestione, vel pota-

tione : atqui tractio fumi, nec comestionis veræ, nec potationis rationem habet ; 2°. quia alioqui qui cum fumigantibus iter facit, fumumque ore vel naribus invitus excipit, sacrum postea celebrare non posset; idemque de eo foret, qui in culina ciborum fumos excepisset. Qui enim proprii tabaci fumum excipit, vulgò tam invitus excipit, quàm qui circumstant: unde vel totum per os & nares ejicit, vel nonnisi parum admittit per modum respirationis. Alii demum concedunt solvi jejunium, cùm quis ope instrumenti fumum tabaci aut carnium ad stomachum per fauces transmittit voluntariè, vel volens ore excipit; secùs verò, si vel nihil in stomachum trajiciat, vel nonnisi involuntariâ transpiratione; quomodo trajicitur musca, aut herbarum fumus, qui viatorem penè suffocat. His, etsi parum satisfaciunt, nihil hodie melius dictu occurrit.

Unum addam, eum nempe qui ad synaxim accedere cogitat, meliùs sibi consulere, si à quacumque tabaci specie antea abstineat; tùm quia meræ hìc ut plurimum occurrunt sensualitates, quibus nemo est qui saltèm per aliquot horas, juvante Deo resistere nequeat; tum quia usus tabaci sive fumo, sive naribus vel ore sumpti ante Missam vel communionem in Conciliis Limensi III. & Mexicano itidem III. severè prohibitus est, & *sub reatu mortis æternæ ;* hæc autem Concilia à sacra Cardinalium Congregatione approbata sunt.

Quatuor hìc supersunt observanda ; 1°. jejunium frangi per id etiam quod quis invitus deglutierit : unde si cibi quid vel potûs in stomachum meum ab alio per fistulam transmitteretur, haud possem eâ die sacris operari ; quia licèt Ecclesia jejunium naturale sanciendo, respirationem, & ea quæ, per se loquendo, cum respiratione & aëre attrahuntur, ut floccum nivis, bestiolam, paleolas, prohibere non intenderit : at ea prohibere potuit quæ non ab aëre feruntur, sed aliunde in fauces transeunt : ea enim verè nutriunt, sicque aliquo sensu dici possunt

comedi : unde de ægroto, qui aliquid incauto sibi in os immissum deglutivit, dicitur quòd ovum v. g. jusculumve sumpserit. Etverò quis pro jejuno habeat hominem, cujus, etsi reluctantis, stomachum ampla vini lagena ingressa fuerit ?

2°. Eum qui lectulum ingrediens, saccarum, aut simile quid in ore liquefiens, [illegible] imposuerit paulatim solvendum & trajiciendum, ad leniendam faucium raucedinem, sequenti die ad synaxim accedere non posse, nisi moraliter certus sit, se nihil post mediam noctem transglutiisse : in dubio enim non potest jejunum semet præsumere, qui exposuit se periculo jejunium solvendi. Ità omnes, ait Lugo.

3°. Ut quis jejunus sit, haud necessum esse, ut ex quo comedit aut bibit, dormierit, vel sit digestus : etsi quandoque conveniens sit ut propter capitis gravitatem, aut torporem animi, quibus tollitur devotio, à communione abstineat.

4°. Decere plurimùm ut Fideles pridie quàm ad synaxim accedere decreverunt, saltèm parciùs cœnent ; & quod pii aliquando solent, vel noctis partem piæ meditationi impendant ; vel saltèm prolixiùs & ferventiùs orent.

Quæres 2°. an in hoc jejunii naturalis præcepto detur parvitas materiæ, seu ex parte rei ipsius quæ comederetur, ut si quis amygdalam duntaxat sumat; seu ex parte temporis, ut si quis aliquot tantùm minutis post mediam noctem, aquæ scyphum hausierit.

R. in neutro casu dari materiæ parvitatem, quæ à gravi sacrilegio excuset. Non in primo : obstant enim Concilia plura, quorum alia depositionis, alia excommunicationis, alia suspensionis, pœnam decernunt iis qui minimè jejuni communicaverint. Sic Bracarense III. an. 572. can. 10. *Si quis Presbyter post hoc Edictum nostrum in hac vesania fuerit deprenhensus, id est, ut non jejunus, sed* QUOCUMQUE *jam cibo percepto oblationem consecraverit, continuò ab officio suo privatus, à* proprio *deponatur Episcopo.*

Toletan. VII. an. 646. can. 2. *Nullus post cibi potûsve* QUEMLIBET MINIMUM SUMPTUM *Missas facere præsumat omninò. Si quis hæc tentare præsumpserit, excommunicationis sententiam sustinebit*, &c. atqui graves depositionis potissimùm & excommunicationis censuræ nusquam ob levem culpam decernuntur, prout alibi ostendimus; ergo.

Confirm. 1°. quia communis est & communissima Doctorum sententia, imò & fidelium omnium, peccatum esse mortale, si quis post aquæ, vel alicujus alterius, etiam inadvertenter & invitè hausti, sumptionem in quantulâcumque quantitate, eâdem die communicet; ergo.

Confirm. 2°. quia licet materia, de se levis non possit præcisè ratione suî graviter præcipi; potest tamen, quando gravissima fit ab extrinseco, putà vel ob significationem sibi annexam, vel ob gravitatem intenti finis. Sic letaliter peccat sacerdos, qui vel modicum aquæ non infundit in calicem, quia magni momenti significationem prætermittit; vel contra Diœcesis legem, tabernam ingreditur, quia multiplici scandalo januam aperit: atqui quòd Eucharistia à jejuno tantùm conficiatur, aut percipiatur, est quid grave, tum penès significationem, Christum videlicet esse potissimum fidelis animæ alimentum; tum penès finem, nè nempe *nullus Presbyter confertus cibo aut crapulatus vino Missas concelebrare præsumat;* quæ Concilii Matisconensis verba realem abusum impetere videntur.

Neque etiam in secundo casu, id est in modico à mediâ nocte intervallo datur materiæ levitas: 1°. quia obstat, ut in præcedenti casu, communis Catholicorum sensus, qui nequidem lubenter hujusmodi quæstiones moveri audiunt; 2°. quia admissâ semel eâ laxitate, brevì nasceretur laxitas alia: ex quo enim Scholastici litem hanc movere cœperunt; alii comedendi licentiam distulerunt ad moram Salutationis Angelicæ; alii ad semiquadrantem; alii ad spatium quodcumque horâ integrâ brevius: unde

tandem ad horam totam, denique ad duas, fortè & tres, id est, in Meridionalibus plagis, ad ipsum sacrificii, vel communionis tempus sensim progressum fuisset.

Obj. Levis materia nonnisi leviter solvit jejunium naturale, neque graviter adversatur fini præcepti; ergo.

R. Etsi levis comestio sit materia levis, communio tamen post comestionem est semper gravis materia: jam verò præceptum de quo in præsenti agitur, non prohibet primariò comestionem, sed communionem post illam: porrò tam verè communicat post comestionem, qui post modicam, quàm qui post multam communicat.

Quæres 3°. quid facto opus sit ei qui dubitat utrùm os abluendo aliquid per modum cibi & potûs deglutierit; vel [illegible]tus se deglutiisse, ambigit an ante mediam [illegible]em, quia loci horologia alia ab aliis dissonant.

R. Si dubium prudenter excuti nequit, tenendam in hoc casu partem quæ indubiè removet à peccato; proinque abstinendum à sacra synaxi. Sequitur ex dictis in tract. de Conscientia.

Quoad horologia, iis adhærendum, quæ plus merentur fidei. Si quis tamen astrorum peritus, ex eorum situ certò cognosceret horologia maturare gradum, posset istis denegare, illis habere fidem. Ceterùm primus horæ pulsus, ubi præsertim unicum est horologium, diei sequentis, ac proinde jejunii initium indicat: unde qui celebrare volens, primum mediæ noctis pulsum audit, buccellam quam mandit, expuere debet, & cavere sedulò nè quid præcedentis deglutiat. Quamquam sibi ab his anxietatibus cavent timorati, nec convivia protrahunt quandiu absolutè liceret.

Hîc addam decere ut qui à communione recens est, non ante comedat, quàm sacræ species alteratæ sint; nisi aliud exigat quædam necessitas. Ità Doctores, non vi legis, quæ nulla est, sed vi

decentiæ, quæ tam sacra tam profanis misceri ægrè patitur. Eâdem de causâ monent, haud statim post communionem expuendum esse, quamvis formula omninò subierit stomachum; præsertim verò si sputum è pectore ascendat, quia id plus habet periculi; quòd si illud exigat necessitas, in loco mundo spuendum erit.

Quæres 4°. an, & quæ causæ ab austera jejunii naturalis lege excusent.

R. Cum Constantiensi Concilio an. 1415. sess. 13. *Eucharistiæ Sacramentum non debere confici post cœnam, & à fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis, à jure, vel ab Ecclesia concesso, vel admisso.* Unde

Dico 1°. Excusat vitandæ irreverentiæ necessitas, ut si periculum sit nè Hostia sacra in Magi, Judæi, alteriusve infidelis potestatem deveniat; itèm nè comburatur, aut aliud quid subeat inhonesti: tunc enim & à laïco contingi, & ab eo non jejuno, si desit Sacerdos, aut qui jejunus sit laïcus, sumi potest. Idem est si post consecratum calicem deficiat Sacerdos, nec præsto sit Sacerdos alius qui sumat sanguinem, neque is citra corruptionis, aut gravis alterius irreverentiæ periculum servari valeat; tunc enim & à laïco non jejuno sumi potest. Decisionis hujus ratio unica, sed gravis hæc est, quòd jejunii lex nonnisi in favorem Eucharistiæ constituta sit; ergo non obligat, quoties ipsa Eucharistiæ reverentia contrarium postulat.

Hîc etiam pertinet necessitas perficiendi sacrificii: unde Sacerdos qui vini loco aquam posuit, gustavitque, vel totam, vel ex parte solùm, ut debet, si statim errorem detegat, (licèt non debeat expuere quod ore gerit, nè quid simul projiciat Hostiæ) tenetur iterum conficere & sumere. Idem est, si peractâ jam alterius speciei consecratione recordetur se non esse jejunum. Imo, ait Suarez, qui post solutum jejunium scienter ad sacrum accessit, ubi alteram speciem consecravit, jam desistere non

potest, sed, præmisso sinceræ contritionis actu, mysterium consummare.

Quid autem facto opus sit, si Minister ante consecrationem recordetur se aliquid primo manè sumpsisse, non una est omnium opinio. Ego quidem, aït modestè S. Thomas hîc q. 83 a. 6. ad 2. *tutius reputarem, maximè in casu manducationis & excommunicationis*, quarum quis oblitus esset, *quòd Missam incœptam desereret, nisi grave scandalum timeretur*, vel infamia Ministri. Sed quia hæc, nec immeritò, propter rei novitatem timentur, nisi celebrans notæ sit aut saltèm præsumptæ probitatis; imò & insuper iis coram quibus celebrat, dilectus, tot fortè sunt casus in quibus sacrum continuare oporteat, quàm ab eodem desistere. Interim qui ob fractum jejunium Missam abrumperet, cessationis hujus innocentem causam populo aperire teneretur.

Quæres quid juris si sumptâ ablutione superstites Hostiæ particulas perspiciat Sacerdos.

R. id definitum esse his Rubricæ verbis, tit. 7. de defectibus, n. 2. *Si deprehendat Sacerdos etiam post ablutionem reliquias relictas consecratas, eas sumat, sive parvæ sint, sive magnæ; quia ad idem sacrificium spectant. Si verò relicta sit Hostia integra consecrata, eam in tabernaculo cum aliis reponat, vel sequenti Sacerdoti relinquat*, &c. Etverò non potest spirituale Eucharistiæ convivium decenter perfici sine ablutione: porrò fieri nequit ut ablutio moraliter non præcedat sumptionem particulæ alicujus, quæ vel remaneat in calice, vel dentibus faucibusve hæreat, vel in patena aut corporali postmodum appareat; ergo qui hæc post ablutionem sumit, non violat Ecclesiæ præceptum.

Hinc nedum peccet qui Sacramenti reliquias sumit post ablutionem, peccat venialiter, utpotè Ecclesiæ legem transgrediens, qui eas citra rationabilem causam non sumit. Neque deerit ibi letale peccatum, si omissio hæc fiat cum gravi Sacramenti irreverentiâ, ut fieri facillimè potest, cùm celebratur

in altaribus, ubi non asservatur in tabernaculo Eucharistia. Interim sedulò curare debet celebrans, ut fragmenta quæ supersunt, quantùm moraliter fieri potest, citra scrupulum tamen, colligat, & ante sanguinis sumptionem in calicem mittat cum ipso sanguine sumenda. Nec dubium quin letaliter peccent Eleemosynarii illi, qui ut breviorem, ideoque mulieribus plerumque indevotis probatiorem Missam celebrent, vix patenam purificant, imò, ut horrens vidi, nullatenùs purificatam extergunt purificatorio; quasi quod in hunc modum excutiunt, vilis atomi pars fuerit, non ipsum corpus Christi. Verùm hîc ubi difficultates aliæ ab aliis prodeunt, dubium exurgit multiplex. Itaque

Dubitatur 1°. an eæ etiam reliquiæ, quæ non in eodem, sed in præcedenti sacrificio consecratæ fuerint, sumi possint post ablutionem.

Negant plures cum Navarro: sed reclamant alii, 1°. quia fragmenta ex præcedenti sacrificio, hoc ipso quòd in eodem consumpta non fuêre, pertinent ad sacrificium subsequens ejusdem vel alterius Sacerdotis, qui potest & sæpè tenetur sacrificii præcedentis defectus supplere, ut constat ex Rubricis; ergo eadem est ratio de fragmentis sacrificii præteriti, quæ de præsentis: unde hic casus, etsi in Rubricis non continetur explicitè, rectè infertur à paritate rationis; 2°. quia alioqui non posset Sacerdos sacram pixidem purificans, fragmenta quæ in ea sunt cum unâ vel multiplici ablutione sumere: sic enim dubio procul superstites præcedentis sacrificii reliquias sumit non jejunus: atqui & id prorsus falsum est; 3°. quia haud facilè discerni potest, an quæ in patena vel corporali deteguntur particulæ, ab alio præconsecratæ sint, an à nobis; ergo idem de omnibus haberi debet judicium: & *sic audivi practicari in multis Regionibus eximiæ doctrinæ & sanctitatis*, ait Marchini; hæc opinio mihi tuta judicatur, imò & eo sensu tutior, quòd plus Sacramenti reverentiæ consulat.

Dubitatur 2°. quotum intra tempus superstites reliquiæ à Ministro consumi possint.

R. posse quandiu necdum ab altari discessit, etsi fortè diu ibi fuerit moratus ad Eucharistiæ dispensationem. Ratio est, quia quandiu altari adstat Sacerdos, moralem unam sacrificii actionem continuare censetur. Si verò ab altari in sacellum, aut aliò recessit, jam etsi adhuc sacris vestibus indutus manet, eadem fragmenta, neque hîc neque alibi sumere potest; esset enim id nova ac distincta communio, severè prohibita. Quòd si eædem reliquiæ citra irreverentiam servari nequeant, tunc à Sacerdote etiam vestibus sanctis exuto sumi possunt, vel tradi cuipiam ad communionem disposito, qui casus, ait Quarti, ab omnibus conceditur.

Dubitatur 3°. an eadem sit Hostiæ integræ ratio quæ fragmenti.

R. negat. Ecclesia enim severam jejunii legem non temperavit quoad fragmenta, nisi quia ea sunt veluti quædam sacrificii partes, & ut sic ad ejus integritatem pertinent: atqui formulæ integræ non se habent ut partes sacrificii; sed solùm consecrantur, ut vel tunc, vel postmodum fidelibus distribui possint; ergo graviter peccat Sacerdos, si post ablutionem, cùm in rigore non est omninò jejunus, integras formulas sumat; nisi id ad vitandam Sacramenti irreverentiam necesse sit, putà quia deest tabernaculum in loco, & Sacerdos, qui sacra peracturus sit.

Dubitatur 4°. quis decentior sit pixidis purificandæ modus.

R. 1°. eam ex usu communi intra Missam purificari debere; 2°. fragmenta, quotquot poterunt, è pixide in calicem infundenda esse, cum pretioso sanguine sumenda; 3°. infundendum deinde in pixidem semel vel pluries vinum, & ex pixide in calicem, ut quidquid particularum superest, cum primâ vel secundâ, imò & tertiâ ablutione sumatur. Demum & calix & pixis purificatorio abstergi debent.

Dico 2°. A jejunio excusat necessitas vitandi scandali, alteriusve damni notabilis: quia positivæ leges non obligant cum tanto dispendio. Ità S. Thomas & alii communiter. Atque hinc colligunt, Sacerdotem non jejunum celebrare posse, 1°. ut mortem vitet sibi intentatam nisi celebret; modò non intentetur in contemptum fidei vel religionis: quod vix fieri potest; 2°. ne incurrat gravem infamiam, si postquam sacrum inchoavit, ab altari recedat.

Extendunt hoc aliqui ad secularem jam publicè ad mensam admotum, & qui grave scandalum, aut infamiam vereatur, si recedat. At casum hunc vix admitti posse putem; tum quia non ità rarum est, ut qui ad mensam accessêre, ab ea vel ad tempus, vel in totum ob aliquid scrupuli recedant; tum quia & ut assistunt plures, qui vel jam communicavêre, vel communicare nolunt, tùm quia quòd laïcus se jejunum non esse agnoscat & fateatur, nihil habet regulariter scandali, aut veræ infamiæ, &c.

Dico 3°. Excusat etiam sumptio viatici, non ab infirmis tantùm, qui naturali morbo tendunt ad interitum; sed & bene valentibus à judice damnatis ad mortem. Casum hunc admittunt omnes cum S. Thoma q. 80. a. 8. Sed hîc quædam notanda, 1°. non esse à peccato immunem Parochum, qui manè ad infirmum adhuc jejunum Eucharistiam deferre commodè valens, differt in vesperam; cùm ille jam jejunus non erit; 2°. (& sic præcedens decisio penè inutilis evadit) cavendum summoperè, nè moribundus ob violatum jejunium communionem in crastinum differat cum periculo sine eâ decedendi, vel eam recipiendi in statu quo minùs rationis compos fuerit; 3°. nec proinde scrupulosiùs discutiendum esse, an certum sit periculum mortis, ne dum deliberatur, interim excedat æger sine viatico; 4°. quamvis infirmus unâ vel alterâ post mediam noctem horâ jejunus manere possit, non ideo (etiam inter Regulares, qui minus ab Ecclesia distant, nisi fortè propter Officium adstituri sint) differendam esse

ægroti communionem; quia Ecclesiæ consuetudo optima sanè legum interpres, non habet ut incommodâ noctis intempestivæ horâ, nisi tunc necessitas specialiter urgeat, ad infirmos deferatur Viaticum. Nec moris est ut Pastor, qui manè ut plurimum gravioribus populi negotiis destinetur, omnia statim deferat, ne non jejuno synaxim porrigat.

Duo hîc moventur dubia: primum, an pluries infirmo non jejuno Eucharistiam dare liceat; secundum, an nè æger sine viatico decedat, licitum sit Sacerdoti haud jejuno Missam celebrare.

R. ad 1. Constat 1°. Eucharistiam infirmo etiam citra periculum mortis sæpius deferendam esse, si petierit, & jejunus recipere possit; 2°. eundem, si jam satis à gravi morbo convaluerit, nonnisi jejunum Eucharistiâ refici posse, quia nulla subest tunc necessitas à lege jejunii excusans; 3°. ei qui postquam aliquantulùm convaluit, in idem vel simile periculum relabitur, licitum esse communicare non jejuno, quoties hæc statuum varietas contigerit; quia tunc novus redit necessitatis articulus.

Quæstio itaque est an ei qui jam Viaticum recepit, & qui gravi ac diuturno morbo detinetur, liceat pluries, etsi non jejuno, Eucharistiam recipere.

R. Affirmat. quia cœlestis ille cibus infirmo datur, non tantùm ut sumendi Viatici præcepto morem gerat, sed & in præsidium contra astutias inimici, qui tunc potentiùs insidiatur: unde cùm gravis diuturnique morbi dolores, gravis sint ac diuturna tentatio, cui aliæ complures accedunt; plus urget muniendi ac roborandi athletæ necessitas, quàm servandi jejunii.

Quoto autem intervallo à Viatici receptione distare debeat communio sequens à non jejuno facienda, mirè disputatur. Iis assentimur, qui nisi aliud Diœcesano Rituali præscriptum sit, dies octo vel decem requirunt, prout antiquo Rituali Romano constitutum est. Unde qui frequentiùs pro devotione communionem exoptat, jejunii legem servare, horamque ad id opportunam eligere debet.

R. ad 2. Negant communiter Doctores, quos inter S. Antoninus, Paludanus, Navarrus, Suarez, Tolet, Bonacina, Habert, &c. Et hanc ego opinionem, quia longè magis receptam, sequerer in praxi, tam quoad me infirmum, quàm quoad alios: Sed qui oppositam ex propriæ conscientiæ judicio teneret, cum Quarti Ethicâ amoris, &c. nec cominùs, nec eminùs redarguerem.

Hìc notandum ex iis qui primam partem tenent, esse non paucos, qui Sacerdoti ante haustam ablutionem admonito novam inchoare Missam permittant, ut in gratiam infirmi hostiam consecret. Et id probabile censet Sambovius, Tom. 2. cas. 83. Et verò, ait Henno, si id licitum est ut populus audiat Missam, licitum à fortiori præsumi potest, ut ministretur Viaticum; cùm hujus receptio graviùs obliget, quàm auditio Missæ. Sed de hoc casu infrà.

Dico 4°. Excusat sacrificii perficiendi necessitas, putà cùm Sacerdos, peractâ consecratione solius etiam panis, deficit, nec haberi potest jejunus, qui Missam perficiat. Ità Doctores communiter: quia perfectio sacrificii est de jure divino.

Dico 5°. Excusat dispensatio, quæ à solo Rom. Pontifice concedi quidem potest, rarissimè tamen extra assignatos infirmitatis casus conceditur. Conceditur tamen de facto ex antiquo usu uni de Cardinalibus, qui quotannis in nocte Nativitatis Domini primam Missam in Sacello Pontificio ante mediam noctem celebrat & perficit.

Quæres quid facto opus sit in casu quo quis ex errore Missam Natalis Domini uno circiter ante undecimam noctis horam quadrante inchoat, neque errorem detegit nisi peractâ jam cosecratione. R. Ex bene multis quos circa difficultatem hanc consului, plures censerunt tutius esse ac decentius, ut Minister communionem ad mediam usque noctem differat, & temporis residuum det orationi & adorationi, aut hæreat in *Memento*. Alii tamen, etsi numero longè pauciores, quos

inter Vicarius quidam Generalis non infimæ doctrinæ, nihil redarguerunt, si Missa solito more continuetur. Neque id quoque culpatim, si præsertim Sacerdos infirmus sit, & qui adstant, tantam moram ægrè laturi. Certè haud videtur jejunii lex exigere, ut tanta inter potissimas sacrificii partes intercapedo statuatur.

An autem idem Sacerdos, si fortè ablutionem sumpserit, postridie duas alias Missas celebrare valeat, controverti potest. Affirmat Leonardelli; quia non constat in hoc casu Missam hanc censeri dictam in festo Nativitatis, prout de eâ constat, quæ coram Papâ celebratur.

De munditiâ corporis, &c.

Corporis munditia, de quâ nunc, iis opponitur fœditatibus quæ humanum corpus inquinant, ut sunt lepra, fluxus sanguinis, menstrua, præsertim autem conjugalis actus, & pollutio non plenè voluntaria: quæ enim in se, vel in causa perfectè libera est, à communione arcet, plus quàm letalia plura, quia gravior est & tenacior. Sit

CONCL. I. Lepra, sanguinis fluxus, menstrua infirmitas, & alia id genus, quæ sinè patientis culpâ eveniunt, per se non prohibent ab Eucharistia.

Prob. 1°. quia labes illæ non obstant veræ devotioni, quæ summa est ad communionem dispositio; 2°. quia iis infecti, miseratione digniores sunt quàm pœnâ, nec solatium habere majus possunt qui laborant, quàm à tenero afflictorum consolatore; 3°. quia id innuit Christus, cùm debiles & claudos ad nuptiale convivium invitavit.

Nec nocet Judaïcæ munditiæ præceptum circa panes propositionis: quia alia est antiquæ, alia novæ Legis conditio. Illic præcipuè imperari videbatur exterior mundities; hîc imprimis requiritur cordis puritas.

Si quis tamen ex transeunte morbo aliquid inji-

ciat horroris, satius erit ad aliquot dies differre, nisi moram excludat spiritualis necessitas.

CONCLUSIO II. Nocturna illusio, in se & in causa inculpabilis, non obstat per se communioni; obstare tamen potest ex congruitate.

Prob. 1. pars: quia ad communionem sufficit status gratiæ cum devotione idoneâ: neutram porrò per se excludunt hujusmodi illusiones.

Imò eæ spiritûs nequam deceptiones contemni debent, si advertatur eas potissimum ingruere, cùm quis ad Eucharistiam accedere decrevit.

Prob. 2. pars, quia postulat tanti Sacramenti dignitas, nè quis ad ipsum, vel corpore fœdus, vel ex præcedenti phantasmate distractus accedat. *Hoc tamen impedimentum, quòd ex congruitate provenit, postponi debet propter aliquam necessitatem*, putà, *cùm fortasse aut festus dies exigit, aut exhibere ministerium, pro eo quòd Sacerdos alius deest, ipsa necessitas compellit.* Ità S. Thomas q. 84. art. 7.

Si quis, ait idem S. Doctor in 4. dist. 9. q. 1. a. 3. q. 2. *pollutionem passus, ad causam recurrens dubitet de consensu, à sacrâ communione omnino abstinere debet: si autem expressè inveniat consensum non præcessisse*, nec fuisse comitatum vel subsecutum, *& necessitas urgeat, aut aliqua causa potior*, ut justitiæ vel obedientiæ, *tollat obligationem quâ teneretur alioquin non accedere, potest accedere, aut etiam celebrare, non obstante corporis immunditiâ, aut hebetatione mentis: Aliàs si necessitas non incumbat, videtur, non exhibere debitam reverentiam Sacramento; non tamen si celebrat, peccat mortaliter, sed venialiter, sicut cùm quis quandoque evagationem mentis patitur.* Quando autem vel illusione accedit, *si illusionis causa in nobis præcessit, putà cùm quis indevotus ad dormiendum accesserit; idem est judicium ac de pollutione quæ ex cogitatione præcedenti causatur, id est, potest esse & mortale, & veniale peccatum. Et quia non ità de facili potest percipi ex quâ causâ* contingat, *ideò tutius est semper abstinere, nisi necessitas incumbat.*

Quæ de pollutione in somnis, hæc de eadem etiamsi vigili accedat, dicta sunto, modo & hæc involuntaria sit; ut esse potest quæ ex turpibus in confessione auditis oriretur. Iis tamen qui tam facilè moventur, curandum est si possunt, ut priùs celebrent, quàm iis vacent unde prodeunt miseri illi effectus; imò & quandoque prorsus recedendum à confessionis ministerio, de quo alibi.

CONCLUSIO III. Optandum, ut qui ad sacram Mensam accedere intendunt, aliquot anteà diebus ab actu conjugali abstineant. Haud tamen delinquunt, qui regulam hanc non servant, seu debitum reddendo, seu etiam solius prolis intuitu exigendo: quanquam & hos ex decoro satius est abstinere, aliis verò utcumque necessarium.

Prob. 1. pars, 1°. ex Concilio Illiberit. can. 3. *Omnis homo ante sacram communionem à propriâ uxore abstinere debet tribus, aut quatuor, aut octo diebus*; 2°. ex S. Hieron. Epist. 1. ubi sic: *Scio Romæ hanc esse consuetudinem, ut Fideles semper Christi corpus accipiant; quod nec reprehendo, nec probo: unusquisque enim in suo sensu abundet, sed ipsorum conscientiam convenio, qui eodem die post coïtum communicant... Quare ad Martyres ire non audent? Quare non ingrediuntur Ecclesias? an alius in publico, alius in domo Christus est? Quod in Ecclesia non licet, nec domi licet. Abstineam* igitur *me paulisper ab uxoris amplexu, ut amori conjugis amorem Christi præferam.*

Neque alia est nostris temporibus R. Ecclesiæ praxis: ut constat ex Innocentii XI. Decreto de freq. Commun. anno 1679. *Cùm Apostolus nolit* conjugatos *invicem* debito *fraudari, nisi fortè ex consensu ad tempus, ut vacent orationi; eos seriò admoneant* Confessarii, *tantò magis, ob sacratissimæ Eucharistiæ reverentiam, continentiæ vacandum.*

Prob. 2. pars, ex S. Gregorio M. qui Ep. 64. sic loquitur in Resp. ad 10. Augustini interrogationem: *Si quis suâ conjuge non cupidine voluptatis*

captus, sed solummodò liberorum creandorum gratiâ utitur, iste profectò de ingressu Ecclesiæ, seu de sumendo corporis Dominici sanguinisque mysterio, suo est relinquendus judicio; quia à nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne positus nescit ardere.

Prob. 3. pars; quia, ut ait ibid. S. Greg. *Cùm non amor procreandæ sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de suâ commixtione quod defleant;* aliunde certum carneæ delectationis spiritum gerunt, quo utcumque absorpti vix satis cœlestibus adhærere possunt; ergo, ait S. Thom. *tunc prohiberi debent, nè accedant ad Sacramentum.*

Hinc colliges quid de istâ sentiendum thesi: *Communio multò magis consulenda est conjugatis ipso die copulæ habitæ causâ voluptatis.* Sed quantò erravit atrociùs, qui hanc profere non erubuit: *Consulendum est Sacerdoti & Laïco, ipso die fornicationis, adulterii, imo & peccati contra naturam, ad sacram mensam accedere, dummodò doleant & confiteantur.*

His quæ, ut ità loquar, negativæ sunt, corporis dispositionibus, positivas quasdam accedere necesse est, quæ in Catechismis habentur.

§. III. *De dispositionibus ex parte animæ.*

Dispositiones ex parte animi, aliæ communionem præcedunt, aliæ ipsum communionis actum comitantur. De utrisque non omnibus quidem, sed præcipuis dicemus; id unum habentes in votis, ne in labido itinere vel laxiori vel severiori pede gradiamur. Sit

CONCLUSIO I. Ut quis ad Eucharistiam dignè accedat, debet innocentiam baptismalem vel conservasse, vel sincerâ pœnitentiâ reparasse.

Prob. 1°. quia innocentia hæc, ex omnium Sanctorum judicio, illa ipsa est vestis nuptialis, sinè quâ qui ad nuptiale filii Regis convivium accesserit, *ligatis manibus & pedibus* projicitur *in tenebras exteriores;* 2°. quia præcipit Apostolus, ut *probet se ipsum homo*, antequam *de pane illo* edat: atqui pro-

Matth. 22.

batio illa imprimis eo fine instituta est; ut nemo graviter reus Christi corpus contingere ausit: unde Chysost. Homil. 3. in Epist. ad Ephesios: *Quomodo comparebis ante tribunal Christi, qui manibus ac labiis immundis ipsius audes contingere corpus?*

Sed quia non omnes satis capiunt quo nisu reparanda sit innocentia, sit rursùs

CONCLUSIO II. Antiqui Patres ordinariè nemini certorum criminum reo, nisi gravi pœnitentiæ incubuisset, Eucharistiam concedebant.

II. Cor. 2. Prob. 1°. ex Apostolo, qui incestum Corinthium nonnisi post annuæ pœnitentiæ tempus in consueta Fidelium jura restituit, postulatâ, ut ità loquar, in ipsius gratiam veniâ: *Ne fortè abundantiori tristitiâ absorberetur.*

Prob. 2°. ex SS. R. Ecclesiæ Pontificibus: Innoc. I. Ep. 1. *De pondere æstimando delictorum*, inquit, *Sacerdotis est judicare, ut attendat ad confessionem pœnitentis, & ad fletus atque lacrymas corrigentis; ac tùm jubere dimitti, cùm viderit congruam satisfactionem.* S. Leo I. Epist. 91. *Christus hanc Præpositis Ecclesiæ tradit potestatem, ut confitentibus actionem pœnitentiæ darent, & eosdem salubri satisfactione purgatos ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent.*

Prob. 3°. ex notis illis pœnitentiæ classibus, quas certorum peccatorum rei decurrere tenebantur, antequam, non dico, sacrâ synaxi, sed Sacramentali absolutione donari possent. *Placuit*, verba sunt Ancyranæ Synodi, *eos inter audientes uno anno constitui, tribus autem aliis annis agere pœnitentiam, tertio autem anno reconciliari Sacramentis.*

Sed quorsum hæc? inquies: an ut præsentem Ecclesiæ disciplinam culpemus? Neutiquam. Sed exhibito Ecclesiæ spiritu, qui semper idem est, vesanos eorum clamores compescere volumus, qui postquam diu in omni peccatorum cœno hæserunt, ægrè habent, si, statim ut memoriam suam exoneravêre in tribunali, haud statim in omnia Sanc-

torum jura restituantur. Quæ tamen ne ad omnes lapsos temerè extendantur, sit

CONCLUSIO III. Pœnitentia sumpta pro satisfactione sacramentali, non debet necessariò communioni ab iis præmitti, qui letale peccatum admiserint; sumpta verò pro iis pietatis operibus, quæ sinceram cordis conversionem demonstrent, non rarò præmittenda est.

Prob. 1. pars. Ut quis ad sacram synaxim admitti possit, satis est absolutè, ut cum Deo in gratiam rediisse merito censeatur; atqui hæc in Dei gratiam redintegratio, in multis eorum etiam qui sacramentalem satisfactionem necdum implevêre, præsumi meritò postet; cùm ex iis alii timoratæ conscientiæ, penè statim ac culpam certò vel dubiè gravem, detrahendo v. g. aut irascendo commisêre, ad Deum per contritionem & gemitus reverti properent; alii multorum & graviorum rei, antequam se Confessario sistant, tanto se tempore omnimodis probaverint, ut Confessarium ab ulteriori probatione liberasse videantur. Hinc isthæc Petri de Osmâ, Salmanticensis Theologi propositio: *Non sunt absolvendi pænitentes, nisi ante pœnitentiam sibi impositam impleverint*, à Sixto IV. an. 1428. reprobata est. Sic & hanc thesim, à Libro cui titulus: *Le pacifique véritable* depromptam: *L'absolution ne peut se donner valablement & avec fruit, que la pénitence & la satisfaction n'aient précédé*, damnavit an. 1641. Facultas Paris. ut *temerariam, hæreticam*, & in Petro de Osmâ à Sixto IV. prædamnatam. Sic demum Alex. VIII. & hanc quoque Propositionem. n. 22. notavit: *Sacrilegi sunt judicandi, qui jus ad communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.*

Prob. 2. pars: ut quis ad Eucharistiam securè admittatur, certò moraliter constare debet, eum jam verè mundum esse: atqui multi sunt, de quibus id, nè interventu quidem Confessionis, legi-

timè præsumi possit; putà qui diuturnam peccati consuetudinem habent, qui in proximâ delicti occasione versantur, qui rem alienam, moniti licet, restituere differunt, &c. unde hi omnes competenti tempore probari debent. Ungant ergo qui hujusmodi sunt, pedes Christi, sed non statim ungant caput. Nempe verò, ait S. Bernardus Serm. de B. Magdalenâ, *Interstitii morositas inter pedes esse debet & caput*, QUIA PROFECTÒ DIFFICILLIMUS ET PRÆSUMTUOSUS SALTUS EST A VESTIGIIS AD VERTICEM DOMINI TRANSVOLARE. Unde *unxit Maria sanctum Domini verticem, perfectò jam electa, jam familiaris effecta, longèque à peccatricis illius obvoluta vestigiis, quam infelix ille* dæmonum *septenarius confundebat.*

Obj. 1°. Ex Trid. sess. 13. c. 7. sufficit, *Ut nullus sibi conscius mortalis peccati, quamtumvis sibi contritus videatur, absque sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*; ergo qui atrociora quæque admisit, ad Eucharistiam, modò hæc confessus fuerit, accedere potest.

R. neg. ant. Nam definiit quidem sacra Synodus, necessariam esse confessionem ei omni quem gravis peccati conscientia remordet: at nec definiit, nec definire potuit, confessionem hanc per se sufficere: porrò inter ea quæ necessaria sunt, & ea quæ sufficiunt, ingens est discrimen. Sine Baptismo v. g. nemo regnum Dei ingredietur; nec tamen ut intret quis in regnum Dei, sufficit Baptismus.

Etverò, si valeat objectio, jam facinoroso cuicumque, etiam à sodomiâ, bestialitate & similibus recenti, modò largioris manicæ virum non dispensatorem, sed dissipatorem inveniat, à quo absolvatur, liberum erit unâ post horâ ad Eucharistiam accedere: atqui id & aures etiam minus pias offendit, & Patribus adversatur. Hæc illa est, nisi pejor, agendi ratio, quam tantoperè exhorrebat S. Cyprianus: *A diaboli aris revertentes*, aïebat, *ad sanctum* Domini *sordidis & infectis nidore mani-*

bus accedunt. Mortiferos idolorum cibos adhuc penè ructantes, exhalantibus etiamnum faucibus..... Domini corpus invadunt.

Obj. 2°. Peccatores, etiam necdum bene purgatos, imò & in eadem crebrò relabentes flagitia, ad Eucharistiæ perceptionem admittunt viri graves; ut Molina Carthusiensis Lib. de Sacerdotio p. 2. c. 6. §. 1. ergo.

R. neg. ant. Non enim verè graves sunt, saltèm in particulari casu, qui adversùs Patrum torrentem (erant enim ii verè & seriò graves) totis viribus renituntur: atqui talis est in citato loco Molina; tales & qui eum sequuntur. Minor patet ex adductis Patrum testimoniis; quibus & istud addendum ex Isidoro L. de Officiis Eccl. c. 18. *Hoc est indignè accipere, si eo tempore quis accipiat, quo debet agere pœnitentiam*: quæ verba deprompta sunt ex Aug. Epist. 54. Atqui hinc laudandus Molinæ Liber, dum primâ parte dignitatem Sacerdotii commendat; quia in ea totus pendet ab ore Patrum; ubi verò ex humana quadam benignitate, pœnitentiæ & communionis intervalla metitur, omninò deserendus est.

CONCLUSIO IV. Qui peccati letalis sibi conscius est, regulariter antè confiteri debet, quàm vel Missam celebret, vel ad Eucharistiam accedat.

Prob. 1°. ex Trid. sess. 13. can. 11. ubi sic: *Nè tantum Sacramentum indignè, atque ideò in mortem & condemnationem sumatur, declarat sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habitâ copiâ Confessoris, necessariò præmittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publicè disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.*

Prob. 2°. Ad Eucharistiæ confectionem vel receptionem requiritur status gratiæ, de quo certò moraliter constet: atqui licèt status gratiæ per contritionem haberi possit, non sic tamen ut de eo

moraliter constet, & multò minùs cùm negligitur medium graviter præceptum, ut in præsenti.

Atque hinc colliges præceptum confessionis ante Eucharistiam, non esse duntaxat Ecclesiasticum, sed & quadantenùs naturale. Jus enim naturæ postulat, nè quis in re omnium gravissimâ incerta certis præponat: porrò qui perfectâ, quàm habere opinatur, contritione confidit, & ideo abjicit confessionem, quæ ùtique longè tutior est, certis incerta præponit; ergo & hoc sensu jus naturale transgreditur.

Dixi *Regulariter*, quia præceptum confitendi, admittit causas excusantes. Et ideo si desit copia Confessarii, & urgeat celebrandi aut communicandi necessitas, poterit quis etiam non confessus, modò tamen contritus, celebrare aut communicare. Quæ ut ampliùs innotescant,

Dico 1°. Deest Confessarii copia, seu cùm sine grandi incommodo adiri nequit; seu cùm etsi præsto sit, perinde est ac si non adesset.

Hinc Confessario carere censetur, 1°. qui ob viarum molestiam, asperitatem cœli, distantiam itineris, populi diu expectaturi murmura, Confessarium adire non potest. In quo autem præcisè consistat grande illud incommodum certâ lege definiri nequit; quod enim seni gravissimum est, leve est juveni, &c. Ceterùm absit nostra hæc decisio spectet eos, qui persisterent *in concubinatu, ebrietate vel aliquo alio peccato.* *Sylvius.*

2°. Cui præsto non est nisi Sacerdos vel excommunicatus denuntiatus, vel carens jurisdictione, seu simplici, quia approbatus non sit, seu necessariâ, quia nihil possit in casus reservatos, quorum aliquem incurrerit is qui ad celebrandum tenetur: quia tunc nec à reservatis, nec à non reservatis, ob istorum cum aliis conjunctionem, absolvi potest. Sed de his alibi.

Excusantur etiam juxta aliquos à confessione, 1°. qui licèt Confessarii copiam habeant, non habent eum quo utiliùs & confidentiùs uti solent; 2°. qui sine

aliquo Ordinis sui dedecore, gravem, cujus rei sunt, culpam aperire non possunt; putà si fornicatus sit Monachus, nec ad unum è Fratribus suis recurrere valeat: 3°. quibus solùm præstò est Minister, quicum inimicitias vel lites gerunt.

Sed malè prorsus. An enim deest Confessarius, cùm suppetit Minister, à quo salutis monita & absolutionis beneficium recipere possis? An magis infamatur Religiosus Ordo, quia lapsum suum Seculari detegat Regularis, quàm Ordo simpliciter Ecclesiasticus, quia parem culpam Regulari detegat Sacerdos secularis. *Illiacos intra muros peccatur & extra*: nec sat tribunalis secreto consulunt, qui gemebundâ quâdam, pietate dicam, an arrogantiâ, tametsi generaliter, exclamant: Proh quantùm apud Regulares mali! An demum, qui munus suum ante altare relinquere debet, ut fratri suo reconcilietur, pro grandi incommodo habebit agendi rationem plenam caritatis, & quæ concordiam revocare possit. Alia longè mens Hieronymi Epist. 62. *Ignoramus*, ait, *sinè pace communionem.* Alia Chrys. qui Homil. 4. de Pasch. agnum esse vult, qui agnum comedit.

Dico 2°. ut quis absque præviâ confessione ad sacra accedere valeat, præter inopiam Confessarii requiritur gravis necessitas; tum quia grave præceptum gravem excusantem causam requirit; tùm quia Trid. cit. c. 7. sess. 13. urgentem causam, proinque gravem exigit. Sed nè gravium instar causas assignemus leviores, juvat hìc paululùm immorari. Excusat itaque

1°. instans mortis periculum. Unde celebrare potest pro virili tamen contritus, quod hìc semper supponendum, tùm is cui mors inferenda sit, nisi celebret; modò tamen non in contemptum Religionis; tùm & is cujus celebratio necessaria sit ut moribundo viaticum detur. Quin & tunc celebrare posset etiam *excommunicatus*, secundùm Lugo, quod ad *denuntiatum* etiam extendunt Diana & Quarti. Id tamen vix citra grave *scandalum* fieri queat, nisi fortè no-

Sylvius, p. 344.

tum ſit, excommunicatum hunc omnimodis agere apud Superiorem, ut Eccleſiæ reconcilietur.

2°. Periculum ſcandali & infamiæ, ſi nempe futurum ſit ut ex celebrationis omiſſione plebs graviter obmurmuret, ac temeraria multa effutiat de Sacerdote; & is proinde grave famæ ſuæ detrimentum ferat. Utrumque enim incommodum, cùm caritati inſigniter adverſetur, impendiò vitandum eſt. Cavendum tamen ne populi admiratio inſtar ſcandali habeatur. Quod enim miretur populus, aut habeat te pro minus devoto, non eſt malum adeò grave, aït Henric. à S. Ignat.

Si Sacerdos in altari jam conſtitutus mortalis peccati recordetur, neque vel Confeſſarium à quo abſolvatur accerſere, vel ab altari recedere poſſit citrà infamiæ notam, proſequi debet, præmiſſo contritionis actu. Unde colligo vix ac nè vix quidem unquam fieri ut qui in Eccleſiâ publicâ coram pluribus ſacrum facit, Miſſam abrumpere teneatur; quia vix unquam fiet ut gravi non ſit ſcandalo. Etverò interrogatus, ut certò erit, cur receſſerit ab altari, quid tandem dabit reſponſi? Dicet ſe correptum morbo? mentietur. Dicet ſe inopinâ perturbatione concuſſum? quæretur tantæ perturbationis cauſa, & grave quid conjectabitur, &c. Interim ſi Sacerdos ſinè notâ confiteri poſſit, ſeu dum habetur concio, ſeu dum prolixius quidpiam cantatur, erit id faciendum, non tamen poſt conſecrationem, quia, inquit Sylvius, *non expedit ſacrificium ſubſtantialiter inchoatum ſic interrumpere.*

Major eſt difficultas, ſi quis vel in Sacello, vel in Eccleſia coram uno aut altero tantùm, qui notæ ſunt diſcretionis, celebret. De hâc id unum ſtatui poteſt, rarò admodum fieri ut Sacerdos incœptam Miſſam deſerens, nemini ſit ſcandalo, & hinc fortè S. Bonaventura in 4. diſt. 3. ſimpliciter negat teneri Sacerdotem ab altari diſcedere, ut confiteatur.

Quod de Sacerdote quoad celebrationem, idem de Laïco quoad communionem dicendum: & is

enim,

enim, ait Henricus à S. Ignatio, n. 684. *dum sine nota*, utique gravi, *& periculo infamiæ*, à sacra Mensa abstinere *non potest*, haud abstinere tenetur. Sed cave, gravem infamiam dixeris, quòd quis jam *existens in scamno communionis*, hinc recedat, seu in totum, seu ad tempus. Id enim faciunt ii etiam è Laïcis, qui plus pietatis habent, præsertim si mixta sit pietas grano scrupuli. At de his suprà ubi de Jejunio.

3°. Excusat à confessione obligatio aliud præceptum præponderans observandi. Qui enim duo simul præcepta servare nequit, illud servare debet, quod, licèt, juris sit inferioris, strictiùs obligat, maximè cùm præceptum omissum suppleri potest, prout in præsenti contingit, ubi confessionis defectus contritione compensari potest. Quandonam verò, vel quale præceptum confessionis ante-Eucharisticæ præcepto præponderet, non una est omnium opinio. Prodesse poterit id Libri Synodici Ecclesiæ Nemausensis an. 1284. *Si non possit* Sacerdos *alium Sacerdotem habere cui confiteatur, non celebret, nisi necessitas immineat, quæ sine gravi scandalo nequeat præteriri, ut si dies festivus advenerit, & populus jam convenerit ad divina, vel corpus alicujus Parochiani defuncti præsens sit in Ecclesia, vel Nubentes ad Ecclesiam convenerint Matrimonium contracturi, propter quæ, ut scandalum evitetur, ipsum oporteat celebrare. In his verò casibus, si veram contritionem habeat Sacerdos de illo peccato mortali in quo est constitutus, & proponat, quàm citò poterit, confiteri alii Sacerdoti, credimus, Magistrorum nostrorum sententiis inhærendo, quod valeat celebrare: sed si eam contritionem non haberet, nec propositum confitendi, celebrare in his casibus non præsumat, quantumcumque necessitatem vel scandalum videat imminere.*

Idem crediderim, si celebrationis defectus, causa sit cur aliquis raram Jubilæi gratiam consequi non possit. Ut solvantur dubia nonnulla,

Quæres 1°. quid juris, si delatâ ad moribundum

Eucharistiâ, is petitâ à Ministro reconciliatione, fateatur se crimen aliquod constanter reticuisse : unde iteranda sit ei annorum 20. aut 30. confessio.

R. ut jam alibi, sed paulò latiùs & accuratiùs: Vel æger ad interitum vergit, vel sat virium & temporis habet, ut deinceps plenè confiteri valeat. Si I. eliciendum est ab eo quidquid poterit, præsertim quoad graviora; sic ut nec omnino defatigetur, nec gravis adstantibus ingeratur suspicio. Si II. videndum an legitimo aliquo prætextu, putà animi perturbati, sibique, (quod verissimum esse debet) malè præsentis, receptionem Viatici differre possit; annon differendo gravem subeat boni nominis jacturam. In priori casu dicat ipse, vel ejus nomine alius, mentem haud sibi satis esse liberam, ut jam nunc Christi corpore reficiatur. In posteriori autem conabitur Sacerdos, ut in eo plenam contritionem accedat, & Eucharistiam porriget; deinque ab ægro sub aliquo solatii prætextu revocatus, integram, ut poterit, confessionem ejus excipiet, absolutionem largietur.

Quæres 2°. an qui inter confitendum peccati alicujus inculpatè oblitus est, illud ante communionem aperire teneatur.

Affirmant penè omnes, & eò usque, ut contraria opinio Dianæ ipsi improbabilis videatur, eamque ex operibus Corneïo expungi jusserit Inquisitio Hispanica.

Candidè tamen profiteor me in oppositam sententiam penitùs propendere, quam ut certam vel probabilem tenent Præpositus, Ferrantinus, Hieron. Garcias, Arriaga, Corneïo, quamque, ceu indubiam habebat P. Gibert, à me olim eâ de re consultus; cui & adherere vidi homines pietate spectatos & doctrinâ. Hujus autem opinionis hæc mihi sunt momenta.

I. Ideo ad Eucharistiam prærequiritur confessio, ut cuipiam moraliter constet, se cum Deo in gratiam rediisse, idque secundùm leges à Christo Domino

sanctitas : atqui omnia hæc præstitit pœnitens in proposito casu. At, inquis, manet obligatio confitendi peccati quod oblitus est. Fateor ; nec de eo lis movetur. Quæstio est tantùm, an hîc & nunc teneatur confiteri. Id verò asseris tu quidem, sed non probas. Quod enim præcipit Trid. ut quis quamprimùm confiteatur, non de eo qui in Tribunali jam absolutus est, præcipit, sed de illo qui ex Confessoris penuriâ non potuit absolvi.

II. Ex majori contrà sentientium numero vix certi quidpiam extundi potest, si reipsa inter se non consentiant : atqui non consentiunt de facto. Alii enim exigunt tantùm ut pœnitens ille ad Confessarium redeat, *si commodè potest* ; quod quisque facilè admiserit, qui enim præsentem habet Confessarium, actu confiteri malet, quàm deinceps reverti. Alii novo doloris sensu, novâque absolutione opus esse censent. Alii melius quidem esse volunt ut nova impendatur absolutio ; id tamen haud omnino necessarium esse opinatur, quia sufficiat absolutio præcedens. Alii demum & plures ab obligatione istâ eum eximunt, qui jam sacræ Mensæ assidet, propter periculum infamiæ ; nec tamen, credo, eâ de causâ à confessione eximerent hominem, qui peccatum mortale reticuisset. Ex his autem quid certi ?

III. Non debet gravissimum onus sine gravissima causa imponi : atqui onus ad Confessarium revertendi, quoties in memoriam redit culpa vel certò, vel dubiè mortalis, 1°. gravissimum est, iis præsertim Sacerdotibus, qui cùm nuper generalem confessionem emiserint, novi quid quod memoriæ exciderit, singulis ferè passibus detegunt. Vidi ego, qui unius horæ spatio quinquies confiterentur sibique & Confessariis oneri essent penè intolerando. Quid de iis igitur qui mediâ leucâ distant à Directore ?

Hic quædam notanda, 1°. ei qui Confessarium adhuc paratum habet, eidem id quo gravatur aperire debere ; cùm id nec sibi, nec aliis qui adstant pœ-

nitentibus, oneri erit: quod facilius est laïco, quàm Sacerdoti; is enim vel scrupulosi, vel fortè depravati notam apud plebem facile consequeretur.

2°. Nostram hanc decisionem iis potissimùm prodesse posse, qui Sacramenta frequentant, putà qui octavo quoque, vel quindeno die peccata confitentur. Si enim oblita peccata confiteri necesse sit, necesse etiam est obligationem hanc longum in tempus non protrahere. Unde qui rarò confitentur, vel ante confiteri debent quàm ad synaxim accedant, vel paulò post, quia debiti solutio diu differri non debet.

3°. Non eandem esse omnium, quæ memoriæ exciderunt, peccatorum conditionem; quædam enim talia sunt, ut ea confesso dilata fuisset absolutionis gratia, proinque Eucharistiæ participatio; absit autem ut de istis loqui velimus. Unde opinio nostra piis quidem & intelligentibus seu Ecclesiasticis, seu etiam Laïcis, potissimùm verò quoad peccata pridem commissa & exosa prodesse potest, non ceteris. Hæc interim corde & animo Magistrorum nostrorum judicio subjecta esse volumus.

Quæres 3°. an qui jam sacra celebrans recordatur se esse in peccato mortali, statim actum contritionis elicere teneatur. R. affirm. quia tanta est singularum sacrificii partium dignitas, ut nulla sit quæ à Sacerdote fœdato congruè possit exerceri. Id tamen accipiendum est moraliter: haud enim decet ut qui Evangelium legit aut canit, hæreat in medio. Unde satius est ut elevata tunc quasi cursim ad Deum mente, prosequatur; & idoneum, brevem nihilominùs, contritionis actum eliciat in fine.

Quæres 4°. an qui prætermissâ ob Confessarii defectum confessione sacris operatus est, quamprimùm sub gravi teneatur ad confessionem.

R. affirmat. 1°. quia istud Trid. sess. 13. c. 7. *Si necessitate urgente Sacerdos absque præviâ confessione celebraverit, quamprimùm confiteatur*, præterquàm per se præceptum indicat, præceptivè redditur in Rubrica, quæ habet: *Quamprimùm confiteri debet*;

atqui in materia secundùm se gravi, qualis est isthæc, præcepta graviter obligant; 2°. quia hæc propositio: *Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimùm, est consilium, non præceptum*, ab Alex. VII. damnata n. 38. rursus à Clero Gallicano n. 82. proscripta est, ut *falsa & perniciosa*, haud utique tam gravibus inurenda notis, si de re levi ageretur.

Quod autem dicit Viva, præcepto hoc nec adstringit laïcos, qui ex necessitate citra præviam confessionem, nec Sacerdotes, qui laïcorum instar communicant: id, inquam, licèt à Sylvio, aliisque pluribus traditum, mihi & laxius videtur, & periculosum. Ubi enim militat ratio legis, ubi lex implicitè constituta censetur: atqui etsi Tridentina lex de Sacerdote tantùm celebrante loquitur, militat tamen ratio ejus in ipsis etiam laïcis. Quis enim legis hujus finis, is utique, ut nemo gravi culpâ ligatus ad communionem, nisi præviâ confessione accedat; qui verò secùs ob urgentem necessitatem fecerit, quamprimùm omissionem hanc reparet: atqui hæc etiam in laïcis locum habent; ergo.

Unde à fortiori colliges, Presbyterum in die Parasceves celebrantem, lege hâc teneri; quia etsi defectu consecrationis sacrificium non offert, dicitur tamen celebrare. Eâdem tenentur obligatione, tùm Sacerdos qui ex malitia celebrat non confessus; tùm qui in ipso sacrificii actu mortaliter peccat præsertim ante communionem; tùm qui ad complendum alterius deficientis sacrificium assumitur. Hi enim omnes actionem Sacerdotis propriam faciunt: priores verò duo haud debent à confitendi lege immunes esse, quia nequiores sint.

Quæres 5°. an & qualem confessionis post Missam dilationem patiatur vox *quamprimùm*.

R. 1°. damnatam fuisse tùm ab Alexandro VII. n. 93. tùm à Clero Gallicano, n. 83. propositionem hanc: *Illa particula*, Quamprimùm *intelligitur, cùm Sacerdos suo tempore confitebitur*, nec immeritò,

1°. quia sic impositæ confitendi legis obligatio plures in menses retardari posset : quis autem id dicat *quamprimùm* fieri quod post tres, quatuorve menses perficitur? 2°. quia vi definitionis Trid. tenetur Sacerdos ille confiteri : atqui si non debeat confiteri, nisi cùm primùm, id est post tres, quatuorve menses celebrabit, jam corruet obligatio à Tridentino imposita : quia independenter ab ipsa tenebitur ad minus illo tempore confiteri ante aliam celebrationem, videlicet propter mortale nondum Ecclesiæ clavibus subjectum; ergo.

R. 2°. voces, *quamprimùm*, *statim mox*, *incontinenti* & similes, non habere certam significationem, sed ex materiæ & circumstantiarum varietate diversam. Porrò exigit præsentis materiæ ratio, ut vox *quamprimùm*, strictissimo sensu sumatur : unde etsi censent non pauci Sacerdotem hunc confiteri *quamprimùm*, si intra triduum confiteatur; multò æquius est ut & tutius, ut talis Sacerdos, statim ut pòst celebrationem nactus fuerit copiam Confessarii, confiteatur, ipso etiam celebrationis die, si sine magna difficultate possit. Idque adhuc certius est, si Confessarius qui finitâ Missâ præsens est, paulò pòst ad dies aliquot abesse debeat : atque multò magis si alioqui crastinâ adhuc die sinè confessione celebrandum esset : quia dilatio, licèt parva quoad tempus, esset magna in qualitate, quatenùs causa foret novæ celebrationis sine confessione.

Quæres 6°. an frequens confessio, ipsis etiam justis optima sit ad communionem dispositio.

R. affirmat. *Si enim*, ait Trid. sess. 22. in Decreto de observandis, &c. *necessariò fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum à Christi fidelibus tractari posse, quàm hoc ipsum tremendum Mysterium... satis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, ut quanta maxima fieri potest, interiore cordis munditiâ & puritate peragatur* : atqui interiorem hanc cordis munditiam maximoperè juvat confessio frequens, modò piè &

sanctè fiat, non ex habitu, & cum modico vel nullo dolore; ut sæpius contingit. Ubi verò moris est ut Sacerdotes, aliive semel vel bis in hebdomada confiteantur, decet maximè, ut quò certiorem faciant Sacramenti materiam, grave aliquod, ut plurimùm tamen quasi generaliter, præteritæ vitæ peccatum accusent.

Quæres 7°. an possit homo justus aliquando utiliter vel communionem differre, vel eâ privari ad tempus, ut venalia quædam delicta salubri pœnitentiâ eluat.

R. affirmat. quia ipsi etiam sancti olim quandoque communionem distulêre ad tempus, ut venialia quædam eluerent pœnitentiâ. Sic S. Chrysost. teste Palladio, *animo commotiore* ob effusa ab Episcopo in Episcopum alium convicia, *sacrificium offerre noluit*, sed excessit è Basilica, ubi vel invitus vesanos clamores audierat. Sic S. Hieron. Lib. adv. Vigilant. de se ipso ait: *Quando iratus fuero, & aliquid mali in meo animo cogitavero, & me nocturnum phantasma deluserit, Basilicas Martyrum intrare non audeo, ità totus & corpore & animo pertremisco*: porrò quem subrepens iracundiæ motus, nocturnave illusio, quæ sæpius, potissimùm verò in Sanctis, vacat ab omni culpâ, à Martyrum Basilicis arcebat, magis arcebat à communione. Sic S. Carolus Bor. eo quia in ritibus Missæ nonnihil incautus peccasset, multos dies à sacro altari recessit. Hinc mitissimus hominum Franciscus Salesius in Epist. ad Matronam pietate præstantem: *Quod*, inquit, *Confessario morem gessisti, rectè ac prudenter à te factum est, sive tibi frequentioris communionis solatium eripuerit, ut probaret te; sive quòd impatientiæ frangendæ, sanandæque non satis studeres.... tibique in ea pœnitentia, quoad jusserit, perstandum esse existimo.* L. 2. Ep. 39.

Objiciuntur tria, 1°. eum qui ab altari recedit etiam ad tempus, peccare contra id venerabilis Bedæ, quod Sacerdotibus in præparatione ad Missam propositum est: *Sacerdos non legitimè impeditus*

celebrare omittens, quantùm in eo est, privat sanctam Trinitatem laude & gloriâ, &c. 2°. justum, qui ut venialia eluat, abstinet à synaxi, plus perdere, quàm lucretur : quia major ab Eucharistia, quàm aliunde profluit gratia ; 3°. positâ Conclusione nostrâ, nemini permittendam fore quotidianam Communionem : cùm enim *septies* in die *cadat justus* ; erit ei semper aliquid pœnitentiâ detergendum.

R. ad 1. Bedam de iis loqui qui ab Eucharistia præ segnitie recedunt ; non de iis qui abstinent identidem ut digniùs recipiant. *Si quis* enim, ait aureus Liber de Imit. Chr. *interdum abstinet humilitatis gratiâ, laudandus est de reverentia.* In eundem sensum hanc constituit regulam S. Bonaventura, vir inter extrema certum eligere peritus : *Circa Sacerdotes*, ait Lib. de profectu Relig. c. 17. *potest hæc forma teneri ; ut nec nimis raró, nec nimis continuè celebrare, vel imprætermissè sacram Hostiam studeant immolare. Nimis enim continuè celebrare, aliquam videtur notare irreverentiam, cùm vix aliquis sit tam devotus, qui semper eâdem devotione ferveat, quod semper cùm debitâ reverentiâ illud faciat & cordis ardore, quin aliquando reperiat quantulumcumque quod impediat.*

Lib. 4. c. 10.

Ad 2. respondet Autor Lib. de Imit. ibid. n. 6. Potest quilibet devotus, omni die & horâ ad spiritualem communionem salubriter accedere : *Cùm* ergo *legitimè præpeditus est* sacramentaliter communicare, habendo *semper bonam voluntatem, & piam intentionem communicandi... non carebit fructu Sacramenti.* Quibus adde plus ex fervida una communione percipi gratiæ, quàm ex pluribus tepidè, penèque frigidè peractis.

Ad 3. non jubemus abstineri à sacra mensa propter peccata, quæ ex ignorantia, infirmitate, aut subreptione nascuntur : alioqui cùm in multis offendamus omnes, nemo unus esset, cui raró etiam ad synaxim accedere liceret. Id unum dicimus, viro

vel piò utile esse ut labes suas, eas potissimùm quæ ex majori advertentiâ contractæ fuerint, & sæpiùs recurrunt, salubri ad sapientis Confessarii judicium, pœnitentiâ abstergat, exemplo celebris illius Paulæ, quæ, ut in ejus Epitaphio testis est Hieron. *ità levia peccata plangebat, ut illam gravissimorum criminum crederes ream.*

Sed hæc nè piæ, quin & crebræ communioni obicem faciant, sedulò legi velim caput 10. Lib. IV. de Imitatione; cujus doctrinam qui animo imbiberit & corde, nec ad communionem accedet iners & penè frigidus, nec ab ea ex nimiâ etiam habendæ devotionis sollicitudine diu recedet.

Præter innocentiam vitæ plures alias animi dispositiones requiruut, vitæ spiritualis Magistri. In hoc ordine sunt, 1°. fides viva, quâ invisibilis tanquam visibilis sustineatur. Unde hic præcipuè servandum in Hebr. 10. *Accedamus cum vero corde in fidei plenitudine;* 2°. sincera intentio finis, quem in hujus Sacramenti institutione sibi proposuit Christus. Hunc porrò finem Christus sic expressit Joan. 6. *Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me, & ipse vivet propter me;* ergo ut pacti hujus conditiones ex parte suâ impleat fidelis, eniti debet ut propter Christum vivat, eo, ut sic loquar, gradu, quo se ei Christus tradit; 3°. effusa in proximum caritas, ità ut antè quis cum fratre suo reconcilietur, quàm munus suum offerat ad altare. Certè, ait Aug. Serm. 272. *qui accipit Mysterium unitatis & non tenet vinculum pacis, non Mysterium accipit pro se, sed testimonium contra se;* 4°. humilitas ingens exemplo Salvatoris, qui Sacramenti sui institutionem à profunda ad ipsius etiam Judæ pedes demissione auspicatus est. Dicat ergo etiam justus cum Centurione: *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum.* Dicat qui peccaverit, cum Aug. L. 9. Confess. c. 1. *Quis ego, & qualis ego! quid non mali ego?*

§. IV. *De peccato indignæ Communionis.*

Ex dispositionibus modo recensitis, aliæ ad communionem necessariæ sunt *simpliciter*, ut status sanctitatis; aliæ quasi *ad melius*, * ut immunitas à veniali noxâ. De posterioribus istis loquemur Capite seq. de prioribus hìc dicendum. Quod ut fiat, expendemus 1°. an grave sit peccatum Communio indigna; 2°. an peccatum illud omnium gravissimum sit.

* Vid. infrà.

Conclusio I. Immanis peccati reus est, qui mortalis culpæ conscius ad Eucharistiam accedit.

Prob. heu! efficatiùs, 1°. quia ex Apostolo *judicium sibi manducat & bibit*; quâ voce vix expressior quæpiam fingi potest ad exhibendam sceleris gravitatem, & pœnas inde consequentes; 2°. quia ex eodem Hebr. 10. *Irritam quis faciens legem Moysi, sine ulla miseratione duobus vel tribus testibus moritur: quantò magis* ergo *putatis deteriora mereri supplicia, qui Filium Dei conculcaverit, & sanguinem Testamenti pollutum duxerit?* 3°. quia graviter utique peccarunt, seu Judæi, qui *genuflexo ante* Christum, *illudebant ei dicentes: Ave Rex Judæorum;* & percussâ ejus quam velaverant facie, *interrogabant eum dicentes: Prophetisa quis est qui te percussit*; seu qui eum clavis figebant cruci: atqui facinora hæc æmulantur, qui ad Eucharistiam accedunt indignè. Annon enim dum flectunt genu, cor à Christo aversum gerunt? annon eum rursùs, non ut Judæi qui nesciebant quid facerent, sed scii & volentes, crucifigunt triplici iniquitatis clavo, vitæ nimirum sordidæ pœnitentiæ larvâ, temeritate communionis?

Obj. 1°. Eucharistiæ Sacramentum spiritualis est medicina: atqui hæc magis necessaria est peccatoribus quàm justis, secundùm id Matth. 9. *Non est opus valentibus medicus, sed malè habentibus*. R. dist. maj. est medicina jam fortium, ut fortiores fiant, C. graviter infirmorum, N. Porrò, ait S. Thomas, *Medicina quæ datur* jam liberatis à febre ad confor-

tationem noceret, si daretur adhuc febricitantibus.

Obj. 2°. ex Aug. Epist. 54. *Peccata, si tanta non sunt, ut excommunicandus quisquam homo judicetur, non se debet à quotidiana medicina Dominici corporis separare*: atqui pauca sunt letalia peccata propter quæ homo excommunicandus judicetur; ergo. R. neg. min. ad sensum August. loquitur enim S. Doctor vel de ea excommunicationis specie, quæ subinde *minor* dicta est; hæc autem propter culpas etiam satis leves, licèt non ob quascumque hujus speciei incurrebatur; vel de excommunicatione, id est de separatione ab altari post confessionem præceptâ ab Antistite; ità ut sensus sit: Communicet quotidie, quem Epscopus non judicaverit tam graviter deliquisse, ut & à divinis arceri, & pœnitentiæ publicæ addici mereatur. Quod autem Aug. mortiferum peccatum habuerit ut obicem communioni, declarant hæc ejus verba Tract. 26. in Joan. n. 11. *Videte ergo, fratres, panem cælestem spiritualiter manducate: innocentiam ad altare apportate. Peccata.... non sint mortifera*, &c. & num. 13. *Qui vult vivere* per Eucharistiam, *non sit putre membrum quod resecari mereatur, non sit distortum de quo erubescatur: sit pulchrum, sit aptum, sit sanum*, &c.

Obj. 3°. Contingit quandoque ut peccator peccati sui conscientiam non habeat: atqui non peccat is sumendo corpus Christi. R. bifariam fieri ut quis peccati conscientiam non habeat: 1°. ex ejus culpâ, *vel quia per ignorantiam juris, quæ non excusat, reputat non esse peccatum, quod est peccatum, ut si* fornicationem simplicem pro levi peccato habeat; *Vel quia negligens est in examinatione sui ipsius... Et sic nihilominùs peccat peccator* ille *sumens corpus Christi; quia ipsa ignorantia est ei peccatum. Alio modo potest contingere sine culpa ipsius; putà cùm doluit de peccato, sed non est sufficienter contritus: & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi, quià homo per certitudinem scire non potest utrùm sit verè contritus: sufficit enim, si in se signa contritionis inveniat*:

putà si doleat de præteritis, & proponat cavere de futuris. Ità S. Thom. q. 80. art. 4.

CONCLUSIO II. Indigna Eucharistiæ susceptio non est peccatum ceteris quibuscumque gravius.

Prob. quia ut bene S. Thom. ibid. art. 5. *Qui projiceret hoc Sacramentum in lutum, vel canibus ad manducandum, multò graviùs peccaret, quàm qui cum conscientia peccati mortalis ad hoc Sacramentum accedit: quia ille faceret ex intentione injuriam faciendi huic Sacramento; quod non intendit peccator indignè Corpus Christi accipiens.*

Quapropter cùm *peccatum indignè sumentium hoc Sacramentum comparatur peccato occidentium Christum*, id fit *secundùm similitudinem* (*quia utrumque committitur contra corpus Christi*) *non tamen secundùm criminis quantitatem. Peccatum enim occidentium Christum fuit multò gravius: 1°. quidem, quia istud peccatum fuit contra corpus Christi in specie propria: hoc autem peccatum est contra corpus Christi in specie Sacramenti: 2°. quia illud peccatum processit ex intentione nocendi Christo: non autem hoc* indignæ communionis *peccatum.*

Ceterùm docet ibid. S. Thom. ad 2. *tantò magis* peccare indignè communicantem, *quantò peccata* ejus *sunt graviora. Secundùm quid tamen peccatum fornicationis, magis reddit hominem ineptum ad perceptionem hujus Sacramenti; in quantum scilicet per hoc peccatum spiritus carni maximè subjicitur.* Idem dicendum de aliis contra castitatem criminibus. Unde colligo contra Vasquem, eum qui cum multis gravibusque peccatis ad Eucharistiam accessit, teneri ad circumstantiam hanc notabiliter aggravantem in confessione declarandam, saltem in genere: imò & aliquatenùs in specie. Undè si in generali confessione oblitus sit sacrilegæ communionis, non dicet tantùm se in statu letalis peccati ad Eucharistiam accessisse; sed dicet accessisse se multiplici irretitum peccato, ut luxuriæ, ebrietatis, injustitiæ. Sic enim, & non aliter, sacrilegii ab eodem commissi gravitas intelligetur.

CAPUT SEPTIMUM.

De proprietatibus Euchariſtiæ.

EUchariſtiæ proprietates, aliæ Sacramentum ipſum reſpiciunt, aliæ Fideles quorum in gratiam inſtitutum eſt. Priores ſpectant Chriſti in Euchariſtiâ permanentiam, & exteriorem, qui eidem defertur cultum. Poſteriores ſunt Sacramenti hujus neceſſitas, & efficientia.

§. I. *De permanentiâ & cultu Chriſti in Euchariſtiâ.*

Calviniſtæ & Lutherani docent Euchariſtiæ Sacramentum eſſe actionem merè tranſitoriam; quæ in ſolâ panis & vini ſumptione conſiſtat, ſive ſub iis ſumatur Chriſti corpus, ut volunt Lutherani; ſeu idem corpus nonniſi per fidem apprehendatur, ut placet Calvinianis. Sit contra

CONCLUSIO I. Sacramentum Euchariſtiæ eſt aliquid extra uſum permanens.

Prob. 1°. quia ſtatim ut Chriſtus protulit verba: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt ſanguis meus*, corpus ejus fuit in Euchariſtiâ verè præſens: atqui verba hæc ante uſum protulit Chriſtus. Minor patet, quia priùs fuit Sacramentum eſſe, quàm Diſcipulis porrigi. Prob. itaque maj. tùm quia verba Chriſti ſtatim ut pronuntiata ſunt, vera fuêre; tùm quia dum *accedit verbum ad elementum*, fit Sacramentum, ut docet Eccleſia tota cum Aug. Porrò ſi per minuta duo ſtetit Euchariſtia ante uſum, dicant adverſarii cur ſtare non poſſit per tria & quatuor: rurſuſque ſi per hæc, quidni per plura?

Prob. 2°. Ea incunctanter doctrina admitti debet, quæ jam ab Eccleſiæ initio ubique Gentium admiſſa eſt: atqui..... Prob. min. 1°. quia, teſte in Apolog. 2. Juſtino, poſt Liturgiam *Diaconi ad abſentes* ſacra myſteria deferebant; 2°. quia mo-

ris primævi sunt ut magnarum Sedium Episcopi, alii ad alios Eucharistiam in signum Communionis mitterent, ità ut eam ad Asiaticos transmitterent R. Pontifices, prout de Aniceto erga Polycarpum testatur S. Irenæus in Epist. ad Victorem Papam; 3°. quia etiam in usu fuit, ut, nè, imminente à tyrannis morte, sacrum illud munimen deesset Fidelibus, hi secum sacra dona domum asportarent, & privatim sumerent; secundùm id Cypriani Serm. de Lapsis: *Mulier quædam, cùm arcam suam in quâ sanctum Domini fuerat, indignis manibus tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est*; 4°. Eucharistiam Quadragesimæ tempore è Dominicâ in singulos hebdomadis dies ad Sabbatum usque reservabant Orientales, ut ex præsanctificatis communio fieret; prout apud Latinos fit feriâ sextâ majoris hebdomadæ: atqui ritus ille antiquus, qui can. 52. Synodi Trullanæ præcipitur, supponit Eucharistiam omni ævo pro re permanenti habitam fuisse; ergo.

Euseb. l. 5. c. 24.

Obj. 1°. Sacramenta non sunt nisi secundùm institutionem Domini: atqui jussit quidem Dominus Eucharistiam distribui & manducari, non autem servari in pixide; ergo. R. neg. min. Christus enim Eucharistiam in usum fidelium omnium instituendo, hanc præcipuâ quâdam intentione instituit in eorum usus, qui plus eâ indigerent, quales sunt infirmi in ultimo agone contra hostis insidias muniendi: atqui ad hoc necesse fuit illam asservari posse.

Obj. 2°. Opinio Patrum qui à nobis stant damnata est ab aliis Patribus. Sic Clemens Rom. Ep. 2. præcipit, *ut tanta duntaxat in altario holocausta offerantur, quanta populo sufficere debent: quòd si remanserint, in crastinum non reserventur, sed cum timore ac tremore, Clericorum diligentiâ consumantur*. Sic Origenes Homil. 5. in cap. 17. Levit. *Dominus*, inquit, *panem quem Discipulis dabat, non distulit*, nec differri jussit in crastinum; ergo.

R. neg. ant. & dico nè unum quidem in tota retro antiquitate esse Scriptorem, qui nobis adversetur. Neque enim nocet 1°. Clemens Rom. tùm quia ejus non sit quæ objicitur Epistola, ut jam receptum est apud eruditos; tum quia Pseudoclemens vetat quidem nè plus, quàm præsentibus & absentibus necesse sit, consecrati panis in crastinum reservetur; sed non vetat absolutè nè reservetur. Unde ibidem ait: Ministri *cum timore & tremore reliquias fragmentorum corporis Domini custodire debent, nè qua putredo in sacrario inveniatur, nè cùm negligenter agitur, portioni corporis Domini gravis inferatur injuria*: at quod timere erat putredinis periculum, si nihil servandum fuisset? quæ metuenda portioni Dominici corporis injuria, si quidquid ejus erat, cum timore & tremore consumptum esset?

Non 2°. Origenes; quia aliud est Dominum non præcepisse ut *in crastinum* differretur panis, quem Discipulis dedit, aliud vetuisse nè differretur. Primum docet Origenes, de secundo silet. Ceterùm totus est, pro more suo, eo loci Adimantius, ut allegorias conquirat quibus probet placere Deo sacrificium laudis recens ac novum, non vetus: hunc in finem utitur exemplis, tùm Domini, qui panem à se consecratum continuò manducari jussit; tum Gabaonitarum, qui Libro Josue redarguuntur, quòd panes veteres attulissent; ad quod etiam refert eum Evangelii locum, ubi Christus panem in via deferri prohibet: sicut ergo non negat Origenes, ab iis qui alioqui medià conficerentur, panes differri posse; sic neque negat reservari posse vivificum panem, in eorum gratiam qui alioqui eo privarentur.

Nihilo plus urget quod objicit Kemnitius, moris olim fuisse, ut superstites Sacramenti reliquiæ innocentibus pueris vescendæ darentur. Hæc enim objectio nobis ex parte cedit in probationem, quia constat *reliquias illas* non statim, saltem ubique,

pueris post celebratam Missam traditas fuisse, sed quatuor aut quinque postea diebus. Sic Canon 6. Concilii II. Matisconensis : *Quæcumque*, inquit, *reliquiæ sacrificiorum post peractam Missam in sacrario superséderint, quartâ vel sextâ feriâ innocentes..... indicto eis jejunio... conspersas vino percipiant.* Adde id tantùm pueris datum esse, quod superabundare detegebatur ; non autem omnes adeò particulas, ut earum nihil pro infirmis superesset.

CONCL. II. Cultus Eucharistiæ ab Ecclesia Catholica præstitutus nihil non habet pii & laudandi.

Prob. 1°. Cultus ille importat interiorem reverentiam, & ritus exteriores quibus ea declaretur : atqui neutro ex capite redarguendus venit, sed magis laudandus. Prob. min. 1°. ex dictis suprà p. 383. 2°. quia, ut ait Trid. sess. 13. c. 5. *Æquissimum est sacros aliquos statutos esse dies*, quibus *Christiani omnes singulari ac rarâ quâdam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum & Redemptorem pro tam ineffabili & planè divino beneficio, quo mortis ejus victoria & triumphus repræsentatur.*

Prob. 2°. Cultus exterior ab Ecclesia Catholica Christo sub speciebus existenti præstitus, in eo consistit, ut circumferatur in processionibus, ut thure & luminibus honoretur, ut coram eo procumbant fideles, prout coram eo vivente procumbebant qui aliquid ab eo expectabant gratiæ : atqui nihil est in his omnibus quod laude dignum non sit. Si enim Deo acceptum fuerit Arcam fœderis solemniter circumferri, II. Reg. 6 quidni & ei acceptum sit circumgestari Sacramentum, in quo habitat plenitudo divinitatis corporaliter ? Si eadem Arca, ut Dei sedes, tanto honore habita fuerit, ut eam tangere, vel propiùs intueri non liceret ; quidni coram Sacramento fument *Sabæi vapores* & accendantur lumina ? Certè incensi benedicendi formam exhibent veteres Liturgiæ Basilii & Chrysostomi ; idem habet Missale Nestorianorum, ubi

Sacerdos..... adorat..... & thure honorat mysteria : neque in Oriente tantùm thuris ūsus erat, sed & in Occidentali Ecclesia. *Utinam*, ait S. Ambr. in Luc. cap. 1. *nobis adolentibus altaria assistat Àngelus.*

Objiciuntur quædam, & 1°. adorationem Sacramenti novam esse, ut quæ ab Honorio III. instituta sit; 2°. nihil ex usu thuris aut lampadum primis Ecclesiæ seculis adhibito colligi posse; cùm hæc usurpata fuerint ob causas merè naturales, putà ut à subterraneis: ubi propter tyrannorum formidinem sacra fieri necesse erat, tenebræ & fœtor abigerentur, prout bonâ fide agnovit Claudius le Vert; 3°. usum cereorum pluries culpatum fuisse, ut à Lactantio L. 6. c. 2. ab Hieron. adv. Vigilantium, ubi cereos coram Martyribus ab iis solùm accendi scribit, qui zelum habent, sed non secundùm scientiam, &c.

R. ad 1. neg. ant. Non enim instituit Honorius III. adorationem sacrosanctæ illius carnis, quam nemo unquam manducavit, *nisi priùs adoraverit*, ut docet Aug. sed solùm monuit Ecclesiæ Præsides ut operam darent, nè tantum Sacramentum debito honore privaretur. Quod autem subjungit, plebem frequenter docendam, *ut cùm in celebratione Missarum elevatur hostia salutaris, se reverenter inclinet*, si fortè novum est quoad modum, non certè quoad substantiam. Sanè in Liturgiâ Maronitarum clamat Diaconus post orationem Dominicam : *Inclinate capita vestra coram corpore & sanguine Servatoris nostri.*

De celebrat. Miss. c. 10.

Ad 2. Thuris cereorumque usus partim naturalibus causis, sed & partim solemnitati originem suam debet. Unde insigniter aberravit Cl. le Vert, qui in Ecclesiasticis ritibus nihil non physici admisit. Etverò, si thus non alio fine institutum sit, quàm ut à synaxibus abigeretur fœtor, ut quid solemnis illa incensi benedictio, quæ in antiquioribus SS. Jacobi & Chrysost. Liturgiis perlegitur? Ut quid Pontifex ipse altari thus adolebat? ut quid rarior primis tribus Ecclesiæ seculis, si quis tamen tunc, thuris usus, etsi eo tunc plus indige-

rent Chriftiani, qui tenebrofa magis latibula inquirere cogebantur? &c.

Ad 3. carpit Lactantius eos qui Deo cereorum lumen offerebant, quafi dator lucis luce indigeret, prout indigent terreni dii: hæc porrò ftoliditas, mali paganifmi mala progenies, adeò evanuit, ut nulla ullibi fuperfint ejus veftigia. Idem Hieronymi fenfus: invehitur nempe in eos, qui Martyres cereolis illuftrari credebant, aut credere fingebantur à Vigilantio. Hinc in ipfo contra Vigilantium Libro: *Abfque Martyrum reliquiis per totas Orientis Ecclefias, quando legendum eft Evangelium, accenduntur luminaria jam fole rutilante; non utique ad fugandas tenebras, fed ad fignum lætitiæ demonftrandum.*

Quæres an paffim & pro nutu Sacramentum exponi poffit. R. negat. 1°. enim requiritur gravis caufa; nè, ut ait Synodus Mechlinienfis an. 1570. *nimia frequentia minuat reverentiam*: & ità ftatuit Clerus Gallican. annis 1625. & 1635. Eft autem publica caufa quæ ad bonum publicum conducit, putà Religionis. 2°. requiritur expreffa Diœcefani Epifcopi facultas: ità fanxerunt in Ritualibus Libris, & in Comitiis generalibus Gallicani Præfules, quorum placita ut firmaret Ludovicus Magnus, fuo an. 1665. decreto vetuit nè Sacerdotes feu feculares, feu regulares ineant contractus fundationum, quibus ftatis diebus SS. Sacramentum exponere teneantur, nifi pro causâ publicâ, eâque ab Epifcopo approbatâ.

Quæres 2°. an ad reftinguenda incendia, turbinefve avertendos corpus Chrifti deportare liceat. R. id prorfus illicitum effe, 1°. quia id prohibuêre fapientiffimi quique Antiftites, ut S. Carolus Borrom. in Concilio Mediolanenfi III. Idem quoad incendia fub pœnâ fufpenfionis ipfo facto incurrendæ prohibetur Parifiis; 2°. quia licèt nonnunquam ad Euchariftiæ præfentiam extincta fint incendia, tefte Merbefio, contingere tamen poteft, ut non extinguantur: tunc autem deperit aliquid

pietatis, non in hæreticis tantùm & perditis hominibus, sed & in mulierculis, aliisque id genus, qui de rerum sanctitate ex eventu judicant; 3°. quia fieri nequit in tumultu incendiis annexo ut debitus tanto Sacramento honos impendatur.

§. II. *De necessitate Eucharistiæ.*

Supposità quam alibi tradidimus necessitatis definitione, quæritur an Eucharistia necessaria sit, 1°. necessitate medii; 2°. necessitate præcepti, & qualis; 3°. quando & quoties; 4°. an sub utraque specie.

An Eucharistia infantibus necessaria sit.

Not. Eucharistiam recipi posse, vel in re, cùm de facto recipiuntur sacræ species, vel in voto, seu desiderio. Votum autem aliud est explicitum, quo directè & formaliter desideratur receptio Sacramenti distinctè cogniti; aliud implicitum, quo desideratur in genere receptio rei omnis à Deo ad nostram sanctificationem institutæ. Utrumque istud voti genus, vel est personale, cùm à persona propriæ actionis capace elicitur; vel alienum, cùm ab alio tanquam sponsore elicitur pro iis qui ejusdem eliciendi capaces non sunt.

His positis jam liquet Eucharistiam ipsis etiam infantibus aliquo sensu, latiori tamen posse dici necessariam in voto: *Quatenus*, ait Sylvius, *cùm Eucharistia sit finis omnium Sacramentorum; omnis autem res inclinatione quâdam, seu desiderio propendeat in suum finem, is qui baptisatur, quasi ipso pondere & inclinatione gratiæ baptismalis, propendet in perfectam unionem cum Christo, quæ habetur per Eucharistiam.* Sed quæritur annon Eucharistia in re necessaria sit; affirmant Græci aliqui recentiores: eamque fuisse veteris Ecclesiæ mentem lubenter asserunt Calviniani, ut eam errasse probent. Sit

CONCLUSIO. Nemini, ac proinde nec infantibus Eucharistia necessaria est necessitate medii, seu in re, seu etiam in voto propriè dicto.

Prob. 1. pars. Si Eucharistia infantibus in re ad salutem necessaria foret necessitate medii, infantes etiam suscepto Baptismo morientes ab æternâ beatitudine excluderentur: atqui contrarium docent, 1°. Scripturæ; juxta quas *nihil damnationis est iis qui sunt in Christo Jesu;* prout sunt *quicumque in Christo baptisati, Christum* induêre; 2°. constans Traditionis vox, quam firmavit vel ipse, qui plus negotii facessit Aug. Sic enim habet Ep. 90. n. 10. *Valebit* parvulo *Sacramentum* Baptismi, *ad ejus tutelam.... & tantùm valebit, ut si ante rationis usum ex hac vita migraverit, per ipsum Sacramentum..... ab illa condemnatione, quæ per unum hominem intravit in mundum, Christiano adjutorio liberetur.* Et L. 1. de peccat. meritis, &c. c. 19. Si *parvulus percepto Baptismate de hac vitâ emigraverit, soluto reatu cui originaliter erat obnoxius, perficietur in illo lumine veritatis, quod in æternum justificatos præsentiâ Creatoris illuminat*: atqui in his textibus & liberatio à reatu originis, & quæ ipsam consequitur gloriæ participatio uni Baptismo tribuitur; ergo.

Præceptori suo concinit S. Fulgentius; is nempe interrogatus de salute juvenis cujusdam Æthiopis, qui Baptismo tinctus antè decesserat, quàm Eucharistiâ reficeretur, sic respondet: *Arbitror disputationem nostram præclari Doctoris Aug. sermone, firmatam, nec cuiquam esse aliquatenùs ambigendum, tunc unumquemque Fidelium corporis, sanguinisque Dominici participem fieri, quando in Baptismate membrum corporis Christi efficitur; nec alienari ab eo panis calicisque consortio, etiamsi antequam panem illum comedat, & calicem bibat, de hoc seculo in unitate corporis Christi constitutus abscedat.* Qui textus eò gravioris est momenti, quòd & thesim nostram continet, & petitas ex Augustino difficultates elevat.

Prob. 2°. ratione: I. Nemo est qui credat Eunuchum Candacis Reginæ, de quo Act. 8. non fuisse à Philippo ad ejus salutem specialiter misso, iis omnibus donatum, quæ ad vitam æternam requi-

runtur : atqui Eunucho Baptismum quidem contulit Philippus, sed non Eucharistiam, quam tamen apud suos haud facilè recepturus erat.

II. Si judicasset Ecclesia Eucharistiam medium esse ad salutem omninò necessarium, nec morem ejus cum Baptismo tradendæ mutasset, nec administrationem illius tam cautè Presbyteris, & ad summum Diaconis reservasset : quin & ipsis mulieribus, eandem, non secùs ac Baptisma in casu necessitatis conferre permisisset : atqui nihil horum fecit, sed contrarium.

Prob. 2. pars. Eorum quæ in voto necessaria sunt hæc est conditio, ut non differantur dum haberi commodè possunt, vel saltèm ut diutissimè non differantur. Utrumque patet in Baptismo, & in Pœnitentiâ : qui enim horum voto reconciliati sunt, neutrius in re susceptionem diu, aut saltèm diutissimè, differre possunt. Atqui tamen Ecclesia diutissimè, nimirum ad 12. & 14. annos, & eo plus, Eucharistiæ administrationem differt baptisatis ; imò nec eos ante sufficientem rationis usum salutari eo Viatico reficit in periculo mortis ; ergo nec ipsi pro se, nec pro ipsis Ecclesia votum habet Eucharistiæ.

Dixi, *in voto propriè dicto* ; nihil enim vetat, quin Eucharistia latiùs dicatur necessaria in voto, tùm suprà exposito sensu, qui juxta Sylvium est S. Thomæ ; tùm & quatenus qui baptisantur, generalem per se aut per alios habent voluntatem id omne adimplendi, quod à Christo præscriptum fuerit. Verùm generalis illa voluntas respicit omnia Christi præcepta : hìc autem loquimur de speciali necessitate.

Obj. 1°. Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis :* unde sic. Illud est medium ad salutem absolutè necessarium, sinè quo vita haberi non potest : atqui, &c. R. dist. min. sinè Eucharistiâ vita haberi non potest ab infantibus, N. ab adultis, subd. plena & perfecta, C. inchoata & saluti sufficiens, seclusis scilicet negligentiâ & contemptu,

N. Itaque est quidem Eucharistia medium ordinarium obtinendæ illius fortitudinis, per quam invitis hostium conatibus pervenitur usque ad montem Dei: sed non ideo prorsus necessaria est ad eam justitiæ substantiam, quæ obtinendæ saluti sufficiat. Si quidem, aïebat Christus Marc. ult. v. 16. *Qui crediderit & baptisatus fuerit, salvus erit*: sed non omnes qui hactenus verè crediderunt, & baptisati sunt, Eucharistiam recepêre; ergo & stat quempiam salvari, nec tamen Eucharistiam recipere.

Inst. Citata Christi verba, nec minùs generalia sunt, nec minorem important necessitatem, quàm isthæc, Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aquâ & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*: atqui, &c. R. neg. maj. nam 1°. aliud est dicere, *Nisi quis hoc fecerit*, aliud, *Nisi hoc feceritis*. Primum omnes complectitur, nè excepto quidem infante, *cujus est unius diei vita super terram*. Secundum ad eos tantùm pertinet qui audiunt, quique præcepti & annexæ ei comminationis sensum intelligere possunt; 2°. non est certior verborum Christi interpres, quàm Ecclesia: hæc autem constanter iis cœlum asseruit, qui cum Baptismi gratiâ, licèt sinè gratiâ Eucharistiæ, è vivis raperentur.

Obj. 2°. Ut Eucharistia infantibus necessaria dicatur, sufficit ut Ecclesia iis Eucharistiam per 12. secula tradiderit; nec tradiderit, nisi quia eam ipsis necessariam judicavit, non necessitate præcepti, cujus parvuli sunt incapaces, sed necessitate medii: atqui Ecclesia, &c. R. neg. min. non enim magis quia tunc unà cum Baptismo daretur Eucharistia, judicari potest eam fuisse necessariam, quàm quia tunc daretur Confirmatio, hanc prorsus necessariam fuisse judicari possit: atqui, &c. ergo dicendum cum Trid. Patres probabilem dandæ pueris Eucharistiæ causam habuisse: at id eos nullâ salutis necessitate fecisse credendum est.

Inst. 1°. Quæ pari loco Baptismi & Eucharistiæ necessitatem habuit, Eucharistiam medii necessitate

necessariam esse judicavit : atqui Ecclesia pari loco, &c. Prob. min. 1°. ex S. Innocentio I. Ep. ad Patres Concilii Milevit. *Illud verò*, aït, *quod eos*, Pelagianos, *vestra fraternitas asserit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis, etiam sinè Baptismatis gratiâ posse donari, perfatuum est. Nisi enim manducaverint carnem Filii hominis, & biberint ejus sanguinem, non habebunt vitam in semet-ipsis. Qui autem hanc eis sinè regeneratione defendunt, videntur ipsum Baptismum velle cassare, cùm prædicant hos habere, quod in eos creditur nonnisi Baptismate conferendum. Si ergo nihil volunt efficere, non renasci fateantur necesse est, nec regenerationis sacra fluenta prodesse.*

Hanc Innocentii definitionem crebrò commemorat Aug. putà Lib. 1. contra Julian. c. 4. ubi hunc sic alloquitur: *Sancto Innocentio vide quid respondeas... qui parvulos definivit, nisi manducaverint carnem Filii hominis, vitam prorsus habere non posse. Huic responde ; imò ipsi Domino, cujus ille Antistes usus est testimonio.* Et lib. 3. contra eundem : *An dicente Christo : Si non manducaveritis carnem meam & biberitis meum sanguinem, non habebitis vitam in vobis, dicturus fueram parvulum habiturum vitam, qui sine isto Sacramento finisset hanc vitam ?* Ex iis sic disputo : Qui defectu Eucharistiæ à vita æterna excluduntur, sicut defectu Baptismi à regno cœlorum, iis non minus necessaria est Eucharistiæ receptio quàm Baptismi : atqui ex citatis Patribus infantes defectu Eucharistiæ excluduntur, &c.

R. ad 1. neg. min. propter rationes in præcedenti responsione allatas. Ad 2. dist maj. Qui defectu Eucharistiæ excluduntur à vitâ, his necessaria est Eucharistiæ receptio vel sacramentaliter, vel spiritualiter, C. sacramentaliter absolutè, N. Duplex est Eucharistiæ manducatio, altera sacramentalis, quâ corpus Christi oraliter præcipitur, altera spiritualis, per quam fit quis spiritualiter pars corporis Christi, & membris ejus sociatur, ut loquitur Aug. lib. 3. de peccat. meritis, &c. Fateor

SS. Patres posteriorem hanc manducationis speciem ipsis etiam infantibus necessariam judicasse; nec immeritò, cùm vitam habere nemo queat, nisi Christo incorporatus fuerit: at contendo simul, illam, secundùm Patres, obtineri per ipsam Baptismi receptionem, sinè actuali & orali Eucharistiæ receptione: 1°. enim loquitur Innocentius de certo manducationis genere, quod ipso *Baptismate conferendum sit*, & non aliter; porrò manducatio sacramentalis Eucharistiæ per Baptismum præcisè & simpliciter non habetur; 2°. Aug. ipse disertè mentem exerit. L. 3. de peccat. meritis, &c. c. 4. *Nonne veritas sine ullâ ambiguitate proclamat, non solùm in regnum Dei non baptisatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere præter Christi corpus, cui ut incorporentur, Sacramento Baptismatis imbuuntur.* Hîc juxta Aug. parvulis & aliis quibuscumque ad salutem sufficit, ut non sint *præter*, seu citra *corpus Christi*: atqui ex eodem Aug. iidem parvuli dum *Sacramento Baptismatis imbuuntur*, non sunt sinè corpore Christi; quia per ipsam Baptismi receptionem incorporantur Ecclesiæ, id est, corpori Christi, ergo eo ipso jus habent ad salutem.

Inst. 1°. Atqui loquitur Aug. de manducatione sacramentali, ut parvulis necessariâ; ergo.

Prob. subs. Loquitur August. de manducatione quæ spectat majores ætate ut & parvulos: atqui manducatio quæ majoribus necessaria est, est manducatio vera & oralis, ergo.

R. ad 1. neg. subs. ad 2. dist. Loquitur Augustinus de manducatione quæ spectat majores ut & parvulos, secundùm aliquem modum, C. quæ spectat.... omnimodè, N. Manducatio Eucharistiæ parvulos & majores æquè spectat hoc sensu, quòd nec parvuli, nec majores vitæ æternæ capaces sint, nisi in Baptismo spiritualiter & aptitudinaliter manducent corpus Christi: sed aliundè infantes à majoribus insigniter differunt: hi enim si sacramentaliter nanducare negligant, id quod spiritualiter

manducârunt.

manducârunt in Baptismo, indubiè pereunt: atqui idem de infantibus dici non patitur Augustinus. *Absit* enim, ait S. Doctòr, *ut esse nobis dicamus incertum, utrùm* parvuli, statim in Christo sunt *regenerati, si moriantur, transeant in æternam salutem.*

Inst. 2°. Qui Sacramenta duo distincta vult infantibus necessaria esse ad vitam, ille loquitur de Eucharistiâ tam realiter infantibus quàm adultis necessariâ: atqui S. Aug. vult, &c. Prob. min. 1°. ex c. 24. L. 1. de peccat. meritis, ubi S. Doctor ait plurali numero, quòd *nonnisi* PER HÆC Baptismi & Eucharistiæ SACRAMENTA *peccati reatus in parvulis solvitur*; 2°. èx c. 21. ejusdem Libri, ubi necessarium dicit illud *Sacramentum sanctæ mensæ, quò nemo ritè nisi baptisatus accedit.* Jam verò in hypothesi nostrâ, neque necessaria forent Sacramenta duo, sed sufficeret unum, Baptismi scilicet; nec ex his unum necessaria foret dispositio ad aliud *ritè* suscipiendum; quia uno recepto totum reciperetur; ergo.

R. dist. maj. Qui vult infantibus necessaria esse Sacramenta duo, tùm quoad signum sensibile, tùm quoad rem seu effectum, C. quoad effectum duntaxat, N. Igitur docet quidem Aug. infantes duplici indigere Sacramento quoad rem seu effectum, quia juxta Theologiam ejus necesse est, ut infantes & regenerentur, & Christo incorporentur: at posteriorem hunc effectum, licèt participatio corporis & sanguinis Domini vocetur, per solum Baptismi symbolum haberi disertè asserit. *Manducare*, inquit, Tract. 26. in Joan. *illum cibum, & illum bibere potum, est in Christo manere, & illum manentem in se habere.* Quapropter requiritur quidem Baptismus ad Sacramentum sanctæ mensæ, sed non necessariò requiritur signum exterius ejusdem sanctæ mensæ ad consequendum ejus effectum: is enim in mente Aug. ab ipso etiam Baptismo derivatur.

An necessaria sit Eucharistia ex præcepto.

Rem totam binâ propositione complectimur.

CONCLUSIO I. Eucharistiæ perceptio necessaria est necessitate præcepti divini.

Prob. 1°. ex Joan. 6. *Nisi manducaveritis*, &c. atqui hæc Christi verba præceptum continent, & quidem grave, utpotè sub interminatione mortis æternæ; ergo.

Prob. 2°. Eucharistia cibus est ad vitæ spiritualis conservationem institutus: atqui jure divino tenentur fideles eniti ut spiritualem vitam sibi conservent; ergo.

Obj. 1°. Si Eucharistiæ præcepto teneantur adulti, vel baptisati, vel non: atqui neutrum dici potest. Non 2. quia qui Eucharistiæ recipiendæ capaces non sunt, nec ejus recipiendæ lege teneri possunt. Non etiam 1. præcepta enim Christi quamprimùm impleri debent: atqui tamen non patitur Ecclesia ut pueri jam adulti Eucharistiam statim recipiant.

R. neg. min. pro utraque parte, & ad 1. dico adultos omnes etiam minimè baptisatos Eucharisticâ lege teneri, sicut tenentur Baptismi lege; quia sicut omnes ligat hæc Christi propositio, *Nisi quis renatus fuerit*, &c. ità & adultos ligat isthæc: *Nisi manducaveritis*, &c. quæ non ad solos Fideles, sed ad omnes qui audiebant directa est à Christo.

Nec obest quòd non baptisati Eucharistiæ incapaces sint: quia penès eos est ut recepto Baptismate capaces fiant. Quòd si nullam Baptismi notitiam habent, tunc nonnisi materialiter ad ejus receptionem obligantur.

Hinc inferes Catechumenum, qui in exitu vitæ Baptismum & Eucharistiam voluntariè omittit, duo committere peccata, quia duo violat præcepta.

Ad 2. dist. maj. Præcepta Christi quamprimùm impleri debent, cùm impleri possunt ut decet, C. secùs, N. Ut autem ritè adimpleatur communionis præceptum, necesse est ut homo se ipsum probet, & corpus Domini dijudicare possit: porrò prudenter judicavit Ecclesia non posse id fieri primo quasi rationis diluculo. Satius ergo, nisi immineat periculum

mortis, judicavit expectandum donec judicium maturescat; quod anno circiter 14. evenire consuevit. Qui verò piè dispositi ultra illud tempus Euchariſtiam protrahunt, non sunt à culpa immunes. Peccant quoque, & multò graviùs, seu parentes, seu Pastores, nisi curent, ut crescente cum annis rationis lumine, crescat affectus erga tantum Sacramentum.

Obj. 2°. Si extaret divina lex de Eucharistiæ usu, hæc utique fixo tempore obligaret, præsertim autem in articulo mortis: atqui nè hoc quidem tempore urget præceptum communionis: Alioqui peccaret Ecclesia Gallicana, quæ Eucharistiam reis morte afficiendis denegat, &c.

R. neg. min. & dico 1°. divinum de communione præceptum obligare aliquando *per accidens*, quando medium illud necessarium est ut gravi cuipiam tentationi resistatur; aliquando *per se*, non solùm semel in vita, ut malè dixit Cajetanus, sed pluries in decursu vitæ: quia Eucharistia per modum cibi ad nutriendam spiritualiter animam instituta est: porrò ea est cibi conditio, ut non semel, sed pluries sumatur.

Dico 2°. communionis præceptum obligare in articulo mortis, si quando enim urget hujus Sacramenti recipiendi obligatio, tunc utique quando major est ejus necessitas: nulla autem gravior esse potest, quàm in articulo mortis; unde pendet æternitas tota, & gravior imminet lucta cum hoste.

Dico 3°. haud tamen argui posse Ecclesias, quæ seu reis, seu certorum criminum consciis Viaticum negârunt olim, aut hodieque negant; quia cùm ex Trid. sess. 21. c. 2. Christus hanc Ecclesiæ potestatem concesserit, ut in Sacramentorum dispensatione, salvâ illorum substantiâ, ea statueret, quæ Sacramentorum venerationi expedire judicaret, potuit hæc pro jure suo seu seros pœnitentes, seu sontes morti destinatos à sacra synaxi arcere. *Credibile*, ait Contenson, *Patres nostros piis rationibus permotos morem illum* dandæ *reis* morti adjudicatis Eucharistiæ

brogasse; tùm ut illâ subtractione aliis criminosis timor incuteretur, & eâ pœnâ, quæ Christianis maxima est, à peccandi facilitate cohiberentur: tum quia experientiâ rerum magistrâ compererunt, rarissimè hujusmodi sceleratos ad dignam communionem satis esse compositos, qui de salute animæ parum solliciti, & crimen inficiari, & actores odisse, & testes infamare: & judices detestari usque ad locum supplicii sæpius solent.

Quæres 1°. an Viatici recipiendi lege teneatur, qui paulò ante morbum communicavit. R. affirm. tum quia eò inclinat communis, saltèm in his partibus, fidelium sensus; unde nemo Sacerdos Viatici receptionem omittere ausit, quia ante aliquot dies sacrum fecerit; tùm quia certum non est per actum minimè præceptum satisfieri præcepto. Neque ideo Sacerdos qui primo mane in loco profesto sacrum fecerit, tenebitur deinceps audire Missam, cùm venerit ad locum, ubi Festum agitur; quia universali Doctorum consensu receptum est, ut qui Missam, seu hâc die præceptam sciret, sive non, semel audiit, ab illâ rursus eâdem die audiendâ immunis sit.

An qui manè communicavit, seu ex devotione solâ, seu ut Paschali præcepto satisfaceret, eâdem die, si ad interitum vergat, per modum Viatici communicare debeat, expendi Tom. 2. p. 466. & negativè resolvi. Hìc addam, secundam hanc communionem non præcipi quidem, sed permitti in Rituali Argentinensi.

Quæres 2°. an qui communionem fecit sacrilegam in exitu vitæ, denuò communicare teneatur.

R. 1°. eum non satisfecisse præcepto Viatici, sicut nec satisfacit annuæ communionis præcepto, qui sacrilegè communicavit, ut liquet ex censura hujus propositionis; *præcepto communionis annuæ satisfit per sacrilegam Domini manducationem.* Et verò ideo laxiores Casuistæ, præcepto communionis annuæ per impiam communionem satisfieri docuerunt, quia inquiebant, modus præcepti sub præceptum non cadit: atqui hæc ratio prorsùs absurda est, & quoad

Viaticum, quia indubiè Christùs eam præcepit communionis speciem, quâ muniretur infirmus contra insidias inimici, & quæ salutis arrha foret, & quoad communionem annuam: 1°. quia Ecclesia disertim præcipit, ut omnis fidelis adultus corpus Domini semel in anno, idque in Paschate *devotè & reverenter* accipiat; ergo reverentia & devotio, quæ sunt modi hujusce præcepti, ad ejusdem substantiam pertinent; 2°. quia Ecclesiasticum annuæ communionis præceptum est tantùm præcepti divini determinatio quoad temporis circumstantiam; ergo in eo imbuitur ratio tota præcepti divini: atqui præceptum divinum eam exigit communionem in quâ homo se ipsum probaverit; ergo.

Obj. Qui in statu peccati baptisatur, satisfacit præcepto de recipiendo Baptismate, etiamsi non obtineat finem propter quem institutus est Baptismus; ergo à pari.

R. 1°. neg. ant. Qui enim malè affectus baptisatur, recipit quidem Baptismum; at si propriè loqui velis, non satisfacit præcepto Baptismi, quo vera & interior, non autem materialis aquæ receptio imperatur: imò præceptum Baptismi transgreditur, quia nihil tam prohibetur, quàm quod ille facit. Equidem non jam ampliùs baptisari potest, sed non quia legem Christi impleverit, bene verò quia Baptismus etiam malè susceptus caracterem imprimit, vi cujus iterari non potest. Unde.

2°. neg. conseq. Baptismus enim quocumque modo receptus semper boni aliquid in anima operatur; Eucharistia verò indignè suscepta, nihil præter animæ mortem. Præterea Baptismus reviviscere potest per sincerum de peccatis dolorem; unde aliquando saltèm prodesse potest; at non reviviscit Eucharistia, ut suprà probavimus.

Ergo qui indignè Viaticum recepit, ad novam ejus receptionem tenetur: sed quia vix id fieri possit citra scandalum, & gravis suspicionis notam, ideò communiter receptionis hujus omissio ingenti animi

dolore, & submissâ ægritudinis perpessione compensari debet. Idem est eâdem de causâ, si æger post acceptum Viaticum in gravem culpam labatur: at si aliquot diebus, manente eodem mortis periculo supervixerit, expedit Viaticum ad eum deferri: sæpiùs enim ut dixi, in eodem letali morbo ministrari potest non jejunus.

Quæres 3°. quid in præsenti per articulum mortis intelligatur. R. intelligi non tantùm morbum naturalem, sed & imminens aliunde periculum mortis, ut si instet prælium, aut subeundum sit mare procellis famosum.

Quæres 4°. an qui in prædictis casibus officio suo culpabiliter defuit, teneatur quamprimùm communicare. R. negativè, quia præceptum erat duntaxat pro articulo mortis; ergo eo cessante, cessat & præceptum: quo ferè modo qui homini ad extremas angustias redacto stipem negavit, haud eam tenetur largiri, si evanuerit casus extremæ necessitatis. Aliud est de præcepto annuæ communionis, ut dixi Tom. 2.

Conclusio II. Eucharistiæ receptio est etiam necessaria necessitate præcepti Ecclesiastici.

Prob. 1°. ex Concilio Lateran. IV. an. 1215. ubi sic c. 21. *Omnis utriusque sexûs fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, omnia sua peccata, saltèm semel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam sibi pænitentiam studeat pro viribus adimplere, suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiæ Sacramentum; nisi fortè de consilio proprii Sacerdotis, ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab ejus perceptione duxerit abstinendum: alioqui & vivens ab ingressu Ecclesiæ arceatur, & moriens Christianâ careat sepulturâ.*

2°. ex Trid. sess. 13. can. 9. ubi: *Si quis negaverit omnes & singulos Christi fideles utriusque sexûs cùm ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltèm in Paschate ad communicandum, juxtà præceptum sanctæ matris Ecclesiæ; anathema sit.*

3°. Tenentur omnes Euchariſtiam manducare ſpiritualiter ut Chriſto incorporentur ; hæc autem ſpiritualis manducatio ſincerum Euchariſtiæ percipiendæ votum includit : atqui fictum & fallax eſſet votum quod non impleretur , ſaltèm quando id impleri exigit Eccleſia ; ergo.

An frequens Euchariſtiæ receptio neceſſaria ſit , & quibus conſulendi.

Notum quot turbas concitarit , qui an. 1745. prodiit Liber inſcriptus : *L'Eſprit de Jeſus-Chriſt & de l'Egliſe ſur la fréquente Communion.* Quædam cum ipſo & plura contra ipſum ſtatuemus. Sit

CONCLUSIO I. Laudabilior eſt frequens Euchariſtiæ uſus quàm rarior.

Prob. Si perfectius eſſet abſtinere quàm accedere, haud utique frequentiam deſideraret Eccleſia : atqui tamen communionis frequentiam impensè deſiderat Eccleſia , poſitis nimirum ponendis , de quibus infrà. Prob. min. ex Trid. ſeſſ. 22. c. 6. ubi ſic : *Optaret ſacro-ſancta Synodus , ut in ſingulis Miſſis Fideles adſtantes , non ſolùm ſpirituali affectu , ſed ſacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent , quò ad eos ſanctiſſimi hujus ſacrificii fructus uberior perveniret.* Et ſeſſ. 13. c. 8. *Paterno affectu admonet ſancta Synodus , hortatur , rogat & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri , ut omnes & ſinguli , qui Chriſtiano nomine cenſentur.... hæc ſacra myſteria corporis & ſanguinis ejus eâ fidei conſtantiâ , eâ animi devotione , ac pietate & cultu credant & venerentur , ut panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint.*

Prob. 2°. ex celebri Decreto quod de frequenti communione an 1679. die 15. Febr. emiſit Innocentius XI. ubi ſic : *Etſi frequens quotidianuſque ſanctæ Euchariſtiæ uſus à SS. Patribus fuerit ſemper in Eccleſia probatus ; nunquam tamen , aut ſæpiùs illam percipiendi , aut ab ea abſtinendi certos ſingulis menſibus aut hebdomadis dies ſtatuerunt* , &c. ubi

frequens quotidianusque Eucharistiæ usus ut quidpiam à SS. Patribus *semper in Ecclesia probatum* exhibetur. Idipsum an. 1437. docuerat Synodus Basileensis: *Quòd autem* inquit, *sæpe accedere ad Eucharistiam percipiendam dignè & devotè & cum discussione debitâ sit utile & valdè proficuum, imò summè necessarium cupienti & desideranti in via Domini non regredi, sed progredi, omnes Doctores Catholici laudant, hortantur, admonent, obsecrant incessanter fidelem populum.*

Prob. 3°. Eò sanctior est praxis quæque, quò plus ad Apostolica tempora regreditur: atqui constat Apostolicis, & quæ eis viciniora fuêre, temporibus frequentem fuisse Eucharistiæ usum: 1°. enim priori Ecclesiæ seculo Fideles *erant perseverantes in doctrina Apostolorum & communicatione fractionis panis & orationibus*; seu ut fert versio Syriaca: *in communione sancta Eucharistia.* Act. 2.

2°. Justinus qui altero Ecclesiæ seculo vixit, in Apologia 2. *Solis qui dicitur die*, nunc Dominico, *omnium qui vel in oppidis, vel ruri degunt, in eundem locum conventus fit... & distributio communicatioque fit eorum in quibus gratiæ sunt actæ* CUIQUE PRÆSENTI, *absentibus autem per Diaconos mittitur.*

3°. Cyprianus qui circa medium seculi tertii Carthaginensi Ecclesiæ præerat, in expositione orationis Dominicæ: *Eucharistiam*, inquit, QUOTIDIE *ad cibum salutis accipimus*, &c.

CONCLUSIO II. Non est tamen absolutè necessaria ad salutem communio frequentissima.

Prob. 1°. Si ad salutem necessaria foret frequentissima aut quotidiana communio, gravi defuissent officio, tum priores illi Eremorum incolæ, qui rarissimè accedebant ad Eucharistiam; tùm sancti Ecclesiæ Doctores, qui illos ab hac sua agendi ratione non deterruerunt: atqui id seu de Ægypti ac Thebaïdos Angelis, seu de SS. Patribus suspicari nefas fuerit; ergo. Tota propositionis hujus difficultas in ipso facto versatur: de hoc autem audiatur Chrysost.

Hom. 17. in Epist. ad Hebr. sic ille : *Multi semel in anno sacrificii hujus participes fiunt, alii bis, alii sæpiùs : ad hos ergo omnes mea convertitur oratio : Nec solùm ad eos qui hîc adstant, sed ad eos etiam qui in eremo degunt, quippe qui semel tantùm in anno, plerumque etiam post duos annos sacrâ communione impartiuntur. Quos igitur potissimùm laudabimus ? an qui semel ? an qui frequentiùs ? an qui rariùs communionem adeunt ? Neque hos, neque illos ; sed eos demum qui cum puræ mentis conscientiâ, qui mundo corde, ac vitâ integrâ atque inculpatâ Christi corpore reficiuntur. Tales semper accedant, ceteri nec semel accedant.* Hùc referri possent Thaïdis, Mariæ Ægyptiacæ & similium exempla.

Prob. 2°. ex S. Aug. Epist. 118. c. 3. ubi libratâ duorum agendi ratione, quorum alter ad Eucharistiam reverenter accedit, alter pari reverentiæ sensu accedere dubitat, sic concludit, *Faciat unusquisque quod secundùm fidem suam piè credit esse faciendum. Neuter enim eorum exhonorat corpus & sanguinem Domini, si saluberrimum Sacramentum certatim honorare contendunt. Neque enim litigaverunt inter se, aut quisquam eorum se alteri præposuit Zachæus & ille Centurio, cùm alter eorum gaudens in domum suam susceperit Dominum ; alter dixerit : Non sum dignus ut intres sub tectum meum. Ambo Salvatorem honorificantes diverso & quasi contrario modo* : atqui in systemate opposito, non honorificaret Dominum qui Centurionis exemplo à Christi corpore recederet : quia non honorat Dominum qui legi divinæ deest ; ergo.

Prob. 3°. ex SS. Scholæ Doctoribus, hi enim varia statuunt principia quibus fictitia perpetuæ communionis necessitas subvertatur. S. Thomas 3. p. q. 80. art. 10. *Si aliquis quotidie ad hoc se paratum inveniat, laudabile est quod quotidie sumat.... sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter indispositionem corporis vel animæ, non est utile* omnibus hominibus.

quotidie ad hoc Sacramentum accedere, sed quotiescumque se ad illud invenerit præparatum : unde in Libro Gennadii *dicitur : Quotidie Eucharistiæ communionem accipere, nec laudo, nec vitupero.*

S. Bonaventura in 4. dist. 12. *Si quæritur utrùm expediat frequentare Eucharistiam alicui ; Dicendum quòd si quis videat se esse in statu Ecclesiæ primitivæ, laudandum est quotidie communicare : Si autem in statu Ecclesiæ finalis* *, *utpotè frigidum & tardum, laudandum est quòd raro : Si autem in medio modo, medio modo debet se habere, & aliquando debet cessare ut addiscat revereri, aliquando accedere ut inflammetur amore.* Idem Lib. 2. de profectu Religionis c. 77. *Vix*, inquit, *aliquis ita religiosus esse videtur & sanctus (exceptis Sacerdotibus) quin semel in septimana sufficiat ei ex consuetudine communicare, nisi specialis causa quandoque, vel ratio plus suadeat, vel infirmitas superveniens, vel singulariter festivitas solemnis.*

Albertus L. de Missa, in fine : *De his*, inquit, *qui mulieres omni die communicant, videtur quòd acriter reprehendendi sunt, quia nimio usu vilescere faciunt Sacramentum, & potiùs ex levitate mulierum putatur esse desiderium, quàm ex devotione causatum.* Unde sic : Prædicti Doctores ad crebram communionem pro virili hortantur, nec pro adversariis ejus haberi possunt : atqui nè unus quidem eam divino jure præscriptum asserit ; etsi ex hac divini juris assertione haud parum roboris sumpsissent eorum adhortationes ; ergo divini juris obligationem nè eorum quidem unus cognovit. Ergo sapienter constituit in cit. Decreto Innocentius XI. ut *Episcopi & Parochi seu Confessarii redarguant asserentes communionem quotidianam esse de jure divino.*

Prob. 4°. ex censuris quas contra prædictum Opus tulêre plures Galliarum Episcopi, quibus

* Ecclesia finalis non dicitur quæ senescit : *quod enim senescit prope interitum est*, Hebr. 8. sed ea in qua longè minùs reperire sit fervoris, quàm in primitiva Ecclesia

unanimi consensu applausêre saniores Ordinum omnium Theologi.

Obj. 1°. Joan. 6. caro Christi dicitur animæ cibus : atqui cibus animæ ut & corporis frequentissimè sumi debet ; ergo.

R. 1°. ex hoc ratiocinio confici Eucharistiam, non modò quotidie, sed & in die pluries sumendam esse, prout tempore S. Francisci Borgiæ docuisse perhibentur Hispani quidam Doctores.

R. 2°. dist. maj. Est cibus animæ, sed qui aliis mediis compensari potest, ut in Solitariis Ægyptiacis indubiè compensabatur. Itèm est cibus, sed qui semel piè & fervidè acceptus plus prosit, quàm pluries si languidè & ex habitu. Itèm est cibus, cujus familiaritas nimia contemptum, aut contemptui quidpiam affine parere possit. Denique est cibus, qui nec modicas, nec admodum frequentes in suscipiente dispositiones requirit, C. est cibus instar corporalis cibi, N. Nulla est hujus solutionis pars quæ partim ex dictis, partim ex dicendis non innotescat.

Inst. Christus ibid. v. 49. & 50. Eucharistiam cum mannâ comparat : atqui manna necessarius omnino erat cibus Israëlitarum in deserto ; ità ut sine ipso vitam conservare prorsùs non potuissent ; ergo à pari.

R. dist. maj. Comparat Christus Eucharistiam cum mannâ quantùm ad aliquid, C. quantùm ad omnia, N. Conveniunt Eucharistia & manna, 1°. ratione originis, quia uterque cibus erat è cœlo ; 2°. ratione aliqualis effectûs, quia ut conferebat manna ad nutrimentum corporis ; sic & ad spiritualis vitæ augmentum confert Eucharistia. Verùm differunt, 1°. quantùm ad necessitatem. Alioqui sicut deficiente sibi etiam invincibiliter mannâ, periisset Hebræus ; sic deficiente etiam citra suî culpam Eucharistiâ, periret Christianus : quod hactenùs nemini venit in mentem ; 2°. *penès legem* recipiendi : unde Israëlita, *qui multos dies à colligenda manna abstinuisset*,

suì homicida ab omnibus judicatus esset; Fidelis verò ad longum etiam tempus à participanda Eucharistia abstinere aliquando potest, prout contingebat Solitariis quos laudat Chrysostomus. Et verò mannæ defectus nullo alio cibi genere suppleri poterat in deserto; Eucharistia verò suppleri absolutè potest, seu communione spirituali, ex qua non raro uberes fructus capiunt, qui ab orali abstinent; seu caritatis eximiæ operibus, quæ gratiam accersunt & conservant, secundùm id Christi Joan. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus.*

Obj. 2°. Parabolam hominis illius, qui Luc. 14. & Matth. 22. *fecit cœnam magnam, & invitavit multos*: ii verò cum variis de causis adesse renuissent, *iratus* est graviter *Paterfamilias.* Ex iis sic: Cœna de qua hîc agitur, Eucharistici convivii figura est luculenta: atqui cœnæ hujus participatio divino jure præcipitur, & quidem sub comminatione interitûs æterni; ergo.

R. 1°. neg. maj. Etsi enim cœna illa in sensu morali de Eucharistico convivio intelligi solet, constat nihilominùs eam in sensu proprio de vocatione ad fidem, & ex consequenti ad futuram gloriam intelligi debere, uti post Origenem, Hilarium, Hieron. & alios docent Cornel. à Lapide, aliique melioris notæ Interpretes. Et verò ad Eucharistiam non invitantur, ac multò magis non compelluntur boni & mali: atqui tamen servi Patrisfamilias ad convivium ejus congregaverunt omnes quos invenerunt: *bonos & malos*, ibid. v. 10. ergo. Hâc positâ solutione vanescit tota objectio. Dato tamen, quòd Lucæ parabola de Eucharistia intelligi possit,

R. 2°. conc. totum. Quid inde? Communio Eucharistica præcipitur divino jure: fateor; ergo præcipitur quotidiana, frequensve, vel frequentissima: non satis video unde id eruatur. Si hinc, quòd Eucharistica cœna, non semel, ut nuptiale Evangelii convivium, sed quotidie celebretur; ergo, inquam,

non modò diebus singulis, sed & eâdem die pluries communicandum erit. Interim qui crebram sacræ cœnæ frequentationem tantoperè urgent, meminerint eum qui convivii nuptialis aulam ingressus est *non habens vestem nuptialem*, *ligatis manibus & pedibus in tenebras exteriores* immisericorditer fuisse projectum.

Obj. 3°. Primi Christiani singulis diebus Eucharistiâ reficiebantur, ut liquet ex act. 2. atqui praxis hujus necessitatem ab Apostolis didicerant Christiani, Apostoli autem à Christi; ergo.

R. neg. min. Aliud est enim praxim aliquam servasse, aliud eandem servasse ut necessariam, & à Christo per Apostolos imperatam. Singulis ergo diebus ad Eucharistiam accesserint Christiani omnes, non refragabimur: etsi accessum hunc metaphysicè sumptum non exigat littera Scripturæ: At eos praxim hanc ut necessariam sibique divinitùs imperatam servasse, probari non potest. Ceterùm quibus *cor unum erat*, & *anima una*, qui in oratione & doctrinâ Apostolorum perseverabant, qui omnibus fortunæ bonis cedebant, qui solo martyrii spiritu accensi erant, haud mirum, si quotidianæ panis fractioni idonei forent.

Obj. 4°. Canon 9. inter eos qui Apostolici dicuntur, sic habet: *Quicumque Fideles Ecclesiam ingrediuntur, & non communicant, eos tanquam qui ordinis in Ecclesiâ pertuibationem inducant, à communione arceri*, id est, excommunicari *oportet*, ergo.

R. Canonem hunc *sic* habere: *Quicumque Fideles Ecclesiam ingrediuntur, & Scripturas audiunt, neque apud preces & sanctam communionem permanent*, seu, ante sacrificii finem ab Ecclesiâ egrediuntur, *eos tanquam*, &c. inde autem quid contra nos, quid pro adversario?

Objiciuntur alia quædam, & 1°. id S. Ignatii Martyris Epist. 14. *Festinate frequenter accedere ad Eucharistiam & gloriam Dei*; 2°. id Cypr. Serm. 6. *de Orat. Dominicâ*: *Hunc panem dari nobis quo-*

TIDIE *postulamus, nè qui Eucharistiam* QUOTIDIE *ad cibum salutis accipimus, intercedente graviori delicto, dum abstenti & non communicantes à cælesti pane prohibemur, à Christi corpore separemur.* Idem docet Anacletus Papa Epist. 1.

R. Ex his textibus alii indicant frequentem communionem aliquando fuisse in usu, quod nemo in dubium vocat; alii optatum semper in Ecclesia fuisse, ut Fideles crebrò ad sacram mensam accederent; quod etiam admittunt omnes: at nè unus quidem ex iis est, qui divini præcepti necessitatem demonstret. Ceterùm spurii sunt textus, tùm afficta Ignatio Epistolæ, tùm & illius quæ præfert non Anacleti: idque jam adeò eruditos inter receptum est, ut mirum sit quemquam hîc cæcutire.

CONCLUSIO III. Ut quis frequenter & frequentissimè communicet, non sufficit ut à peccato mortifero immunis sit.

Prob. 1°. argumento quodam præscriptionis. Opinio, quæ statim ut seculo proximè elapso in Hispaniis, nostro autem in Gallia emersit, à Theologis primùm, tùm & ab Episcopis rejecta est, utique rejici debuit; neque enim tam unanimi consensu difflantur quæ nihil habent periculi: atqui opinio quæ fideli cuique, modò à letalibus peccatis immuni, quotidianam, frequentissimamve communionem permittit, statim ut emersit, in Hispaniis quidem decimo sexto seculo, in Galliis autem ætate nostrâ, rejecta fuit, &c.

Prob. 1. pars minoris ex Card. de Lugo, qui Marsillæ Benedictini, P. Pichon antesignani opinionem non suo tantùm, sed & veterum, recentiorumque nomine feliciter impugnat disp. 17. n. 13 ubi adductis SS. Thomæ, Bonaventuræ, Antonini, Victoriæ, &c. autoritatibus sic prosequitur: *Uno verbo* OMNES THEOLOGI *Scholastici Morales, & Mystici, inter quos M. Joannes de Avila,* contrarium tenent. *Omitto Autores nostræ Societatis, quæ licèt ab ejus ortu in frequentiam hujus Sacramenti valdè fuerit*

propensa, semper tamen cautissimè communionem quotidianam dari voluit, ET NON NISI PROBATÆ VITÆ ET EXIMIÆ VIRTUTIS TESTIMONIO PRÆEUNTE.

Prob. 2. pars minoris ex densâ illâ Scriptorum nube, quæ, nemine quoad præsens punctum reclamante, prædictum nuperi Autoris Librum obruit, ut norunt omnes. Jam verò credibile non est *Scholasticos & Doctores gravissimos*, tot itèm magni nominis Præsules, *sinè firmissimo fundamento in hanc* nostram *sententiam conspirasse*, Christi & Ecclesiæ ejus spiritum ignorasse, omnesque cæcutiisse in re apertâ, dum unus aut alter Scriptor clarè oculis viderent.

Lugo.

Prob. 2°. ex S. Chrys. quem in suî juvamen temerè assumebat Marzilla. Sic ille. Homil. 17. in Ep. Hebr. *Quando dicit* Diaconus: *Sancta sanctis*, *hoc dicit; Si quis non est sanctus, non accedat: Non simpliciter dicit, à peccatis mundus, sed sanctus: sanctum enim non mundatio peccati tantùm facit, sed etiam præsentia spiritûs, & bonorum operum opulentia. Non enim, inquit, volo à cœno vos mundos esse, sed etiam albos & pulchros.*

Concinit Gennadius, Lib. de Eccles. dogmatib. c. 53. ubi trita hæc habentur: *Quotidie Eucharistiæ communionem percipere, nec laudo, nec reprehendo: omnibus tamen Dominicis diebus communicandum suadeo & hortor, si tamen mens sine affectu peccandi sit. Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari magis dico Eucharistiæ perceptione quàm purificari.... Hoc de illo dico, quem capitalia & mortalia peccata non gravant;* ergo qui peccandi affectu tenetur, licèt à capitalibus immunis sit, nè ad hebdomadariam quidem synaxim admitti debet.

S. Aug. Tract. 26. in Joan. hæc loquitur: *O Sacramentum pietatis! ô signum unitatis! ô vinculum caritatis! Qui vult vivere, incorporetur ut vivificetur.... Non sit putre membrum quod resecari mereatur.... Non sit distortum de quo erubescatur. Sit pulchrum, sit aptum, sit sanum, hæreat corpori, vivat de Deo, nunc laboret in terra ut postea regnet in cœlo.*

Jam verò qui à mortali noxâ liber est, etsi putre membrum non sit, distorti tamen aliquid habere potest; neque si aliquo sensu sanus sit, est tamen verè pulcher; ergo ut minimum distat ab eo statu qui frequentem communionem admittit.

S. Thomas 3. p. q. 80. art. 10. *Quia*, inquit, *multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt, propter corporis indispositionem vel animæ, non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc Sacramentum accedere.* Atqui nemo dixerit, nomine *magnæ devotionis & reverentiæ* intelligi solam letalis peccati carentiam, cùm hæc admisceri possit tepiditati maximæ, nec affectui solùm, sed & actuali proposito innumera peccata venialia deliberatè committendi. *Ego sanè*, ait Lugo, *istam magis dicerem indevotionem & irreverentiam, quàm magnam devotionem & reverentiam.*

S. Bonav. in 4. dist. 12. *Secundùm illam partem, secundùm quam viderit* Christianus *se meliùs proficere, ad illum magis declinet, quod homo solùm experientiâ discit. Omnes ergo rationes pro frequentiâ* communionis *intelliguntur salvâ debitâ præparatione, quæ in paucissimis est:* atqui non esset in paucissimis debita hæc præparatio, si in omnibus etiam laïcis à letali peccato ritè absolutis reperiatur.

Prob. 3°. Hactenus totâ in Ecclesiâ persuasum fuit, aliis ad frequentem communionem opus esse dispositionibus, quàm ad raram : atqui communis hæc fidelium persuasio novo quod impugnamus systemate convellitur.

Prob. 4°. Eucharistia comparatur pani : porrò qui ardenti febre quatiuntur, abstinent à pane; qui à morbo convalescunt, sumunt modicum; qui valetudine sunt integrâ, eundem pro cibo ordinario habent; ergo à pari. Unde si metuendum est, nè dæmon à frequentiori communionis usu præcellentes quasdam animas deterreat; haud metuendum minùs nè ad eam multò plures, vel pessimè, vel non æquè dispositas inducat.

Prob. 5°. *Utrùm singulis mensibus, vel hebdomadis, vel diebus* communicare *magis expediat*, quàm non, *certa omnibus regula præscribi non potest*, ex Catechismo Pii V. atqui adversarii unam hanc omnibus regulam assignant; ut qui sine letali est, accedat, recedat verò qui non est; ergo labilem ac caducam regulam præbent.

Obj. 1°. S. Chrys. Orat. de B. Philogon. hæc habet: *Qui sibi nullius mali conscius est, hunc oportet singulis diebus* ad Eucharistiam *accedere*; ergo ad quotidianam communionem sufficit sola à gravibus peccatis immunitas.

R. neg. conseq. Ea enim nullius mali conscientia quam requirit S. Doctor, multiplici stipata est dispositione, quam non importat sola à gravioribus vitiis immunitas, ut liquet ex ipso textu: *Quapropter*, pergit, *adhortor vos omnes, nè negligenter, veluti festo die cogente, ad divina mysteria accedatis, sed* SI QUANDO *parabitis hujus sacræ hostiæ fieri participes, multis ante diebus repurgetis vos ipsos per pœnitentiam, precationem, eleemosynam; denique per hoc ut vacetis spiritualibus*, &c. Ad hanc normam explicari debent alii quidam S. Doctoris textus, quibus, præsertim decurtatis, pronum sit abuti.

Obj. 2°. S. Ambr. L. 5. de Sacram. c. 4. n. 25. hæc habet: *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis, quemadmodum Græci in Oriente facere consueverunt?* ACCIPE QUOTIDIE, *quod quotidie tibi prosit. Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum..... Qui vulnus habet, medicinam requirit. Vulnus est quia sub peccato sumus: medicina est cæleste & venerabile Sacramentum*: atqui hìc supponit Ambrosius solam à letalibus culpis immunitatem satis esse ut quis Eucharistiam quotidie percipiat. Supponit enim S. Doctor, eos quos ad communionem adhortatur, vulneratos esse, peccatis scilicet venialibus: sed qui venialibus gravantur, unam à gravibus culpis immunitatem ad Eucharistiam deferre possunt; ergo,

R. 1°. Vel ex objecto textu conjiciunt Benedictini, Libros de Sacramentis non esse Ambrosii, sed posterioris cujuspiam Scriptoris, cujus ævo longè plus intepuerit communionis usus, quàm Ambrosii tempore; etsi jam tunc minui inciperet.

R. 2°. ad 1. neg. min. Hæc enim Autoris vox: *Sic vive, ut quotidie merearis recipere*, etsi quoad sonum brevis, plura eaque magna complectitur. Certè sanctitas Job, qui quia *pro filiis suis offerebat quotidie sacrificium*, Eucharistiæ sacrificio longe inferius, Christianis in exemplum proponitur ab Ambrosiastro, non in sola à gravibus peccatis immunitate posita erat.

ibid.

Ad 2. supponit quidem Autor, eos quos ad communionem hortatur, vulneratos esse, quia sunt *sub peccato*: verùm ad id necesse non est, ut eos venialibus peccatis ex affectu adhærere supponat; proinque non alterius participes justitiæ, quàm quæ letalis peccati statum excludit: sed satis est ut supponat, neminem eorum esse, quem non premat durum illius concupiscentiæ imperium, quæ ad malum sanctos ipsos indesinenter sollicitat. Absit autem ut eos omnes qui hoc modo vulnerati sunt, ab ipsâ etiam quotidianâ communione arceamus: alioqui ex Adæ filiis nemo foret, qui ab ea non mereretur excludi.

Obj. 3°. ex Aug. Serm. 28. de verbis Domini: *Qui non meretur quotidie accipere, non meretur post annum accipere.* Quibus consonat id Chrysost. Homil. 3. in Epist. ad Ephes. *Tempus non efficit dignum tanti aditu Sacramenti, sed sola animæ sinceritas atque expurgatio: cùm tali puritate accede semper, sine hac nè præsumas unquam*; ergo.

R. hæc omnia debere intelligi cum S. Bonav. *Salvâ semper debitâ præparatione, quæ in paucissimis est, ut semper.* Suadent ergo Sancti frequentem communionem; sed & simul debitas dispositiones exigunt, juxta laudatum istud: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere.* Fateor solam temporis dilationem per se non conferre ad meliorem præparationem, nec frequentiam

reddere minùs aptum, imò potius magis, per se loquendo : per accidens tamen potest alicui occasionaliter frequentia parere irreverentiam.

Quod autem dicitur, eum qui non est dignus quotidie, non esse dignum post annum, etsi in iis verum est, qui vel indignitatem suam falsò prætendunt, vel ex torpore & socordiâ nihil moliuntur unde dignos se præstent, quosque hìc perstringit Augustinus : at in aliis pluribus falsum esse potest, qui cùm hodie sint indignissimi, seriis tamen pœnitentiæ laboribus, & vigili ad singulos suos gressus attentione, dignos se præstant cum tempore. *Ceterùm*, ait Lugo, *licèt aliquis post annum non sit dignus condignitate adæquationis, potest tamen accedere sine indecentia, quæ esset, si cum eadem tepiditate accederet quotidie : quia post annum datur gravior necessitas, quâ excusatur & compensatur illa reverentia.*

Obj. 4°. Ex principiis nostris sequitur hominem eò sanctiorem esse debere, quò frequentiùs ad Eucharistiam accedit : atqui id admitti non potest. Alioqui vix è Sacerdotibus quisquam erit, cui singulis diebus sacrum facere liceat.

R. ad 1. neg. min. Sicut enim frequens communio uberioris sanctitatis principium est, sic & sanctitas plenior ad crebram communionem dispositio esse debet, & id disertè docet jam citatum istud : *Sic vive, ut quotidie merearis accipere.*

Ad 2. constat è Sacerdotibus esse non paucos, quibus cessatio à Missa sit in præcepto; alios quibus eadem cessatio ad tempus optimi sit consilii, quales sunt quibus ex nimia celebratione imminet *culpabiliter, vel inculpabiliter periculum irreverentiæ & indevotionis.* Habent tamen Sacerdotes, unde cum pari dispositione frequentiùs sacrum facere possint, quàm Laïci communicare, 1°. quia in eis ardoris defectus, per majorem quàm ex officio habent celebrandi obligationem compensatur : cùm enim ipsius Ecclesiæ nomine à qua pro populis oraturi deputantur, celebrent, certam ab Ecclesia ipsa recipiunt purita-

Lugo.

Idem.

tem, vi cujus Deo acceptiores efficiuntur; 2°. quia ratione statûs mentem habent expeditam à pluribus, quæ Laïcis obicem præstant, putà à secularibus curis; ab uxore, à filiis, &c.

Sup. pag. 512.

CONCLUSIO IV. Etsi certâ pro omnibus lege definiri non potest, an communio frequentior esse debeat, an rarior; at illud definiri potest, frequenti communione arcendos esse, qui licèt nullâ letali labe infecti sint, ex affectu adhærent peccato veniali, vel modicum Eucharistiæ desiderium habent.

Prob. Circa frequentiam communionis nulla potest lex sanior constitui, quàm quæ à prudentioribus animarum directoribus constituta sit & approbata: atqui lex quæ ab octiduâ aut frequentiori communione eos arcet, qui vel ex affectu adhærent venialibus, vel nullam aut modicam Eucharistiæ famem habent, & à prudentioribus, &c. Prob. min. ex S. Francisco Salesio, cujus doctrina circa præsentem materiam eo usque comprobata est, ut non jam privati Scriptoris, sed Ecclesiæ ipsius sensum exhibere videatur. Sic porrò habet ille part. 2. Introduct. c. 20. *Quotidie Eucharistiam percipere nec laudo, nec reprehendo. Omnibus tamen Dominicis communicandum suadeo, si tamen mens sine affectu peccandi fuerit.... At cernis Philothea, Augustinum*, sub cujus nomine sententia illa circumferri solebat, cùm sit Gennadii, *vehementer suadere atque hortari, ut die quoque Dominico Eucharistia percipiatur. Hoc ergo, quoad poteris, facito. Cùm enim te* AB OMNI *tùm mortalis, tùm* VENIALIS PECCATI STUDIO *alienam existimem, eam planè quam requirit Augustinus animi affectionem ac præparationem es adepta.*

Idem Lib. 2. Epist. 38. aliàs 44. nobilis puellæ communiones dirigens, sic scribit ad matrem ejus. *Nolim filiam tuam ad frequentem adeò communionem adducas, nisi antè quid sit communio frequens rectè perpendere noverit. Aliud est communionem ab aliarum rerum perceptione; aliud frequentem communionem à rariori secernere. Si tenella illa anima satis*

perspicit ad hoc mysterium crebriùs adeundum magnâ mentis puritate, magnoque fervore opus esse, si ad eum enitatur, & eo se ornare studeat, tunc equidem illam sæpe, hoc est decimo-quinto quoque die, ad synaxim admovendam esse censeo. Si verò communionis tantùm percipiendæ, non autem levium juventutis imperfectionum expungendarum studio tenetur, arbitror futurum satis ut octiduis singulis peccata confiteatur, sed nonnisi pòst mensem communicet. Nimirum sacra communio summum est perfectionis comparandæ medium: at eam à nobis adiri oportet cum studio & curâ è corde nostro avellendi quidquid Deo, quem recipere volumus, displicet. His quæ thesim nostram contiment regulis inhæreant spiritualis vitæ arbitri; brevi sanè fiet ut eos inter nihil remaneat controversiæ. Idem tradunt Avila, Lud. Granatensis, &c.

Prob. 2°. Ideò communionem frequentissimam tam enixè commendant Adversarii, quia hanc contra hujus vitæ lapsus antidotum esse credunt: atqui communio eorum qui culpis venialibus ex affectu adhærent, certum id genus antidotum non dabit: 1°. enim non muniet contra eos lapsus quibus communicans ex affectu inhærere supponitur; imò ex hâc præsertim parte deficiet, & fructum pariet minorem; 2°. nec tam certò contra eas etiam culpas muniet, quibus mens ex affectu non adhærescit, quàm credunt Adversarii. Communio enim quæ ex defectu communicantis plus ad malas communiones disponit, quàm ad bonas & omnimodè salutares, haud certò munit contra culpas: atqui talis est communio frequens tepidè, segniter & languidè facta. Communio enim quæ penè vitiosa est ob aliquem devotionis & reverentiæ defectum, quam antecedit & comitatur culpa multiplex, cui timendum à fine venialiter malo, plus utique ad malam aliam, quàm ad verè & omnimodè sanctam communionem disponit: atqui talis est, plus vel minùs, frequens eorum communio, qui venialibus plus vel minùs ex affectu adhærent, ut docet Card. de Lugo; ergo.

Prob. 3°. Si Christi & Ecclesiæ spiritus quotidianam, aut valdè frequentem, iis qui ex affectu venialibus culpis adhærent, communionem concedat, ac penè præcipiat, Directores qui propter venialia sola absolutionem & communionem differunt, non immeritò dicuntur Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta perimere: atqui tamen damnata est à Doctoribus Sorbonicis ad minus centum, instigante S. Pontii Episcospo, propositio isthæc n. 8. *Illi Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta abolent, qui personis venialium duntaxat reis absolutionem differunt*, damnata inquam, uti *falsa*, *erronea*, *& pravi*, *sanctisque Ecclesiæ regulis adversa*; ergo.

Obj. 1°. Non est arcendus à communione, is cui communio prodesse possit, non autem obesse: atqui homini, etiam ex affectu venialibus addicto, prodesse potest communio frequentissima, non autem obesse. Et quidem 1°. non oberit: Sola enim obest communio sacrilega: atqui hominis justi communio, tepida licèt, sacrilega non est; 2°. & consequenter proderit: Communio enim cum remissis dispositionibus facta, aliquem, remissum licèt, licèt effectum parere debet.

R. 1°. neg. maj. 1°. quia in Sacramentorum dispensatione non ad solam suscipientium utilitatem attendendum est, sed ad ipsam quoquè Sacramentorum venerationem: unde Ecclesia nec parvulis, nec fatuis Eucharistiam quotidie distribuit, quia quod decederet venerationi Sacramenti, non compensaretur suscipientium utilitate: atqui frequens eorum communio, quin in venialia ex affectu perpetuò relabuntur, de-veneratione Sacramento debitâ multùm detrahit, seu ex parte frequenter communicantium, *qui appropinquare Deo volunt, quasi gens quæ plenam justitiam fecerit;* seu ex parte eorum qui frequentis hujus communionis testes, nullius testes sunt emendationis, sed eundem semper superbiendi, alios durè carpendi, mentiendi, ac detrahendi morem, in levibus licèt, indignabundi conspiciunt, 2°. quia

qui certiori viâ ad eundem, imò ad meliorem scopum devenire potest, ab ea recedere non debet, ut incertiorem aliam teneat, præsertim cùm hæc non parum habet periculi: sed qui minùs frequenter, sed piè magis communicat, plus inde recipit emolumenti, quàm qui frequenter & languidè: aliunde verò posterior iste multiplici se periculo obnoxium facit. Unde

R. 2°. neg. min. Qui enim tepidè, segniter, tantumque non sacrilegè communicat, accedit ad ordinem eorum qui opus Dei faciunt negligenter: qui porrò dispositivè maledicti sunt.

Obj. 2°. Qui venialibus ex affectu adhæret, ad annuam communionem admitti potest, ergo & ad menstruam. Si ad hanc; ergo & ad octiduam, octiduâque frequentiorem.

R. 1°. pio Directori satagendum esse, ut Pœnitentem quâcumque anni tempestate à venialium affectu dimoveat; cùm hæc, etsi per se non inferant animæ mortem, ad eam tamen sensim, & aliquando citissimè disponant. Unde dilata tunc absolutio congruit Ecclesiæ praxi, ut ex allatâ Sorbonicorum censurâ colligi potest.

R. 2°. Communionem, quæ semel tantùm in anno recurrit, etsi ob ipsam hanc infrequentiam non uni obnoxia sit incommodo, eo saltem minùs habere periculi, quòd nec funestam nauseam pariat, nec noxiam familiaritatem inducat, nec vanitatem nutrire idonea sit. Aliud est de crebrâ hominis admodum languidi communione, ut monet Lugo.

Obj. 3°. Si à crebra communione removeri debeat, qui venialibus adhæret, vix justiores quique ad eam erunt admittendi: falsum consequens. Minor patet ex Ecclesiæ praxi. Prob. itaque major. Constat justiores quosque offendere *in multis*, putà vaniloquio, impatientiâ, nimiâ curiositate, potissimùm autem otioso verbo: sed qui tam crebrò & ex habitu in certa peccata labuntur, iisdem adhærent ex affectu; ergo.

R. ad 1. neg. maj. Justi enim quos indigitat objectio, provident *Dominum in conspectu suo semper*, verentur *omnia opera* sua, *ab occultis suis* mundari student, sibique *ab alienis*, quibus occasionem imprudentes fecêre, parci enixè deprecantur: atqui hi, licèt adhuc *in multis* offendant, non tamen ex affectu. Unde

Ad 2. neg. min. Aliud est enim peccare venialiter, & quidem sæpissimè, aliud affectu ad venialia detineri. Prius inadvertentiam, subreptionem, meramque naturæ infirmitatem sonat: posterius certam denotat ex inordinata complacentia peccato adhæsionem. Priori igitur modo peccant quidem viri etiam pietate pollentes, quia homines sunt, infirmo adhuc & mortali corpore circumdati: at posteriori modo non peccant; & nedum ex affectu ad venialia peccata delinquant, ii sunt qui jure cum Apostolo dicere possint: *Quod nolo malum, hoc ago.* Et hæc eorum dispositio hinc elucet, 1°. quia quotidianas culpas quotidianis student eluere gemitibus, eodemque ferè instanti & cadunt & resurgunt; 2°. quia declinandis ejusmodi peccatis incumbunt jugiter, & ad id media assumunt aptissima, sensuum nempe mortificationem, occasionum fugam, & similia; 3°. quia si quid ipsis exciderit unde caritas fraterna lædi vel leviter queat, id extemplo congruâ satisfactione resarciri curant. Jam verò haud dicimus veniales, quæ quotidie irrepunt, culpas, obicem esse frequenti communioni, sed affectum ad ipsas, quod maximè attendendum.

Rom. 7.

Obj. 4°. Sanctitas alia est *præcepti*, quæ in actuali à letalibus immunitate sita est; alia *consilii*, quæ etiam venialia excludit, & actualem fervoris dispositionem importat. Hâc positâ distinctione sic progredior: Ut quis dignè communicet, sufficit ut sanctitatem à Christo imperatam possideat: sed qui à gravibus immunis est per absolutiouem, habet illud sanctitatis genus; ergo dignè communicare potest. Si hodie, quidni cras & deinceps?

R. 1°,

R. 1°. distinctionem sanctitatum, quarum altera quæ mortalia excludat, sit præcepti; altera verò quæ venialia abigat, sit consilii, novitatem esse profanam. Nulla enim est sanctitas peccatum excludens, quæ strictè imperata non sit, licèt non omnis hujusmodi sanctitas absolutè requiratur ad communionem.

R. 2°. dist. maj. Sufficit ut possideat sanctitatem imperatam, sed sanctitas illa non sufficit ut frequens ejus communio libera sit à pluribus periculis, quæ seriò caveri debent, C. & sufficit ea sanctitas, &c. N. Qui conscientiam gerit à gravibus [illegible]munem, haud equidem in communione singulari sacrilegium committet. At si sæpius ad sacram mensam in eo teporis statu accedat, multiplici se se periculo exponet, irreverentiæ nimirum, nimiæ cum cœlesti pabulo familiaritatis, &c.

Ex his meritò colligas, sibi plurimùm illudere Christianos plures, Sacerdotes etiam & Religiosos, qui quoniam à mortalibus abstinent, idoneos se ad frequentem, fructuosamque communionem existimant. *Si nosse cupis*, ait Taulerus Serm. in Festo venerabilis Sacramenti, *utrùm dignè hoc Sacramentum perceperis; vide si cor tuum magis ab omnibus abstractum sit extra Deum; & si vita, quam ipsum* idem Sacramentum *in te operatum est, foris appareat, & operetur in exteriori homine tuo, in sensibus, in moribus, in conversatione, in verbis, in actibus tuis.... Quod quisquis in se non sentit, sed potiùs cor suum vanitati & otio deditum, ac vacuum, & se dissolutum extrinsecùs, ac levem in risu, in verbis, in cultu corporis, stoliditati quoquè vacantem, ac pretiosissimum per immoderatas suî recreationes perdentem tempus; & cor denique suum miserè negligentem invenit, atque sciens & spontè talis perseverat, ac nihilominùs ad hoc reverendissimum accedit Sacramentum, magno se periculo exponit. Credite mihi, ut stomachus cibum inconvenientem rejicit, sic* rejicit *Dominus Deus ejusmodi hominem ex ore suo; multoque* magis *præstaret ei non accedere.*

Ergo, inquies, *arcendi sunt à sacra communione quibus non inest amor Dei purissimus, & omnis mixtionis expers.* Absit: neque enim tanta perfectio præsentis est vitæ, secundùm id Aug. L. de spir. & lit. c. ult. *Hoc præceptum justitiæ, quo jubemur diligere Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, in illa vita implebimus, cùm videbimus facie ad faciem*: at si vitam cujuscumque mixtionis, seu venialis noxæ expertem agere non datur, penès nos tamen est, ut certo sensu immaculatam ducamus; juxta istud ejusdem S. Doctoris L. de perfect. justit. c. 9. *Ingredi sine macula non absurdè ille dicitur, non qui jam perfectus est, sed qui ad ipsam perfectionem irreprehensibiliter currit, carens criminibus damnabilibus, atque ipsa peccata venialia non negligens corrigere, & mundare eleemosynis*, aliisque pœnitentiæ operibus: quo sensu idem Pater Lib. 2. de peccat. merit. c. 7. scribit nonnullos *ideò verè irreprehensibiles dici, quia seipsos reprehendunt.*

Præsenti materiæ finem imposituri, generales quasdam trademus regulas, quæ ut animarum Directoribus prosint, haud sigillatim spectandæ erunt, sed aliæ ex aliis metiendæ.

Regula I. Circa rariorem, frequentioremve communionis usum, una hæc simplicium fidelium lex esse debet, ut reseratis animæ suæ penetralibus sapienti Directori consilium ejus exquirant, & sequantur. „ At ubi Directorem hunc sapientem reperies? Rarum hunc tempore suo dicebat S. Franciscus Salesius, & adeò rarum, ut unus ex millibus decem eligendus foret. Minusne rarus nostro hoc tempore? Inveniuntur tamen qui tales sint, nec difficulter cognoscuntur, dummodò de illis, juxta Evangelicas Apostolicasque regulas, discretionis judicium feratur. „ *Ità Guido de Seve, Atrebatensis Episcopus, reg.* 27. quibus adde, ei præsertim Directori adhærendum esse, qui nec viâ incedet asperiori, quæ animos frangit, nec latiori, quæ ducit ad perditionem.

REGULA II. Quod ad ipsos Directores attinet, cavebunt sedulò nè indiscretis sermonibus à frequenti communione retrahant; „ tùm quia populus nostro „ hoc seculo multò magis inclinat ad raritatis, quàm „ ad frequentiæ vitium; tùm quia, cùm, ut pluri- „ mùm, ad frequentiam non declinent nisi pii & ti- „ morati, istis nocebunt, nihil autem aliis prode- „ runt ejusmodi declamationes: unde ab hebdoma- „ daria synaxi recedent, qui eam dignè frequenta- „ bant. „ Hanc graviter vetuit S. Carolus Borr. nè quis Fideles à crebra communione removeret. Imò enitendum Pastoribus ut eò gregem suum deducant: persuasi nimirum, ibi populum sanctorum fore, ubi viguerit pia & frequens communio.

Lug.

REGULA III. Neque tamen reticendæ vel quasi ad nihilum redigendæ erunt dispositiones ad sacram synaxim requisitæ. Sanè & terminum & viam quæ ad terminum ducit, unâ eâdemque oratione complexi sunt SS. Patres. E re tamen erit, ut sicubi viget indiscreta communionis assiduitas, hìc plus urgeantur indignæ communionis pericula: sin verò alibi, quod in piis Sanctimonialium domibus evenire possit, nimiùm à sacra mensa revocet tremor inordinatus, urgenda erit summa illa caritas, quâ Christus ad convivium suum sollicitat.

REGULA IV. Qui in unius, vel multiplicis peccati habitu vixêre, seriò probandi erunt, priùs quàm mensæ Christi assidere permittantur. Quin & tandem absoluti à peccatis, ad dies aliquot cœlesti pabulo privari poterunt, ut in ipsum eo proruant impetu, quo lactentes pueri in ubera matrum. Haud tamen nimiò diuturnam esse oportet subtractionem hanc; quia cùm Eucharistia sit *antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præservemur*, qui adhuc in caritate novi sunt, per eam contra relapsus firmari debent.

Trident. Sess. 13. c. 2.

REGULA V. ut quis primæ suæ post recuperatam gratiam communionis fructum servet & adaugeat, monendus est instanter, ut pœnitentiæ &

Eucharistiæ Sacramenta, quàm sæpè & dignè poterit, frequentet. Sunt enim hi gratiæ fontes, quibus ad utrumque, servandæ scilicet & adaugendæ gratiæ finem tutissimè devenitur.

REGULA VI. Neque tamen quia quis acceptam in ultima communione gratiam per dies octo aut quindecim servaverit, ideò semper octiduæ aut quindenæ communioni par judicabitur. Stat enim hominem & gratiam servasse, & eo usque languidum manere, ut nec proficere conatus sit, nec seriò renuntiaverit affectibus, venialiter quidem malis, malis tamen; nec ullam penè habeat famem cœlèstis cibi. Huic autem, utpotè qui convalescat tantùm à morbo, non licet pane uti tanquam ordinario cibo. „ Idem ad minus de iis personis esto judicium, „ quæ majorem diei partem transigere solent in se „ ornando, visitando, ambulando, se recreando, „ uno verbo quarum vita tota secularis est, & „ mundana; quarum etiam tota devotio consistit in „ exterioribus, quæ sibi præscripserunt, exercitiis „ ex consuetudine obeundis, vel obsidendis assiduè „ Directoribus, quos inutilibus colloquiis fatigant, „ & à melioribus avertunt. Nihilominùs permittenda est communio frequens addictis lusui, lu- „ xui, vaniloquio, qui non modicam vitæ partem „ in otio consumentes, pro suâque facultate elee- „ mosynas non erogantes, tam vacui sunt spiritu „ Dei, quàm pleni spiritu mundi; tametsi eos, „ quod satis difficile est, non judicaret Director „ esse in statu peccati mortalis. „ *Episcopus Atrebat. ibid. Reg. 6. & 7.*

REGULA VII. „ Est quoddam Christianorum ge- „ nus, qui aliis in eminentiori perfectionis & sancti- „ tatis gradu positis comparati, imperfecti vocari „ possunt. Virtutem amore, vitium odio prose- „ quuntur, mortalia peccata perhorrescunt, ad „ perfectionem aspirant, opera bona multa faciunt; „ sed frequenter in venialia etiam crassiuscula labun- „ tur, non ex affectu illis inhærente, sed vel ex

„ consuetudine quam contraxerunt, vel ex violenta
„ quadam naturalique ad ea propensione, contra
„ quam non satis decertant, & cui proinde non
„ rarò succumbunt. Tales consilio boni Directoris
„ indigent circa communionis usum magis minusve
„ frequentem. Ipsis communio magni plerumque
„ est adminiculi, nonnunquam etiam magnæ ne-
„ cessitatis. „ *Idem ibid. Reg.* 8.

Quin etiam, cùm non statim expellatur ad certas culpas veniales affectus, à Confessariis prudenter toleratur ad tempus in pœnitentibus, qui gravioribus culpis declinandis toti occupantur. Hi proinde Eucharistiâ identidem (plus, vel minùs pro natura & gradu tentationum, quibus quandoque cruciatur anima) donandi sunt, ut cœlesti munimine adjuti, invitis dæmonum conatibus, in accepta justitia perseverent, & resecandis, qui animæ decorem obnubilant, inordinatis hujusmodi affectibus manum paulatim adhibeant validiorem. Neque verò infructuosa censeri debet communio, quæ animam validis undecumque ictibus lacessitam sic roborat, ut constantem de adversariis suis, necdum quidem in omni, sed tamen in periculosiori materia, triumphum reportet. Novimus certè pœnitentes, qui cùm adhuc in levioribus multis offenderent, iniquam & gravem honoris ac fortunæ jacturam, reclamante licèt & infremente naturâ, crebro Eucharistiæ usu muniti, placidè & constanter inimicis suis condonarunt.

REGULA VIII. Generatim loquendo, triplex est justorum genus. Sunt qui à vitiis emergunt, & virtutem exercere incipiunt. Sunt alii provectiores. Sunt & perfecti. Juxta diversos hos status, aut rarior, aut frequentior esse debet communio. D. Bonaventura (vir in animarum regimine versatissimus) testatur ex omnibus quos notos habuerit, se prorsus reperisse neminem, cui frequentior expediret communio quàm octidua.

REGULA IX. Quæ de simplicibus Christianis hactenùs, eadem, servatâ proportione, de Sacerdotibus

dicta sunto. Et his ergo, non secùs ac aliis, imò plus aliquo sensu quàm aliis, ponderandum istud: *Sic vive, ut quotidiè merearis accipere.* Is porrò unus sic vivit, ut quotidie accipere mereatur, qui spiritualem vitam quotidianâ communione semper adauget. Omnes porrò providè sibi consulent, si rei tam gravis definitionem prudentis arbitri, quem non ità sollicitè quærunt Sacerdotes plerique, judicio relinquant. Is enim, ut Laïcis quid cuique pro ratione statûs, & conditionis, & virtutis profectu expediat, sapienter determinabit, sic & determinabit Sacerdoti, an & quando hærendum sit.

Regula X. Non minoris æstimat Augustinus eos qui ex reverentia & humilitate aliquando abstinent à communione, (idem propè est de celebratione) quàm qui ex sanctæ devotionis, seu fiduciæ & amoris affectu ad eam accedunt. Utraque hæc sententia optima est, utraque sanctissima. Si tamen fas esset decidere, quod sibi decidendum Sanctus ille non sensuit, posterior priori præferenda videretur. *Episcopus Atrebat. Reg.* 23. Quibus adde, eorum qui ut raræ suæ celebrationi colorem obliniant, reverentiam prætendunt, plures esse, qui torpore mero, meráque inertiâ teneantur. Nimirum ut quis frequenter celebret, necessum est ut serium cordis sui examen ineat; ut crebrò recurrat ad Confessarium, ut orationi vacet, ut temporis jacturam habeat pro malo, quod vel unum ad servi inutilis reprobationem sufficiat, &c. Quam porrò hîc impugnamus devota gens sic vivit plerumque, ut nec spiritaliter communicare idonea sit. Quin nec sæpiùs interest sacro, nisi fortè ut Horas recitet. Nescit orationem: nescit ejus, quam in se agnoscit indignitatis odium & detestationem. Nescit sic vivere, ut si non quotidiè saltèm frequentiùs accipere mereatur.

De Communione sub una vel duplici specie.

Non inquirimus, an communio sub utraque panis & vini specie, vel Sacerdotibus dum celebrant,

necessaria sit, vel Laïcis de se, seu stando in solo divino & naturali jure, permissa. Utrumque enim sponte confitentur Catholici; & quoad Sacerdotes liquebit ex dicendis ubi de sacrificio; quoad Laïcos verò ex proximè dicendis. Præsens igitur quæstio in eo versatur, an ex Christi institutione Eucharistia Fidelibus necessariò tradenda sit sub utrâque specie.

Asseruerunt post Joan. Hus Lutherani & Calvinistæ. Negant Catholici, quorum doctrina ut plenè innotescat, sit

CONCLUSIO I. Calicis usus ceteris extra Sacerdotes fidelibus subtrahi potuit.

Prob. 1°. Si calicis usus subtrahi non potuerit, vel quia necessarius esset ex natura rei, vel quia à Christo præceptus; vel quia tantæ foret utilitatis, ut jacturam ejus nullâ de causâ facere liceret: atqui nullum ex his dici potest.

Non 1. dempto enim calice recipitur & Christus totus, & Sacramentum totum, & tota Sacramenti gratia: 1°. quidem recipitur totus Christus, prout fatentur insignes Lutherani, ut Brentius, Kemnitius, &c. Siquidem Joan. 6. ait Christus: *Qui manducat me, vivet propter me.* Porrò non manducatur Dominus nisi in specie panis; ergo in specie panis non est solum corpus, sed Christus totus; neque enim de solo corpore diceret: *Qui manducat me.* Intereà ubi est corpus Christi vivens ac divinitati conjunctum, ibi Christum totum esse necesse est: atqui sub sola panis specie, est corpus Christi, ut nobiscum inferunt Lutherani ex verbis institutionis. Est insuper corpus Christi vivens, ac proinde cum animâ & sanguine, sine quibus non vivit corpus: quandoquidem ex Rom. 6. *Christus resurgens ex mortuis jam non moritur.* Est denique corpus divinitati conjunctum; quia ex quo *Verbum caro factum est*, non aliam habent Christi corpus ubicumque sit, subsistentiam, quàm ipsius Verbi, quod humanitati semel assumptæ individuo nexu coadunatum est; ergo stat 1°. totum sub una specie Christum recipi.

2°. Nec minùs constat, totam in specie quâlibet occurrere rationem Sacramenti. Cùm enim Sacramentum sit signum sensibile, & quidem gratiæ productivum, duo ad ipsum requiruntur & sufficiunt, nimirum significatio & causalitas: atqui duo hæc in quâlibet specie seorsim sumptâ reperiuntur. Et quidem 1°. significatio. Eucharistia enim præcipuè internam animæ refectionem significat: atqui hæc in una tantùm specie reperitur; quia licèt non idem ut plurimùm sit corpori cibus, qui potus, idem tamen est animæ: unde qui esuriunt justitiam, eandem sitire dicuntur, & eâ solâ, tanquam cibi ac potûs vices gerente saturari, Matth. 5. Pariter qui edunt sapientiam, & eam bibere perhibentur, Eccli. 24. *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient*; 2°. & tota Sacramenti causalitas in una specie habetur. Hæc enim ab ipso oritur Christo, qui sub speciebus continetur: atqui ex probatis, Christus totus est sub specie quâlibet seorsim sumptâ; ergo.

3°. Recipitur tota Sacramenti gratia, ea saltem quæ ad salutem plenissimè sufficiat. Ubi enim recipitur Christus totus, fons omnis gratiæ, ibi plenissima gratia recipitur: atqui sub una specie, &c. Unde Joan. 6. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*; ergo communio sub bina specie haud necessaria est, ut recipiatur vel Christus totus, vel totum Sacramentum; vel tota, quâ ad salutem opus sit, gratia. Jam verò neque eadem communio necessaria est ut divino quopiam Christi mandato præcepta. Unde

Prob. 2. pars primæ minoris. Si communio sub duplici specie imperata sit, utique in Scripturis, quæ sola sunt Protestantium regula: atqui nullum extat hujus generis præceptum in universa Scriptura; ut ex objectionum solutione liquebit.

Confirm. quia si à primis temporibus creditum fuisset, utriusque speciei receptionem lege divinâ imperari, neque uspiam permisisset Ecclesia speciem alterutram populis eripi, neque se hâc privari per-

misissent Fideles, eorum quæ ad religionem spectant tenacissimi: unde nihil eâ in re subortum esset mutationis sinè ingenti animorum commotione, & superstite memoriâ: atqui tamen vel à prioribus Ecclesiæ seculis, nemine reclamante, data est identidem & accepta communio sub una specie: & id hodieque observant Calviniani ob causas non admodum graves. Sic enim in Disciplina Ecclesiastica statuunt c. 12. art. 10. *Potest non dari calix iis quibus grave est post alios eum sumere.* Idem meliori jure decreverant art. 7. erga eos *qui vinum bibere nequeunt.* Porrò si utraque species lege divinâ ad Sacramenti rationem necessaria sit, qui fit ut contrà ire ausint Novatores? Nulla profectò est necessitas, quæ ad mutilanda Christi Sacramenta nos adigere possit. Ergo dicendum sumptionem utriusque speciei nullâ Christi lege imperatam esse. Unde superest ut probemus tertiam minoris nostræ partem, videlicet calicis usum, non esse tantæ utilitatis, ut nulla ratio jacturam ejus facere permittat.

Prob. itaque, 1°. quia si calicis usus summæ illius utilitatis foret, cui incommodum quodcumque ex eodem usu profluens cedere debeat, jam [illegible] eum compelli deberent ii etiam quibus grave sit eum post alios sumere: est enim isthæc incommoditatis species, quam facilè vincat quisquis pro salute suâ mori paratus est, imò quisquis non erit paulò delicatior: atqui tamen Novatores eos eximunt ab usu calicis, *quibus grave est post alios eum sumere.*

2°. Si calicis usus ob magnam suam utilitatem retineri debeat, ideò sanè quia plus ex utraque specie percipitur fructus, quàm ex una: atqui in hac etiam hypothesi, quam infrà falsam esse evincemus, potuit dimitti usus calicis. Ut enim dimitti potuerit, satis est ut ex eodem usu plus in Sacramentum redundaret irreverentiæ, quàm ex ejusdem defectu homini decederet utilitatis: atqui ex calicis usu plus in Sacramentum cederet irreverentiæ, &c. Gravis est enim irreverentia, quòd Domini sanguis in ter-

ram effundatur; & id ægrè admodùm ferebant Fideles, teste Tertull. atqui fieri moraliter non posset quin Christi sanguis sæpè funderetur, si populis daretur communio sub specie vini, prout apud Græcos evenire testantur, qui rem propriis oculis viderunt. Quis porrò malum tantùm accidentalis alicujus gratiæ dispendio avertere dubitet? præsertim cùm gratia illa, & per humilem Ecclesiasticæ legi obedientiam utcumque compensetur; & per dignam frequentemque communionem abundè compensari queat. Si enim lucretur ut duo, qui singulis mensibus semel sub utraque specie communicat, multò plus lucrabitur, qui sub una tantùm, sed quindenâ quâque aut octavâ die communicabit; ergo nè ipsa quidem quæ ex usu calicis perciperetur gratia, sufficiens foret ejusdem retinendi causa.

Prob. 2. Conclusio. Quod prioribus Ecclesiæ seculis factum est, potuit fieri & posterioribus: atqui non raro prioribus Ecclesiæ seculis administrata est communio sub una specie. Ut enim omittam exempla, tùm Discipulorum, qui in Castello Emmaüs Eucharistiam receperunt sub sola panis specie; tùm pri[illegible]rum Fidelium, qui ex Act. 2. *erant perseverantes in communicatione fractionis panis*, id est Eucharistiæ, quam sub sola panis specie recipiebant; certum est Eucharistiam moribundis non raro sub sola panis specie collatam fuisse. *Sic Presbyter* qui *ægrotabat.... exiguam Eucharistiæ partem puero tradidit; jubens ut in aqua intinctam*, Serapioni *seni in os instillaret*: prout ex S. Dionysio Alex. refert Eusebius L. 6. Hist. Eccl. 44. atqui nec mutilum Sacramentum sibi porrigi conquestus est Serapion; nec de Sacerdote suo; tanquam qui moribundum mediâ Sacramenti parte defraudasset, conquestus est Dionysius. Sic S. Honoratus Vercellensis *obtulit sancto* Ambrosio *Domini corpus, quo accepto, ubi glutivit, emisit spiritum*. Idem de S. Basilio scribit Amphilochius. Sic Monachis Cluniacensibus, cùm infirmi decumberent, dabatur Eucharistia sub specie

S. Paulin. *Tom.* 4. *Spicileg.* *Lib.* 2. *c.* 30.

panis, quæ priùs in vino minimè consecrato tingebatur : atqui consuetudo hæc in Ordine tot Sanctorum feraci non invaluisset, si divinæ legi fuisset adversa; ergo.

Eandem unius speciei praxim confirmat ritus, quo Eucharistia infantibus ministrari consueverat : hanc enim sub sola specie vini fuisse collatam exertè docet celebris Historia, quam scribit Cyprianus Tract. de lapsis, & ex ipso refert August. Epist. 98. En rei summam : Cùm infantula quædam insciâ matre ad Idolorum ædes à nutrice deducta esset, ibique panem vino mixtum de idolothytis comedisset, ad Ecclesiam deinceps delata, ipso sacris operante Cypriano, *Ubi solemnibus adimpletis calicem Diaconus offerre præsentibus cœpit, & accipientibus ceteris locus ejus puellulæ advenit, faciem suam parvula instinctu divinæ majestatis avertere, os labiis obturantibus premere, calicem recusare. Perstitit tamen Diaconus, & reluctanti licèt de Sacramento calicis infudit. Tunc sequitur singultus & vomitus : in corpore atque ore violato Eucharistia permanere non potuit.* Unde sic : Puella de quâ Cyprianus, recipiendæ panis speciei capax erat, cùm idolothytum panem comedisset : atqui tamen ei data est Eucharistia sub sola vini specie ; alioqui & sacrum panem illicò evomere debuisset, ut vinum evomuit, nè *in ore violato* permaneret *Eucharistia*. Neque vino huic quidpiam additum est panis, cùm intinctæ communionis usus Cypriani ætate omninò incognitus esset ; ergo.

Idem colligitur ex communione domesticâ. Nempe verò Fidelium multi, qui publicis Ecclesiæ synaxibus interesse non poterant, seu quia id non paterentur infideles mariti ; seu quia obstaret tyrannorum persecutio ; seu quia longiùs distarent ab Ecclesia, prout distabant Solitarii ; hi, inquam, omnes Eucharistiam domi propriâ manu sibi magis, minusve frequenter, & aliquando quotidie administrabant : atqui non administrabant communiter nisi sub

ſpecie panis. Prob. min. 1°. ex S. Cypriano Lib. de Lapſis, ubi commemorans factum hominis, qui ethnicis ſacrificiis pollutus, Euchariſtiam accipere, & ſuas in ædes deferre veritus non fuerat: *Partem*, inquit, *cum ceteris auſus eſt latenter accipere*; ſed *ſanctum Domini edere & contrectare non potuit*, *cinerem ferre ſe apertis manibus invenit*: hîc plenum de ſpecie vini ſilentium. 2°. Ex S. Baſilio Epiſt. 289. ubi ſic: *Omnes qui in eremis ſolitariam vitam agunt, ubi Sacerdos nullus eſt, communionem Domini ſervantes, de ſuis manibus participant: in Alexandria verò & Ægypto unuſquiſque, etiam ex Laïcis, ut plurimùm, habet domi ſuæ communionem, & cùm vult per ſe ipſum communicat. Etenim Sacerdos in Eccleſia partem aliquam in manus tradit; detinet autem cum libertate, qui ſuſcipit, ac ità ori admovet manu propriâ.* Hîc habemus, 1°. Euchariſtiam populo in manus tradi ſolitam; 2°. quandoque domi ad longum tempus (putà ad annum integrum, ut refert Moſchus) aſſervatam; 3°. diſtributam in particulas, quæ aliæ ab aliis avellendæ ſint: atqui horum nulla quadrant in vinum; quod utique nec dividitur in partes, nec manu excipitur, ſed vaſe; nec tantùm temporis in calidiſſimis Ægypti Regionibus aſſervari potuiſſet; ergo.

Domeſticæ communionis exemplo accedet exemplum communionis publicæ. Etſi enim hæc prioribus duodecim Eccleſiæ ſeculis ſub duplici ſpecie fieri conſueverat, non raró tamen fiebat ſub unica. Id autem evincimus, 1°. ex S. Leone, qui Serm. 4. de Quadrageſima, c. 5 hæc habet de Manichæis: *Ut interdùm tutiùs lateant, ore indignè corpus Chriſti accipiunt, ſanguinem autem redemptionis noſtræ haurire omnino declinant*, quia vinum habebant pro felle draconis? *Quod ideo*, pergit S. Pontifex, *veſtram volumus ſcire ſanctitatem, ut vobis hujuſcemodi homines his manifeſtentur indiciis*, &c. Unde ſic: Latebant, tandiuque latuerant inter Fideles Manichæi, Euchariſtiam ſub una tantùm

[...]edit re ca[...]it anno [...]40. obiit [...]n. 461.

specie recipiendo, ut coactus fuerit R. Pontifex jubere ad eos cautiùs attendi: atqui si communio sub duplici specie semper facta fuisset, jàm ne momento quidem latuissent Manichæi, nec ullâ opus fuisset observatione, ut deprehenderentur, quos vel unica communio sub una specie statim prodidisset; ergo nec rarum erat, nec insolens tunc temporis, ut fideles sub una tantùm specie communicarent.

Idem adstruit communio abstemiorum. Sanè observat Hieronymus, fuisse Romæ virgines, quæ sic abhorrent à vino, ut ab ipsius specie in mysteriis abstinerent: atqui si tunc temporis creditum fuisset, duplicis speciei usum *æterno Dei edicto* imperari, prout delirat Calvinus, vel vino paulatim assuefactæ essent, quæ ipsum refugiebant, vel ipso panis usu privatæ: sicut Baptismo, etsi summè necessario, privati fuissent, quibus is in aqua conferri non potuisset.

Epist. 1 ad Eust.

Idem invictè confirmat Missa præsanctificatorum. Hæc enim in utraque Ecclesia vetus est, ut patet quoad Græcam ex can. 49. Concilii Laodiceni seculo IV. habiti, quoad Latinam autem, ex Ordine Romano, qui pro octavi seculi fœtu habetur: atqui quòd eadem præsanctificatorum Missa in solo pane celebratur, ideoque calicis usum excludat, non minùs apertum est; quoad Græcos quidem, tùm ex omnibus eorum Euchologiis, tùm ex peritissimis quibusque Græcorum, quales sunt Arcudius, & Leo Allatius. Quoad Latinos verò ex Ordine Romano, ubi hæc de Officio feriæ V. Hebdomadæ sanctæ præcipiuntur: *Pontifex sumat oblatas*, seu formulas *integras ad servandum usque mane diei Parasceves, de quibus communicent* fideles *absque sanguine Domini. Sanguis verò eâdem die*, seu eadem feria V. *penitùs consumatur*; ergo Missa præsanctificatorum in utraque Ecclesia sub sola panis specie celebrabatur. Quæ contra probationem hanc objici possunt, diluemus in decursu.

Prob. 3°. ex Conciliis, quæ præsentem controversiam variis temporibus diremêre. Concilium

Constantiense, an. 1415. Bohæmorum errorem his verbis confodit sess. 13. *Cùm in nonnullis mundi partibus quidam temerariè asserrere præsumant, populum Christianum debere Sacramentum sub utraque specie panis & vini suscipere.... præsens Concilium sacrum generale Constantiense.... definit quòd hæc consuetudo ad evitandum aliqua pericula & scandala est ationabiliter introducta, quod licèt in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur à fidelibus sub utraque specie, posteà à conficientibus sub utraque, & Laïcis tantummodò sub specie panis suscipiatur; cùm firmissimè credendum sit, & nullatenùs dubitandum, integrum Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis, quàm sub specie vini veraciter contineri.*

Idem tradit an. 1437. Basileensis Synodus, sess. 30. adversùs Calixtinos, & Taboritas.

Idipsum decretoriè sanxerunt Tridentini Patres, sess. 21. *Si quis*, aiunt can. 1. *dixerit, ex Dei præcepto vel necessitate salutis, omnes & singulos Christi Fideles, utramque speciem sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti sumere debere, anathema sit, &c.*

Obj. 1°. Ideo communionem sub una specie licitam esse contendimus, quia hæc variis Ecclesiæ seculis identidem fuerit in usu: atqui hæc ratio & falsa est, &, si vera supponatur, non concludit. Et quidem 1°. falsa est: Fideles enim, seu in Ecclesiis, seu domi communicabant sub specie panis intincti, quando, utramque divisim speciem non sumebant. Prob. ant. tùm ex Concilio Turonensi, ubi hæc habentur, c. 4. *Sacra oblatio intincta sit in Christi sanguine, ut veraciter Presbyter possit dicere infirmo: Corpus & sanguis Domini proficiant tibi*, &c. tùm ex ipsa, cui tantopere confidimus, Missâ præsanctificatorum: in ea enim non percipitur apud Græcos panis siccus, sed perfusus guttis aliquot sanguinis pretiosi; 2°. neque hæc ratio concluderet, tametsi supponeretur vera. Quæ enim necessitas extorquet, in legem trahenda non sunt: atqui quòd aliquando

vel infantibus, vel infirmis sub una specie daretur Eucharistia, sola extorquebat necessitas; ergo id quoad omnes legem trahi non debet, prout fit in Ecclesia Romana.

R. ad 1. 1°. neg. maj. Ut enim communionem sub una specie licitam esse credamus, sufficit ut binæ speciei susceptio nullibi præcepta sit, & Ecclesia in Sacramentorum administratione id omne possit: quod eorum substantiæ non adversatur. Eâ enim de causâ præcipere possent hodierni Pastores, ut Baptismus solâ conferretur infusione, etsi huc usque non aliter quàm trinâ immersione collatus esset. Atqui ex dictis & ex dicendis, binæ speciei susceptio, &c.

R. 2°. neg. min. Qui enim ut plurimùm ex pane vel sicco, vel intincto quidem, sed in aqua solùm aut vino, communicabant, ii profectò nè unâ quidem actione duas species sumebant: atqui veteres, cùm utramque seorsim speciem non sumebant, ut plurimùm vel ex pane sicco communicabant, prout suprà pluribus exemplis probavimus; vel ex pane intincto in aquâ, ut constat ex facto Serapionis: vel demum ex pane qui solùm in communi vino intinctus esset, ut liquet, tùm ex vita Lucæ junioris, Monachi; tùm ex Statutis Cluniacensibus, L. 3. c. 28. &c.

Nec nocent quæ contrà objiciuntur. Non Synodus Turon. quæ falsâ prorsus ratione nititur: neque enim minùs veraciter cum sicca, quàm cum intincta specie dicit Sacerdos: *Corpus & sanguis Domini proficiant tibi*, &c. cùm ut utraque, sic & alterutra species corpus & sanguinem plenè contineat.

Nihilo plus urget quod objicitur ex intinctis Græcorum præsanctificatis, 1°. quia intinctio hæc non observatur in Ecclesia Latina, quæ Græcæ omnimodis prævalet; 2°. quia intinctio Græcanica, cùm apud Orientales irrepere cœpit, à celebrioribus eorum Episcopis improbata est. Sic Michaël Cerularius, lugendi, quo hodiedum dividimur, schismatis artifex, scribit, panem sanctum in Ecclesia sua recipi,

nullâ ei *guttâ sanguinis Christi* infusâ. Sic & Nicetas Pectoratus apertè docet, *sanctificatos panes vino, seu sanguine Dominico non esse intingendos*; unde Humbertus Cardinalis, qui contra Cerularium & Nicetam scripsit, fatetur intinctionem non ubique apud Græcos esse in usu; nullibi autem, id est nec *in magnis*, nec *in parvis Ecclesiis* Hierosolymitani Patriarchatûs vigere; 3°. qui etsi Græci panem populo in Ecclesia communicanti verè intinctum porrigunt cum parvo cochleari, cujus manubrium in parvam crucem desinit, haud tamen eum sic præbent, quia utriusque speciei sumptionem necessariam esse credant; ut patet ex Libro Constitut. Ecclesiæ Orientalis, qui postquam cap. 3. sect. 3. decrevit non licere Sacerdoti præbere corpus sine sanguine, statim subdit: *Exceptis ægrotis, & qui longè distant ab Ecclesia, & qui impedientibus distracti sunt negotiis, ut sunt pastores & agricolæ qui incolunt villas nec habent Ecclesias, nec Ecclesiam remotam adire possunt; similiter quoque mulieres, præsertim cùm timetur nè hinc accidat eis ignominia aliqua propter itineris distantiam: deferre autem ad hos calicem, periculosum est valdè; ideoque corpus sine sanguine detur illis.* Idem in Oriente toto quoad easdem personas factitari tradit Abraham Ecchellensis Maronita.

Quod spectat ad alteram difficultatis partem, R. dist. maj. Quæ ex necessitate fiunt, non sunt trahenda in legem, nisi id par necessitas exigat, C. secùs, N. Itaque cùm Calviniani licitum sibi crediderint, iis auferre calicis usum, quibus eundem post alios recipere molestum fuerit, ad Ecclesiæ Romanæ vindicias sufficit ut pares ad minùs ejusdem auferendi causas habuerit: atqui Ecclesiam Rom. & pares, & multò graviores demendi calicis causas habuisse, liquebit ex dicendis; ergo non est cur eam culpent Adversarii.

Obj. 2°. Ille in communione ritus omnino servari debet, quem præcepit Christus: atqui communionem

sub duplici specie... Prob. min. ex Joan. 6. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis*, ET *biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Hîc tam præcipitur potus sanguinis, quàm carnis manducatio : atqui, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. R. 1°. argumentum hoc nec à Calvinianis, nec à Lutheranis proponi posse; tùm quia sextum Joannis caput de orali Eucharistiæ usu intelligi negant; tum quia ipsi proprio sè gladio confoderent; quandoquidem cœnam suam sub unâ tantùm specie porrigant, seu abstemiis, seu iis quibus post alios calicem sumere molestum fuerit. Nec est quòd necessitate se tueri velint : hæc enim efficere quidem potest ut Sacramentum minimè recipiatur, non verò ut truncetur sacrilegè.

R. 2°. neg. maj. Ut enim ex prædicto textu certum eruatur sanguinis divisim bibendi præceptum, necesse est ut certò constet particulam *Et*, in eodem textu conjunctivè sumi : si enim citra vim ullam disjunctivè intelligi valeat, jam utique textus noster est; ut qui solam imponat legem carnis manducandæ, VEL bibendi sanguinis. Atqui certum non est particulam *Et*, in Joannis textu sumi copulativè : 1°. quia acceptio ejus in sensu disjunctivo apud Scriptores sacros frequens est. Sic istud Exodi 21. *Qui percusserit patrem* ET *matrem, morte moriatur*, idem est, ac *Qui percusserit patrem* VEL *matrem*; sufficiebat enim alterutrius percussio ad judicium mortis. Sic & istud Petri Act. 3. 6. *Argentum* ET *aurum non est mihi*, idem est ac divisim, Neque aurum, neque argentum habeo : qui enim alterutrum habuisset, non fuisset ab erogandâ stipe immunis; 2°. quia è contrario exigit series contextûs objecti, ut vocula *Et* sub disjunctione intelligatur. Ibidem enim paulò pòst addit Dominus *Qui manducat me, vivet propter me*; & rursus : *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum* : quæ profectò falsa essent, si verba hæc, *Nisi manducaveritis*, &c. conjunctivè, non autem disjunctivè intelligenda forent.

R. 3°. dist. maj. in objecto textu præcipitur potus sanguinis, sicut & carnis manducatio; præcipitur, inquam, toti Ecclesiæ, C. præcipitur singulis Fidelibus, subd. præcipitur quoad substantiam rei, C. quoad modum, N. Ut adversarii citato textu contra nos solidè utantur, necesse est ut probent, 1°. omnia Dei præcepta, quæ generatim efferuntur, ad singulos homines pertinere; 2°. eadem non modò substantiam rei, sed & modum, qui præcepto annexus est, præscribere; 3°. aut saltem speciale de quo agitur præceptum, non pati exceptionem, quam patiuntur alia: atqui nullum ex his probare possunt. Non 1. quandoquidem ut monet Aug. L. 3. de Doct. Christ. c. 17. multa sunt in Scripturis præcepta quæ toti dantur Ecclesiæ, sed per aliquos, non per omnes & singulos implenda; quale est istud Genes. 1. *Crescite & multiplicamini.* Non 2. quia constat ex præceptis quæ substantiam & modum important, esse non pauca, quæ reipsa solam substantiam imperent. Sic istud: *Hoc facite in meam commemorationem*, quod totius actionis Christi repetitionem præcipere videtur, haud tamen strictè præcipit fractionem panis, licèt idoneam maximè ad repræsentandam Christi mortem: alioqui non esset verum Eucharistiæ Sacramentum apud Lutheranos, qui fractionem hanc omittunt, & Romanorum instar *orbiculares placentas* * consecrant; & tamen Lutheranorum communionem ambiunt Calviniani. Non 3. præceptum enim, *Nisi manducaveritis*, &c. nihil præ ceteris ejusdem speciei habet, unde exceptionis, cujuscumque incapax probari possit. In præsenti porrò sufficit nobis ut probemus, adversarios nihil contra nos probare.

* *Bechman. p.* 1007.

Inst. Præceptum, quo imperatur sumptio Eucharistiæ per modum cibi ac potûs, cadit etiam in modum: atqui per præceptum istud: *Nisi manducaveritis*, *Nisi biberitis*, imperatur, &c. Jam verè præceptum hoc non servat, qui vel manducat tantùm, vel tantùm bibit.

R. ad 1. dist. min. ut statim : Imperatur sumptio Eucharistiæ per modum cibi & potûs, imperatur, inquam, toti Ecclesiæ, C. imperatur singulis, subd. imperatur disjunctivè, C. conjunctivè, N. Ut impleatur Christi præceptum, necesse est ut sint in Ecclesia aliqui, qui Sacramentum hoc sub utraque specie sumant: si enim nulli tales sint, nulli consequenter erunt, qui Sacramentum conficiant, nulli qui ministrent, nulli proinde qui recipere, & hoc præstantissimo medio vitam gratiæ conservare possint. At non ideò necesse est ut Fideles singuli Eucharistiam expresſè recipiant per modum potûs : alioqui enim eâ omninò privandi forent abstemii, quod non faciunt Novatores. Et verò licèt qui manducat, non possit dici bibere, dici tamen potest idipsum recipere, quod quis recipit bibendo; ergo & ex eo vitam æternam plenè recipere potest.

Inst. 2°. Christus cibum carnis & potum sanguinis præcepit per analogiam ad cibum & potum, qui in usualibus conviviis sumi solent : atqui in his cibus & potus seorsim recipiuntur; ergo.

R. dist. maj. Christus præcepit per analogiam, &c. id est, ut ex Eucharistiæ usu idem quoad animam perciperetur fructus, qui ex carnalibus conviviis quoad corpus percipitur, C. id est, ut eodem perciperetur modo, quasi alterutra panis & vini species non posset id totum quoad animam præstare, quod cibus & potus materialis non nisi conjunctim præstare possunt quoad corpus, N. Itaque voluit Christus ut quemadmodum in usualibus conviviis pascitur corpus per cibum, & refrigeratur per potum, sic in Eucharistiæ convivio sedaretur animæ fames, & sitis ejus restingueretur; ergo si alterutra species utrumque præstare possit, non voluit absolutè ut utraque sumeretur : atqui sola panis species sedare potest animæ famem, & sitim lenire; tùm quia idem est animæ fames, quod sitis; tùm quia quæ cibum dat species, dat simul & potum sanguinis; ergo magnum ex hac parte occurrit discrimen *Eucharisticum inter* & materiale convivium.

Obj. 3°. Eo modo sumi debet Eucharistia, quo eam instituit Christus, & sumendam præcepit: atqui Christus Eucharistiam sub duplici specie instituit, &c. Qui enim corpus suum sub specie panis comedendum dedit, & sanguinem sub specie vini, cum mandato ut utrumque ab omnibus sumeretur, ille Eucharistiam sub duplici specie instituit, &c. atqui Christus corpus suum.... Sic enim sanxit Matth. 26. *Bibite ex eo omnes.*

R. ad 1. neg. min. generaliter intellectam, prout intelligi debet, ut valeat objectio.

Ad 2. dist. maj. Qui corpus suum dedit & sanguinem cum mandato ut utrumque ab omnibus omninò sumeretur, C. ab omnibus Apostolis, qui soli tunc præsentes aderant, N. Itaque si verba isthæc, *Bibite ex eo omnes*, non spectent nisi Apostolos, qui tunc mensæ assidebant cum Christo, nihil ex iis quantum ad reliquos Fideles colligi poterit: atqui verba, *Bibite*, &c. respiciunt quidem Apostolos, non autem alios omnino omnes; 1°. quia in iis etiam includerentur infantes, & abstemii, quos tamen excludunt Calvinistæ; 2°. quia vox, *Omnes*, eodem sensu intelligenda est apud Matth. cùm de bibendo calice agitur, quo intelligitur apud Marcum, cùm agitur de eodem calice jam bibito: *Et biberunt ex eo omnes*: atqui in hoc Marci loco vox *Omnes*, ad solos Apostolos refertur; 3°. quia voculam *Omnes* ad solos Apostolos pertinere clamant omnes Evangelii circumstantiæ. Sic enim habet Matthæus: *Cœnantibus eis*, non omnibus utique, sed Apostolis, *accepit Jesus panem... deditque Discipulis.* Quibus? iis utique qui cum ipso cœnabant. *Et ait*: *Accipite & comedite.* His certè dixit: *Accipite & comedite*, quibus dedit comedendum; solis autem Apostolis dedit, ut diximus, &c.

Inst. Iisdem dictum est, *Bibite*, quibus dictum est, *Manducate*: atqui non solis Apostolis, aut in eorum personâ Sacerdotibus dictum est, *Manducate*, sed Fidelibus universis. Alioqui non liceret

vel unam Sacramenti partem dare Laïcis ; ergo.

R. ad 1. neg. min. cujus falsitas ex præcedenti responsione aperta est.

Ad 2. neg. ant. Ut enim Sacramentum Laïcis dari possit, satis est ut id nullibi prohibitum sit, imò strictè imperatum, tùm Joan. 6. tùm & his verbis, *Hoc facite*, de quibus statim.

Obj. 4°. Christus per hæc verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, id ab Apostolis suis fieri jussit, quod ipse fecit : atqui Christus tria fecit. Consecravit nimirùm, sumpsit & distribuit omnibus præsentibus utramque speciem ; ergo & idem facere debent Apostolorum successores.

Luc. 22. 19.

R. neg. maj. ad sensum objectionis. Siquidem verba, *Hoc facite*, à Christo ante consecrationem calicis prolata sunt apud Lucam ; ergo per ea quidem præcipitur administratio Eucharistiæ sub specie panis, non autem sub specie vini, de qua necdum tunc agebatur. Etverò si id omne fieri jusserit Christus, quod ipse quoad Eucharistiam fecit ; ergo jussit frangi panem, quod non observant Lutherani ; jussit & cum certo loco, tempore, numero & modo benedici, quod nec faciunt Calviniani.

Inst. 1°. Qui præcepit de calice id quod præcepit de pane, jussit calicem perinde ac panem distribui : atqui Christus.... Prob. minor ex his ibid. verbis, *similiter & calicem*, &c. vox enim *similiter*, eandem calicis ac panis rationem esse demonstrat, ità ut uterque ex æquo *dari* debeat ; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. admisso textu, neg. ant. vox enim *similiter* demonstrat equidem Christum accepisse calicem, eumque benedixisse, prout fecerat quoad panem : at nihil ultra exprimit ; alioqui exprimeret etiam Christum calicem divisisse singulis, prout divisit panem quem tamen dedit integrum, ut unus alteri porrigeret. Etverò Paulus qui I. Corint. 11. habet particulam *similiter*, non habet verbum *dedit* : nec proinde ad istud vox *similiter* referri potest.

Inst. 2°. Ex concessis vox *Hoc facite*, mandatum importat dandæ fidelibus speciei panis: atqui eadem vox apud Paulum reperitur, ubi de distributione calicis, ut patet ex v. 25. I. Cor. 11. ergo.

R. dist. min. Eadem vox reperitur apud Paulum, sed diverso sensu, hypothetico nimirum, C. eodem prorsus, nempe absoluto, ut apud Lucam, N. Qui enim absolutè apud Evangelistam dicit, *Accipite, manducate, hoc façite*, &c. apud Paulum conditionatè loquitur: *Hoc facite*, inquit, *quotiescumque bibebitis, in meam commemorationem*; ergo necessum quidem est, ut fideles singuli, qui de calice bibent, bibant in memoriam Christi; sed non est necesse, ut simpliciter bibant. Unde enim in re tam affini tam diversa loquendi ratio, nisi quia & diversa est ratio præcepti?

Inst. 3°. Sic pergit Apostolus: *Probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat:* atqui verba hæc non minùs quoad calicem absoluta sunt, quàm quoad panem.

R. neg. min. Neque enim communionis modum, quoad unam vel duas species investigat Apostolus, sed unum id intendit, ut quisquis ad Eucharistiam accedit, dignè & ut par est anteà se probet, nè indignè accedat: atque id perspicuè adstruit versus sequens, ubi sic: *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini.* Si enim totum sub una specie Sacramentum recipitur ad mortem, potest & totum recipi ad vitam. Etverò si dixisset Apostolus: Probet se ipsum homo, & sic Sacerdos consecretur, aut virginitatem voveat, non ideò Sacerdotium, aut votum præciperet, sed probationem præviam ex hypothesi quòd is vel ille status eligatur.

Obj. 5°. Non melius de necessitate & modo communionis judicari potest, quàm ex veteris Ecclesiæ usu: atqui vetus Ecclesia communionem dedit sub duplici specie, non publicam tantùm in templis, sed & privatam domi. Prob. min. 1°. ex praxi Corin-

thiorum qui utramque speciem recipiebant; 2°. ex Patribus. Sic Ignatius in Ep. ad Philadelphienses: *Unus est*, inquit, *panis omnibus confractus; unum poculum omnibus distributum.* Clemens Alex. 2. Pædagogi. c. 2. *Bibere sanguinem Jesu est participem esse incorruptionis divinæ*, &c.

R. dist. min. Dedit, sed non necessariò, nec semper, C. secùs, N. Non inficiamur Eucharistiam prioribus Ecclesiæ seculis haud raró datam esse sub panis & vini speciebus: unde operam ludunt qui tot impensis id probare student adversarii. Id unum contendimus, primævos etiam Fideles sæpiùs, seu publicè, seu privatim, unam tantùm speciem recepisse, nusquam proinde utramque necessariò: atqui hoc invictè evincunt probationes nostræ, nec contrarium persuadent Lutheri argumenta.

Non. 1. aliud est enim Corinthios utramque recepisse speciem, quod tamen probari de omnibus non potest; aliud eos ad utramque recipiendam obligatos fuisse.

Non 2. differunt enim exemplum & præceptum: neque quia Ignatii tempore mergebantur Fideles in Baptismo, ideò ipsos mergi necesse erat. Adde 1°. Ignatium vim facere in unitate calicis, non in multitudine bibentium: adeò ut sensus sit unum omnibus qui Eucharistiam sub specie vini recipiunt, distribui calicem, non plures: hìc enim totus est S. Martyr in commendandâ unitate: *Una est caro*, inquit, *unus est sanguis*, *unum poculum*, *unus Christus*, *unum Baptisma*, *una Ecclesia.* Adde 2°. in Latinis Codicibus, pro *unum poculum omnibus distributum*, haberi: *Unus calix totius Ecclesiæ*: quia unus calix pro omnibus offertur.

Non 3. etsi enim qui sanguinem Christi bibit particeps sit incorruptionis, non ideò ejus particeps non sit qui panem solùm manducat: Siquidem teste Christo: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Certè sicut in corporeis ex affirmativâ hâc, *Qui vinum bibit, nutritur*, non sequitur negativa

isthæc; *ergo nutriri non potest qui vinum non bibit*; sic nec in proposito. Prætereà sanguis Christi dat incorruptionem, non quia bibendo sumitur, sed quia sumitur: vis enim in sanguine est, non in modo sumendi; porrò sumit & sanguinem, qui sub specie panis communicat.

Inst. 1°. Quod datum est juxta mandatum Christi, non liberè datum est, sed necessariò: atqui utraque species..... Prob. min. 1°. ex S. Justino, qui postquam Apolog. 2. dixit Diaconos *panem & vinum* distribuere, sic prosequitur: *Apostoli enim in Commentariis suis, quæ Evangelia dicuntur, ità præcepisse Jesum sibi tradiderunt*; 2°. ex Cypriano, qui Serm. de Cœna Domini: *Lex*, inquit, *esum sanguinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur*, &c.

R. neg. min. quæ nullo ex objectis textibus adstruitur. Non ex 1°. citata enim Justini verba, non ad communionem, sed ad modum consecrationis referuntur: unde statim subdit S. Martyr, Christum *pane accepto, cùm gratias egisset, dixisse: Hoc facite in meam recordationem: Hoc est corpus meum; & similiter accepto calice dixisse: Hic est sanguis meus*; ubi de institutione agitur, non de communione.

Non ex 2°. qui præterquam Cypriani non est, imò nec docti cujuspiam, dicit quidem Evangelium præcipere, ut bibatur sanguis, quod verissimum est, cùm quisquis sacrum facit, sanguinem bibere jubeatur; sed non dicit Evangelium præcipere, ut idem sanguis ab omnibus omnino bibatur.

Inst. 2°. Gelasius in Ep. ad Majoricum, &c. sic habet: *Comperimus quod quidam sumptâ tantummodo corporis sacri portione à calice sacri cruoris abstineant, qui procul dubio (quoniam nescio quâ superstitione docentur obstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.* Unde sic: Illud juxta strictam Christi legem dari debet, quod *sine grandi sacrilegio* dividi

dividi non potest : atqui, ex Gelasio utriusque speciei sumptio, sine grandi sacrilegio dividi nequit.

R. dist. min. dividi non potest à Sacerdotibus qui sacrum faciunt, C. à Laïcis, subd. Dividi non potest ex sacrilega superstitione, prout dividebatur à Manichæis, quos probabiliter eò loci insequitur Gelasius, C. dividi non potest justâ de causâ, N. Itaque si Gelasius in Epistola prædicta solùm vetet, ne *Corpus Christi sine ejus sanguine* accipiat Sacerdos, prout interpretatur Gratianus, jam nulla inde contra nos difficultas. Sed nec gravior movebitur, si idem Pontifex impetat Manichæos, qui vinum quasi rem à malo principio creatam detestantes, à calice Eucharistico abhorrebant : atqui si quos extra Sacerdotes impetiit Gelasius, utique Manichæos, quos jam pari de causa impugnaverat S. Leo, ut suprà vidimus. Etverò qui hîc impetuntur, grandis circà Eucharistiam sacrilegii conscii erant : atqui grande hoc sacrilegium nemini, præcisè quia abstineret à specie sanguinis, impingi posset; tùm quia unius tantùm speciei receptio hâc ipsâ ætate non raró frequentabatur ; tùm quia nè ipsi quidem Calvinistæ eos pro sacrilegis habent, qui ab usu sanguinis, ob causas etiam minimè graves, abstinent; ergo tota Gelasii reprehensio, si Gelasii est, quod in dubium vocant eruditi, Manichæos ferit.

Obj. 6°. Doctrina quæ unius tantùm speciei sufficientiam admittit, supponit, in una hac specie extare Christi sanguinem vi concomitantiæ : atque id falsò supponitur : 1°. quia concomitantiæ doctrina nullo nititur momento, quin & toti antiquitati incognita fuit ; 2°. quia verba, *Hoc est corpus meum*, partem Christi indicant : *Quis* porrò *sanus* partem Christi, seu *corpus Christi Christum esse sibi persuadeat ?*

Calvin. L. 4. Inst. 17.

R. neg. min. & dico, doctrinam de concomitantiâ, ratione fidei innixa, & autoritate fulciri. Ratione quidem ; quia Christus *jam non moritur* ; ergo vivit in Eucharistia : atqui si corpus gereret inanimum & exangue, non viveret. Autoritate verò, quia con-

comitantiæ doctrinam tota retrò antiquitas tradidit. Et 1°. Paulus, I. Cor. 11. ubi *quicumque manducaverit panem hunc*, VEL *biberit calicem*, *reus esse* dicitur *corporis* ET *sanguinis Domini*; si enim ut quis reus fiat corporis & sanguinis, satis est ut panem manducet, VEL bibat calicem; ergo in calice est corpus, ut & sanguis in pane; 2°. Ignatius, qui in Epist. ad Smyrn. *Eucharistiam* ait *carnem esse Servatoris nostri J. C. quæ pro peccatis nostris passa est; quam Pater suâ benignitate suscitavit*: porrò Servatoris caro non est à Patre suscitata sine sanguine; 3°. Iræneus L. 5. ubi sic: *Eum calicem qui est creatura, suum corpus confirmavit* Christus, *ex quo nostra auget corpora*. Si autem corpus est in calice, id est, in sanguine, pari jure necessum est ut sanguis sit in corpore.

Ad 2. non dicimus, corpus Christi Christum esse per concomitantiam, benè verò per concomitantiam fieri, ut corpus Christi nunquam sit absque animâ & sanguine suo, & ideo ubi est Christi corpus, ibi totum Christum esse.

CONCLUSIO II. Usus calicis gravibus de causis subtractus est.

Prob. enumeratione ejusmodi causarum. Prima fuit periculum irreverentiæ ex effusione sanguinis penè ineluctabiliter orituræ. Quantâcumque enim Diaconi, qui calicem porrigebant, uti essent diligentiâ, vix præ hodiernâ communicantium multitudine, solemnioribus præsertim Festis, præ plurium senum, debilium, rusticorum incauto concursu, effusionem impedire potuissent: quod facilè experietur, qui vini calicem, summâ licèt dexteritate, ducentarum ætatis omnis & staturæ personarum labiis admoverit.

Secunda fuit communio infirmorum, ad quos omni diei ac noctis horâ deferendum erat Viaticum; istud autem ægrè admodum sub specie vini deferri potuisset; tùm quia facilè acescit & corrumpitur; tùm quia si usquam, certè in hoc casu, grave imminebat periculum effusionis.

Tertia fuit multitudo, tùm abstemiorum, tùm & eorum qui non sine nauseâ vinum hauriunt è calice qui jam multis oblatus sit, & qui vel à communione abstinere debuissent, vel primam in mensa Domini sedem, aliis contra nitentibus, obtinere conati fuissent.

Quarta fuit vini pluribus in locis raritas, aliquando tanta, ut, cùm primi S. Vincentii à Paulo discipuli Madagascarum appulêre, ab omni per menses quinque sacrificio propter vini penuriam cessatum esset. An igitur toto eo tempore nemini ad extrema vergenti viaticum salutis dari potuisset?

Quinta fuit necessitas perimendi omnino erroris eorum, qui totum Christum sub alterutra specie contineri negabant.

CONCLUSIO III. Potest absolutè Ecclesia calicis usum restituere Laïcis : at non decet ut restituat.

Prob. 1. pars; 1°. quia potestatem hanc Ecclesiæ divinitùs fuisse concessam agnovêre Patres Constantienses, Basileenses & Trid. sess. 22. sub finem, ubi decreverunt, *integrum* illud concedendi vel denegandi calicis *negotium* ad S. Pontificem *esse referendum, qui pro sua singulari prudentia id efficiat, quod utile Reipublicæ Christianæ, & salutare petentibus usum calicis judicaverit.*

2°. Quia de facto calicis usum, ex quo etiam à Constantiensi Synodo prohibitus fuit, pluries concessum esse legimus: 1°. enim eum Bohemis ac Moravis indulsêre Basileenses Episcopi, hâc lege, ut in ceteris omnibus R. Ecclesiæ obtemperarent : & hæc quidem concessio novos apud utramque gentem tumultus concitavit : unde ipsam revocare coactus est circa an. 1452. Nicolaus V. 2°. eundem quibusdam Germaniæ populis concessit Pius IV. an. 1464. quod nec feliciùs cessit, unde & à Pio V. revocatum fuit; 3°. quia non desunt hodieque extra *conficientes* qui binam recipiant speciem : ità Galliarum Reges quâ die inaugurantur; Diaconus & Subdiaconus, qui Sacerdoti in Fano San-Dionysiaco propè *Lutetiam serviunt, &c.*

Prob. 2. pars, 1°. quia quæ Ecclesiam à concedendo calice deterruerunt rationes, etiamnum subsistunt, subsistentque quandiù numerosa erit, ut nunc est, plebs Christiana. Ecquis decem, viginti, quadraginta & eò ampliùs hominum millibus, prout in una Parochia extant Lutetiæ, calicem certâ manu intra Paschalem Quindenam porrigere valeat? 2°. quia qui calicis usum postulant, Hæretici imprimis, nullâ ad id legitimâ causâ moventur; sed vel quia speciem vini simul & panis divinâ lege præscriptam esse, vel plus sub duplici specie, quàm sub una recipi autumant: horum porrò votis annuere, quid aliud fuerit quàm erroribus patrocinari? 3°. quia è re Christiana est ut in potissimi Religionis nostræ Sacramenti administratione servetur ratio uniformis: hæc autem indubiè deerit, si calicis usum restitui contingat.

Obj. Si non necesse, at saltèm enixè optandum est in testamentis, ut ad amussim servetur ultima testaroris voluntas: atqui subtracto calice non servatur ultima Christi voluntas. Tunc enim non servatur voluntas Christi, quando res ab eo singulis Fidelibus legata, iis non datur tota, sed penes partem: atqui subtracto calice, &c.

R. ad 1. & 2. neg. min. Res enim à Christo legata est caro & sanguis ipsius: utraque porrò sub una specie datur, perinde ac sub duplici. Utique præcepit Dominus ut caro sua & sanguis Fidelibus traderetur; at nullibi præcepit ut sanguis secundùm se & divisim traderetur: unde nec prohibita est Laïcis, nec imperata utriusque speciei perceptio; quo fit ut quidquid ad speciem vini juris habent, ab Ecclesiæ voluntate dependeat.

CONCLUSIO IV. Non major ex duplici specie capitur fructus, quàm ex una: neque, si major caperetur, ideò opus esset, aut expediret, ut utraque species reciperetur ab omnibus.

Prob. 1. pars: Si sumptio utriusque speciei plus conferret gratiæ, quàm sumptio unius, id oriretur

vel ex re contenta, vel ex symbolo continente: atqui major hæc gratia neutro ex capite oriri potest. Non 1°. ex re contenta; quia hæc nec magis est sub duplici specie, quàm sub una; nec magis operatur, quandò bis eodem recipitur tempore, quàm cùm semel; alioqui Sacerdos, qui non uno haustu, sed duobus aut tribus sanguinem sumit, plus reciperet gratiæ, quàm qui haustu unico totum ebibit; idemque de eo foret, qui duas, tresve formulas, aliam post aliam comederet; quod absurdum est. Non 2°. ex symbolo continente; Christus enim in Eucharistia tantùm sub unaquaque specie operatur, quantùm sub unaquaque significat: atqui tantùm sub unaquaque seorsim specie significat, quantùm sub utraque conjunctim. Siquidem Christus sub utraque specie significat plenam & adæquatam animæ refectionem: atqui hanc refectionem significat sub una specie, cùm species illa animæ famem & sitim omninò sedare idonea sit, ut jam diximus; ergo.

Prob. 2. pars, quia ut in ipsa majoris gratiæ per utramque speciem collatæ hypothesi, haud expediat, vini speciem ab omnibus sumi, duo sufficiunt, 1°. ut is qualiscumque gratiæ defectus facilè compensari possit: 2°. ut pro modico haberi debeat comparatæ ad periculum irreverentiæ, quæ sanguinis sub specie vini receptionem indubiè sequeretur: atqui utrumque constat. Primum quidem, quia ad id sufficit multiplicari communiones; secundum verò, quia tanta est sanguinis Christi dignitas, ut ei spiritualem etiam proventum cedere oporteat. Hinc negata tandem vini species, tùm infantibus, quibus certissimè prodesset; tùm & olim, ut nunc, infirmis vomitui obnoxiis, qui tamen vel ex una sanguinis guttulâ feliciter trajectâ non parum cepissent utilitatis. Hinc severa hæc & antiqua lex, licèt Pio I. perperàm adscripta: *Si per negligentiam aliquid de sanguine Domini stillaverit in terram.... Sacerdos quadraginta diebus pœniteat.* Hinc generatim prohibita duplex eâdem die communio, quæ nihilominùs

Dist. 2. de consecr. c. 27.

majorem afferet fructum quàm unica; sed nimiam cum Sacramento familiaritatem, ideòque & irreverentiam inveheret; ergo.

Obj. 1°. Sacramenta id operantur quod significant, adeòque cùm plus significant, plus operantur: atqui ambæ species plus significant quàm una, idque non solùm ratione signi, sed & ratione rei significatæ. Siquidem ambæ species significant plenitudinem convivii spiritualis, & perfectam animæ satietatem: atqui una seorsim species plenitudinem hanc & satietatem non significat. Species enim panis significat sub ratione speciali cibi; atqui cibus ut cibus nullo pacto significare potest satietatem completam, & plenitudinem convivii coalescentis ex cibo & potu; ergo.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. min. Una seorsim species non significat plenitudinem convivii, non significat, inquam, tam directè, ut utraque simul, C. non significat verè, licet indirectè solùm & concomitanter, N. Fateor quòd utraque species perspicuè magis & distinctè plenitudinem convivii significet, quia cibum altera, altera potum evidenter designat. Fateor rursùs quòd species panis directè cibum, vini verò species directè potum exprimat: at nego hinc sequi, quòd plus recipiat gratiæ, qui utramque recipit speciem, quàm qui alterutram duntaxat: Baptismus enim immersione datus distinctè magis effectum suum significabat: atqui tamen haud conferebat majorem gratiam, quàm nunc conferat datus per infusionem; ergo quod distinctiùs effectum significat, non ideo majorem parit effectum. Etvero statim ut species quæ indirectè significat, id quod altera significat directè, istud non minùs continet, quàm si directè significaret, jam eundem operari debet effectum, quem prædicta species operari valet: atqui species panis sola non minùs spiritualem potum continet, quàm species vini; ergo non minùs sola operari debet, quàm cùm alterâ.

Ad 3. dist. maj. Species panis significat sub ratione cibi, sed cibi spiritualis, vel cibi qui simul est potus, C. cibi materialis, vel cibi simpliciter, N. Porrò cibus spiritualis eo ipso quo animæ famem satiat, restinguit & sitim ejus : quia idem est animæ fames, quod sitis, ut probatum est. Unde Christus non solùm sub utraque specie simul sumpâ, sed & sub alterutra est integrum convivium spirtituale, & plenam refectionem significat, licèt hanc perfectiùs sub duplici specie significet, quàm sub unica : quapropter totum utriusque speciei & unius duntaxat discrimen se tenet ex parte modi quo significant, non verò ex parte rei significatæ.

Objicies 2°. Species vini prout Christi sanguinem continent, sunt verum Sacramentum : Sed qui verum Sacramentum recipit, novam gratiam recipere debet ; ergo. R. neg. min. generatim intellectam : alioqui enim qui unam sacri panis formulam post aliam recipit, aut qui calicem sumit duplici haustu, gemini Sacramenti gratiam reciperet, quia singulæ formulæ totidem sunt sacramenta in sensu objectionis : quod nemo dixerit.

Inst. 1°. Si res ità sit, species vini nihil operatur : atqui falsum conseq.

R. Dici potest, 1°. eum qui ut solent Sacerdotes, sub utraque specie communicat ritè dispositus, totam gratiam quæ ex opere operato Sacramenti confertur, recipere in sumptione panis ; cùm nulla sit dilationis causa : ità ut tamen gratiam hanc non vi Hostiæ solius recipiat, sed vi utriusque speciei. Potest enim species nondum recepta, sed certò statim recipienda, ob proximam suam cum aliâ conjunctionem, Deo ità ordinante, moraliter operari. Tunc porrò species calicis, cùm sumitur, nihil efficit de novo, quia effectum suum bis operari non potest.

2°. Dici potest cum Bellarmino, in prædicto casu Eucharistiam sub specie panis non operari, nisi cùm utraque species sumpta est : unde tunc prima spe-

cies cum secundâ post hujus sumptionem confert eandem gratiam, quam contulisset sola, si sola sumpta fuisset. Neutra expositio impugnari solidè potest: quia utramque viam potuit eligere Deus ad Sacramenti sui effectum: utram verò elegerit, certò definire non possumus.

Quid ergo, inquies, si Sacerdos sumptâ specie panis, nondum autem vini moreretur?

R. Sacerdotem hunc à Deo, mortem ejus proximè futuram præsciente, accepturum statim post sumptionem Hostiæ, eandem gratiam, quam post calicis sumptionem recepturus erat, si diutiùs vixisset. Suadet id vel ipsa Dei notio, cujus natura bonitas est quique rem vitio carentem in damnum non vertit.

Inst. 2°. Ex responsionibus nostris sequitur, vel utramque speciem à Sacerdote celebrante inutiliter sumi; vel Eucharistiæ gratiam difficiliùs ab eo comparari, quàm à Laïcis, quibus sufficit unius speciei receptio ad plenum Sacramenti effectum: atqui utrumque absurdum est.

R. neutrum sequi. Non. 1. tùm quia inutiliter non fit id quod fit juxta institutionem Christi; tùm quia si inutiliter fieri dicatur id quod fit per duo media, quando unum absolutè sufficit, Christus ipse pluries inutiliter egisse dicendus erit: poterat enim Salvator solo voluntatis nutu miracula sua operari, prout de facto aquam convertit in vinum: atqui tamen aliquando voluntate addidit contactum, ut cùm mortuam puellam suscitavit; aliquando voluntati & tactui addidit instrumentum, ut cùm sputo cæcum illuminavit; ergo. Non 2. absit enim ut sumptio distincta Dominici sanguinis inter difficilia comparandæ gratiæ media recenseatur.

Obj. 3°. Clemens VI. an. 1341. Galliarum Regi communionem sub utraque specie concessit *ad majus gratiæ augmentum*; ergo. R. prætermissâ veritate privilegii hujus, quod alii Regi Angliæ, alii Regi Franciæ indultum volunt, & neutri fortè concessum est; præsertim cùm Clemens VI. nonnisi

mense Maïo an. 1342. electus sit in Pontificem : R. inquam, dist. ant. concessit ad majus gratiæ augmentum ex opere operantis, C. ex opere operato, N. Cùm calix passionem Christi disertiùs exprimat, potuit Pontifex præsumere, futurum ut Princeps, qui ex singulari devotionis affectu, ejusdem usum efflagitabat, teneriori pietatis sensu moveretur in communione quadantenùs duplici, quàm in unica : sed inde quid contra nos?

Quæres an aliquando licita sit Laïcis sanguinis sumptio. R. esse, 1°. cùm alioqui calix ab Hæreticis profanandus erit, aut defuncto post consecrationem Sacerdote corrumpendus; 2°. cùm Sacerdos sanguinem in terra effusum nollet lambere; 3°. cùm obtenta est à R. Pontifice speciei utriusque recipiendæ facultas, aut immemoriali usu confirmata; 4°. cùm Latinus apud Græcos communicat in eo loco ubi nullum Latini templum habeant.

Sed quid si Laïcus in extremis panem sacrum deglutire non possit, num ei vini speciem porrigere licebit? Affirmant quidam, eo quia divinum de recipiendo Viatico præceptum humano prævalere debeat. Sed negant multò plures, quia lex divina non obligat, nisi quando observari potest cum debitâ reverentiâ, præcipuisque ritibus graves ob causas ab Ecclesia præceptis.

CAPUT OCTAVUM.

De effectibus Eucharistiæ.

Lutherus paradoxorum seminator, primarium hunc sacræ cœnæ effectum adscribit, ut graviora quæque scelera abstergat : unde docet, eo quempiam recipiendæ Eucharistiæ esse idoneum magis, quo plurium & majorum sibi criminum conscius est. Sic ille Serm. an. 1518. habito : *Optima dispositio nonnisi ea est, quâ pessimè es dispositus;*

& è contrario, tunc pessimè es dispositus, quando optimè es dispositus.

Ab iis errorum monstris recedere videtur Calvinus L. 4. Instit. c. 17. §. 40. ubi, *Cibus hic spiritualis*, inquit, *si in animam inciderit malitia nequitiâque pollutam, majore illam ruinâ præcipitat.* At hic latet dolus: ut enim anima Calvino polluta non sit, satis est ut in peccato perseverare nolit: unde licet necdum ab ejus vinculis soluta, incunctanter mensæ Domini assidere potest; modo certò credat omnia sibi in eo Sacramento peccata remissum iri.

Longè aliud sentiunt Catholici omnes, qui nedum letalia peccata per Eucharistiam remitti concedant, receptionem ejus extra gratiæ statum moraliter præsumptum factam, pro grandi peccato habent. At disputant iidem inter se, 1°. annon Eucharistia indirectè & per accidens mortale peccatum aliquando remittat in iis, qui illius quidem rei sunt, sed nullam ejus habent conscientiam, vel quia ejus inculpabiliter obliti sint, vel quia ritè se absolutos esse credant, cùm non sint; 2°. an peccata venialia deleat per se ipsam, an mediante aliquo actu quo quis ad hanc remissionem disponantur; 3°. an pœnas peccatis debitas auferat. Expendunt quoque an à peccatis futuris præservet; an etiam in corpore operetur, an soli accipienti prosit, &c. Quæ singula, ut prosequamur, sit

CONCLUSIO I. Eucharistia per se & directè non remittit peccatum mortale, nec proinde primam gratiam producit, sed supponit.

Prob. 1°. ex figuris Eucharistiæ: Nimirum Agnus paschalis, panes propositionis, ac demum legis sacrificia totidem erant Sacramenti nostri figuræ: atqui Agnus paschalis, &c. nonnisi ab hominibus mundis & puris manducari poterant, ut patet ex Num. 9. I. Reg. 21. & Levit. 22; ergo à fortiori &c. Atque hinc Christus antè Discipulorum pedes lavit, quàm eis Eucharistiam porrigeret; ut intelligerent quanta in communicaturis requiratur animæ

munditiei. Hinc etiam Filius prodigus non antè ad esum vituli saginati admittitur, quàm Patri reconciliatus fuerit. Hinc demum qui regium convivium sine nuptiali veste ingredi præsumpsit, in exteriores tenebras projectus est.

Prob. 2°. ex Apost. I. Cor. 11. *Probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat. Qui enim manducat & bibit indignè, judicium sibi manducat & bibit*: atqui probatio citra quàm homo indignè manducat, non in sola fide consistit, sed in immunitate ab iis omnibus peccatis, quæ animam Deo invisam faciunt. Probatio enim de qua loquitur Apostolus, ea ipsa est cujus defectu Corinthiorum plures in judicium inciderant; atqui non inciderant in judicium Corinthii, eò quia non id de Eucharistia crederent, quod credendum esset: sed quia & temperantiam læderent, & debitum proximo pauperi caritatem violarent, & iniquâ illâ agendi ratione Ecclesiam aspernari viderentur. *Alius quidem esurit*, ait Apost. *alius ebrius est... Ecclesiam Dei contemnitis, & confunditis eos qui non habent?* En Corinthiorum facinus, positum utique in peccatis contra mores, non in fidei defectu.

Prob. 3°. ex Patribus, qui morum & vitæ sanctitatem ad susceptionem Eucharistiæ unanimi sensu prærequirunt. Justinus Apolog. 2. *Nulli alii*, inquit, Eucharistiæ alimentum *participare licitum est, quàm veram esse doctrinam nostram credenti, & lavacra propter remissionem peccatorum & regenerationem abluto, &* ITA UT CHRISTUS TRADIDIT VIVENTI: atqui hìc præter fidem quâ creditur, requiritur ablutio à peccatis, & vita verè christiana.

Cyprianus Epist. 9. *Nondum*, inquit, *pœnitentiâ actâ, nondum exomologesi factâ, nondum manu eis ab Episcopo & Clero impositâ, illis* qui lapsi sunt & ad fidem reversi, *Eucharistia datur, cùm scriptum sit: Qui ederit panem, vel biberit calicem Domini indignè, reus erit corporis & sanguinis Domini*; ergo non eò quis ad communionem aptissimus est, quò

in fœdiora crimina proruit, ut sacrilegè blasphemat Lutherus Serm. an. 1519. sed cùm pœnitentiam crimini parem præmisit.

Ambrosius Lib. 6. in c. 9. Lucæ: *Ubique*, inquit, *mystèrii ordo servatur, ut priùs per remissionem peccatorum vulneribus medicina tribuatur, posteà alimonia mensæ cœlestis exuberet*: atque hoc applaudente, præter Lutherum, Christiano Orbe executioni mandavit S. Doctor, cùm Theodosium post cædem Thessalonicam à communione removit, donec scelus suum pœnitentiâ publicâ diluisset. Meritò igitur Trid. sess. 13. can. 5. *Si quis dixerit, vel præcipuum fructum SS. Eucharistiæ esse remissionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; anathema sit.* Et can. 11. *Si quis dixerit solam fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum SS. Eucharistiæ Sacramentum; anathema sit.*

Et verò Eucharistia instituta est ut alimentum spirituale secundùm id Joan. 6. *Caro mea verè est cibus*: atqui alimentum spirituale, in eo à quo recipiendum est, vitam spiritualem supponit, sicut corporale vitam corporalem; ergo sicut corporaliter mortuis non datur alimentum corporale, ità nec, &c.

Obj. 1°. Qui non venit vocare justos, sed peccatores, corpus suum ipsis etiam peccatoribus dari vult: atqui Christus de se ipso ait: *Non veni vocare justos*, &c. R. dist. maj. qui venit vocare peccatores ad Eucharistiam, vult corpus suum ipsis etiam peccatoribus dari, C. qui venit vocare peccatores ad fidem & ad pœnitentiam vult, &c. N. Porrò Christus objectis locis loquitur de vocatione ad fidem & pœnitentiam, non autem de proximâ ad Eucharisticum convivium invitatione: alioqui enim ipsi Infideles ad communionem admittendi forent; cùm & hos etiam Christus vocare venerit.

Nec nocet quòd Christus ipsis etiam peccatoribus tangendum se permiserit; tùm quia aliud est Christum exteriùs tangere, aliud eundem totum sacramentaliter recipere: tùm quia exterior Christi

convictus impiis prodesse poterat ad vitam; interior verò ejus in Eucharistiâ susceptio non prodesset nisi ad mortem; tùm quia ipsi etiam ethnici, hæretici & infantes ad Eucharistiam admittendi essent: nam cum iis etiam versabatur Dominus, & ab illis tangi se permittebat.

Inst. 1°. Christus peccatores vocabat ad vitam: atqui eo ipso vocabat ad Eucharistiam; quandoquidem hæc est *panis qui dat vitam mundo.*

R. neg. min. Eucharistia enim non dat vitam, eo sensu quòd hominem suscitet à mortuis; sed quatenùs hominem jam verè viventem confirmat. Exigit autem ordo gratiæ sicut & naturæ, ut qui mortui sunt, primò vivant, secundò ut acceptam vitam mediantibus alimentis conservent.

Inst. 2°. Quod institutum est in remissionem peccatorum, dat vitam primam, seu illud vitæ genus, quo reus solvitur à morte peccati; atqui Eucharistia instituta est, &c. Prob. min. ex Matth. 26. *Hic est sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* R. neg. min. quia aliud est sanguinem Christi in Cruce effusum fuisse in remissionem peccatorum; aliud eundem in Eucharistia à graviter reis bibi in remissionem peccatorum. Primum dicit sacer Textus; de secundo nihil habet. Quanquàm Eucharisticus sanguis multiplici sensu bibitur in remissionem peccatorum, de quo infrà.

Inst. 3°. Si res ità sit, absurdè preces [illegible]c effundunt Sacerdotes: *Hæc nos communio, Domine, purget à crimine.* Et rursùs, *Præsta ut hoc tuum Sacramentum.... sit ablutio scelerum*: atqui, &c.

R. neg. maj. 1°. quia Ecclesiæ preces saltem aliquæ intelligi possunt de Eucharistia prout est sacrificium; quod quidem non modò pro justis offertur, sed & pro pœnitentibus, quibus necdum peccata sua dimissa fuêre; imò & pro impiis, ut gratiâ adjuti ab iniquitate resipiscant. Nec obest vox *Sacramenti*: quia hæc apud veteres plerumque sumitur pro *sacrificio, ut in hoc* Aug. textu, L. de sancta

virginitate, c. 45. *Notum est quo loco Martyres, & quo defunctæ Sanctimoniales ad altaris Sacramenta recitentur.* 2°. quia purgari à crimine non ineptè dicuntur, ii etiam qui à culpæ reatu liberi, ejusdem culpæ pœnis obnoxii manent: atque hoc sensu petimus ut Eucharistia *sit vivorum atque mortuorum remissio omnium delictorum*; 3°. & magis naturaliter, quia Eucharistia prodesse potest ad delenda peccata mortalia, quorum conscientiam non habemus: de quo statim.

Obj. 2°. Eucharistia instituta est ut symbolum Christi præsentis, qui peccata quælibet remittere potest; ergo ex natura sua habet, quòd mortalia etiam peccata primariò remittat.

R. neg. conseq. Eucharistia enim quoad effectum spectata, non continet Christum sub quacumque ratione, sed solùm sub ratione cibi animam spiritualiter nutrientis; ergo in eâdem animâ supponit vitam spiritualem, quam proinde primariò largiri non debet.

Inst. Si Eucharistia vitam animæ supponat, necesse est ut quisquis ad eam accedit, se se jam per caritatem vivum esse confidat: atqui in hac hypothesi nemo ad Eucharistiam accedere præsumet. Ecquis certò se credat ab omni peccato immunem? dicente Apost. *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum.*

R. [illegible] neg. min. Ut enim quis citra præsumptionem ad Eucharistiam accedat, necessum non est, ut metaphysicè certus sit de sua justitia; cùm ad id speciali opus sit revelatione, quæ paucis contingit: sed satis est, ut probet se ipsum, & quod in se est faciat, ut liberetur à mortalibus, quorum post diligens suî examen conscientiam gerit. Et verò tunc, vel ignoto quopiam letali gravetur, vel nullo. Si nullo, Eucharistiam dignè sumit. Si quopiam, fatentur omnes, eum à peccato propter inculpabilem sui statûs ignorantiam excusari. An autem tunc recipiat fructum Sacramenti ambigunt Doctores: quâ de re sit

CONCLUSIO II. Non improbabile est per Eucharistiam remitti peccatum mortale, tùm ei qui ejus citra gravem culpam sibi conscius non est, tùm & ei qui licèt ejus sibi conscius sit, justâ ad communionem necessitate urgetur: neque interim eam quâ solâ peccatum deleri potest, contritionem habet. Ità S. Antoninus, Durandus, Paludanus, Soto, Sylvius, Bellarminus, &c.

Sylvius.

Prob. 1°. autoritate S. Thomæ q. 79. a. 3. ubi hæc habet: *Potest hoc Sacramentum operari remissionem peccati... etiam perceptum ab eo qui est in peccato mortali, cujus conscientiam & affectum non habet. Fortè enim primò non fuit sufficenter contritus; sed devotè & reverenter accedens, consequetur per hoc Sacramentum gratiam caritatis, quæ contritionem perficiet & remissionem peccati*: atqui hominem *per hoc Sacramentum* recipere gratiam caritatis, quæ contritionem perficit & remissionem peccati, nihil aliud est, quàm eum accipere vi Sacramenti cum tali dispositione percepti, gratiam peccati mortalis remissivam; & quod isti dispositioni deerat, ab ipso Sacramento suppleri ad modum quo novæ Legis Sacramenta interdum dicuntur hominem ex attrito facere contritum; ergo.

Prob. 2°. ex Trident. sess. 13. can. 5. ubi cautè proscribitur Lutheranus error his verbis; *Si quis dixerit... præcipuum fructum SS. Eucharistiæ esse remissionem peccatorum... anathema sit*: atqui is loquendi modus virtualiter significat, peccatorum remissionem esse aliquando & per accidens Eucharistiæ effectum. Ad quid enim vox *præcipuum*, si remissio peccati mortalis numquam sit Sacramenti effectus per accidens? utique vox ea in adversariorum opinione prorsùs superflua est; quod de Conciliorum definitionibus suspicari non licet.

Prob. 3°. ex precibus Liturgiæ, in quibus petimus ut *communio*, ac proinde Sacramentum, *purget nos à crimine*; itèm ut sit *ablutio scelerum*: atqui verba hæc in sensu naturali, qui semper præfertì

debet, nisi grave quid urgeat in contrarium, ipsam mortalis culpæ absтersionem exprimunt : non verò vel præcautionem contra futura, quia non abluuntur quæ solùm futura sunt; vel liberationem à pœnis peccato præterito debitis; quia ablutio propriè cadit in sordes, quæ inficiunt eum qui abluitur : sordes autem animæ sunt à maculâ peccati, non à pœnis temporalibus eidem peccato jam condonato debitis; ergo Liturgiæ preces ipsam letalis peccati remissionem spectant, jam verò non spectant remissionem peccati, cujus qui conscientiam gerit, prout definiit Ecclesia contra Novatores : ergo peccata quod inculpatè exciderit è memoria, &c.

Prob. 4°. Sacramenta novæ Legis gratiam conferunt non ponentibus obicem; prout docet Trid. sess. 7. can. 6. sed qui ad Eucharistiam post diligens examen, & præmisso supernaturali de peccatis dolore accedit, grave, quod fecit peccatum, invincibiliter ignorans, non ponit obicem gratiæ; ergo.

Respondent, ipsum peccati statum esse obicem gratiæ Sacramenti. Sed malè : siquidem Tridentinum iis duntaxat gratiam conferri negat, *qui idem obicem ponunt*; vox autem, *ponere obicem*, sonat aliquid activè se habens : porrò in peccatore, non ipse peccati status, sed sola voluntas activè se habere potest; ergo ipse quidem peccator gratiæ obicem ponere potest, & ponit de facto, cùm in peccato sibi complacere perseverat; sed obicem per se & immediatè non ponit peccatum. Etverò si peccatum per se sit obex gratiæ sacramentali, vel gratiæ sacramentali ut sic, vel tali gratiæ, putà Eucharisticæ. Non 1. alioquin infans, qui est in statu peccati, non consequeretur gratiam per Baptismum, quod falsum est. Non 2. sic enim supponitur, non autem probatur, id quod in quæstione est.

Obj. 1°. cum Tournely : Effectus Sacramentorum, qui ex sola Dei voluntate pendent, non aliundè nobis innotescunt, quàm ex Scriptura, vel Tradi-

tione, aut ratione petitâ ex singulari conditione Sacramenti de quo agitur : atqui ex nullo illorum capitum probari potest letalia peccata per accidens remitti in Eucharistiæ perceptione. Non ex Scriptura vel Traditione; quæ è contrà docent, hominem, quò fructuosè ad Eucharistiam accedat, sceleris cujuslibet purum esse debere. Non etiam ex peculiari Eucharistiæ naturâ. Imò enim Eucharistia à Domino instituta est per modum cibi & potûs : atqui cibus & potus nusquam dantur in suscitationem mortuorum, sed tantùm viventibus ad conservationem ; ergo.

R. ad 1. neg. min. cujus falsitas patet ex dictis. Ad 1. 2. Scriptura & Patres exigunt ut homo se ritè probaverit, nulliusque, quantùm de se est, criminis conscientiam gerat : utrumque porrò in hypothesi nostra locum habet. Prætereà Patres casum præsentem, utpotè qui rarus sit, vix spectant; ut hinc patet, quòd judicium & mortem comminentur iis qui in peccati statu ad synaxim accedunt : & tamen, fatente S. Bonaventurâ, qui mortali culpâ ignoranter obstricti sacro pane vescuntur, eundem nec ad vitam, nec ad mortem recipiunt.

Ad 2. 2. dist. ant. Cibus & potus spiritualis non dantur primò & per se in suscitationem mortuorum, C. non dantur per accidens, quasi mortuis nunquam prodesse possint, N. Si enim gratia habitualis, quæ per Eucharistiam dari consuevit, spectetur secundùm se, tam de se apta est ad vivificandum, quàm ad nutriendum : quia idem est realiter habitus qui vivificat & nutrit; ergo realiter vivificabit, quoties nullum actioni suæ obicem receperit ; nisi Christus aliud omnino constituerit : porrò Christum aliud non constituisse suadet vel ipsa summa ejus benignitas, quin & species quædam æquitatis : rem enim quæ culpâ caret, in damnum vocari non convenit : quod autem à Sacerdote, qui vel præ malitiâ non vult, vel ex defectu jurisdictionis non potest, minimè absolvar, res est quæ meâ culpâ caret.

Hinc non omninò accurata est corporalis & spi-

ritualis cibi comparatio, sicut nec æqua est omnimodè, quæ inter mortuos corporaliter & spiritualiter instituitur. Scilicet enim mortui spirituales aliquem vitæ actum, putà attritionem, ex impulsu Spiritûs sancti concipere possunt; & aliunde cibum Eucharisticum in suam substantiam vitaliter convertunt, contra verò corporaliter mortui cibum vitali actione in propriam substantiam convertere non valent.

Obj. 2°. Sacramenta novæ Legis eos tantùm pariunt effectus quos significant: atqui Eucharistia non significat remissionem mortalis peccati: sed eam supponit. R. dist. min. ut statim, non significat, primò, per se & directè, C. per accidens, & secundariò, N. Eucharistia enim Christum significat aut autorem gratiæ, quæ, licèt de se augmentum instituta, vitam aliquando largiri potest. Sic fermè Pœnitentia à contrario gratiam à mortuis suscitantem directè significat, & tamen per accidens gratiam secundam significat in iis qui perfectâ contritione jam vivificati sunt.

Inst. Si Eucharistia gratiam primam significet, debet eam ex opere operato producere: atqui eo ipso non significaret eam per accidens, sed per se. Sacramenti enim significatio practica tam latè patet, quàm ejusdem Sacramenti operatio; ergo si Eucharistia per se primam gratiam producit, debet eam per se, non autem solùm per accidens significare.

Ut solvatur difficultas, animadvertendum est, modum quod Eucharistia letale peccatum remittit variè à variis explicari. Alii censent Sacramentum hoc non remittere mortalia per se & immediatè, sed mediante verâ contritione, quam impetrat ejusdem Sacramenti susceptio; atque in id adducunt hæc S. Thomæ verba: *Fortè enim primò non fuit contritus, sed devotè & reverenter accedens consequetur per hoc Sacramentum gratiam caritatis, quæ contritionem perficiet. & remissionem peccati*: ubi, inquiunt, remissio peccati non Sacramento

immediatè, sed caritati ex occasione Sacramenti in animâ succensæ attribuitur. Alii plures Sacramentum immediatè & vi propriâ remissionem hanc operari contendunt. Neutra expositio cum thesi nostrâ incompatiblis est. Non secunda, ut ex terminis liquet. Non etiam prima, quia quòd Eucharistia non ex opere operato, sed ex congruitate solùm & misericordiâ peccatum remittat, parvi refert, modò infallibiliter remittat : porrò non pauca concedit Deus ex sola congruitate, quæ certò concedit. Sed quoniam expositio posterior magè recepta est, & clariùs traditur à S. Thoma in 4. dist. 9. q. 1. art. 3. idcirco eâdem suppositâ.

R. ad 1. fatendo Eucharistiam in prædicta hypothesi remittere mortalia ex opere operato, non autem ex opere operantis : quia quoties opus operantis est attritio sola, toties obtinendæ mortalis peccati veniæ improportionatum est : unde sequitur veniam hanc vi solâ Sacramenti, ac proinde ex opere operato concedi. Sed nego min. Sacramentum enim non significat per se, nisi id ad quod primariâ Dei institutione conditum est : porrò primaria Christi Eucharistiam sancientis intentio fuit ut vitam augeret : etsi benignè voluerit voluntate secundâ, ut per hanc aliquando mortuis, nullum ei obicem ponentibus, vitam tribueret.

Ad 2. neg. conseq. Si enim necesse sit ut Sacramentum significet id omne quod ex opere operato producit, haud necesse est ut id per se significet. Sic *juxta probabilem sententiam* Extr.-Unctio cum attritione dat primam gratiam, licèt primariò instituta sit ad tollendas peccati jam dimissi reliquias.

Lugo. ... 12. n. 1...

Et hæc juxta commune Scholæ placitum dicta sint : haud enim scio grandisne piaculi reus sit, qui dicet, Eucharistiam per se institutam fuisse ut & vivis ordinariè prodesset, & aliquando mortuis; non quidem omnibus, sed iis qui post debitam suî probationem, bonâ fide credent se justificatos.

CONCLUSIO III. Eucharistia directè per se & ex

opere operato venialia remittit. Ità S. Thomas ibid. art. 4. & ceteri Theologi adeò unanimiter, ut opinio contraria videatur erronea.

Prob. 1°. ex S. Trident. ſeſſ. 13. c. 3. ubi Euchariſtia dicitur *antidotum, quo liberamur à culpis quotidianis*, ſeu venialibus. Antidotum porrò ex ſe & ex vi propriâ operatur.

Prob. 2°. Ex Eugenio IV. in Decreto, Euchariſtia *omnem* in anima *operatur effectum, quem materialis cibus & potus quoad vitam agunt corporalem, ſuſtentando, augendo*, REPARANDO *& delectando*; ergo ſicut materialis cibus per ſe & vi propriâ id reparat *quod quotidie deperditur per actionem caloris naturalis*, ſic & ſpiritualis cibus id reparare debet *quod quotidie in nobis deperditur ex calore concupiſcentiæ per peccata venialia.*

S. Thom.

Prob. 1°. Euchariſtia à Patribus vocatur *remedium quotidianæ infirmitatis*, ut videre eſt apud Aug. Epiſt. 54. c. 3. &c. atqui non eſt medicina quotidianæ infirmitatis, niſi quia veniales expungit noxas, quibus quotidie inficimur.

Obj. 1°. Vel venialia illa retractantur per dolorem de iis conceptum, vel non. Si 1. jam per dolorem illum, utique ab homine juſto elicitum, remittuntur. Si 2. remitti non poſſunt, cùm nullum remittatur peccatum niſi retractatum; ergo non remittuntur per ipſam Euchariſtiam.

R. venialia non remitti ſine dolore de iis concepto; neque tamen dolori huic, ſed Euchariſtiæ ut plurimùm tribuenda eſt venialium remiſſio; quatenus ſcilicet Euchariſtia per actualia auxilia quæ confert ex opere operato, cauſat caritatis fervorem, *ratione cujus venialia peccata tolluntur*, ut docet S. Thomas ibid. ad 1. Etverò dolor de venialibus cum quo Fidelis ad ſacram ſynaxim accedit, plerumque non eſt niſi attritio; hæc autem per ſe ſolam venialium remiſſionem non operatur; ergo id quod ei deeſt, per Euchariſtiæ efficaciam ſuppleri debet.

Obj. 2°. Eucharistia non tollit id per quod effectus ejusdem imminuitur : atqui per venialia, &c.

R. dist. min. Per peccata venialia concomitantia ipsum Eucharistiæ usum, imminuitur ejusdem effectus, C. per peccata præterita, subd. per peccata præterita, quæ manent reatu & affectu, C. quæ manent solùm reatu, N. Alioqui enim Eucharistia jam non foret antidotum quo *à culpis quotidianis* liberentur Fideles.

Duo hîc notanda, 1°. ad id ut Eucharistia hominem mundet à venialibus, non sufficere ut is nullum ad ea servet affectum, sed requiri ut aliquem de ipsis attritionis dolorem, saltèm virtualem in corde gerat. Ratio est, quia ad peccati actualis remissionem requiritur immutatio quædam ex parte voluntatis, vi cujus id displiceat quod placebat anteà; hæc autem voluntatis immutatio sine aliquo saltèm attritionis veræ sensu subsistere non potest. Unde qui de tribus dolebit seu expressè, seu virtualiter, trium veniam obtinebit, non plurium, quibus adhærere perseverabit.

2°. Eucharistiam delere venialia aliquando immediatè, aliquando mediatè tantùm. Immediatè quidem, quando subjectum à quo eadem recipitur, solam habet attritionem de venialibus. Cùm enim attritio hæc per se solam nec venialia remittere, nec caritatis fervorem quo eadem remittuntur, operari possit; necessum est ut ea tunc per Sacramentum immediatè deleantur. Mediatè verò, quandò eum in suscipiente parit vel caritatis fervorem, vel contritionis sensu, qui cum venialibus compati non possit.

Grave hîc emergit dubium, an ut per Eucharistiam augeatur gratia, opus sit piâ & actuali dispositione, quæ & culpam omnem venialem ab ipso communionis actu excludat, & aliquem devotionis sensum importet : adeò ut si quis vel cum aliquo inanis gloriæ motu, vel voluntariè distractus communicet, is nullum ex Eucharistia fructum recipiat.

Affirmant plures, præcipuè verò S. Thomas in 4.

dist. 12. Alensis, S. Antoninus, D. Bonaventura; &c. 1°. quia probabile non est iis augmentum gratiæ conferri, qui Eucharistiam recipiunt indignè : atqui ex S. Bonaventura, Lib. de præparat. ad Missam, c. 5. indignè recipiunt, qui recipiunt indevotè; 2°. quia SS. PP. ut Basilius, Chrysost. & alii passim, à communione retrahunt, non eos solùm qui sunt in peccato mortali, sed & eos etiam qui accedunt indevotè : atqui haud retrahendi forent, si reverà in eo statu augmentum gratiæ consequerentur; 3°. quia opinioni contrariæ adversatur experientia. Multi siquidem Sacerdotes quotidie in statu gratiæ sacra faciunt, qui tamen nullo signo in gratia crescere deprehenduntur; 4°. quia fieri nequit, ut idem homo simul crescat in gratia & peccet venialiter : atqui id contingeret in opposito systemate.

His non obstantibus docent alii numero plures cum Ysamberto, peccatum veniale concomitans sumptionem Eucharistiæ non impedire gratiæ augmentum, licèt impediat nè fervor gratiæ conferatur, vel dulcedo hujus cibi percipiatur.

Prob. 1°. expressâ autoritate S. Thomæ q. 79. *Effectus hujus Sacramenti non solùm est adeptio spiritualis gratiæ, vel caritatis, sed etiam quædam actualis refectio spiritualis dulcedinis; quæ quidem impeditur, si aliquis accedat ad hoc Sacramentum, per peccata venialia mente distractus : non autem tollitur augmentum habitualis gratiæ & caritatis.* Ubi S. Doctor apertè retractat id quod fortè contra scripserat in 4. sent.

Prob. 2°. Idem esto judicium de communione omni, quæ propter circumstantiam leviter malam suo possit effectu privari, ac de eâ quam quis recipit cum aliquo inanis gloriæ sensu, eo quòd sentiat se propterea à Superioribus suis pluris quàm alios æstimatum iri : atqui nihil est cur communio isthæc omni prorsus effectu privari dicatur. Communio enim nisi verè indigna sit, totali suo effectu privari non potest : atqui communio in præsenti casu,

utpotè quæ sit actio hominis verè & intrinsecè justi, verè & propriè indigna esse nequit; cùm indigna communio grande sit hominis scelesti flagitium. Certè, is de quo loquimur, & ante suum inanis gloriæ motum justus erat, ex hypothesi; & propter eumdem vanitatis sensum à justitia excidere non potuit. Levis enim in Sacramentum injuria non magis à justitiæ statu deturbat, quàm levis injuria in Deum: atqui hæc non, ut fatentur omnes, ergo nec illa.

Prob. 3°. Sacramenta, utpotè quæ agant per modum causæ naturalis, effectum suum producunt, quoties non inveniunt obicem: atqui carentia devotionis, aut irrepens culpæ levis circumstantia non ponunt obicem augmento gratiæ; 1°. quia non major est oppositio inter augmentum gratiæ & noxam venialem, quàm inter substantiam gratiæ, & eandem noxam; ergo sicut in facto esse stat gratia sanctificans cum peccato veniali; sic & cum eodem stare potest gratia in fieri, quoties efficax ejusdem gratiæ causa applicari potest; quia si noxa venialis impediat nè res quæ ex opere operato agit, effectum suum producat, impediet à fortiori nè opus de se meritorium ex solo opere operantis, eundem pariat effectum; sicque opus quodcumque, veniali modò culpæ immixtum, à bonitate suâ; & sic à merito excidet: atqui id communiori simul & probabiliori Theologorum sententiæ adversatur, prout probavimus Tom. 1. p. 113. ergo.

Nec obsunt alterius opinionis momenta.

Ad. 1. itaque neg. min. Etsi enim qui sine actuali devotione Eucharistiam recipit, eandem recipiat minùs dignè, non tamen, si propriè loquaris, eandem indignè recipit. Vera enim & positiva indignitas oritur ex statu mortalis peccati, quem levis indevotio per se non inducit.

Ad 2. neg. min. Meritò enim à frequentissimâ communione, quæ Basilii & antiquiorum tempore, saltèm apud plures erat in usu, retrahuntur qui ad eam segniter & tepidè accedunt: 1°. quia sic

cautiores efficiuntur ; 2°. quia his timendum est nè ex indevotione negativâ transeant ad positivam, & è fastidio ad familiaritatem quæ contemptum parit ; 3°. quia plus ex unâ communione undecumque perfectâ, quàm ex languidis pluribus capitur emolumenti.

Ad. 3. 1°. vereri est nè Sacerdotes multi ex iis sint qui nomen habent quòd vivant, dùm intereà mortui sunt. Certè Conclusio nostra plus de iis procedit, qui interdum in usu Sacramenti leviter delinquunt, quàm de iis quibus penè quotidiana sit quædam indevotio ; 2°. non desunt quidem Sacerdotes qui imperfectè vivant, sed nec desunt ex iis plures, qui ad graviora quæque propensi, certam contra peccatum in semetipsis virtutem experiantur, quam sibi, cùm à celebrando diu abstinent, deesse sentiunt. An porrò nihil est quòd ad vitia proni à vitiorum actibus temperent ? 3°. constat habitus infusos eorumque augmentum non posse experientiâ cognosci, quia per se & formaliter nec passiones mortificant, nec vitiorum habitus excludunt, nec venialia peccata removent, nec auferunt difficultatem ex actibus vitiosis relictam, sicut habitus acquisiti : ad hos enim effectibus necessum est ut gratia & caritas proximè operentur per auxilia actualia, quæ Ministris haud devotè celebrantibus denegantur.

Notandum tamen eos qui frequentiùs tepidè celebrant, *cum maximo fundamento vereri debere nè sint in statu peccati mortalis, maximè si ferè nunquam ferventer ad hoc Sacramentum accedant. Quòd si quis ex formali intentione vellet cum tepore & distractione ad illud accedere, dicit Nugno talem peccare mortaliter propter nimium contemptum tanti Sacramenti.* *Gonet.*

Ad 4. neg. maj. Ut enim quis ex una parte aliquid gratiæ percipiat, dum ex alia parte venialiter delinquit, sufficit ut circumstantia venialiter mala actui bono adveniens, totam ejus bonitatem non auferat ; sic enim nec omne illius meritum delet : atqui rem ità esse probavi Tom. 1. In præsenti ergo gratia Eucharistica

Eucharistica non augetur per ipsam communicantis indevotionem, absit: sed augetur per ipsum Sacramentum, quod ex opere operato agit, cùm nullus occurrit obex qui effectui ejus adversetur.

CONCLUSIO IV. Eucharistia, prout etiam est Sacramentum, pœnam peccatis debitam non remittit, *directè ex vi Sacramenti*; remittit tamen ex consequenti & *ex quadam concomitantia.* *S. Thom.*

Prob. 1. pars: Sacramentum non facit directè & ex opere operato, nisi id à quo institutum est: atqui Eucharistia haud instituta fuit ad rèmissionem pœnæ temporalis peccatis debitæ: 1°. quia id nec ex Scriptura, nec ex Traditione deduci potest; 2°. quia ex iisdem fontibus constat Eucharistiam directè institutam fuisse *ad spiritualiter nutriendum*, *non* autem *ad satisfaciendum*, prout instituta est Pœnitentia; 3°. quia ea duntaxat per Eucharistiam remitti postulant, quæ prohibent ne anima cum Christo per caritatem uniatur: Eucharistia enim ad hanc unionem primariò instituta est: atqui pœnæ temporales peccatis debitæ nullam cum unione istâ, vel fervore caritatis repugnantiam habent; utì in Christo patet, qui temporalibus peccati pœnis obnoxius fuit, & tamen plenissimâ semper caritate perfusus; ergo. *Idem.*

Confirm. Eucharistia prout est sacrificium vim habet Deo satisfaciendi, ac proindè pœnarum condonationem obtinendi, prout suo loco dicemus; ergo haud necesse fuit eam quatenùs est Sacramentum, ad finem hunc ordinari.

Prob. 2. pars: Quod confert fervorem caritatis, ex consequenti confert id quod caritatis fervorem consequitur: atqui Eucharistia dat fervorem caritatis, quo excitatur homo ad exercendos virtutum pœnalium actus, quibus pro peccatis satisfieri, ac proinde pœnæ iisdem debitæ condonatio obtineri possit; ergo.

Neque tamen toto pœna peccato debita per Eucharistiam remittitur, sicut remittitur per Baptismum: alioqui nec fideli synaxim accessuro ulla

deberet injungi satisfactio; nec qui Eucharistiâ munitus è vivis excederet, indigeret Ecclesiæ suffragiis, ut à purgantibus flammis liberaretur: quæ duo erronea sunt.

Obj. 1°. Eucharistia ex dictis remittit tùm venialia per se, tùm & mortalia per accidens: sed quod remittit peccatum, simul etiam aliquid pœnæ temporalis eidem debitæ remittit, pro dispositione illius cui tale peccatum remittitur.

Respondet Ysambert disp. 1. a 7. concedendo totum: unde duo docet, 1°. Eucharistiam ex opere operato remittere pœnas peccatis quæ per ipsam remittuntur, debitas; 2°. eandem temporales ceterorum delictorum pœnas non remittere, nisi quatenùs caritatis fervorem restituit, & ad plures actus de se satisfactorios inclinat. Juxta hæc, quibus enucleandis vacare non licet, præcedens nostra Thesis nonnullâ indiget modificatione.

Obj. 2°. Non minor est Eucharistiæ vis quàm Baptismi: atqui is pœnam totam remittit.

R. dist. maj. Non minor est Eucharistiæ virtus, sed alius est finis, C. & idem est finis ejus quàm Baptismi, N. Eucharistia enim de se non nisi per modum cibi operari potest, adeoque aliud directè non potest, quàm spiritualiter nutrire, ad quod pœnæ temporalis remissio non pertinet.

CONCLUSIO V. Eucharistia à peccatis præservat.

Prob. 1°. ex Scriptura: Joan. 6. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum;* ergo per panem hunc munimur contra lapsus, qui impedirent nè in æternum viveremus.

Prob. 2°. ex SS. Patribus: Chrysost. Hom. 46. in Joan. *Mysticus sanguis dæmones procul pellit; cùm enim Dominicum sanguinem in nobis vident, in fugam vertuntur.* Cyprianus Epist. 54. *Non est idoneus ad martyrium, qui ab Ecclesia non armatur ad prælium; quia mens deficit, quam recepta Eucharistia non erigit.* Tridentini Præsules sess. 13. cap. 2. Eucharistiam aiunt esse antidotum, *quo à mortalibus*

præservamur : atqui Sacramentum quo dæmones procul pelluntur, quo Christiani ad prælium contra salutis hostes armantur, præservat à mortalibus.

Prob. 3°. ratione : 1°. enim communio munit contra concupiscentiam, funestam corruptionis radicem. Nimirum Eucharistia nutrit per caritatem : atqui, ut bellè Aug. L. 83. qq. q. 63. *Nutrimentum caritatis est diminutio cupiditatis* ; 2°. munit & contra omnes hostis antiqui impetus ; tum quia, ut docet cit. Homil. Chrysost. *Ab illa mensa discedimus ut leones flammam spirantes, diabolo facti divinâ virtute terribiles* ; tum quia Eucharistia jus præbet ad auxilia gratiæ actualia, quibus dæmonum insultus propelluntur secundùm id Ecclesiæ : *Bella premunt hostilia, da robur, fer auxilium.*

Obj. Si Euharistia vim habet præservandi à mortalibus, habet & vim dandi, tum perseverantiam, tum adeptionem gloriæ : atqui falsum consequens. Aliàs, qui vel semel dignè communicaverit, unquam letaliter peccabit ; quod est hæreticum.

R. ad. 1. neg. min. *Si quis* enim, aïebat suprà Veritas, *manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum* : atqui hæc quæ est gloriæ vita, perseverantiam præsupponit. Hinc Eucharistia comparatur cibo illi, cujus *in fortitudine ambulavit Elias quadraginta diebus & quadraginta noctibus, usque ad montem Dei Oreb.*

Ad. 2. neg. maj. Nam Eucharistia dat quidem vires, queis adjutus homo à letalibus cavere, & in bono progredi possit ; sed quæ ab eo sæpiùs, proh dolor ! miserè abjiciuntur. Etverò Eucharistia ignis est multiplex : quoti autem *diabolico quodam miraculo* tot inter ignes miserè frigescunt, ut jam tempore suo quærebatur Chrysostomus.

CONCLUSIO VI. Eucharistia non in anima solùm operatur, sed & in corpore.

Prob. Quod minuit fomitem peccati, qui est in membris nostris, quodque corporis nostri resurrectionem & immortalitatem promovet, illud in ipso etiam corpore non nihil operatur : atqui Eucharistia

utrumque præstat : 1°. enim *diminuit fomitem ex quadam consequentia, in quantum auget caritatem*, cujus augmentum ex Aug. suprà *est diminutio cupiditatis*; 2°. Eucharistia gloriosam corporis resurrectionem & immortalitatem suo modo operatur. Nam 1°. id utrumque indicat Christus Joan. 6. his verbis: *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum in novissimo die*; 2°. id adstruunt SS. Patres, quorum alii, ut Nicæni Præsules, Eucharistiam vocant *symbolum resurrectionis*, alii, ut Ignatius Epist. ad Ephes. *pharmacum immortalitatis*; ergo.

Suarez. Porrò Eucharistia immortalitatem corporum operatur, hoc sensu, quod licèt per eam *non conferatur corpori donum aliquod, quod ei ratione gratiæ & gloriæ non debeatur, dabitur tamen proprio & speciali titulo, scilicet propter specialem conjunctionem cum Christo factam per hoc Sacramentum.... unde qui non suscipiunt hoc Sacramentum, vel qui ante institutionem ejus vixerunt, non equidem privabuntur aliquâ perfectione gloriæ animæ vel corporis; si aliàs perfectione gratiæ & caritatis non sint inferiores: at privabuntur speciali alio titulo, quia scilicet non dabitur eis gloria propter specialem promissionem factam huic Sacramento.*

CONCLUSIO VII. Eucharistia non prodest aliis ex opere operato. Ità S. Thomas.

Prob. 1°. quia Christus Eucharistiam instituit per modum cibi & potûs : atqui cibus & potus non aliis prosunt quàm sumentibus; ergo.

Prob. 2°. Si Eucharistia aliis prodesset, quàm sumentibus, vel remittendo pœnam, vel gratiam sanctificantem conferendo, vel tribuendo gratias actuales: atqui non 1. cùm pœnam nè ipsis quidem sumentibus directè remittat: Et si his remitteret, non tamen aliis; quia Sacramentorum effectus tribuitur ut proprium illius à quo suscipiuntur bonum, quod proinde aliis impertiendi facultatem non habet. Non 2. alioqui posset dormientis, cujus in gratiam muti

communicarent, sanctitas mirum in modum excrescere; quod christianæ aures non ferunt. Non 3. tùm quia effectus ille proprius est Eucharistiæ in ratione sacrificii spectatæ; tum quia effectus non excedit promissionem: porrò promissio gratiæ Eucharisticæ non respicit nisi suscipientem, juxta illud: *Qui manducat me, vivet propter me.*

Dixi, *ex opere operato*: quia communio prodesse aliis potest, viventibus quidem per modum meriti de congruo, aut impetrationis; defunctis verò per modum suffragii. Communio enim duo habet, 1°. quòd sit actus religionis; 2°. quòd excitet caritatis fervorem. Porrò actus religionis de se satisfactorius est ex opere operantis; non pro eo tantùm à quo elicitur, sed & pro aliis, quod etiam exigit Communio Sanctorum, quam in Symbolo profitemur. Actus verò caritate fervens facilè erumpit in orationes, quæ Deo in proximi gratiam oblatæ, eidem efficaciùs suffragantur.

Hinc meritò proscriptum à Congregatione Tridentini Concilio interprete sub Alexandro VIII. quoddam Theophili Reynaudi Opusculum, quo communio pro mortuis facta reprobatur tanquam *pia fraus.* Communio enim licèt defunctis non prosit ex opere operato, seu præcisè quatenùs est Sacramentum; prodest tamen ex opere operantis, tum ratione suî ut actus pietatis, tum ratione precum, quæ eandem præcedunt, stipant, ac subsequuntur, & ejus occasione fervent magis, magisque Deo acceptæ sunt.

CONCLUSIO VIII. Eucharistia effectum suum non parit, seu cùm ore tantùm excepta est, seu cùm transit per guttur, sed in instanti completæ manducationis, id est cùm ex gutture trajecta est ad stomachum.

Prob. 1. pars. Gratia Eucharistica non producitur nisi per Eucharistiæ usum; & is quidem in manducatione positus est, secundùm id Christi: *Qui manducat meam carnem... habet vitam æternam*: atqui cibus haud propriè manducatus dicitur, cùm excipitur ore; tum quia expui potest; tum quia ubique

receptum est ut nihil cibi sumere dicatur infirmus; qui nullam alimenti partem deglutire potest.

Prob. 2. pars: Promissio gratiæ iis tantùm facta est qui cibum hunc manducaverint: atqui cibus necdum verè comestus est, cùm gutturis superficiem tangit, & necdum pertransiit fauces.

Prob. 3. pars: cùm species jam ad stomachum trajectæ sunt, completum est id omne quod circa Eucharistiæ usum præscripsit Christus: *Accipite, manducate, bibite*; cetera enim, ut conversio in substantiam viventis, sub præceptum non cadunt, utpotè quæ non subjaceant hominis arbitrio: atqui tunc haberi debet Eucharistiæ effectus, cùm completum est id omne quod circa usum ejus præscriptum est à Domino.

Hinc colliges haud receptum iri Eucharistiæ effectum, 1°. ab eo qui receptas ore species expueret, non valens eas deglutire: quia is etsi comedere intendit, reipsà tamen non comedit corpus Christi; 2°. nec ab eo qui tandiu Hostiam retinet in ore, ut antè corrumpantur species, quàm deglutiantur: neque enim is Hostiam manducasse censetur.

At gratiam recipiet, qui, ut par est affectus, species trajectas evomit; is enim verè manducat, cùm manducationem supponat vomitus.

PARS SECUNDA.

DE SACRIFICIO MISSÆ.

CAPUT PRIMUM.

Quid & quotuplex Sacrificium.

ALia est apud Catholicos, alia apud postremæ ætatis Novatores notio sacrificii. Neque hi eâ de re inter se consentiunt: 1°. enim sacrificium à Phi-

lippo Melanchtone definitur : *Cæremonia, vel opus quod nos Deo reddimus, ut eum honore afficiamus.* Sed prorſus malè, 1°. quia Scriptura multarum virtutum opera ſacrificiis opponit. ſic Oſeæ 6. *Miſericordiam volo, & non Sacrificium;* & I. Reg. 15. *Melior eſt obedientia, quàm victimæ :* atqui ſi omnia virtutum opera totidem forent ſacrificia propriè dicta, jam non ſtaret oppoſitio iſthæc; neque enim ſacrificium ſacrificio ritè opponi poteſt; 2°. quia ex Aug. L. 8. de Civ. cap. ult. *Unum eſt ſacrificium Chriſtianorum* : atqui non unum ſed innumera forent, ſi quæcumque ad colendum Deum fiunt, vera forent ſacrificia. Deus enim innumeris modis colitur; præſertim autem fide, ſpe & caritate; 3°. quia ad ſacrificium verum, prout ſemper in uſu fuit, requiritur verum altare; unde altare & ſacrificium ab eadem radice, tùm hebraïcè, tùm græcè deducuntur; nec ullum uſpiam erectum eſt altare, niſi in ordine ad ſacrificia : atqui conſtat non ad omnia quæ eliciuntur in honorem Dei requiri verum altare; ergo & conſtat, non id omne quod in honorem Dei præſtatur, verum eſſe ſacrificium. Unde Calvinus ipſe citatam Melanchtonis definitionem, tacito Autoris nomine, perſtringit Lib. 4. Inſtit. c. 18. §. 13.

2°. Definitur ſacrificium à Calvino ibid. *Quidquid omnino Deo offertur* : at nihilo feliciori ſucceſſu : 1°. quia ipſum ſacrificii nomen tam hebraïcè quàm græcè mactationem ſonat; ergo ad ſacrificium non ſufficit ratio ſola oblationis, ſed requiritur inſuper rei oblatæ deſtructio; 2°. quia Exodi 25. & 35. Deo offerri dicuntur lapides pretioſii, byſſus, coccus, &c. quin & Levitæ in munus Domino offeruntur ab Aaron Num. 8. Atqui nullum ex his verè & propriè dici poteſt Domino ſacrificatum eſſe; 3°. quia ad ſacrificium verum requiruntur, ex omnium Gentium uſu ſacerdotium & altare : atqui neutrum ad veram oblationem requiritur. Verè enim obtulit æris minuta duo vidua hæc, de quâ Luc. 21. &

ea tamen neque Sacerdos erat, neque habebat altare; ergo ad sacrificium strictè & propriè sumptum non sufficit oblatio.

Fateor tamen sacrificii nomen sumi 1°. *latissimè*, pro actione omni, quæ in Dei gloriam cedit, ut eleemosynæ largitio, divinæ laudis celebratio: unde Psalm. 49. *Sacrificium laudis honorificabit me.* Et eo sensu sumitur apud Aug. L. 10. de Civ. cap. 6. 2°. *pressius* pro oblationibus quæ fiunt in usum templi & ministrorum; & sic primitiæ ac decimæ nonnunquam sacrificia vocantur. At fatendum est simul illud etiam propriè & magis communiter sumi strictiori sensu. Unde sit

CONCLUSIO. Sacrificium definiri potest: Oblatio rei sensibilis ac mystico ritu consecratæ, cum ejusdem destructione, vel immutatione, soli Deo per legitimum Ministrum facta, ad recognoscendum ejus in res omnes creatas dominium.

Prob. Ea est legitima sacrificii definitio, quæ totam ejus naturam per genus & differentiam exprimit: atqui talis est definitio allata: & licèt paulò prolixior videatur, nihil tamen habet quod redundet, ut patebit ex terminorum expositione.

Dicitur itaque 1°. *oblatio*, quæ vox locum habet generis, quatenus per eam sacrificium convenit cum aliis oblationibus, primitiarum v. g. bonorum operum. Habet tamen sacrificium prout oblatio est, unde distinguatur à Sacramento. Eucharistia nempe ut Sacramentum, offertur homini ad ipsius sanctificationem: eadem verò prout est sacrificium offertur Deo in honorem ejus.

Dicitur 2°. *rei sensibilis*, sive hæc animata sit, vel inanimata. Sacrificium enim, prout fieri consuevit, est actio, quâ homines in ejusdem Religionis cultum coadunati, publicum honorem Deo per manus publici Ministri exhibent: atqui actio hujusmodi sensibilis esse debet. Neque enim aliter homines inter se, quàm per signa sensibilia communicare possunt. Unde Aug. L. 10 de Civ. c. 5. sacrificium

definit, *Invisibilis sacrificii Sacramentum*, id est signum sacrum & externum.

Dicitur 3°. *ac mystico ritu consecratæ* : quia res quæ Deo offertur, debet ex profana fieri sacra & Deo dicata : atque id significat verbum *sacrificare*, quod idem est ac *sacrum facere*. Ista autem consecratio semper in veteri Lege certo fiebat ritu qui mysterium aliquod contineret, putà impositione manuum super victimam, aut ejus in altum elevatione. Hanc definitionis partem omittunt Theologi plures : fortè quia quidquid in honorem Dei destruitur aut immutatur, eo ipso sacrum quid fieri censetur, & proinde consecrari.

Dicitur 4°: *cum ejusdem destructione vel immutatione* : quidquid enim sacrificatur, quadantenus destrui debet, ut constat ex omnibus Judæorum & Gentilium sacrificiis, ubi aut occidebantur animalia, aut fruges saltèm ex parte torrebantur, aut fundebantur liquores, aut res odoriferæ cremabantur. Etverò sacrificium est latriæ cultus, quo protestamur, Deum à nobis haberi ut supremum vitæ & necis Dominum, qui sicut creare omnia potuit, sic & omnia destruere potest: id autem optimè fit, cùm res Deo oblata destruitur aut immutatur, ità ut ponatur in deteriori statu, & ad naturales suos usus inepto.

Dicitur 5°. *soli Deo facta* : soli nimirum Deo debetur supremus latriæ cultus, quem sacrificium importat. Unde Exodi 22. *Qui immolat diis, occidetur præterquam Domino soli* : & Aug. L. 10. de Civ. c. 4. *Quis sacrificandum esse sensuit, nisi ei quem Deum aut scivit, aut putavit, aut finxit.*

Dicitur 6°. *per legitimum Ministrum. Nec enim quisquam sumit sibi* offerendi sacrificii *honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron.* Unde vindicem expertus est Deum Ozias, qui cùm Rex esset, sed non Sacerdos, sacrificium offerre voluit, II Paralip. 26. 18. Etverò sacrificium utpotè actio publica, & præstantissima in religione, Ministros specialiter deputatos exigit. Et id omnibus ab ipsa natura inditum

Hebr. 5. 4

est : Ethnici enim semper elegerunt Sacerdotes, qui sacra sua facerent. Sub lege naturæ concessum est jus illud Patribus-familias, eorumque primogenitis. In Mosaïca lege assertum est Aaronis stirpi Sacerdotium : in lege Evangelicâ iis quos Deus per primarios pastores sibi in Ministros elegerit.

Dicitur 7°. *ad recognoscendum supremum Dei in res omnes dominium* : is enim primarius est finis sacrificii, ut & infimam suam subjectionem protestetur homo, & Deum recognoscat, ut omnipotentem creaturæ suæ arbitrum, cujus in honorem & nostra cuncta, & nos ipsos destruere parati sumus, si ipse exigat: quia verò id non exigit, sed prohibet; pro esse nostro esse alterius rei offerimus & destruimus, ut nos nè vitæ quidem nostræ, si liceret, parcituros esse significemus.

Obj. 1°. Oblatio similæ, panum propositionis & frixi in sartagine totidem erant sacrificia, atqui in his nulla erat destructio. R. neg. min. posito enim quòd oblatio panum propositionis, &c. non oblatio mera fuerit, sed veri nominis sacrificium, quod negant multi, in eâ dubio procul intercessit aliqua rei destructio, ità ut aliquid eorumdem panum, sicut similæ & aliorum id genus combureretur. Neque obest silentium Scripturæ, tum quia haud necesse fuit ut res notæ omnes scriberentur; tum quia constat non id omne quod ab Autoribus sacris exprimi potuit, semper expressum fuisse : sic Apostolus Hebr. 9. scribit Moïsem, cùm vetus Testamentum sanciret, accepisse sanguinem vitulorum & hircorum, *cum aquâ & lanâ coccineâ & hyssopo ;* ac *ipsum quoque Librum*, & *omnem populum aspersisse ;* & tamen de hac Libri aspersione, de aqua item, lanâ coccineâ & hyssopo nihil scripsit Moyses. Quanquam nonnihil panum propositionis combustum fuisse indicat textus Hebraïcus, ubi quod vulgatus Interpres de iisdem panibus ait Levit. 24. v. 9. *Sanctum Sanctorum est de sacrificiis Domini*, sic habetur, *Sanctitas sanctitatum hoc ei, de ignitionibus*

Domini: ignitio enim combuſtionem propriè ſignificat.

Inſt. Chriſtus ſemetipſum verè ſacrificavit in cruce : atqui Chriſtus nullam circa ſe actionem exercuit, quæ ſuî deſtructiva foret : nihil enim aliud fecit quàm Martyres, qui tamen non dicuntur ſuî ſacrificium obtuliſſe. R. neg. min. qui enim per ſe ipſum animam ſuam ſejunxit à corpore, adeo ut verum fuerit eum ſibi, non autem tortores vitam eripuiſſe, ille actionem ſuî deſtructivam exercuit : atqui Chriſtus per ſe ipſum... prout ipſe prædixerat Joan. 10. his verbis *Nemo tollit* animam meam *à me*, *ſed ego pono eam à me ipſo.* Id autem factum credimus, quando Salvator cum *voce magna inclinato capite tradidit ſpiritum.* Etverò grandis ille clamor eò uſque erat hominis non fracti dolore, ſed proprio nutu morientis, ut *videns Centurio, quia ſic clamans expiraſſet*, dixerit : *Verè hic homo filius Dei erat.*

Marc. 1

Ergo, inquies, verum Deo ſacrificium obtulêre illi Martyres, qui poſitivè morti ſuæ cooperati ſunt, ut Apollonia, & Pelagia, quæ ſe in ignem aut aquam dedêre præcipites. R. neg. ant. Non enim offert Deo ſacrificium, niſi qui ſacrificandi intentionem habet : hanc porrò non habuêre Martyres, niſi fortè inculpabiliter neſcierint à Deo fuiſſe conſtitutum, nè novum aliud in Evangelica lege ſacrificium uſurpetur præter Euchariſticum. Unde qui Deo placere ratus, in flammas prorumperet, ſacrificaret equidem, non ſecùs ac qui agnum vel ovem mactaret, ut olim Judæi ; at ſacrificaret impiè, ſaltèm materialiter, quia Chriſtus certum pro lege novâ ſacrificium inſtituendo, excluſit cetera.

Obj. 2°. Quod ordinatur, ad hominis ſanctificationem, non ordinatur præcipuè ad cultum Dei : atqui ſacrificium.... unde ex eo innumera Dei in hominem profluunt beneficia. R. diſt. maj. quod ordinatur primariò ad hominis ſanctificationem, C. quod ordinatur conſequenter, N. Ea eſt hominis

sacrificantis intentio primaria, ut Deum honoret; at hinc sibi gratiam ejus conciliat: sicut qui amico dona in ejusdem commodum largitur, eundem sibi magè magisque devincit.

Quæres 1°. an ad sacrificium requirantur verba.

R. sacrificium posse fieri sine verbis, & à fortiori cum verbis populo ignotis. Ratio est quia Deus, cui soli fit sacrificium, cogitationes intelligit, seu absque verbis, seu his vel illis verbis exprimantur.

Quæres 2°. an sacrificium semper sumatur pro actu sacrificandi. R. negat. sumitur enim sæpissimè pro re sensibili quæ sacrificatur, & sic definitur: *Res sensibilis oblata Deo, & aliquâ saltèm sui parte destructa, ad protestandum eum esse rerum omnium autorem & arbitrum.*

Multiplex est sacrificii divisio: 1°. enim ratione statûs dividitur in sacrificium Legis naturæ, Legis antiquæ, & Legis Evangelicæ. Primi generis sacrificia quoad rem & formam ab hominibus ipsis determinata fuisse videntur; etsi eorum nonnulla ab ipso Deo præscribi potuêre. Secunda à Moyse quidem promulgata sunt, sed à Deo immediatè instituta. Unicum verò Legis novæ sacrificium non ab alio quàm ab Homine Deo sanciri potuit.

2°. Ratione materiæ dividitur in victimas, immolationes & libamina: triplex enim erat materia, quæ in sacrificiis veteribus offerri deberet; 1°. animalia, non omnis speciei, sed per legem præscriptæ, putà oves, capræ, hædi, boves, vituli, columbæ, passeres & turtures; 2°. fructus terræ, ut panis, simila, sal, thus, manipulus spicarum virentium, & triticum; 3°. liquores, ut sanguis, vinum, aqua, oleum, nec quid his amplius. Cùm ergo fiebat sacrificium ex animalibus, vocabatur hostia, seu victima; cùm ex terræ frugibus, immolatio; cùm ex liquoribus, libamen. Animalia mactatione & aliquando combustione offerebantur; liquores effusione, fructus immutatione multiplici: panis enim dissecabatur in frusta, simila clibano,

sartagine vel craticulâ coquebatur ; sal urebatur, thus adolebatur, spicarum manipulus terrebatur, triticum conterebatur.

3°. Dividitur ratione formæ, seu variæ actionis per quam res immutari solebat; dividitur, inquam, præcipuè in holocaustum, sacrificium pro peccato, & hostiam pacificam.

Holocaustum perfectissima erat sacrificii species, quia in eo oblata res comburebatur tota, ità ut nihil inde cederet in usus humanos: sic enim apertissimè significabatur nostra omnia ad Deum pertinere. Holocaustum tamen nonnunquam pro peccato populi & Sacerdotum offerebatur.

Sacrificium pro peccato, partim cremabatur, partim cedebat in usum Sacerdotum, qui eo vescebantur in atrio templi; unde *peccata populi*, id est oblatas pro populis hostias comedere dicebantur. Solebat offerri sacrificium illud pro exterioribus quibusdam peccatis, putà furti, perjurii, calumniæ, itèm & pro peccatis, quæ quis ex negligentia circa cæremonias legis commisisset.

Hostia pacifica offerebatur, vel ad gratiarum actionem pro beneficiis à Deo acceptis, vel ad nova impetranda. Dividebatur hostia hæc tres in partes, quarum alia in honorem Dei comburebatur, secunda cedebat in usum Sacerdotum, tertia in usum offerentis.

4°. Dividitur sacrificium ratione finis in latreuticum, Eucharisticum, impetratorium, & propitiatorium: quæ divisio parum differt à præcedenti. Latreuticum dicitur, quod tantummodò dirigitur ad cultum Dei, testando principatum ejus & nostram servitutem ; & id potissimùm fit in holocausto. Eucharisticum offertur in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis. Impetratorium pro beneficiis accipiendis : & utrumque in Lege veteri dicebatur hostia pacifica. Propitiatorium denique offertur pro peccatis, & avertendis eorumdem pœnis. Hæc sacrificia suo unumquodque modo cedebant in hono-

rem Dei, holocaustum quidem absolutè, cetera verò etiam in ordine ad homines: unde holocaustum ceteris præstantius erat.

Duo hîc inquiruntur, 1°. an Deus per sacrificia coli possit; 2°. an absolutè debeat.

R. ad 1. Cultus Dei per exteriora sacrificia licitus est & honestus. Quod enim fecêre viri sanctiores, Deo primùm approbante, tum & deinceps imperante, de se licitum est & honestum: atqui viri sanctiores sacrificia obtulerunt, 1°. Deo approbante, ut patet ex facto Abel, ad cujus sacrificium *respexit Deus*, Genes. 4. 2°. Deo imperante, ut ex toto ferè Levitici Libro compertum est, ubi omnis generis sacrificia præcipiuntur.

Confirm. Cultus qui religiosum habet finem, & accommodatus est, ad profitendam tùm Dei majestatem, tùm hominis, quantùm ad corpus & animam, subjectionem, nihil habet nisi honesti: atqui tale est sacrificium, prout ex dictis sequitur. Reprobata quidem quandoque fuerunt sacrificia, unde id Dei apud Isaïam, c. 1. *Sanguinem hircorum & taurorum nolo*: sed quia à sanctis animæ dispositionibus sejuncta erant; unde Isaïas ibid. subjungit: *Manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.*

R. ad 2. Sacrificium multiplici quidem titulo commendatur, haud tamen strictè præceptum est jure naturali.

Prob. 1. pars; 1°. quia ex dictis, sacrificium est actus religionis; 2°. quia universæ gentes generali quodam impetu in id proruperunt, ut Deum externo sacrificiorum ritu colerent; 3°. quia difficile admodùm erat ut homines ejusdem soli incolæ, in aliquod veræ, aut falsæ religionis nomen non convenirent: atqui ex Aug. L. 19. contra Faust. c. 11. *In nullum nomen religionis, seu verum, seu falsum coagulari homines possunt, nisi aliquorum signaculorum aut Sacramentorum visibilium consortio colligentur.* Etsi porrò non desunt penitùs alia à sacrificiis signacula, quorum exteriori consortio colligari ho-

T. 8. p. 3. C. 9.

mines possint; constat tamen sacrificia ad hunc finem esse maximè idonea.

Prob. 2. pars : Quod jure naturali strictè præceptum est, non potest omitti sine peccato, & quidem gravi; si gravis sit materia, ut est dubio procul materia sacrificii : atqui nihil est in naturæ legibus, unde colligi possit sacrificium tantæ esse necessitatis. Præterquam enim potior cultus Dei qui *spiritus est*, *in spiritu* consistit, non desunt media à sacrificiis diversa, quibus exterior eidem Deo cultus honestè & sufficienter exhiberi valeat, qualia sunt laus & oratio vocalis, genuflexiones, & alia id genus; ergo licèt natura homines ad sacrificium moveat, haud tamen illud strictè præcipit.

CAPUT SECUNDUM.

An aliquod sit in nova Lege Sacrificium.

Deletis à Christo veteribus sacrificiis nihil præter Missam habet nova Lex, quod sacrificii nomine insigniri possit : unde præsens quæstio, in eo est an Missa sit verè & propriè sacrificium.

Id porrò quod hodie Missam dicimus, dictum est olim 1°. Liturgia, id est, opus seu officium publicum, quod nempe pro omnibus vivis, & in Christo mortuis offertur; 2°. Synaxis, latinè Adunatio, quia Fideles per Eucharistiam cum Christo & inter se uniuntur; 3°. Collecta, quia in unum coëunt Christiani, ut divinis participent; 4°. Oblatio, quia summæ majestati offertur in propitiationem peccatorum, &c.

Missæ nomen deducunt Hebraïstæ quidam eruditi ab Hebraïcâ voce *Missach*, quæ Deuter. 6. 10. oblationem voluntariam significat : Alii passim à verbo *mittere*, ità ut *Missa* idem sit ac Missio (prout apud Cyprian. *remissa* idem sonat quod remissio) seu quia oblatio sacra ex donis à populo missis fieret; seu quia

Sacerdos preces suas ad Deum mittit per Angelos, sicut populus per Sacerdotem; seu meliùs, quia peractâ re sacrâ dimittitur populus clamante Diacono: *Ite, Missa est:* quo sensu Aug. Serm. 49. *Fit Missa Catechumenis, manebunt Fideles.*

Missa duplex olim distinguebatur: Alia Catechumenorum & pœnitentium, quia huic illis interesse liceret; & ea ab Introïtu durabat usque ad Offertorium, quo imminente Diaconus altiori voce clamabat: *Exite, Catechumeni, pœnitentes, indigni.* Alia Fidelium quæ ab introïtu durabat usque ad finem; quo tempore dimittebantur Fideles his verbis: *Ite, Missa est*, seu dimissio est. Atque hinc jam colliges quanti apud Veteres foret Missa, cujus potissimæ parti nè pœnitentibus quidem interesse concederetur. An autem ea Missæ dignitas ad sacrificii rationem usque assurgat, disputatur.

Negarunt Zuingliani, & Calvinistæ, quorum princeps sic blasphemat, L. 4. Instit. c. 18. *Pestilentissimo errore* diabolus *totum penè Orbem excæcavit*, ut crederet *Missam, sacrificium & oblationom esse ad impetrandam peccatorum remissionem.* Negavit & Lutherus, qui Libro de Missa privata, quem an. 1534. publici juris fecit, scribere ausus est, sibi à dæmone in prolixo eâ de re colloquio suggestum ac persuasum fuisse, Missæ sacrificium abrogandum esse: de quo videris Librum cui titulus: *La Conférence du diable avec Luther*, ou *Luther disciple du diable.*

Ex hinc abrogata est Missa in variis mundi partibus, apud Helveticos agente Zuinglio, apud Genevenses satagente Calvino, cui impendio curæ fuit, nè vel ipsum oblationis nomen servaretur, &c.

Apud Anglos Henricus VIII. etsi ab Ecclesia Catholica decessisset, nihil tamen immutatum voluit in Liturgia præter R. Pontificis, S. Thomæ Cantuariensis, aliorumque Sanctorum aliquot memoriam, quam, usurpato Ecclesiastico Primatu, è Missalibus expunxit. At regnante Eduardo VI. ingens emersit rei Liturgicæ permutatio; quin & circa

an. 1549. à Regni proceribus ad generalia Regni Comitia convocatis definitum est, Eucharistiam sic Sacramentum esse, ut sacrificium non sit.

His non obstantibus verum Anglicanæ Ecclesiæ sacrificium asserere conatus est non ità pridem Petrus Franciscus le Courayer, Canonicus Regularis S. Genovefæ, & ob præclara sua in Anglicam gentem merita Doctor Oxoniensis; quo successu paucis infrà expendemus: sed antè stabilienda venit Catholici dogmatis veritas. Hanc autem pluribus argumentis confirmare solent Catholici, quorum præcipua ad aliquale memoriæ levamentum singulis Conclusionibus prosequemur. Sit

CONCLUSIO I. Solidè evincitur Eucharistiam esse veri nominis sacrificium, ex eo quòd Christus sit Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech.

Prob. 1°. ex his Psalm. 109. verbis: *Tu es Sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*, quæ Apostolus Hebr. 7. 8. & 9. docet ità convenire Christo, ut idem dici non possit Sacerdos secundùm ordinem Aaron. Unde sic: Ut ex prædicti Sacerdotii conditione inferri meritò possit, Eucharistiam sacrificium esse propriè dictum, tria sufficiunt, 1°. ut Christus quatenùs *Sacerdos* sacrificium offerre debuerit; 2°. ut quatenùs *Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech*, illud idem sacrificium nonnisi in Eucharistia offerre potuerit; 3°. ut quatenùs *Sacerdos in æternum*, ejusdem offerendi potentiam ad Apostolos suos, eorumque successores transmiserit: atqui tria hæc constant. Et 1°. Christus prout Sacerdos sacrificium offerre debuit; quandoquidem ex Hebr. 8. *Omnis Pontifex ad offerendum.... hostias constituitur*: neque id in dubium vocant Adversarii, sed in oblato semel Crucis sacrificio peractum esse contendunt; 2°. Christus sacrificium, quod prout Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech offerre debebat, nonnisi in Eucharistia offerre potuit. Nimirum verò Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech eo ritu sacrificium offerre debuit, quo obtulit ipse Mel-

chisedech; sicut Sacerdos secundùm ordinem Aaron debuit sacrificia offerre ritu Aaronico; atqui Melchisedech sacrificium obtulit in pane & vino, secundùm id Genes. 14. 18. *Melchisedech Rex Salem proferens panem & vinum; erat enim Sacerdos Altissimi;* ergo & Christus in pane & vino sacrificium offerre debuit. Subsumo: atqui id nisi fecerit in Eucharistia, nullibi fecit; neque enim in Cruce panem & vinum obtulit, sed corpus & sanguinem suum; ergo. 3°. denique Christus ut Sacerdos in æternum, ejusdem sacrificii potentiam ad Apostolos suos, eorumque in ministerio successores transferre debuit. Nimirum verò qui est Sacerdos in æternum, sacrificium in æternum offerre debet: atqui Christus nonnisi per Apostolos suos, eorumque successores sacrificium in pane & vino offerre potest; ergo necessum est ut ejus offerendi potentiam in Sacerdotes suos transmiserit: prout transmisit de facto, cùm ait, *Hoc facite in meam commemorationem.*

Prob. 2°. ex SS. PP. qui ex eodem principio eamdem ac nos consecutionem deduxerunt. Cyprian. Epist. 63. *Quis magis Sacerdos, quàm D. N. J. C. qui sacrificium Deo Patri obtulit, hoc idem quod Melchisedech obtulerat, id est panem & vinum, suum scilicet corpus & sanguinem*: atqui nullum aliud in pane & vino sacrificium offerre potuit Christus, quàm Eucharistiæ: ergo Eucharistia illud ipsum est quod à Cypriano sacrificii Dominici nomine insignitur.

S. Clemens Alex. L. 4. Stromat. *Melchisedech*, inquit, *Rex Salem, Sacerdos Dei* altissimi, *panem & vinum sanctificatum dedit nutrimentum, in typum Eucharistiæ.* Unde sic: Res per typum adumbrata typo respondere debet; atqui panis à Melchisedech oblatus veri sacrificii rationem habuit: utpotè qui à Sacerdote Dei altissimi sanctificatus fuerit, ac proinde è profano sacer factus.

S. Hieron. Epist. ad Marcellam: *Recurre*, inquit, *ad Genesim, & Melchisedech Regem Salem*,

hujus Principem invenies Civitatis Bethleem, *qui jam tunc in typo Christi panem & vinum obtulit*, *& mysterium Christianum in Salvatoris corpore & sanguine dedicavit.* Idem docent ceteri Patres.

Obj. duo. Supponit probatio nostra, 1°. Melchisedech verum panis & vini sacrificium obtulisse, cùm obviam venit Abrahæ revertenti à cæde Regum; 2°. Christum Melchisedecho assimilatum fuisse quantùm ad hanc oblationem, adeò ut non secùs ac Melchisedech sacrificium in pane & vino offerre debuerit: atqui utrumque falsum est. Primum quidem, quia Melchisedech solùm potulit panem ad reficiendos Abrahæ milites ex prælio fatigatos; prout docent Philo L. 1. Allegoriarum, Josephus L. 1. Antiq. c. 11. Unde in Hebraïco textu non legitur: *Erat enim Sacerdos*, quasi ea esset causa cur panem protulerit; sed legitur: *Erat autem Sacerdos*, *& benedixit* Abrahæ. Secundum verò, quia Apostolus Hebr. 7. varia capita secundùm quæ Melchisedech *assimilatus* est *Filio Dei*, fusè expendens, hæc recenset, 1°. quod Melchisedech non solùm Sacerdos foret, sed insuper Rex justitiæ & pacis; 2°. quòd major fuerit Abrahamo, cùm ipsi benedixerit & ab eo decimas acceperit; 3°. quod fuerit *sinè patre*, *sinè matre*, *sinè genealogiâ*; quia nullibi legitur genealogia ejus: sed qui leviora hæc recenset, haud prætermisisset sacrificium panis & vini, si tale aliquod obtulisset Melchisedech, & in eo præsertim ritu adumbrasset Christi Sacerdotium; ergo Christus non ex eo dictus est Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech, quia in pane & vino sacrificium oblaturus esset.

Genes. 14.

R. ad 1. neg. min. pro utraque parte. Ad 1. 1. neg. min. Etsi enim probabile est, Melchisedechum panes quos secum asportaverat, divisisse sociis Abrahæ, quia moris erat, ut in sacrificiis ad gratiarum actionem institutis veteres nonnihil oblationes degustarent; indubiè tamen credimus, eosdem panes antè in sacrificium Domino oblatos fuisse;

1°. quia non ignorabat Melchisedech Abrahæ milites, qui spoliis graves revertebantur, non indiguisse panibus aliunde quæsitis; ergo quos detulerat secum, non detulerat ut Abrahæ exercitum reficeret, sed ut Deo, propter insignem viri pii triumphum, solemni sacrificio gratias rependeret; 2°. quia cùm Scriptura sacrificium Melchisedech, uti ab Aaronico diversum, pluribus in locis describat, conveniens fuit ut alicubi traderet, quale fuerit Melchisedechi sacrificium: atqui si oblatio panum à Melchisedecho facta Gen. 14. non sit veri nominis sacrificium, nullibi loquitur Scriptura de ejusdem Melchisedechi sacrificio; ergo per prolationem panis & vini ab eo factam, necessum est ut intelligatur actio sacrifica; 3°. quia velint, nolint Calvinistæ, ratio sola cur Melchisedech panem & vinum obtulerit, ea est quòd esset *Sacerdos Dei altissimi*: hæc autem ratio nullatenùs ad rem pertineret, nisi panem & vinum ad sacrificium protulisset, & Deo priùs oblata tribuisset Abrahæ.

Nec obest quòd Hebraïcus textus particulam *vau* conjunctivam habet, non causalem *chi*, quia constat particulam *vau*, seu *&*, sæpiùs vim habere causalis *chi*, seu *enim*, vel *quia*. Sic Gen. 20. ait Deus ad Abimelech Regem Geraræ: *En morieris propter mulierem quam tulisti, & ipsa*, (id est, *quia ipsa*) *habet virum*. Psal. 142. *non advertas faciem à me, & similis*, (id est, *quia similis*) *ero descendentibus in lacum*, &c.

Ad 1. 2. neg. min. & dico 1°. Apostolum non omnia recensuisse in quibus Melchisedech & Christus inter se convenirent, sed quædam eaque sublimia reticuisse: sic enim loquitur c. 5. *De quo* Melchisedech *nobis grandis sermo* habendus esset, *& in interpretabilis ad dicendum*; id est: At sermo ille captum vestrum superat, *quoniam imbecilles facti estis ad audiendum*. Neque verò decebat ut in Epistola quæ ad infideles Judæos facilè ventura erat, Eucharistiæ mysterium tam palàm apo-

niretur, quàm in Epiſtola ad Corinthios fideles: quamquam & illud, obſcurè licèt, indigitat Apoſtolus Hebr. 13. his verbis: *Habemus Altare, de quo edere non habent poteſtatem, qui tabernaculo deſerviunt*: ſi enim Chriſtiani Altare habent, habent & victimam; prout infra ponderabimus.

Dico 2°. Paulum oblationis à Melchiſedech factæ, & Euchariſtiæ per illam præfiguratæ non meminiſſe, quòd id ad finem ejus non conduceret. Quatuor enim ſibi probanda ſumit Apoſtolus, nempe 1°. ſacerdotium Chriſti haud fuiſſe ſecundùm ordinem Leviticum, quia prædixerat David, Chriſtum futurum eſſe Sacerdotem ſecundùm ordinem Melchiſedech: & aliundè Chriſtus non erat è Tribu Levi; 2°. Sacerdotium Chriſti vel hinc Levitico præſtantius futurum, quòd eſſet ſecundùm ordinem Melchiſedech; quia Melchiſedech in Scripturis exhibebatur major quàm Abraham, & proinde quàm ipſe Levi ab Abrahamo oriundus; cùm & Melchiſedech benedixerit Abrahæ, & Abraham decimas eidem pependerit; 3°. Chriſti ſacerdotium, utpotè quòd *in æternum* perſeverare deberet, præferendum eſſe Levitico, cui, juxta Jeremiæ prædictionem, novum Teſtamentum à Deo ſubſtituendum erat; 4°. denique inefficacia fuiſſe Legis ſacrificia, unde neceſſum erat ut per ſingulos annos iterarentur: Chriſti verò ſacrificium adeò efficax fuiſſe, ut unicâ ſuî oblatione ſanctificationem hominum in æternum conſummaverit: jam verò ut quatuor hæc capita probaret Apoſtolus, ſuperfluum erat ut vel oblatum à Melchiſedech in pane & vino ſacrificium, vel ſacrificium Euchariſtiæ commemoraret; & de re *ad dicendum ininterpretabili* coram *imbecillibus* diſſereret; ergo.

Jerem. 31.

Inſt. Sacerdotium Chriſti quatenùs eſt ſecundùm ordinem Melchiſedech, debet diſtinctum eſſe à ſacerdotio Levitico: atqui ſi ſacerdotium Melchiſedech fuerit in pane & in vino, jam nec ſacerdotium Chriſti, nec ſacerdotium ipſius Melchiſedech diſtinctum fuit à ſacerdotio Levitico. Siqui-

dem Levitici Sacerdotes in jugi sacrificio, quod diebus singulis mane & vespere offerebant, panem adhibebant & vinum, ex Numer. c. 28. 5.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. ant. Adhibebant panem & vinum, ut adjuncta quædam, ac veluti quædam principalis oblationis condimenta, C. ut præcipuam sacrificii materiam, N. Præcipua enim jugis sacrificii materia erat agnus anniculus; cui adjungebatur, non panis propriè dictus, sed decima pars similæ consperssæ oleo, ut videre est Exodi 29. 40. Verùm in sacrificio Melchisedech & oblatus est panis simpliciter dictus, & panis ille fuit tota & integra sacrificii oblatio.

CONCLUSIO II. Sacrificii Eucharistici dogma ex Prophetarum oraculis invictè demonstratur.

Prob. ex Malachiæ 1. v. 10. & 11. ubi sic: *Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestrâ. Ab ortu enim solis usque ad occasum magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.* Unde sic: Tria in allato textu docet Malachias, 1°. Deum antiquæ Legis sacrificia rejecturum esse: *Munus non suscipiam de manu vestrâ*, 2°. institutum iri in nova Lege sacrificium aliud longè præstantius: *Sacrificatur & offertur*, præsens pro futuro, more Prophetarum; 3°. posterius illud sacrificium in universo terrarum Orbe celebratum iri: *In omni loco sacrificatur*, &c. atqui duo hæc postrema quæ primum supponunt, uni conveniunt Eucharistiæ. Vel enim oblatio munda, & in omni loco offerenda, de qua loquitur Malachias, consistit in ipso Crucis sacrificio, vel in bonis virtutum operibus, quæ aliquando sacrificia spiritualia nuncupantur, prout volunt Calvinistæ: atqui neutrum dici potest. Non 1. oblatio enim de qua Malachias, in omni loco, & inter Gentes offertur; atqui sacrificium Crucis nec in omni oblatum est loco, nec inter Gentes, sed solùm Jerosolimis: ergo. Non 2. nam 1°. oblatio de qua vaticinatur Mala-

chias, debet esse munda : atqui in systemate Calvini, nullum est omnino opus, quantumcumque sanctum appareat, quod verè mundum sit ; cùm juxta Novatorem, omnia Fidelium opera totidem sint peccata ex genere suo mortalia ; 2°. oblatio Malachiæ succedere debet oblationibus Judaïcis prout rejectis ad minimum *propter* ipsarum *inutilitatem*, Heb. 7. atqui spiritualia Judæorum sacrificia nihilo plus inutilia fuerant, quàm spiritualia quæ iis successêre Gentium opera ; cùm utraque & ab eodem prodirent principio, & eâdem Christi fide niterentur ; 3°. loquitur Malachias de ea oblationis specie, quæ simpliciter dicitur *Minhha* : atqui hebraïca hæc locutio propriè certum externi sacrificii genus designat, neutiquam verò sacrificia spiritualia, quæ non simpliciter dicuntur sacrificia ; sed cum addito, ut *sacrificium laudis*, *sacrificium justitiæ*, *hostia vociferationis* ; 4°. sacrificium spirituale ab omnibus offerri potest & debet : atqui nova oblatio de quâ Malachias, ab omnibus offerri non potest. Hæc enim oblatio succedit oblationibus, quæ nonnisi per Sacerdotes fieri poterant, & quos solos alloquitur Propheta, ut ex iis ejus verbis liquet : *Ad vos, ô Sacerdotes, qui despicitis nomen meum* ; ergo.

Prob. 2°. ex Patribus, qui unanimi consensu vaticinium Malachiæ de Eucharistico sacrificio interpretati sunt. Justinus Dialog. cum Triphone Judæo sic loquitur : *De nostris Gentium, quæ in omni loco offeruntur sacrificiis, hoc est pane Eucharistiæ, & poculo similiter Eucharistiæ... prædixit* Malachias, *nos quidem glorificare nomen ejus, vos autem profanare.*

Chrysost. in Psal. 95. *Prædixit Deus per Prophetam....* Non est mea voluntas in vobis, &c. *Vide quàm luculenter, quàmque dilucidè mysticam interpretatus est mensam, quæ est incruenta Hostia.*

Aug. L. 18. de Civ. c. 35. *Malachias prophetans Ecclesiam, Judæis apertissime dixit ex personâ Dei*, Ab ortu solis, &c. *Hoc sacrificium per sacerdotium Christi secundùm ordinem Melchisedech*,

cùm in omni loco à solis ortu usque ad occasum, Deò jam videant offerri, sacrificium *Judæorum jam cessare, negare non possunt.*

Obj. 1°. in hoc versu Psalmi 141. *Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum*, vox *sacrificium* metaphoricè & spiritualiter intelligenda est: atqui hæc tamen Hebraïcè exprimitur per nomen Minhha, ut apud Malachiam; ergo eadem vox apud Malach. sacrificium spirituale significat.

R. neg. maj. & dico in objecto textu, sacrificium strictè sumi pro illâ sacrificii specie, quæ quotidie ad vesperam offerebatur ex præscripto Legis. *Levit. 6.* Nempè verò Deum orat Psaltes, ut orationem suam gratiam habeat, prout gratum habere solet sacrificium vespertinum. *Dirigatur*, inquit, *oratio mea sicut incensum: elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum*: id est, sursum ascendat oratio mea, sicut fumus incensi; & oratio in qua supplices tendo manus, sit veluti quoddam sacrificium vespertinum: unde hìc sacrificii nomen tam litteraliter sumitur, quàm vox incensi.

Obj. 2°. Justinus in objecto loco, asserit Eucharistiam, de qua prophetavit Malachias, esse tantùm memoriam passionis Christi, & actionem gratiarum: atqui ubi est tantùm memoria passionis Christi, & gratiarum actio pro beneficiis à Deo receptis, ibi merum est sacrificium spirituale.

R. neg. maj. Siquidem Justinus in toto textu duo facit: 1°. declarat sacrificium quod prænuntiavit Malachias, esse oblationem Eucharistiæ ex pane & vino confectæ; 2°. aperit ejusdem sacrificii finem, quem in memoria passionis Christi & gratiarum actione reponit: ergo non in solâ passionis Christi memoriâ & gratiarum actione sacrificium Malachianum reponit, sed primùm & antecedenter in ipsa Eucharistiæ oblatione.

Obj. 3°. Chrysost. Homil. adversùs Judæos, postquàm Malachiæ textum explicuit de Eucharistia, subdit Eucharistiam esse spirituale sacrificium,

&

& in hoc à legalibus sacrificiis distingui ; ergo S. Doctor Malachiæ oraculum de sacrificio tantùm spirituali intelligit. R. neg. conseq. Eucharistia enim tametsi sacrificium exterius, spirituale sacrificium meritò nuncupatur ; 1°. quia victimam continet ; quæ licèt realiter sub panis & vini speciebus existat, iisdem tamen subest modo quodam spirituali ; 2°. quia victima hæc spiritualiter immolatur, nempe verborum gladio, de quo infrà ; 3°. quia eadem victima, quæ Christus est pascha nostrum, non nisi speciali S. Spiritûs efficaciâ præsens sistitur in altari ; 4°. quia nihil spirituale magis quàm Christus penès præcipuam suî partem.

CONCLUSIO III. Eucharistiam verum esse sacrificium evincunt plura novi Testamenti loca.

Prob. 1°. ex verbis institutionis, Luc. 22. *Accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis dicens : Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur ;* (Græcè I. Cor. 11. *quod pro vobis frangitur.*) *Similiter & calicem, postquam cœnavit, dicens : Hic est calix novi Testamenti in sanguine meo, qui* calix *pro vobis*, & ut addit Matthæus, *pro multis fundetur*, græcè *funditur*.

Unde sic : Ut Eucharistia sit sacrificium, sufficit ut in ea sit oblatio victimæ cum effusione sanguinis : atqui ex prædicto textu legitimè colligitur prædictam oblationem reperiri in Eucharistia. Vel enim in citato textu exprimitur oblatio, quæ Deo actu fieret cum effusione ; vel ea quæ postmodùm in Cruce facienda erat ; vel demùm sola actio porrigendi panem Apostolis ad manducandum, & vinum ad bibendum : atqui neutrum è postremis duobus dici potest.

Non I. 1°. quia agitur de oblatione & effusione, quæ actu fiebant, loquente Christo, prout indicant verba præsentis temporis, *datur*, *frangitur*, *funditur* : porrò dum hæc loquebatur Christus, necdum dabatur corpus ejus, aut fundebatur sanguis in Cruce ; 2°. agitur de effusione ope calicis faciendâ, prout liquet ex Greco Lucæ textu, qui sic habet : *Hic calix, novum Testamentum in sanguine meo, pro vobis*

effusus : atqui in Cruce nulla facta est sanguinis è calice effusio ; ergo effusio de qua loquitur Lucas ad Crucem referri non potest.

Non II. loquitur enim Christus de actione, quæ non solùm Apostolos respiciebat, sed & alios plures ; ut hinc patet quòd Christus non tantùm ad præsentes dicit, *Quod pro vobis funditur* ; sed & dicit : *Quod pro vobis* & *pro multis* effunditur. Atqui actio porrigendi panem ad manducandum, & vini ad bibendum, solos Apostolos respicere poterat ; quia soli ii fuerunt quibus porrigi potuerint panis & vinum ; ergo.

Obj. Ut nihil in gratiam sacrificii è verbis institutionis colligi queat, sufficit ut voces *datur* & *funditur*, idem sint ac voces *dabitur* & *fundetur* ; tunc enim manifestè pertinent ad sacrificium Crucis : atqui voces *datur*, &c. Prob. min. 1°. ex ipso Canone Missæ, in quo legimus, *effundetur* ; 2°. quia si in ipsa Missæ actione funderetur sanguis, Missa non esset incruentum sacrificium ; 3°. quia præsens vel etiam præteritum sæpè in Scripturis accipitur pro futuro, ut in his verbis : *Ego pono animam meam* : *Puer natus est nobis* ; ergo.

R. ad 1. neg. min. quam nulla ex allatis probationibus evincit. Non I. utraque enim lectio vera est, seu in præsenti *funditur*, id est, nunc in Cœna; seu in futuro, *fundetur*, id est paulò pòst in Cruce; imò & deinceps usque ad mundi finem in sacrificio à Sacerdotibus celebrando, consequenter ad hæc verba : *Hoc facite in meam commemorationem.* Utraque ergo lectio tenenda est ; præsertim autem prima, cùm Evangelistæ & Paulus scripserint in præsenti : *Datur*, *effunditur* ; neque à proprio & simplici litteræ sensu recedendum sit absque urgentissimâ ratione, quæ in præsenti nulla est.

Non II. Ut enim sacrificium cœnæ cruentum foret, deberet sanguis Christi realiter egredi ab ejus corpore, & in propria specie fundi : porrò nonnisi sub specie vini funditur, dum in calice offertur

Deo, ac deindè mittitur in ora sumentium.

Non III. etsi enim præsens & præteritum non infrequenter sumantur in Scripturis pro futuro, constat tamen præsens pro præsenti, præteritum pro præterito longè frequentiùs accipi; ergo, si quid conficere velit Kemnitius, necessum est ut demonstret in objectis textibus, *datur*, idem esse ac *dabitur*. Id autem donec præstet, respirare licebit.

Prob. 2°. ejusdem sacrificii veritas ex Apostolo I. Cor. 10. sic ille: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est? quoniam unus panis, & unum corpus multi sumus, omnes qui de uno pane participamus. Videte Israël secundùm carnem: nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris? Quid ergo? dico quòd idolis immolatum sit aliquid? aut quòd idolum sit aliquid? Sed quæ immolant Gentes, dæmoniis immolant, & non Deo. Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum: non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum*, &c.

Ex quibus sic: Qui comparat Eucharistiam cum sacrificiis Gentilium & Judæorum, in quantum hæc sacrificia sunt, ille non minùs Eucharistiam habet pro sacrificio, quàm Gentilium & Judæorum sacrificia: atqui Apostolus.... Qui enim contendit Christianos per communicationem corporis Domini, fieri participes victimæ in altari, seu mensâ Domini oblatæ, sicut Gentiles idolothyta manducando, fiunt participes altaris dæmoniorum; Judæi verò manducando hostias, participes sunt altaris Levitici; is utique Eucharistiam comparat cum Gentilium & Judæorum sacrificiis, in quantum hæc sunt sacrificia: atqui contendit Apostolus Christianos, &c. Unde eò reducitur tota ejus ratiocinatio: *Fugite ab idolorum culturâ*, proindeque à dapibus quæ iisdem immolatæ sunt, sicut enim Israëlita qui legales hostias comedit, ubicumque comedat, particeps fit altari Judaïci; sicut rursus, qui Eucharistiam

sumit, particeps est mensæ seu altaris Domini; sic & mensæ, seu altaris dæmoniorum participem se facit, qui ubicumque, sciens & volens, vescitur idolothytis. Meritò igitur docet Trid. sess. 22. c. 1. mundam, de quâ vaticinatus est Malaehias, oblationem, non obscurè innui ab Apostolo, *cùm dicit, non posse eos, qui participatione mensæ dæmoniorum polluti sunt, mensæ Domini participes fieri; per mensam utrobique altare intelligens.*

CONCLUSIO IV. Eucharistiam verum esse sacrificium probat constans Ecclesiæ doctrina & praxis.

Prob. 1°. ex Conciliis: Ephesinum I. in Declaratione 11a. Anathematismi II. hæc habet: *Sanctum ac vivificum, incruentumque in Ecclesiis sacrificium peragimus, corpus quod proponitur, similiter & pretiosum sanguinem... credentes* esse *proprium corpus effectum, & sanguinem etiam Verbi, quod omnia vivificat.* Ubi habes & sacrificii nomen, & rem nomine expressam, videlicet proprium Christi corpus, quod incruento modo proponitur, seu offertur.

Chalcedonense, in quo nemine Patrum reclamante Eucharistia ab Ischyrione, Diacono Alex. vocatur *terribile & incruentum sacrificium*, quod *offertur & celebratur*: Hic habes quidquid vocum adhibuit Trid. Synodus, quo grandem Eucharisticæ oblationis ideam ingereret: *Incruenta hostia, terribile & incruentum sacrificium*, Sacrificium quod *offertur* etiamnum, quod *celebratur*, &c.

Toletanum X. vulgò XII. an. 681. omnium Hispaniæ Ecclesiarum fidem sic exhibet Can. 5. *Toties illi vero & singulari sacrificio participandum* est, *quoties corporis & sanguinis D. N. J. C. immolatio facta* fuerit. *Nam ecce Appostolus dicit: Nonne qui edunt hostias, participes sunt altaris? Certum est quòd hi qui sacrificantes non edunt, rei sunt Dominici sanguinis.... Nam quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans participasse cognoscitur*: atqui ubi sunt Ministri sacrificantes, ubi est hostia & immolatio, ubi est altare in quo celebretur obla-

tio, ubi est participatio à Sacrificiis necessariò facienda; ibi necessariò est sacrificium, non laudis, non olim duntaxat peractum in Cruce; sed quod in actione exteriori & quotidianâ consistat; ergo. Idem decernit Conc. Lateran. IV. Can. 1.

Prob. 2°. ex Patribus: Cyrillus Hierosf. Catech. 5. *Postquam confectum est illud spirituale sacrificium, & ille cultus incruentus super ipsâ propitiationis hostiâ, obsecramus Deum pro communi Ecclesiarum pace*: atqui ubi est hostia incruento ritu immolata, ibi est sacrificium, prout etiam agnoscit Cyrillus; ergo.

Chrysost. Hom. 24. in I. Cor. *Christus pro cœde brutorum se ipsum jussit offerri*; ergo Christus sacrificium suî substituit sacrificio animalium: atqui ex eodem Chrysost. id quotidie præstant Sacerdotes, quod ipse Christus. Sic enim loquitur S. Doctor Hom. 2. in II. Timoth. *Sacra oblatio, sive illam Petrus, sive illam cujusque meriti Sacerdos offerat, eadem est quam dedit ipse Christus Discipulis, quamque Sacerdotes modo quotidiè conficiunt.*

Verùm hîc pluribus immorari superfluum fuerit, cùm in præsenti nostram esse traditionem confiteatur Lutherus in Libro contra Henricum VIII. Angliæ Regem: *Ultimò*, inquit, *dicta Patrum inducit Rex pro Missario sacrificio, & ridet meam stultitiam, quòd solus velim sapere præ omnibus. Hoc est quod dixi, Thomisticos asinos nihil habere quod producant, nisi multitudinem hominum & usum antiquum.* Addit paulò infrà, nihil se curare, si *mille Augustini, & mille Cypriani* contra se stent. Unde L. de Missa privata: *Hîc non moramur, si clamitent Papistæ: Ecclesia, Ecclesia, Patres, Patres: quia hominum dicta aut facta nihil in tam magnis causis curamus. Scimus enim ipsos Prophetas lapsos fuisse, adeòque Apostolos: verbo Christi judicamus Ecclesiam, Apostolos, adeòque ipsos Angelos.* Hæc, rogo, num furor sunt, an dementia? utrumque: furor decipiens.

Non ergo novum quid commenti sunt, sed totius

retrò Ecclesiæ fidem secuti fuêre Trid. PP. cùm hæc de sacrificio sanxêre sess. 22.

Can. 1. *Si quis dixerit in Missa non offerri Deo verum & proprium sacrificium; aut quod offerri non sit aliud, quàm Christum nobis ad manducandum dari; anathema sit.*

Can. 2. *Si quis dixerit illis verbis*, Hoc facite in meam commemorationem, *Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes; aut non ordinasse, ut ipsi aliique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum; anathema sit.*

Can. 3. *Si quis dixerit, Missæ sacrificium tantùm esse laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, sanctificationibus & aliis necessitatibus offerri debere; anathema sit.*

Prob. 3°. ex Liturgiis in hunc modum: Ut è variis mundi Christiani Liturgiis invictè deducatur, Eucharistiam verum esse sacrificium, sufficit ut in iis apertè reperiatur altare, oblatio, victima quæ Christus sit realiter præsens, & sacrificium, potissima gratiarum omnium origo: atqui omnia ista in Liturgiis Orbis universi plenissimè reperiuntur. Habentur enim hæc indubiè in his Sacramentarii Gregoriani verbis, quæ ut abominationem abjecit Lutherus: *Te igitur clementissime Pater... supplices rogamus & petimus, uti accepta habeas & benedicas hæc dona, hæc munera, hæc sancta sacrificia illibata; imprimis quæ tibi offerimus pro Ecclesia tua. Memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum*, &c. *qui tibi offerunt hoc sacrificium*, &c. *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ... quæsumus, Domine, ut placatus accipias*, &c. *Quam oblationem, tu Deus, in omnibus, quæsumus, benedictam, ratam, rationabilem facere digneris*, &c. *Offerimus præclaræ majestati tuæ de tuis donis ac datis, hostiam puram*, &c. atqui eadem hæc quoad sensum occurrunt, in omnibus mundi Christiani

Liturgiis, Copthicis, Armenis, Nestorianis, aliisque, quotquot sunt, Orientalibus; ut videre est apud R. P. le Brun, Tom. 2. & seq. Neque hæc vel alii ab aliis mutuati sunt, cùm sese anathematisent; vel à nobis deprompsêre, cùm ad minimum ritus suos tanto studio servent, quanto suos Latini; ergò omnia hæc à primario, eoque Apostolico fronte prodiisse necessum est.

Atque hinc exurgit argumentum præscriptionis ei simile quo realis præsentiæ dogma confirmavimus. Nimirum extra dubium est, Eucharistiæ sacrificium ab universa Ecclesia octavo seculo admissum fuisse; quandoquidem tunc eodem uteretur Canone, quo etiamnum utitur: atqui non potuit Ecclesia tota octavo seculo sacrificium confiteri, quin illud idem anteà semper admiserit. Ecqui enim fuêre novi erroris artifices? quo illi ævo prodierunt? quî factum, ut omnes Orbis Episcopi, Presbyteri omnes, abjecto Canone, qui nihil haberet de sacrificio, Canonem cruento Christi sacrificio letaliter injuriosum amplexi sint? quâ portentosâ animorum conversione accidit, ut sectæ capitali odio adversùm se furentes, in eundem omnes sensum, sensusque exprimendi rationem convenerint? id, si bene auguror, soli capient Calvinistæ.

Obj. Patres, cùm missam dicunt sacrificium, loquuntur, vel de eleemosynis quæ fiebant in missa, & quæ quoddam sunt sacrificii genus, vel de oratione, quæ cœnæ celebrationem comitabatur; preces enim qædam sunt sacrificia, &c.

R. neg. ant. nam loquuntur Patres 1°. de sacrificio, quod offerebatur super altari, ut patet ex Optato Milev. L. 6. contra Donatistas: *Quid est*, inquit, *tam sacrilegum, quàm altaria Dei, in quibus aliquando & vos obtulistis, frangere?* 2°. de sacrificio, quod offerre prohiberentur, tùm mulieres, secundùm id Tertull. L. de virgin. veland. c. 9. *Non permittitur mulieri in Ecclesia.... tingere, offerre*; tùm & ipsi Diaconi, ut liquet ex Canone

18. Nicæni Concilii; 3°. de sacrificio quod iidem Patres expressè dicunt corpus esse & sanguinem Christi; ergo non loquuntur, vel de eleemosyna, vel de aliis sacrificiis spiritualibus & impropriè dictis; hæc enim nec altari indigent, nec mulieribus aut Diaconis interdicuntur, &c.

CONCLUSIO V. Sacrificii Eucharistici veritatem probant, quæ in eo occurrunt sacrificii veri conditiones.

Prob. Ad sacrificium propriè dictum quinque requiruntur, 1°. Minister, qui constitui debet *in his quæ sunt ad Deum, ut offerat dona & sacrificia*, Hebr. 5. 2°. materia sensibilis: *necesse* siquidem est Ministrum *habere aliquid* exterius *quod offerat*, munera nempe & hostias, ibid. c. 8. 3°. forma: res enim sensibilis quæ offertur, mutationis quidpiam subire debet, ut constat ex omnibus sacrificiis propriè dictis; ad id autem opus est aliquâ Ministri actione quæ cùm applicetur materiæ, forma meritò nuncupatur; 4°. finis legitimus, agnitio nimirum supremæ Dei majestatis, & cultus ejusdem; aliàs actio ceteroqui sancta, quidquid sit, sacrificium non erit; 5°. altare cui superponatur victima; ut patet ex usu præcipuè nationis sanctæ, quæ nusquam aras nisi in ordine ad sacrificia erexit: atqui conditiones illæ ad amussim concurrunt in Eucharistia. Habet enim hæc 1°. Ministros, primarium quidem, Christum, & secundarios, videlicet Sacerdotes: *Una enim eademque est hostia, idem nunc offerens*, non per se solùm, sed *Sacerdotum ministerio, qui se ipsum tunc in Cruce obtulit, solâ offerendi ratione diversâ*. Habet 2°. sensibilem materiam, nimirum externas panis & vini species, sub quibus Christus continetur. Habet 3°. formam, vi cujus, quantùm de se est, corpus à sanguine separatur. Habet 4°. legitimum finem, nempe cultum Dei. Ecquis cultus supremo numine dignior, quàm quo Christus ipse, Deus & homo, Deo Patri offertur. Habet 5°. & altare in quo offeratur, ut constat ex perpetuo omnium mundi

Trident. Sess. 22. c. 2.

Ecclesiarum usu; ergo habet Missa quidquid necessum est, ut sacrificium censeatur.

CONCLUSIO VI. Eucharistiæ sacrificium plurimis miraculis comprobatur.

Suppono ad miraculum divinum requiri, 1°. ut sit opus quod omnes naturæ vires superet: *Miraculum voco*, ait Aug. L. de veritate credendi, c. 16. *quidquid arduum aut insolitum supra spem vel facultatem credentis excedit;* 2° ut opus illud de se ad finem bonum ordinetur; quidquid enim operatur Deus positivâ actione, finem habet necessariò sanctum: unde quæ ad impietatis vel erroris confirmationem eliciuntur prodigia, vel elici supponuntur; etsi Deo ut permittenti adscribi possunt, non sunt tamen sensu nostro verè divina; 3°. ut idem supernaturale opus ab indubiæ fidei Scriptoribus recenseatur, quales sunt qui rem vel suis, vel certis aliorum oculis conspexêre; qui nullo partium studio tenentur; qui mendacii nusquam postulati sunt; qui potestatibus sublimioribus, & ante omnia Superioribus Ecclesiasticis subjacent, &c. His positis,

Prob. Concl. ex pluribus portentis, quæ de ævo in ævum transmisêre viri omni exceptione majores. Tria apud Cyprianum occurrunt Tract. de Lapsis.

Primum quod *præsente ac teste* Cypriano *evenit*, spectat infantulam, cui paululùm panis in vino idolis oblato intincti in os infusum erat: de ea jam suprà pag. 539.

Secundum contigit fœminæ, quæ in apostasiam lapsa, Cypriano celebrante ad Eucharistiam furtim accessit. Ea enim statim omni respiratione interclusâ, palpitans, cum summâ membrorum suorum commotione, humi procubuit. *Impunitum diu non fuit, nec occultum dissimulatæ conscientiæ crimen*, ait S. Martyr: *quæ fefellerat hominem, Deum sensit ultorem.*

Tertium evenit fœminæ alii, quæ *cùm arcam suam, in quâ Domini sanctum* corpus reposuerat, *manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, nè accederet attingere.*

Cc v

Quartum recenset S. Optatus Milevit. Lib. 2. contra Donatistas : cùm enim istorum Episcopi sacrilegâ impietate jussissent *Eucharistiam canibus fundi, non sinè signo divini judicii... iidem canes accensi rabie, ipsos dominos suos, quasi sancti corporis reos dente vindice, tanquam ignotos & inimicos laniaverunt.*

Quintum hauriemus è Sozomeno L. 8. Histor. c. 5. sic ille: *Tempore Mysteriorum mulier*, quæ Macedonianæ sectæ addicta, Catholicam se simulabat : *id quod* è divinis mysteriis *acceperat, retinens, quasi Deum oratura, caput submisit. Ancilla verò, quæ ei adstabat, id quod domo attulerat, clanculùm ei tradidit : quod cùm mulier dentibus admovisset, instar lapidis obduruit. Tùm mulier verita nè quid sibi gravius eveniret, tanto erga se patrato miraculo, confestim ad Episcopum pergens, se ipsam accusavit ; simulque lapidem ostendit, qui morsûs vestigia retinebat, materiâ quâdam prorsus ignotâ, & colore inusitato præditum.... Quòd si cui fortè hæc minus credibilia videntur, testis est lapis ipse, qui in thesauro Ecclesiæ CP. etiamnum servatur.*

Sextum refert Gregorius Mag. L. 3. Dial. c. 3. hæc ille : *Pergenti quodam die in Græciarum partibus* Agapito (*hujus sanctæ R. Ecclesiæ* Pontifici) *curandus oblatus est mutus & claudus, qui neque ulla verba edere, neque ex terrâ unquam surgere valebat. Cùmque* qui eum obtulerant *propinqui fixam salutis illius spem habere se dicerent, protinùs venerandus vir orationi incubuit, & Missarum solemnia exorsus, sacrificium in conspectu Dei omnipotentis immolavit. Quo peracto, ab Altari exiens claudi manum tenuit, atque assistente & aspiciente populo, eum mox à terrâ in propriis gressibus erexit : cùmque ei Dominicum corpus in os mitteret, illa diu muta ad loquendum lingua soluta est. Miserati omnes flere præ gaudio cœperunt, eorumque mentes illicò metus & reverentia invasit.*

Septimum tantæ est dignitatis, ut totum ipsis

Evagrii verbis referri mereatur: sic ille L. 4. Histor. Eccles. c. 36. *Vetus est consuetudo Constantinopoli, ut quoties ex sacris partibus immaculati corporis Christi Dei nostri magnus numerus superfuerit*, pueri impuberes evocentur, qui eas manducent. *Id igitur eo tempore cùm accidisset, unà cum aliis pueris convocatus est filius Vitrarii cujusdam, qui sectâ erat Judæus. Hic puer parentibus causam moræ ex ipso sciscitantibus, id quod factum fuerat exposuit, & quid ipse unà cum reliquis pueris degustasset. Pater irâ atque indignatione succensus illicò filium correptum in fornacem ardentem conjicit, in quâ vitrum formare consueverat. Mater verò puerum quæritans, cùm reperire non posset, per totam urbem circuibat, plorans atque ejulans. Tertio demum die ad ostium officinæ mariti sui stans, filium nominatim inclamare cœpit, flens ac se ipsam lacerans. Tùm puer agnitâ matris voce, ei respondit ex fornace: statimque mater perfractis foribus introgressa, puerum inter carbones stantem videt: quem ignis nullatenùs ambusserat. Qui postea interrogatus, quonam modo illæsus permansisset, mulierem quandam purpureâ indutam veste crebrò ad ipsum ventitasse dixit, & aquam ipsi porrexisse, & carbones, qui juxta ipsum erant, restinxisse, cibum quoque esurienti præbuisse. Quæ cùm nuntiata essent Justiniano, Imperator puerum simul ac matrem regenerationis lavacro initiatos Deo dicavit. Patrem verò Christianæ Religionis Sacramenta percipere penitùs recusantem, tanquam proprii filii interfectorem, in Sycensi suburbio cruci suffigi præcepit.* Hæc Evagrius, qui teste Photio in Bibliothecâ Cod. 29. *in dogmatum veritate ceteris* Historicis *accuratior est*.

Nicep.

Ex iis sic: Non aliam tot prodigiorum eventu doctrinam confirmare potuit Deus, quàm quæ à SS. Doctoribus Christianæ plebi tradebatur: atqui Catholicam, quam tuemur de sacrificio doctrinam tradebant & tenebant. Nimirum verò habebant Altare & Sacerdotes legitimè consecratos; habebant

oblationem, eamque corporis & sanguinis Domini; habebant & habere gloriabantur sacrificium, &c.

Obj. 1°. Non probatur Traditione, vel miraculis, quidquid Scripturis apertè reprobatur: atqui Missæ sacrificium.... Sic enim loquitur Apostolus Hebr. 10. *Unâ oblatione consummavit* Christus *in sempiternum sanctificatos.* Et suprà: *Omnis quidem Sacerdos* Leviticus *præsto est quotidie ministrans, & easdem sæpe offerens hostias, quæ nunquam possunt auferre peccata: Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedet in dexterâ Dei.* Unde sic: Ubi unum duntaxat admittitur Christi in Cruce sacrificium, ibi aliud quodcumque reprobatur: atqui in objecto textu unum duntaxat, &c. Ibi enim unum est sacrificium, ubi unicâ oblatione sanguinis in Cruce effusi adeò consummantur sanctificati, ut jam aliâ nullâ oblatione indigeant: atqui, &c.

R. ad 1. & 2. neg. min. ad 3. dist. min. Sanctificati unâ sanguinis Christi oblatione consummantur, quantùm ad plenam pro peccatis satisfactionem, C. quantùm ad satisfactionis hujus applicationem, subd. unâ consummantur oblatione, quoad substantiam, C. quoad offerendi modum, N. Ut ex Paulo nihil adversùm nos extundi possit, duo sufficiunt: 1°. ut quidquid ille de infinitâ cruenti Crucis sacrificii virtute prædicavit, id nos necessariò confiteamur; 2°. ut nihil horum negaverit quæ sacrificio Eucharistico tribuimus: atqui utrumque constat. Primum quidem: id enim unum de sacrificii Crucis efficaciâ docet Apostolus, nempe cruentam Christi oblationem tanti fuisse valoris, ut in eâ plenum fuerit nostræ sanctificationis pretium: unde necesse non sit ut Christus novam inveniat redemptionem, quasi prior illa mundo redimendo impar fuerit, perindè ac antiquæ Legis sacrificia, quæ sæpius iteranda erant: atqui hæc nos plenis faucibus confitemur Catholici; ergo. Secundum non minùs evidens est: 1°. quia constat Apostolorum illius solùm sacrificii ite-

rationem excludere, per quod oportuisset Christum *frequenter pati ab origine mundi*: atqui pateretur equidem Christus frequenter, si pluries immolaretur in Cruce; non autem si mysticè immoletur in Eucharistiâ; 2°. quia ubique docet Apostolus necessum esse ut pretium redemptionis nostræ, quantumvis à Christo sufficienter solutum, nobis applicetur; ergo sicut pretium illud per Sacramenta, per orationes, per ipsam Christi in cœlis intercessionem, quotidie citra ullam sacrificii semel in Cruce oblati injuriam applicatur, sic & per Eucharistiæ sacrificium applicari potest. Quapropter duplex certo sensu sacrificium habent Christiani, aliud redemptionis in Cruce, quod plenam nobis promeruit peccatorum remissionem, aliud religionis in Eucharistiâ per quod eadem remissio nobis applicatur: primum se habet ut sol, qui à nullo alio, sed à quo alia quæcumque lucem suam mutuantur; secundum se habet ut solis radius, quo mediante lux solis diffunditur. Jam vero radius nedum noceat soli, summam è contra plenitudinem ejus supponit; ergo pari jure nedum sacrificium religionis quidquam detrahat sacrificio redemptionis, summam ejus fœcunditatem commendat.

Hebr. 26.

Quin & istud religionis sacrificium reipsâ idem & quoad substantiam cum sacrificio redemptionis, *solâ offerendi ratione diversâ.* Unde Chrys. in c. 10. Ep. ad Hebr. Hom. 17. *Quid* ergo, inquit, *an non quotidie offerimus? Offerimus planè:* respondet, *sed in memoriam revocando Christi mortem, & ipsa una est, non multæ.*

Inst. 1°. ex Apost. ibid. v 18. *Ubi* peccatorum *remissio* facta est, *jam non est oblatio* rursus facienda *pro peccato*: atqui in Cruce facta est plena peccatorum omnium remissio. Ibi nempe delevit Christus *chyrographum decreti, quod erat contrarium nobis*, Coloss. c. 2. 14. R. ut suprà dist. min. In Cruce facta est plena peccatorum remissio quoad solutionem pretii redemptionis nostræ, C. quoad applicationem pretii hujus, N. Quemad-

modum igitur Christus, licèt semper pro nobis interpellet, Hebr. 7. 25. haud tamen sacrificio à se olim in Cruce oblato detrahit, quasi illud novâ indigeat interpellatione tanquam supplemento: sic neque eidem Crucis sacrificio detrahit, cùm ejus merita nobis applicat, seu per sacrificium Missæ, seu per alia quæ in eundem finem instituere voluit media.

Inst. 2°. Si ut applicetur virtus sacrificii Crucis, novo opus sit sacrificio, novis opus erit Sacerdotibus qui idem sacrificium offerant: atqui falsum consequens. Sic enim loquitur Apost. Hebr. 7. *Alii quidem* in veteri Lege *plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quòd morte prohiberentur permanere; hîc autem,* Christus, *eo quòd maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium.* Unde sic: Qui sempiternum exercet Sacerdotium, non indiget novis qui sibi succedant Sacerdotibus, sicut indigebant Levitici Sacerdotes: atqui ex Apostolo Christus, &c.

R. ad 1. dist. maj. novis opus erit Sacerdotibus tanquam ministris Christi, ejusdem vicariis, C. tanquam offerentibus primariis, qui Christo in dignitate sacerdotali succedant, N. Itaque opus est Sacerdotibus ut in omni loco offeratur oblatio munda, quam prænuntiarunt Prophetæ: Verùm absit ut iidem Sacerdotes sempiterno Christi sacerdotio adversentur, aut eam inducant Ministrorum pluralitatem, quam Apostolus soli antiquæ Legi competiisse declarat. Ad id enim necesse foret, ut novi Testamenti Sacerdotes Christo succederent, prout Aaroni successêre Eleazarus, Phinees, aliique deinde, qui non minùs fuêre summi Sacerdotes, quàm ipse Aaron. Porrò successionem hanc, ut Christo injuriosam rejiciunt Catholici. Cur enim verè & propriè succedebat Aaroni Eleasarus? quia tota unius dignitas, jura tota ad alium devolvebantur, ità ut posset is, sicut & ille, non easdem in individuo, sed similes hostias offerre nomine proprio: atqui Christiani Sacerdotes, nec

totam Christi dignitatem habent; nec proprio nomine, sed Christi offerunt; nec aliam offerunt victimam, quàm quæ primùm oblata est à Christo; ergo stat Evangelicos Sacerdotes esse quidem Christi Ministros, ac pro eo legatione fungi non autem ei succedere; ergo stat rursus unum duntaxat esse, semperque futurum in Christianismo summum Sacerdotem, &c. Unde

Ad 2. vel concedo totum, quia reipsa non indiget Christus Sacerdotibus qui sibi succedant; etsi voluerit indigere Ministris, qui mysteria sua conficiant & dispensent; vel neg. maj. ut quæ falsò supponat, Christum in systemate Catholico suos habere in Sacerdotio successores.

I. Cor.

Obj. 2°. id unum facere possunt Ministri Christi quod ipse Christus in ultimâ Cœnâ fecisse legitur: atqui Christus in ultimâ Cœnâ accubuit quidem mensæ; & Sacramentum distribuit Discipulis; at non legitur quidpiam obtulisse Patri.

R. 1°. neg. maj. multa enim fecit Christus in ultimâ Cœnâ, quæ ab Evangelistis prætermissa sunt; tum quia hæc ex circumstantiis intelligebantur; tum quia suus esse debebat Traditioni honos. Sic nullibi scribunt Autores sacri, Christum in calice quem Apostolis obtulit, vinum aquâ temperatum posuisse; imò nequidem disertè scriptum est, vinum ab eo tunc temporis adhibitum fuisse: & tamen neutra actio in dubium revocatur.

R. 2°. neg. min. Neque enim ut quis sacrificet, necesse est ut in terminis dicat, *Offero*; alioqui nè in Cruce quidem Christus verum obtulisset sacrificium, sed sufficit ut actio illius veram importet oblationem: hanc porrò importabat actio Christi cujus sanguis actu è calice fundebatur, tum in gloriam Patris, tum in salutem eorum qui credituri erant: unde Salvator, & Patrem alloquitur & Discipulos; Patrem, cùm ad eum solùm suam gratiarum actionem direxit; Discipulos verò, cùm & eos ordinavit Sacerdotes, & sui sacrificii participes esse voluit.

Inst. 1°. Si Christus se Patri in sacrificium pridie mortis obtulerit, debuit jam tum redemptionis nostræ opus consummare: atqui falsum consequens. Alioqui enim vel Filius suâ nos morte non redemisset, quod Scripturis adversatur; vel Pater debitum humani generis sibi bis persolvi voluisset, quod justitiæ repugnat. R. ad 1. neg. maj. ut enim consummaretur opus redemptionis nostræ, necesse erat ut hæc vel illa Christi actio hunc in finem ordinaretur: porrò Christus incruentum suî in ultimâ Cœnâ sacrificium non ordinavit ad plenam redemptionis nostræ consummationem, sicut nec ad eam ordinavit vel emissi in circumcisione suâ sanguinis effusionem, vel preces suas, quæ tamen, utpotè Theandricæ actiones, mille mundorum redemptioni satis superque fuissent; ergo Christus suâ nos solâ morte completè redemit, nec proinde duplex ab eo pretium exegit Pater.

Inst. 2°. Si res ità sit, prima Eucharistici sacrificii oblatio nullum quoad homines effectum habuit: atqui absurdum consequens, &c. R. neg. maj. & dico sacrificium Eucharistiæ, cùm à Christo primâ vice oblatum est, eundem habuisse effectum quem quotidie parit, & ideo applicativum fuisse sacrificii Crucis proximè futuri.

Obj. 3°. Admitti non potest sacrificium quod derogat efficaciæ sacrificii Crucis: atqui Eucharistiæ sacrificium derogat..... Enimverò Crucis sacrificium vim habet infinitam: atqui non subsistit vis illa positâ Eucharistici sacrificii necessitate. Quod enim nonnisi dependenter ab alio vim suam habet, non habet per se vim infinitam: atqui admissâ semel Eucharistici sacrificii necessitate, sacrificium Crucis nonnisi, &c.

R. ad 1. 2. & 3. neg. min. nam verum equidem est vim sacrificii Crucis applicari per sacrificium Eucharistiæ, quemadmodum, juxta Adversarios, applicatur per Baptismum & sanctam Cœnam: at simul verum est, idem Crucis sacrificium vim da

se habere infinitam : Ecqui enim applicaretur virtus, quæ non subsisteret ? Quapropter Eucharistiæ sacrificium, nedum Crucis sacrificio deroget, summa est illius commendatio. Quod enim infinita Crucis merita applicat, eadem merita indubiè supponit & commendat.

Obj. 4°. Doctrina nostra supponit, 1°. necessum esse ex institutione Christi, ut in Lege novâ exterior latriæ cultus Deo impendatur; 2°. hunc Dei colendi morem à prioribus Ecclesiæ seculis apud Christianos viguisse : atqui utrumque falsum est. Primum quidem; tum quia Christus sensibilem cultum à suis amandavit Joan. 4. ubi sic : *Venit hora*, & *nunc est*, *quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate* ; tum quia independenter à Missæ sacrificio suum habet Christiana Religio sacrificium, Crucis videlicet. Secundum verò, quia ad sacrificium requiruntur altaria : atqui deerant hæc apud primævos Fideles, ut liquet ex istâ Cæcilii ethnici querelâ apud Minutium Felicem ; *Cur nullas aras habent* Christiani, *nulla templa*, &c.

R. ad 3. neg. min. quam nulla ex allatis probationibus demonstrat. Non prima ex Joan. 4. tum quia si eo loci excluderetur à Christiana Religione quidquid sensibile est, excluderentur etiam Sacramenta, quorum tamen aliqua à Protestantibus servata sunt; tum quia nusquam meliùs Patrem in spiritu & veritate adorant Christiani, quàm cùm ei Filium suum unigenitum mysticè immolatum offerunt; tum quia sacrificium Missæ reipsâ spirituale est secundùm præcipuam suî partem, Hostiam nempe quæ immolatur, & virtutem quæ ex illâ cumulatè dimanat; tum quia Christi verba, si penitùs inspiciantur, prænuntiant Eucharistiæ sacrificium, quod neque *in monte* Garisim, *neque Jerosolymis* duntaxat, sed *in omni loco* deinceps offerendum erat, uti prædixerat Malachias.

Non secunda quæ petitur è sacrificio Crucis ; quin & ex illâ nova nobis exurgit probatio in hunc

modum. Non minùs sacrificii proprii expers esse debet Religio Christiana, quàm sacrificii expers fuerit vera quæcumque Religio, seu ante, seu post Moysen : atqui dempto Eucharistiæ sacrificio nullum habet Christiana Religio sacrificium, saltèm quod sibi proprium sit. Nam 1°. sacrificium Crucis haud proprium est Religionis Christianæ, sed commune veris, quotquot ab initio mundi fuêre, Religionibus : cùm justi omnes sub Lege, seu naturæ, seu Mosaïcâ, per hujus sacrificii influxum sanctificati sint; 2°. sacrificium Religioni cuïpiam à Deo traditum, debet ipsam perpetuò comitari : atqui sacrificium Crucis, etsi quoad effectum permanet, reipsâ tamen desiit in se, statim ut oblatum est : imò nec unquam verè fuit tempore Christianæ Religionis, quia hæc non incœpit propriè nisi post Christi mortem; ergo.

Non tertia quæ petitur ex fictitio Altarium defectu. Constat enim ex Cypriano & aliis Christianos omni ævo Altaria habuisse. Ea tamen ut plurimùm Ethnicis ignota erant, quia diligentissimè cavebant Christiani, nè sacris nostris interessent Gentiles : seu quòd vereri esset nè pretiosa pedibus conculcarent porci; seu quòd immineret persecutio; atque hinc Fideles in cryptis plerumque aut speluncis, vel certè in privatis domibus sacra peragere cogebantur : quò etiam factum est ut ab Ethnicis vulgò æstimarentur Athei, eò quia nulli numini palàm sacrificarent.

Obj. 5°. Eucharistia est Sacramentum : atqui idea Sacramenti excludit rationem sacrificii. Sacramentum enim homines respicit, sacrificium verò cultum supremi Numinis. R. dist. min. Excludit rationem sacrificii sub eo respectu sub quo est Sacramentum, C. sub omni respectu, N. Eucharistia sub diversis respectibus est Sacramentum & sacrificium. Sacramentum quidem, quatenùs est signum sensibile gratiæ animam piè dispositam nutrientis. Sacrificium verò, quatenùs Deo exhibet victimam mysticè

molatam, primariò in recognitionem supremi s dominii, & secundariò ad impetrandam nobis lictorum condonationem.

Inst. Lex nova nonnisi unicum habet sacrificium: jui positâ responsione nostrâ multiplex erit in Lege vâ sacrificium. Siquidem præter sacrificium Cru-, tot erunt sacrificia, quot celebrabuntur Missæ: c porrò sacrificiorum multiplicitas nonnisi impiè mitti potest; ergò.

R. ad 1. neg. min. & paucis dico, sacrificium risti morientis pluries quidem repeti, vel pos continuari in Missa, sed non ideo multipli-i; quia sicut in Missa idem est qui in passione tamenti conditor, ità idem est & ejusdem victi-e sacrificus. Unde Missa novam peccati remissio-m non spondet, sed remissionis antiquæ applica-nem; vel si mavis, remissionem novam respectu ojecti, cui dimittitur, quod anteà dimissum non it; antiquam verò respectu principii quod per edia à se sancita summam & inexhaustam Crucis rtutem effundit.

Obj. 6°. Ad sacrificium rei viventis requiritur usdem mactatio, seu occisio: atqui nulla in Missæ crificio intervenit occisio victimæ. Est enim, juxta os, Christus ipse victima: porrò *Christus resurgens mortuis jam non moritur*. Pro solutione sit:

CAPUT TERTIUM.

In quo sita sit Sacrificii Missæ essentia.

PRæsens Caput duplici concludam Articulo: prior novum de sacrificio systema expendet; osterior varias Scholæ opiniones indagabit.

§. I. *Expenditur nuperi Scriptoris systema.*

Cùm anno circiter 1716 de ineundâ Gallicanam cclesiam inter & Anglicanam communionem con-

cordiâ Galli quidam & Angli Doctores cogitassent, prodiit Bruxellis anno 1723. volumen unum, quod hujus unionis intuitu exaratum credidêre non pauci, sub titulo : *Dissertation sur la validité des Ordinations des Anglois.* Elucubrationem hanc non unâ impetitam manu subsecutum est an. 1726. volumen aliud, cui titulus : *Défense de la dissertation sur la validité des Ordinations des Anglois*, &c.

Operis utriusque Autor Petrus-Franciscus le Courayer, Canonicus regularis : vir, qui si fortè verum tuitus est, eâ profectò styli amaritudine, quâ vix errorem tueantur hæretici. Neque suo Scriptori defuit merces ab Anglis : eum nempe Oxoniensis Academia *in solemni ac frequentissimo Doctorum & Magistrorum senatu, unanimi suffragio Doctorem in sacra Theologia* constituit, die 28. Aug. an. 1727.

Durius laboris sui præmium in Gallia tulit Autor, tum ab Episcopis magni nominis pluribus, qui utrumque ejus Scriptum Parisiis censurâ confixêre: tum & à Congregatione suâ, quæ hominem conceptis semel opinationibus invictè addictum, atque ideo ad Anglos profugum, excommunicatione percussit, die 30. Jan. an. 1728. En quasdam Dissertatoris (a) Propositiones :

Il est faux que les Anglois ne reconnoissent point de sacrifice dans le sens de nos meilleurs Théologiens, c'est-à-dire, un sacrifice représentatif & commémoratif.

Saint Ignace, Tertullien, S. Cyprien, & tant d'autres, ne reconnoissent point de sacrifice dans la célébration de nos mystères, dans un autre sens que celui du sacrifice représentatif & commémoratif. Ce qui a fait dire à S. Ambroise, que J. C. s'offre en vérité dans le Ciel pour nous à son Pere ; mais que sur nos Autels il s'y offre en image.

Je sais qu'à d'autres égards on appelle le sacrifice

(a) Dissertatoris nomine utor, non ut invidioso, sed ut commodiori.

l'Autel un sacrifice réel : mais ce sont de ces questions de nom, sur lesquelles se partagent les Théologiens, & qui ne peuvent point autoriser une division dans la foi.

Les Catholiques, autorisés par l'usage perpétuel de l'Eglise, soutiennent que l'immolation réelle n'étant point nécessaire au sacrifice, on doit reconnoître dans l'Eglise le sacrifice propre de J. C. & que ce nom lui convient en rigueur. Les Protestans au contraire, accoutumés de régler le langage des Eglises sur une logique plus scrupuleuse, prétendent, que n'y ayant de sacrifice, à parler exactement, qu'où se trouve une immolation réelle, on ne doit point qualifier ainsi l'Eucharistie, quoiqu'ils y reconnoissent, comme nous, la représentation & la mémoire de la mort de J. C. l'oblation de son sacrifice, & l'application de ses mérites. Ils reconnoissent donc au fond la même chose que nous.

Les Anglois pourroient reconnoître le même sacrifice que nous dans la célébration de l'Eucharistie, quand bien même ils rejetteroient la réalité de la préseuce.

Je soutiens que ce n'est point sur cette présence de J. C. dans l'Euchariſtie, *qu'est fondée l'idée du sacrifice. Cette précision est ici d'autant plus essentielle, qu'en la suivant, il faut reconnoître, qu'on peut admettre le sacrifice sans admettre la présence.... Ce qu'il y a de certain, c'est que tous les Anciens & nos meilleurs Controversistes n'ont jamais tiré l'idée de sacrifice dans l'Eucharistie, que de la mémoire & de la représentation de la mort de J. C.*

Hæc Gallicani Sacerdotis verba ubi primùm legerunt hæretici Academiæ Oxonienſis Profeſſores, vix fidebant oculis : unde admirabundi, *Cùm*, inquiunt, *nostram de gravissimis controversiis sententiam sic ferè exposuerit, ut ejus Scripta legentes*, E PROFESSORIBUS NOSTRIS QUEMPIAM IN MANIBUS HABERE VIDEAMUR, è re noſtra eſt, ut *eum omnibus & singulis Doctoralis in sacra Theologia Gradûs privilegiis & honoribus* cumulemus. At *non est speciosa laus in ore peccatoris*, quod, ut in præ-

independens sit.

Prob. 1°. ex Concilio Trid. sess
tus, UT *dilectæ sponsæ suæ Ecclesi*
LINQUERET SACRIFICIUM, *quo cru*
mel in cruce peragendum repræsenta
tem secundùm ordinem Melchisedec
constitutum declarans, CORPUS
SUUM SUB SPECIEBUS PANIS ET
ac sub earumdem rerum symbolis,
tunc novi testamenti Sacerdotes con
merent tradidit, & *eisdem*, *eorum*
successoribus, *ut offerrent præcipit per*
facite, &c.

Unde sic 1°. Qui UT visibile in E
ficium institueret, corpus & sangui
charistia verè & substantialiter c
modo deinceps à Sacerdotibus off
instituit sacrificium, quod sine reali
guinis sui oblatione, ac proinde sin
præsentiâ nec esse nec concipi potest
Trid. textu Christus UT in Ecclesi

hæc : *Quoniam in divino hoc sacrificio, quod in Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruentè immolatur, qui in arâ crucis semel se ipsum cruentè obtulit ; docet sancta Synodus, sacrificium istud verè propitiatorium esse.* Unde sic : ex Trid. sacrificium Missæ verè est propitiatorium : atqui ex eodem Concilio Missæ sacrificium ideo est propitiatorium ; QUONIAM in eo continetur idem ille Christus qui in ara Crucis semetipsum obtulit ; ergo essentiale est sacrificio Missæ ut Christum contineat ; ergo falsa est & hæretica doctrina, quæ asserit, ideam sacrificii Missæ prorsùs esse independentem ab idea præsentiæ realis ; atque istâ etiam sepositâ integrum remanere sacrificium. Dicat ergo etiamnum Autor, quod olim dixit, cùm visus ad meliorem reverti sententiam, in hæc ad Emin. Card. Noallium rescripsit verba, die 11. Martii an. 1727. *Je reconnois avec toute l'Antiquité que non-seulement il y a un véritable sacrifice dans l'Eucharistie, mais encore que J. C. réellement présent, y est offert sous les symboles de mort ; & que* S'IL N'Y ETOIT PAS REELLEMENT PRESENT, CE NE SEROIT PLUS LE SACRIFICE DE NOS AUTELS.

Prob. 3°. ex constanti Patrum doctrinâ, qui realem Christi præsentiam, velut primarium sacrificii Missæ fundamentum agnovêre. Ignatius Martyr in Epist. ad Smyrnenses, loquens de hæreticis, qui Christum specie tenùs passum esse delirabant : *Ab Eucharistia*, inquit, *& oblatione abstinent*, *eò quod non confitentur Eucharistiam carnem esse Servatoris nostri Jesu Christi* ; ergo jam ab Ignatii temporibus oblatio sacrificii adeò pendebat à reali Christi præsentiâ, ut qui eam non confitebantur, ab oblatione ejusdem sacrificii abstinerent ; ergò rursùs à contrario quisquis sacrificium offerebat, ideò offerebat, quia confiteretur in eo offerri carnem Servatoris nostri.

Tertul. L. de Orat. c. 14. eos redarguens, qui esurialibus diebus percipienda Eucharistia abstine-

bant : *Accepto*, inquit, *corpore Domini & reservato*, *utrumque salvum est*, *& participatio sacrificii*, *& executio officii*, seu jejunii. Unde sic : In eo consistit sacrificium, per cujus comestionem participatur eidem sacrificio ; ut patet factâ inductione per antiquæ Legis sacrificia : atqui, ex Tertul. per receptionem corporis Christi participatur sacrificio Christianorum ; ergo idem sacrificium in ipso Christi corpore consistit ; si in corpore Christi ; ergo non in simplici sacrificii Crucis commemoratione.

S. Cyprianus Epist. 63. ad Cœcilium : *Quis magis Sacerdos Dei summi*, *quàm Dominus N. J. C. qui Sacrificium Deo Patri obtulit.... suum corpus & sanguinem* : atqui hîc sacrificium Missæ ipsissima est corporis & sanguinis Dominici oblatio.

Prob. 4°. ex Liturgiæ verbis, quæ sensum Ecclesiæ palàm aperiunt : *Unde*, ait Sacerdos, *& memores*, *Domine*, *nos servi tui*, *sed & plebs tua sancta*, *ejusdem Filii tui D. N. J. C. tam beatæ passionis*, *necnon & ab inferis resurrectionis.... offerimus præclaræ majestati tuæ*, *de tuis donis ac datis*, *Hostiam puram*, *Hostiam sanctam*, *Hostiam immaculatam*, *panem sanctum vitæ æternæ*, *& calicem salutis perpetuæ* : atqui verba hæc, quæ quantùm ad substantiam in omnibus Christiani Mundi Liturgiis occurrunt, docent, *panem sanctum & calicem salutis*, illam esse *Hostiam puram & sanctam*, quam in sacrificium Deo offerimus in memoriam passionis ejus ; ergo si hæc divinæ passionis memoria à sacrificio excludi non potest, ut certè à nullo Catholico excluditur ; multominùs excludi debet Hostia pura & sancta, per quam fit passionis hujus commemoratio : quod enim est commemorationis fundamentum, necessariò prius est eâdem commemoratione.

Prob. 5°. Opinio, quæ statim ut caput extulit, Catholicorum omnium querelas, murmura & dolorem concitavit, ab Ecclesiæ sensu procul distare, debet : atqui talis est Adversarii opinio. Unde damnata primùm rumore communi, quantùm ad

præsens

præsens sacrificii caput, duplex Autoris Dissertatio; proscripta est paulò pòst, 1°. ab Emin. Card. Noaillio; 2°. ab Episcopis viginti, in Palatio Sangermanensi extraordinariè congregatis, Præside Emin. Card. de Bissy, viro Pontificiis virtutibus, potissimùm autem tenero in Ecclesiam amore, effusâ in egenos liberalitate, virgineâ morum integritate, conspicuo; quemque dum Autor dente mordet atroci, semetipsum lædit; 3°. ab Episcopis aliis pluribus, qui vel proprias contra Dissertatoris Opera censuras tulêre, ut illust. Cenomanensis Episcopus; vel Parisiensis Conventûs censuras approbavêre, ut Episcopi Noviodunensis, Bellovacensis, Ruthenensis, Sagiensis, Lucionensis, &c. 4°. demum à Benedicto XIII. die 25. Julii, an. 1728.

Obj. 1°. Chrysost. Homil. 17. in Ep. ad Hebr. ubi sic: *Offerimus quidem, sed ejus mortem revocamus in memoriam; & ipsa una est, non multæ*: atqui hæc ipsa est Dissertatoris opinio. R. neg. min. neque enim ob Dissertatorem arguimus, quia Eucharistiæ sacrificium in commemorationem mortis Christi offerri dixerit, cùm id & nos dicamus, quoties sacris operamur: sed quia ità sacrificii nostri summam in illa commemoratione reponat, ut eâ positâ, simulque exclusâ victimæ sanctæ præsentiâ, sacrificium nostrum omnino stare velit. Istud porrò novæ opinionis monstrum Antiquitati toti adversum credimus, & ipsi potissimùm Chrysostomo. Scilicet in eo qui objicitur loco probare vult S. Doctor non multiplex apud Christianos, sicut apud Judæos, qui hodie agnum unum, cras alium offerebant, esse sacrificium; sed unicum duntaxat, licèt *quotidie* offeramus: ergo, juxta S. Doctorem, sacrificium Missæ duo necessariò importat, 1°. hostiam eandem quam Christus obtulit; 2°. oblationem hujus hostiæ in memoriam sacrificii Crucis; ergo sicut hæc sacrificii cruenti recordatio à sacrificio Missæ separari non potest, sic nec ab eo separari potest oblatio Christi verè & realiter præsentis.

Obj. 2°. hæc Eusebii verba, L. 1. Demonst. Evang. c. 10. *Igitur & sacrificamus & incendimus, aliàs quidem memoriam magni illius sacrificii, secundùm ea quæ ab ipso tradita sunt Mysteria celebrantes;* ergo sacrificium quod offerimus, non est nisi sacrificium repræsentativum & commemorativum. R. neg. conseq. Aliud est enim dicere cum Eusebio, Missæ sacrificium esse repræsentativum, quod vel ipsi infantes à teneris unguibus didicerunt; aliud cum Autore dicere, sacrificium illud ex præcisâ suî ideâ esse merè repræsentativum. In hac enim hypothesi sacrificium, si non excludit, certè nec includit præsentiam realem, ac proinde non in ea fundatur: atqui juxta Eusebium, & Antiquos omnes, sacrificium nostrum tam essentialiter realem Christi præsentiam includit, ut in ea fundetur. Sic enim paulò ante objectum textum loquitur Eusebius: *Non ampliùs fas esse putamus in prima illa & infirma* Judæorum *elementa recidere, quæ utique signa & imagines, non ipsam veritatem complectuntur.... Cùm ergo hujus sacrificii memoriam signis quibusdam in mensa celebrandam, corporisque itèm illius salutarisque sanguinis, ut novi Testamenti institutum habet, acceperimus.... incruentas & rationales, eique suaves victimas offerre per Pontificem* Christum *edocti sumus.* Unde sic: Ille realem Christi præsentiam in sacrificio Missæ uti primarium quid & capitale supponit, qui sacrificium illud eò Mosaïcis præstantius esse docet, quia in ipso offeratur, non simplex quæpiam rei alterius memoria & imago, sed ipsa veritas, id est, incruenta & rationalis victima: atqui Eusebius eò Missæ sacrificium Mosaïcis, &c.

Obj. 3°. id S. Fulgentii L. de fide, c. 19. *In isto sacrificio gratiarum actio, atque commemoratio est carnis Christi, quam pro nobis obtulit;* ergo.

R. neg. conseq. Dolendum profectò quòd Autor, ubicumque commemorationis nomen deprehendit, systema suum deprehendere putet; quasi verò

commemorationis nomen & idea ideam quamcumque aliam abigant. Sanè Fulgentius L. 2. ad Monimum c. 11. *Ab ipso*, inquit, *Christi corpore, quod est Ecclesia, in Sacramento panis & calicis ipsum Christi corpus & sanguis offertur*, utique in memoriam corporis ejusdem, *quod obtulit Christus, ut redimeret nos*, prout ibidem declarat Fulgentius c. 6. ergo quæ in Altaris sacrificio reperitur commemoratio sacrificii Crucis, pro fundamento habet ipsam veri corporis & sanguinis Christi oblationem: ædificium porrò ideam fundamenti cui innititur, non abigit, sed supponit.

Obj. 4°. Culpari non potest Autor, qui doctiorum è Polemicis nostris Scriptoribus verba & sensum è vestigio secutus sit: atqui id unum fecit Dissertator. Sic enim ante alios loquitur Card. Perronius in suâ ad Regem Angliæ responsione: *Que le sacrifice des Chrétiens soit une commémoration du sacrifice que Christ a offert en la Croix à Dieu son Pere, en tant que commémoration signifie une action & oblation externe du sacrifice, imitative, représentative & commémorative de l'oblation que Christ fit de luimême en la Croix, cela passe sans difficulté.*

Non alia mens est Card. Richelæi: sic ille in Methodo suâ: *Le sacrifice de la Messe est une oblation réelle, soit qu'on regarde ce qui est offert, soit qu'on considere l'action par laquelle on offre... Une mort mystique & figurée suffit pour établir l'essence d'un véritable sacrifice.* Et alibi; *Ainsi que J. C. est vraiment mort en la Croix, ainsi il est mort en l'Eucharistie quant à l'apparence.*

Plures in eundem scopum adduci possint; verùm omnium instar sit Bossuetus Meld. Sic ille in aureâ suâ Fidei Expositione n. 4. *Tel est le sacrifice des Chrétiens, infiniment différent de celui qui se pratiquoit dans la Loi: sacrifice spirituel & digne de la nouvelle alliance, où la victime présente n'est apperçue que par la foi, où le glaive est la parole, qui sépare mystiquement le corps & le sang, où le sang par*

conséquent n'est répandu qu'en mystere, & où la mort n'intervient que par représentation... Sacrifice de commémoration, &c. ergo.

R. ad 1. neg. min. quæ ut omnes falsi metas excedere demonstretur; sufficit singulos qui objiciuntur textus in fonte ipso scrutari.

1°. Itaque Perronius in eo ipso qui à Dissertatore objicitur loco, Dissertatorem jugulat. Sic enim prosequitur: *Mais que l'Eucharistie ne soit qu'une commémoration.... une mémoire, ou qu'une gestion externe, commémorative & excitative à commémoration du sacrifice de la Croix..... c'est chose que nous maintenons n'être jamais tombée en la pensée de nos Peres. Car de ce que les Peres ont quelquefois appellé l'Eucharistie un sacrifice de commémoration*, CE N'A PAS ÉTÉ DE LA PART DE L'ESSENCE, *mais de la part de la fin, c'est-à-dire, ce n'a pas été pour donner à entendre*, QUE LA COMMÉMORATION DU SACRIFICE DE LA CROIX ÉTOIT L'ESSENCE DU SACRIFICE DE L'EUCHARISTIE, ET QUE LE SACRIFICE DE L'EUCHARISTIE NE CONSISTOIT EN AUTRE CHOSE QU'EN LA COMMÉMORATION DU SACRIFICE DE LA CROIX, *mais pour en exprimer la fin.... Et que telle soit l'intention des Peres, il appert par les propres lieux, où ils usent de ce mot de commémoration, auxquels ils veulent que la commémoration que nous faisons du sacrifice de la Croix en l'Eucharistie, se fasse*, NON PAR UNE SIMPLE RESSOUVENANCE DU CORPS DE CHRIST EN LA CROIX, *que l'Eucharistie excite en nous*; MAIS PAR UNE VRAIE ET RÉELLE OBLATION DU MÉMORIAL DE LA CROIX, C'EST-A-DIRE, DU CORPS ET DU SANG DE J. C. OFFERT AU SACREMENT DE L'EUCHARISTIE. Hîc silere præstat, quàm loqui, ne fortè quæramus, annon vel cæcus sit Dissertator, qui hæc, saltem in Pastorali Documento Card. Noaillii non legerit; vel perditæ fidei, qui lecta dissimulaverit.

2°. Card. Richelæus in eodem Lib. 4. Methodi,

c. 5. sic quæstionis statum proponit : *le différend, qui est entre nos Adversaires & nous, consiste à savoir, si comme il y a eu divers sacrifices en l'ancienne Loi, pour figurer... celui de la Croix, devant qu'il fût offert ; Dieu a voulu en la nouvelle Loi en instituer quelqu'un pour célébrer la mémoire de celui de la Croix déja consommé. Nos Adversaires le nient... Nous soutenons formellement le contraire, l'Eglise Catholique enseignant, qu'en la Cene J. C. donna son corps à ses Apôtres comme Sacrement, & l'offrit à Dieu son Pere comme sacrifice.* Ubi primaria ratio cur nova Lex habeat sacrificium sacrificii olim in Cruce peracti expressivum, ea est quòd Christus in ultima Cœna corpus suum Deo in sacrificium obtulerit : ergo sacrificium Missæ primariò & ante omnia ipsam corporis Christi oblationem importat.

3°. Noster quoque est Bossuetus ; neque id pœnali operâ nobis aliundè habendum est, sed, ut hactenùs, ex ipso qui temerè objicitur loco ; sic enim pergit Meldensis Antistes : *Sacrifice néanmoins très-véritable, en ce que J. C. y est véritablement contenu, & présenté à Dieu sous cette figure de mort.* Quod & his paucis antè expresserat Card. Perronius : *L'oblation quotidienne de l'Eglise contient la vérité & l'image du sacrifice de la Croix ; la vérité quant à l'essence de la victime ; l'image & la figure, quant à l'acte de l'immolation.* Unde haud quidem cruentè immolatur Christus in Eucharistia, sed tamen verè & realiter se se in statu hominis immolati Deo Patri exhibet. Quapropter non eo sensu sacrificium nostrum *spirituale* nuncupat Bossuetus, quod in eo nonnisi per mentem nostram Christum intervenire credat, prout credunt Calviniani ; sed quia Christum verè præsentem exhibendo, victimam sanctam & rationalem exhibet, quæ Judaïcis victimis infinitè præstat, uti jam ab initio declarat Bossuetus.

CONCLUSIO II. Anglicani, licèt sacrificii nomen non omnino refugiant, rem tamen nomine

significatam nec habent, nec habere possunt.

Prob. 1. pars, ex Josepho Mede, diatribâ de sacrificio Christiano cujus textum sic reddit Dissertator : *Ce que j'ai à prouver présentement, c'est que la Cene du Seigneur est véritablement un sacrifice, non point dans un sens métaphorique, mais propre... Il peut y avoir des sacrifices, qui soient sacrifices, & ne soient cependant que la représentation d'un autre : & tel est le sacrifice de la nouvelle alliance, qui n'est que commémoratif de la mort de J. C sur la Croix*, &c.

Prob. 2. pars : Ad verum sacrificium, quale tota semper admisit Ecclesia, non sufficit sola sacrificii Crucis commemoratio ; sed requiritur vera oblatio Christi ipsius verè & realiter præsentis, ac mysticâ suî immolatione cruentam suî ipsius in Cruce immolationem repræsentantis : atqui tale nihil habent Anglicani ; ergo.

Major constat, 1°. ex dictis in præcedenti Conclusione ; 2°. ex omnibus Ecclesiæ sanctæ Catechismis, quorum instar sit Meldensis ab illust. Bossueto editus, ubi post assertam realem Christi in Eucharistia præsentiam, sic interrogat pag. 264. *Quel est le premier usage que l'on fait du corps & du sang de J. C.*? Sic verò respondet ; *C'est de les offrir en sacrifice à la sainte Messe, au Pere Eternel... C'est-à-dire, de les présenter devant sa face sur l'Autel, comme la victime la plus agréable qu'on puisse lui offrir.* Et iterùm : *Pourquoi offre-t-on ce sacrifice ?* R. *En commémoration de celui de la Croix, & pour en appliquer la vertu.* Meritò itaque Franciscus Vivant, Universitatis Parisiensis Cancellarius, in suo contra Dissertatorem Opere *, sic loquitur : *On peut donc dire, & il faut dire, que J. C. est doublement & en deux sens différens notre Hostie de propitiation. Il l'est au même sens que sur*

* La vraie maniere de contribuer à la réunion de l'Eglise Anglicane à l'Eglise Catholique. *Paris.* 1728.

la Croix, non qu'il mérite de nouveau, mais parce qu'il porte toujours en lui tout le mérite de son sacrifice de la Croix; & ce sens est le premier & le principal. Il l'est aussi en un second sens, au sens de l'application de ce mérite; car c'est lui qui nous obtient & qui nous fait cette application.... L'un & l'autre de ces deux sens se trouvent & doivent être joints dans le nom de ce sacrifice, vraiment propitiatoire, donné à la sainte Messe; & qui ne l'appelle ainsi, qu'eu égard seulement (se bornant précisément, & en excluant le reste) à l'application que nous obtenons par elle des mérites de J. C. mort pour nous sur la Croix, n'exprime qu'une partie du dogme Catholique, trahit l'autre, & ne se conforme pas à la doctrine du Concile de Trente. Et infrà: *La grande & noble idée que le S. Concile de Trente donne du sacrifice vraiment propitiatoire de la Messe, en se fondant sur ce qu'il est le même que celui de la Croix, demande bien davantage que cette application. Il y faut joindre la propitiation même du sacrifice de la Croix, reconnoître que la Messe est un sacrifice vraiment propitiatoire de la même propitiation que celui de la Croix,* EN SORTE QUE CETTE PROPITIATION N'Y EST PAS SEULEMENT APPLIQUÉE, MAIS ENCORE RENFERMÉE, EXHIBÉE ET PRÉSENTÉE A DIEU PAR J. C. PRÉSENT, EN QUI ELLE EST TOUJOURS. Textum hunc, etsi paulò prolixiorem, referendum esse duxi, quia nervosâ quâdam verborum vi doctrinam Ecclesiæ declarat. Jam verò nihil tale in sacrificio suo profitentur Angli. Unde

Prob. min. non ex privatorum aliquot Doctorum textibus, sed ex publicis monumentis: 1°. itaque in Declaratione Fidei, quæ sub Eduardo VI. prodiit an. 1551. præsentia realis Christi in Eucharistia *impossibilis* declarabatur; quæ clausula, etsi deinceps ad evitandam plurimum offensionem, sublata fuit, idem semper circa realem Christi à Sacramento absentiam perseveravit error.

2°. In Liturgia, nè præceptum Eucharistiæ flexo genu recipiendæ quidquam pariat scrupuli: *Hic*, inquiunt, *declaramus, eâ genuflexione nullam adorationem deferri, aut deferri debere pani aut vino sacramentali, aut ulli præsentiæ corporali naturalis carnis & sanguinis Christi..... Quippe naturale corpus & sanguis Christi Salvatoris nostri sunt in Cœlo, non autem hîc; quandoquidem esse simul & semel in pluribus locis, veritati corporis naturalis Christi adversatur.*

3°. Præsentia realis supponit vel transubstantiationem Catholicam, vel consubstantiationem Lutheranam: atqui utraque rejicitur in Libro Legum, quem sub Eduardo edidit Cranmerus, & qui sub Regnis sequentibus approbatus est. Is enim sic habet tit. de Hæresib. c. 19. *Obrepsit in Eucharistia periculosissimus error eorum, qui docent panem converti, vel, ut ipsi loquuntur, transubstantiari in Christi corpus, & vinum in sanguinem*, &c. *In eodem luto hærent, qui panis & vini substantiam in Eucharistia ponunt; sed vi consecrationis per Ministrum appositæ, corpus & sanguinem Christi naturalem adjungi putant, & cum symbolorum naturis permisceri, & subter has subjici, adeò ut, sivè pii, sivè impii ad divinam mensam se admovent, verum & naturale Christi corpus, & expressum ejus sanguinem unà cum pane & aquâ sumant*, &c.

4°. Nemini fortè circa præsentem materiam plenior fides haberi debet, quàm Guillelmo Wake, Archiepiscopo Cantuariensi. Is autem non infimus futuræ Gallos inter & Anglos concordiæ moderator, in Lib. cui titulus: *Les principes de la Religion Chrétienne, expliqués en forme de demandes & réponses sur le Catéchisme de l'Eglise Anglicane*, sic de sacrificio & Eucharistiâ mentem suam aperit, Sect. 46. q. 12. *Que pensez-vous donc de ce que les Papistes appellent le sacrifice de la Messe?* R. *Nous ne nions pas qu'à prendre le terme de sacrifice dans une certaine extension, le Sacrement de la Cene ne*

puisse être appellé de ce nom, comme le pain & le vin peuvent être appellés le corps & le sang de Christ, parce qu'ils en sont les signes sacrés : mais il est absolument faux, que ce Sacrement soit réellement & proprement un sacrifice expiatoire, comme les Catholiques Romains le disent de leur prétendu sacrifice de la Messe. On ne sauroit l'affirmer sans impiété & sans blasphême. En quoad sacrificium, jam de Eucharistia sic habet Sect. 48. q. 2. *Le corps & le sang de Christ sont-ils distribués réellement à chacun des Communians ? R. Non, ils ne le sont point : car s'ils l'étoient, alors tout Communiant, préparé ou non préparé, y recevroit également le corps & le sang de Christ quant à sa substance. Ce que le Prêtre donne au Communiant est à l'égard de sa nature le même après la consécration, qu'il étoit auparavant, c'est-à-dire, du pain & du vin ; mais ce pain & ce vin sont changés uniquement par rapport à leur usage & à leur signification.*

Prob. 3. pars : Ad verum sacrificium prærequiritur verum sacerdotium : atqui hoc non habent Anglicani, prout dicam in Tract. de Ordine ; ergo.

§. II. *Expenduntur variæ Catholicorum opiniones.*

Duo hîc inquirimus ; 1°. quæ res propriè in Eucharistico sacrificio offeratur ; 2°. quâ precisè actione eandem res offerri dicenda sit ; seu, ut loquuntur alii, quæ sit victima, seu materia sacrificii, & quæ ejus forma.

Quæ sit sacrificii materia.

Tria tantùm occurrunt in præsenti de quibus lis moveri possit, videlicet 1°. panis & vinum ex quibus conficiuntur corpus & sanguis Christi ; 2°. ipsum illud Corpus ; 3°. species sacramentales, sumptæ vel solitariè, vel prout totum morale cum Christi corpore & sanguine constituunt. Porrò potest aliquid esse res oblata vel primò & per se ; vel tantùm ex consequenti ; quemadmodum pe-

test aliquid esse primò & per se, seu vi verborum; in hoc Sacramento; & esse duntaxat in illo per concomitantiam. Rursus potest aliquid esse conditio rei oblatæ, nec tamen esse pars ejusdem rei: pars enim intrinseca rei oblatæ est objectum circa quod versatur actio sacrificii: conditio autem requiritur tantùm in objecto ut terminet actum sacrificii. His præmissis, sit

Conclusio I. Res seu victima primò & per se oblata in sacrificio Missæ est Christi corpus & sanguis. Est de fide.

Prob. 1°. ex verbis istis: *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, quod pro vobis frangitur: Hic est sanguis meus qui pro vobis funditur*, ut habet græca S. Lucæ editio. Unde sic: Quod datur, quod frangitur, quod funditur, est primò & per se victima sacrificii: atqui corpus est id quod datur, & sanguis id quod funditur, &c.

Prob. 2°. ex Patribus suprà adductis, qui omnes id quoad sensum tradunt, quod his verbis Gregorius Nyss. Orat. 1. Paschali: *Arcani sacrificii modo idem est Sacerdos & Agnus*: sed Agnus, qui à Sacerdote mactatur, est Christus ipse secundùm corpus & sanguinem; ergo.

Prob. 3°. ex Trid. sess. 22. c. 1. ubi sic: Christus *Corpus & sanguinem sub speciebus panis & vini* Deo *Patri obtulit*. Et can. 2. ibid. *Si quis dixerit illis verbis, Hoc facite in meam commemorationem, Christum non instituisse Apostolos Sacerdotes: aut non ordinasse ut ipsi, aliique Sacerdotes offerrent corpus & sanguinem suum; anathema sit.* Unde sic: Id quod Christus primò & per se Patri obtulit in sacrificium & à Sacerdotibus offerri præcepit, est primò & per se victima sacrificii: atqui ex Tridentino... Ut quid enim sacra Synodus corporis & sanguinis oblationem primò recenset, nisi quia oblatio corpus & sanguinem primò & per se attingit?

Conclusio II. Res ex consequenti oblata in sacrificio Missæ, est totus Christus.

Prob. 1°. ex Patribus & Conciliis, quæ unanimiter docent eandem esse incruenti Missæ ac cruenti Crucis sacrificii victimam; eundemque in utroque, si ità loqui fas est, sacrificio Sacerdotem esse ut & hostiam: atqui 1°. res oblata in Cruce, non fuit tantùm corpus & sanguis Domini præcisè sumpta; sed ex consequenti Christus totus, secundùm id I. Cor. 5. *Pascha nostrum immolatus est Christus*; 2°. Christus, non penès corpus tantùm & sanguinem, sed penès se totum fuit Sacerdos; ergo non penès corpus tantùm & sanguinem, sed penès se totum est victima.

Neque tamen ratio victimæ toti Christo competit primò & per se: quia id solum in sacrificio rationem victimæ primò & per se habet, quod actio sacrificativa per se & primò attingit: atqui actio sacrificativa, seu verborum gladius, per se & primò totum Christum non attingit, sed corpus & sanguinem; *Hoc est corpus meum: Hic est sanguis meus*; ergo non competit toti Christo victimam esse nisi consequenter. Cave nihilominùs nè Christum totum dixeris esse victimam quasi per accidens: quia totus est victima ex intentione quodam modo directâ; quatenùs voluit totus poni consequenter, eo ipso quo corpus suum & sanguis per consecrationem sub panis & vini speciebus ponerentur.

CONCLUSIO III. Corpus & sanguis Christi, quatenùs sunt sacrificii nostri victima, necessariò postulant species panis & vini, non tamen eas intrinsecè tanquam partem suî constitutivam includunt; sed tantùm requirunt ut conditionem essentialem.

Prob. 1. pars, 1°. quia ex dictis sacrificium Missæ respondet sacrificio Melchisedech: atqui si sacrificium nostrum esset omninò independens à speciebus panis & vini, nihil haberet per quod sacrificio Melchisedech responderet; 2°. Missæ sacrificium, sicut quodcumque aliud sensibile esse debet; atqui sacrificium Missæ non aliundè quàm à speciebus panis & vini habet, ut sensibile sit.

Corpus enim & sanguis Christi, cùm modo invisibili existant in Eucharistiâ, nullo sensu percipi possunt; 3°. ex Trid. sess. 23. c. 1. Christus *corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum symbolis* offerri *præcepit*; ergo sacrificium Missæ symbola panis & vini necessariò postulat.

Prob. 2. pars. Eadem est sacrificii Missæ victima, quæ sacrificii Crucis, solâ offerendi ratione diversâ: atqui victima sacrificii Crucis ut sic non includebat species panis & vini, tanquam partem sui essentialem, ut per se constat. Aliundè diversa offerendi ratio in eo quòd victima sine speciebus in Cruce cruento modo oblata sit, in Missâ autem sub speciebus incruentè offeratur; ergo.

Prob. 3. pars: Quod ad rem aliquam absolutè requiritur, vel requiritur tanquam pars ejus essentialis, vel tanquam conditio sinè quâ eandem rès in tali statu esse non potest: atqui ex dictis species panis & vini ad sacrificii nostri victimam, positâ Christi institutione, absolutè requiruntur, nec tamen requiruntur ut partes eidem essentiales; ergo superest ut requirantur tanquam conditiones, nempe ut continens relativè ad contentum, & signum relativè ad rem significatam.

Obj. 1°. Quidquid est pars essentialis Sacramenti Eucharistiæ, est etiam pars essentialis victimæ sacrificii: cùm Sacramentum Eucharistiæ, prout est permanens, idem planè sit cum victimâ hujus sacrificii: atqui species Eucharistiæ sunt pars essentialis Eucharistiæ ut Sacramenti; ergo.

R. neg. maj. Sacramentum enim & victima sacrificii essentialiter discrepant, in eo videlicet, quòd Sacramentum essentialiter importet signum sensibile; sacrificium verò duntaxat importet victimam, quæ in honorem Dei immoletur; quod cum speciebus ratione sui non conveniat, quia mactari solius est substantiæ, non accidentium; nihil mirum, si species quæ Sacramenti essentiam,

ingrediuntur, non ingrediantur essentiam sacrificii. Quapropter consecratio, ut est Sacramenti effectiva, terminatur ad sacramentale compositum ex Christi corpore, ejus sanguine, & speciebus panis & vini: ut verò est sacrificativa, terminatur ad corpus & sanguinem Christi tanquam oblata & moraliter in honorem Dei destructa sub speciebus panis & vini: unde Eucharistiæ Sacramentum in facto esse, & prout est aliquid permanens, aliquid essentialiter includit, quod non includit sacrificii victima præcisè quà talis.

Inst. 1°. Ut species sint pars intrinseca sacrificii, ut & Sacramenti, sufficit ut Christus instituerit sacrificium visibile, sicut & visibile instituit Sacramentum: atqui Christus *visibile* instituit *sacrificium*. R. dist. min. instituit sacrificium visibile, quoad symbola sub quibus res seu materia sacrificii offerri deberet, C. visibile quoad rem oblatam præcisè, N. Voluit enim Christus ut eadem in Altari nostro offerretur victima, quam obtulit ipse in arâ Crucis: atqui victima hæc secundùm se in Eucharistiâ invisibilis est; ergo requirit quidem species panis & vini, ut conditiones, eo ferè modo, quo Paschalis agnus certas prærequirebat qualitates, sinè quibus offerri non poterat; at eas, non magis quàm idem agnus, requirit ut partem sacrificii constitutivam.

Inst. 2°. ex Aug. *Sacrificium Ecclesiæ duobus constat, visibili elementorum specie, & invisibili D. N. J. C. carne & sanguine*: atqui quod elementis constat, non secùs ac corpore & sanguine Domini, non minùs essentialiter species includit, quàm corpus & sanguinem. R. in hoc Lanfranci, non verò Aug. textu, ut alibi pluries, sacrificii nomine intelligi Sacramentum: unde infrà sic concludit: *Est igitur* in Eucharistia *Sacramentum & res Sacramenti.*

Obj. 2°. Illud est de essentia rei, sinè quo res nec esse nec concipi potest: atqui sacrificium sinè speciebus externis concipi non potest. R. dist. maj. Sine quo tanquam parte intrinsecâ, & primo rei principio, C. sinè quo tanquam conditione,

R. Sicut ergo Sacramentum non constat intentione Ministri tanquam parte intrinsecâ, licèt sinè eâ perfici non possit; sic sacrificium Missæ speciebus intrinsecè non constat, etsi iis seclusis subsistere non possit. Etverò ea est natura conditionis omnis *sinè quâ non*, ut eâ demptâ rem tolli necesse sit; & tamen implicat id quod tantùm est conditio *sinè quâ non*, esse rei constitutivum.

CONCLUSIO IV. Panis & vinum sunt necessariò materia *ex quâ*, seu terminus *à quo* sacrificii: at non sunt propriè ejusdem Hostia.

Prob. 1. pars. Illud est materia ex quâ sacrificii Missæ, ex quo tanquam ex præsupposito exurgit ejusdem sacrificii victima: atqui ex pane & vino tanquam ex præsuppositis, non quidem ut permaneant, sed ut transubstantientur, exurgit ejus sacrificii victima, nempe corpus & sanguis Christi, & ex consequenti anima & divinitas, quæ eis adhærent; ergo.

Prob. 2. pars: Si panis & vinum essent Hostia sacrificii, vel tota, vel non: atqui neutrum dici potest. Non 1. quia ex dictis constat, Christum ad minùs esse principalem sacrificii nostri victimam. Non 2. quia non idem quoad rem oblatam esset Eucharistiæ sacrificium cum sacrificio Crucis; quandoquidem in Cruce Christus solus, in Eucharistiâ verò panis & vinum simul cum Christo forent Hostia: atqui tamen SS. Doctores unam utrobique Hostiam esse volunt; ergo.

Obj. 1°. Ecclesia panem offert ut *immaculatam Hostiam*, prout ex Offertorii verbis liquet: unde Cyprianus & alii Patres aïunt, panem & vinum *offerri*, *sacrificari*, &c. ergo. R. neq. conseq. Neque enim Sacerdos, cùm *immaculatam Hostiam* nuncupat, attendit ad panem in se, sed ad Agnum immaculatum, qui paulò pòst sub panis speciebus offerri debet. Certè Hostiam illam offert Sacerdos *pro peccatis* suis, *pro Christianis vivis atque defunctis*, *ut* sibi *& illis proficiat ad salutem in vitam æternam*: hæc autem absit ut à pane tanquam à

victimâ etiam partiali expectentur. Nihil ergo facit Sacerdos circa panem, ipsum offerendo, quàm ut ei consecrationem quandam, & sanctitatem confert moralem in ordine ad sacrificium decentiùs peragendum.

Quod ad Patres spectat, dicunt ii quidem non rarò, Christum obtulisse panem & vinum; sed quia vel sub eorum specie ponatur Hostia vi consecrationis, vel quia Christus sit verus panis vitæ, & vinum germinans virgines, non autem quia panis & vinum sint veri nominis hostiæ.

Obj. 2°. Sacrificium Christi est secundùm ordinem Melchisedech: atqui in hujus sacrificio panis & vinum veræ erant hostiæ; ergo & in sacrificio Christi. R. dist. maj. Est secundùm ordinem Melchisedech, quatenùs panis & vinum, quæ à Rege Salem oblata sunt, sunt materia ex quâ confici debet sacrificium novæ Legis, C. quatenùs debent esse victima sacrificii Christiani, prout victima fuerunt sacrificii Melchisedech, N. Nec alia inter utrumque sacrificium similitudo quæri debet, alioqui sicut panis & vinum sola fuêre hostia, quam obtulit Melchisedech, ità & sola forent novæ Legis victima; quod fidei adversatur.

Quæ sit forma Sacrificii.

Quæritur quâ præcisè actione conficiatur essentialiter Eucharistiæ sacrificium. Porrò ante omnia constat, actionem hanc in *Missa Catechumenorum* inquiri non debere: quæ enim in ea fit peccatorum confessio, inclinatio multiplex, Epistolæ & Evangelii lectio, &c. nihil habet per quod confici possit illa hæc circa Christi corpus immutatio, quæ sacrificii ideam necessariò ingreditur: unde hæc tanti momenti actio ex ipsa *Fidelium Missa* repeti debet. In hâc autem sex distinguuntur actiones, quæ huc referri possint, nimirum 1°. ea panis & vini oblatio, quæ Offertorium dicitur, & consecrationem præcedit; 2°. actio ipsa consecrationis, quâ panis in corpus, & vinum in sanguinem transmutantur.

3°. nova corporis hujus & sanguinis oblatio, quæ fit per hæc verba: *Unde & memores nos servi tui... offerimus præclaræ majestati tuæ*, &c. 4°. fractio Hostiæ tres in partes; 5°. sumptio Sacramenti à Sacerdote; 6°. demum ejusdem distributio populo facta: & idcirco sex sunt, aut fingi possunt præsenti de re opiniones, de quibus sit

CONCLUSIO I. Ratio sacrificii non consistit in eâ panis & vini oblatione, quæ fit ante consecrationem.

Prob. 1°. quia Christus verum & perfectum in ultimâ Cœnâ sacrificium obtulit: atqui nec ex Scripturâ, nec ex Traditione, habemus vocalem id genus oblationem ab eo factam fuisse.

Prob. 2°. Mera ad sacrificium præparatio, non est ipsummet sacrificium: atqui oblatio de qua loquimur, mera est, &c. ut constat ex Occidentalium Liturgiâ, in quâ post oblationem illam dicitur: *Veni sanctificator..... & benedic hoc sacrificium tuo sancto nomini præparatum.*

Prob. 3°. Res quæ in novæ Legis sacrificio offertur est ipsum corpus Domini: atqui in Offertorio non ipsum Domini corpus offertur, sed nuda panis substantia; ergo.

CONCLUSIO II. Neque etiam consistit sacrificium in distributione Eucharistiæ Fidelibus facta.

Prob. 1°. Sacrificium nonnisi à Sacerdote fieri potest: sed distributio fieri potest à Diaconis.

Prob. 2°. In eo non consistit sacrificium Missæ, quo sublato non tollitur sacrificium: atqui sublatâ Eucharistiæ distributione non tollitur sacrificium. Potest enim consistere tametsi è plebe nemo communicet, juxta Trid. sess. 22. can. 8. Et verò distributio illa relativè ad Fideles est ipsius sacrificii participatio, secundùm id I. Cor. 10. *Nonne qui edunt Hostias participes sunt Altaris?* Atqui participatio sacrificii sacrificium jam peractum supponit; ergo.

CONCLUSIO III. Oblatio quæ post consecrationem fit per hæc verba, *Unde & nos memores*, &c. non est pars essentialis sacrificii, & multò minùs tota ejusdem essentia.

Prob. 1°. Ad rationem sacrificii requiritur immutatio rei oblatæ: atqui oblatio prædicta nullam in Christi corpus mutationem inducit.

Prob. 2°. Sacrificium principaliter offertur in persona Christi: atqui oblationis hujus verba non dicuntur in persona Christi, sed ministri & plebis: *Unde & memores nos servi tui, sed & plebs tua sancta.... offerimus*, &c.

Prob. 3°. quia etsi ad sacrificii essentiam necessariò requiritur oblatio quæpiam, haud necesse est eam verbis exprimi. Satis enim demonstrat se aliquid offerre Deo, qui reipsa & opere exercito illud offert.

Itaque, aït Bellarminus, oblàtio isthæc est quædam testificatio, quòd tota Ecclesia consentiat in oblationem à Christo factam, & simul cum illo offerat. An autem ea sit pars integrans sacrificii, disputant Doctores: Ut ut est, sedulò cavendum Sacerdoti, nè quid eorum omittat, quæ in Canone Missæ observanda præscribuntur.

Obj. Sacrificium necessàriò consistit in oblatione: atqui non in ea quæ consecrationem præcedit; ergò in ea quæ sequitur. R. dist. Consistit in oblatione quæ rei oblatæ immutationi juncta sit, C. in oblatione purè verbali, quæ circa victimam nihil operetur, qualis est oblatio de qua loquimur, N.

Conclusio IV. Fractio & commixtio Hostiæ non pertinet ad essentiam sacrificii. Ità S. Thom.

Prob. 1°. quia si Hostia in calicem decidat, quando Sacerdos cum eâ super calice signum crucis exprimit, nec jam frangi possit, hìc integra ad sumptionem usque relinquitur; ut ex Missali Romano docent Bellarm. Lugo, & alii: atqui tamen plenum tunc offertur sacrificium.

Prob. 2°. Fractio fit solùm circa species panis: atqui actio sacrificativa circa utramque panis & vini speciem fieri debet. Siquidem sacrificium Missæ est sacrificium secundùm ordinem Melchisedech: is porrò non panem tantùm attigit sacrificando, sed & vinum; ergo.

Obj. Essentia sacrificii Missæ in ea actione consistit, quæ sacrificium Crucis disertè repræsentat; est enim Missæ sacrificium imago sacrificii Crucis: atqui fractio Hostiæ, &c. R. neg. min. frangitur enim Hostia ut pars ejus cum sanguine misceatur: porrò Ecclesia hâc sanguinis & corporis unione gloriosam Christi resurrectionem, non verò cruentam ejus mortem, exhibere intendit, secundùm id Missa Mauritii Rothomagensis: *Per particulam Oblatæ immissæ in calicem ostenditur corpus Christi quod resurrexit à mortuis.*

CONCLUSIO V. Communio Sacerdotis non est pars essentialis sacrificii: est temen pars integrans.

Prob. 1. pars: 1°. quia si consumptio hostiæ per Sacerdotem, sit de essentia sacrificii, non magis certum est Christum in Eucharistia verum obtulisse sacrificium, quàm certum sit eum Eucharistiam sumpsisse: atqui falsum consequens. Est enim de fide Christum verè sacrificasse in ultima Cœna: atqui de fide non est eum Eucharistiam sumpsisse; licèt multò probabilius sit eum fuisse convivam simul & convivium.

Prob. 2°. Ad sacrificium requiritur essentialiter actio rei oblatæ immutativa: atqui sumptio rem oblatam non immutat; tum quia hanc solùm movet localiter ad motum specierum; tum quia si mutaret, maximè eo quòd, ut Bellarmino placet, sumptionem sequitur specierum alteratio, ex qua fit ut corpus Christi sub speciebus esse desinat: atqui hæc ratio nulla est, 1°. quia actio sacrificii præcipuè constitutiva debet fieri in Altari: consumptio autem vi naturalis caloris fit in stomacho; 2°. in principiis Bellarmini, si quis trajectas in stomachum species, necdumque alteratas evomeret, mutilum, imò nullum foret sacrificium: atqui videtur id esse contra communem Ecclesiæ sensum. Ecclesia enim Hostiam de novo vult consecrari, quoties sacrificium minimè perfectum fuerit: atqui nullibi præcipit Ecclesia, ut qui etiam necdum egressus ab Altari species evomeret, hostiam novam consecraret; ergo.

Prob. 3°. ex S. Gregorio Nyss. Orat. 1. de resurrect. *Cùm*, inquit, *corpus edendum & sanguinem bibendum Discipulis exhibuit* Christus, *jam arcanâ ratione corpus erat immolatum*; ubi immolatio ac proinde sacrificium sumptionem præcedit.

Prob. 2. pars, quia vult Ecclesiæ Traditio, ut si Celebrans, repentino morbo correptus, utramque speciem sumere non potuerit, alius substituatur Sacerdos, etiam non jejunus, si alter desit, qui utramque speciem sumat, ut perficiatur Sacramentum, ait S. Thomas: atqui ex ea lege sequi videtur, communionem Celebrantis pertinere ad integritatem sacrificii, non autem esse tantùm juris divini. Quandoquidem ut administretur viaticum in periculo mortis, ubi receptio ejus divino jure præscripta est, non permittit, saltèm expressè, imò nullatenùs juxta plures, Ecclesia, ut Sacerdos minimè jejunus sacrum faciat.

Sup. p. 463.

Hîc not. Sacerdotem ex ea Hostia communicare debere, quam consecravit, non ex alia. Unde monent Rubricæ, ut si in formulâ mox consecratâ appareat vermis, qui ejus sumptionem impediat, alia consecretur; quod ut plurimùm non liceret, quia posset è Tabernaculo sumi Hostia antè consecrata, ut perficeretur sacrificium.

Obj. contra 1. part. 1°. Id quod repræsentat sacrificium Crucis, est de essentia sacrificii Missæ: atqui specierum consumptio, &c. Prob. min. ex Apost. I. Cor. 11. *Quotiescumque manducabitis panem hunc, &c. mortem Domini annuntiabitis.*

R. dist. maj. Quod repræsentat per se & proximè sacrificium Crucis, C. quod repræsentat ratione alterius præsuppositi, N. Consumptio specierum per se & proximè repræsentat sepulturam Christi, quæ dubio procul cruento ejus sacrificio essentialis non fuit; at passionem ejus non repræsentat nisi ratione alterius, quodcumque tandem illud sit. Siquidem specierum consumptio est ipsa cœlestis agni manducatio, quæ agnum jam immolatum supponit. Unde

Domini mortem annuntiat, qui carnem ejus comedit, quia caro illa est victimæ, naturaliter quidem in ara crucis, mysticè verò in altaribus nostris immolatæ.

Obj. 2°. Illud pertinet ad sacrificii essentiam, quod præcipuè à Sacerdotibus sacrificaturis fieri mandavit Christus: atqui Christus communionem corporis sui præcipuè à Sacerdotibus sacrificaturis fieri mandavit: *Accipite*, inquit, *comedite*, &c. *Bibite ex hoc omnes*, &c. *Hoc facite*, &c. Etverò, aïunt Toletani Patres: *Quale erit illud sacrificium, cui nec ipse sacrificans* participabit, ergo. R. neg. maj. ex illo enim Christi mandato unum sequitur, quod sponte concedimus, nempe communionem extrinsecum esse sacrificii terminum; quia eo potissimum fine institutum est sacrificium ut victimæ sanctæ participes essemus: At non sequitur, communionem illam ad sacrificii rationem pertinere. Etverò communio posterior est sacrificio, utpotè quæ sit participatio ejus; ergo illud peractum supponit.

Nec nocet Canon V. Toletani Concilii: Ex eo enim sequitur duntaxat, sacrificium cuï Sacerdos non participaverit, non fore legitimum, quia vel Christus ipse vel saltem Ecclesia, sub gravi statuit, ut Eucharistiæ sacrificium semper à Ministro offerente nomine populi, sumeretur. Quin & manifestè supponit idem Canon suam jam antè sacrificio veritatem constare, quàm ei participet Minister, ut ex his verbis liquet: *Quasi non sit toties illi vero & singulari sacrificio participandum, quoties corporis & sanguinis D. N. J. C. immolatio facta constiterit*; ergo juxta Concilium jam ante communionem *facta* est *immolatio corporis & sanguinis* Christi: ubi autem præexistit immolatio victimæ, ibi præexistit sacrificium.

Obj. 3°. Ad sacrificium necessaria est victimæ à Sacerdote participatio; ergo sumptio essentialis est sacrificio Missæ. R. neg. ant. holocaustum enim potissima erat sacrificii species: & tamen nulla erat Sacerdoti pars in holocausto.

Obj. 4°. Sacrificium statim ut essentialiter completum est, omnem suum effectum habet : atqui M[illegible] sacrificium non omnem suum effectum habet [illegible] consecratione; quandoquidem eâ etiam pe-ra[illegible]ratur idem sacrificium pro defunctis ; ergo R. dist. maj. omnem suum effectum habet ex opere operato, C. ex opere operantis, N. Sacrificium statim à peracta consecratione eum omnem parit effectum, quem ex opere operato parere potest : unde necessum est ut offerentis intentio jam ante consecrationem directa sit pro iis, quibus specialiter opitulari desiderat. At nihilominùs post consecrationem orat Sacerdos pro vivis & pro defunctis, quia optat ut iis omnibus profit sacrificium, tam ex opere operantis, quàm ex opere operato. Ceterùm jam in ipsâ panis oblatione orat Minister *pro omnibus Christianis Fidelibus, vivis atque defunctis.*

CONCLUSIO VI. Sacrificium essentialiter consistit in solâ oblatorum consecratione, prout ad sumptionem, tanquam finem intrinsecum terminatur.

Prob. 1. pars, 1°. ex S. Gregorio Nysseno, Orat. 1. in resurrect. hæc ille : *Cùm* Christus *corpus edendum & sanguinem bibendum Discipulis exhibuit, jam arcanâ & non aspectabili ratione corpus erat immolatum* : atqui Christi corpus non aliâ quàm consecrationis viâ immolatum esse potuit, cùm Discipulis datum est ad comedendum ; ergo cùm Sacerdotes eodem sacrificent ritu, quo Christus ipse, necesse est ut ii consecrando sacrificare dicantur.

Prob. 2°. In eâ actione consistit sacrificium ; quæ rem oblatam immutat : atqui consecratio..... Illa enim actio rem oblatam, seu victimam immutat quantùm est de se, quæ quantùm est de se separat sanguinem viventis à corpore ejus : atqui consecratio per se & ex vi verborum separat sanguinem.... Quæ enim vi verborum ponit solum corpus sub specie panis, & solum sanguinem sub specie vini, hæc quantùm de se est, separat sanguinem à corpore viventis : atqui consecratio, &c. Hinc Patres mysticam

in Eucharistiæ sacrificio agnoscunt sanguinis effusionem, quæ fiat *per gladium verborum*, ut loquitur S. Cyrillus. Quod nervosè his verbis expressit B[illegible]tus : *Tel est le sacrifice des Chrétiens..... où [illegible] est la parole, qui sépare mystiquement le corps [illegible] le sang.* Idem docet Chrysost. Homil. de proditione, Judæ, ubi sic : *Vox illa*, Hoc est corpus meum, *usque ad Christi adventum præstat sacrificio firmitatem.*

Prob. 3°. Actio cui independenter ab aliis competit tota sacrificii definitio, sacrificii constitutiva esse debet : atqui consecrationi à ceteris Missæ actionibus præcisè competit... 1°. enim importat *oblationem ;* cùm victimam Deo præsentet, non quidem in actu signato, seu per verbum *offerimus*, quod id veteribus sacrificiis non usurpabatur ; sed in opere exercito, sicut offerebantur Deo animalia, eo ipso quo in altaribus Leviticis jugulabantur, & Christus ipse se se in ara Crucis obtulit, facto potiùs quàm verbis ; 2°. importat oblationem *rei sensibilis*, Christi nimirum per Eucharisticas species sensibiliter exhibiti ; 3°. oblationem *Deo factam ;* cùm nulla actio magis ad Dei cultum ordinetur, quàm consecratio, opus Christi præstantissimum ; 4°. *per Ministrum legitimum*, Sacerdotem videlicet, quem Christus potissimùm elegit ut consecraret ; 5°. *per immolationem*, seu hæc consistat in mysticâ corporis & sanguinis separatione, prout hactenùs diximus ; seu, ut aliis placet, sita sit in illâ Christi ad punctum redactione, vi cujus in Altari ponitur modo quodam mortuo, de quo infrà ; 6°. *ad testificandum Deum esse vitæ & mortis autorem :* vitæ quidem, cùm Christus per consecrationem accipiat esse quod anteà non habebat, scilicet sacramentale, mortis verò, quatenùs ibidem modo quodam mortuo existit, & ad quandam suî ex futura communione destructionem ordinato.

Obj. 1°. Actio sacrificativa est essentialiter actio victimam immutans & destruens : atqui consecratio nec immutat, nec destruit victimam, nimirum

corpus Christi. Quod enim è contrà victimam ponit & producit sub speciebus, eandem non destruit: atqui consecratio, &c.

R. 1°. neg. maj. in sensu objectionis; & dico ad sacrificium non requiri actionem, quâ hic & nunc res oblata destruatur, sed sufficere actionem quâ verè & realiter offeratur res, quæ vel destruenda sit, vel olim destructa fuerit. Cùm enim sacrificium non habeat nisi esse morale, ad ejus essentiam & existentiam necesse est ut partes ejus, oblatio scilicet & immolatio, physicè conjungantur; sed ad eas sufficit unio moralis, quæ fit per offerentis intentionem; ità ut oblatio aliquando immolationem sequatur, & aliquando præcedat. Atque id patet ex sacrificio Expiationis: in eo enim ad expianda populi delicta assumebantur hirci duo, quorum alter primò mactabatur, dehincque summus Pontifex sanguinem ejus oblaturus Sanctuarium introibat; alter è contra priùs offerebatur vivens, & postmodò in desertum mittebatur. Inde porrò sic argumentari licet: In Sanctuario per Sacerdotes Aaronicos nulla fiebat immolatio; & nihilominùs verum in figuram sacrificii Christiani offerebatur sacrificium; quia oblatio sanguinis victimæ præsupponebat, & sensibiliter repræsentabat immolationem jam extra Sanctuarium factam: ergo ut apud Christianos veritas respondeat figuræ, haud necesse est ut in consecratione nova fiat immolatio, sed sufficit realis oblatio victimæ olim in Crucis ará immolatæ, & in altari substantialiter & sensibiliter positæ sub separatis speciebus panis & vini, in quibus repræsentatur effusio & separatio sanguinis à corpore, quæ in reali Agni immaculati immolatione præcessit.

Levit. c. 16. & c. 23.

Confirm. Sacrificium Crucis & sacrificium Missæ sunt unum reverà & idem sacrificium, neque differunt nisi *solâ offerendi ratione*: atqui si nova fiat in Missâ immolatio, jam non solâ offerendi ratione different, sed & immolatione; nec proinde adeò rigorosè erunt unum & idem. Etverò cùm ad sacri-

Trid. Sess. 22. c. 2.

ficium ex parte actionis concurrant oblatio & immolatio, necessum est ut sacrificii unitas, vel ab oblationis, vel ab immolationis unitate potissimùm petatur : atqui non ab unitate oblationis, cùm hæc pluries iterari possit; ergo ab unitate immolationis. Ergo dici optimè potest, ad Missæ sacrificium nullâ novâ opus esse immolatione, sed sufficere oblationem à Christo semel in Cruce peractam.

Neque ideo cruentum erit Missæ sacrificium; quia in eo verè quidem & realiter offeretur victima quæ se se olim cruentè immolavit; non autem victima prout hodie se se eodem modo cruentè immolans. Unde hîc suberit quidem victimæ cruentæ, seu Dominicæ Passionis oblatio, sed incruenta; neque enim jam Christus in propria specie offertur, sed in aliena, eaque formaliter sacrificii objectivè cruenti repræsentativâ.

R. 2°. neg. min. Dici enim potest victimam in Missa aliquo sensu destrui; dici & meliùs potest eam immutari. Et quidem 1°. dici potest, victimam destrui aliquo sensu; quatenùs nempe vi verborum corpus sub specie panis separatur à sanguine, & sanguis sub specie vini à corpore; 2°. dici potest & meliùs, victimam, seu Christum, verè & realiter immutari, in quantum per consecrationem redactus ad punctum, in Altari ponitur modo quodam mortuo, & ad naturales sensuum functiones inepto : & quidem in ordine ad destructionem in communione consummandam. Jam verò si in sacrificiis libaminum satis erat ad immutationem sacrificativam, ut vinum in terram effunderetur; quia tunc licèt nihil amitteret physici, corrumpebatur tamen moraliter, quatenùs ineptum fiebat ad usus humanos; quidni Christus in statu mox exposito constitutus, sufficientissimè immutari dicatur?

Dixi *& meliùs* : Separatio enim corporis à sanguine, seu Christi occisio, quantùm est ex vi verborum, haud satis esse videtur ad actionem propriè sacrificativam: quia sanguinem hoc sensu separari

à corpore, nihil aliud est, quàm sanguinem reipsâ separatum iri à corpore, nisi Deus hoc impediret; de facto autem nullatenùs separari, quia obstat Dei voluntas: nulla porrò est vera & actualis immutatio, ubi mutatio esset positâ quâdam conditione, sed nunquam est ex certo ejusdem conditionis defectu.

Et verò secundùm hanc expositionem habet consecratio, quòd & corpus ac sanguinem, directè & quantùm de se est, seorsim ponat; & utrumque sic ponat modo utriusque moraliter destructivo: unde non solùm separat corpus à sanguine, sed & utrumque moraliter corrumpit, quatenùs utrumque in statu cujusdam exinanitionis collocat; ergo etiam juxta nos habet consecratio unde repræsentet cruentam sanguinis à corpore separationem, licèt id haud opinemur satis esse ad eam immolationis speciem, quam in sacrificio requirunt plures Theologi. Ut solvatur difficultas ab initio proposita,

Obj. 2°. Quod immolatur, necessariò præexistit immolationi suæ: atqui corpus Christi non præexistit consecrationi. Quod enim per consecrationem producitur, non præexistit consecrationi: atqui corpus Christi, &c.

R. 1°. neg. maj. Licèt enim communiter contingat, ut victima suæ præexistat immolationi, non tamen videtur id esse necessarium; sed sufficit, ut quod ex se vivere postulat, à vivendo prohibeatur, & ponatur per modum rei mactatæ. Quapropter absolutè loquendo, sacrificium fieret à Sacerdote, qui cùm posset rem in quodam vitæ & honoris gradu producere, eam in decliviori statu, imò & mortuam produceret, ut supremum Dei dominium profiteretur. Certè, ait Tertull. Apolog. 9. *Homicidii festinatio est prohibere nasci.*

R. 2°. neg. min. & dico 1°. corpus Christi, quod in Cœlis consecrationi cuilibet præexistit, dici posse materiam futuri sacrificii: neque enim ad id necessum est ut jam tunc actu & de facto sanguis ejus à corpore separetur, aut ut in decliviori cons-

tituatur statu; sed sufficit ut è cœlis in terram illabi possit, ibique sacramentaliter immolari; atque id mirè congruit analogiæ fidei: Christus enim & sempiternum habet sacerdotium, & non aliam sacerdotii hujus exercitio materiam præbere potest, quàm se ipsum; ergo dum etiam in Cœlis degit, est ipse propria sacrificii materia; materia, inquam, quæ semper, obediente Deo voci hominis, sacramentalis victima fieri possit.

Dico 2°. Christum esse etiam in Sacramento priùs quàm immoletur, non quidem prioritate reali, sed prioritate rationis. Consecratio enim tria præstat, 1°. producit & quasi præparat victimam Deo dignam, quatenùs panem & vinum convertit in corpus & sanguinem Christi; 2°. sacrum illud corpus constituit in statu decliviori; 3°. Christum totum in actu exercito offert Patri in supremum illius honorem; ergo sicut prius est Christum esse in inferiori statu, quàm offerri ut victimam, sic & prius est illum poni simpliciter, quàm poni in hoc vel illo statu; ergo iterum Christus antè concipitur esse in Sacramento, quàm ibidem immoletur.

Ex dictis solvitur argumentum, quod in quadem sua consultatione sic proponebat P. Le Courayer: Si præsentia realis ad sacrificii positionem necessaria sit, utique ut victima realiter destrui possit: atqui in Eucharistia nulla est destructio realis, sed tantùm repræsentativa; ergo præsentia realis ad stabiliendam sacrificii ideam necessaria non est.

R. Enim 1°. neg. maj. requiritur enim præsentia realis, non ut realiter immoletur victima; id enim semel cruentè factum est in Cruce, nec jam in Altaribus nostris iteratur: sed ut idem Christus, qui sese realiter in Cruce obtulit, realem hanc corporis sui oblationem verè & propriè continuet. Malè igitur confundit Dissertator immolationem victimæ, cum oblatione victimæ immolatæ: oblatio victimæ ad sacrificium necessaria est; non item actualis ejusdem victimæ immolatio.

R. 2°. neg. min. ſtatus enim ille declivior in quo conſtituitur Chriſtus, poteſt ſano ſenſu appellari vera & phyſica corporis Chriſti immutatio: hæc autem quoddam eſt immolationis genus ad ſacrificium ſufficiens.

Obj. 3°. In die Paraſceves verum offertur ſacrificium: atqui tamen nulla tunc fit conſecratio; ergo conſecratio non eſt de eſſentia ſacrificii.

R. neg. maj. Nuſquam enim offertur ſacrificium Altaris, abſque eo quòd Sacerdos in perſona Chriſti, utpotè principalis offerentis, loquatur: atqui in illo Præſanctificatorum Officio non loquitur Sacerdos in perſona Chriſti; quia incongruum judicavit Eccleſia, ut Chriſtus inducatur loquens eâ ipsâ die, quâ mortuus recolitur; ergo nec tunc offertur ſacrificium. Unde quod hâc die ait Eccleſia: *Fiat ſacrificium noſtrum*, &c. intelligitur latiori ſenſu, quem probè intelligunt Fideles; nimirum de quodam heſterni ſacrificii complemento, quatenùs tunc conſumitur Hoſtia, quæ pridie conſecrata fuerat. Vel breviùs; Vox ſacrificii hîc ſumitur, non pro actione ſacrificandi, ſed pro re ſacrificatâ, quam ſibi & populo prodeſſe ad ſalutem precatur Sacerdos.

Quæres 1°. an Miſſæ ſacrificium eſſentialiter differat à ſacrificiis ultimæ cœnæ & Crucis.

R. negat. quia eadem eſt utrobique Hoſtia, idem & principalis offerens, nimirum Chriſtus.

Differt tamen accidentaliter ſacrificium Miſſæ, 1°. ab ultimæ Cœnæ ſacrificio; tum ſtatu, quia in ultima Cœna Chriſtus ſe ſe ut mortalem obtulit; in Miſſa verò offert ſe quidem in ſtatu mortis, ſed ut jam non moriturum: unde Joannes agnum vidit *tanquam occiſum*, ſed tamen verè *ſtantem*; tum actionis modo, quia in ultima Cœna obtulit ſe Chriſtus immediatè; in Miſſa verò offert ſe per manus Sacerdotum; tum effectu morali, quia ſacrificium Cœnæ meritorium erat & ſatisfactorium; non itèm Miſſæ, ubi Chriſtus propitiari equidem poteſt & merita ſua applicare, non autem, utpotè extrà ſtatum vitæ,

Apoc. 5. 6.

mereri de novo; tum significatione, quia Cœnæ sacrificium mortem Christi ut futuram, Missæ verò, ut præteritam repræsentat.

Differt 2°. à sacrificio Crucis penes modum offerendi; hic nempè cruento modo immolata est salutis Hostia, quæ jam incruento modo offertur & immolatur. Hic solutum omnino redemptionis nostræ pretium, quod jam applicatur.

Quæres 2°. an Missæ sacrificium essentialiter differat ab Eucharistiæ Sacramento. R. ea non differre vel penes principium quo producuntur; quia utrumque eâdem actione, consecratione nimirum, conficitur; vel penes actionis terminum; quia idem utrobique terminus est, videlicet Christus. At differre tamen penes essentiam; 1°. quia sacrificium, cùm sit oblatio victimæ, primariò involvit actionem ejusdem victimæ sacrificativam, & transeuntem: Eucharistia verò ut Sacramentum; cùm in re permanente consistat, actionem hanc præsupponit, sed non includit ut partem suî; 2°. quia de ratione sacrificii est ut primariò ad cultum Dei ordinetur: Sacramentum verò nostram in sanctificationem essentialiter constitutum est.

An ad Sacrificium requiratur binæ speciei consecratio.

Non quæritur an licitè fieri possit unius tantùm speciei consecratio: id enim nemo non pro grandi piaculo habet; utpotè Christi exemplo, & constanti Ecclesiæ praxi adversum. Quæstio igitur est, an speciei utriusque consecratio ad sacrificii validitatem necessaria sit.

Negant ii omnes, qui utriusque speciei consecrationem, vel jure solùm humano necessariam existimant, ut Adrianus Major, Sanctesius; vel jure quidem divino, sed in quo Ecclesia dispensare possit. Affirmant ex adverso alii communiùs cum S. Thoma 3. p. q. 80. art. 12. Ità Sylvius, Tournely, &c. Sit

CONCLUSIO I. Utriusque speciei consecratio ad sacrificium divino jure necessaria est.

Prob. 1°. ex I. Corint. 11. ubi, post relatam panis & vini consecrationem, Apostolus unicuique speciei subjungit: *Hoc facite*, &c. atqui verba hæc verum consecrandi præceptum important; ergo cùm præceptum illud & *à Domino* sit, & in utramque seorsim speciem cadat, dicendum est geminæ speciei consecrationem esse de jure divino.

Prob. 2°. ex Trid. sess. 22. c. 1. ubi dicitur, *Christum corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini in ultima Cœna Deo obtulisse, & Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepisse per hæc verba*: *Hoc facite*: atqui hæc divinum utriusque speciei offerendæ præceptum complectuntur.

CONCLUSIO II. Haud tamen requiritur utriusque speciei consecratio ad essentiam sacrificii.

Prob. 1°. Ideo adversarii consecrationem utriusque speciei ad sacrificii essentiam requirunt, quia illud volunt sic à Christo fuisse institutum, ut non expresse tantùm, sed & expressissimè sacrificium Crucis repræsentaret: atqui hæc ratio omni ex parte nutat: 1°. quia ut repræsentetur mors Christi, sufficit ut repræsentetur separatio animæ illius à corpore: hæc autem separatio non tam pro principio habuit effusionem sanguinis, quâ non obstante Christus adhuc per aliquod tempus vivere poterat, quàm ipsam Christi voluntatem; 2°. quia per verba, *Hoc facite in meam commemorationem*, exprimitur indubiè ea Dominicæ mortis repræsentatio, quæ ad sacrificii nostri essentiam sufficit: atqui verba, *Hoc facite*, &c. unicuique speciei seorsim, non duabus simul, quasi alia aliam essentialiter præexigat, applicantur ab Apostolo, qui I. Cor. 11. bis eadem post uniuscujusque speciei consecrationem refert. Lucas verò ea semel recenset, sed statim à corporis consecratione, & ante consecrationem sanguinis; 3°. quia Eucharistia prout Sacramentum,

debet etiam repræsentare mortem Christi secundùm id I. Cor. 11. *Quotiescumque manducabitis panem hunc &*, id est, vel *calicem bibetis*, *mortem Domini annuntiabitis*, *donec veniat* : atqui Eucharistia quatenùs Sacramentum sufficientissimè per speciem unicam repræsentat mortem Christi ; nec specialis quæpiam ratio afferri potest, cur expressior ejusdem mortis repræsentatio necessaria sit ad essentiam sacrificii ; ergo.

Prob. 2°. ubi est oblatio victimæ totius à legitimò Ministro facta, non autem oblatio panis tantùm victimæ, ibi plenum occurrere debet sacrificium: atqui in consecratione solius panis est oblatio victimæ totius, nimirum totius Christi ; ergo.

Obj. 1°. Christus Sacerdotibus legem imposuit id faciendi, quod ipse tanquàm Sacerdos secundùm ordinem Melchisedech fecerat : atqui Christus quà talis Sacerdos corpus & sanguinem suum in pane & vino consecravit ; ergo utraque illa species jure divino ad essentiam sacrificii necessaria est.

R. 1°. argumentum istud peccat in forma ; quandoquidem consequentia plus dicit quàm præmissæ : in his enim de essentia siletur, non itèm in illa.

R. 2°. dist. maj. Christum legem imposuit id faciendi quod ipse fecerat, sed non probatur legem hanc imposuisse sub pœna nullitatis, C. secùs, N. Et certè Melchisedech verum in solo pane, vel solo vino sacrificium obtulisset ; ergo & verum solius panis vel vini specie etiamnum offerretur à Sacerdotibus. Debent tamen ii, sicut & Christus, sub geminâ specie offerre, non quia id exigat essentia sacrificii, sed ut in figurato nè unus quidem apex transeat de figura.

Obj. 2°. Unicum est in Missa sacrificium : atqui duplex foret in hypothesi nostra. Ibi enim duplex est sacrificium, ubi duplex est actio sacrificativa totam Christi passionem per se sigillatim repræsentans : atqui, juxta nos, duplex est, &c.

R. 1°. Ecclesiam, cùm de sacrificio nostro loqui-

tur non abhorrere à numero plurali; ut cùm ait: *Hæc sancta sacrificia illibata*: eæ enim voces ad sacrificium referuntur magis, quàm ad panem & vinum necdum consecrata; quæ certè ut talia non offerimus pro Ecclesia.

R. 2°. neg. min. unitas enim sacrificii ex unitate victimæ repetenda est, non ex actione victimæ sacrificativâ: unde qui agnos duos uno ictu mactasset, duplex obtulisset sacrificium. Porrò una tantùm est victima in Sacro Christianorum: unde qui plures hostias consecrat, etsi multiplicat species rei oblatæ, non tamen sacrificium, quia rem ipsam oblatam non multiplicat.

Obj. 3°. In opinione nostrâ consecratio calicis erit tantùm pars integrans sacrificii: atqui falsum consequens. Alioqui enim effectus quem sacrificium parit ex opere operato, produceretur statim ab ipsa panis consecratione: atqui non producitur nisi post consecrationem calicis; ergo. R ad 1. & 2. neg. min. non enim potior est ratio cur effectus Eucharistiæ quatenùs sacrificii differatur post utriusque speciei consecrationem, quàm cur effectus ejusdem Eucharistiæ quatenùs Sacramenti differatur in Sacerdote post sumptionem utriusque speciei: atqui nihil est cur Sacerdoti nullum obicem habenti differatur, &c.

Obj. 4°. Ex assertione nostrâ sequitur Ecclesiam dispensare posse ut Missæ sacrificium in una tantùm specie conficiatur: atqui est id absurdum.

Negant plures min. quia ex Trid. sess. 21. c. 2. Ecclesia in Sacramentis immutare potest, quæ immutanda judicaverit, salvâ eorum substantiâ; ergo & in sacrificio immutare poterit, modò substantia ejus remaneat salva. Verùm his ego pluribus non immorabor, persuasus scilicet, Ecclesiam, nec hactenùs illâ suâ, si tamen sua sit, potestate usam fuisse; nec usuram deinceps. Certè ad potestatis tam supremæ usum, necesse est in primis ut de potestate ipsâ quasi geometricè constet: porrò quæ in hac

Sectione disputavimus, etsi tenuitati nostræ veris magis similia videntur, haud tamen certæ cujusdam probabilitatis metas excedunt; imò nec majori Theologorum numero approbantur.

CAPUT QUARTUM.

Quale sit Sacrificium Missæ.

SAcrificium ex dictis dividitur in Latreuticum, seu Honorarium, quo exhibetur Deo cultus latriæ; Eucharisticum, quo debitæ Deo grates propter ejus beneficia rependuntur; Propitiatorium, cujus finis, præter cultum, est placatio Dei offensi; & Impetratorium, quo nova à Deo beneficia consequi enitimur. Quæritur an eæ qualitates sacrificio Missæ competant.

Eucharistiæ sacrificium, sumpto impropriè sacrificii vocabulo, honorarium esse & eucharisticum concedunt Protestantes; quia Eucharistiæ dispensatio & manducatio fiunt, tùm ad Dei cultum, tùm in gratiarum actionem pro singulari Dominicæ Passionis beneficio. At eandem Eucharistiam sacrificium propitiatorium & impetratorium esse negant, nè in eâ veri sacrificii rationem agnoscere cogantur. Sit

CONCLUSIO I. Sacrificium Missæ est propitiatorium.

Prob. 1°. ex Scriptura. Matth. 26. *Hìc est sanguis meus, qui pro multis effundetur*, Græcè, ut & apud Lucam, *effunditur in remissionem peccatorum.* Unde sic: Ubi est effusio sanguinis in remissionem peccatorum, ibi est sacrificium verè propitiatorium, ut à simili patet in sacrificiis Leviticis: atqui non in Cruce solùm facta est sanguinis Christi in remissionem peccatorum effusio, designata per verbum futurum *effundetur*, sed & in Eucharistiæ institutione actu fiebat eadem effusio, per verbum

præsens, *funditur*, expressa; prout suprà probavimus pag. 601.

Hebr. 5. *Omnis Pontifex... pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerebat dona & sacrificia pro peccatis*: atqui habet indubiè Ecclesia Dei suos Sacerdotes; ergo hi ad offerenda *pro peccatis* sacrificia constituti sunt. Jam verò sacrificium offerri pro peccatis, & propitiatorium esse, voces sunt synonymæ.

Prob. 2°. ex constanti Patrum doctrinâ. Cyrillus Hierosf. Catech. 5. *Christum pro nostris peccatis mactatum offerimus; ut & nobis & illis eum, qui est benignissimus, propitium reddamus.* Chrisost. L. 6. de Sacerd. sic de Christo in altaribus nostris oblato loquitur: *Pro totâ civitate, imo pro universâ terrâ oratorem agit, Deoque supplicans ut omnium peccatis sit propitius; non vivorum tantùm, sed etiam eorum qui obierunt.* Ambros. L. 1. de Offic. c. 48. *Offert Christus se ipsum quasi Sacerdos, ut peccata nostra dimittat.* Aug. q. 57. in Levit. *Illis* populi Judaïci *sacrificiis unum hoc sacrificium significabatur, in quo vera sit remissio peccatorum.* Ex his, quibus alia plura adjici possint, sic disputo: Ibi est sacrificium propitiatorium, ubi offertur Hostia propitiationis, Hostia quæ peccata non hujus tantùm civitatis, sed universæ Terræ dimittit, Hostia per quam vera sit peccatorum remissio: atqui ex citatis Patribus, &c. Meritò igitur Trid. sess. 22. Can. 3. *Si quis dixerit Missæ sacrificium, tantùm esse laudis & gratiarum actionis, aut nudum commemorationem sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium; vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis & defunctis, pro peccatis, pœnis, satisfactionibus & aliis necessitatibus offerri debere; anathema sit.*

Prob. 3°. ratione Theologicâ: ex hæreticorum confessio Eucharistia in remissionem quorumcumque peccatorum instituta est; ergo vim habet remittendi peccata etiam graviora: atqui non ut Sacramentum; cùm ut sic instituta sit ad spiritua-

lem animæ jam spiritualiter viventis alimoniam, ut suprà probavimus; ergo superest, ut quatenùs sacrificium, vim habeat peccata remittendi.

Obj. 1°. Hebr. 9. *Sinè sanguinis effusione non fit remissio* peccatorum : atqui in incruento Missæ sacrificio nulla est sanguinis effusio.

R. 1°. Objecta Apostoli propositio moraliter intelligenda est, quia ut plurimùm in veteribus sacrificiis fiebat sanguinis effusio ; non autem rigorosè, quasi nullum prorsus esset sinè sanguinis effusione sacrificium. Contrarium enim patet, tùm ex cap. 16. & 22. Levit. tùm ex ipso Pauli textu, qui sic habet, *Et omnia* PENÈ *in sanguine secundùm Legem* Mosaïcam *mundantur*, *& sine sanguinis effusione*, &c. ubi ad vitandam contradictionem necessum est, ut vox limitativa *penè*, utramque versiculi partem ex æquo afficiat. Unde

R. 2°. dist. maj. Sinè sanguinis effusione non fit remissio in antiquâ Lege, transeat, propter rationem mox allatam. In novâ Lege, subd. sinè sanguinis effusione actuali vel præteritâ, C. actuali necessariò, N. Cùm enim Missæ sacrificium idem sit moraliter cum sacrificio Crucis, cujus non iteratio est, sed continuatio ; quæ primùm in isto facta est effusio sanguinis, illi sufficit, & in eo fieri censetur. Quin & sanguis Christi in Missâ effunditur, quatenùs verè & substantialiter libatur in ora sumentium.

Inst. 1°. Apostolus eam in novâ Lege requirit sanguinis effusionem, unde vim suam habebant sacrificia Legis antiquæ : atqui sacrificia hæc vim suam ab actuali sanguinis effusione habebant; ergo & in Lege novâ vel requiritur nova sanguinis effusio, vel si hæc desit, deest & sacrificium.

R. dist. maj. Requirit quantùm ad aliquid, C. requirit quantùm ad omnia, N. Itaque debuit, juxta Apostolum, nova Christianorum Victima sanguinem suum dare pro nobis, quia oportuit Christum per proprium sanguinem intrare in Sancta : at non debuit juxta Apostolum Victima hæc, Christus nimirum,

sanguinem suum eruentè pluries effundere. Ideo quippè in veteribus sacrificiis nova quotidie novi sanguinis effusio necessaria erat, quia victimæ legales id quod valori deerat, numero compensare debebant: at verò Victimæ nostræ Christo, cùm infiniti sit valoris, satis fuit semel in Cruce sanguinem suum effundere: tametsi interim sanguinis hujus merita per certa media applicari velit, inter quæ primas sibi partes vindicat Missæ sacrificium.

Inst. 2°. Si res ità sit, Eucharistia vim suam totam habet à sacrificio Crucis: sed quod vim omnem suam haurit ab alio, propitiatorium dici non potest, sed tantùm propitiationis antiquæ applicativum; ergo. R. dist. min. id quod vim suam haurit ab alio, propitiatorium non est, si vis hujus principium & substantiam in se non contineat, C. si contineat, N. Porrò Eucharistia, cùm Victimam in arâ Crucis immolatam, realiter in altaribus nostris præsentem sistat, omnem sacrificii Crucis vim & fundum continet; ergo non metaphoricè tantùm, sed verè & propriè impetratoria est, quia ubicumque offertur corpus Christi prælo Crucis subactum, ibi necessariò occurrit tota ejus propitiatio.

Obj. 2°. Si Missa esset sacrificium propitiatorium, communio unius prodesset alteri: atqui non magis unius communio prodest alteri, quàm Baptisma susceptum à Petro, Joanni prodesse queat.

R. neg. maj. Communio enim est susceptio Sacramenti, proindeque ad suscipientis utilitatem primariò ordinatur: sacrificium verò est oblatio victimæ; hæc autem iis omnibus, quorum in gratiam offertur, prodesse potest: unde communio habet se ad communicantem, sicut Baptismus ad eum à quo recipitur: sacrificium autem habet se ut oratio, quæ non oranti tantùm proficit, sed & iis pro quibus dirigitur.

CONCL. II. Sacrificium Missæ est impetratorium.

Prob. 1°. Id per quod bona cùm spiritualia, cùm *temporalia* consequimur, meritò dicitur im-

petratorium : atqui per Missæ sacrificium consequimur 1°. bona spiritualia ; tum quia sacrificium Missæ est applicativum meritorum sacrificii Crucis ; Christus autem in Cruce bona quæcumque spiritualia nobis promeruit ; tum quia ex præcedenti Concl. valet Missæ sacrificium pro peccatis dimittendis : atqui eo ipso & à fortiori valere debet, sive pro aliis necessitatibus quæ ex peccato ortæ sunt, sive pro impetrando virtutum augmento. Qui enim sacrificio Missæ placatus, in gratiam cum inimicis redit, quantò faciliùs eodem mediante sacrificio amicis suis uberiores gratias largietur ? 2°. & bona temporalia, cùm hæc nobis utilia sunt. Siquidem vetera sacrificia, totidem erant Eucharistici sacrificii figuræ : atqui per vetera sacrificia impetrabantur gratiæ etiam temporales. Sic 2. Reg. 24. David pro sedandâ peste *obtulit holocausta & pacifica ; & propitiatus est Dominus terræ, & cohibita est plaga.* Sic 2. Machab. 3. Onias pro Heliodori salute hostiam obtulit, & homini impio vitam promeritus est ; ergo ut figuram vincat realitas, necessum est ut Christianum sacrificium ad bona etiam temporanea valeat. Unde docet Chrysost. Hom. 18. in Act. Apost. offerri sacrificium pro fructibus terræ. Aug. L. 2. de Civit. c. 8. meminit sacrificii ad purgandam à dæmonis vexatione domum oblati, &c.

Prob. 2°. ex perpetuâ Ecclesiæ praxi, cujus testes sunt, 1°. Liturgiæ omnes antiquæ ; Jacobi scilicet, Chrysost. Basilii, &c. in quibus præcipuè quidem oratur pro fide & justitiâ, sed & simul pro pace, pro salute infirmorum, pro fructuum ubertate ; 2°. Patres, ut Tertul. L. ad Scapulam c. 2. ubi : *Sacrificamus*, inquit, *pro salute Imperatoris*, &c.

Prob. 3°. ex citato can. 3. Trid. ubi definitur, sacrificium Missæ offerri *pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, & aliis necessitatibus* : quæ ultima vox, ut indefinita, veram quæcumquæ ea sit coram Deo necessitatem importat.

Obj. 1°. Ubi res infinita ordinatur ad rem ca-

ducam, ibi est ordinis perversio : atqui in oblatione Missæ pro temporalibus bonis res infinita, tum quoad substantiam, tum quoad valorem, ordinatur ad res caducas, & maximè viles.

R. dist. maj. Ubi res infinita ad rem caducam ordinatur primariò & tanquam ad finem ultimum, C. ubi ordinatur tantùm secundariò, & ut causa ad effectum, N. Porrò sacrificium Missæ ordinatur primariò ad cultum Dei, secundariò autem ad terrena bona : non ut in iis ultimum constituamus, sed ut eorum ope ad superiora enitamur. Sic aras invisimus pro avertendâ à gregibus lue ; quia ut flagello hoc iram suam demonstrat Deus, sic & ejusdem cessatione omnipotentiam suam, cujus celebratio pars est divini cultûs. Ceterùm haud necesse est ut effectus tantæ sit dignitatis, quantæ est ipsius causa, ut de Deo, rerum etiam vilissimarum opifice, constat.

Obj. 2°. Ea solùm bona per sacrificium Missæ impetrari possunt, quæ Christus nobis morte suâ promeruit : atqui Christus non promeruit nobis caduca bona ; cùm ea despici velit ; Matth. 6. *Nè solliciti sitis quid manducetis*, &c. R. dist. Non promeruit bona temporalia unde spectata, (neque enim mortuus est Christus, ut simpliciter longævi essemus super terram, sed ut ex peccatoribus justi, & beati efficeremur) C. spectata in ordine ad salutem, & tanquam media, quibus aliqui & se & alios ad Deum deducere possint, N. Orat enim, & sanctè orat Ecclesia, ut *sic transeamus per bona temporalia, ut non amittamus*, sed potiùs consequamur *æterna*. Atque hinc etsi cupiditatis animo terrenas opes expetere non licet, licet tamen easdem ut nostræ & alienæ salutis instrumenta expetere ; hoc enim sensu subsunt ordini divinæ prædestinationis, quæ facta est in Christo. Quòd si Deus terrena hæc, quæ nocitura prævidet, largiri nolit, haud molestè ferunt veri Christiani : imò gratulantur sibi, datum pro Christo, non solùm ut in eum credant, sed ut etiam pro illo patiantur temporalium privationem, & quæ inde profluunt incommoda.

Nec obest istud Matth. *Nè solliciti sitis*, &c. Hic enim ea tantùm prohibetur inquieta sollicitudo, quæ Gentilium, spem suam in hujus vitæ thesauris constituentium, propria est, non autem moderata Christianorum, qui ceteroqui, ut notat Tertul. famem non timent, quia non timent mortem.

Inst. Absurdum est in eo Mysterio temporalia flagitare, in quo communicantes passionibus Christi se suaque devovent & immolant Christiani: atqui in Mysterio altaris, Christiani, &c.

R. dist. maj. Absurdum est temporalia flagitare animo iisdem fruendi, C. animo iisdem utendi, tanquam mediis, quibus Deo diutiùs & tranquillè magis famulari valeamus, N. Et unde tot D. Pauli conatus, ut sanctorum viscera quiescerent, si homine Christiano indigna sit omnis temporanea sollicitudo?

Quæres qui fuerint instituendi sacrificii fines.

R. sex præcipuè. Primus est, nè Religioni omnium sanctissimæ deesset sacrificium juge, quod nec ipsis Judæis defuerat. Habet quidem sacrificium Crucis Christiana Religio, quæ ut nova & vera mater viventium, ex latere novi Adam in cruce dormientis educta est: At præter illud *redemptionis* sacrificium, decebat institui sacrificium *Religionis*, cujus oblatione Christiana plebs in unum collecta supremum Deo cultum penderet.

Secundus est, ut ex Capite & membris, Christo & Ecclesiâ, exurgeret & offerretur victima totalis, Deo digna. Nimirum Christus est Caput Ecclesiæ, ipsa verò *corpus ipsius & plenitudo ejus*; ergo ut Caput voluit esse victima; sic & Capitis membra victimas fieri convenit. Jam verò in sacrificio Redemptionis Christus se solum sinè membris suis, id est sinè Ecclesiâ obtulit; ergo oportuit, aliud (non tamen verè aliud, ut ex dictis liquet,) exurgere sacrificium, in quo Caput & membra conjunctim offerantur, tum per ipsum Caput, seu Sacerdotem magnum; tum & per ipsa membra, id est Fideles, qui regalis ejus Sacerdotii plus vel minùs participes effecti sunt.

Eph. 1. 23. & 5. 27.

Tertius est, ut passionis beneficium, aliaque omnia, quibus nos in Christo & per Christum cumulavit Pater cœlestis, condignè à nobis recolantur. Ut enim benè ait Aug. Lib. de spir. &c. c. 11. *cultus Dei hoc maximè constitutus est, ut anima Deo non sit ingrata.* Unde Salvator in ipsâ sacrificii sui institutione : *Hoc facite in meam commemorationem* : Jam verò gratiam beneficio passionis parem nonnisi in Christo referre possunt mortales. Ecquid enim Domino retribuent ? bona sua ? horum certè non eget. Regna & regnorum incolas ? *Omnes gentes quasi nihilum & inane reputata sunt ei* ; ergo superest, ut per ipsam nostri in Christo, & Christi in se ipso oblationem *offeramus hostiam laudis semper Deo.*

Isaï.

Hebr.

Quartus est ut Fideles præsens habeant remedium adversùs peccata & peccati pœnas, seu hæ in exterioribus flagellis positæ sint ; seu in eo, quod peccatum sequitur, divinæ justitiæ in hâc vel in futurâ vitâ satisfaciendi debito. Constat enim ex Trid. sess. 22. c. 10. per salutaris hujus sacrificii virtutem remitti peccata, *quæ à nobis quotidiè committuntur*, id est, venialia. Constat rursus ex eodem ibid. c. 2. placatum sanctâ istâ oblatione Dominum *crimina & peccata etiam ingentia* dimittere, constat denique ex can. 3. ibid. idem sacrificium offerri *pro pœnis & satisfactionibus* ; ergo nullum est ex hujusmodi malis, cui Missa potentissimè non occurrat, & hinc præsertim sacrificii propitiatorii nomine gloriatur.

Quintus est, ut in justis augeatur gratia. Si enim valet sacrificium istud pro obtinendâ peccatoribus veniâ ; quidni & justis pro consequendo gratiæ augmento ?

Sextus est, ut Christiana Religio non sibi soli prosit, sed & iis etiam qui in regione mortis constituti, sinè Deo sunt in hoc mundo, ut ex omnibus fiat ovile unum, sicut unus est Pastor. Siquidem impetratio sacrificii nostri ad omnes etiam infideles diffunditur : & licèt iis per preces nostras *opitulari valeamus*, haud dubium quin potentiùs

medeamur per continuationem sacrificii illius; quod pro suis etiam inimicis obtulit Redemptor noster.

CAPUT QUINTUM.

Quomodo operatur Sacrificium Missæ.

QUæstio est, an Christus externo sacrificii actui, merita sua sic annexuerit, ut per eum, independenter ab offerentis dignitate, certò remittantur peccata & peccatorum pœnæ, modò non sit obex ex parte subjecti; quod est inquirere an sacrificium peccata & pœnas remittat ex opere operato. Potest autem sacrificium peccata & pœnas remittere vel *immediatè*, si sacrificium per se & nullo alio intermedio prædictos effectus producat; quo pacto Sacramenta, dempto obice, effectum suum operantur: vel *mediatè*, si sacrificium in eo cujus gratiâ offertur, aliquid producat, ad cujus positionem ponatur ipsa peccati & pœnæ condonatio. In primo casu sacrificium operaretur per modum signi & Sacramenti: in secundo per modum impetrationis, quatenùs impetraret homini gratias, quibus ille ad sinceram conversionem excitetur. Sit

CONCLUSIO I. Sacrificium Missæ & peccatum & peccati pœnas remittit ex opere operato; non tamen eâdem prorsus ratione.

Prob. 1. pars: 1°. quia sacrificium Missæ, vel ex opere operato remittit peccatum & peccati pœnas, vel solùm ex opere operantis: atqui posterius dici non potest. Opus enim operantis, vel est devotio celebrantis, vel devotio illius pro quo celebratur: atqui sacrificium operatur 1°. independenter à devotione celebrantis: *Hæc* enim, ait Trid. sess. 22. c. 1. *illa munda oblatio est quæ nullâ indignitate aut malitiâ offerentium inquinari potest.* Neque verò congruum erat, ut christiana plebs

quæ sæpius suspectam habet Ministrorum probitatem, suspectam habere sacrificii nostri virtutem; 2°. independenter à devotione illius pro quo celebratur. Major enim est sacrificii Christiani efficacia, quàm boni cujuscumque operis alterius : atqui si nullam de se vim haberet sacrificium, sed solùm dependenter à devotione subjecti, jam peculiare nihil præ ceteris bonis operibus haberet; ergo.

Prob. 2°. Sacrificium Missæ peccata remittit ex Trid. ibid. c. 2. quia in eo *idem ille Christus continetur, & incruentè immolatur, qui in ara Crucis semel se ipsum cruentè obtulit;* ergo sicut utrobique eademque est victima, ac proinde idem offerens, ità & utrobique eadem debet esse efficacia : atqui sacrificium Crucis vi propriâ peccatum & peccati pœnas remisit. Neque enim minor fuit ejusdem virtus, quàm Baptismi, qui vim suam totam habet à Cruce; ergo.

Prob. 3°. Sacrificium Missæ defunctis prodest, quantùm ad pœnæ temporalis relaxationem; de quo infrà : atqui non eis prodest ex opere, seu celebrantis, qui fortè mortaliter reus, nihil à Deo in aliorum gratiam impetrare potest, seu defunctorum, qui extra viam positi nihil jam mereri possunt; ergo sacrificium nostrum per se & de se vim habet, quâ Deum moveat ad pœnæ temporalis relaxationem.

Ut pars 2. meliùs intelligatur, sit

CONCLUSIO II. Sacrificium mediatè tantùm peccata remittit, & gratiam adauget, pœnas verò peccati & satisfactiones justis immediatè remittit.

Prob. 1. pars : 1°. enim quod eatenùs remitttit peccata, quatenùs certas in animâ parit dispositiones, quarum ope peccator remissionem delictorum consequi valeat, illud non per se statim, sed alio mediante, remittit peccata; atqui sacrificium eatenùs.... Prob. min. ex Trid. sess. 22. c. 2. ubi sacrificium Missæ dicitur propitiatorium, quia *hujus oblatione placatus Dominus, gratiam & donum pœnitentiæ concedens, crimina & peccata, etiam ingentia,*

dimittit; ergo Missæ sacrificium immediatè gratiam pœnitentiæ obtinet, mediante verò gratiæ hujus usu, remissionem peccatorum præstat.

Prob. 2°. Si sacrificium immediatè remitteret peccata, hæc eodem remitteret modo, quo Baptismi & pœnitentiæ Sacramenta remittunt; unde ei qui solam habet attritionem remitteretur peccatum vi sacrificii, sicut remittitur vi Sacramenti Pœnitentiæ: atqui falsum consequens; tum quia alia esse debet Sacramenti primò & per se ad delenda peccata instituti operatio, quàm sacrificii; cùm diversorum mediorum diversa sit agendi ratio; tùm quia alioqui nulla esset frequentandæ pœnitentiæ necessitas; cùm per sacrificium multò faciliùs haberi posset quidquid per pœnitentiam, non sine labore plurimo comparatur; tum quia dormienti, qui cum attritione decumbere cœpisset, remitti possent per sacrificium peccata: atqui hæc totidem sunt absurda.

Prob. 3°. Non major est sacrificii incruenti, quàm cruenti efficacia; cùm illud ab isto vim totam hauriat: atqui sacrificium Crucis non justificavit per se immediatè & efficaciter; quia alioqui Orbis universus, pro quo oblatum est, justitiam adeptus fuisset; sed impetratoriè tantùm quatenùs Deum placando, æqua justitiæ media omnibus promeruit; ergo à simili.

Credimus porrò venialia non aliter quàm mortalia remitti vi Missæ: 1°. quia alioqui venialia illa per extrinsecam condonationem sine ullo hominis actu dimitterentur; id autem non congruit naturæ peccati etiam venialis, quod exigit destrui per aliquid sibi contrarium; 2°. quia nullâ sufficienti ratione constat, venialia immediatè per sacrificium remitti. Quòd enim Trid. Sess. 22. c. 1. ubi loquitur de remissione venialium, contritionem non requirit, quam tamen requirit c. 2. ubi letalium remissionem attribuit sacrificio; summam tantùm probat sagacitatem sacræ Synodi, quæ sua sic verba temperavit, ut nè minutioribus quidem Scholæ placitis præjudicium in-

ferret. Quanquam id secundi capitis: *Peccata* ETIAM *ingentia*, subindicat alia etiam non ingentia mediante pœnitentiâ remitti.

Prob. 2. pars de gratiæ augmento: 1°. quia nulla est ratio cur sacrificium secundam gratiam magis immediatè & sine ullo hominis actu producat, quàm primam; 2°. quia alioqui augeretur in immensum gratia, seu in justo dormiente, seu præsertim in infantibus baptisatis, pro quibus pluries offerretur sacrificium; quæ omnia à communi Fidelium sensu, & à sacrificii intentione prorsus aliena sunt; ergo eò duntaxat augetur gratia per sacrificium quòd justis actuales impetrat gratias, vi quarum in ipsis gratia crescat aut crescere valeat.

Prob. 3. pars de remissione pœnæ temporalis peccato debitæ, quæ reatus dici solet: Sacrificium Missæ remittit pœnam piè defunctorum peccatis debitam, de quo infrà: atqui pœnam hanc remittit, non quidem sine aliquâ eorum dispositione, sed sine ullo eorum actu verè satisfactorio; cùm ejus jam incapaces sint, ut extra viam constituti; ergo.

Obj. 1°. Si sacrificium peccata remittat, vel prout impetratorium est, vel prout propitiatorium: atqui neutrum dici potest. R. neg. min. & dico 1°. per sacrificium quatenùs propitiatorium est, effici ut Deus ponat aversionem, ob quam peccatoribus uberiora ad eliciendam contritionem auxilia subtraxisset; sive tam modica sit aversio, ut tota per unum sacrificium tollatur; sive tanta, ut nonnisi pluribus auferatur: atque hîc effectus infallibilis est, nisi obstet peccatoris improbitas perseverans. Dico 2°. per sacrificium prout impetratorium obtineri actuales gratias uberiores ad eliciendum contritionis actum; nisi etiam occurrat obex, qualis esse posset actualis peccati affectus.

Dixi, *gratias uberiores*, non autem infallibiliter efficaces; quia istæ non plus sacrificio promissæ sunt, quàm Sacramentis.

Unde obiter colliges, à Christi exemplo deficere,

eos è Confessariis, qui peccatori in Dei amicitiam restituendo, monitis & adhortationibus toti incumbunt; vixque pro eo per preces ad Deum recurrunt: Non sic Mediator noster, qui priùs Deum placare satagit; tum ab eo gratiam & donum pœnitentiæ impetrat, quo peccata dimittantur.

Inst. Ut sacrificium quocumque modo peccata dimittat, duo requiruntur; 1°. certa Dei promissio; 2°. infallibilitas effectûs: atqui neutrum hîc reperitur. Non certa Dei promissio, cujus ne verbum quidem est in Scripturis. Non infallibilitas effectûs; cùm plures ex iis pro quibus offertur sacrificium, nihil ex eo recipiant. R. neg. min. & dico ad 1. divinam promissionem reperiri in his Christi verbis: *Hic est sanguis meus, qui pro vobis & pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Idem probat sacrificii hujus identitas cum sacrificio Crucis: huic enim præsto erat divina promissio: Isaïæ 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum.*

Ad 2. dico infallibilem esse sacrificii ut & cujuscumque Sacramenti effectum: unde sicut non rarò contingit ut Sacramenta propter obicem nihil operentur, sic & idem sacrificio nostro contingere potest. Et verò Crucis sacrificium, unde haurit Missa quidquid valoris habet, non eundem in omnibus peperit effectum.

Obj. 2°. Si sacrificium pœnam peccati remittat, vel æternam, vel temporalem; itèm vel justis, vel injustis; demum vel totam, vel ex parte: atqui nihil horum dici potest. R. ad 1. neg. min. & dico 1°. non remitti pœnam nisi justis, quia injustis utpotè inimicis nulla fit pœnæ condonatio.

Dico 2°. non remitti pœnam nisi temporalem: quia semper remissa est æterna pœna, ubi remissa est culpa letalis: veniali enim tantùm debetur pœna temporanea.

Dico 3°. non omnem pœnam unoquoque sacrificio remitti: alioqui perperàm pro eodem defuncto pluries offerretur sacrificium. Quapropter si de vi-

ventibus sermo sit, credibile est, plus ei remitti temporalis pœnæ, qui meliùs dispositus est, quàm minus benè disposito, ità ut sacrificium quemadmodum Sacramenta, unicuique plus aut minùs prosit, *secundùm modum devotionis ejus.* Quoad defunctos verò probabile est, Deum vel rationem habere gradus piæ dispositionis in qua decesserint, vel pœnas eorum moderari secundùm occulta justitiæ suæ judicia. Sed de his infrà.

S. Thom.

Addo nunquam remitti pœnam antequam contracta fuerit: unde sicut non acquiruntur Indulgentiæ pro peccatis futuris, sic nec sacrificium Missæ pro pœnâ nondum debitâ exolvi debet: tum quia debiti solutio debitum supponit; tum quia anticipata pœnæ solutio, peccandi facilitatem daret.

Etsi autem sacrificium prout pœnæ expiatorium est, præsentem indigentiam requirit, non tamen prout est impetratorium. Licèt enim non possim satisfacere pro culpâ necdum commissâ; orare tamen possum pro auxilio in necessitatibus futuris, & in has voces erumpere: *Ne projicias me in tempore senectutis: cùm defecerit virtus mea, nè derelinquas me.*

Psal.

Quæres an sacrificium vim habeat, non tantùm ex opere operato, sed & ex opere operantis, id est, ex devotione illius à quo offertur. R. affirmat. 1°. Quia valet per modum orationis: oratio autem fructum parit eò majorem, quò fervidior est; 2°. quia si cetera justorum opera eò uberiorem, ipsis & aliis, sibi quidem de condigno, aliis autem impetrativè, gratiam comparant, quo à charitate vividiori profluunt; quidni & sacrificium Missæ?

Suus tamen semper inest sacrificio principalis valor, non solùm ex parte Victimæ, quæ Deo acceptissima est, sed & ex parte Christi, primarii offerentis. Unde qui acceptâ stipe plures in malo statu Missas fecit, aut deinceps parem numerum refundere tenetur: etsi non abs re sit, ut piâ oratione compenset, id quod impietate suâ abstulisse videtur.

Habet etiam sacrificii oblatio vim aliquam impetrandi, quatenùs est ab Ecclesia ut ab offerente per Ministrum publicum; etiamsi non sit is in statu gratiæ. Ratio est, quia Ecclesia semper est sancta, ac proinde semper grata Deo.

CAPUT SEXTUM.

De valore Sacrificii.

QUæstionis sensus est, an opus sacrificii, quod ex se & essentialiter habet ut dignitatis sit simpliciter infinitæ; hoc etiam ex Christi institutione habuerit, ut virtutem operandi haberet infinitam, an finitam duntaxat. Fatentur enim omnes sacrificium utrolibet modo à Christo institui potuisse.

Duplex volvitur in Scholis eâ de re opinio. Scoti prima, quæ docet effectum sacrificii esse finitum & determinatum in se, adeò ut si offeratur pro pluribus, minuatur in singulis. Secunda ex adverso tradit effectum sacrificii eo sensu infinitum esse, quòd sive in pluribus, sive in uno, tantùm præstet quantùm juxta uniuscujusque dispositionem præstare potest; quod vocant infinitum extensivè & intensivè. Ità Vasques, Pignatelli, &c. Sit cum istis

Conclusio. Sacrificium Missæ valoris est infiniti, cùm extensivè, tùm & intensivè.

Prob. Ea causa virtutem extensivè & intensivè infinitam habere meritò dicitur, quæ ità parere potest effectum intensiorem & extensiorem in uno subjecto, ut eundem & ejusdem perfectionis effectum efficere possit in pluribus & pluribus in infinitum: atqui Missæ sacrificium 1°. parere potest effectum semper intensiorem in subjecto sive offerente, sive pro quo offertur. Ideò nempe, juxta Adversarios, Sacramenta majorem semper effectum parere possunt, ideoque vim habent intensivè infinitam, quia operantur juxta dispositionem subjecti, quæ major

ſemper & major eſſe poteſt : atqui pariter, ex S. Thoma, ſacrificium operatur juxta menſuram diſpoſitionum ſubjecti, quæ ſemper adaugeri poteſt; ergo. 2°. Idem ſacrificium ità effectum hunc in uno ſubjecto parere poteſt, ut æquè omnino eundem in pluribus producat, ſivè ii ſint offerentes, quales ſunt qui adſtant ſacrificio, ſive tantùm pro illis offeratur.

Et quidem fatentur ex Adverſariis plerique, fructum ex eorum qui offerunt numero non imminui. Ecquis credat, accedente Petro ut Miſſæ ſerviat cum Joanne jam ad id parato, dimidio minorem à Joanne fructum percipi, quàm ſi ſolus miniſtraſſet? Quis in animum inducat, parochiales Miſſas quæ tantopere commendantur, minùs ratione ſacrificii prodeſſe, quàm privatas, quibus unus & alter interſunt?

Sed neque minuitur ſacrificii fructus ex numero eorum pro quibus, ſeu in confuſo, ſeu nominatim offertur: 1°. enim ſacrificalis oblatio unicuique prodeſt ſecundùm quantitatem ſuæ devotionis, ex S. Thoma, q. 79. a. 5. & 7. atqui quantitas devotionis Petri nihil tollit de quantitate devotionis Pauli; ergo de fructu qui reſpondet devotioni hujus nihil tollitur ex conſortio illius; 2°. ſi minueretur fructus ex numero eorum pro quibus ſacrificium offertur, efficacior eſſet Miſſa in minori Communitate, quàm in majori; inefficacior verò, quæ in Commemoratione Fidelium omnium offertur, ſi pridiè plures animæ in aliarum ſocietatem devenerint: atqui hæc & abſurda ſunt, & infinitam ſacrificii noſtri dignitatem dedecent; ergo. 3°. ſe habet ſacrificium, ut agentia phyſica, quorum virtus proportionata eſt capacitati ſubjectorum: atqui agentia hæc non minùs proſunt multis, quàm paucioribus; quia id exigit eorum finis, qui eſt ut ſint publicum bonum. Sic vox non minùs à numeroſa multitudine, quam à tribus vel quatuor auditur; ergo & ſacrificium, quod publicum eſt Eccleſiæ, imò & Mundi totius

bonum, sic institui decuit, ut non divideretur inter plures, sed omnibus ex æquo pro singulorum devotionis mensurâ proficeret.

Obj. 1°. ex doctrina nostra sequitur, 1°. sacrificium Missæ non plus prodesse iis qui stipem dant, aut pro quibus specialiter offertur; 2°. æquè prodesse singulis, si duo partem stipendii conferant, ac si solus totum dispendium daret: atqui consequens pro primâ & tertiâ parte adversatur communi Fidelium sensui; pro secunda verò damnatum est à Concilio Constantiensi, sess. 8. ubi reprobata est hæc Wiclefi propositio 19. *Speciales orationes applicatæ uni personæ per Prælatos vel Religiosos, non plus prosunt eidem, quàm generales, ceteris paribus.*

R. neg. maj. fiat enim hypothesis triplex: Petrus Sacerdos primam Nativitatis Dominicæ Missam celebrat pro decem pagi incolis in communi; secundam pro iisdem, specialiter verò pro duobus qui stipendii partem contulêre; tertiam pro uno, qui totum solus stipendium dedit. Jam dico ceteros, qui stipem non dederunt, & quos suppono dispositos *ut quatuor*, non minùs ex secunda & tertia Missa fructûs recipere, quàm ex prima; quia contendo fructum non dividi tanquam finitum, ità ut aliqua ejus portio decedat uni, quia uni vel duobus accrescit: at non ideo dico, eos qui stipem, vel soli vel duo dederunt, non plus recipere emolumenti: quin & contrarium tueor duplici de causa; 1°. quia crescere debet fructus pro quantitate incrementi devotionis; plus autem, ceteris paribus, devotionis habet, qui Sacerdotem adjuvat, aut opem ejus efflagitat ardentiori modo; 2°. quia, & id Conclusioni nostræ supplendum, de institutione sacrificii est, ut eos inter quibus applicatur, aliquis servetur ordo: unde plus Sacerdoti proderit, quàm ceteris; plus danti, stipendium, quàm non danti; plus assistentibus, quàm qui non assistunt; plus nominatim & speciali intentione designatis, quàm pro quibus generatim solùm offertur, sive ii vivant, sive defuncti sint.

ſint. Quapropter ſicut fatentur adverſarii, plus juvari eos qui Sacro aſſiſtunt, quia aſſiſtentiam hanc Chriſtus pro ſpeciali quâdam diſpoſitione habere voluit; ſic & plus juvabuntur, qui ſtipem dabunt, quia & id quoque pro ſpeciali diſpoſitione habere voluit ſacrificii noſtri Inſtitutor: ſicque, quod Chriſti majeſtatem decet, lucrabitur unus, abſque eo quòd alteri quidpiam depereat. Unde objecta Wiclefi propoſitio nihil ad nos.

Obj. 2°. Damnata eſt ab Alex. VII. propoſitio iſthæc n. 10. *Non eſt contra juſtitiam pro pluribus ſacrificiis ſtipendium accipere, & ſacrificium unum offerre:* atqui ſi Miſſæ valor ſit infinitus, & æquè multis proſit ac uni, non erit contra juſtitiam unum pro pluribus ſtipendiis ſacrificium offerre. Quod enim nemini nocet, juſtitiæ non repugnat: atqui quod pro Joanne & Petro ſimul offeram, neutri nocebit. R. neg. min. Stipendium enim nullatenùs reſpicit opus ſacrificii, quod nullo pretio æſtimari poteſt, ſed tantùm Miniſtri perſonam prout humano modo ſuſtentabilem: atqui ſive opus Miſſæ unius integrum applicetur multis, ſive dividatur, ſive valeat finitè, ſive infinitè, ſemper manet invariata Miniſtri ut ſuſtentabilis perſona: Neque enim per hoc quod ſacrificium pluribus integrè proſit, majori indiget alimento; ergo quâcumque poſitâ opinione de valore ſacrificii, præfixum eodem modo manet ſtipendium; ergo qui majus & majus ſeu à pluribus, ſeu ab uno, niſi ex liberalitate datum, accipit, peccat contra juſtitiam.

Inſt. Si Sacerdos qui novum accipit ſtipendium, ideo juſtitiam lædit, quia jam ex priori habet unde ſuſtentetur, peccabit qui in die Nativitatis Dominicæ tria pro triplici ſacro recipit ſtipendia: rurſum verò non peccabit, qui promiſsâ gratis Joanni Miſsâ, à Petro pro eâdem ſtipendium accipiet: atqui hæc inaudita ſunt; ergo. R. neg. min. pro 1. parte: cùm enim Miſſæ ſtipendium haud plenè ad honeſtam Miniſtri ſuſtentationem ſufficiat; nihil mirum

si Sacerdos, sicut plus quàm Diœcesanâ lege constitutum est, recipere sustentationis titulo potest, cum liberè datur, sic & pro tribus Missis tria stipendia recipere valeat. Ut ergo seria hic moveretur difficultas, quærendum esset, an Sacerdoti, cui data sunt in annum totum stipendia omnibus inspectis sufficientissima, ut celebret pro quo volet, novum deinceps stipendium recipere valeat, ut pro hoc vel illo celebret: hunc porrò haud difficulter comparaverim cum Parocho qui sufficientissimum reditum habet, & à quo quidpiam ultra exigi vetuit sacra Congregatio, ut dixi Tom. I. pag. 582.

Ad 2. part. responderi potest cum Cajetano, homine *summi ingenii nec minoris pietatis*, in q. 79. S. Thomæ a. 5. *Una Missa non perdit vim satisfactionis suæ pro primo offerente, ex hoc quòd pro secundo, tertio, quarto, quinto, &c. offertur: sicut quantitas devotionis unius nihil tollit de quantitate devotionis alterius. Unde arguendi, instruendique simul sunt homines ignoranter petentes, vel exigentes pro eleemosynâ suâ totam sibi Missam dari, aut suo defuncto; nihil enim minùs ipse habebit, si mille alii petant eandam Missam pro se ipsis & aliis defunctis, quàm si pro ipso solo celebrari dicatur.*

Bellarm. de Script. Eccles.

Sunt tamen qui Missam uni promissam, alii denuò promitti nolint; tum quia Conclusio nostra in opinione posita est; nec proinde exponi debet periculo is qui stipem dat; tùm quia cùm specialiter spondetur Missa, sponderi videtur & is etiam valor quem habet ipsa non solùm ab opere operato, sed & ab opere Ministri: is verò cùm finitus sit, divisus inter plures, minor continget singulis.

Obj. 3°. Si valor sacrificii sit infinitus, unum sacrificium pro duobus oblatum, tantùm his proderit, quàm duo prodessent sacrificia pro iisdem seorsum oblata: atqui falsum consequens. Constat enim sacrificia duo pro eodem homine oblata, plus ei prodesse quàm unum; ergo etiam sacrificia duo pro duabus personis seorsum oblata, plus illis proderunt, quàm unum pro utraque oblatum.

R. ad 1. neg. min. una enim Missa pro Petro & Joanne conjunctim & in solidum dicta, in utroque operabitur ut quatuor, si uterque dispositus sit ut quatuor: si verò dum una dicitur pro Petro, alia dicitur pro Joanne, neutra plus operabitur, quia neutra operabitur ultra capacitatem subjecti.

Ad 2. neg. conseq. ideo enim sacrificia duo pro eodem homine, vel solitariè, vel conjunctim cum alio oblata, plus ei prosunt, quàm unum, quia in utroque casu bis ille secundùm totam dispositionis suæ capacitatem expletur: Atverò cùm duo sacrificia seorsim offeruntur pro duobus, neuter, nisi semel, expleri potest secundùm capacitatem dispositionis suæ.

CAPUT SEPTIMUM.

De Ministris Sacrificii.

MInistrorum nomine eos hìc omnes intelligimus, qui ad sacrificii oblationem quomodocumque concurrunt. Ut autem suus unicuique in oblatione tantæ dignitatis gradus servetur, sit

CONCLUSIO I. Christus principalis est in sacrificio Missæ offerens.

Prob. 1°. Christus Psalm. 109. & Hebr. 7. vocatur *Saçerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedech*: atqui non aliâ de causâ dicitur Sacerdos, &c. quam quia oblatum semel in ara Crucis sacrificium, usque ad mundi consummationem offert; non dico, per successores suos, Sacerdoti enim in æternum constituto non succeditur, sed per Ministros suos; ergo Pontifex in æternum, in æternum sacrificium suum offerre debet. Hinc Conc. Lateran. IV. c. 2. *De summa Trinitate*: *In Ecclesia*, inquit, *idem ipse Sacerdos est & sacrificium.*

Prob. 2°. Sacrificium Legis novæ tale esse debuit ut Deo semper placeret, quatenùs mundum ac

purum ; & sic insigniter discreparet à Judaïcis sacrificiis, quæ non rarò polluta erant, tum ex parte victimæ, tum ex parte offerentis : atqui ut sacrificium purum sit & mundum, non sufficit rei oblatæ mundities, sed saltèm requiritur summa principalis Offerentis puritas ; quia oblatio sacrificii propriè non consistit in re quæ offertur, sed in actione, quâ res eadem offertur ; ergo ex institutione divinâ necesse fuit, ut in novæ Legis sacrificio principalis Offerens semper mundus esset & integer. Unde Hebr. 7. *Talis decebat ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus*, &c.

CONCLUSIO II. Soli Sacerdotes sacrificium Missæ verè & propriè offerunt.

Prob. Sacrificium Missæ ab iis duntaxat confici potest, qui supernaturalem ad id muneris potestatem accepêre : atqui potestatem hanc accepêre Sacerdotes, ut patet ex eorum consecratione ; accepêre autem soli : Hanc enim si qui præter ipsos receperint, vel ab hominibus, vel à Christo. Non 1. cùm potestas supernaturalis à puro homine tradi non possit. Non 2. cùm Christus facultatem hanc Apostolis solis, eorumque in Sacerdotio successoribus tradiderit ; ergo.

Obj. qui sacrificium offert, debet esse Minister Christi, Ecclesiæ & populi : atqui non omnes Sacerdotes ministerium illud obire possunt. Certè enim Christi personam non geret Sacerdos peccator, diaboli mancipium. Non feret Ecclesiæ vota hæreticus à ministerio per Ecclesiam præcisus ; ergo. R. dist. maj. qui sacrificium offert licitè simul & validè, debet esse Minister Christi, Ecclesiæ ac Populi conjunctim, C. qui sacrificium offert validè simul & illicitè, N. Ut enim quis sacrificium offerat validè, satis est ut Christi Minister esse pergat : atqui non rarò fit, ut Christi Minister esse pergat, qui præ impietate suâ, nec populi, nec Ecclesiæ apud Deum interpres esse meretur. Nimirum efficitur aliquis Christi Minister per potestatem Ordinis : porrò

potestas illa semper perseverat, neque ab Ecclesia pendet, quoad functionum validitatem.

Ergo, inquies, nihil operatur Ecclesiæ prohibitio. R. neg. assumptum. Facit enim, 1°. nè Sacerdos licitè offerat; 2°. nè Minister præcisus in oblatione sacrificii agat ut ab Ecclesia deputatus. *Si Sacerdos*, ait S. Thom. q. 82. art. 7. *ab unitate Ecclesiæ præcisus, Missam celebret, quia potestatem Ordinis non amitttit, consecrat verum corpus & sanguinem Christi; sed quia est ab Ecclesiæ unitate separatus, orationes ejus*, quæ nimirum ab Ecclesia institutæ sunt, *efficaciam non habent*: id autem quanti sit, norunt quicumque Ecclesiæ dignitatem metiri norunt.

Conclusio III. Fideles aliquo etiam sensu sacrificium offerunt.

Prob. 1°. ex his Liturgiæ verbis: *Memento, Domine, famulorum, famularumque tuarum.... pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt hoc sacrificium.* Et paulò post: *Hanc igitur oblationem servitutis nostræ, sed & cunctæ familiæ tuæ, quæsumus, Domine, ut placatus accipias*, &c.

Prob. 2°. Non debuit Christiana plebs deterioris esse conditionis, quàm Judaïca: atqui Judaïca plebs, non quidem actu propriè Sacerdotali, qui erat penes familiam Aaron, sed concursu & approbatione sacrificia offerebat. Sic Exodi 5. *Hæc dicit Dominus: Dimitte populum meum, ut sacrificet mihi in deserto.* Sic Num. 26. dicitur ad multitudinem: *Hæc sunt sacrificia, quæ offerre debetis.* Sic David & Salomon holocausta obtulisse dicuntur, haud profectò per se, quia Sacerdotes non erant, sed per Ministros Domini.

CAPUT OCTAVUM.

De Sacrificii subjecto.

PEr subjectum sacrificii eos intelligimus quorum in gratiam offerri illud potest aut debet. Ex his autem alii hodieque vivunt, alii jam obiêre.

§. I. *An Missa pro vivis omnibus offeratur.*

Viventium alii per Baptismum renati non sunt, ut Infideles & Catechumeni; alii regenerationis gratiam obtinuêre. Hi porrò vel justitiæ serviunt, vel peccato: & ex his alii ab Ecclesia se præciderunt ut schismatici: alii ab ea præcisi sunt, ut hæretici, &c. De his omnibus dicendum: sit itaque

Conclusio I. Missæ sacrificium pro Fidelibus universis, justis vel peccatoribus offertur.

Prob. 1°. Non meliùs de Sacerdotis sacrificium offerentis intentionè habitâ aut habendâ judicari potest, quàm ex verbis quibus utitur inter offerendum: atqui hæc ad universa Ecclesiæ membra, seu sana sint, seu peccati lue infecta, se se extendunt. *Offerimus tibi*, ait, *pro omnibus Orthodoxis, atque Catholicæ & Apostolicæ fidei cultoribus:* ex iis autem qui orthodoxæ fidei adhærent, non pauci sunt peccatores.

Prob. 2°. Hebr. 5. *Omnis Pontifex constituitur.... ut offerat sacrificia pro peccatis*: atqui non tantùm pro levioribus; sic enim fructus potior deesset ministerio ejus; ergo etiam pro gravioribus.

Obj. 1°. Infantes sunt Ecclesiæ membra: atqui tamen non offertur sacrificium Missæ pro infantibus, qui reipsà fructûs ejusdem incapaces sunt; 2°. peccatores donec à fide deficiant, sunt de Fidelium numero: atqui indigni sunt ut pro se offeratur sacrificium; 3°. energumeni, & fideles erant & justi esse poterant: & tamen vetuit Illiber. Synodus can. 29. nè pro his Missa offeratur.

R. ad 1. neg. min. Etsi enim infans satisfactorium Missæ fructum recipere nequit, quia per lavacrum mundatus à culpâ & pœnâ, nihil justitiæ divinæ debet; potest tamen impetratorium sacrificii effectum recipere, quoad animam & corpus, ut utrumque suo modo conservetur. R. ad 2. dist. min. Indigni sunt peccatores, sed tamen verè indigent sacrificii impetratione, ut convertantur, C. secùs, N. R. ad 3. neg. min. Verba enim Illiberini Canonis energumenum quidem arcent à communione, quia ii soli offerebant, qui communionis sacræ futuri erant participes; at non excludunt à sacrificii fructu. Ceterùm communionem ipsam energumenis permiserunt aliæ Synodi, ut Arausicana I. can. 14. atque hujus ope sanata est puella nomine Araba, quæ ob conspectam impudicè Veneris imaginem, à dæmone meatum gutturis ejus occupante sic vexata est, ut septuaginta diebus nec cibum nec potum trajecerit, quamvis id tentatum sit pluries; etsi Araba nec famem nec sitim toto eo tempore senserit.

Obj. 2°. Si sacrificium pro Fidelibus universis offerri debet, non licebit unum ab eo excludere, ut alter efficaciùs juvetur: falsum consequens. Annon enim stipem Petro negare possum, ut Lucam potentiùs adjuvem? R. neg. min. & dico Sacerdotem, qui quempiam excludere, nisi excuset decrepita stoliditas, graviter peccaturum 1°. contra legem charitatis, quæ etsi non jubet pro singulis nominatim orari, neminem tamen excludi patitur; 2°. contra intentionem Ecclesiæ, quæ sacrificium sibi commissum ad filios suos universim extendi vult. Unde liquet aliam esse corporalis eleemosynæ, cujus quis dominus est, conditionem; aliam sacrificii, utpotè boni communis. Ceterùm Fidelis, quem Sacerdos à generali oblatione excludet, privabitur equidem eo sacrificii fructu, qui ex privatâ Sacerdotis intentione pendet, sed non alio.

Conclusio II. Catechumeni & infideles nullum

habent jus ad sacrificium ; & hoc tamen pro illis offerri potest.

Prob. 1. pars. Ii soli ad sacrificium jus habent, qui sunt de familia Christi : atqui Cathecumeni non sunt de Christi familiâ, & multò magis Infideles. Nemo enim est de Christi familiâ, nisi qui in ea natus est per Baptismum ; ergo.

Prob. 2. pars, 1°. quia in veteri Lege sacrificabatur pro vita Regis Darii & filiorum ejus, I. Esdræ 6. 2°. quia id I. Timoth. 2. *Obsecro igitur fieri obsecrationes, orationes.... pro Regibus, & omnibus qui in sublimitate sunt*, &c. exponunt plerique Patres de orationibus quæ fiunt in sacrificio : sic Tertul. L. ad Scapulam : *Sacrificamus pro salute Imperatoris* ; 3°. quia offerri potest sacrificium, tum ut augeatur familia Christi, tum nè quid ab Ethnicis Principibus molestiæ ferat : atqui est id sacrificium offerre pro conversione & bonâ dispositione Infidelium ; 4°. quia sacrificium Altaris idem est quoad substantiam cum sacrificio Crucis : istud autem pro omnibus oblatum est, etsi ad illud jus nullum haberemus, utpotè inimici.

Obj. Id Aug. Lib. 1. de origine animæ, c. 9. *Quis offerat corpus Christi, nisi pro iis qui sunt membra Christi ?* atqui infideles, &c. R. cum S. Thoma in 4. dist. 12. id intelligi debere de iis qui sunt membra Christi actu vel potentiâ : offert enim etiam pro membris Christi, qui offert pro aliquibus ut fiant membra Christi.

CONCLUSIO III. Ex natura rei licet sacrificium pro excommunicatis, hæreticis & similibus offerre: id tamen attentis Ecclesiæ legibus non licet.

Prob. 1. pars : Hæretici & alii id genus pejores non sunt, sive iis qui Christum crucifixêre, sive tyrannis, qui in Ecclesiam sævierunt : atqui ex præcedenti Concl. pro iis offerri potest sacrificium Missæ, sicut pro iis oblatum fuit sacrificium Crucis.

Prob. 2. pars : Privatio communium Ecclesiæ suffragiorum potior est pœna excommunicationis,

prout hodie decerni solet : atqui communia inter suffragia primas tenet Missæ sacrificium.

§. II. *An Missa pro defunctis offerri possit.*

Defunctorum alii æternis ignibus addicti sunt ; alii purgatoriis flammis torquentur ; alii jam Dei visione fruuntur. De his omnibus movetur quæstio. Sit

CONCLUSIO I. Pro damnatis, nec debet, nec potest offerri sacrificium.

Prob. 1°. ex trito hoc : *In inferno nulla redemptio* ; 2°. quia reprobi à Christo Matth. 25. amandantur *in ignem æternum* ; porrò ignem hunc verè & strictè æternum esse alibi probavimus ; 3°. quia ex Aug. L. 21. de Civ. c. 24. *Si de aliquibus ità certa esset Ecclesia, ut qui sint illi etiam nosset, qui licèt adhuc in hâc vitâ sint constituti, tamen prædestinati sunt in æternum ignem ire cum diabolo, tam pro eis non oraret, quàm nec pro ipso* ; ergo sicut non sacrificatur pro diabolo, sic nec pro quocumque reprobo.

Obj. 1°. Aug. Enchir. c. 112. approbat Originistarum sententiam, quatenùs tenet damnatorum supplicia, non quidem finiri, sed per orationes nostras imminui. Sic ille : *Pœnas damnatorum certis temporum intervallis existiment, si hoc eis placet, aliquatenùs mitigari... non æterno supplicio finem dando, sed levamen adhibendo vel interponendo cruciatibus* : atqui utiliter pro reprobis sacrificatur, si eorum cruciatus mitigari possunt.

R. neg. ant. Licèt enim S. Doctor hanc Originianæ opinionis partem toleret, ut non omnino adversam Scripturis divinis, reipsâ tamen illam non approbat. En verba ipsius : *Frustrà nonnulli ; imò quàm plurimi, æternam damnatorum pœnam & cruciatus sine intermissione perpetuos humano miserantur affectu, atque ità futurum esse non credunt ; non quidem Scripturis divinis adversando, sed pro suo motu dura quæque molliendo.... quæ putant in eis terribiliùs esse dicta quàm veriùs.* Hîc porrò si non rejicitur penitùs damnatorum subla-

vatio, certè non approbatur. Quin & expressè paulò anteà reprobatur à S. Doctore; sic enim suo, non aliorum nomine loquitur c. 110. *Cùm ergo sacrificia, sive Altaris, sive quarumcumque eleemosynarum, pro baptisatis defunctis omnibus offeruntur; pro valde bonis gratiarum actiones sunt; pro non valde malis propitiationes sunt; pro valde malis* ETIAMSI NULLA SUNT ADJUMENTA MORTUORUM, *qualescumque vivorum consolationes sunt. Quibus autem prosunt, aut ad hoc prosunt, ut sit plena remissio, aut certè ut tolerabilior fiat ipsa damnatio*, seu punitio, (prout expressè intelligit D. Thomas in 4. dist. 45. a. 2.) Ubi juxta S. Doctorem sacrificia nullum valdè malis adjumentum procreant: procrearent porrò, si eorum cruciatus temperarent.

Fatendum tamen ex mitioribus illis Augustini verbis factum esse, ut viri magni nominis existimaverint reproborum tormenta in inferis leniri posse. Ità S. Antonin. Vincentius Bellovac. Gerson, &c. Verùm opinio hæc, non modò difficilis est, sed teste S. Thoma 3. p. q. 71. a. 5. *præsumptuosa, Sanctorum dictis contraria, vana, nullâ autoritate fulcita & irrationalis.* Et verò contra eam militant duo præcipuè, 1°. quòd decrescente in dies pœnâ, iis saltem, qui ob unum peccatum torquentur, ab omni tandem cruciatu immunes fierent; 2°. quòd malè prohiberet Ecclesia nè pro reprobis offerretur sacrificium: atqui id prohibet tamen, ut constat ex Conc. Triburiensi can. 31. ex Bracarensi I. can. 17. &c. Atque hinc exploditur Glossa in cap. 23. XIII. q. 2. ubi orationes prodesse dicuntur, non quidem valde malis, sed *malis mediocriter, ad hoc ut minus puniantur*, non tamen ut unquam ab inferis liberentur.

achab. c. 12. Obj. 2°. Judas Machabæus jussit offerri sacrificia pro Judæis quibusdam, quorum *sub tunicis* post mortem inventa sunt idolorum donaria, *à quibus Lex prohibet Judæos*: atqui Judæi illi in peccato mortali decesserant; ergo. R. neg. min.

tum quia dicitur Judæos illos *cum pietate dormitionem accepisse*; tum quia donaria hæc non ad idolorum reverentiam acceperant, sed ex ditescendi cupiditate, quæ venialis esse potest; tum quia legem quâ id prohibebatur, etsi non sinè aliquâ negligentiâ, ignorare potuerunt; tùm quia etsi eam cognovisse supponantur, piè præsumebat Machabæus, eos in extremo vitæ spiritu sceleris sui pœnituisse.

Obj. 3°. Pro iis offerri potest sacrificium, qui ab inferni pœnis liberari possunt: atqui damnati, &c. Prob. min. ex precibus Missæ, ubi sic: *Domine J. C. libera animas omnium Fidelium defunctorum de pœnis inferni, & de profundo lacu*, &c.

R. ad 1. neg. min. ad 2. dist. Et per inferni pœnas intelligit Ecclesia pœnas Purgatorii, C. & intelligit pœnas ignis diabolo & angelis ejus in æternum præparati, Subdist. & tunc Ecclesia orationes suas referendo ad illud instans, quo animæ migrant à corporibus, precatur ut Fideles non fiant socii dæmonum, C. & intendit precari ut ab inferi propriè dicti pœnis liberentur, si in eas miserè incurrerint, N. Per inferni pœnas intelliguntur vel pœnæ Purgatorii, & tunc nihil mirum, si Ecclesia Fideles suos ab iis, omni quâ potest viâ, liberare conetur: vel pœnæ dæmonibus præparatæ, & tunc spectat pia mater ad illud instans, quo animæ migrant à corporibus, & orat ut filii sui, nedum de numero sint reproborum, in sinum veri Abrahæ recipiantur.

Obj. 4°. Constat Trajanum & Falconillam ex inferis liberatos fuisse orationibus Gregorii & Theclæ; prout refert S. Damascenus in Orat. de defunctis. R. argumentum hoc à nobis versatum esse in Tom. præced. p. 446.

Quod spectat ad peccatores, etiam idololatras, quos narrant Historiæ à mortuis ad vitam revocatos esse: dicendum cum SS. Thomâ in Suppl. q. 71. art. 5. *quòd non erant in inferno finaliter deputati.*

CONCLUSIO II. Sacrificium Missæ, ut aliud quodcumque Ecclesiæ suffragium, pro animabus in Purgatorio detentis piè & utiliter offertur.

Prob. 1°. ex 2. Machab. 12. ubi Judas Machabæus *duodecim millia dragmas* * *argenti misit Jerosolymam, offerri pro peccatis mortuorum sacrificium, bene & religiosè de resurrectione cogitans.... Sancta ergo & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur.* Ex iis sic: Ut ex citato textu inferri possit, Ecclesiæ suffragia, & à fortiori Missæ sacrificium, defunctis prodesse, duo sufficiunt; 1°. ut id disertè tradat locus à nobis adductus; 2°. ut quatenùs id tradit, maximæ autoritatis esse debeat: atqui utrumque constat. Primum quidem; cùm disertè doceat, pium esse pro iis exorare, qui in peccatis quibusdam mortui sunt, quia sic fiat ut ab iisdem solvantur. Secundum non minùs evidens est. Vel enim Liber ille canonicus est, ut tota tenet Ecclesia; vel non, uti Novatoribus videtur. Si canonicus est, prout sensêre Origenes, Tertul. Cyprian. Ambrosius, &c. jam propositio nostra spectat ad finem. Sin verò, non desinit idem Liber tantæ ad minus esse autoritatis, quantæ Josephus, Sallustius, aliique coævi rerum Scriptores; quos circa Gentium suarum ritus nemo in iis præsertim quorum testes fuêre, falsi postulare ausit; ergo.

Prob. 2°. Quod semper & ubique in Ecclesiâ servatum est, nec ab aliquo Concilio institutum reperitur, meritò ab Apostolicâ Traditione oriri judicatur: atqui talis est ritus orandi pro mortuis, ut à peccatis solvantur. Hujus enim ante Concilium Carthaginense III. can. 29. meminêre Eusebius Cæsariensis L. 4. de vitâ Constantini, Cyprianus Ep. 66. Tertul. L. de Coronâ militis, c. 3. Hinc Chrysost. Hom. 69. ad populum Antiochen. *Num temerè*, inquit, *hæc ab Apostolis sancita fuerunt, ut in tremendis Mysteriis agatur defunctorum commemoratio? sciunt enim illis inde contingere multum lucrum, multam utilitatem.*

* Duodecim drachmarum millia faciunt Romanæ monetæ mille & ducenta scuta. *Menochius Edit. Turnem. hîc.*

Prob. 3°. quia statim ut emersit contraria Aërii opinio circa an. 350. ubique Gentium explosa est, ceu turpis error in fide, prout docent Epiphan. Aug. Lib. de hæres. c. 53. &c.

Obj. Si per sacrificia juventur animæ purgantes, vix, attentâ Missarum quæ ubique celebrantur, multitudine, fieri potest, ut Purgatorium non quotidie evacuetur: atqui tamen illud credit Ecclesia, quæ sacra in perpetuum celebrat Anniversaria, pro iis etiam quorum in gratiam, ipso obitûs tempore, Missæ plures celebratæ sunt, ut in Regum morte contingit. R. binam animarum purgantium classem distingui posse; alteram earum, quæ culparum suarum absolutionem in hâc vitâ obtinuerunt; & has dicimus, facili negotio per sacrificiorum multitudinem liberari. Alteram earum, quæ cum culpis pluribus minimè condonatis è vitâ migrârunt; & de iis haud veremur asserere, earum pœnam non ità brevem fore. Neque multùm proderit sacrificiorum, etiam specialiter applicatorum, multitudo: quia fructus remissionis pœnæ proveniens ex opere operato à sacrificiis, non magis infallibilis est quàm effectus Sacramentorum: porrò Sacramentorum effectus in iis tantùm infallibilis est, qui obicem non habent: habent autem obicem, qui culpas veniales habent. Unde cùm remitti non possit pœna ante dimissam culpam, quia quandiu manet culpa, manet intrinsecè homo dignus pœnâ; consequens est sacrificia nusquam tantùm ad remissionem pœnæ, totam suam efficacitatem sortiri, donec culpa prorsus expuncta sit. Quomodo autem, & quâ successione, ea venialium dimissio, (quæ ex dictis non fit immediatè per sacrificium,) fiat in Purgatorio, per actus dilectionis & patientiæ, expendunt alibi Theologi, & fortè res est in thesauris divinis signata.

Interim, satagamus ut per congruæ pœnitentiæ labores, omnium culparum veniam ante obitum consequamur; juxta id quod monuit Christus Matt.

5. *Esto consentiens adversario tuo citò, dùm es cum eo in viâ, nè fortè... mittaris in carcerem: Amen dico tibi, non exibis inde donec reddas novissimum quadrantem. Illud scitote,* ait S. Bernardus de obitu Huberti, *quia post hanc vitam in Purgatorii locis centupliciter, quæ fuerint hic neglecta, redduntur usque ad novissimum quadrantem.*

CONCLUSIO III. Sacrificium Missæ, nec Sanctis offertur, nec pro Sanctis, ut iis ad pœnæ vel culpæ remissionem prosit: pro iis tamen piè offertur; tum ut in iis honoretur Deus & ipsi in Deo, tum ut eorum apud Deum intercessio obtineatur.

Prob. 1. pars, tum quia sacrificium est cultus latriæ; is verò uni Deo debitus est: tum quia hæc semper fuit Ecclesiæ fides. Unde Aug. Lib. 8. de Civ. c. 27. *Quis audivit aliquando stantem Sacerdotem ad Altare.... dicere in precibus: Offero tibi sacrificium, Petre, vel Paule, vel Cypriane; cùm apud Memorias eorum offeratur.* Idem docet Trid. sess. 22. c. 3.

Prob. 2. pars, quia Sanctis Deo apertè fruentibus nihil superest luendum pœnæ vel culpæ.

Prob. 3. pars, quæ contra Pseudoreformatos definita est à Trid. sess. 22. can. 5. his verbis: *Si quis dixerit, imposturam esse, Missas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum intercessione apud Deum obtinendâ sicut Ecclesia intendit; anathema sit.* Prob. inquam, ex universalis Ecclesiæ consensu S. Cyrillus Jerosol. Catech. 5. *Cùm hoc sacrificium offerimus,* inquit, *mentionem facimus eorum, qui ante nos obdormierunt, primùm Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Martyrum, ut Deus orationibus illorum & deprecationibus suscipiat preces nostras.*

S. Aug. Tract. 84. in Joan. *Non sic,* ait, *Martyres commemoramus* ad Altare, *quemadmodum alios, qui in pace requiescunt, ut etiam pro iis oremus; sed magis ut orent pro nobis.*

Liturgia S. Basilii, cui ceteræ omnes in hoc puncto consonant, Sanctorum memoriam facit, *ut assiduas* preces pro nobis offerant.

Obj. cum Kemnitio : Sacrificii oblatio in honorem Sanctorum, non tam apertè, quàm palpabiliter repugnat institutioni divinæ. Non enim dixit Christus : Hoc facite in commemorationem Sanctorum, benè verò : *Hoc facite in meam commemorationem* ; ergo. R. ad 1. neg. ant. quæ non tam apertum est, quàm palpabile mendacium. Ad 2. neg. conseq. qui enim præcipit ut aliquid fiat, non censetur prohibere, nè simul certum quid fiat, nisi id vel importet natura rerum, vel declaret Ecclesia, fida Christi voluntatum interpres : atqui neque rerum natura exigit, ut non honorentur Sancti secundariò & quasi accidentaliter in sacrificio, quod primariò & directè ad Dei cultum ordinatur ; nec usquam declaravit Ecclesia, prætermitti omnino debere amicos Sponsi, in ipsius Sponsi commemoratione. Imò expressè voluit ut commemoratâ Hostiâ per quam vicerunt Sancti, simul recolerentur Sanctorum victoriæ, quibus accensi, simul & freti, nos etiam aliquando triumphare mereremur ; ergo.

Inst. 1°. Sacrificii oblatio supremus est latriæ cultus : atqui cultum hunc non licet divertere ad Sanctos, ut divertit Ecclesia Pontificia. R. neg. min. pro secunda parte. Non enim offert Ecclesia sacrificium Sanctis in honorem Dei, sed Deo in honorem Sanctorum : unde Sanctis non facit aras, sed de Sanctis facit aras Deo, ut ait Augustinus Serm. 318.

Inst. 2°. Ecclesia Romana sacrificium offert *ut Sanctis proficiat ad honorem :* atqui latriæ cultum in honorem creaturarum offerre, mera est impietas. R. dist. maj. Offert Ecclesia sacrificium in honorem Sanctorum, offert inquam, sed Deo, tanquam autori virtutum, quas in Sanctis & per Sanctos operatus est, C. offert, quasi Sanctos ipsos supremo cultu afficere intendat, N. Itaque sicut in Republica ob reportatam de hostibus victoriam solemnes Deo gratiæ exsolvuntur, quod quadantenùs in hominis victoris honorem cedit ; sic in Ecclesia penditur Deo sacrificium laudis, quòd per Sanctos, veluti manûs suæ

instrumenta, mirabilia operari dignatus fuerit. Unde tametsi hinc honorentur amici Dei, solus tamen Deus, ut omnis boni parens, supremo cultu honoratur.

CAPUT NONUM.

De Obligationibus Sacerdotis relativè ad Sacrificium.

DE solis Sacerdotum obligationibus loquimur in præsenti, quia populi relativè ad Missam obligationes exposuimus Tom. 2. p. 168.

Porrò Sacerdotum obligationes relativè ad Missam, aliæ sacrificii oblationem præcedunt, aliæ stipant, aliæ subsequuntur. In primo ordine recenseri possunt immunitas à gravibus peccatis, obligatio ipsa celebrandi, honorarii recipiendi facultas, & immediata ad sacrificium præparatio. Ad secundum referuntur intentio Sacerdotis, necessitas Ministri sacro inservientis, Rubricarum praxis accurata. In tertio est actio gratiarum. De immunitate à gravibus noxis, & de jejunio diximus suprà. De ceteris hîc agendum; sed ordine paulisper immutato.

§. I. *An & quando Sacerdos celebrare teneatur.*

Sacerdotum alii solum dignitatis suæ caracterem habent; alii curam animarum; alii Beneficio ad Missarum celebrationem fundato mancipati sunt. De his omnibus quæritur, 1°. an identidem per annum celebrare debeant; 2°. an in die pluries celebrare possint; 3°. an privatim. Primam tantùm difficultatem expendimus in præsenti.

Conclusio I. Laudabilius est sæpè celebrare, quàm raró: etsi autem nullâ lege præcipitur quotidiana celebratio simplicibus Presbyteris, peccant graviter qui ferè nunquam celebrant.

Prob. 1. pars: 1°. quia frequens Missæ celebratio frequentem Eucharistiæ usum importat: atqui per se loquendo, laudabilior est communio frequens, quàm rarior, uti suprà probatum est.

2°. Quia, ut ait post venerabilem Bedam S. Bonavent. L. de præparat. ad Missam, c. 5. qui raro celebrat, *quantùm in ipso est, privat SS. Trinitatem laude & gloriâ, Angelos lætitiâ, peccatores veniâ, justos subsidio & gratiâ, in Purgatorio existentes refrigerio, Ecclesiam Christi speciali beneficio, & se ipsum medicinâ & remedio contra quotidiana peccata & infirmitates*: at quibus tandem bonis operibus jacturam tantam compensabit homo?

3°. Idipsum confirmat Sanctorum penè omnium praxis: etsi enim fuêre, quos tremor sanctus à celebrando deterruit, fuêre impendiò plures, qui, quoad potuêre, sacris operati sunt: iique ut plurimum, de Christiana Republica præstantiùs meriti fuêre, ut Francisci Xaverius, & Salesius, Carolus Borr. Vinc. à Paulo, Berullius, qui inter Sacra spiritum emisit, &c.

Prob. 2. pars: 1°. quia si Sacerdos simplex quotidie celebrare teneretur, vel divinâ lege, vel Ecclesiasticâ: atqui nulla extat hujusmodi lex; 2°. quia multi Sacerdotes, pii etiam & timorati, interdum aliquo vel etiam aliquibus diebus à celebrando abstinent, nè rei assiduitas in fastidium degeneret.

Et hæc de Parocho etiam vera sunt. Sicut enim Sacerdos simplex non tenetur vi Ordinis quotidie offerre, sic nec Parochus ex vi Beneficii: esset enim nimis onerosa hæc obligatio. Quanquam is, etiamsi plebs sua Sacro interesse non possit, *regulariter* non potest *omittere* sacrificii oblationem *absque aliqua causa*. *Suarez*

Prob. 3. pars, 1°. ex his Christi verbis, Luc. 22. *Hoc facite in meam commemorationem*: atqui verba hæc continent verum offerendi sacrificii præceptum, secundùm id Trid. sess. 22. c. 1. *Apostolis, eorumque in sacerdotio successoribus ut offerent, præcepit per hæc verba*: *Hoc facite*, &c. ergo in primis ad celebrandum aliquando tenentur Presbyteri. Unde S. Thom. q. 82. a. 10. *Quidam dixerunt, quòd Sacerdos potest omnino à consecratione licitè abstinere*,

nisi teneatur ex curâ sibi commissâ celebrare, & populo Sacramenta præbere: sed hoc irrationabiliter dicitur, quia unusquisque tenetur uti gratiâ sibi datâ, cùm fuerit opportunum: opportunitas autem sacrificium offerendi attenditur principaliter per comparationem ad Deum, cui sacrificium offertur.

Prob. 2°. ex Trid. sess. 23. de reform. c. 14. *Curet Episcopus, ut Sacerdotes, saltem diebus Dominicis & Festis solemnibus, Missas celebrent:* atqui si Missæ celebratio sit opus supererogationis, mirum est, quòd eam ab Episcopis urgeri velit Concilium. Quod enim dicunt nonnulli curam hanc Episcopis imponi ad Fidelium commoditatem, gratis & ineptè dicitur. Synodus enim Missam non præscribit expressè, nisi Dominicis diebus, & solemnibus Festis: atqui si una inspiceretur Fidelium opportunitas, lex ea ad alias etiam inferioris gradûs solemnitates extendi debuisset, cùm & in iis etiam Fideles Missam audire teneantur. Atqui hinc Concilia Mediolan. I. Remense, Tolosanum, &c. præceperunt ut Episcopi & Sacerdotes Dominicis ac Festis diebus Sacra facerent.

Confirm. quia cùm Cajetanus in citatum D. Thomæ textum scripsisset, Sacerdotem qui raró aut nunquam celebrat, venialiter tantùm delinquere, doctrinam hanc ex ipsius Commentario expungi jussit Pius V. immediatus Trid. Decreti executor.

Ex his colliges, gravis peccati suspectos esse tot Sacerdotes, qui semel in anno, id est annuæ communionis tempore, celebrant, nè ipsis etiam laïcis, quibus curæ est Paschali quindenâ ad synaxim accedere, pejores videantur. Certè non ideò Ecclesiasticis privilegiis fruuntur, ut otio diffluant, sed ut divinis intenti, vestibulum inter & altare, ipsoque in altari identidem ad minus, populum inter & Deum mediatores agant. Quod si omittunt, nullum habet Respublica hominum genus tam superfluum, nè dicam tam exitiale, ut ostendit S. Bernardus, Tract. de vita & moribus Clericorum.

Et verò Innocentius III. in Concilio Lateran. *Sunt*, inquit, Ecclesiarum Prælati & Sacerdotes, *qui Missarum solemnia vix celebrant quater in anno, & quod deterius est, interesse contemnunt.... Hæc igitur & similia sub pœna suspensionis inhibemus*: atqui suspensionis pœna mortalem culpam arguit; ergo, ait Merbesius, *nemini Sacerdoti dubitare licet, quin Dominicis & reliquis Festis diebus, & præsertim in solemnioribus, quales sunt dies Nativitatis Christi, dies Resurrectionis, Festum Ascensionis, dies Pentecostes, solemnitas Corporis Christi, Festum Sanctorum omnium; & præcipua Virginis Deiparæ Festa, Annuntiatio, Purificatio, Assumptio & Nativitas.... offerre debeat (ad evitandum peccatum letale) nisi legitimo quopiam impedimento sacris operari prohibeatur.*

Obj. 1°. S. Hieronymus nusquam sacris operari voluit; ergo qui timidam ejus humilitatem imitantur, redargui non debent. R. 1°. Hieronymum, etsi in Monasterio suo Missas non fecerit, alibi fecisse, ut probat Surius in ejus vitâ. Quod autem in Monasterio suo cautior fuerit, factum est œconomiæ gratiâ, nè Joannem Jerosol. sibi, suisque jam infensum, & à cujus tandem communione discessit, magis ac magis commoveret. R. 2°. insolitam paucorum agendi rationem, quam ut benignè interpretemur, facit virtus eorum non vulgaris, in exemplum trahi non debere. Neque enim quia Sanctæ quædam in ardentes rogos insiliêre, continuò simile quid licere credemus. R. 3°. iis qui, non dico verecundiam, sed mollitiem suam Sanctorum exemplo tegunt, ponderandum esse id S. Bernardi Ep. 91. *Imitentur certè sanctitatem, quorum indulgentias dispensationesque pro lege defendunt.*

Obj. 2°. non minùs Sacerdoti in ordinatione traditur potestas excipiendi confessiones, quàm celebrandi: atqui tamen simplex Sacerdos ad audiendas confessiones non tenetur. R. neg. maj. potestas enim absolvendi, sicut & prædicandi, requirit jurisdictio

nem, quam Episcopus pro libito dispensat: Atverò potestas celebrandi in ordinatione sacrâ completissimè traditur in ordine ad cultum Dei, & expiationem delictorum Christianæ plebis. Quemadmodum igitur peccat, qui gratiam Dei in vanum recipit, sic & suo in genere peccat, qui acceptam Ordinis gratiam præ socordiâ negligit.

CONCLUSIO II. Pastores, & alii qui curam gerunt animarum, tenentur sub gravi per se aut per alios Missam in loco ad id deputato celebrare, quoties eam audire tenentur subditi.

Prob. 1°. ex Trid. ibid. *Curet Episcopus, ut* Sacerdotes *saltèm diebus Dominicis & Festis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter ut suo muneri satisfaciant, Missas celebrent.*

Prob. 2°. Christiana plebs ad audiendam prædictis diebus Missam strictè tenetur: atqui eo ipso ad eam celebrandam tenentur, qui plebis hujus curam habent. Et verò quis ad sacri celebrationem tenebitur, si non teneatur qui ad hoc stipendium recipit?

Neque sufficit ut Festis diebus celebrent Parochi, sed, aliquando saltèm per hebdomadam præstare id debent, uti suprà præcipiebat S. Carolus. Nam 1°. si Parochus confessiones suorum ex solâ etiam devotione factas excipere tenetur; quidni & celebrare teneatur, ut eorum pietati satisfaciat? 2°. an mediatoris partes piè & tenerè adimplet, qui populi sui necessitates tunc tantùm Deo repræsentat, cùm aliud citra scandalum agere non potest? Hinc S. Cyprian. Ep. 61. *Decimas ex fructibus accipientes* Clerici, *ab Altari & sacrificiis non recedant.*

CONCLUSIO III. Capellanus celebrare tenetur quoties, ubi, & quando præscribit fundatio.

Prob. tum quia pacta conventa servari debent, tum quia *necesse est ut defuncti dispositio modis omnibus conservetur*, ait S. Gregorius, Ep. 20. L. 9.

Dices, duo hinc sequi absurda, 1°. eum qui in alia Ecclesia, imò & in alio Ecclesiæ suæ Altari Missam fecit, peccare, & ad novam teneri celebrationem,

ut obligationi suæ satisfaciat; 2°. eum qui per decem dies febri laborat, Missas quas tunc omisit, supplere debere: atqui utrumque rigidius videtur.

R. ad 1. negant plures, esse in primo casu obligationem restituendi, nisi quis vel majus receperit stipendium, ut longius iret, quia tunc tenetur de excessu; vel omiserit celebrare in Altari privilegiato, quia ceteroqui nihil perdidit Fundator. Consultus tamen eâ de re Sambovius an 1671. adegit ad novarum Missarum celebrationem, eum qui in alio, quàm quod à Fundatoribus constitutum esset, Sacello Missas celebrari curaverat; tum quia alioqui sensim *depereunt piæ testantium voluntates*; tum quia graviter scandalisantur Fideles, cùm piè instituta & acceptata pro nihilo duci conspiciunt. Atque hinc qui mitiùs sentiunt, ut Lugo, loci mutationem à peccato mortali non excusant, nisi raró fiat. Quòd si accederet rationabilis loci mutandi causa, putà si præfixum Altare jam occupatum sit, nec moram ferant urgentia celebraturi negotia, vacaret etiam à veniali; quia rationabiliter præsumitur, Fundatorem, si viveret, id esse permissurum; præsertim cum Altare solùm mutatur non Ecclesia. Cavendum tamen nè latiùs extendatur præsumpta Fundatorum voluntas.

T. 3. in 4. cas. 77.

Trid. sess. 22. c. 4.

Quod spectat ad solam Altaris mutationem, distinguere solent Theologi. Vel enim, inquiunt, hoc Altare designatum est à Fundatore, aut iis qui stipendium dederunt, ob causam gravem seu in se, seu in opinione Fundatoris, putà ob specialem hujus Sancti, hujusve imaginis cultum, aut memoriam familiæ, quæ Altare illud erexit; & tunc Altaris variatio grave erit peccatum, quia graviter opponitur Fundatorum voluntati, quæ locum legis habet; nisi id raró fiat, ut in præcedenti casu dicebamus. Vel Altare illud ex mero arbitrio, absque speciali fine, aut fine jam indifferenti præfixum est; putà quia commodior esset locus familiæ jam extinctæ, aut alibi commoranti; & tunc, aït Lugo, *faciliùs*

poterit excusari à peccato gravi variatio Altaris intra eandem Ecclesiam. Si enim *in alia Ecclesia celebretur illæ Missæ, videtur jam fieri in præjudicium prioris Ecclesiæ, cui acquisitum fuerat illud jus.*

R. ad 2. Vel onus quotidianæ Missæ Capellano impositum est ratione loci alicujus, in quo Fundator voluit quotidie celebrari; vel sine respectu ad locum. Si 1. Capellanus diebus singulis, nullo, præter postremos tres majoris hebdomadæ, dempto, vel per se, vel, si legitimo impedimento, morbo, v. g. detentus fuerit, per alium celebrare debet. Si 2. observandum adhuc quid ferat contractus fundationis. Si enim in eo pactum sit ut Beneficiarius per se vel per alium quotidie celebret, nulla dies sine sacrificio prætermitti debet. Si autem Capellanus simpliciter adstringitur ad quotidianam Missam, Fundatoris intentio ea fuisse meritò præsumitur, ut id fieret, 1°. *salvâ honestate & devotione* Sacerdotis, adeò ut ei à celebrando abstinere liceret, cùm id reverentia exigere videtur, prout tradit Alexander III. cap. 11. *de Præbendis*; 2°. salvo etiam infirmitatis corporeæ casu, ut ibid. traditur. Si enim modicæ etiam virtutis herus stipendia famuli sui haud minuere solet, quia is brevi ægritudine detentus sit, æquum non est ut duriùs agatur cum Christi Ministro, quem corporalis infirmitas unâ vel alterâ hebdomade ab Officio suo deturbaverit. Si tamen diutiùs perduret ægritudo, substituendus erit qui infirmi vices gerat, nisi excuset tenuitas Beneficii.

Crediderim nihilominùs, tenuitatem Beneficii certo etiam loco adstricti idoneam pariter causam esse, cur Capellanus per se vel per alium non teneatur repetere Missas, quas per decem aut quindecim dies aut eo plus ob infirmitatem omiserit; tum quia de hâc Beneficii specie loquitur Alexander III. cit. c. 11. *de Præbend.* tum quia iniquum est, ut qui sanus vix habet unde vivat, æger careat necessariis: ità D. Babin, qui tamen vult ut

a his occasionibus ad Episcopi judicium recurratur, nè quid temerè fiat. Etsi autem concedam Beneficiario, ut identidem à sacro, ad quod ceteroqui singulis diebus tenetur, abstineat, sive ex reverentiâ, sive etiam * ut pro propinquorum suorum aut Ecclesiæ necessitatibus celebret; haud tamen velim, ut vel ab eo abstineat, *sive causâ voluptatis, sive se ad aliam Ecclesiam transferendo*; sive ut pro alio quopiam acceptâ mercede celebret: Fundator enim jus habet, ut totius anni sacrificia in suî gratiam celebrentur; & ad summum juri huic renuntiat, nè Ministri pietatem continuâ celebratione obruat; vel nè Sacerdos pro patre v. g. aut matre nuper defunctis Missam specialiter applicare non possit, quod durius videtur, iis videlicet, qui aliam à nostrâ de sacrificii valore opinionem habent; ergo quidquid ultra hæc est, pro se exigere præsumitur.

Collat. And. de Sacrif. p. p. 90.

* *Idem ib.*

Alexand. III. suprà.

Quæres 1°. quid facto opus, si celebrari non possit in loco ad id præfixo, quia corruerit, &c. R. manere obligationem celebrandi, quæ quo meliori potest modo in Ecclesia vel Sacello viciniori adimpleri debet: 1°. quia legitimè præsumitur Fundatorem intendisse id quod sibi utilius erat: nec jam libertatis suæ compos est Sacerdos, ut qui eam ex stipendio adstrinxerit; 2°. quia c. 3. *de Testamentis*, præcipit Gregorius IX. ut Monasterium, quod in loco per testatorem designato construi nequit, alibi ædificetur; ergo à pari. Ceterùm si multùm effluere debeat temporis, priusquam in loco præfixo sacra facere liceat, putà si Ecclesia maximam suî partem corruerit, interrogandus est Episcopus, cujus est defunctorum voluntates interpretari.

Quæres 2°. an tempus Missæ certis diebus affixæ variari possit, an v. g. Feriâ IIâ. eas celebrare liceat, quæ Feriæ VI. affixæ sunt. R. vel hæc temporis determinatio *sine mysterio* facta est, ut si nihil aliud intenderit Fundator, quàm ut bis vel ter per hebdomadam pro se ipso celebraretur; vel ex causâ piâ facta est, ut si passionem Feriâ VI. & Deiparam

Lugo.

Sabbato specialiter honorari voluerit. Si 1. demptâ Fidelium offensione non videtur reus qui diem diei substituit. Si 2. peccabitur. Etsi verò censet Lugo, haud facilè in hoc casu mortaliter peccari, eo quòd materiam habeat pro parva; *præsertim*, inquit, *si id cum causa & non multùm frequenter fiat*; multò tamen consultius est ut pacta conventa ad amussim observentur.

Hinc colliges eum qui Missas quindecim in mense celebrare tenetur, posse aliquando triginta, nimirum quindecim pro hoc mense & quindecim pro futuro celebrare. Poterit quidem, si Fundator id unum intenderit, ut tot Missæ in honorem Dei, aut sui ipsius requiem celebrarentur: siquidem anticipata debiti solutio non nocet, sed prodest creditori. Non poterit verò, si id vel in Sacelli detrimentum cedat, ut si Fundator perpetuum quodammodo cultum in Capella sua foveri voluerit; vel in Communitatis præjudicium, ut si singulis mensibus pro defunctis hujus Parochiæ celebrandum sit: tunc enim efficit anticipatio, ut qui hebdomadâ sequenti decedunt, debito sibi subsidio fraudentur.

Quæres 3°. an qui ex fundatione vel stipendio debet Missam Feriâ VI. vel Sabbato, compensare eam teneatur, quam die Parasceves, vel, juxta loci morem, Sabbato Sancto non celebravit.

R. Missas quæ ob fundationem debentur, non debere suppleri; quæ autem ex stipendio, si ad plures annos impositæ non fuerint, esse supplendas. Ratio primæ partis est, quia Fundator non aliam exegit celebrationem, quam quæ in Ecclesiâ permissa est: Ecclesia autem die Parasceves celebrari non patitur. Ratio partis secundæ est, quòd qui stipendium dat pro Missis determinatâ die ad tempus non adeo longum celebrandis, de certo Missarum numero pacisci videtur: unde non magis ad dies impeditas, quàm ad futuram fortè Sacerdotis ægritudinem attendisse præsumendus est. Aliud est cùm Missæ ad plures annos certæ diei affixæ sunt: tunc enim

omissio

omissio Missæ unius in die prohibitâ non habetur moraliter pro vera omissione.

§. II. *An pluries in die, vel semel celebrare liceat.*

Duplici Conclusione definiemus.

CONCLUSIO I. Moris olim fuit ut pluries in die sacrum fieret : id autem nunc vetitum est extra Nativitatem Domini, nisi accedat Episcopi consensus.

Prob. 1. pars ex Concilio Tolet. XII. an. 681. can. 5. ubi sic : *Relatum est nobis, quosdam de Sacerdotibus, non tot vicibus communionis sanctæ gratiam sumere, quot sacrificia in una die videntur offerre* : hìc non improbatur repetita celebratio, sed communionis in Missis quibusdam omissio.

Prob. 2. pars ex Innocentio III. cap. 3. *De celebr. Missar.* ubi *excepto*, inquit, *die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam Missam solummodò celebrare.* Idem habet Honorius III. c. 12. eod. tit. Etverò, si atentâ hominis fragilitate, & humanarum rerum sollicitudinibus, vix possunt sanctiores eâ quâ par est reverentiâ semel sacris operari; quantominùs poterunt pluries ?

Dixi *excepto die Nativitatis*, &c. norunt enim omnes Sacerdotem illâ die tres Missas celebrare posse, dilatâ tamen ad tertiam Missam sumptione ablutionum, nè celebret minimè jejunus. Quod *si unicam celebret*, ut, secluso locorum scandalo, potest, *nocturnam dicit, cùm ante auroram celebrat*; secundam cùm in aurora; *tertiam verò, cùm post auroram* : *qui verò duplicem, duas priores, cùm ante auroram; duas posteriores, cùm celebrat post auroram.* Ità Ordo Parisiensis, quem sequuntur exteri plures contra Gavantum, qui malebat tertiam dici.

Dixi 2°. *nisi causa necessitatis suadeat.* Porrò in Galliis nemo duplex eâdem die sacrum facere potest, nisi de Ordinarii licentiâ, eâque iis tantùm indulgetur, qui ex Sacerdotum defectu duplici præsunt Parochiæ. Et tunc ait Sambovius Tom. 2. cas. 83.

curare debet Sacerdos, 1°. ut secundam Missam jejunus celebret; 2°. ut non celebret ultra duas; 3°. ut binæ hujus celebrationis facultate nonnisi Dominicis, festisque diebus utatur, prout sancitum est à Concilio Burdig. an. 1583. Addit idem Doctor probabile esse Sacerdotem ad ministrandum infirmo Viaticum novam Missam inchoare posse, si moneatur post communionem, sed antè ablutionem.

Conclusio II. Non licet quâcumque anni die sacrum facere.

Prob. quia in universa Ecclesia constitutum est, ut Feriâ VI. in Parasceve ab omni Missâ abstineatur; eò quòd non deceat ut passio Christi per Eucharistiæ consecrationem mysticè repræsentetur, dum recolitur ab Ecclesia prout realiter peracta est.

Vetuit etiam & pluries S. Rituum & Concilii Congregatio, nè in Parasceve aliis quàm infirmis communio tribueretur; quæ sanctio non obstabit apud nos, nè Ecclesiæ quæ alium à primordiis usum sequuntur, in eo perseverent.

Quæres an Parochus qui solus duplici Ecclesiæ præest, debeat in die Cœnæ Domini duas in unaquaque Ecclesia Hostias consecrare, quarum alteram tunc sumat, alteram prostridie in unaquaque Ecclesia. Negat Sylvius, vultque ut populus utriusque loci in unum conveniat, si potest. Si tamen, ait, inolevit consuetudo, ut in utraque Ecclesia Officium peragatur Feriâ Parasceves; nec sine offensione plebis tentari aliud possit; aut si hanc ejusdem Officii & communionis repetitionem permittat Episcopus, donec aliud ab Apostolica Sede sancitum fuerit, haud erit à trito usu recedendum: sic tamen ut in priori Officio, nec vinum nec aqua mittantur in calicem, nè Sacerdos jam minimè jejunus secundæ communioni inhabilem se præstet.

§. III. *De Missis privatis.*

Privata Missa ea est in præsenti in qua solus Sacerdos communicat: atque illud est Missæ genus,

quod Protestantium bilem miserè commovet. Nè suffocentur, sit

CONCLUSIO. Missæ in quibus solus Sacerdos communicat, nullo jure redarguuntur.

Prob. 1°. quia, ut benè Trid. sess. 22. c. 6. Missæ *in quibus solus Sacerdos sacramentaliter communicat, verè communes censeri debent; partim quòd in eis populus spiritualiter communicet; partim quòd à publico Ecclesiæ Ministro, non pro se tantùm, sed pro omnibus Fidelibus celebrentur.*

Prob. 2°. Concilium Agathense an. 506. præcipit can. 47. ut Fideles omnes Missæ diebus Dominicis intersint: atqui tamen idem Concilium can. 18. præcipit tantùm ut seculares in Natali Domini, Pascha & Pentecoste communicent; ergo sæpè fiebat sacrum absque eo quòd quisquam communicaret.

Prob. 3°. Moris est antiqui, ut tres in Nativitate Domini Missæ celebrentur; erat enim id jam notum S. Gregorii ævo, ut ex his ejus verbis liquet: *Missarum solemnia ter hodie celebraturi sumus*: atqui ejusdem moris est, ut multi ex pietate Missis tribus intersint, nec tamen communicent nisi in una; neque id semper.

Hom in Eva

Obj. 1°. Christus cùm dixit: *Hoc facite*, &c. id Sacerdotes jussit facere quod ipse fecit: atqui Christus non consecravit duntaxat, sed & Sacramentum iis qui aderant, præbuit: ergo. R. dist. maj. Jussit, sed pro loco, tempore & personis, C. secùs, N. Ejusdem generis est affirmativum Christi præceptum, ac alia affirmativa: hæc autem pro loco, tempore & circumstantiis obligant. Neque verò voluit Christus ut corpus suum invitis ac facinorosis traderetur.

Inst. Si licet actiones quas conjunxit Christus, dividere in ordine ad populum, id etiam licebit in ordine ad Ministrum, adeoque poterit is consecrare, nec tamen sumere: atqui, &c. R. neg. maj. disparitas est quòd communio ex parte Ministri ab Ecclesia tota semper habita fuerit pro parte ad minus

integrante sacrificii; communio verò ex parte populi, utpotè actioni sacrificativæ penitùs extrinseca, nusquam pro necessariò sacrificii complemento æstimata fuerit.

Obj. 2°. id Chrysost. Hom. 3. in Ep. ad Ephes. *Frustrà habetur quotidianum sacrificium.... nemo est qui participet.* Et infrà: *Quicumque mysteriorum non est particeps, impudens & improbus adstat;* ergo. R. neg. conseq. Carpit S. Doctor eos qui præ socordia abstinent à communione; at Sacerdotes, qui interim celebrare pergunt, nè attingit quidem. Alioqui se ipsum ante ceteros impugnasset; quotidie enim sacrum faciebat, & tamen sciebat sæpius fieri ut *nemo* communicaret. Et verò qui docebat sacrificium ipsis etiam absentibus, imò & defunctis opitulari, haud docere poterat illud frustra omnino offerri nemine communicante: atqui ex dictis suprà docebat Chrysost. &c.

Obj. 3°. Ritus Missæ in qua nemo communicat, merum est ludibrium: In ea enim ait Sacerdos, *Quotquot ex hac Altaris participatione sumpserimus.* Itèm in ea fit Hostiæ fractio, quæ profectò ad distributionem ordinatur: atqui, &c. R. neg. ant. objecta enim verba in plurali numero dicuntur, etiam propter eos qui alibi communicant: cùm enim unum omnes corpus simus, & de eadem victima ubivis locorum participemus, pro iis etiam precamur qui à nobis absunt corpore. Idem est de Oratione Dominicâ, quæ sic composita est, ut solùm à multitudine congregatâ recitari debere videatur; & tamen ab unoquoque privatim posito potest & debet sæpius recitari

Hostiæ fractio non tam ad distributionem ordinatur, quàm ad mysterium & repræsentationem: unde semper divisa est Hostia, etsi non semper adfuerint communicaturi. De his adi Brunium Tom. 1. pag. 562.

§. IV. *De stipendio Missarum.*

Duo hîc inquiruntur; 1°. an pro Missa hono-

rarium recipere liceat; 2°. quale. Negativam pro prima parte an. 1748. tueri visus est Autor Operis inscripti : *Dissertation sur l'honoraire des Messes.* Sit contra

CONCLUSIO I. Potest Sacerdos pro Missa stipendium accipere per modum sustentationis, non per modum pretii.

Prob. 1°. ex I. Corinth. cap. 9. v. 13. *Qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui Altari deserviunt, cum Altari participant*: atqui edere de sacrario, & participare de Altari, nihil est aliud quàm occasione sacri ministerii stipendium percipere.

Prob. 2°. Quod tota per orbem frequentat Ecclesia, citra summam temeritatem culpari non potest : atqui stipendii prædicti usum, &c. Hinc Facultas Paris. an. 1521. sex reprobavit propositiones honorario Missarum contrarias. Præiverat S. Thom. 2. 2. q. 100. a. 2. *Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium consecrationis Eucharistiæ, aut Missæ decantandæ; sed quasi stipendium suæ sustentationis.... non tanquam pretium mercedis, sed tanquam stipendium necessitatis.* Idem diu antè sanxerat S. Crodegangus, Metensis Episcopus.

Prob. 3°. Stipendium est species quædam voluntariæ oblationis, quæ fit à Fidelibus ad sustentationem Ministrorum Ecclesiæ : atqui oblatio hæc, seu pecuniâ, seu æquivalenti fiat, nihil habet mali. Utique enim licita erat prout primis Ecclesiæ temporibus fieri consueverat, cùm Sacerdotibus tribuebantur in specie, quæ ad victum necessaria erant: atqui quòd eadem hodiè vel potiùs horum pars minima, tribuatur pecuniâ, nihil mutat in re; nisi quòd minùs gravantur Fideles, minusque adjuvantur Clerici. *Quis* enim *Sacerdos*, ait Christ. Lupus, *non ab omni Fideli panem & vinum malit accipere ad quamvis Missam*, ut olim, *quàm*, ut hodie, *ab unico homine paucos asses?*

Nec obest quòd è stipendii usu mala non pauca

oriri possint. Constat enim meliora quæque in abusum verti. Nihil sanctius corpore Domini : at heu! quoties Paschalibus in Festis indignè tractatur? Sicut ergo tolli non debet annuæ communionis præceptum, sed solùm sacrilegæ communiones; ità nec redargui debet honorarii Missalis consuetudo, sed tantùm coerceri, quæ facilè grassatur, cupiditatis aura. Hanc autem in iis potissimùm Sacerdotibus suspicari est, qui cùm desunt stipendia, abstinent à celebrando. Quanquam fieri potest ut vir pius aliquando celebret, quia stipendium recepit, alioqui haud celebraturus. Non quòd simoniaco stipendii studio moveatur, sed quia veretur nè debitum suum protrahat; nec tam citò iis opem ferat, quibus utcumque tenetur citra moram opitulari.

CONCLUSIO II. Sacerdos stipendio per legem vel consuetudinem præfixo contentus esse debet. Potest tamen plus quidpiam recipere gratis oblatum, imò & modestè exigere ratione laboris extrinseci.

Prob. 1. pars: quia si generatim ubi de quocumque stipendio agitur, inhærendum est Superiorum legibus, aut quæ legis locum habet consuetudini; his à fortiori inhærendum ubi de sacris agitur; nè vel populo, qui Clericorum mores lubenter vellicat, præbeatur offensionis materia; vel avaritiæ, cui parent omnia, turpiter cedatur. Unde qui ultra limites hìc prodit, ad restitutionem tenetur, ut qui alienum rapiat domino rationabiliter invito.

Sed quid, si nihil hâc in re constitutum sit à lege, vel ab usu? Existimant aliqui tunc licitè exigi quantùm ad plenam diei unius sustentationem necesse sit Sacerdoti. Sed malè, 1°. quia hinc exurgeret arbitraria facultas quodlibet exigendi; & indubiè eo plus corraderet quispiam, quo minùs haberet virtutis & temperantiæ; 2°. quia actio Missæ non impedit nè Sacerdos, honestis & quæ statum suum deceant operibus, sibi ex parte provideat; 3°. si Parochus penè dies totas in concionibus adornandis, confessionibus excipiendis, &c. plerumque vix

idoneam sustentationem habet à Beneficio ; quo tandem jure totam hanc à Missa sua expectabit simplex Sacerdos? Id ergo unum exigat Minister quod viri sapientis judicio ad bonam partem sustentationis unius diei sufficere possit.

Prob. 2. pars ; quia quod licet egeno vel artifici, Ministro altaris prohibitum esse non debet.

Ceterùm, qui taxationem constitutam novit, gratis id quod ultra est dare censetur. Qui verò nescit, debet moneri à Sacerdote, nè forsitan ex errore offerat plus justo.

Prob. 3. pars, quia æquum est ut si Sacerdos summo mane surgere, vel peregrè proficisci, vel ad meridiem expectare debeat, laboris hujus quem Missa per se non postulat, ratio habeatur. Atque hinc plus datur pro Missa cantata ; non præcisè quia cantus pretio æstimetur ut in musicis; sed 1°. quia æquum est, ut qui plus *laborant... duplici honore*, id est, majori præmio *digni habeantur ;* 2°. quia hîc subest aliquid lucri cessantis : qui enim partem diei maximam transigit in Ecclesia, non potest interim sibi providere de necessariis. Ut solvantur non pauca,

I. Tim c. 5.

Quæres 1°. an Sacerdos etiam dives solitum stipendium recipere possit. R. affirmat. quia generatim *dignus est operarius mercede suâ ;* quòd autem aliunde dives sit, per accidens se habet; & ut operam non tollit, sic nec mercedem tollere debet. Ceterùm nostra hæc responsio cupiditati Beneficiariorum non favet: hi enim verè ex Missa nihil sibi lucrantur ; quia tantùm ex reditibus Ecclesiasticis in usus pios, vel in pauperes refundere tenentur, quantùm ex iisdem bonis sibi superfluit.

Quæres 2°. an Parochi & alii Beneficiarii stipendium pro Missis accipere possint.

R. 1°. non posse id Parochos his diebus, quibus ad dicendam pro subditis Missam tenentur; seu quoties populi Sacro interesse debent. Id autem locum habet 1°. sive Parochi ex beneficio congruam susten-

tationem habeant, sive non; prout in terminis resolvit Congregatio Concilii die 10. Martii an. 1692. 2°. sive Parochus sit amovibilis, sive non; sive Secularis, sive Regularis; 3°. etiamsi hâc die Missam pro aliis offerre teneatur; ut sæpius contingit in Collegiatis Ecclesiis, quæ per Canonicos suos curam animarum exercent. Si enim Dignitati cuipiam vel Canonicatui annexa sit cura illa, & Dignitarius vel Canonicus Conventualem Missam celebret, debet hanc applicare pro Benefactoribus; Missa verò Parochialis pro populo erit celebranda per alium, sumptibus ejusdem Canonici; aut saltèm, ait Merati, in diem ferialem transferenda. Ità pluries pro prima parte definiit eadem S. Congregatio: nam de translatione silet; eamque non admodum approbaverim: cùm Parochiali Missæ intersint plures, qui feriali interesse non possunt; quique sic à certâ spiritualis, quem percepturi erant, fructûs portione excidunt.

Ex quibus colliges cum Tamburino, Regulares Abbates pro suis subditis, & Episcopum pro sua Diœcesi, sacrum facere debere: quia jura de iis omnibus indistinctè loquuntur, qui curam habent animarum cum reditu. Quin & multi Episcopi quoties celebrant, utique servato charitatis quam parentibus debent, ordine, pro ovibus suis celebrare volunt, & sequetur ex dicendis.

R. 2°. eos qui curam habent animarum, licèt Diœcesanâ Lege teneantur ad pluries celebrandum in hebdomada, ut Mediolani, extra Festos ac Dominicos dies posse stipendio donari; nisi sufficientissimum habeant ex Beneficio suo reditum. Ratio est, quia jus non resistit in priori casu; in posteriori autem obstat decisio Sacræ Congregationis, quæ pluries definiit, *Parochos teneri pro Parochianis sacrificium applicare, atque eâ cum distinctione, ut si reditus pingues sint, singulis diebus*, nisi à celebrando legitima causa excuset; *si verò tenues, saltèm festivis diebus*. Porrò pingues sunt reditus, cùm

in iis haud difficulter habent Pastores, quidquid ad honestam suì sustentationem, inspectis omnibus inspiciendis, necesse est; etiamsi nihil, vel parum remaneat superflui. Quæ autem honesta sit sustentatio, dixi Tom. 1. Moralis hujus, p. 589.

R. 3°. *Sacerdotes* alii, *quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione Beneficii, legati, aut salarii, si eleemosynas pro aliis Missis celebrandis susceperint, non posse eàdem Missâ utrique obligationi satisfacere.* Ità S. Congregatio approbante Urbano VIII.

Quæres 3°. an qui alicubi celebrare tenetur absque applicatione sacrificii, sed tantùm ad divinum cultum, ab alio stipem recipere possit, ut illi applicet sacrificium sibi liberum. Negat Gavantus p. 221. Edit. Paris. an. 1645. idque sub Urbano VIII. à S. Congregatione Concilii *expressè* prohibitum fuisse declarat. Si tamen expressam pro aliis celebrandi facultatem dederit Beneficii Fundator, licebit pro iis celebrare, prout die 13. Julii an. 1630. declaravit S. Rit. Congregatio. Unde, ait idem, Capellani Monialium & alii, qui incongruo præsertim stipendio subeunt onus quotidianæ Missæ, expressâ hâc conditione, quòd non teneantur ad applicationem sacrificii, nova pro sacrificiis stipendia recipere possunt.

Quæres 4°. an qui minora stipendia sive ab uno, sive à multis accepit pro Missis pluribus, licitè possit ea in unum sufficiens coadunare, & per unius sacrificii obligationem satisfacere. R. negat. 1°. quia obstat Decretum jussu Urbani VIII. an. 1625. sic editum : *Sacra Congregatio, sub obtestatione divini judicii præcipit, ut absolutè tot Missæ dicantur, quot ad rationem attributæ eleemosynæ præscriptæ fuerint, etiamsi stipendia fuerint incongrua; ità ut alioquin ii ad quos pertinet, suæ obligationi non satisfaciant, quin imò graviter peccent, & ad restitutionem teneantur*; 2°. quia si pacta nè à Christi quidem Ministris serventur, periit fides in humanâ societate.

Nec obest, quòd Trid. sess. 25. c. 4. Missarum reductionem permittit : Id enim permittit in hypothesi planè diversâ; cùm nempe vel reditus olim congruè pro celebrandis Missis assignati, malo casu imminuti sunt; vel quod congruum erat ipso contractûs tempore stipendium propter pecuniæ raritatem, jam prorsus insufficiens evasit. At in hypothesi præsenti frangitur fides liberè data, decipitur in re gravi proximus, qui fortè monitus adauxisset stipendium, aut ad alios liberaliores recurrisset.

Imò qui ex præscripto Missarum numero unam detrahet, peccabit letaliter : quia etsi octo vel decem assium jactura plerumque non sufficit ad culpam mortalem; privatio tamen fructûs etiam unius Missæ spirituale damnum satis grave inducit, ut hinc letale peccatum exurgat.

Si Sacerdote inscio allata sint pro Missis decem Missarum octo stipendia, poterit is octo tantùm Missas celebrare. Si tamen stipendii largitorem monere possit, monere tenebitur; aut ad alium, qui minori contentus sit stipe, & stipem & Missarum onera transferre; cùm præsumi possit eam esse donatoris voluntatem. *Si tribuens eleemosynas*, ait Congregatio sub Urbano VIII. *numerum Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari* oportebit, *quot præscripserit Ordinarius secundùm morem Civitatis aut Provinciæ.*

Quæres 5°. an Sacerdoti liceat novam stipem pro eodem sacrificio recipere, cum intentione cedendi in gratiam offerentis, eam fructûs partem quæ sibi tanquam Ministro contingit. R. negat. damnata enim fuit ab Alex. VII. an. 1665. misera hæc propositio n. 8. *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licitè accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructûs ipsimet Celebranti respondentem, idque post Decretum Urbani VIII.* Et verò, debito ex justitia certo non potest satisfieri solutione incertâ : atqui incertum est an fructus qui Sacerdoti contingit, quique specialissimus dicitur,

ab eodem alienari possit; idque Suarez & alii probabilissimè negant. Rursus incertum est an specialissimus ille fructus æquivaleat ei fructui quem *medium* vocant, seu *specialem*, & qui applicatur iis, pro quibus ex speciali intentione sacrificium offert Sacerdos: cùm aliqui eum tertiæ tantùm parti medii hujusce fructûs respondere contendant cum Navarro.

Quæres 6°. an qui pinguius ex dantis liberalitate accepit stipendium, possit hujus parte retentâ, Missas quas suscepit, alteri Sacerdoti committere, huic concedendo partem alteram stipendii, quæ secundùm loci leges sufficiat. R. negat. damnata enim etiam fuit ab Alex. VII. hæc propositio ibid. n. 9. *Post Decretum Urbani VIII. potest Sacerdos, cui Missæ celebrandæ traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, aliâ parte stipendii sibi retentâ.* Et verò Sacerdos ille nullum habet titulum, quo retineat partem illam; hæc enim sibi gratis data non est, sed cum onere celebrandi; ergo cùm onus illud in alium rejiciat, debet & beneficium in eundem refundere: præsertim cùm ii qui majus taxato stipendium præbent, id intendant, ut pro se oretur specialiori affectu. Unde qui secùs facit, æquitatem violat, & ideo ad restituendum tenetur; nisi Sacerdos alter de re tota monitus excessum illud liberaliter condonet. Quanquam cavendum nè condonatio ista sit ore tenùs tantùm liberalis, in rei autem veritate coacta; putà eò quòd timeat Sacerdos, nè deinceps stipem non inveniat pro Missis.

Obj. Si res ità sit, peccant & restituere tenentur, tum Beneficiarii pingues, qui quas debent Missas per alios exequuntur, nec tamen iis stipem Beneficiis suis parem tradunt; tum Administratores, qui summam acceptâ minorem tradunt; atqui utrumque quotidianæ praxi repugnat.

R. neg. maj. pro prima parte; quia etsi Beneficiarii de quibus agitur, non semper Missas celebrant per se, per se tamen plura semper efficiunt, propter quæ majorem redituum partem lucrantur. Nam &

Horas recitant, temporalibus Beneficiorum bonis invigilant, curam gerunt animarum, aut saltèm studiis vacant; nec dubium, quin ut iis vacarent tranquilliùs, & deinceps de Ecclesia meliùs mererentur, iisdem gratificari voluerint Fundatores. Atque id à sacra Congregatione definitum est, prout docet Quarti, qui & animadvertit eandem esse rationem de Capellano, qui Beneficiatus non est, sed stipendiatus instar Beneficiati.

Quod ad secundam partem attinet, Congregatio ab Urbano VIII. specialiter constituta respondit, *Permittendum non esse ut Ecclesiæ ac loca pia*, velut Hospitalia, *seu illorum Administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ullam utcumque minimam portionem retineant ratione expensarum, quam subeunt in Missarum celebratione, nisi cùm Ecclesiæ ac loca pia alios non habent reditus, quos in usum earumdem expensarum erogare licitè possint; & tunc quam portionem retinebunt, nullatenùs debere excedere valorem expensarum, quæ pro ipsomet tantùm Missæ sacrificio necessariò sunt subeundæ; & nihilominùs eo etiam casu curandum esse, ut ex pecuniis, quæ supersunt, expensis ut suprà deductis, absoluta tot Missæ celebrentur, quot præscriptæ fuerint ab offerentibus eleemosynas.*

Quæres 7°. an liceat Sacerdoti anticipatè celebrare Missas pro iis qui deinceps stipendia offerent. R. non licet, 1°. quia auditâ Concilii Trid. Congregatione, consuetudinem hanc prohibuit Paulus V. die 15. Nov. an. 1605. *tanquam plurimis nominibus periculosam, Fidelium scandalis & offensionibus obnoxiam, atque à vetusto Ecclesiæ more nimium aberrantem*; 2°. quia sicut Deus, secundùm ordinariam legem, nec punit, nec remunerat homines propter futura eorum opera, sed pro præsentibus; sic nec sacrificii fructum confert cum respectu ad futuram hominis voluntatem.

Si tamen prævideat Sacerdos futurum ut à se postulentur Missæ pro Titio defuncto, poterit jam

nunc easdem offerre & deinceps stipem percipere; quia sic offertur sacrificium pro personâ determinatâ, nec expectatur indigentia, sed supponitur; tantumque incurrit Sacerdos stipendii amittendi periculum.

Quæres 8°. num liceat Sacerdoti vel Æedituo plura congerere stipendia Missarum, quibus nonnisi post diuturnum tempus satisfieri possit. R. negat. 1°. quia Decretum à S. Congregatione editum die 21 Junii 1625. prohibet singulis Sacerdotibus, nè manuales eleemosynas pro novis Missis accipiant, nisi jam oneribus antea susceptis satisfecerint, aut intra modicum tempus satisfacere possint: nisi stipem tribuens consentiat in moram; 2°. quia plerumque postulantur Missæ pro re urgenti, putà pro vincenda gravi tentatione, pro lite intra paucos dies definiendâ, pro infirmo decumbente, ut convertatur: atqui dilato sacrificio, continget ut causa jam perdita sit, æger defunctus, &c.

Quæ autem mora in præsenti sufficiat ad letale peccatum, nonnisi ex circumstantiis dijudicari potest. Unde si quis pro lite hodiè definiendâ Missam manè petierit, graviter peccat, qui vel unâ die differt, & ad restituendum tenetur, perinde ac si Sacrum omisisset. In reliquis quæ minùs urgent, potest quis Missarum stipendia ad menses duos acceptare, prout alibi diximus.

Quæres 9°. an is à quo postulatur Missa de *requiem*, aut de Spiritu S. peccet si aliam legat.

R. 1°. Missæ votivæ & pro defunctis in Festis duplicibus, & diebus Dominicis, aliisve diebus privilegiatis celebrari non debent, prout habent Rubricæ Missalis. Imò generatim optat Ecclesia, *ut quoad fieri potest, Missa cum Officio conveniat.*

R. 2°. Sacerdotem qui his diebus Missam debet pro defunctis, obligationi suæ satisfacere, iisdem applicando Missam diei currentis. Quin & Missam hanc in aliam diem minimè impeditam transferri vetuit S. R. Congregatio, approbante Alexandro VII. die 5. Augusti an. 1662. *ne dilatio animabus suffragia expectantibus detrimento sit.*

R. 3°. eum qui expressam pro defunctis Missam promisit, si nihil obstet, stare debere promissis, quia hæc piè impleri possunt, & ideo debent.

Satius tamen est, ut Sacerdos polliceatur duntaxat Missam pro defuncto, eâ ratione quâ magis eidem prosit, servato Ecclesiæ ritu, salvâ utilitate spirituali propriâ & alienâ, & prout sua feret devotio.

Quandoque tamen fieri potest, ut speciales pro defunctis Missæ celebrari debeant, etiamsi formaliter promissæ non sint; ut 1°. si alioqui subsecutura sit offensio populi, qui Sacerdotem in albis v. g. celebrantem conspiciens, se se deceptum esse existimet; 2°. si id exigat circumstantia diei, putà Obitûs, vel Anniversarii: quo in casu etiam occurrente Festo duplici, potest legi Missa de *requiem*, ut monent Rubricæ: quanquam Anniversaria in diem proximè non impeditam transferri satius est, uti tradidit S. R. Congregatio an. 1608. & 1614.

Quæres 10°. an Beneficiarii Missas ad minorem numerum reducere possint, quando reditus adeò imminuti sunt, ut nullatenùs sufficiant.

R. negat. tum quia nemo in sua causa potest esse Judex; tum quia jus illud à Trid. sess. 25. c. 4 de reform. devolutum est ad Episcopos, ut *Executores Testamentorum.* * Neque verò id possunt Episcopi pro nutu, sed omnibus, ut decet, inspectis, & servatis Regni formalitatibus.

* *Cap.* De ... lam.

§. V. *De hora & loco Sacrificii.*

De hora sic statuunt Rubricæ: *Missa privata, saltem post Matutinum & Laudes, quâcumque horâ ab aurorâ usque ad meridiem dici potest.*

Quæres 1°. quid per auroram intelligatur?

R. intelligi non ortum solis ipsius, sed primam illam lucis irradiationem, quæ crepusculum dicitur. Istud autem initium lucis, longiori quandoque, quandoque breviori temporis intervallo præcedit ortum solis; putà duabus cum quadrante horis mense Junio circa solstitium; horâ cum quadrante circa æquinoctium veris, &c.

Quæres 2°. an igitur peccet, ſaltèm graviter, qui ante auroram celebrat.

R. 1°. ex communi Doctorum exterorum ſententiâ præceptum non celebrandi ante auroram intelligi, non mathematicè, ſed moraliter, & cum aliquâ latitudine : adeò ut reus non ſit, qui etiam ſine privilegio Miſſam ſic inchoat, ut finis ejus coincidat cùm aurorâ. Id autem probant, tum à conſuetudine, quæ legem ſic interpretata eſt; tum quia ſicut ſervatur præceptum de Miſſâ poſt meridiem non celebrandâ, cùm Sacri aliquid legitur ante meridiem, ſic à pari.

R. 2°. de jure communi letaliter peccare videtur, qui ſic celebrat ut omnino in aurora celebrare non reputetur. Ratio eſt, quia tranſgreditur legem, quæ ubicumque viget, habetur pro gravi. Unde id Trid. ſeſſ. 22. in Decreto de obſervandis, &c. *Nè ſuperſtitioni locus aliquis detur, Edicto & pænis propoſitis caveant* Epiſcopi, *nè Sacerdotes aliis quàm debitis horis celebrent*, &c.

R. 3°. in his Galliæ partibus Miſſam pluribus ante crepuſculum horis tutò per hiemem celebrari poſſe; quia ità fert rationabilis loci conſuetudo approbantibus Epiſcopis introducta. Etverò quoti artifices Miſſam audiunt tunc temporis, qui eam cæteroqui non audirent? Atque id non Galli ſolùm Scriptores approbant, ſed & plures ex exteris, juxta quos etiam ubicumque anticipari poteſt Miſſa ; 1°. cùm id exigit cauſa publica, ut ſi populus peregrinationem longam primo mane initurus eſt; 2°. cùm id exigit gravis neceſſitas proximi, ut ſi alioqui moriturus ſit quiſpiam ſinè viatico, quo etiam in caſu Lugo, Quarti, &c. Sacrum à media nocte, etiam citra Ordinarii licentiam, inchoari poſſe concedunt : quod in materia diſciplinæ improbare non auſim.

Quæres 3°. quid per meridiem intelligatur, & annon aliquantò poſt Miſſa celebrari poſſit. R. ex communi Theologorum mente à qua nihil eſt cur recedatur, meridiem ſumi ut auroram, non mathema-

ticè, sed moraliter; ità ut non strictim mediam diei partem significet, sed id quod in usu communi meridianum tempus nuncupari solet. Quæ autem temporis hujus latitudo sit, varii variè determinant. Alii uno quadrante & aliquantò ultra concludunt cum Azor. Alii ad mediam horam extendunt cum Laymano. Alii cum Sylvio q. 83. a. 2. q. 4. ad spatium horæ unius, modò absit offensio quæcumque: ità ut hora post meridiem primâ tutò celebrari possit. Nobis videtur, standum esse locorum consuetudini, quæ pro Regionum consuetudine, & eorum qui ad Missas confluunt, opportunitate, magis aut minùs ampliavit limites meridiani temporis moraliter accepti, & latiùs quàm auroræ terminos, ut apud omnes convenit. Unde qui intra fines ex loci legibus constitutos hæserit, ab omni culpâ vacat: qui autem eos transilierit, gravis culpæ suspicionem incurret, nisi quid subsit excusantis causæ.

Excusat autem 1°. viatici ad infirmum ceteroqui sine Sacramentis moriturum deferendi necessitas. Et id plures cum Lugo ad diem totam extendunt. Erit tamen admodum infrequens casûs hujusce applicatio, si Sacerdotem, ut tunc temporis celebret, jejunum esse oporteat; de quo suprà. 2°. Magna loci Solemnitas, quæ ex sacra concione diu protracta fuerit: moris enim est ut his diebus post majorem Missam Missæ privatæ recitentur. Atque id ad tertiam usque horam extendunt Itali & Hispani Doctores. Huc refertur cæremonia publica, processio, ac sepultura. 3°. Sufficit etiam, juxta plures, causa privata, ut cùm Sacerdos itinere præpeditus, Missam non audiet, nisi unâ post elapsum meridianum tempus horâ, id est, horâ juxta Sylvium circiter secundâ celebret. Ità Quarti cum Suare & aliis pluribus. Ex quo colligere est minorem requiri causam, ut quis transactâ meridie celebret, quàm ut ante auroram.

bin.

Circa locum sacrificii, quæres 1°. ubi Sacrum celebrare liceat.

R. 1°. De jure communi non licet sacra facere nisi in loco, vel ab Antitiste solemniter consecrato, vel ab eodem, aut à Sacerdote de ejus licentiâ, benedicto; vel, si de Oratoriis sermo sit, ad usum hunc ab iis qui potestatem habent, deputato. Quanquam moris est apud nos, ut Capellæ etiam domesticæ benedicantur. Hîc not. privata hæc Oratoria, non in cubiculi profani angulo, aut inter fenestræ latera, aut in quâdam armarii specie construi debere, sed in loco undique muris septo, vel ut minimùm, qui in anteriori parte telâ ab uno latere ad aliud amovibili concludatur. In hoc Parisiensi Tractu interdictæ sunt per Decretum Em. Noaillii, an 1709. Capellæ adeò breves, ut Sacerdos in loco profano Missam inchoare cogatur. Unde qui in iis celebrant, graviter delinquunt. Quoti tamen eo in casu versantur!

R. 2°. Licet tamen extra locum sacrum celebrare, 1°. quando corruit inopino casu, vel flammis absorpta est Ecclesia; 2°. cùm *in itinere positis*, utique pluribus *defuerit Ecclesia*: Tunc enim, *sub dio, seu in tentoriis*, *si* tamen *tabula Altaris consecrata, ceteraque sacra ministeria ad id officium pertinentia, ibi affuerint*, *Missarum solemnia celebrare concedimus*, aïunt PP. Concilii Triburiensis: & hâc de causâ in castris militum fiunt diebus præceptis Sacra in campo patenti. Fiunt & in maris littore pro navigantibus, qui jactato ventis mari, sacrum audire non possent; 3°. jure communi permissum est Episcopis, quos *transire non decet absque causa rationabili ullam diem* sine Missâ celebratâ vel auditâ, *ut Altare possint habere viaticum*, & *in eo celebrare, ac facere celebrari ubicumque*, *absque interdicti transgressione*: ità Clemens IV. c. final. *de privileg.* in 6. 4°. & id etiam moris est, ut pro viris & feminis Principibus extra sacras ædes celebretur, seu cùm decumbunt, seu cùm migrarunt è vivis.

Etsi negat D. Antoninus in navibus celebrari posse, alium nihilominùs morem sequuntur Regiæ naves. Et id etiam Hierosolymitatis Equitibus an-

1706. concessum est à Clemente XI. hâc lege ut tunc tantùm Sacra fierent, cùm tranquillum à ventis staret mare, & celebranti astaret Sacerdos vel Diaconus, qui calici invigilaret.

Quæres 2°. an in omni loco consecrato aut benedicto sacra facere liceat. R. neg. nec enim id licet in Ecclesia exsecrata, violata, vel interdicta.

Porrò exsecratur locus sacer, & à consecratione suâ vel benedictione excidit, 1°. cùm ædes totaliter aut ex majore suî parte etiam quoad parietes destruuntur simul, simulque de novo reædificantur, etiam ex eadem materia. Tunc enim novâ opus est consecratione: quia in hoc casu non est eadem moraliter Ecclesia. Aliud est si Ecclesia successivè per partes deficiens, statim per partes reficiatur, neque enim novâ opus erit consecratione, tametsi sensim nulla pars de primo ædificio superfuerit. Ratio est, quia noviter & paulatim per partes refecta, eadem permanere censetur, ut patet in Militum Legione, quæ semper pro eadem habetur, etiamsi militibus occisis novi substituantur. *Si tecta, aliaque ligna Ecclesiæ combusta sint illæsis parietibus, consecrationem non amittit, quia consecratio in parietibus*, ubi fiunt cruces & inunctiones, *consistit*, cap. 6. *de consecr.* Si tamen parietes, etsi non corruerint, adeò ex toto vel ex parte intùs sint abrasi, ut omnis eorum crusta vel major pars perierit, novâ indigebunt consecratione; quia consecratio in iis partibus facta erat. Quòd si crusta, vel major ejus pars, per intervalla temporum tollatur successivè renovationis causâ, manebit semper, quæ priùs consecratio; tum quia iidem moraliter erunt parietes, tum quia pars major consecrata minorem non consecratam ad se trahit, ut etiam fit in oleo non consecrato, cùm consecrato immiscetur, c. 3. eod. tit. A fortiori consecrationem non aufert parietum dealbatio.

2. Contingit exsecratio, cùm Ecclesia ità penès longitudinem, latitudinem vel altitudinem amplifi-

catur, ut partes de novo additæ molem antiquam superent. Secùs si præexistens corpus partem additam superet : tunc enim satis erit ut Episcopus id quod superadditum est, aquâ benedictâ aspergat.

3°. Exsecrata quodam modo censetur Ecclesia, quoties de consecratione ejus legitimè *dubitatur*, & *nec certa scriptura*, *nec certi testes existunt*, *à quibus consecratio sciatur* peracta olim fuisse. Tunc igitur *absque nullâ dubitatione* consecranda est : ità can. 19. *de consecr.* dist. 1. Ratio est, quia Ecclesiæ consecratio non præsumitur, nisi probetur.

4°. Non desunt casus in jure minimè expressi, in quibus Ecclesia, licèt consecratione non indigeat, benedictione tamen ex decentia magna indigere videatur ; ut si templum, qnod post consecrationem inservíit hæreticæ superstitioni, redeat ad Catholicos. Si diù fuerit sine januis & tecto, interimque profanis usibus mancipatum. Item si cujus membrum in Ecclesia per rixam, sine sanguinis effusione, fractum fuerit. Tunc enim decet ut Sacerdos ex nutu Episcopi parietes aquâ benedictâ aspergat ; & in primo casu Altaria singula visitet.

Violatur, seu polluitur locus sacer, 1°. per homicidium voluntarium & mortaliter injuriosum, quale esse potest, etiamsi injustum non fuerit, ut si reus suspendatur in templo ; 2°. per voluntariam & graviter injuriosam humani sanguinis effusionem ; 3°. per voluntariam & peccaminosam humani seminis effusionem ; 4°. per sepulturam seu excommunicati denuntiati, seu cujuslibet hominis propter infidelitatem minimè baptisati. Neque enim juxta Bayrum, violaretur per sepulturam tum Catechumeni, quia præsumitur decessisse cum Baptismo flaminis ; tum hæretici haud denunciati, quia is propter fidem in Baptismo susceptam, nomine Fidelium comprehenditur.

Hîc quædam notanda, 1°. ut Ecclesia quarto hoc modo violetur, non requiri peccatum, sed satis esse infidelis aut excommunicati denuntiati sepulturam,

quocumque modo fiat; 2°. nusquam pollui Ecclesiam in prædictis casibus quandiù manent occulti. Quapropter Parochus, qui cum paucis aliis Ecclesiæ suæ violationem cognovit, in ea sicut priùs celebrare potest; donec casûs notitia sufficienter dimanaverit in plebem; 3°. Oratoria domestica prædictæ violationis capacia non esse, etiamsi hæc ad sacrorum celebrationem autoritate Episcopali designata fuerint: quia jura de Ecclesiis ac locis publicis loquuntur, & pœnales materiæ restringi debent; 4°. pollutâ Ecclesiâ pollui & Altaria quæ in eâdem erecta sunt; sicut etiam polluto vel uno ex Altaribus Ecclesiam totam pollui necesse est: at verò exsecratâ Ecclesiâ, subversis, v.g. navis parietibus, non ideo exsecrari Altaria, quæ integra & illæsa remanent; sicut vicissim exsecrato, seu exconsecrato Altari, non ideo exsecratur Ecclesia.

Sed quid juris, si Sacerdos in Ecclesia violata ex bona vel mala fide celebraverit.

R. in 1°. casu Sacerdos peccati omnis expers erit; sed non ideò reconciliata erit Ecclesia: 1°. quia alioqui post celebratam in templo minimè benedicto Missam, nulla opus esset consecratione vel benedictione; 2°. quia si Episcopus ejusve Vicarius Generalis, dispenset ad tempus ut in Ecclesia violata celebretur, (quod in necessitatis casu fieri posse tradunt communiter Doctores) post elapsum dispensationis tempus semper reconcilianda est Ecclesia.

R. in 2°. casu Sacerdotem letaliter peccare, quia præceptum justum, & in gravissimâ religionis materiâ transgreditur. Nullam tamen incurrit pœnam, seu irregularitatis, quia hæc nullo contra peccatum istud jure decreta est; seu suspensionis ab ingressu Ecclesiæ. Et verò caput 8. *de privileg.* in 6. cui innititur Sylvester, non loquitur de celebrantibus in loco violato, sed interdicto; porrò aliud est violari Ecclesiam, aliud interdici. Cetera quæ ad hanc & interdicti materiam spectant, non prosequimur, quia de his sat egimus in Tract. de Censuris.

Unum hìc : quod utinam ponderent, & à Fidelibus seriò & sæpè ponderari curent Pastores, animadvertisse sufficiat, Ecclesias scilicet tametsi in foro fori non violantur nisi in casibus suprà memoratis, violari tamen probabilissimè in foro Dei per quodcumque peccatum, unde illud ex circumstantia loci induit sacrilegii malitiam; seu venialem, si levis est materia, nisi grave subsit scandalum; sive mortalem & in confessione necessariò aperiendam, si materia gravis sit, prout alibi docuimus.

§. VI. *De Altari*, *Mappis*, &c.

Ad locum sacrificii pertinet etiam Altare, de quo plura dicemus, sed paucis. Itaque

Quæres 1°. quotuplex distinguatur Altare, & quæ ejus materia. R. Altare duplex distingui, *fixum* aliud, quod ità basi suæ inhæret, ut in ea immobiliter perseveret; & hujus Altaris mensa, seu pars superior ex uno constat integro lapide, qui totam ejus planitiem constituit. Aliud *viaticum* seu *portatile*, quod de loco in locum moveri potest; eique illa sufficit amplitudo, quâ Hostiam & majorem calicis partem contineat. Solet istud, quod Aram vocant Rubricæ, collocari super mensam aliam minimè consecratam, & vulgò ex lignis ad usum sacrificii constructam. Utrumque debet esse lapideum, imò ex uno solo lapide confici, ut docet tum consuetudo; tum penè unanimis Theologorum consensus; tum & quædam necessitas unicam Christi personam adumbrandi. Etsi verò sufficit absolutè ut Hostiam & calicis partem capiat, decet ut magis amplum sit : præsertim quia præter majorem Hostiam minores aliquando formulæ consecrari debent in pixide, quæ & ipsa super Arâ reponi debet.

Quæres 2°. an Altare verè necessarium sit ad celebrationem sacrificii. R. esse, non quidem necessitate medii, sed necessitate præcepti, tam gravis, ut nusquam hoc in puncto dispensaverit Romanus Pontifex.

Quæres 3°. an Altare debeat esse consecratum? R. affirm. tum quia id jura præcipiunt, cap. 32. dist. 1. *de consecrat.* tum quia si remotus sacrificii locus, Ecclesia nimirum, sacer esse debet; à fortiori proximus, videlicet Altare, quod citra consecrationem merus est & profanus lapis. Hinc qui in Arâ necdum consecratâ celebrat, letaliter delinquit.

Porrò Altare per unctionem chrismatis & benedictiones in Pontificali præscriptas consecratur, idque ab Episcopo solo, ex c. 25. dist. 1. *de consec.* Potest tamen ex indulgentia R. Pontificis simplici Presbytero demandari consecratio Altaris: & id quandoque Missionariis ad remotissima Infidelium loca, ubi desunt Catholici Antistites, transmigrantibus concessum fuit.

Quæres 4°. an ad consecrationem Altaris necesse sit ut in eo recondantur Sanctorum Reliquiæ. R. positis rebus ut sunt juxta universalem Ecclesiæ praxim, Altare sine Reliquiis consecratum perinde ad sacrificium se habere, ac si consecratum non esset; quia eam tantùm consecrationis speciem in ordine ad Missam approbat Ecclesia, quæ cum Reliquiis peragitur. Etverò quî dicet Sacerdos: *Oramus te per merita Sanctorum, quorum Reliquiæ hîc sunt*, si prorsùs eæ desint?

Quod credidêre aliqui, deficientibus Reliquiis posse in Altaris loculo reponi frustulum corporalis, super quo sacrificium jam celebratum sit, omni caret veri specie. Corporale enim cùm scissum est, à benedictione suâ excidit; & aliunde non tangit physicè corpus Christi, quod in Sacramento tangibile non est. Demum Sacerdos, cùm *per merita Sanctorum* orat, non de Christo, ejusve Reliquiis, sed de Sanctorum, Martyrum, vel Confessorum Reliquiis loquitur.

Quæres 5°. quibus modis pereat Altaris, vel Aræ consecratio.

R. 1°. utrumque violari per sacrilegam humani sanguinis aut seminis in iis effusionem.

R. 2°. Altare ſimpliciter dictum, ſeu ſtabile, conſecrationem amittit; 1°. cùm altaris menſa etſi integra manet, à baſi, vel pedibus quibus abhærere debet, ſeparatur; 2°. cùm menſa eadem Epiſcopi judicio notabiliter frangitur. Utrumque tradit Innocent. III. c. 3. *de conſecratione Eccleſiæ*, &c. Ratio eſt quia in Altari fixo conſecratur tota Altaris moles, ſeu, conſecratur menſa ſuperior, quatenùs immobiliter baſi ſuæ adhæret: unde Pontifex chriſmate inungit conjunctionem menſæ cum baſi in quatuor angulis; ergo excidit à conſecratione, ſi menſa ſuperior à ſtipite ſeparetur.

Hinc colliges, Altare ſi è loco in locum moveatur, putà ab una Capella ad aliam, non amittere conſecrationem. Idemque erit 1°. etiamſi paries, cui inſertum eſt Altare, deſtruatur: quia ſtat in his caſibus tota ſua Altari forma, proinque & conſecratio; 2°. ſi lapides ex iis quibus innititur Altare, (modò menſam quæ principaliter conſecrata eſt, immediatè non tangant) corruant, & alii ſubſtituantur: quia Altaris moles fixa tunc & integra permanet; 3°. ſi ſuperior tabula non ſit immobiliter affixa ſtructuræ inferiori, ſed de loco ad locum commodè transferri poſſit; quia tunc induit naturam Aræ portatilis.

R. 3°. Altare portatile ſuâ conſecratione ſpoliari, cùm ità frangitur, ut nulla ejus remaneat pars ampla ſatis ut Hoſtiam & majorem calicis partem capiat: ità ſancitum c. 1. & 3. *de conſec. Eccleſ.* Ratio eſt, quia pereunte formâ, perit eidem annexa conſecratio.

Hinc non perit Aræ conſecratio, 1°. cùm imminuitur in quatuor cornibus; quia manet adhuc idonea ſacrificio; & licèt unctiones fiant in angulis, tota tamen moles verè conſecratur; 2°. cùm Ara ità frangitur, ut pars quæ integra remanet, calicem & patenam cum Hoſtiâ commodè complecti valeat. Tunc autem pars alia minor lapidis amovenda erit, tum ut inutilis; tum quia Altare

quodlibet ex uno tantùm lapide conflari debet; 3°. cùm lapis sacer à ligneâ cui insertus est capsulâ dimovetur: hæc enim ad Aræ custodiam, non ad substantiam pertinet.

An exsecretur Altare, si frangitur aut à loco suo movetur, seu sepulchrum illius, id est loculus ille in quo sacræ Reliquiæ continentur, seu sigillum, non una est omnium opinio. Credimus nos in Altari quod hanc fractionis speciem passum sit, non esse celebrandum; tum quia dubium est an id permittat Ecclesia, & in dubiis tenenda est pars tutior; tum quia Pontificale simpliciter & absolutè exigit Reliquias in quibuscumque Altaribus, tum quia nemo prudens verba hæc Liturgiæ, *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum*, &c. propriâ autoritate eradere audebit; & hæc tamen, nisi falsò dicantur, Reliquias supponunt. Hinc sicubi inveniantur altaria Reliquiis destituta, vel superponendum erit iis Altare aliud portatile, quod Reliquias habeat; vel in iis Reliquiæ reponendæ erunt; vel, quod deficiente Arâ portatili malim, abstinendum erit à celebrando; nisi aliud exigat populi multi necessitas: tunc enim propter adversæ opinionis momenta, quæ graves viros movent, celebrari posse crediderim, obtentâ tamen priùs Episcopi, si interim adiri potest, facultate. Ceterùm fatentur omnes, nullo in casu, nisi forsitan vitandæ mortis, ejusque non in religionis contemptum intentatæ, licitum esse sine Ara consecrata celebrare.

Quæres 6°. an polluto vel exsecrato Altari, violetur vel exsecretur Ecclesia. R. polluto uno semper violari alterum; at exsecrato uno, putà Altari non ideo exsecrari Ecclesiam, & vicissim. Cur enim si frangatur petra Altaris, Ecclesia tota hinc damnum feret?

Quæres 7°. quot, & cujus materiæ mappis instrui debeat Altare. R. ad 1. *Altare operiatur tribus mappis, seu tobaleis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis, superiori saltem oblongâ,* *Rubric.*

quæ

quæ hinc & inde *ad terram usque pertingat*, *duabus aliis brevioribus*, *vel unâ duplicatâ*. Docent tamen plures, licitum esse uti mappis haud benedictis, si id velit necessitas; ità Gavantus, Suarez, &c. Non vacat à culpa, qui ad sacrificium utitur mappis immundis, laceris, vel aliàs indecentibus. Imò culpa hæc letalis erit, si enormiter immundæ sint; quia in eo gravis est adversùs tantùm Sacramentum irreverentia. Eadem est ratio de ceteris quæ ad sacrificium spectant, & præcipuè de sacris vestibus.

R. ad 2. mappas ex lino confici debere, tum quia ità fert consuetudo; tum quia mappæ vocantur Altaris lintea, c. 27. *De consecr.* dist. 2. Docent tamen multi tobaleas ex tenui canabe confici posse; sed non ex materia serica, quia linum & bombix specie etiam morali differunt.

Quæres 8°. an sacrificii tempore super altari collocanda sit imago Crucifixi, idque etiam exposito Sacramento; & an id sub grave præceptum cadat.

R. ad 1. affirmat. cum Rubrica. Porrò Crux illa ex Cæremoniali Episcop. imaginem Crucifixi præferre debet. Sed in *Altari in quo adest magna statua sanctissimi Crucifixi*, *non est* necesse *ut ponatur alia Crux*, *dum celebratur Missa*. Ità S. R. Congreg. 16. Junii 1663.

Cerem. Episcop.

R. ad 2. locandam esse Crucem; non solùm in Altari ubi Sacramentum asservatur in Tabernaculo; (quanquam decet ut ibi Missæ non celebrentur, prout observabatur antiquitùs;) sed in eo etiam ubi actu expositum est. Ità expressè definiit S. R Cong. 14. Maii an 1707.

Nec dicas, non requiri figuram, ubi realitas præsens est. Nam 1°. axioma illud de veteribus sacrificiis intelligitur, quæ posito semel Christi sacrificio, cujus erant figuræ, cessare debuerunt; non autem de Crucifixi imagine, quâ sensibiliter repræsentatur Crucifixio jam consummata & omnimodis memoriæ commendanda: 2°. in Altari, ubi palàm exponitur S. Sacramentum, est quidem figuratum

verè & substantialiter præsens, sed oculis fidei, non verò corporis: Rubrica porrò sensibilem figuræ præsentiam requirit ut Sacerdos sacra faciens, Christi passionem faciliùs sibi revocet in memoriam.

R. ad 3. negant plures. Neque enim, aiunt, multiplicari debent præcepta sub mortali, nisi de eis probabiliter constet, nè animæ laqueus injiciatur: atqui quòd Altare Cruce instrui debeat sacrificii tempore, nec ullo jure sancitum est, nec introductum consuetudine, quæ graviter obligare probetur. Huic opinioni adhærendum credimus, donec aliter visum sit S. Sedi.

Quæres 9°. an, quale & quotuplex lumen ad sacrificium requiratur. R. ad 1. lumen requiri ex gravi præcepto, tum ex universali, eaque graviter intellectâ consuetudine; tum & ex c. 14. *De celebrat. Missar.* ubi Honorius III. Presbyterum, qui *sine igne* & *aquâ* sacrificabat, *Officio & Beneficio perpetuò* privari jubet. Atque hinc si cœptâ Missâ lumen ante consecrationem extinguatur, nec aliud haberi possit, à Sacro desistendum est, quamvis urgeret præceptum audiendi Sacri, vel Viaticum administrandi, nec enim præcepta hæc ad indecenter celebrandum adigere possunt. R. ad 2. lumen è cereis candelis esse debere: quia id non Rubricâ tantùm, sed & generali consuetudine ut grave quid sancitum est. Licebit tamen oleo uti vel sebo, si aliàs futurum sit ut in die festo plebs Missæ non intersit. R. ad 3. duplici opus esse cereo, ut liquet tum ex piorum praxi, tum ex Rubrica, quæ *candelabra saltèm duo cum candelis hinc & inde accensis* postulat. Qui ex avaritia secùs fecerit, venialiter peccat. Si ex impotentia, nullatenùs delinquit, etiamsi ex solâ devotione celebret. Tria hìc addenda; 1°. cereum, quem ad Sacramenti elevationem accendi præscribit Rubrica, non cadere sub præceptum grave; imò nec sub ullum in multis Diœcesibus; 2°. aliud esse de præcepto servandi diu noctuque accensam lampadem coram Altari, ubi quiescit S. Sacramentum: ea enim lex

tam gravis est, ut letaliter rei judicentur Pastores aut Ministri, qui ex gravi negligentiâ lampadem per notabile tempus, putà per integram diem, extingui patiuntur. Aliud erit, si aliud jubeat locorum egestas.

§. VII. *De immediatâ ad sacrificium præparatione.*

Prætermissis quæ parum difficultatis habent, graviora prosequar. Quæritur imprimis, an Rubricæ præceptum importent, an solùm instructionem directivam.

Not. Rubrica definitur, Regula communis continens ritus in Missarum celebratione servandos. Dicitur Rubrica, quia sæpius rubro colore scribitur. Ritus autem vel essentiales sunt, qui à Christo instituti fuêre, ut ad sacrificii substantiam pertinentes; vel accidentales, qui ad decentiam ejusdem sacrificii ab Ecclesia instituti sunt, & communiter vocantur cæremoniæ. Jam

R. Rubricas omnes, quæ ritus à Sacerdote in ipso celebrationis actu servandos proponunt, esse præceptivas, & ideo sub gravi obligare, nisi, ut in ceteris legibus, excuset levitas materiæ, vel advertentiæ defectus.

Prob. 1°. ex Bulla Pii V. initio Missalis apposita, ubi sic: *Mandantes, & strictè omnibus & singulis præcipientes in virtute sanctæ obedientiæ, ut Missam juxta ritum, modum & normam in Missali præscriptam, decantent aut legant; neque in Missæ celebratione alias cæremonias aut preces addere, vel recitare præsumant*: atqui hæc verba: *Præcipientes in virtute sanctæ obedientiæ*, non instructionem meram, sed gravissimam legem important.

Prob. 2°. ex Trid. sess. 7. can. 13. ubi: *Si quis dixerit approbatos Ecclesiæ ritus in solemni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut sine peccato à Ministris omitti pro libito, aut in novos alios mutari posse; anathema sit*: atqui si Rubricæ solùm consulerent, possent Sacerdotes

ritus in iis præscriptos omittere sine peccato.

Hinc graviter ex genere suo peccat Sacerdos, qui vel in verbis, vel in actionibus ea quæ per Rubricas præscripta sunt, omittit, nisi excuset materiæ levitas, aut inadvertentia, quæ in aliis rebus à toto vel à gravi excusat.

Etsi verò, cum de verbis agitur, quæ materia gravis sit, quæ levis, certâ regulâ definiri nequit, vulgò tamen receptum est, pro gravi materiâ habendam esse omissionem, 1°. Confessionis quæ de *plano* fit in principio Missæ; 2°. Epistolæ & adhuc magis Evangelii; 3°. Offertorii, seu hostiæ, seu calicis cum suâ formâ; 4°. Præfationis. Aliud est si quis omiserit tantùm unam aut aliam Collectam, Tractum, Graduale, aut simile quid minùs præcipuum. Qui tamen tot hujusmodi versiculos prætermittit, ut ex iis exurgat materiæ notabilis omissio, non erit à gravi immunis; quia hinc resultat gravis mutilatio. Censebitur autem notabilis materia, quæ ad Epistolæ nec longioris, nec brevioris quantitatem attinget.

Quod spectat ad Canonem, (qui incipit ab his verbis, *Te igitur*, &c. & ad Orationem usque Dominicam extenditur, non ultrà,) constat multò faciliùs in ejus lectione mortaliter peccari. Unde fatentur omnes letalis noxæ reum fieri, qui vel unam ex orationibus in eo contentis, putà, *Communicantes*, vel, *Hanc igitur*, prætermittat. Imò si tot in iisdem orationibus verba omittas, ut inde Mysterii per ea repræsentandi significatio notabiliter minuatur, erit sine dubio negligentia hæc grave peccatum. Extra casum hunc non videtur letaliter delinquere, qui quatuor tantùm aut quinque verba prætermiserit. Imò si ea omiserit, quæ in præcipuis Festivitatibus Orationi, *Communicantes*, superadduntur, venialiter solùm delinquet ex communiori opinione.

Quæ ab Oratione Dominicâ usque ad communionem recitari jubentur, licèt non sint strictè partes Canonis, ei tamen æquiparantur penès dignitatem. Unde graviter reus fuerit qui omittit 1°. Orationem

illam ; 2°. precem *Libera nos*, &c. 3°. verba quæ immiſsâ in calicem Hoſtiæ particulâ recitari debent ; 4°. totum *Agnus Dei*, secùs, si semel tantùm aut bis dicat ; 5°. orationes communioni prævias : quanquàm venialiter tantùm peccare videtur, qui primam, in defunctorum Miſſis ſupprimi ſolitam, omiſerit ; 6°. de *Domine non ſum dignus*, idem eſt judicium quod de *Agnus Dei* ; 7°. precatio, *Quid retribuam*, ante calicis ſumptionem, videtur materia sub gravi obligans.

Quæ communionem ſequuntur, ejuſdem conditionis ſunt, ac quæ præcedunt Canonem.

Quod pertinet ad omiſſionem rituum qui in actione conſiſtunt, hæc grave, vel leve peccatum erit, prout in ipſo celebrationis actu gravior vel levior cæremonia prætermittetur. Porrò ad graves cæremonias refertur, 1°. mixtio aquæ cum vino ; 2°. elevatio Hoſtiæ & Calicis poſt conſecrationem ; 3°. fractio Hoſtiæ, & ejuſdem particulæ mixtio cum ſanguine ; 4°. purificatio patenæ & calicis.

An graviter peccet, qui loco vini aquam ſolam in prima purificatione adhibet, diſſentiunt Magiſtri. Negant plures, quia id Innoc. III. c. 5. *De celebr. Miſſ. Semper Sacerdos vino perfundere debet, poſtquam totum acceperit Euchariſtiæ Sacramentum*, nihil habet quod grave præceptum exprimat.

Ex his, quæ ad mentem leniorum Theologorum dicta ſunt, inferes, quid de iis ſentiendum ſit, qui, ut multitudini, brevium Miſſarum ſtudioſæ, Magnatibus potiſſimùm placeant, vix ullam, ut par eſt, cæremoniam exequuntur ; tantâ balbutiunt celeritate, ut vix ſe ipſos intelligant : verba penè nulla jungunt cum actione ad quam pertinent ; dimidiatas genuflexiones, licèt corpore ſani, efficiunt : ſigna Crucis efformant, quaſi ut abigant muſcas ; patenam & calicem purificant tam feſtinè, ut profani panis reliquias excutere videantur ; interimque ſine ſcrupulo ad Sacrificium quotidiè accedunt.

Quæres an impotentia vel gravis neceſſitas à Miſſæ

ritibus excuset. R. vel agitur de ritu essentiali, vel de accidentali. Rursum vel impotentia prævidetur ante inchoatam sacrificii celebrationem, vel in decursu celebrationis.

Si 1. nulla est necessitas quæ excuset, etiam inchoatâ Missâ, sed nondum factâ consecratione. Unde Sacerdos qui prævidet futurum ut desit alterutra species, vel ut propter vomitum communicare non possit, sistere debet, si nondum consecraverit. Si autem factâ panis consecratione, vini defectum advertat, neque hunc supplere possit, debet prosequi. Idem est si extunc periculum vomitûs sentiat, fortè enim cessationem ejus intensâ prece consequetur: quod si non obtineat, recedendum erit ab Altari.

Si 2. regulariter non debet inchoari Missa, quando prævidetur impedimentum gravis ritûs etiam accidentalis; ut si sciat Sacerdos deesse aquam. Imo statim ut aquæ defectum animadvertit, debet ab incœpto desistere, nisi aliud jubeat gravis scandalum vitandi necessitas. Quod si levior sit defectus, ut si hostia non omnino integra sit, vel nonnihil habeat maculæ, aut vinum acescat, modò adhuc vinum sit, aut deficiat unum ex luminibus, tunc meliùs est prosequi; imò cum uno lumine sacrum inchoari potest; de quo suprà.

Dixi initio, Rubricas, *quæ ritus in ipso celebrationis actu servandos proponunt*, esse præceptivas; sat enim receptum est eas quæ spectant agenda vel recitanda ante vel post celebrationem sacrificii, de se tantùm esse directivas. Etverò quis credat signaculorum dispositionem, cadere sub præceptum? Ex iis tamen Rubricis nonnullæ sunt, quæ leges jure sancitas continent; & hæ dubio procul sunt obligatoriæ. Quæ ut meliùs intelligantur,

Quæres 1°. an Sacerdos celebrationi confessionem præmittere teneatur. R. si reus sit peccati certò vel dubiè mortalis, de quo suprà.

Quæres 2°. an idem strictè teneatur Matutinum

recitasse cum Laudibus. R. affirmat. secundùm id Innoc. IV. ad Episc. Tusculan. can. 11. *Missam ante Matutinum nè præsumas dicere*. An verò ea lex sub gravi obliget, magna est disceptatio. Mitiorem partem amplexi sumus Tom. 3. pag. 470. Sed quid de iis dixerim, qui venialia hoc in puncto peccata quotidie ingeminant? annon vereri est, ne proruant in graviora, & ex aliquo virtuali contemptu legem impletu facilem transgrediantur? Ceterùm si in Choro invertatur prædictus ordo Matutinum inter & Missam, multò graviùs peccabitur; imò & letaliter peccari poterit ratione scandali.

Quæres 3°. an oratio ante Missam, & Psalmi quinque in Missalibus positi rigorosè præcipiantur.

R. ad 1. affirm. si enim animam nostram *ante orationem* præparari jubent Scripturæ, à fortiori necesse est ut ante Missam piâ aliquâ meditatione præparetur. Unde à culpa excusari non possunt, qui à studio, &, quod lugendum magis, à colloquiis inanibus ad tremenda Mysteria impertransito medio avolant; nisi fortè orationi obstet improvisa necessitas, quo in casu satagendum, ut cor rapidè & ardenter, etiam in via, sursum feratur.

Eccli. 18.

R. ad 2. negat. Etsi enim optimi semper est consilii, è vestigio sequi id omne quod ab Ecclesia propositum fuerit, quia ipsis etiam Ecclesiæ consiliis sua inhæret benedictio; constat tamen orationes prædictas non cadere sub præceptum. Etverò proponuntur *pro opportunitate Sacerdotis* dicendæ: id autem præceptum non sonat.

Quæres 4°. an nihil habeant mali colloquia in Sacristiis, dum præsertim Sacerdotes præparant se ad Missam, aut ab Altari recentes sunt. R. habere dubio procul, idque eò redarguendum severiùs, quòd crescit in dies. Unde peccant qui abusui tanto mederi negligunt. Quin & id in Sacristiis Regularium strictioris observantiæ, grave esse peccatum contendit Quarti.

Quæres 5°. circa calicem, 1°. quæ sit materia

ejus; 2°. an necessariò debeat esse consecratus, & à quo; 3°. an in minimè consecrato quandoque celebrare liceat; 4°. an ex hac celebratione maneat consecratus; 5°. quibus modis excidat à consecratione.

R. ad 1. Jam pridem & sub gravi præceptum est, *ut calix Domini cum patena, si non auro, omnino ex argento fiat.... Si quis autem tam pauper est, saltèm vel stanneum calicem habeat. De ære, aut aurichalco non fiat calix, quia ob vini virtutem æruginem parit. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice præsumat Missam cantare;* lignum enim, ut & lapis, quæ poros habent, species ebiberent; vitrum autem præ fragilitate, gravibus pateret incommodis. Potest tamen pes calicis ex ære vel aurichalco conflari, modò cuppa argentea sit, aut saltèm stannea, si aliud non ferat gravissima locorum paupertas, quæ etiam ab inauranda cuppa excusat.

. 44. & De c. dist.

R. ad 2. Peccat mortaliter, qui utitur calice non consecrato. Porrò consecrandi facultas de jure ad solos Episcopos pertinet; nec ab iis simplici Presbytero committi potest, sed solùm à Papa, qui facultatem illam nonnullis Abbatibus indulsit. Ad hos tamen deferendi non sunt calices ad consecrationem, nisi constet de eorum privilegio pro Ecclesiis alienis; quod ultimum negant plures concessum fuisse.

R. ad 3. Nusquam in calice necdum consecrato celebrare licet, extra casum necessitatis extremæ, qui tunc solùm occurrit, cùm quis alteri, nisi celebret, mortem comminatur, modò non in despectum religionis.

R. ad 4. negat. contra Pontas, v. *Calice*, cas. 3. tum quia quæ ab Ecclesiæ instituto pendent, non nisi per ritum ab Ecclesia præscriptum effici possunt; tum quia Christi corpus, etsi dignitatis est infinitæ, ad eos solùm effectus valet ad quos institutum fuit: institutum porrò non fuit in consecrationem calicis aut patenæ, sicut nec in benedictionem corporalis, vel mapparum; tum quia alioqui consecraretur calix, si quis in eo extra sacrificium

partem reponeret Hostiæ; quod hactenùs à nemine assertum fuit.

℟. ad 5. Calix & patena consecrationem amittunt, 1°. per violationem de qua superiùs; 2°. quando notabiliter immutantur, adeò ut inepta fiant ad sacrificium, ut si in fundo calicis fiat foramen, quantumvis exiguum; aut pes à cuppa separetur *per fractionem*: si enim separatio citra fractionem fiat, ut in pede tornatili, subsistit consecratio, eo quòd idem moraliter calix perseveret, neque novâ opus sit juncturâ artificiali.

Si ut calicis gibbus resarciatur, calix ab aurifice in ignem mitti, malleoque percuti debeat, non ideò amittit consecrationem, quia non mutatur moraliter. Idem est si ab impiis ad profanos usus adhibitus fuerit.

Si calix & patena ante consecrationem deaurata, inaurationem suam diuturno usu amittant, non excident à consecratione, seu inaurationem sensim perdant, seu simul, quod vix fieri potest. Ratio est quia licèt unctio nonnisi externam vasis superficiem physicè attingat, tota tamen ejus moles verè consecratur: ita plures contra Sylvium, &c. Horum tamen opinio, si cui placuerit ut tutior, per nos non stabit quominùs teneatur in praxi.

Major est difficultas an novâ indigeat consecratione calix, qui de novo inauratur. Affirmant multò communiùs Theologi. Habet tamen opinio contraria fundamentum in duplici juris principio. Primum extat c. 3, *De consecr. Altar.* &c. ubi definitur *oleum non consecratum consecrato* immixtum, ex hac mixtione consecrari. Secundum habetur in communi Theologorum sententiâ, qui ex c. 6. eod. tit. Ecclesiam consecratam, si parietes ejus dealbentur, pingantur, aut inaurentur, nedum benedictione novâ indigeat, benedictionem suam prædictis ornamentis impertiri docent: atqui duo hæc principia, nullo alio resistente, apertè probant, auro quo linitur cuppa calicis, accrescere calicis ipsius consecratio-

nem; neque hunc suâ magis spoliari consecratione propter adjunctam auri substantiam, quàm suâ priventur parietes Ecclesiæ propter inductam sibi calcis picturæ vel auri crustam. Et verò in his materiis pars major minorem ad se trahit; ergo cùm calix verè consecratus sit, sitque indubiè pars major, necessum est, ut suam auri folliculis benedictionem communicet. Ità P. Gibert T. 3. Consult. 52. ubi & probat, eum qui sine calice haud consecrato celebrat, nullas juris pœnas incurrere.

Quæres 6°. an eadem quoad consecrationem sit ratio Pixidis, seu Ciborii, quæ Calicis? R. negat. Calix enim cum chrismate consecratur: Pixidi autem sufficit benedictio. Idem dicendum de circulo, seu lunulâ, quæ corpus Christi expositum immediatè tangit; & hanc enim ad minùs argenteam esse decet, atque benedictam ab Episcopo, vel ab iis qui corporalia benedicere possunt.

Quæres 7°. quibus liceat calices aut corporalia in quibus jam celebravit Sacerdos, contingere. R. seclusâ Superiorum licentiâ non posse hæc sine peccato saltèm veniali, tangi à Laïcis, imò nec à Monialibus, sed ab iis solùm, in his saltèm Regionibus, qui sacris Ordinibus initiati sunt. Idem est de Purificatoriis ad calicem abstergendum adhibitis; quæ tamen postquam à Subdiacono, primâ ablutione, quæ in Ecclesiæ piscinam projici debet, lota sunt, ut & corporalia, ablui sicut & refici possunt à feminis, maximè verò à virginibus: & quia suam retinent benedictionem, quandiù non sunt notabiliter fracta, ideo novâ post lotionem benedictione non egent.

Quæres 8°. quæ sint Purificatorii conditiones. R. necessum non esse ut benedictum sit, tum quia id nullo jure, imò nec Rubricis præscriptum est; tum quia nullam ejus benedictionem propriam habent Libri Rituales. Multò tamen decentius est ut Purificatoria cum aliis linteis benedicantur, 1°. quia ex S. Thoma Sacramentum hoc *à nulla re* contingi

debet *nisi sacrâ* : & ideo benedicitur Corporale, Ciborium, &c. 2°. quia Rubricæ præcipiunt Altaris tobaleas benedici, quæ tamen Eucharistiam non tangunt; ergo à fortiori Purificatorium, quod sanguinis reliquias tangere potest.

Quæres 9°. quæ sit necessitas Pallæ, quæ materia, & num hanc oporteat benedici.

R. ad 1. Pallam sub gravi necessariam esse : graviter enim peccaret, qui sacrificii tempore apertum relinqueret calicem, cùm juxta Missalis leges cooperiri præcipitur.

R. ad 2. Pallam pro interiori parte, quâ calicem tangit, lineam esse debere; Palla enim initio erat Corporale ipsum, quod cùm ejusdem ac Altare longitudinis foret, super calicem replicabatur; prout hodieque observant Carthusiani. De parte externâ sic sanxit S. R. Congreg. an. 1706. die 22. Januar. *In sacrificio Missæ non est adhibenda Palla à parte superiori drappo serico cooperta.*

R. ad 3. Pallæ benedictionem graviter esse præceptam : licèt enim eam velut quoddam Corporale minus à majori separari permiserit Ecclesia, nihil tamen in reliquiis circa materiam aut benedictionem immutavit; ergo, ait Quarti, est peccatum mortale, vel illam omittere, vel eâ uti non benedictâ, vel non lineâ.

Quæres 10°. quid de Corporali.

R. 1°. Corporale graviter necessarium est; 2°. lineum esse debet, ex. c. 46. *De consecr.* dist. 1. Unde graviter peccaret, qui serico Corporali uteretur: quanquam nihil obest quin Corporale in extremis partibus auro vel serico ornetur; 3°. debet esse benedictum, ex cit. c. 46. Hæc autem benedictio, vel ab Episcopo fieri debet, vel ab alio facultatem habente, ut in Ecclesiis suis habere solent Prælati Regulares; 4°. Corporale tunc consecrationem amittit, cùm ità scinditur, ut nulla ejus pars remaneat ampla satis ut calicem & patenam decenter contineat. An ex solo contactu Dominici corporis conse-

cretur, liquet à pari ex dictis ubi de Calice; 5°. qui Corporali notabiliter immundo utitur, peccat letaliter, ob gravem quæ inde contra Sacramentum resultat irreverentiam. Qui tamen ipsâ penè celebrationi horâ advenit in Ecclesiam festivâ die, & immundo utitur Corporali, nè vel ipse, vel alii sacrum omittant, innoxius videtur. Aliud est de Ecclesiæ Pastore, qui quæ Dominico corpori substernit lintea, convivis suis ad mensam exhibere non ausit.

Quæres 11°. quid requiratur ut Sacerdos celebret. R. 1°. Sacerdos celebraturus, si Secularis sit, nigrâ & talari veste indutus esse debet; & id multis in Diœcesibus sub pœna suspensionis præcipitur, 2°. debet capillitium gerere & tonsuram; 3°. si per certum tempus in loco celebrare debeat, debet celebrandi licentiam obtinuisse, si id Diœcesanâ lege cautum sit, quâ de re Sacerdotes loci hujus incolas ante omnia interroget; 4°. ornamenta præscripta induere tenetur, Amictum videlicet, Albam, Cingulum, Manipulum, Stolam, & Casulam, seu Planetam. Verùm hîc suboritur difficultas multiplex.

Prima est an graviter peccet, qui sine iisdem vestibus celebraverit; 2a. an eas anteà benedictas fuisse oporteat, & à quo; 3a. an qui iis induitur, orationes in Missali propositas recitare debeat; 4a. an vestes semel benedictæ, semper benedictæ permaneant; 5a. quid de iis, cùm usu detritæ sunt, faciendum. De quibus

Dico 1°. mortaliter delinquit, qui sine præcipuis vestibus sacris celebrat, etiam in casu gravis necessitatis. Ratio petitur, tum à communi Doctorum sensu, qui in iisce rebus gravis est momenti; tum ex antiqua Ecclesiæ praxi, à qua tutò non receditur: tum ex c. 42. *De consec.* dist. 1.

Dixi 1°. *sine præcipuis vestibus*, quas etiam *majores* vocant, quæque sunt Alba, Planeta, & Stola, quæ à Concilio Braccar. III. can. 3. severè præcipitur, his verbis: *Quâ ergo ratione tempore sacrificii*

non assumit Orarium, &c. De eo qui Cingulum solum, solumve Manipulum omitteret, non una est opinio. Hîc ego dubium letale admiserim. Addit S. Antonin. part. 3. tit. 13. quòd de longo Manipulo liceat Stolam facere, & è converso de brevi Stola Manipulum vel Cingulum; quia hæc eâdem benedictione benedicuntur.

Dixi 2°. *etiam in casu gravis necessitatis*: unde nè quidem ut populus die festo Missam audiat, vel ut infirmus Viaticum recipiat, licet sinè Albâ, Stolâve, aut Casulâ Sacrum facere: quia Viatici suscipiendi, & Missæ audiendæ præcepta tunc duntaxat obligant, cùm Missa secundùm Ecclesiæ legem celebrari potest. Etverò pari in casu non licet Latino Sacerdoti celebrare in fermentato, vel absque Altari, vel in loco profano, &c.

An autem in ejusdem necessitatis casu liceat unum aut alterum ex ceteris ornamentis prætermittere, nova est difficultas. Placet nobis Regula hæc, ut nempe pensetur, quantus ex una parte sit vestium defectus, & quanta sit ex alterâ celebrandi necessitas. Si frequens adsit populus, qui sinè murmure & scandalo dimitti non possit, licet celebrare sine Manipulo aut Cingulo, seu quod minus oculos plebis offendit, cum Cingulo minimè benedicto. Si verò, aït Sylvius, non subsit tanta necessitas, potiùs esset abstinendum à Missa, quàm ità celebrandum, etiam si ex Ordinis regulâ, vel ex præcepto Ecclesiæ Missa requireretur: quia cessat obligatio ad Missam, quando non potest hæc decenter fieri. Qui ex inadvertentia unam ex prædictis vestibus omittit, venialiter, aut mortaliter pro qualitate negligentiæ delinquit: imò nullatenùs, si oblivione invincibili rapiatur.

Dico 2°. Necessum est sub gravi ut prædictæ vestes sint benedictæ. Ratio eadem est quæ præcedentis responsi. Et licèt id quidam negent de Cingulo, reclamant tamen alii & meliùs, tum quia & suo modo vestit, & propriam significationem habet, & in Missali benedici præcipitur.

Porrò benedictio hæc ab Episcopo fieri debet vel à Sacerdote cui hanc facultatem commiserit Episcopus, prout in Gallia committere potest. Idem possunt Prælati Regulares, sed tantùm pro Ecclesiis suis, uti declaravit S. R. Congregatio die 24. Aug. an. 1629. unde qui aliarum Ecclesiarum ornamenta benedicunt, redargui merentur.

Babin. p. 133.

Dico 3°. preces in induendis vestibus præscriptæ, etsi propter Rubricam, quæ hîc præceptiva non est, non cadant sub præceptum, vix tamen sine aliquo peccato, negligentiæ v. g. aut tædii spiritualium omitti possunt. Quod autem censet Navarrus, peccatum hoc mortiferum esse exploditur à ceteris. Imò si eadem ornamenta pro Vesperis, aut pro Salute induantur, nullibi præceptum est ut illæ preces recitentur : quanquam id enixè consultum sit.

Dico 4°. perit vestium sacrarum benedictio, cùm formam sub qua consecratæ sunt, non retinent, adeò ùt jam ad Ministerii functiones ineptæ sint.

Hinc 1°. desinit benedictio Albæ, si manicam ab ea dissui aut separari contingat. Secùs si manica cum funiculis jungatur corpori, prout à pari colligitur ex supra dictis de calice tornatili. Secùs iterum, si manica ante omnimodam separationem reficiatur additâ etiam parte non benedictâ, hæc enim ut accessorium sequitur naturam principalis.

Hinc 2°. Cingulum si omnino rumpatur, ità ut neutra quæ remanet pars, ad cingendum idonea sit, excidit à benedictione. Secùs si pars altera sufficiat ad cingendum; & tunc pro majori commoditate poterit ei annecti pars altera. Idem est si antequam omnino disrumpatur, roboretur nodo, vel filo resarciatur.

Hinc 3°. Stola & Planeta benedictionem amittunt, cùm novis simul & semel reficiuntur partibus, quæ antiqua superant. Secùs si vel paulatim resarçiantur ; vel duplici constent varii coloris parte, quarum unaquæque apta sit ad sacrificium : tunc enim si hæc ab illa disjungatur, servat utra-

que benedictionem, quia servat utramque formam integram.

Sed quid si ex Stola fiat Manipulus, aut vicissim è longiori Manipulo Stola? R. si ex Stolâ plicatâ, & in se non mutatâ fiat Manipulus, haud novâ opus est benedictione; quia cùm subsistat reapsè forma prior, subsistit & benedictio, quæ una est pro omnibus indumentis sacerdotalibus. Idem est si longior Manipulus ad usum Stolæ deservire possit. Si verò rescindantur partes Stolæ, ità ut pereat prior ejus forma, perire videtur & benedictio, formæ potissimùm alligata. Idem erit si Manipulo, ut Stolæ locum gerat, addantur novæ partes non benedictæ, quæ materiam jam benedictam superent. Quin & si è pluribus Manipulis benedictis conficiatur Stola, nihil dubitem huic opus esse benedictione; sicut si è Cingulis pluribus benedictis, de se ad cingendum inhabilibus, Cingulum unum conficiatur, necesse erit totum benedici.

Dico 5°. ex c. 39. *de cons.* dist. 1. *Altari Palla, cathedra, candelabrum & velum, si fuerint vetustate consumpta, incendio dentur, quia non decet ea quæ in sacrario fuerint, malè tractari.... Cineres quoque eorum in Baptisterium inferantur, ubi nullus transitum habeat, aut in pariete, aut in fossis pavimentorum jactentur, nè introeuntium pedibus inquinentur.* Vasa tamen aurea vel argentea, aliave id genus, quæ igne transmutantur, in usus profanos cedere possunt; quia moraliter non manent eadem. Unde citatæ mox legi, quoad candelabra metallica usu contrario derogatum est.

Etsi autem sacræ vestes ad usus profanos converti non debent, profanas tamen in usus sacros converti nihil vetat: atque id patet tum ex communi Fidelium & Ecclesiarum praxi, quorum alii pretiosa sua in Casulas & alia id genus convertanda donant, aliæ recipiunt; tum utcumque ex facto Moysis, cui ad veteris Tabernaculi ornatum, & sanctas Levitarum vestes, viri cum mulieribus armillas & inaures,

annulos, & dextralia, hyacintum, purpuram, &c. præbuerunt, Exod 35.

An autem ab Ecclesiarum Rectoribus, si locorum Statuta non resistant, accipi possint casulæ vel calices, quibus inscripta sint Gentilitia nobilium stemmata, controvertitur. Negat Nat. Alexander, & cum eo devoti plures, qui Sacerdotis prædictis insignibus onusti, eandem ferè conditionem esse dicunt, ac muli. Duo nos statuimus paucis, 1°. timendum esse nè qui stemmata sua ubique effulgere volunt, suam jam mercedem receperint; 2°. fieri tamen posse ut quis piè insignia sua sacris vestibus inesse velit, seu ut suî ad Altare meminerint Fideles, seu ut successores suos edoceat, ab iis deinceps faciendum id cujus exemplum reliquerit. Habet sanè istud in quo scribo, S. Firmini Seminarium, D. Caroli Borromæi Casulam quæ Borromæis insignibus decoratur. Quis autem sancto Mediolanensium Archipræsule humilior?

§. VIII. *De ipso Sacrificii Ritu.*

Quæres 1°. an Sacerdos celebrans, Ministrum qui sibi serviat, habere teneatur, & qualem.

R. ad 1. affirmat. idque sub gravi, nisi gravis quædam necessitas excuset.

Prob. 1. pars, quia constituto, ut est, sacrificii ritu, Sacerdos aliquando Fideles adstantes alloquitur; ergo habere quempiam debet, qui sibi respondeat. Deindè manus abluit & digitos; ergo præsto esse debet, qui ei vinum & aquam ministret.

Prob. 2. pars, ex praxi Ecclesiæ, quæ defectum Ministri semper habuit ut aliquid gravissimi. Unde *definivit sanctum Concilium* Nannnetense, *ut nullus Presbyter solus præsumat Missam celebrare*: ubi ponderanda vox, *præsumat*.

Prob. 3. pars, quam tenent Sylvius, Habert, & alii communiter, quia ritus Ministrum præcipiens, etsi gravis est, non ità tamen, ut cuicumque gravissimo etiam præcepto prævaleat. Hinc licet sine

Ministro celebrare, 1°. cùm id necesse est ut Sacerdos sibi vel alii Viaticum administret; 2°. cùm alioqui, nec sine gravi offensione, plebs Missâ privabitur. Si tamen solus ei privandus sit Sacerdos, *mallem*, ait Sylvius, *dicere eum ab auditione Missæ excusari, quàm consulere ut solus celebraret: quanquam nec celebrantem damnarem*; 3°. si post incœptam, saltem notabiliter, Missam, recedat Minister.

Sylv. 403.

Porrò nec privatio stipendii, nisi fortè gravissima supponatur egestas Sacerdotis; nec eremi incolendæ devotio, satis sunt, ut quis celebret solus: unde in hoc postremo casu opus esset Pontificiâ dispensatione, quæ vix unquam concedetur.

R. ad 2. *Prohibendum est ut nulla femina ad Altare præsumat accedere, aut Presbytero ministrare.* Ità c. 1. *de cohabit. Cleric.* &c. idque meritò sancitum, nè in ministerio, quod Angelicam castitatem postulat, præbeatur tentationi occasio.

Hinc in casu necessitatis potiùs sine ministro celebrandum, quàm utendum ministerio feminæ: poterit tamen hæc è loco dissito respondere celebranti, ità ut nec pro vino, aut aquâ, nec pro ullâ aliâ re ad Aram accedat, modò absit omnis scandali periculum, ut abesse potest, si plebs paucis eâ de re instruatur: nam & id pro magna sacrificii parte faciunt Moniales. Tunc autem Sacerdos sibi vinum & aquam ministrabit, vel à masculo qui respondere nesciat, recipiet. Tunc porrò tanta esse non debet necessitas, quanta ut Sacerdos omnino solus celebret.

Hic addiderim, satagendum Presbyteris, ut habiles forment Ministros, qui nitidè & distinctè respondeant. Plerique enim potissimùm in pagis, tam fœdè balbutiunt, ut nihil nisi sensu destitutum obmurmurent. Quin & in hoc casu necessum videtur ut suppleat Sacerdos, id quod non tam dicitur, quàm dilaceratur.

Quæres 2°. an Sacerdoti celebrandi necessarium sit Missale. R. esse generatim loquendo: quia alios

quin gravi in pluribus deficiendi periculo se se exponit. Unde si secùs facit, peccat mortaliter, prout communiter tradunt Doctores cum S. Antonino. Aliud est de Tabella secretarum, cujus defectus, etsi minùs commodè, per Missale suppleri potest.

Sed quid, si Sacerdos polleat memoriâ admodùm felici? Alii hunc à gravi excusant, præsertim si Missam defunctorum, aut de Beatâ celebret, & in privato Sacello, non autem coram pluribus, ex quorum solâ præsentiâ nasci potest formido errandi, & qui formidinem proximè sequitur, error ipse. Alii gravi eum culpæ subjiciunt; tum propter rei gravitatem; tum quia experimento compertum est, firmiorem memoriam hærere in vestigio. Ratio hæc tam seria mihi videtur, ut ægerrimè feram si quis sine Missali celebret.

Quæres 3°. an Sacrum tecto capite facere liceat. R. non licere, secundùm id Canonis 13. Conc. Rom. an. 743. *Nullus Episcopus, Presbyter aut Diaconus ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire; aut velato capite Altario Dei assistere: & qui temerè præsumpserit, communione privetur.* Unde qui inter Sacra bireto aut caputio per notabile tempus, etiam ante consecrationem uteretur, non esset à gravi culpâ immunis. An idem dicendum sit de eo qui solo pileolo caput tegeret, non convenit inter Theologos. Unum dicam, pileoli videlicet usum tanti apud Apostolicam Sedem esse momenti, ut facultas in eo dispensandi soli Papæ reservata sit, prout declaravêre rituum & Episcoporum Congregationes. In his tamen Regionibus dispensant Episcopi quoad præsens caput, cùm justa subest causa. Quâ porrò ratione pileoli usum sibi proprio nutu permittant Sacerdotes nonnulli, hactenùs assequi non potui. Certè ex dictis liquet, nè Abbates quidem, quibus plura conceduntur, id quoad Religiosos suos posse.

Si quis tamen, ait Sylvius, q. 83. a. 5. *non ordinariè, sed quandoque solùm (extraordinariâ videlicet*

infirmitate, vel aliâ subitâ necessitate ità requirente) *celebraret capite usque ad Canonem, vel pileolo, vel Amictu tecto* (quod ultimum Parisiis hiemali tempore in usu est, communiter usque ad Secretas) *modò id faceret, ubi nullum esset scandali periculum, non auderem ipsum condemnare; quoniam Sedes Apostolica non videtur tam strictè sibi reservare prædictam facultatem, ut etiam pro casu extraordinario supervenienté, vel pro infirmitate non diuturnâ velit ejusmodi velationis modum esse prorsus illicitum.*

Quæres 4°. an Sacerdos incœptam Missam relinquere possit, an saltèm interrumpere.

R. ad 1. Peccat gravissimè, qui sine causâ sufficienti & proportionatâ Missam non perficit; quia hæc agendi ratio reverentiam tantis mysteriis debitam insigniter lædit. Causam requiro proportionatam, graviore enim opus est, ut quis post consecrationem abscedat, quàm ante.

Sunt autem eæ causæ ante consecrationem: 1°. cùm Sacerdos meminit, se vel jejunum non esse, vel gravi peccato obstrictum, & Confessarium accersere non potest; potest autem, quia in Sacello v. g. celebrat, citra scandalum recedere ab Altari. De his jam suprà; 2°, cùm excommunicatus vitandus, qui nec adhortationibus cedit, nec propelli potest, vult sacrificio interesse: de quo ubi de Censuris; 3°. cùm in ipsa sacrificii actione violatur Ecclesia *ante Canonem*; tunc enim dimitti Missam jubent Rubricæ, nisi possit illicò Ecclesia reconciliari, quod ab ipso Celebrante statim fieri potest, si Ecclesia tantùm sit benedicta: 4°. cùm interdicitur Ecclesia: & tunc recedendum ab Altari, si necdum facta sit consecratio, aut, ut aliis placet, Canon incœptus; 5°. cùm Sacerdos Sacrum sine periculo mortis, aut gravis mali prosequi non potest, puta quia imminet hostium incursûs alluvionisve periculum, aut ruinæ. Et tunc incœpto etiam Canone, necdum autem peractâ consecratione, debet dimitti Missa, nè exponatur Sacramentum. Factâ verò consecratione,

debet sumere Sacerdos vel solam panis speciem, si hanc tantùm consecraverit, nec speciem vini consecrari sinat periculum, & omissis ceteris fugâ sibi consulere. Imò Hostiam secum in Corporali auferre potest, alibi consumendam, si instet hostis, flamma &c. Si nè hoc quidem potest, existimat probabiliter post Toletum Sylvius, quòd non tenetur subire mortem, sed possit discedere; quia saltèm consulit Ministro qui sacris consulere non potest. In his casibus, qui animæ tranquillitatem mirè perturbant, id intrepidè faciendum, quod, mente raptim ad Deum elevatâ, bona fides dictaverit.

R. ad 2. Missam semel incœptam non posse citra causam interrumpi sine peccato, quod tantò futurum est gravius, quantò diuturnior aut inutilior mora interponetur. Ratio est, quia Missa est una quædam actio totalis, cujus partes, ex constanti Ecclesiæ doctrinâ, secum invicem connexæ esse debent.

Missa tamen interrumpi potest, 1°. si moribundus Baptismo, vel Pœnitentiâ indigeat; 2°. si infirmo, qui cetera Sacramenta recipere non potuit, administranda sit Extr. Unctio; 3°. si Episcopus Ordines collaturus sit, Parochus sacram habiturus concionem, aut Ecclesiæ Edicta promulgaturus, Superior vota Religionis excepturus; 4°. si homini ad necem violenter impetito succurrendum sit; 5°. si urgeat exonerandæ alvi necessitas; prout docet Sylvius.

Quæres 5°. an quæ secretò recitari jubent Rubricæ, submissâ voce dicenda sint, adeò ut Sacerdos se quidem audiat, sed à circumstantibus non audiatur.

R. affirm. & prob. 1°. ex Trid. sess. 22. c. 5. cubi sic: *Cùm natura hominum ea sit, ut non facilè queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli: propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam, ut scilicet quædam submissâ voce, alia verò elatiore in Missa pronuntiarentur, instituit.* Et can. 9. *Si quis dixerit* Ecclesiæ Romanæ *ritum, quo sub-*

missâ voce pars Canonis & verba consecrationis proferuntur, damnandum esse.... eò quòd sit contra Christi institutionem; anathema sit: atqui quantumlibet renitantur Adversarii istud, *submissâ voce*, non idem est ac *sine cantu*, vel, *voce moderatâ, quæ tamen ab adstantibus audiatur*, sed idem ac *plenè secretò.*

Prob. min. 1°. quia id sancire voluerunt Patres Tridentini, quod temerè impetebant Lutherani & Calvinistæ: atqui redarguebant hi quidem R. Ecclesiam, quòd verba consecrationis, & alia non pauca tacitè prorsus *quasi magica* recitaret; non autem quòd vel Canonem totum non caneret; vel certas ejus partes eo tono diceret, qui licèt submissior, ab omnibus audiri posset; ergo eos damnavit qui secretam certarum Missæ partium recitationem carpebant.

2°. Non aliunde meliùs resciri potest quæ fuerit mens Concilii, quàm ex ejusdem Historicis: atqui hi uno ore *submissam* Tridentini *vocem* nostro sensu interpretantur, ut liquet ex F. Paolo, L. 6. & Pallavicino, L. 18. c. 10.

3°. quia nulli notior esse potuit Trid. Concilii sensus, quàm R. Ecclesiæ, cujus ad judicium remittit S. Synodus * pro iis quæ ad Missale pertinent: atqui in eodem Missali tam apertè explicantur quæ clarâ vel submissâ voce recitari debent, ut hîc ne cæci quidem cæcutire possint. Sic enim loquuntur Missalis Rubricæ, part. 1. tit. 16. n. 2. *Sacerdos maximè curare debet, ut ea quæ clarâ voce dicenda sunt, distinctè & appositè proferat.... Quæ verò secretè dicenda sunt, ità pronuntiet, ut ipsemet se audiat*, ET A CIRCUMSTANTIBUS NON AUDIATUR: atqui Rubricam hanc, quæ à Pio V. cujus jussu edita est, non parùm commendationis habet, suam unanimi calculo fecerunt Concilia quotquot deinceps habita sunt; uti fusè probat P. Le Brun, Dissert. ult. p. 26. & seq.

* *Sess.* 2

Prob. 2°. Si à Rubrica secretam recitationem præcipiente discedere liceat, utique quia ritum Antiqui-

tati ignotum inducat: atqui hæc ratio & falsa est; &, si vera supponatur, non concludit.

1°. falsa est. Siquidem Pontificale R. quod jam ab an. 1485. typis Rom. editum est sub Innocentio VIII. sic habet fol. 197. *Cetera non secreta* Sacerdos *alta & intelligibili voce proferat*: *Secreta verò & Canonem morosè & distinctè submissâ voce legat.* Ubi submissa vox altæ & intelligibili voci opponitur. His consonant Missalia antiqua quæcumque Rubricas habent, ità ut nè unum quidem adduci possit in quo præcipiatur alta Canonis recitatio; prout contra Cl. de Vert Apologistam, qui hoc in puncto tot emisit falsa, quot verba, demonstravit citatus P. Le Brun, p. 44. & seq.

Non alia fuit praxis Ordinum Religiosorum quotquot ab an. 1000. prodierunt. Hi certè ritum celebrandi quem hodieque servant, à Diœcesibus in quibus primùm fundati sunt, deprompsêre: atqui tamen in iisdem Ordinibus semper viguit consuetudo recitandi submissâ voce quidquid secretè recitari jubetur. Hinc ea lex quæ in Missali Dominicanorum jam ab an. 1254. sancita est, non ut nova profectò, sed ut ubique recepta: *Canonem sic submissè dicat, quòd intelligi non possit à circumstantibus.*

Idipsum constanter servavêre Græci, in quorum Liturgiis quædam *ecphonos*, id est altâ voce, quædam *mysticos*, id est secretò & tacitè recitanda imperantur: quod autem hodie in iis Liturgiis præscribitur, semper in iisdem præscriptum est; ergo ritus quem hodiernæ Rubricæ habent, non Pii V. tempore exortus est, sed ab initio viguit. Atque hinc confidenter postulabat Brunius, ut è mille Autoribus, quorum testimoniis obruendus dicebatur, objiceretur vel unus è totâ retrò antiquitate, qui totam liturgiam altâ & intelligibili voce recitandam esse declararet.

2°. Neque etiam à Rubrica discedendum foret, etiamsi non ità vetus supponeretur, tùm quia & à legitima autoritate prodiit, & ab universis Episcopis

adoptata est; tum quia hanc uti sanam & æquam habuêre viri primi nominis, ut Morinus, Thomassin. Mabillon. Martene, D. Fleuri, &c. quæro autem an his coram Deo præponi possint Claudius De Vert, ejusque pauculi, si cum ceteris conferantur, sectatores; tum quia alioqui liceret etiam num vel in fermentato consecrare, vel Eucharistiam sub specie vini porrigere Laïcis, vel in Sabbato vesci carnibus: hæc enim omnia olim licita fuêre, & legibus, quæ cùm primùm editæ sunt, novæ erant, prohibita. Cur ergo hæc non audent Adversarii? Utique quia, ut solidè Aug. Epist. 54. *mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat. Quapropter quæ utilis non est, perturbatione infructuosâ consequenter noxia est.* Jam verò quæ in clamosa Canonis recitatione utilitas? hæc una, ut Sacerdos legem Ecclesiæ manifestam infringat, ut simul celebrantes perturbet; ut iis qui regulas norunt, scandalo sit; ut rusticis & mulieribus, qui latinè nesciunt, in potissima Missæ parte, attentionem excutiat. Meritò igitur Dominicani anno 1569. Cluniacenses an. 1725. ac Patres S. Mauri an. 1726. vetuêre nè quis suorum ab isto Rubricæ ritu discederet.

Obj. Ideò præceptum est, ut Canon submissâ voce recitaretur, nè in Laïcorum notitiam deveniret: atqui cautio hæc hodiè inutilis est, cùm *Ordinarium Missæ* jam penès ipsos pueros sit.

R. neg. maj. Etsi enim secretam Canonis recitationem præcepit Ecclesia, quia veritas est ne sparsa in vulgus Religionis mysteria vilescerent; haud tamen hâc unâ de causâ legem venerandi hujus silentii indixit; sed insuper; 1°. quia per tremendum illud silentium admonetur Sacerdos sibi jam introeundum esse in sanctuarium Dei, & cum eo loquendum, prout ipse loquitur, nempe *in magno silentio cordis*, ut ait Aug. in Psalm. 38. n. 20. hinc Augustana Synodus an. 1549. postquam præcepit ut *sub elevatione Hostiæ Antiphonæ ad hoc Sacramentum per-*

tinentes tantùm cantentur, subdit; *Quanquàm melius & veteri Ecclesiæ convenientius esset præsentiam Dominici corporis in altissimo silentio prostratos contemplari*, 2°. quia diversitas tonorum instabilem ventosamque imaginationem coercet : neque unquam faciliùs mens suî compos est, quàm cùm à vocali oratione ad mentalem, & ab hâc rursus ad vocalem pertransit. Atque id est quod docuit Trid. citatis suprà verbis : *Cùm natura hominum ea sit*, &c. Hæ porrò rationes quibus plures alias adjungit Brunius, part. 1. art. 8. hodieque subsistunt, semperque subsistent.

Etsi porrò vulgandi Canonis morem, qui jam ubique in Galliis inolevit, intactum relinquimus, haud tamen possumus inficiari, eum primævis legibus omnino repugnare, Hinc ubi primùm publici juris facta est versio Gallica Missalis Romani à Josepho de Voisin Burdigalensi, ac Doctore Theologo, eam statim reprobaverunt, præcisè quia versio Gallica foret, 1°. Episcopi ad novitatis hujus examen Parisiis congregati, qui & encyclicâ Epistolâ ceteros Regni Præsules adhortati sunt, ut traductionis hujus propagationi obsisterent ; 2°. Alexander VII. qui jam à 12. die Decemb. ejusdem anni Constitutionem in forma Brevis emisit, quâ *Missale præfatum Gallico idiomate à quocumque conscriptum, vel in posterum aliàs quomodolibet conscribendum & evulgandum, perpetuò damnavit & interdixit, ac pro damnato, reprobato, & interdicto haberi voluit ;* 3°. S. Facultas Parisf. quæ semel & iterum adversùs prædictam Missalis versionem insurrexit : primùm quidem die 4. Januarii an. 1661. ubi per quatuor Magistros, Gallicani Conventûs Præsules certiores fieri voluit, *quantùm ab ejusmodi versionibus abhorreret* : rursus verò die 1. Aprilis, quo post relatas 24. ejusdem Missalis gallicè conversi propositiones, declarat in eis, *ut verba sonant, contineri errores contra sanam doctrinam de Christo, de Spiritu sancto, de gratia & libero arbitrio, de*

Anno 1660.

Sacramentis, præsertim Baptismi & Pœnitentiæ; aliisque capitibus & multas versiones ineptas ac falsas, aliquas etiam quæ textu Latino tum addendo, tum detrahendo inducunt in opiniones olim & recenter condemnatas.

Quod autem objicit Elias Dupin, Ordinarium Missæ jubente Clero gallicè editum esse, cùm an. 1685. revocatum est Edictum Nannetense; & falsum est, & nihil concludit: 1°. falsum est; quia hæc Gallici Ordinarii promulgatio autorem habuit Clariss. Pellisonium, qui ab hæresi ad veritatem reversus, existimavit perennes Protestantium adversùs Missam calumnias haud melius retundi posse, quàm per ipsam Liturgiæ versionem; 2°. nihil concludit; quia circumstantiarum diversitas efficit, ut quæ certis temporibus severè interdicta sunt, aliis licita & quadantenùs necessaria fiat. Sic Mysteria Eucharistiæ propalavit olim S. Justinus in Apologia vulgò 1. etsi hæc alto premi silentio juberet hujus temporis disciplina. Interim quis cum Brunio non doleat, adeò nunc vulgata esse Missæ Ordinaria, ut in plateis veluti quisquiliæ jaceant; solaque citra explicationem ullam perlegantur, quasi nihil habeant difficultatis, nihil quod à rudioribus non statim intelligatur.

Quæres an graviter peccet, qui vel Canonem altâ voce recitat; vel secretò, quæ altâ voce recitanda præcipiuntur.

R. ad 1. his Quarti verbis p. 1. tit. 16. dub. 1. *Peccat mortaliter qui altâ voce legit totum Canonem; quia, (cùm hoc fiat datâ operâ) saltèm videtur velle inducere novum ritum, & difficilè potest effugi scandalum* ex contemptu ritûs Ecclesiastici. *Ità Gavantus* hîc *lit.* G. *& dicit esse communem Doctorum sententiam. Idem dicendum videtur si pars notabilis ejusdem Canonis altâ voce recitaretur, vel magna & notabilis pars aliarum precum, quæ secretò recitari debent, si id fiat vel animo inducendi novum ritum, vel cum scandalo notabili aliorum.*

R. ad 2. submissam hanc recitandæ Missæ praxim esse quidem redarguendam, ut quæ legibus Rubricæ adversetur, haud tamen excedere venialem culpam, quidquid contra sentiant Navarrus & Cajetanus. Ratio est, quia modus ille nec gravem irreverentiam præ se fert; nec graviter deformis videtur; nec ad scandalosam novi ritûs inductionem tendit; cùm plures eò tantùm recitare submissè intelligantur; vel quia infirmam à natura vocem recepêre; vel quia verentur nè alios perturbent; vel quia altiùs recitando, plurimùm defatigantur.

Verùm graviùs peccat, qui voce recitat, tam demissâ, ut se ipsum audire non possit. Imò non desunt, qui cum Valentiâ, Suare & aliis apud eundem Quarti, hancce pronuntiationis speciem tam in Missa, quàm in Horarum recitatione, non minùs invalidam esse putent, ac si Sacerdos nullo modo pronuntiaret. Aliam alii opinionem communiter sequuntur cum Navarro, Azorio & ceteris apud Dianam: eamque nos partem elegimus Tom. 2. ubi de Horis Canonicis. Etverò cùm recitatio hæc non sit purè & simpliciter mentalis, necessum est ut pertineat ad vocalem: hæc autem absolutè sufficit ad validam Missæ & Officii recitationem. Quia tamen præcipiunt Rubricæ, ut Sacerdos semetipsum audiat, dum recitat secreta; qui, sublato etiam obice, sese non audit, venialiter peccat. Imò qui Consecrationis verba recitat adeò demissè, ut audire se non possit, mortalis culpæ reus est juxta prædictum Quarti.

Quæres 6°. an, quæ, & quando fieri debeat applicatio Missæ, ut hæc cuipiam specialiter prosit.

R. ad 1. necessariò requiri applicationem Celebrantis; tum quia sacrificium species est quædam orationis: oratio autem nisi specialiter applicetur, specialiter non prodest; tum quia ut Sacramenta ad operandum determinantur per receptionem, sic & sacrificium per oblationem quatenùs fit pro homine.

Quòd si Celebrans Missam applicet pro incapaci, fructus ex eâ ceteroqui proventurus manebit in Thesauro Ecclesiæ: unde consulunt Doctores, ut Sacerdos primæ intentioni secundam addat conditionalem, in hunc modum: Offero pro animâ Petri, cujus in gratiam recepi stipendium; quòd si capax non est, eandem offero, prout re cognitâ offerri vellent, qui stipem dedêre: vel, prout Deus magis expedire cognoscit. Atque hæc applicandi ratio potissimùm inservire potest, cùm quis ad plura pro pluribus Sacra obligatur, & dubitat cui ante ceteros applicare debeat.

R. ad 2. non requiri ad applicationem sacrificii, intentionem actualem vel virtualem, sed sufficere habitualem, seu merè præteritam, quæ retractata non sit. Unde qui heri promisit Titio Missam crastinam, hodie verò promissionis immemor, Missam facit, reipsa, nisi aliud expresè velit, celebrat pro Petro. Quin & toto mense & anno, si id semel voluerit, nec animum mutet, pro eodem celebrabit. Ratio est, quia applicatio fructûs Missæ quædam est donatio: donatio autem potest anticipatè fieri. Est tamen consultum ut prædicta intentio sæpius renovetur.

FINIS.

